Bundel - Economie Financiën en Bestuur van 29 november 2021

Agenda bijlagen

Aangepaste Spreektijdregeling commissie EFB 29 november 2021 4 uur (nieuw).docx

Agenda_Economie_Financiën_en_Bestuur_29_november_2021 met behandelvoorstellen.docx

Beantwoording technische vragen cie EFB 29 november 2021.docx

Vastgesteld verslag Cie EFB 29 november 2021.doc

0 Technische briefing Pallas van 12.15 uur tot 13.00 uur

20211129 Commissie EFB update PALLAS-project - FINAL.pdf

1 13:15 - Opening en mededelingen

2 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten.

Moties EFB november 2021 1.docx

Toezeggingen EFB november 2021 1.docx

Vastgesteld verslag Commissie Economie Financiën en Bestuur 28 oktober 2021.doc

2.a Vooruitblik komende vergadering (en) aan de hand van de Strategische agenda en vaststelling strategische agenda.

Aan de hand van de Strategische Agenda wordt vooruitgekeken naar de komende vergaderingen. Commissieleden kunnen hierbij voorstellen doen voor de agenda's van deze vergaderingen

Strategische agenda EFB november 2021.docx

3 13:20 - Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie horen

4 B-agenda Algemeen (CdK, Pels, Zaal, Stigter)

4.a 13:50 - Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord (B-agenda alle commissies november)

Behandelvoorstel bespreking Midterm review
- De leden van de commissie kunnen met elkaar en met de gedeputeerden de midterm review van het coalitieakkoord waar het de portefeuilles
en onderwerpen van de commissie aangaat bespreken (voor onderwerpen EFB zie bijgevoegd lijstje).
Er kan gereflecteerd worden op de resultaten van de afgelopen twee jaar en er kunnen aandachtspunten meegegeven worden aan het college
over de focus voor het restant van de collegeperiode en welke prioritering gegeven moet worden, mede op basis van de voortgang van de Strategische agenda.
- In de eerste termijn ligt de focus op het benoemen van uw eigen voorstellen voor aandachtspunten en prioritering.
Hierna krijgen GS het woord om hier kort op te reflecteren.
- In de tweede termijn wordt u gevraagd in te gaan op de aandachtspunten en prioritering van de andere fracties
- Na de tweede termijn zal de voorzitter proberen samenvattend te concluderen welke aandachtspunten en prioritering vanuit de commissie aan GS wordt meegegeven
op basis van de midterm review voor het vervolg van deze Statenperiode.
Toelichting:
GS hebben de midterm review van het coalitieakkoord vastgesteld. In de midterm review wordt de voortgang van het coalitieakkoord in beeld gebracht. Daarnaast kijken GS vooruit naar de tweede helft van de collegeperiode. Uit de midterm review blijkt dat het college ondanks ingrijpende nieuwe ontwikkelingen, zoals de coronacrisis, goed op koers ligt. De komende tijd legt het college de focus op de uitvoering.

Dossier 8039 voorblad

Brief aan PS over midterm review coalitieakkoord.pdf

Midterm Review Coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken.pdf

Onderwerpen uit de Midterm review die tot de portefeuille van de commissie EFB horen1.docx

5 Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van Dijk behorende punten uit de c-agenda stellen)

6 Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Stigter behorende punten uit de c-agenda stellen)

7 B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

7.a 14:30 - Pallas: Brief GS aan PS inz. uitstel terugbetaling lening Pallas

Voorstel voor behandeling:
GS hebben op 2 november ingestemd met het verzoek van de Stichting Voorbereiding Pallas reactor tot een aanpassing van de leningsovereenkomst
d.d. 18 december 2014 zodat de uiterste terugbetaaldatum uitgesteld wordt van 1 januari 2022 naar 1 april 2023.
Voorafgaande aan de vergadering is een technische briefing gehouden over Pallas.
Bij dit agendapunt bestaat nu de mogelijkheid om politieke vragen te stellen.
Toelichting:
Pallas is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. Op verzoek van de stichting wordt de terugbetaling van deze lening uitgesteld tot 1 april 2023.

Dossier 8267 voorblad

Verzoek uitstel terugbetaling lening

Brief aan PS over lening Pallas.pdf

8 A-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

8.a 15:00 - Europa: Voordracht Europastrategie 2022-2030

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 13 december 2021
Toelichting:
In de Europastrategie beschrijven wij voor prioritaire onderwerpen welke Noord-Hollandse belangen er op Europees niveau spelen en welke Europese activiteiten en samenwerkingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale opgaven.

Dossier 8186 voorblad

Brief aan PS over het vaststellen van de Europastrategie 2022-2030.pdf

Statenvoordracht vaststellen Europastrategie 2022-2030.docx

Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland.docx

Europastrategie Noord-Holland 2022-2030 (na amendering in PS 13-12-2021).docx

9 Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Zaal behorende punten uit de c-agenda stellen)

10 A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

10.a 15:40 - Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2021(A-agenda EFB en M&B 29-11-2021 en c-agenda NLG en RWK 22-9-2021)

Voorstel voor behandeling:
Adviseren over de voordracht aan PS. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS vergadering van 13 december 2021.
De commissie EFB adviseert over de begrotingswijziging vanuit algemeen financieel oogpunt en op de onderwerpen die tot de portefeuille van de commissie EFB behoren.
Besluit 1 heeft betrekking op het vakgebied van de commissies M&B en zal daarom daar ook op de A-agenda van 29 november worden besproken.
Toelichting:
In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze laatste begrotingswijziging omvat een bijstelling van de verwachte inkomsten en uitgaven in 2021 op basis van de huidige verwachtingen.

Dossier 8250 voorblad

Brief aan PS over laatste begrotingswijziging 2021.pdf

Voordracht laatste begrotingswijziging 2021.pdf

Laatste begrotingswijziging 2021.pdf

10.b 15:55 - Cultuur en erfgoed: Voordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 13 december 2021.
Tkn zijn bij dit punt gevoegd een mail en brief van de Boerderijenstichting NH inz. de waarderingskaart Stolpboerderijen.
Toelichting:
Met het beleidskader geeft het college vorm aan het cultuurbeleid en de prioriteiten die zij voor ogen heeft..

Dossier 8206 voorblad

Brief aan PS over beleidskader erfgoed en cultuur.pdf

Statenvoordracht Beleidskader erfgoed en cultuur.pdf

Beleidskader erfgoed en cultuur 2022.pdf

Mail en brief Boerderijenstichting NH inz. stolpboerderijen.docx

Brief boerderijenstichting NH aan mw. Pels inz. waarderingskaart Stolpboerderijen_Geredigeerd.pdf

10.c 16:35 - Financiën: Voordracht Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022.

Voorstel voor behandeling:
- Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS vergadering van 13 december 2021
- Aangeven of u motie 77-2021 als afgehandeld beschouwd (in de voordracht staat dat namelijk dat Motie 77-2021 (stikstof gerelateerde leges) is meegenomen in de uitwerking van de tarieven. Binnen het IPO is afgesproken om de tarieven voor stikstof gerelateerde aanvragen te maximeren, gerelateerd aan hoe dit bij vergunningen Wet natuurbescherming (Wnb) wordt toegepast.
Toelichting:
Met de vaststelling van de legesverordening 2022 en tarieventabel 2022 beschikt de provincie Noord-Holland over een redactioneel actuele verordening en tarieventabel.

Dossier 8448 voorblad

Brief aan PS over legesverordening 2022 en tarieventabel 2022.pdf

Voordracht PS (3).pdf

Legesverordening 2022.docx

Tarieventabel 2022.docx

Vergelijk tarieven 2021 en 2022.docx

M77-2021 AANGENOMEN stikstofgerelateerde leges.pdf

11 B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

11.a 16:50 - Brede Basismonitor: Brief GS aan PS inz. Brede Basismonitor Noord-Holland (B-agenda EFB 29-11-2021 en c-agenda NLG (Cie NLG wordt uitgenodigd bij EFB van 29-11-2021)

Voorstel voor behandeling:
- aangeven welke punten u mee wilt geven voor de toekomstige dóórontwikkeling van de monitor;
- aangeven of u motie 96-2019 als afgedaan beschouwd (is een NLG motie; cie NLG is uitgenodigd om aan de behandeling van dit punt deel te nemen)
Toelichting:
De Brede Basismonitor geeft weer hoe in onze provincie de welvaart zich in de brede zin van het woord ontwikkelt. Aanleiding voor de ontwikkeling van deze monitor waren meerdere trendmonitoringvragen. In deze basismonitor zijn de trendmonitoringvragen samengevoegd tot een samenhangend geheel dat een integraal inzicht geeft van de belangrijke trends in Noord-Holland. De Brede Basismonitor wordt doorontwikkeld en krijgt jaarlijks een update die aansluit bij de P&C cyclus

Dossier 8176 voorblad

Memo toelichting Brede Basismonitor Noord-Holland.pdf

Brief aan PS over brede basismonitor Noord-Holland.pdf

M96-2019 AANGENOMEN leefbaarheidsmonitor.pdf

12 Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)

Commissie EFB 29 november Rondvraag CDA verduurzaming maatschappelijk vastgoed.docx

13 17:30 - Sluiting

14 C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

14.a Wonen/energie infrastructuur/technisch personeel: Brief GS aan PS inz. aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie (c-agenda RWK 22-11-2021 en c-agenda EFB 29-11-2021)

Gedeputeerde Staten geven middels een brief aandachtspunten vanuit Noord-Holland mee ten behoeve van de kabinetsformatie met betrekking tot de woningbouwopgave, energie-infrastructuur Pallas en de beschikbaarheid van technisch personeel

Dossier 8126 voorblad

Brief aan PS over aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie.pdf

15 C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

15.a Stelling van Amsterdam: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsprogramma en Samenwerkingsovereenkomst Herstel Liniedijken Stelling van Amsterdam (C-agenda EFB 29-11-2021)

In het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken staat opgenomen dat de provincie de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken van de Stelling van Amsterdam willen versterken. In overleg met beheerders en eigenaren van de liniedijken heeft de provincie hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld en maatregelen geformuleerd. Tevens hebben de betrokken partijen afgesproken een samenwerkingsverklaring voor de uitvoering van de maatregelen aan te gaan.

Dossier 8164 voorblad

20210316 Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken 2021-2025.docx

Brief aan PS over uitvoeringsprogramma liniedijken Stelling van Amsterdam.pdf

Raamwerk bij Uitvoeringsprogramma..xlsx

15.b Social Return: Brief GS aan PS inz. social return beleid in relatie tot statushouders (c-agenda EFB 29-11-2021)

Brief GS aan PS inz. social return beleid in relatie tot statushouders.pdf

15.c CO2 Impact Analyse: Brief GS aan PS inz. CO2 impact analyse Noord-Holland (C-agenda RWK en NLG 22-9-2021 en EFB en M&B 29-11-2021)

Het rapport 'CO2- impactanalyse Noord-Holland' van CE Delft is afgerond. Aanleiding van deze studie is dat de provincie Noord-Holland, zoals aangegeven in het huidig coalitieakkoord, graag wil weten wat de impact is van haar beleid op de CO2-uitstoot.

Dossier 8254 voorblad

CE_Delft_210216_CO2-impactanalyse Noord-Holland_Def.pdf

Brief aan PS over CO2 impactanalyse Noord-Holland.pdf

16 C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)

17 C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

17.a Ondermijning: Brief van GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans (c-agenda EFB 29-11-2021)

De 'Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021' beoogt een impuls te geven aan de verhoging van de weerbaarheid tegen en bewustwording van ondermijning bij bestuurders van Noord-Hollandse gemeenten. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Om alle Noord-Hollandse gemeenten in aanmerking te laten komen voor deze regeling wordt ook met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021 subsidie verleend

Dossier 8196 voorblad

Brief aan PS over besluit Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021.pdf

publiekstoelichting UVR bestuurlijke weerbaarheidsscans.docx

UvR bestuurlijke weerbaarheidsscans.docx

18 C-agenda Algemeen

Spreektijdregeling commissie EFB 29-11-2021
mond open tijd lopen

Tijd loopt ook bij interrumperen van mede commissieleden en GS.
Rondvraagpunten, ordevoorstellen, beantwoorden van interrupties en vragen aan insprekers tellen niet mee voor de spreektijd

Fractie	Vergadering van 4 uur
GroenLinks	18 minuten
VVD	15 minuten
D66	14 minuten
PvdA	14 minuten
JA21 *(5/9e deel)*	11 minuten
CDA	12 minuten
FvD *(3/9e deel)*	7 minuten
PvdD	11 minuten
PVV	11 minuten
SP	11 minuten
ChristenUnie	9 minuten
50+ / PvdO	9 minuten
Denk	9 minuten
Fractie Baljeu *(1/9e deel)*	5,5 minuten
Liberaal Noord-Holland (afsplitsing VVD 1/9e deel)	5,5 minuten
GS (ca. 2/5e deel totaal commissie)	53 minuten

Provincie Noord-Holland

Agenda Economie Financiën en Bestuur

Datum	29-11-2021
Tijd	13:15 - 17:30
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Sandra Doevendans
Toelichting	De vergadering vindt in hybride vorm plaats. De vergadering is openbaar en online live te volgen voor toehoorders via https://noord-holland.stateninformatie.nl. Er worden géén toehoorders toegelaten in de vergaderzaal of elders in het Provinciehuis. De publieke tribune is weer gesloten. Het is mogelijk om digitaal in te spreken bij de vergadering of vooraf een schriftelijke bijdrage te geven. Inspreken kan bij de agendapunten die ter bespreking staan geagendeerd (A- en B-agenda), of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die vallen onder de beleidsterreinen van de commissie Economie, Financiën en Bestuur. Voor het inspreken moet u zich aanmelden bij de Statengriffie. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 26 november 2021) bij commissieadviseur Monique de Zwart: zwartm@noord-holland.nl Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal, aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten na punt 3 eerder beginnen.

0	**Technische briefing Pallas van 12.15 uur tot 13.00 uur**
1	**Opening en mededelingen**
13:15	
2	**Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten (moties- en toezeggingenlijsten worden later bijgevoegd).**
2.a	**Vooruitblik komende vergadering (en) aan de hand van de Strategische agenda en vaststelling strategische agenda.** Aan de hand van de Strategische Agenda wordt vooruitgekeken naar de komende vergaderingen. Commissieleden kunnen hierbij voorstellen doen voor de agenda's van deze vergaderingen

3 **Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie horen**
13:20

4 **B-agenda Algemeen (CdK, Pels, Zaal, Stigter)**

4.a **Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord (B-agenda alle commissies november)**
13:50

Behandelvoorstel bespreking Midterm review

- De leden van de commissie kunnen met elkaar en met de gedeputeerden de midterm review van het coalitieakkoord waar het de portefeuilles en onderwerpen van de commissie aangaat bespreken (voor onderwerpen EFB zie bijgevoegd lijstje).
  Er kan gereflecteerd worden op de resultaten van de afgelopen twee jaar en er kunnen aandachtspunten meegegeven worden aan het college over de focus voor het restant van de collegeperiode en welke prioritering gegeven moet worden, mede op basis van de voortgang van de Strategische agenda.

- In de eerste termijn ligt de focus op het benoemen van uw eigen voorstellen voor aandachtspunten en prioritering.
  Hierna krijgen GS het woord om hier kort op te reflecteren.
- In de tweede termijn wordt u gevraagd in te gaan op de aandachtspunten en prioritering van de andere fracties
- Na de tweede termijn zal de voorzitter proberen samenvattend te concluderen welke aandachtspunten en prioritering vanuit de commissie aan GS wordt meegegeven op basis van de midterm review voor het vervolg van deze Statenperiode.

Toelichting:
GS hebben de midterm review van het coalitieakkoord vastgesteld. In de midterm review wordt de voortgang van het coalitieakkoord in beeld gebracht. Daarnaast kijken GS vooruit naar de tweede helft van de collegeperiode. Uit de midterm review blijkt dat het college ondanks ingrijpende nieuwe ontwikkelingen, zoals de coronacrisis, goed op koers ligt. De komende tijd legt het college de focus op de uitvoering.

5 **Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van Dijk behorende punten uit de c-agenda stellen)**

Provincie Noord-Holland

6 **Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Stigter behorende punten uit de c-agenda stellen)**

7 **B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)**

7.a **Pallas: Brief GS aan PS inz. uitstel terugbetaling lening Pallas**

14:30

Voorstel voor behandeling:
GS hebben op 2 november ingestemd met het verzoek van de Stichting Voorbereiding Pallas reactor tot een aanpassing van de leningsovereenkomst d.d. 18 december 2014 zodat de uiterste terugbetaaldatum uitgesteld wordt van 1 januari 2022 naar 1 april 2023.
Voorafgaande aan de vergadering is een technische briefing gehouden over Pallas.
Bij dit agendapunt bestaat nu de mogelijkheid om politieke vragen te stellen.

Toelichting:
Pallas is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. Op verzoek van de stichting wordt de terugbetaling van deze lening uitgesteld tot 1 april 2023.

8 **A-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)**

8.a **Europa: Voordracht Europastrategie 2022-2030**

15:00

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 13 december 2021

Toelichting:
In de Europastrategie beschrijven wij voor prioritaire onderwerpen welke Noord-Hollandse belangen er op Europees niveau spelen en welke Europese activiteiten en samenwerkingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale opgaven.

Provincie Noord-Holland

9 **Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Zaal behorende punten uit de c-agenda stellen)**

10 **A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)**

10.a **Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2021(A-agenda EFB en M&B**
15:40 **29-11-2021 en c-agenda NLG en RWK 22-9-2021)**

Voorstel voor behandeling:
Adviseren over de voordracht aan PS. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS vergadering van 13 december 2021.
De commissie EFB adviseert over de begrotingswijziging vanuit algemeen financieel oogpunt en op de onderwerpen die tot de portefeuille van de commissie EFB behoren.
Besluit 1 heeft betrekking op het vakgebied van de commissies M&B en zal daarom daar ook op de A-agenda van 29 november worden besproken.

Toelichting:
In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze laatste begrotingswijziging omvat een bijstelling van de verwachte inkomsten en uitgaven in 2021 op basis van de huidige verwachtingen.

10.b **Cultuur en erfgoed: Voordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022**
15:55

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 13 december 2021.
Tkn zijn bij dit punt gevoegd een mail en brief van de Boerderijenstichting NH inz. de waarderingskaart Stolpboerderijen.

Toelichting:
Met het beleidskader geeft het college vorm aan het cultuurbeleid en de prioriteiten die zij voor ogen heeft..

10.c **Voordracht Legesverordening 2022 en Tarieventabel 2022 (komt 16/11 in GS;**
16:35 **wordt later toegevoegd)**

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS vergadering van 13 december 2021.

Toelichting:

11 **B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)**

11.a **Brede Basismonitor: Brief GS aan PS inz. Brede Basismonitor Noord-Holland**
16:50 **(B-agenda EFB 29-11-2021 en c-agenda NLG (Cie NLG wordt uitgenodigd bij EFB van 29-11-2021)**

Voorstel voor behandeling:
- aangeven welke punten u mee wilt geven voor de toekomstige dóórontwikkeling van de monitor;
- aangeven of u motie 94-2019 als afgedaan beschouwd (is een NLG motie; cie NLG wordt uitgenodigd om aan de behandeling van dit punt deel te nemen)

Toelichting:
De Brede Basismonitor geeft weer hoe in onze provincie de welvaart zich in de brede zin van het woord ontwikkelt. Aanleiding voor de ontwikkeling van deze monitor waren meerdere trendmonitoringvragen. In deze basismonitor zijn de trendmonitoringvragen samengevoegd tot een samenhangend geheel dat een integraal inzicht geeft van de belangrijke trends in Noord-Holland. De Brede Basismonitor wordt doorontwikkeld en krijgt jaarlijks een update die aansluit bij de P&C cyclus

12 **Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)**

13 **Sluiting**
17:30

14 **C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)**

14.a **Wonen/energie infrastructuur/technisch personeel: Brief GS aan PS inz. aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie (c-agenda RWK 22-11-2021 en c-agenda EFB 29-11-2021)**

Gedeputeerde Staten geven middels een brief aandachtspunten vanuit Noord-Holland mee ten behoeve van de kabinetsformatie met betrekking tot de woningbouwopgave, energie-infrastructuur Pallas en de beschikbaarheid van technisch personeel

15 **C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)**

15.a **Stelling van Amsterdam: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsprogramma en Samenwerkingsovereenkomst Herstel Liniedijken Stelling van Amsterdam (C-agenda EFB 29-11-2021)**

In het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken staat opgenomen dat de provincie de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken van de Stelling van Amsterdam willen versterken. In overleg met beheerders en eigenaren van de liniedijken heeft de provincie hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld en maatregelen geformuleerd. Tevens hebben de betrokken partijen afgesproken een samenwerkingsverklaring voor de uitvoering van de maatregelen aan te gaan.

15.b **Social Return: Brief GS aan PS inz. social return beleid in relatie tot statushouders (c-agenda EFB 29-11-2021)**

16 **C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)**

17 **C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)**

17.a **Ondermijning: Brief van GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans (c-agenda EFB 29-11-2021)**

De 'Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021' beoogt een impuls te geven aan de verhoging van de weerbaarheid tegen en bewustwording van ondermijning bij bestuurders van Noord-Hollandse gemeenten. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Om alle Noord-Hollandse gemeenten in aanmerking te laten komen voor deze regeling wordt ook met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021 subsidie verleend

18 C-agenda Algemeen

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
1	Liberaal N-H/mw. Van Geffen	10a	Pels	Laatste begrotingswijziging 2021	p. 1 Waarom wordt er zoveel miljoenen extra aan de reserves toegevoegd en onttrokken? Is het gebruikelijk dat dit lopende het jaar nodig blijkt? p. 2 Hoe kom je aan 3 miljoen afrekeningsverschillen vorige jaren? Zowel de vraag waarin dat zit als de vraag hoe dat nu pas ontdekt of verwerkt wordt.	1. Aan de voorgestelde wijzigingen in de stortingen in- en onttrekkingen aan reserves liggen veel verschillende oorzaken ten grondslag. In de tabel op pagina 2 van de voordracht en pagina 4 van de Laatste begrotingswijziging zelf is alleen op totaalniveau in beeld gebracht wat de voorgestelde wijzigingen zijn. In hoofdstuk 3 is dit nader gespecifieerd per programma waarbij ieder programma begint met een tabel waarin ook te zien is wat de voorgestelde wijziging in de storting/onttrekking per reserve in dat programma is. Deze wijziging is vervolgens toegelicht in de toelichtende tabel onder het betreffende operationele doel waaraan de reserve is gekoppeld. Het antwoord op de vraag waarom wijzigingen in de stortingen/onttrekkingen aan reserve worden doorgevoerd is dus per reserve te vinden in de toelichtingen. Het is gebruikelijk dat het gedurende het jaar nodig blijkt om wijzigingen in de stortingen/onttrekkingen aan reserves door te voeren. 2. Afrekeningsverschillen ontstaan wanneer door nieuwe informatie blijkt dat een eerder genomen last lager of hoger uitvalt dan waar rekening mee is gehouden in de jaarrekening. Dit verschil zit

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						voor het overgrote deel op verstrekte subsidies en voor een klein deel op inkopen waarvan de factuur hoger of lager uitvalt dan geschat bij het opstellen van de jaarrekening. Subsidies We verwerken de last van een subsidie in het jaar waarin we deze verlenen. Als we in 2020 een subsidie verleend hebben van 1 mln. dan is in de jaarrekening voor 1 mln. aan lasten opgenomen. Als later bij de vaststelling in 2021 blijkt dat de subsidieontvanger op basis van de gestelde voorwaarden geen aanspraak maakt op 100% van het verleende bedrag van 1 mln. maar op bijvoorbeeld 0,8 mln. dan ontstaat er een afrekeningsverschil van € 0,2 mln. (€ 1 mln. verleend – € 0,8 mln. vastgesteld = € 0,2 mln. verschil). Inkopen Een tweede oorzaak is dat we bij de jaarrekening op de post nog te betalen een schatting hebben moeten maken van het bedrag dat uiteindelijk gefactureerd gaat worden. Als we de (eind)factuur ontvangen en deze blijkt lager te zijn dan het geschatte bedrag in de jaarrekening ontstaat ook een afrekeningsverschil. Bij projecten kan het tot 3 jaar duren voordat we de laatste factuur (facturen) ontvangen. Door deze

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						lange (afreken)termijn kan het daarom dezelfde tijd duren voordat we kunnen constateren of de aangegane verplichting volledig wordt uitgenut. Zoals eerder aangegeven ontstaat een afrekeningsverschil als er nieuwe informatie beschikbaar komt. Bijvoorbeeld in de vorm van een vaststellingsbesluit bij subsidies of bij het ontvangen van een factuur. Wanneer we afrekeningsverschillen verwerken is dus afhankelijk van het moment waarop deze informatie beschikbaar komt.
2	CDA	10a	Pels	Laatste begrotingswijziging 2021	Het is bekend dat de meerjarige subsidies niet langer in één boekjaar verwerkt worden, maar worden uitgespreid. Onbekend is echter dat hiervoor het middel reserves wordt gebruikt. Kunt u toelichten waarom daarvoor is gekozen? En leidt dit niet tot het risico onoverzichtelijk veel reserves te krijgen?	De gewijzigde lastneming bij meerjarige subsidies leidt ertoe dat we bij het verlenen van een meerjarige subsidie met een omvang groter dan € 1,5 mln. als provincie een verplichting aangaan jegens de subsidieontvanger die we in het betreffende jaar niet als last verantwoorden. Dit heeft de volgende twee mogelijke consequenties afhankelijk van de dekking van de betreffende subsidie: a. Indien de subsidie gedekt wordt vanuit een bestemmingsreserve betekent dit dat het deel van de subsidie dat niet als last wordt verantwoord in het betreffende jaar in de reserve aanwezig blijft en dus onderdeel blijft van het eigen vermogen. b. Indien de subsidie gedekt wordt vanuit de exploitatie zou dit betekenen dat het deel van de subsidie dat niet als last wordt verantwoord in het betreffende jaar, maar waar wel rekening mee was

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						gehouden in de begroting, zal vrijvallen en dit opnieuw beschikbaar gesteld dient te worden voor de lastneming in volgende jaren. Op dit moment komt optie b niet voor binnen PNH omdat in onze begroting alle subsidies waarvoor dit speelt gedekt worden vanuit een bestemmingsreserve. In het vervolg van dit antwoord gaan we daarom uit van de situatie zoals geschetst onder a. Om in de jaarrekening een juist beeld te geven van de verplichtingen die we zijn aangegaan als provincie bij het verlenen van subsidies schrijft de commissie BBV in het memo 'handelswijze lastneming subsidies provincies 2020' het volgende voor: 'Bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking wordt voor zover de verstrekte projectsubsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord bij voorkeur het resterende bedrag aan een specifieke bestemmingsreserve "verstrekte subsidies" toegevoegd of dit dient te worden toegelicht onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.' Vanuit deze twee opties hebben wij het advies van de commissie BBV gevolgd en ervoor gekozen om gebruik te maken van specifieke bestemmingsreserves. Belangrijke argumenten bij deze keuze zijn: • Transparantie: Deze optie geeft de meeste transparantie over welk deel van het eigen

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						vermogen beklemd is in de vorm van aangegane subsidieverplichtingen. • Systematische vastlegging: Deze optie voorziet in vastlegging van het beklemde deel van het eigen vermogen in de administratie en in de P&C stukken voor GS/PS zonder dat hierbij een nadere verdieping of toelichting per reserve (maatwerk) nodig is. • Sturing: Indien financiële vraagstukken zich voordoen waarbij een afweging wordt gemaakt om middelen uit reserves in te zetten voor andere doeleinden is duidelijk en direct inzichtelijk welk deel van het eigen vermogen (reserves) niet betrokken kan worden bij deze afweging omdat reeds harde subsidieverplichtingen zijn aangegaan voor dit deel. Vanuit het BBV is het ook mogelijk om voor alle verstrekte subsidies 1 beklemde reserve aan te maken. Binnen het begrotingsformat van PNH hebben we, zoals u weet, afgesproken dat een reserve altijd gekoppeld is aan 1 operationeel doel. Omdat wij belang hechten aan dit format en ook van mening zijn dat deze koppeling de transparantie van de begroting en de jaarstukken vergroot kiezen wij ervoor om hier ook aan vast te houden bij de in te stellen

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						subsidiereserves. Het risico dat dit tot onoverzichtelijk veel reserves leidt erkennen wij wel. Echter, het aantal operationele doelen waarbinnen meerjarige subsidies van deze omvang worden verleend is beperkt en wanneer een subsidiesreserve is ingesteld bij een operationeel doel kan deze ook gebruikt worden voor toekomstige subsidies. Wij verwachten daarom dat het aantal in de toekomst nog in te stellen subsidiereserves beperkt zal zijn en niet tot een dusdanige wildgroei zal leiden dat dit ten koste gaat van de transparantie van onze P&C stukken. Daarnaast zijn wij voornemens de subsidie reserves in de verloopstaten bij de begroting en de jaarrekening te bundelen, analoog aan de huidige werkwijze bij kapitaallasten reserves, zodat het zicht op de overige bestemmingsreserves niet vertroebeld raakt.
3	PvdD/Kostic	10a	Pels	Laatste begrotingswijziging 2021	Kunt u een overzicht sturen van wat er precies onder de “Overige wijzigingen kleiner dan € 500.000” valt?	Wij gaan er in de beantwoording van deze vraag vanuit dat u in uw vraag refereert aan de regel ‘overige wijzigingen kleiner dan € 500.000’ in de financiële tabel op pagina 2 van de voordracht. In de voordracht is een compacte tabel opgenomen om de hoofdlijnen in beeld te brengen. Een uitgebreidere versie van ditzelfde overzicht met wijzigingen is opgenomen op pagina 5-6 van de laatste begrotingswijziging 2021 zelf. In deze tabel zijn alle wijzigingen vanaf € 200.000 gespecificeerd. Van de wijzigingen kleiner dan €

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						200.000 is aangegeven hoe deze over de programma's verdeeld zijn. In 'hoofdstuk 3 – overzicht per programma' kunt u alle wijzigingen vanaf € 100.000 vinden bij de toelichtingen op operationeel doel niveau. Deze zijn hierbij gecategoriseerd met de aanduiding 'NBN'. Conform artikel 2.5 lid 2 in de financiële verordening provincie Noord-Holland 2021 worden in de tussenrapportages bijstellingen groter dan € 100.000 toegelicht.
4	SP/hr. Hoogervorst	10b	Pels	Voordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022	blz. 8|40 - In (2.2) wordt gesproken over 'provinciale structuren', of 'structuren van provinciaal belang'. Welke provinciale structuren kennen wij als provincie NH? blz. 11|40 - Bij "Restauratiebehoefte" spreekt men van een restauratiebehoefte van ruim 17% in het jaar 2020. Wie bepaalt wanneer er 'restauratiebehoefte' is? Zijn hier criteria voor? Is het dan niet te gemakkelijk om te stellen dat 83% van de monumenten 'in goede of redelijke staat is'?	1. Wij kennen 10 provinciale structuren. Ze zijn opgenomen en beschreven in de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018. Het zijn 1. Agrarische erven 2. Bebouwingslinten 3. Noordzeekust 4. Waddenkust 5. IJsselmeerkust 6. Westfriese Omringdijk 7. Stolpenstructuren 8. IJdijk/Oerij 9. Vaarten en Kanalen 10. Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie 2. De restauratiebehoefte wordt gemeten door middel van de Monumentenmonitor Noord-

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					blz. 12|40 - Historische windmolens: hoeveel erkende historische windmolens zijn er in onze provincie? Geldt de driejaarlijkse plus-subsidie voor een historische windmolen alleen voor draaiende molens? Wat zijn de criteria voor deze opplussing?	Holland. Criteria hiervoor zijn opgenomen in de zogenaamde Uitvoeringsrichtlijn 2006, opgesteld door de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). Het gaat daarbij om het bepalen de bouwkundige staat in goed of redelijk (onderhoudsbehoefte) matig of slecht (restauratiebehoefte). Wij noemen de 17% omdat de provincie zich bezighoudt met de restauratiebehoefte. 3.a. Er zijn op dit moment 133 historische **in werking zijnde** windmolens in de provincie. 3.b. Ja, de windmolens moeten in werking zijn. Dat betekent dat ze moeten kunnen malen en draaien. 3.c. Om de molen bouwkundig in stand te houden moet deze kunnen malen en draaien. De molen is een machine die achteruit gaat wanneer deze niet meer in werking is.
5	CDA	10b	Pels	Voordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022	1. Wat zijn een aantal voorbeelden van zogenaamde “kanjers” (p. 12)? 2. Waarom wordt er voor de UvR Historische molens een bedrag van € 705.000,-- begroot in het jaar 2024 (p.20)?	1. Voorbeelden hiervan zijn het Aquarium van Artis te Adam, de Grote Kerken van Alkmaar en Monnickendam en het complex van de voormalige gasfabriek te Haarlem. 2. Er zijn 133 historische windmolens in de provincie Noord-Holland die voor deze subsidie in aanmerking komen. Het subsidiebedrag is € 5.300,- per molen. Dat zorgt voor een totaal van

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					3. Wat moet worden verstaan onder “hoofdlijnen” als het om inzicht in de opgave van gemeentelijke monumenten en ander karakteristiek vastgoed gaat (p.23) 4. Vanaf 2022 is de Cultuurmonitor MRA beschikbaar. Wordt er ook gewerkt aan een Cultuurmonitor NHN? (p.29)	€ 704.900,-, afgerond naar het subsidieplafond is dat € 705.000,-. De subsidie wordt eens in de drie jaar verstrekt. In 2021 was de laatste keer. 3. Onder hoofdlijnen verstaan wij een percentueel overzicht van de totale herbestemmings- en verduurzamingsopgave van gemeentelijke monumenten zonder woonfunctie, per gemeente. 4. Op dit moment nog niet. Binnen de samenwerking in Noord-Holland Noord is men doende met het uitwerken van het regioprofiel en de positionering van NHN als 16e stedelijke cultuurregio bij het Rijk. Volgens planning volgt hier komend jaar een actieagenda uit. Indien de regio NHN een dergelijke monitor wenst zullen de mogelijkheden onderzocht worden. Vanzelfsprekend kan de Cultuurmonitor van de MRA als voorbeeld dienen.
6	PvdD/Kostic	10b	Pels	Voordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022	. Er wordt een koppeling gemaakt met de klimaatopgave. Op welke manier wordt ook geprobeerd kansen te pakken voor versterking biodiversiteit?	Een voorbeeld hiervan is het project Liniedijken dat onderdeel uitmaakt van het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam – Nieuwe Hollandse Waterlinie, waarbij de biodiversiteit wordt versterkt door daar waar mogelijk (deels) de originele beplanting te herstellen.

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
7	PvdD/hr. Zoon	7a	Zaal	Brief GS aan PS inz. uitstel terugbetaling lening Pallas	We hebben als Provincie €40 miljoen als lening gegeven. Deze lening zou resulteren in een ontwerp, aanbesteding en een vergunningverlening (kenmerk 1021706/1021710) en zou in diverse tranches verlopen, zolang de businesscase voldoende kansrijk geacht werd. In de brief van 27-10-2021 staat dat ICHOS intussen alle documentatie betreffende het ontwerp heeft opgeleverd, maar dat de kernenergievergunning en voorbereidingen aanbestedingsprocedures nog niet rond zijn. a) Klopt het dat het ontwerp gereed is? b) Aangezien de aanbesteding en vergunningverlening nog niet gereed is, zou dit betekenen dat de provinciale (en Rijks) gelden van de lening nog niet verbruikt zijn. Klopt dit? En zo ja, hoeveel van de lening heeft de Stichting nog beschikbaar? c) Er zijn door de stichting	a. Het ontwerp doorloopt drie fasen achtereenvolgens het ‘conceptual design’, het ‘basic design’ en het ‘detailed design’. De eerste twee fasen zijn nu afgerond. Hiermee kunnen alle vergunningen worden aangevraagd en aanbestedingen worden voorbereid voor de volgende fase (het detailed design) en de daaropvolgende fase (realisatie/bouw). b. De oorspronkelijke leningen van de provincie en het ministerie van EZK zijn reeds enige tijd geleden volledig besteed. Financiering van de werkzaamheden van PALLAS is daarna overgenomen door het ministerie van VWS, opnieuw door het verstrekken van leningen. c. Conform artikel 21 van de statuten stelt PALLAS jaarlijks een jaarrekening vast en legt verantwoording over de staat van baten en lasten af. Een accountant onderzoekt de boeken van PALLAS en stelt een accountantsverklaring op. De jaarrekening en de accountantsverklaring zijn niet openbaar. In de periodieke presentatie voor de Cie EFB geeft PALLAS inzicht in de activiteiten die PALLAS uitvoert.

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					geen jaarrekeningen gedeponeerd bij de KvK. Kan er inzicht gegeven worden in de besteding van de provinciale (en Rijks) gelden?	
8	PvdD/Kostic	8a	Zaal	Voordracht Europastrategie 2022-2030	VN-klimaatwetenschappers en ecologen benadrukken dat we de klimaatcrisis en biodiversiteitscrisis in samenhang moeten aanpakken, omdat we anders geen van beide gaan oplossen. Dat houdt o.a. in dat we voorkomen dat bijvoorbeeld de energietransitie ten koste gaat van biodiversiteit. In PS is een motie aangenomen om die samenhang te bewaken en daar waar mogelijk bij energietransitie kansen te pakken om ook biodiversiteit te versterken. Dit vraagt ook op EU-niveau om blijvende aandacht.	In de kaderstellende notitie is vastgesteld dat het thema Gezonde Leefomgeving, met specifiek aandacht voor klimaat & biodiversiteit, een overkoepelend thema is voor de Europastrategie. Het andere overkoepelende thema is Economie. De activiteiten in de Europastrategie dienen steeds bij te dragen aan de provinciale doelen op deze twee overkoepelende thema's. Dit betekent dus dat de provinciale doelen op Gezonde Leefomgeving, en daarmee ook biodiversiteit, worden meegenomen in de Europese activiteiten en elkaar dienen te versterken. Daarbij zijn voor activiteiten m.b.t. beleidsbeïnvloeding (o.a. lobbyactiviteiten) vastgestelde inhoudelijke beleidsdocumenten leidend. Bijvoorbeeld in het Perspectief Mobiliteit en de Voedselvisie wordt de koppeling gemaakt tussen de inhoudelijke opgaven en biodiversiteit. Op deze manier wordt gewaarborgd dat biodiversiteit wordt meegenomen in de Europese beleidsbeïnvloeding.

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
9	PvdD/Kostic	11a	Pels	Brede Basismonitor: Brief GS aan PS inz. Brede Basismonitor Noord-Holland	1. Naast CO2 is bijvoorbeeld methaan een belangrijke broeikasgas. https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/klimaateffecten-van-methaan Daarom wordt vaak gewerkt met CO2-equivalenten. Voor het verkrijgen van volledige informatie voor integraal klimaatbeleid (in samenhang met bijv. Voedselvisie) is het belangrijk dat de provincie ook verder kijkt dan alleen CO2. Wordt (in de toekomst) ook met CO2-equivalenten gewerkt? (zoals o.a. Amsterdam dat ook doet in de context van de Amsterdamse "Donut Economie") 2. Landgebruik, landgebruiksverandering en bosbouw spelen een belangrijke rol in de mondiale klimaatproblematiek. De manier waarop land en bossen gebruikt worden heeft impact op het	1. Voor de Brede Basismonitor is gekozen alleen fossiel gerelateerde uitstoot weer te geven, de cijfers voor broeigaskassen zoals methaan zijn niet meegenomen omdat die minder up-to-date zijn. De cijfers hierover zijn overigens wel te vinden in onze provinciale Dashboard Energietransitie: https://cijfers.noord-holland.nl/dashboard/energietransitie/co2-uitstoot 2. Landgebruik wordt binnen de Brede Basismonitor meegenomen onder het thema 'natuur' bij de indicatoren 'oppervlakte natuur- en bosgebieden' en 'natuurgebied per inwoner' en onder het thema 'ruimte en wonen' bij de indicator 'bebouwd terrein'.

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					klimaat. Experts wijzen op het grote belang van het meenemen van die impact in monitoring en beleid. In provinciale monitoring was dat tot nu toe een blinde vlek, terwijl de provincie niet alleen een verantwoordelijkheid heeft in de klimaataanpak, maar ook gaat over de inrichting van provincie. https://www.wur.nl/nl/nieuws/hoe-berekenen-we-de-klimaatimpact-van-landgebruik-landgebruiksverandering-en-bosbouw.htm Wordt er verkend hoe landgebruik kan worden meegenomen als factor onder “klimaat” in de Brede Basis Monitor?	
10	PvdD/Kostic	c-agenda 14a	Allen	Brief GS aan PS inz. aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie	Wanneer zijn we ingelicht over de voornemens van GS om zo’n brief te sturen en wanneer zijn we om input gevraagd?	PS zijn niet ingelicht over het voornemen en ook niet om input gevraagd.

Technische vragen cie EFB 29-11.2021						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	29 november 2021
Commissievoorzitter (plv.)	:	mw. S. Doevendans
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

Aanwezig:			
Commissievoorzitter			mw. S. Doevendans
Commissiegriffier			mw. M. de Zwart
Leden van de commissie	FvD		--
	GL		dhr. G. Zaal, dhr. J. Dulfer
	VVD		dhr. G. Hartog, mw. M. van Meerten
	D66		mw. Gonggrijp, dhr. E. Kanik, mw. A. Kapitein
	PvdA		dhr. J. Carton, dhr. T. Wagelaar
	PVV		--
	SP		mw. A. de Groot, dhr. W. Hoogervorst
	CDA		dhr. D. Heijnen, mw. C. Kuiper
	JA21		dhr. G. Kohler
	PvdD		dhr. F. Zoon, Statenlid Kostiç
	50plus		--
	CU		dhr. M. Klein
	DENK		dhr. E. Mangal
	Liberaal N-H		mw. G. van Geffen
	Fractie Baljeu:		--
College van GS			dhr. Van Dijk, mw. Pels, dhr. Stigter, mw. Zaal
Afwezig			mw. I. Bezaan (PVV), dhr. Koyuncu (DENK). Mw. J. Vastenhouw (FvD) en de hr. R. Dekker (FvD)
Notulist			Moneypenny/H. Mutsaerts

Agenda

0. Technische briefing Pallas
1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten
   2.a. Vooruitblik op de komende vergadering(en) a.d.h.v. strategische agenda
3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

4. B-Agenda Algemeen
   4.a. Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inzake Midterm review coalitieakkoord
5. Rondvraag portefeuille Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
6. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
7. B-Agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
   7.a. Pallas: Brief GS aan PS inzake uitstel terugbetaling lening Pallas
8. A-Agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
   8.a. Europa: Voordracht Europastrategie 2022-2030
9. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
10. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    10.a. Financiën: Voordracht laatste begrotingswijziging 2021
    10.b. Cultuur en erfgoed: Voordracht beleidskader erfgoed en cultuur 2022
    10.c. Voordracht Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022
11. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    11.a. Brede basismonitor: Brief GS aan PS inzake Brede Basismonitor Noord-Holland
12. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
13. Sluiting
14. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
    14.a. Wonen/energie infrastructuur/technisch personeel: Brief GS aan PS inz. aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie (c-agenda RWK 22-11- 2021 en c-agenda EFB 29-11-2021)
15. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    15.a Stelling van Amsterdam: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsprogramma en Samenwerkingsovereenkomst Herstel Liniedijken Stelling van Amsterdam (C- agenda EFB 29-11-2021)
    15.b Social Return: Brief GS aan PS inz. social return beleid in relatie tot statushouders (c-agenda EFB 29-11-2021)
16. C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
17. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
    17.a Ondermijning: Brief van GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans (c-agenda EFB 29-11-2021)
18. C-agenda Algemeen

Agenda

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de hybride commissievergadering om 13.25 uur en heet alle aanwezigen welkom, zowel in de Statenzaal als via Teams. Digitaal aanwezig zijn: dhr. Hartog (VVD), mw. Van Meerten (VVD), dhr. Carton (PvdA) dhr. Kohler (JA21) en mw. Kuiper (CDA), mw. Hoogendoorn (CU), mw. Kapitein (D66) en dhr. Mangal (DENK). Afmeldingen ontvangen van: mw. Bezaan (PVV), dhr. Koyuncu (DENK), mw. Vastenhouw (FvD) en de hr. Dekker (FvD).

2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten

De **voorzitter** constateert dat de agenda, het verslag van de vergadering van 28 oktober 2021, de lijst van moties en toezeggingen en de strategische agenda ongewijzigd worden vastgesteld.

2.a. Vooruitblik op de komende vergadering a.d.h.v. strategische agenda

De **voorzitter** meldt dat voor de volgende commissievergadering van 17 januari 2022 op de agenda staan onder voorbehoud van tijdige aanlevering van stukken: Initiatiefvoorstel DENK slavernijverleden; Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022-2025; Statenvoordracht Wensen en Bedenkingen bij subsidievaststelling fractiebijdragen n.a.v. rapport van bevindingen 2020-2021 en de Datacenterstrategie.

3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

Er hebben zich geen insprekers aangemeld.

4. B-Agenda Algemeen

4.a. Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inzake Midterm review coalitieakkoord

Dhr. **Heijnen** (CDA) constateert dat volgens GS de meeste balletjes op groen staan, dat geldt ook voor de EFB-onderwerpen. Maar hoe kijken de coalitiepartijen die toch uiteenlopende programma's hebben, naar dit stuk? Het kan niet zo zijn dat ze allemaal helemaal tevreden zijn. GS stellen op koers te liggen met snel internet, maar er wordt al jaren over gesproken en nog steeds beschikt niet iedereen in de provincie over snel internet. Hoe kunnen GS ervoor zorgen dat snel internet in de gehele provincie beschikbaar komt? Waarom staat sponsoring op geel? Het CDA wil voorkomen dat aan kleine sponsorbedragen van de provincie heel veel voorwaarden gesteld worden. Goed dat het economisch instrumentarium is aangevuld, daarmee kunnen de ondernemers goed ondersteund worden.

Dhr. **Zaal** (GL) had agendering van dit onderwerp bij de algemene beschouwingen gewenst, zodat een diepgaande bespreking mogelijk was geweest. Op twee onderwerpen die ten onrechte niet in de midterm review zijn opgenomen, wordt nader ingegaan. Een, huisvesting van statushouders, de provincie heeft de regietaak en ziet toe op de prestaties van gemeenten. Dit onderwerp zou moeten zijn vermeld bij nieuwe ontwikkelingen, gezien de grote groepen uit Afghanistan die recent zijn binnengekomen, en toenemende problemen bij huisvesting. De geborgde zetels waterschappen hadden vermeld moeten worden in de paragraaf 'Vertraagd'. Wat is de stand van zaken van de gesprekken over de geborgde zetels met de drie Noord-Hollandse waterschappen?

De **voorzitter** meldt dat dit onderwerp bij de commissie NLG thuishoort.

Dhr. **Zaal** (GL) verzoekt om een schriftelijke reactie van dhr. Loggen op de stand van zaken bij de waterschappen.

Dhr. **Carton** (PvdA) constateert dat de beleidsontwikkeling lang duurt, hoewel GS stellen dat men op koers ligt. Hoe kan de voortgang van het beleid gevolgd worden en hoe worden concrete resultaten getoond? Men is blij met de verbetering van de stukken en indicatoren, maar een blijvend aandachtspunt is dat continu moet worden gemonitord wat er bereikt is en nog zal worden in de resterende bestuursperiode. De ontwikkeling Cultuur en Europa is vertraagd, met name vanwege de coronacrisis. Hoe worden de gevolgen van corona voor het cultuurbeleid en werkgelegenheid beoordeeld? Het onderzoek naar de ontwikkelingen op de middellange termijn die van invloed zijn op de provinciale middelen, is voor GS een belangrijk aandachtspunt voor de resterende periode.

Mw. **Gonggrijp** (D66) vindt het een goede suggestie om dit agendapunt bij de algemene beschouwingen te betrekken. Ondernemers zijn de ruggengraat van de economie en aanjagers van de arbeidsmarkt. Deze kracht en kennis is nodig voor de aankomende transities, niet alleen omdat het moet, maar omdat het loont om in de circulaire economie te investeren. Het stimuleren van ondernemers is een belangrijke taak voor de provincie, samen met de ROM. Goed geschoold (technisch) personeel is van groot belang, mede om de match tussen vraag en aanbod te verbeteren. Hier moeten nog de nodige stappen gezet worden. In

de commissie NLG werd gesteld dat de geborgde zetels van de waterschappen in EFB besproken moeten worden.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vindt het een lastig stuk om te beoordelen, want wat kan de oppositie inbrengen behalve alles wat de afgelopen 2,5 jaar al is voorgesteld, zoals meer geld voor fijnmazig OV? Het is aan de coalitiepartijen om de resultaten te beoordelen en eventueel veranderingen in het coalitieakkoord door te voeren.

Mw. **Van Geffen** (Liberaal N-H) constateert dat goede voortgang wordt geboekt ondanks de diverse actuele crises. Regeren is vooruitzien, daarom dienen nu extra middelen gezocht te worden ten behoeve van het Masterplan Wonen dat in het voorjaar wordt vastgesteld.

De **voorzitter** meldt dat wonen niet tot de onderwerpen van de commissie EFB behoort.

Mw. **Van Geffen** (Liberaal N-H) constateert dat bij de algemene beschouwingen is gesproken over het financieren van het Masterplan Wonen door middel van het verhogen van de opcenten, maar het is oneerlijk dat alleen mensen die niet elektrisch (kunnen) rijden, moeten meebetalen aan wonen, want bezitters van elektrische auto's zijn hiervan vrijgesteld. Motie 42, het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds van 2020 is ingericht met het oog op de verwachte crisis die zou ontstaan door corona. Er wordt steun verleend aan de cultuursector, er wordt ingezet op meer technisch personeel en er worden subsidies verleend voor de gebouwde omgeving. Inmiddels heeft corona ertoe geleid dat verduurzaming van de gebouwde omgeving hoog op de agenda staat, dus dit hoeft niet meer extra gestimuleerd te worden door het duurzaamheidsfonds. Daarom wordt voorgesteld om de resterende middelen van het fonds te besteden aan het oplossen van de wooncrisis. Hiermee wordt de inwoners tevens een belastingverhoging bespaard. PDNH is een fonds dat 8 jaar geleden is opgericht, destijds stond duurzaamheid nog niet hoog op de agenda, maar dat is nu wel het geval en daarvoor is veel geld in de markt beschikbaar. PDNH is dus niet meer nodig als instrument. De overtollige middelen kunnen ingezet worden voor de wooncrisis. Graag een reactie van GS en de andere fracties.

Mw. **Van Meerten** (VVD) vindt het belangrijk dat onverminderd wordt voortgegaan met de uitvoering van de diverse dossiers en met het investeren in een duurzame economie met een op de toekomst voorbereide arbeidsmarkt. GS moeten doorgaan met de uitvoering van moties 41 en 42 die in beide thema's voorzien. De gemeenten zijn hard nodig bij uitvoering van provinciaal beleid, maar zij worstelen met onvoldoende financiën en capaciteit en dat vormt een risico voor de uitvoering van het beleid in combinatie met de uitdagingen op de arbeidsmarkt. Werken GS aan risicobeperking en hoe worden de risico's gemonitord en bijgestuurd? De VVD sluit aan bij de vragen over de geborgde zetels bij de waterschappen. Wat is de stand van zaken?

Dhr. **Klein** (CU) vindt de midterm review relevant met name voor de coalitiepartijen, niettemin was het interessant om te lezen. Een review is per definitie een extern oordeel, maar dat is hier niet het geval. Waarom zijn de belangrijke stakeholders niet gevraagd om hun mening over de uitvoering van de taken door de provincie? Kan dit alsnog gerealiseerd worden? Belangrijke punten voor de toekomst zijn het groene herstel na corona, de Havennota en verduurzaming van zeehavens, ondersteuning van gemeenten in hun bestuurskracht en studie naar de begrotingsruimte en financiële toekomst van de provincie.

De **voorzitter** meldt dat de Havennota in M&B wordt besproken.

Gedeputeerde **Pels** zal dhr. Loggen verzoeken om schriftelijk te reageren op de vragen over de geborgde zetels bij de waterschappen. GS zien de cultuursector en de eigen financiën als belangrijke aandachtspunten voor de komende periode. De motie heeft opgedragen de koppeling te maken tussen verduurzaming/klimaatcrisis met de corona en economische crisis. GS zijn geen voorstander van het op andere wijze besteden van de gelden, want bij verduurzaming van de gebouwde omgeving liggen nog grote uitdagingen, ook voor de inwoners. Daar dient de provincie ondersteuning te verlenen. PDNH loopt af in 2024, daarom is het idee om na de zomer in 2022 het toekomstscenario PDNH te gaan bespreken zodat alle instrumenten op elkaar aansluiten en elkaar blijven versterken. Het fonds is momenteel al grotendeels uitgeput en er zitten nog aanvragen van bedrijven in de pijplijn. Daarom zou het plotseling wijzigen van de uitvoering van dit fonds leiden tot grote onzekerheid bij die bedrijven, terwijl zij de provincie hard nodig hebben om te investeren in innovatie.

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat via drie sporen wordt gewerkt aan de uitrol van breedband. De Raad van State heeft intussen bepaald dat de garantie mag worden afgegeven en de pilots zijn aflopend. Het Rijk zet in op de Europese digitaliseringsstructuur, de resultaten daarvan worden afgewacht. Het in de gehele provincie uitrollen van snel internet zou op dit moment een groot beroep doen op de financiën. Daar zou een andere keer verder over gesproken kunnen worden, bijvoorbeeld bij de volgende begroting. Sponsoring staat op geel omdat veel beoogde evenementen niet zijn doorgegaan. De voorwaarden zijn in verband met corona al enigszins verruimd. De economie trok dit jaar weer aan, een gevolg hiervan is dat de arbeidsmarkt nog steeds krap is. Samen met onderwijs en bedrijfsleven zal de transitie van werk naar werk worden aangepakt evenals het beter aansluiten van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Binnenkort spreekt de commissie over de Uitvoeringsagenda arbeidsmarkt en onderwijs. Daarnaast zijn er extra middelen van motie 42 beschikbaar.

Dhr. **Van Dijk** (CdK) meldt dat de midterm review met name de voortgang van het coalitieakkoord toont en daarom is het geen thema om externen bij te betrekken. Met een Omgevingsscan die periodiek wordt uitgezet, wordt het gevoelen getoetst bij de omgeving over het functioneren van en de samenwerking met de gehele provincie.

Dhr. **Zaal** (GL) ontvangt graag een update over de huisvesting van statushouders. Graag een nadere discussie over snel internet, dat wordt steeds belangrijker, ook in de zogenaamde buitengebieden. Hetzelfde geldt voor de betrokkenheid en het oordeel van maatschappelijke partners. Verzocht wordt om de omgevingsscan een keer voor EFB te agenderen, want dit instrument is vrij onbekend. Een veronderstelde verhoging van de opcenten is nogal prematuur, de eerste aankondiging heeft nog geen vervolg gekregen.

Mw. **Van Geffen** (Liberaal N-H) stelt dat regeren vooruitzien is, daarom moet tijdig worden nagedacht over de beschikbare financiën.

Dhr. **Heijnen** (CDA) verzoekt een discussie over snel internet te agenderen.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt zich af of de vier coalitiepartijen voorafgaande aan deze vergadering, onderling hebben gesproken over de midterm review – de uitvoering van het coalitieakkoord – en wat hun gedachten daarover zijn.

Dhr. **Zaal** (GL) antwoordt dat het stuk niet eerder is ingezien en/of besproken door de coalitiepartijen. In diverse overleggen wordt gesproken over de voortgang van het beleid. Het is overigens geen document van de coalitiepartijen, maar van het bestuur.

Dhr. **Klein** (CU) ondersteunt het CDA in haar verzoek om breedband een keer in de commissie te agenderen en de Omgevingsscan – eventueel gelijktijdig met de midterm review – te agenderen. .

Mw. **Van Meerten** (VVD) meldt dat GS aan de lat staan voor de uitvoering van het coalitieakkoord en daar heeft de coalitie geen overleg over gevoerd, dat moet in PS gebeuren. Zij stelt vast dat de vraag over kwetsbare gemeenten nog niet is beantwoord. Hoe worden de risico's die hiermee samenhangen, gemonitord? Goed om door te praten over snel internet en een prima idee van de CU om de midterm review als een soort evaluatie van het beleid ter beoordeling voor te leggen aan partijen die met de provincie samenwerken.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) is het eens met de noodzaak die Liberaal N-H constateert om vooruit te kijken naar financiële posities in de toekomst.

Gedeputeerde **Zaal** heeft in haar eerste termijn aangeboden in de commissie een keer door te praten over breedband. Indien nodig, wordt in gesprek gegaan met kwetsbare gemeenten. De minister BiZa acht het wenselijk om de positie van provincies te versterken met het oog op de bestuurskracht bij gemeenten. Dit proces wordt nauwgezet en met veel interesse gevolgd.

Dhr. **Van Dijk** (Cd) zegt toe dat dhr. Loggen schriftelijk reageert op de vraag over de huisvesting van statushouders. De laatste omgevingsscan die ziet op samenwerking met de provincie (de informatie is openbaar), dateert van 2020 (hiervoor zijn meer dan 73 partijen geïnterviewd). Daarvoor is de midterm review geen geschikt instrument. De omgevingsscan wordt om de 3 of 4 jaar uitgevoerd ten behoeve van een brede blik op de provincie als samenwerkingspartner en opdrachtgever. De midterm review is beperkt tot het coalitieakkoord.

Dhr. **Klein** (CU) stelt voor een aantal conclusies van de commissie te formuleren en mee te geven aan GS. Een van de suggesties van de commissie is om bij de midterm review ook de mening van externen te peilen, dit wellicht als opdracht aan een nieuw college.

De **voorzitter** constateert dat aangegeven is dat nagedacht moet worden over de toekomstige financiën, de commissie graag wil spreken over snel internet en dat de gedeputeerde een toezegging daarover heeft gedaan. Ook is als aandachtspunt richting GS genoemd om ook externen te vragen hoe zij over uitvoering van het beleid denken. Deze is dan breder dan de door de CdK genoemde omgevingsscan. De voorzitter geeft aan dat de cie dit eventueel ook zelf kan agenderen.

5. <u>Rondvraag portefeuille Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa</u>

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

6. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

7. B-Agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

7.a. Pallas: Brief GS aan PS inzake uitstel terugbetaling lening Pallas

Mw. **Gonggrijp** (D66) ziet het op dit moment opeisen van de lening niet als de juiste oplossing, want dat zou de positie aantasten van de aanwezige hoogwaardige kennis en werkgelegenheid. Het Rijk ziet het belang van Pallas in en heeft een speciale gezant aangesteld ten behoeve van het voeren van de lobby in Europa. Hoe verloopt de samenwerking met het Rijk en neemt zij de financiële belangen van de provincie mee en zo ja, waarop is dat gebaseerd? Hoe wordt het radioactief afval verwerkt en wat is de impact op het milieu? Brengt de productie van medische isotopen in Petten risico's voor de omwonenden met zich mee?

Dhr. **Zoon** (PvdD) constateert dat het een Argentijns bedrijf is geworden dat eigen personeel tewerk gaat stellen, dus welke garanties bestaan er voor hoogwaardige werkgelegenheid in Nederland?

Mw. **Gonggrijp** (D66) stelt dat in Petten ook veel Nederlanders werkzaam zijn zoals in het Europese innovatielab en op de campus.

Dhr. **Heijnen** (CDA) is overtuigd van het grote belang van Pallas, de verstrekte lening wordt nog steeds ondersteund. Men stemt in met uitstel van terugbetaling van de lening.

Dhr. **Dulfer** (GL) stemt in met uitstel van terugbetaling van de lening, hoewel de samenwerking met Pallas moeizaam verloopt. Dat geldt ook voor hun presentaties en bijdragen in PS, want die gaan vaak grotendeels over de medische belangen, terwijl de provincie juist focust op de werkgelegenheid, maar daarover wordt niets meegedeeld. Voorgesteld wordt de speciaal gezant de volgende keer uit te nodigen om een toelichting in een breder kader te geven, ook in Europese context. Jarenlang is aan PS gemeld dat de private financiering zou rondkomen en dat de lening tijdig zou worden afbetaald, maar telkens blijkt er uitstel nodig te zijn. Op welk moment wisten GS dat private financiering onhaalbaar zou zijn en dat de lening niet tijdig terugbetaald zou kunnen worden?

Dhr. **Hoogervorst** (SP) is het eens met GL. Sinds 2015 is men niet verder gekomen dan prachtige plaatjes van Pallas, met name over zaken waar men als provincie niets mee te maken heeft. Al die jaren is telkens gesteld dat de noodzaak van medische isotopen hoog is, maar de focus moet juist liggen op de belangen van de provincie, zoals bescherming van natuur (grondvervuiling) en het waarborgen van werkgelegenheid. Hoe groot is de kans dat de lening van € 40 miljoen ooit nog wordt terugbetaald? Op dit moment is het onmogelijk voor Pallas om de lening terug te betalen, want het geld is bijna op. Een jaar geleden was iedereen geshockeerd door het feit dat een ander bedrijf zich in de Eemsdelta ging vestigen die

dezelfde isotopen zou gaan produceren maar vandaag bleek Pallas hier heel enthousiast over te zijn. Graag een toelichting.

Mw. **Gonggrijp** (D66) vraagt of het opeisen van de lening wel tot meer werkgelegenheid zou leiden en wat de gevolgen zouden zijn voor de 1.500 mensen die daar werkzaam zijn.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) heeft niet gesteld dat de lening moet worden opgeëist. Pallas blijkt nu blij te zijn met de concurrentie van Shine in de Eemsdelta, terwijl dit vorig jaar nog als een probleem werd gezien. Hoe kijken GS hiernaar? Wat vinden GS van het feit dat de onderneming in handen is gekomen van een Argentijns Staatsbedrijf met aandeelhouders? Dat lijkt geen succesformule te zijn.

Dhr. **Hartog** (VVD) sluit zich aan bij D66 met uitzondering van de opmerkingen over het radioactieve afval, want het opruimen van historisch afval is geen onderdeel van de casus Pallas nieuwbouw. Wel is vanwege de medische noodzakelijkheid het belang van isotopen voor de volksgezondheid heel groot.

Dhr. **Dulfer** (GL) meent dat de VVD hiermee op de stoel van de minister gaat zitten.

Dhr. **Hartog** (VVD) bevestigt de juistheid van deze opmerking. Na de medische belangen komen de belangen van (indirecte) werkgelegenheid, ontwikkelingen op de campus en de vliegwielwerking. ICHOS is de aannemer, dat is niet het bedrijf die de reactor gaat exploiteren. Men gaat er nog steeds vanuit dat de reactor gerealiseerd wordt, maar indien dat toch niet mocht gebeuren, dan moeten de provinciale financiële belangen wel veiliggesteld worden.

Dhr. **Zoon** (PvdD) constateert in de discussie een verschuiving van Molybdeen productie naar Lithium 177, dat schijnt noodzakelijk te zijn om de reactor te bouwen. Wat is er gebeurd met de subsidie? Die zou ingezet worden voor een bouwontwerp en het voorbereiden van een kernenergievergunning. Ook de aanbestedingsprocedure is gedeeltelijk opnieuw gestart. Graag een uitleg van GS over de besteding van het publieke geld. ICHOS B.V. is een Nederlands bedrijf, dat een goede jaaromzet maakt. Op alle vlakken lijkt niet voldaan te worden aan de voorwaarden van de lening. Moet de provincie nu het verlies nemen en uitstappen en het voor de rest aan het Rijk laten?

Dhr. **Klein** (CU) vindt het opeisen van de lening op dit moment geen optie. Tevens moet de productie van isotopen voortgezet worden en de hoogwaardige werkgelegenheid moet behouden blijven. Hoe verhoudt Pallas zich tot Shine? Goed voorstel van GL om de speciaal gezant een keer uit te nodigen voor een toelichting in de commissie.

Dhr. **Zoon** (PvdD) stelt voor om Petten te laten samenwerken met andere initiatieven zoals Shine in de Eemshaven, zodat de krachten gebundeld worden.

Dhr. **Klein** (CU) vindt dit een goed voorstel, maar wat zijn dan de gevolgen voor de health campus in Petten? Hoe zet de provincie in richting het Rijk? Hoe zorgen GS ervoor dat de lening uiteindelijk wel wordt terugbetaald?

Dhr. **Mangal** (DENK) constateert dat medische isotopen nog steeds geproduceerd worden, maar niet meer in Noord-Holland als Pallas niet doorgaat. Hij sluit aan bij de PvdD. Welke

risico's hangen samen met uitstel van betaling en wordt de lening terugbetaald als het Rijk de financiering overneemt? Wordt de lening helemaal afgeschreven of wordt deze omgezet in aandelen? Welke zeggenschap heeft de provincie op basis van deze aandelen? Hoe kan de opeisbaarheid tot verstoorde relaties met het Rijk leiden wanneer het Rijk zelf voor de vertraging heeft gezorgd?

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat GS groot voorstander zijn van de bouw van de reactor in Petten met het oog op de leveringszekerheid van medische isotopen en het behoud en creëren van nieuwe werkgelegenheid en campusvorming. Deze ontwikkelingen hebben niet stilgelegen, er vinden in Petten Europese projecten plaats en er komt een fieldlab. De Argentijnen gaan het ontwerp op zich nemen en daarna volgt de Europese aanbesteding voor de bouw. De huidige productie in Pallas biedt veel werkgelegenheid, het gaat om ongeveer 1.000 banen en 1.000 banen in ondersteunende diensten c.q. toeleveranciers. Voor het behoud van deze banen is de komst van de nieuwe reactor doorslaggevend. Gelukkig zijn er alternatieven zoals Shine en Lighthouse, hoewel deze nieuwe technologieën nog niet in productie zijn maar er wel positief uitzien. De cyclotrons zijn niet in staat om dezelfde aantallen medische isotopen te produceren als met een reactor mogelijk is, er zal dus altijd sprake zijn van nieuwe technologieën. De leveringszekerheid van isotopen zal onder druk komen te staan bij het niet doorgaan van Pallas, in ieder geval voor Europa en Noord-Amerika, omdat er wereldwijd te weinig productiemogelijkheden voor isotopen zijn, er zijn onvoldoende reactoren en/of deze zijn verouderd. Shine is nog steeds van belang met het oog op samenwerking, maar jammer dat deze in de Eemshaven is gevestigd. De lening is verstrekt voor het ontwerp en de vergunningaanvragen en die acties zijn ook uitgevoerd, er is dus voldaan aan de voorwaarden van de lening. Het uitgangspunt is en blijft dat de lening wordt terugbetaald.

Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt hoeveel van de 2.000 banen door Noord-Hollanders worden bezet. Klopt het dat als de isotopenproductie in Nederland beëindigd wordt, de productie nergens anders in de wereld kan worden overgenomen? Waarom is het thema door het demissionaire kabinet als controversieel aangemerkt?

Gedeputeerde **Zaal** zal de vraag over het aantal banen die worden vervuld door inwoners van Nederland, schriftelijk beantwoorden, met inachtname van de hiermee samenhangende privacybeperkingen. Het betreft in ieder geval Noord-Hollandse werkgelegenheid. Pallas is niet de enige reactor, maar wereldwijd produceert een aantal reactoren isotopen, daardoor ontstaan er door het vervallen van een reactor in Europa grote gevolgen voor de markt in Europa en Amerika, omdat isotopen zo snel mogelijk geleverd moeten worden. Daarnaast is het niet makkelijk om even elders een reactor te bouwen. Het aanmerken van Pallas als controversieel is aan het kabinet, de reden hiervoor is niet bekend. Naast de provincie heeft ook het Rijk een lening verstrekt voor de voorbereidingskosten. De lening van de provincie is volledig voorzien in de begroting, maar het uitgangspunt is en blijft dat de lening terugbetaald wordt.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) heeft in de technische briefing van dhr. Van der Lugt gehoord dat de kans bestaat dat de lening niet wordt terugbetaald, wanneer het Rijk en Europa en ook private partijen hiertoe niet bereid zijn.

Gedeputeerde **Zaal** heeft deze kans dat de lening niet wordt terugbetaald, altijd als risico bestempeld en dat risico bestaat nog steeds. In december 2020 heeft de minister van VWS in

de brief aangegeven dat de inzet van private financiers veel overheidsgaranties vereiste en dat daarom eerst de publieke financiering zou worden onderzocht. Er is door het Rijk vanwege de vertraging in de kabinetsformatie nog geen besluit genomen omdat het thema controversieel is verklaard. GS stellen voor akkoord te gaan met uitstel van betaling.

Dhr. **Zoon** (PvdD) vraagt of is overwogen om alles aan het Rijk over te laten en de lening op te eisen. Is aan het Rijk voorgesteld de lening van € 40 miljoen over te nemen?

Gedeputeerde **Zaal** onderscheidt twee relaties van de provincie: met Pallas en met het Rijk. Pallas kan op dit moment de lening niet terugbetalen en het nieuwe kabinet moet eerst een besluit nemen over al dan niet publieke financiering. Daarom worden er nog geen scenario's besproken waarin het Rijk de lening van de provincie overneemt, die gesprekken worden pas gevoerd nadat het Rijk een besluit heeft genomen.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt of GS zich ervoor hebben ingespannen om garanties in te bouwen voor het door het Rijk terugbetalen van de lening van € 40 miljoen.

Gedeputeerde **Zaal** bevestigt dat uit gesprekken met het Rijk blijkt dat het nieuwe kabinet eerst een besluit moet nemen over al dan niet publiek financieren van Pallas. Daarna komen de toekomstscenario's aan de orde. Onder de huidige omstandigheden van de kabinetsformatie is er niet meer haalbaar.

Dhr. **Zoon** (PvdD) vraagt of de gevolgen onderzocht zijn indien de provincie de lening gaat opeisen. Wellicht kan een beroep worden gedaan op ICHOS B.V.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat de lening aan Pallas B.V. is verleend en daarom niet verhaald kan worden op een gelieerde vennootschap. Dat is alleen mogelijk bij een faillissement en dat is wel het laatste advies dat GS zouden geven. In Q4 2022 wordt de toekomst van Pallas besproken en kan een besluit worden genomen (na het besluit van het Rijk). De speciaal gezant zal voor de commissie uitgenodigd worden. Het historische kernenergieafval wordt eind december 2026 naar Covra in Zeeland gebracht om op te ruimen. Sinds 2019 worden jaarlijks 250 vaten naar Covra afgevoerd. Het nieuwe afval wordt direct getransporteerd naar Zeeland, er is dus geen risico voor omwonenden. Aanvullend meldt de gedeputeerde dat het thema niet controversieel is verklaard, maar dat het besluit wordt overgelaten aan het nieuwe kabinet.

De **voorzitter** concludeert dat de commissie in de gelegenheid is geweest om politieke vragen te stellen en in Q4 2022 wordt over de toekomst van Pallas gesproken. De speciaal gezant zal door GS voor de commissie uitgenodigd worden.

8. A-Agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
   8.a. Europa: Voordracht Europastrategie 2022-2030

Dhr. **Heijnen** (CDA) constateert dat in Europees verband wordt samengewerkt met de vier andere Randstadprovincies, De Noord-Holland strategie is daarop een aanvulling, maar in welke zin is dit een aanvulling? De huidige versie van de Randstadstrategie op de website van de provincie dateert van 2016, wanneer wordt die geactualiseerd? De strategie ontbeert naast

de vermelde doelen voor duurzaamheid en circulariteit, een aantal andere provinciale beleidsdoelen, zoals het doel om de meest innovatieve landbouwsector in Noord-Holland te worden, het over de gehele provincie aanleggen van snel internet of verspreiding van datacenters, inzet op innovatie en onderwijs, arbeidsmarkt en het doel om de logistieke hub te worden door Schiphol en de haven van Amsterdam. Waarom trekt de provincie GLB naar zich toe in plaats van dit landelijk uit te rollen zodat de voorwaarden en vergoedingen landelijk hetzelfde zijn? Wordt hiermee een kop op het landelijk beleid gezet, hoewel in het coalitieakkoord staat dat dit niet de bedoeling is. De gedeputeerde is lid van het Huis van de Nederlandse Provincies en van het Comité van de Regio's. Zij geeft in deze rollen input op de beleidsdocumenten en dient amendementen in, maar waar gaat het concreet over? Dat is voor PS ondoorzichtig. Mobiliteit is te beperkt, want hoe zit het met de concrete mobiliteitsdoelen zoals een betere aansluiting op het treinnetwerk van Europa en ondersteuning van innovatief schoner elektrisch vliegen?

Mw. **De Groot** (SP) kan zich vinden in de twee overkoepelende thema's, namelijk een gezonde leefomgeving met aandacht voor klimaat en biodiversiteit en economie, op voorwaarde dat het eerste thema daadwerkelijk vooropstaat, dus belangrijker is dan economie. Energietransitie: het is bijna onoverkomelijk om te starten met blauwe waterstof alvorens groene waterstof te produceren, maar hoe wordt blauwe waterstof opgewekt, met kolen, olie of aardgas? Er moet een duurzame schone weg bewandeld worden. Land en tuinbouw: het wordt een hele klus om te verduurzamen en gelijktijdig gezond voedsel betaalbaar houden in een productiesysteem met gezonde verdienmodellen voor ondernemers. Er worden producten geproduceerd in hel verlichte en verwarmde kassen die men anders niet in Nederland zou kunnen telen. Duurzame land- en tuinbouw is nog heel ver weg, maar er moet absoluut een weg bewandeld worden die goed is voor plant, mens en dier en wel, niet alleen voor de provincie, maar voor de gehele wereld. Circulaire economie: de SP kan zich vinden in de voorstellen voor circulaire economie, dus hierop moet de lobby gericht zijn. De inzet op circulaire economie moet uitgebouwd worden, zoals naar bouwmaterialen en compost. Kunstduin Tata: kan de staalslak op een circulaire manier worden gebruikt? Er ligt al te veel in de IJmond. Slimme, veilige en schone mobiliteit: natuurlijk moet de mobiliteit slim, schoon en veilig zijn en dat geldt ook voor de voertuigen en wegen. De EU moet inzetten op meer thuiswerken, meer vervoer per schoon schip in plaats van met vrachtwagens en per vliegtuig. Ook moet ingezet worden op een fijnmazig openbaar vervoer, zodat mensen ook zonder auto zich snel kunnen verplaatsen.

Dhr. **Wagelaar** (PvdA) beoordeelt de voordracht niet als een uitputtend overzicht, maar als een document waarin de hoofdlijnen en accenten worden gezet, zoals bij duurzaamheid en circulariteit. Men is het eens met de thema's maar in het stuk ontbreekt hoe deze concreet worden aangepakt en wat het betekent voor de inwoners in de provincie (het woord 'inwoners; komt overigens slechts een keer voor in de tekst). Er moet nu ambitieus doorgepakt worden.

Dhr. **Kanik** (D66) steunt de Europastrategie, maar op welke wijze worden de provinciale doelen in Europa vertegenwoordigd? Er wordt voor gelobbyd om blauwe waterstof in de transitie naar groene waterstof door de EU goed te laten keuren, maar D66 is van mening dat zoveel mogelijk de ladder van Kanik moet worden gehanteerd, dat betekent met zo min mogelijk tussenstappen overgaan naar groen beleid. Misschien is het goed om ook te lobbyen voor extra geld om de transitie naar groene waterstof zo snel mogelijk te realiseren. Leefbaarheid wordt niet genoemd bij de uitwerking van de waterkwaliteit, terwijl dat op de

Europese agenda staat en belangrijk is voor een gezonde leefomgeving. In Glasgow COP26 heeft het Comité voor de Regio's ervoor gezorgd dat de rol van de centrale overheden in de strijd tegen klimaatverandering opnieuw wordt opgenomen in de conclusies van COP26. GS worden verzocht om de belangen van de provincie te waarborgen en de reductiedoelen zo snel mogelijk te behalen en hiervoor extra middelen bij het Rijk af te dwingen.

Dhr. **Mangal** (DENK) vindt het stuk eenzijdig. Overigens grappig om te lezen dat de Europese levenswijze moet worden bevorderd, want dat voorspelt als men naar de afgelopen decennia en eeuwen kijkt, niet veel goeds voor klimaat en mens. Digitalisering en datacenters zijn belangrijk, maar zij vervuilen het drinkwater en gebruiken zoveel stroom dat grijze stroom noodzakelijk is voor het verwarmen van slecht geïsoleerde huizen. Tevens wordt Artificial Intelligence ingezet, terwijl de meeste politici niet eens kunnen uitleggen wat dit betekent en hoe dit ingrijpt in de samenleving. Duurzaamheid en veiligheid worden er niet beter op, ook internationaal gezien niet. Waarop wordt gestuurd in Brussel?

Mw. **Van Meerten** (VVD) constateert dat een goed politiek evenwicht in Europa de kurk is waarop de Nederlandse economie drijft en waarmee de vrijheid wordt beschermd. De interne markt versterkt de economie en levert banen op. De strategie biedt een heldere doorvertaling van Noord-Hollandse belangen en thema's en sluit goed aan bij de ambities en bij de inzet van de provincie op andere onderwerpen. De inzet op waterstof is begrijpelijk en spannend, maar ondernemers zijn een belangrijk onderdeel van de transities en moeten kunnen meeprofiteren. Hoe ziet de gedeputeerde de rol van ondernemers, want ondernemers worden nauwelijks genoemd. Boeren gaan hiervan profiteren want zij moeten blijven investeren en bereid blijven te ondernemen. De tuinbouw wordt genoemd als innovatieve sector, maar waarom is niet gekozen voor akkerbouw en/of de melkveehouderij? Ook naar kringlooplandbouw moet met een Europese blik gekeken worden. Er moet ingezet worden op het afsluiten van convenanten met sectoren. Helaas ontbreekt de arbeidsmarkt in de strategie, terwijl het beslist een Europees onderwerp is. Qua mobiliteit en het internationale treinnetwerk sluit men aan bij de vragen van het CDA. Hoe worden de uitkomsten en effecten van de lobby gemonitord? Wanneer en met welke resultaten is men tevreden, kan hierover iets in de strategie worden opgenomen?

Dhr. **Klein** (CU) kan zich vinden in de Europastrategie, waarin een aantal concrete doelen is opgenomen waarvoor de provincie zich gaat inzetten. Blauwe waterstof in het NZKG noodzaakt tot CO2-afvang, maar dat wordt niet genoemd. Gaan GS zich hiervoor inzetten? Het duurzame verdienmodel voor agrariërs wordt niet vermeld in de doelstellingen, daar staat enkel 'een duurzame besteding van de GLB-gelden'. Willen GS dat alsnog opnemen of moet hiervoor een amendement worden ingediend? Er is geen aandacht voor internationale treinverbindingen, dat is een goed punt van het CDA. Voorgesteld wordt om elk jaar of om de twee jaren een update te ontvangen over de voortgang van de doelen.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) constateert dat GS inzetten op diverse belangrijke hubs in Noord-Holland, maar niet alles kan. De strategie laat mensen denken dat de economie oneindig kan groeien, alle bedrijven zich hier kunnen vestigen en er hubs van waterstof en datacenter kunnen zijn gelijktijdig met het waarborgen van de leefbaarheid binnen de kaders van klimaat en biodiversiteit. Zijn GS het ermee eens dat er keuzes gemaakt moeten worden en dat niet alles kan? Waarom wordt dan ingezet op het zijn van een hub op veel thema's? Wordt een keuze gemaakt bij het aantrekken van specifieke internationale bedrijven, zoals bedrijven die

maatschappelijk verantwoord ondernemen? Een van de belangrijkste onderwerpen met concrete doelen ontbreekt, namelijk natuur en natuurbescherming, terwijl de provincie aan de lat staat voor bescherming van de natuur, eventueel in combinatie met water. Indien nodig wordt hiervoor een motie ingediend. Drie aanvullingen op de opgaven: een eerlijke energietransitie door deze te koppelen aan de biodiversiteitsopgave en het afwijzen van de focus op blauwe waterstof en deze te verleggen naar groene waterstof.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt waar de energie voor de groene waterstof vandaan moet komen, er is nog lang niet voldoende stroom beschikbaar, dus tot 2030 zijn er andere oplossingen nodig, zoals blauwe waterstof. Wil de PvdD tot 2030 wel of niet CO2 reduceren?

Statenlid **Kostiç** (PvdD) verwijst hiervoor naar de plannen van Urgenda. In plaats van voor tussenoplossingen te kiezen, moet de provincie meteen inzetten op de meest groene oplossing. CO2 is een van de broeikasgassen, dus er moet ook ingezet worden op beperking van andere gassen en op de impact op de natuur. Leggen GS zich neer bij 55% reductie broeikasgassen of wordt ingezet op een grotere ambitie binnen Europa? Ook op de landbouw twee aanvullingen: de inzet op de groene eiwittransitie en dierenwelzijn en de natuurinclusieve landbouw wordt ondersteund, maar de doelen lijken nu eerder op een promotiepraatje. CO2 wordt als reductiedoel genoemd, maar internationaal wordt gerekend met CO2-equivalenten. Gassen als methaan zijn net zo belangrijk als CO2, daarom het verzoek CO2 te wijzigen in CO2 equivalenten. Men sluit aan bij het verzoek van het CDA om transparanter te zijn over de inzet richting Europa.

Dhr. **Zaal** (GL) ondersteunt de Europastrategie en sluit aan bij het voorstel van CU om in de commissie een keer te spreken over de voortgang van allerlei thema's.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) vraagt of GL ook het nut inziet van het koppelen van de energietransitie aan de aanpak van de biodiversiteitscrisis

Dhr. **Zaal** (GL) bevestigt dit, maar dat leidt op dit moment niet tot wijzigingen van de strategie. Het gaat erom dat wat in de commissie eerder is besproken, goed in de strategie is opgenomen. In dat kader is het een goed document.

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat het bespreken van de Europastrategie niet ziet op de door allerlei fracties genoemde Noord-Hollandse kaders, het gaat om het aanbrengen van focus op de Europese activiteiten, die worden gevoed door het provinciale beleid. Al eerder is met de commissie besproken op welke Noord-Hollandse thema's de focus moet liggen en die zijn - met steun van de commissie EFB - opgenomen in de kaderstellende notitie. GS stellen daarom voor om de discussie te beperken tot deze focus. PS bepalen de thema's die in Europees verband de aandacht moeten krijgen, maar GS hebben voor specifieke thema's gekozen. Men probeert zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken met de Randstadprovincies, dus de strategie wordt ingebracht in de Randstadsamenwerking, in het overleg met de twaalf provincies en het IPO en in het Huis van Nederlandse Provincies.

Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt of er opnieuw een Randstadstrategie wordt opgesteld, want de voorkeur gaat uit om in Randstadverband te blijven optrekken en niet als individuele provincie.

Gedeputeerde **Zaal** zal nagaan wanneer de volgende Randstadstrategie wordt opgesteld. De Europastrategie wordt ingebracht in de Randstad en daarna volgt de inbreng in het Huis van Nederlandse provincies in het Comité van de Regio. De portefeuilles zijn verdeeld en namens de provincie is de gedeputeerde woordvoerder Landbouw samen met de provincie Groningen. Door haar ingediende moties en amendementen en spreekteksten zijn in lijn met provinciaal beleid en zien op het waarborgen van Noord-Hollandse ambities via aanpassing van wet- en regelgeving of via lobby. Zij zal in overleg met gedeputeerde Stigter een tekstuele aanpassing doorvoeren over waterstof mits de commissie hiervoor het mandaat verleent.

Dhr. **Kanik** (D66) gaat hiermee akkoord. De transitieperiode naar groene waterstof moet zo kort mogelijk zijn.

De **voorzitter** constateert dat de meerderheid van de commissie akkoord gaat met het mandaat aan GS om een aantal teksten te wijzigen.

Dhr. **Heijnen** (CDA) refereert aan de internationale treinverbindingen, wellicht kan hier ook een tekstwijziging doorgevoerd worden.

Gedeputeerde **Zaal** zegt toe voor zover het enkel tekstuele aanpassingen betreft, de mogelijkheid na te gaan. Het is prima om jaarlijks een discussie te voeren over dit thema en bij concrete agendapunten in de commissie en PS de relevante Europese activiteiten te benoemen.

Tweede termijn

De heer **Klein** (CU) vraagt of GS ook een wijziging doorvoeren in de tekst over het GLB en het verdienmodel voor boeren.

Gedeputeerde Zaal bevestigt dit.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) verzoekt natuur en natuurbescherming als kerntaak van de provincie in het document te vermelden. Graag een nadere explicitering van de landbouwdoelen.

Mw. **De Groot** (SP) herhaalt haar vraag over de gezonde leefomgeving en biodiversiteit als eerste prioriteit en als tweede de economie.

Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt om een visie op het neokolonialisme gezien binnen het kader van het veroorzaken van schadelijke effecten elders in de wereld.

Gedeputeerde **Zaal** heeft de laatste vraag in algemene zin afgedaan, het gaat nu om de Europastrategie en dit is niet het moment om nieuw beleid te formuleren, hoewel niemand schade wil veroorzaken op andere plaatsen in de wereld. De focuspunten in de notitie zijn door PS vastgesteld, dus eventuele wijzigingen of een andere prioritering van thema's moeten per amendement door PS worden goedgekeurd. Vorige week is gesproken over verdienmodellen boeren GLB. In Europa wordt qua landbouw de voedselvisie gevolgd, maar zij kijkt nog een keer naar de tekst over natuur en natuurbescherming.

De **voorzitter** concludeert dat GS een aantal tekstuele wijzigingen zullen doorvoeren. De voordracht wordt als bespreekstuk geagendeerd voor de PS-vergadering van 13 december a.s.

9. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

10. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    10.a. Financiën: Voordracht laatste begrotingswijziging 2021

Dhr. **Hartog** (VVD) vindt het een hamerstuk.

Dhr. **Heijnen** (CDA) is geschrokken van de verhoging van het bedrag voor faunaschade, ondanks de verhoging van het eigen risico is de schade niet beperkt, omdat het aan de juiste instrumenten ontbreekt. Voorgesteld wordt om het bedrag structureel te verhogen zodat voorkomen wordt dat elk jaar bij de laatste begrotingswijziging een aanpassing nodig is. Het is een hamerstuk.

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dat de looptijd van de voorgestelde reserves die gekoppeld zijn aan operationele doelen, onbepaald is, terwijl het wel specifieke doelen betreft. Is er in de verordeningen iets opgenomen over de looptijd?

Dhr. **Klein** (CU) stemt in met de voordracht en is blij met de reserve voor het verbeteren van de verkeersveiligheid bij de Wadweg/Waardpolderhoofdweg.

Dhr. **Carton** (PvdA) stemt in met de voordracht.

Mw. **Kapitein** (D66) hoopt dat ook volgend jaar het resultaat positief uitvalt, zodat er ruimte is voor nieuw beleid. Men is bezorgd over de consequenties van het ganzenbeleid. Slechts € 3,7 van de € 14,3 miljoen wordt uitgegeven aan het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds, graag een toelichting. Omdat corona nog niet voorbij is en de plannen begin 2022 besproken worden, is het fonds nog steeds van groot belang.

Gedeputeerde **Pels** stelt voor om eerst na te gaan of de toename bij het Faunafonds incidenteel of structureel is, maar zonder eigen risico was de stijging nog hoger geweest. De reserves zijn gekoppeld aan de doelen die vaak meerdere subsidies kennen en het is zeer onwaarschijnlijk dat er een bepaalde einddatum aan vastzit, omdat er steeds nieuwe subsidies volgen, zoals bij het OV. Daarom staat er voor onbepaalde tijd. Zodra er geen subsidies voorzien zijn bij het operationele doel, wordt de reserve gesloten. Een deel van het herstelfonds is uitgegeven, een deel is gereserveerd en een deel wordt besteed aan opdrachten die nog geconcretiseerd gaan worden, zoals bij cultuurherstel en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Hieraan gaan allerlei trajecten vooraf voordat de gelden kunnen worden toegekend, daarom wordt in 2022 een versnelling verwacht bij de uitgaven.

Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt om bij de kaderbrief een toelichting te geven op het wel of niet structurele karakter van de stijgingen van het Faunafonds.

Gedeputeerde **Pels** zegt mede namens mevrouw Rommel toe hierop terug te komen.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als hamerstuk naar PS wordt doorgeleid.

10.b. Cultuur en erfgoed: Voordracht beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Dhr. **Wagelaar** (PvdA) is blij met het document en de hoge ambities voor cultuur, met name omdat diversiteit en inclusiviteit als belangrijke thema's worden benoemd, maar daarmee moet wel concreet aan de slag te worden gegaan in de uitwerking. De projecten voor laaggeletterdheid worden gewaardeerd, jammer dat van de provincie en ProBiblio een integrale visie op laaggeletterdheid ontbreekt, in tegenstelling tot andere provincies, zoals Zuid-Holland. Daarom werkt de PvdA aan een discussienota.

Dhr. **Kanik** (D66) is blij met de ondersteuning van de culturele sector met € 10 miljoen, door corona wordt het beleidskader Erfgoed en Cultuur later behandeld. In het beleidskader heeft een aantal uitdagingen tijdens de coronacrisis een plek gekregen, zo wordt het stimuleren van de regionale samenwerking ondersteund om de culturele infrastructuur toegankelijk te houden en participatie te bevorderen. Het continueren van de toegankelijkheid van het provinciale bibliotheeknetwerk wordt zeer gewaardeerd. Cultuureducatie moet structureel ingezet worden als belangrijk onderdeel van het onderwijs. Helaas wordt in het kader van corona meer naar het heden en minder naar de toekomst gekeken, zoals bij de herbestemming van het huidige bestaande industriële erfgoed naar de toekomst toe met het oog op de aanstaande energietransitie en het in onbruik raken van huidige gebouwen die nu worden gebruikt voor verwerking van fossiele brandstoffen. Kan dit thema worden opgenomen in het huidige beleidskader? De zee, de archeologische schatten en onderwaterarcheologie komen niet voor in het beleidskader en dat doet geen recht aan de geschiedenis en de toekomst van de provincie. Door klimaatverandering wordt de tijd steeds korter om mogelijke bodemschatten veilig te stellen. Willen GS onderwaterarcheologie als apart beleidskader opnemen in plaats van bij het algemene onderwerp Archeologie?

Dhr. **Mangal** (DENK) meldt dat veel stolpen dateren van voor 1814 maar zeker van voor 1840. Als de provincie niet als erfopvolger van de Staten van Holland of de provincie Holland van 1814 wordt gezien, hoe is men dan schatplichtig aan de stolpen, gemalen en windmolens die stammen uit de tijd van de Staten van Holland? Amsterdam heeft € 12 miljoen extra uitgetrokken voor de cultuursector, wie bepaalt de besteding van de gelden als Amsterdam voorzitter wordt van de MRA? Over hoeveel geld gaat het in totaal? Hoeveel van de meer dan 100 culturele instellingen vallen buiten de MRA?

Mw. **Kuiper** (CDA) kan zich vinden in de gekozen ambities, zoals het toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciale bibliotheeknetwerk en cultuureducatie. Worden de uitkomsten van het overleg van de provincie met alle gemeenten over de wenselijkheid van het invoeren van een vergunningstelsel voor het slopen van historische stolpboerderijen met PS gedeeld? In hoeverre wordt de waarderingskaart gebruikt door gemeenten en eigenaren om te investeren in behoud van stolpboerderijen? Waarom is niet ingezet op behoud van stolpen en waarom is gekozen voor sloop? Graag een toelichting op wat wordt gedaan met het procentueel overzicht van de totale herbestemming en duurzaamheidsopgaven van de gemeentelijke monumenten zonder woonfunctie. Moeten gemeenten aangeven welk deel van

de gemeentelijke monumenten leegstaat en welk deel nog niet verduurzaamd is? Jammer dat historische en archeologische verenigingen het steunpunt Monumenten en Archeologie enkel kunnen benaderen voor advies en ondersteuning. Er wordt meer aandacht gevraagd voor de rol van vrijwilligers.

Mw. **Van Meerten** (VVD) is blij met de meetbare resultaten die zijn benoemd voor 2025. De heldere paragraaf over de partners en de extra bijdragen die hier naartoe gaan, wordt op prijs gesteld. Heeft al een gesprek plaatsgevonden met de schrijver van de brief, de boerderijstichting? Wat zijn de uitkomsten? De VVD ondersteunt het feit dat de gemeenten lokaal beleidskader formuleren voor het slopen van historische stolpen en goed dat de waarderingskaart nog geen juridische doorwerking heeft. Kan de gedeputeerde de commissie informeren over de gevoerde gesprekken met gemeenten met de meeste stolpen op hun grondgebied? Het beleidskader zou worden nagelopen op aspecten waarop de provincie iets kan doen om kennisdeling te stimuleren, zoals voor de erfgoedvrijwilligers. Wat zijn de uitkomsten hiervan?

Dhr. **Klein** (CU) heeft twee aandachtspunten. Is het mogelijk om meer inzet te plegen voor het muziekonderwijs? De toegankelijkheid schijnt volgens allerlei berichten steeds meer in de knel te komen. Graag een reactie op de brief van de boerderijstichting. De overgang naar een sloopvergunningstelsel moet gestimuleerd worden.

Dhr. **Zaal** (GL) is blij met het document en met de betrokkenheid van externe partijen hierbij. Helaas is er niets terug te lezen over de suggestie om vouchers beschikbaar te stellen voor scholen om de toegankelijkheid van cultuur te verbeteren. Is de beoogde strategische samenwerking vanwege de beperkte ambtelijke capaciteit in kleinere gemeenten levensvatbaar? Kan meer ruimte worden geboden aan de inbreng van de makers, bijvoorbeeld door een klankbord voor makers op regionaal niveau te realiseren, vergelijkbaar met acties in andere provincies? Hoe kunnen broedplaatsen in oude buurten aan de rafelranden van steden en dorpen behouden blijven en is er voor de broedplaatsen ruimte in nieuw te bouwen wijken?

Gedeputeerde **Pels** moet helaas constateren dat de culturele sector opnieuw in zwaar weer terecht is gekomen vanwege de recent ingevoerde avondlockdown, vanuit het noodfonds is een deel gereserveerd voor hernieuwde problematische situaties. Inclusiviteit kan worden geborgd door het invoeren van de diversiteitscode, zij zegt toe erop toe te zien om eventuele kansen tijdens de uitvoering meteen te benutten. ProBiblio hanteert de titel ‘geletterdheid’ en dat wordt meegenomen in de uitwerking. Men doet hetzelfde als in Zuid-Holland, maar het staat iets minder expliciet benoemd. Bibliotheken zijn in alle tijden van belang, dit wordt altijd benadrukt via het IPO naar de minister. De vraag ten aanzien van het erfgoed voor de toekomst is: wat men wil behouden? Het erfgoedbeleid is gericht op herbestemming en niet op het aanwijzen van unieke objecten. Tot op heden wordt geen onderzoek verricht naar soorten erfgoed, maar niet wordt uitgesloten om hierop in te spelen als zich kansen of ontwikkelingen voordoen. Het bestaande industriële erfgoed komt al voldoende tot herbestemming zoals met broedplaatsen. Wat is precies de bedoeling van de vraag van D66?

Dhr. **Kanik** (D66) denkt bijvoorbeeld aan de Westergasfabriek die is herbestemd als cultuurcentrum. Gebouwen die nu gebruikt worden voor olieopslag, komen op afzienbare tijd vrij en worden dan gesloopt. Is het niet beter om deze te herbestemmen?

Gedeputeerde **Pels** meent dat dit voor veel erfgoed geldt. Bijvoorbeeld huizen die nu nog bewoond worden, kunnen in de toekomst monumentale waarde hebben, maar die beoordeling en aanpak is aan de gemeenten. Een voorbeeld is Zaanstad dat zelf inzet op het behoud van arbeiderswijken. Mocht men van gemeenten horen dat er meer aandacht voor nodig is, dan komen GS terug bij PS.

Dhr. **Kanik** (D66) vraagt of er voldoende instrumenten en financiële middelen beschikbaar zijn om snel te kunnen schakelen.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat snel schakelen bijna niet mogelijk is, omdat eerst gezamenlijk moet worden beoordeeld of iets erfgoedwaardig is of niet. Er is voor monumenten een aantal instrumenten beschikbaar, deze kunnen nader beoordeeld worden op het moment dat een en ander actueel wordt naar aanleiding van vragen van gemeenten. Een deel van de onderwaterarcheologiegelden, € 300.000, is gereserveerd voor specifieke doelen van provinciaal belang, maar zij is er geen voorstander van om voor dit bedrag apart beleid te formuleren. Bijzondere vondsten in zee zijn overigens een aangelegenheid van het Rijk.

Dhr. **Kanik** (D66) stelt voor dit thema gezamenlijk op te pakken met IPO en Rijk en andere provincies.

Gedeputeerde **Pels** verzoekt D66 hiervoor een motie in te dienen. Het bedrag van € 12 miljoen van Amsterdam is bedoeld voor culturele instellingen in de stad. De provincie heeft met het noodfonds geld beschikbaar gesteld voor instellingen in grotere en kleinere gemeenten, dus instellingen buiten Amsterdam, op deze wijze vult men elkaar goed aan. De risico's van de beperkte ambtelijke capaciteit bij gemeenten, zeker voor erfgoed, zijn bekend. Zij zegt toe dit mee te nemen naar de MRA en het cultuurprofiel NHN en de stand van zaken na een jaar te melden aan PS. Donderdag a.s. vindt een gesprek plaats met de boerderijstichting. Kennisdeling met vrijwilligers en besturen tot behoud van erfgoed met maatschappelijke bestemmingen wordt waargenomen door de loods herbestemming, die hierbij steun verleent. Voorgesteld wordt om eerst af te wachten wat het regeerakkoord beschikbaar komt voor cultuureducatie. Het is jammer dat elke coalitieperiode opnieuw moet worden beoordeeld of incidenteel geld beschikbaar moet worden gesteld voor cultuureducatie omdat telkens de inzet van het Rijk moet worden afgewacht. Dat doet geen recht aan het belang van cultuureducatie. Zodra bekend is wat het nieuwe kabinet gaat doen met cultuureducatie, dan komen GS terug bij PS. Het gebruik van vouchers voor het onderwijs wordt meegenomen bij de uitwerking van de derde tranche van het herstelfonds. Verzocht wordt om de vragen over het betrekken van makers bij de regionale samenwerking en broedplaatsen met het oog op de ruimtelijke opgaven ook in de toekomst, te verwerken in een motie voor de PS-vergadering, zodat aan GS een duidelijke opdracht wordt gegeven.

Tweede termijn

Dhr. **Wagelaar** (PvdA) is blij met het grote belang dat wordt gehecht aan diversiteit en inclusiviteit. Voorgesteld wordt om bij de uitvoering van beleid instellingen te betrekken die niet de juiste weg tot de provinciale middelen kunnen vinden, deze regelingen zijn soms heel complex. In de communicatie moet hier helder over gesproken worden.

Dhr. **Mangal** (DENK) herhaalt de vraag over de schatplichtigheid. De provincie stelt zich op het standpunt dat zij niet de erfopvolger is van de Staten van Holland, is men dan niet schatplichtig aan alles wat uit die tijd stamt?

Mw. **Kuiper** (CDA) vraagt de resultaten van de gesprekken met gemeenten over het vergunningstelsel terug te koppelen en toe te lichten wat de bedoeling is van het procentueel overzicht dat aan gemeenten wordt gevraagd.

Gedeputeerde Pels zegt toe helder en eenvoudig te communiceren over de inclusiviteitsregelingen. Na een jaar zal zij een terugkoppeling geven over de voortgang van het beleid voor stolpen, dan zijn de gesprekken met gemeenten gevoerd en is de waarderingskaart onder de aandacht gebracht van eigenaren.
De vraag van het CDA over de percentages: de provincie staat aan de lat om de percentages te monitoren ten behoeve van het Rijk. Plannen voor verduurzaming zijn aan de initiatiefnemer, de provincie legt dit niet verplicht op. Zij beoordeelt de vraag van DENK in het kader van het aankomende initiatiefvoorstel over het slavernijverleden en het als provincie al dan niet erfopvolger zijn van de voorgangers. Daartoe kan men zich niet verhouden via het beschermen van stolpboerderijen gezien het ontbreken van een directe of indirecte relatie met het slavernijverleden. Goed om hierover in januari het gesprek aan te gaan in het kader van het initiatiefvoorstel van DENK.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als bespreekstuk wordt geagendeerd voor de PS-vergadering.

10.c. Voordracht Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022

Dhr. **Zoon** (PvdD) vindt kostendekkendheid een belangrijk uitgangspunt, maar voor twee leges geldt dat niet. De leges vuurwerkshows waarvoor veel onderwerpen moeten worden getoetst, zijn lager dan die voor een alarminstallatie. De leges voor de Wet Natuurbescherming zijn verlaagd en niet meer kostendekkend en dus in strijd met het uitgangspunt dat PS hebben meegegeven.

Dhr. **Mangal** (DENK) is blij dat er iets wordt gedaan aan de stikstof gerelateerde leges hoewel het tarief gemaximeerd is. Als het tarief gemaximeerd is, is het tarief dan nog kostendekkend en zo niet, welke leges zijn verhoogd om de kostendekkendheid van alle leges gezamenlijk te verbeteren? In 2022 zou de kostendekkendheid van leges moeten zijn gerealiseerd. Als dat niet gerealiseerd wordt, hoe hoog is dan het tekort? Wat zijn de gevolgen als geen kostendekkendheid wordt behaald? De motie kan als afgedaan beschouwd worden.

Dhr. **Heijnen** (CDA) constateert dat een aantal tarieven die vorig jaar nog kostendekkend waren, fors zijn gestegen. Houden GS in de toekomst vast aan een stijging met de inflatie?

Mw. **Kapitein** (D66) vindt het een hamerstuk en dat de motie is afgedaan

Dhr. **Carton** (PvdA) vindt het een hamerstuk, de motie is afgedaan.

Dhr. **Hartog** (VVD) vindt het een hamerstuk. Ook de motie is afgedaan

Gedeputeerde **Pels** constateert dat zaken zowel goedkoper als duurder zijn geworden. In de tabel wordt geen uitspraak gedaan over de wenselijkheid van activiteiten of maatschappelijke kosten, het gaat puur om de tijd die de OMD nodig heeft om de vergunning te verlenen. Er is een efficiencyslag doorgevoerd, hetgeen heeft geleid tot daling van een aantal leges. Zodra meer zicht bestaat op het in rekening brengen van de nieuwe leges voor milieu en de kostendekkendheid hiervan in het kader van de Omgevingswet – hierover wordt momenteel in IPO-verband gesproken – zal opnieuw met PS in gesprek worden gegaan (Q3 2022). Bij het ontbreken van kostendekkendheid wordt vanuit de begroting aangevuld. Zij zal de vraag van DENK over het maximaliseren van leges en het ontbreken van kostendekkendheid schriftelijk beantwoorden.

De **voorzitter** concludeert dat de motie is afgedaan. De voordracht wordt op verzoek van de PvdD als bespreekstuk doorgeleid naar de PS-vergadering.

11. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    11.a. Brede basismonitor: Brief GS aan PS inzake Brede Basismonitor Noord-Holland

Dhr. **Dulfer** (GL) geeft complimenten voor de basismonitor. De motie is afgedaan.

Dhr. **Carton** (PvdA) geeft drie aandachtspunten mee voor de doorontwikkeling: waar mogelijk, dienen de verschillende gebieden en regio's meegenomen te worden en dient hier inzicht in gegeven te worden. Tevens verzoekt men om inzage in de doorontwikkeling gekoppeld aan de P&C-cyclus en het beleid. Bij nieuw beleid of het actualiseren van bestaand beleid dient de koppeling met de monitor gemaakt te worden om de raakvlakken zichtbaar te maken. De motie is afgedaan.

Dhr. **Heijnen** (CDA) sluit zich aan bij GL. De motie is afgedaan.

Dhr. **Klein** (CU) vindt het goed dat breder wordt gefocust dan enkel op welvaart. Goed om aan te sluiten bij de P&C-cyclus, maar op welke wijze is dit mogelijk? De cijfers updaten bij de begroting of jaarrekening of vindt constant invulling van het instrument plaats?

Mw. **Kapitein** (D66) geeft complimenten voor de brede monitor. Voorgesteld wordt om bij nieuw op te stellen of te actualiseren beleid een koppeling te maken met de monitor. De monitor kan helpen bij het inzichtelijk maken van thema's die onvoldoende presteren. Inzicht in regio's is prima, mits niet te gedetailleerd en enkel wanneer relevant. De motie is afgedaan.

Mw. **De Groot** (SP) beoordeelt de motie als afgedaan. Voorgesteld wordt om vakantiewoningen en caravans aan de monitor toe te voegen.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) verzoekt de CO2-equivalenten op te nemen in plaats van CO2 als broeikasgas en het dierenwelzijn te betrekken door het aantal aanrijdingen te monitoren of de verkoop van biologische producten te vermelden. De motie is afgedaan.

Gedeputeerde **Pels** neemt de suggesties van de PvdA mee in de volgende uitwerking. De monitor is een fantastisch voorbeeld van integraal werken door de organisatie. De monitor zal gekoppeld worden aan de jaarlijkse P&C-cyclus zodat PS een goede sturing kunnen geven.

Voorgesteld wordt om dit voor de eerste keer bij de begroting aan te bieden. Er wordt doorlopend onderzocht welke gegevens wel of niet meetbaar zijn en of er voldoende data beschikbaar is om op te nemen in de monitor. Dit traject wordt doorlopend uitgevoerd. Voorgesteld wordt om bij de volgende bespreking nieuwe onderwerpen toe te voegen wanneer er voldoende data beschikbaar zijn. De SP wordt voorgesteld om met gedeputeerde Zaal de beschikbare data over recreatie af te stemmen alvorens het thema toe te voegen aan de monitor.

De **voorzitter** constateert dat de motie is afgedaan.

12. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

De **voorzitter** meldt dat een rondvraag is ingediend door het CDA over de brief van GS inz. Intentieverklaringen Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed.

Dhr. **Heijnen** (CDA) meldt dat men op 22 november jl. op de website van de provincie heeft gelezen dat er € 2 miljoen uit het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds wordt ingezet voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed. Het CDA is blij met deze middelen, maar heeft nog een paar vragen. In het bericht staat dat het gaat om culturele instellingen, dorps- en buurthuizen, sportbedrijven en gemeenten tot 25.000 inwoners. Bij de uitwerking is niet helder of het gaat om al het maatschappelijk vastgoed én gemeentelijk vastgoed van gemeenten tot 25.000 inwoners of dat wordt bedoeld dat het geldt voor al het maatschappelijk vastgoed in gemeenten tot 25.000 inwoners. Valt maatschappelijk vastgoed in grotere gemeenten erbuiten? Graag een toelichting.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat in het RVO Ontzorgingsprogramma een aantal voorwaarden zijn gesteld, maar bijvoorbeeld sportverenigingen hebben veel moeite om hieraan te voldoen. In de huidige tranche van het herstelfonds neemt RVO geen actie en dat is jammer, want veel sportverenigingen willen graag verduurzamen. De provincie bekijkt of er middelen beschikbaar gesteld kunnen worden aan deze groep. Met RVO zal hierover in gesprek worden gegaan. GS komen hierop terug bij de communicatie over de derde tranche.

13. Sluiting

De **voorzitter** sluit de vergadering om 17.30 uur.

Voortgang PALLAS

Hermen van der Lugt, managing director PALLAS

29 november 2021, Commissie EFB provincie NH

Agenda

1. PALLAS-reactor van levensbelang
2. Versterking positie Europa
3. Reactor of nieuwe technologie?
4. Resultaten PALLAS-project 2014-2021

PALLAS-reactor van levensbelang

Medische sector vraagt om leveringszekerheid

Nut en noodzaak PALLAS

'Construction of the PALLAS-reactor is extremely important. The importance of the reactor is severely underestimated by the Dutch public. It comes as a shock to most people to find out that the old reactor at Petten accounts for as much as 30% of the global production of medical isotopes, which is huge. If that reactor closes and there is no alternative, it would mean an immediate problem for millions of patients across the globe. In recent years, we as nuclear medicine professionals, have been working with more and more radioactive substances. On the one hand, we use these as contrast agents to reveal disease processes, and on the other to treat diseases in patients. Both applications are increasing rapidly in popularity: in terms of imaging, we see a growth of 20 to 30% a year, with the number of treatments growing at a much higher percentage. The number of different options that radioactive medicines offer is undergoing explosive growth. There's no way around it - the supply of medical isotopes is crucial, and for this, a reactor is required. Especially when you realise that the demand for medical isotopes is only set to grow further over the coming years.'

Boost to our knowledge economy

'Here at UMC Utrecht, our focus includes the nuclear treatment of prostate and liver cancers. But we are also carrying out a great deal of research into neuroendocrine tumours. Over the coming months, we will be starting with a new experimental application: we normally inject lutetium-177-PSMA through a vein, but are now planning to insert it directly into the prostate cancer itself. We do this by inserting a tube via the groin directly into the blood vessel towards the prostate; we're doing this particularly with patients who are diagnosed with early-stage prostate cancer, in which the tumour has not yet metastasised. We think that in this way we can strike a major blow to the tumour, and avoid any unpleasant side effects.
I really hope that investors see the potential of the PALLAS-reactor, so it can be built. This is genuinely a premium technology that represents a major boost to our knowledge economy. In my opinion, the Netherlands cannot do without the PALLAS-reactor, and neither can our patients.'

Uit Noord-Hollands Dagblad van 2017-09-01 (Wetenschapsbijlage)

Groei in isotopenmarkt

Medische isotopen Curium vliegen de hele wereld over

Nucleair medicijn leverkanker

Geen risico met patiënten

'Pallas blijft nodig voor isotopen'

In de kop van Noord-Holland is in twintig jaar een campus ontstaan met internationale marktleiders op het gebied van onderzoek naar en productie van isotopen. Belangrijke toepassingen zijn medische diagnostiek - waarbij met geavan-

Ruim voordat de nieuwe Pallas-reactor in Petten is gebouwd, is deze door milieuorganisatie Greenpeace al afgeschreven. Hermen van der Lugt,

30.000 patiënten per dag afhankelijk van isotopen uit Petten

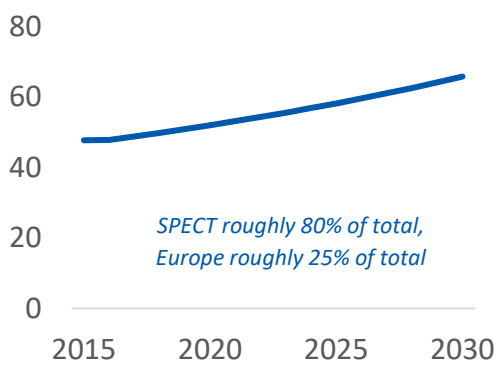
www.30.000perdag.nl

De vraag naar medische isotopen neemt sterk toe

Wereldwijde vraag naar nucleaire medicijnen op basis van medische isotopen

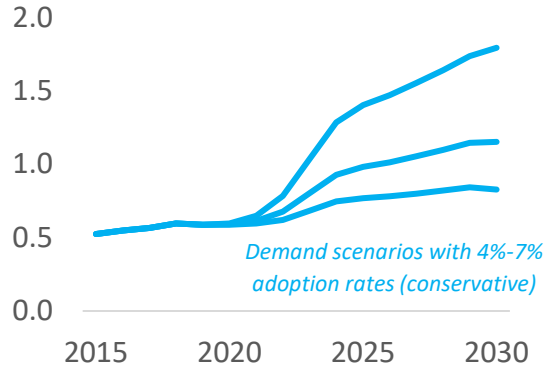
Wereldwijd PET and SPECT scans (miljoen)

Groei

- Meer patiënten met kanker
- Toenames nucleaire afdelingen in ziekenhuizen wereldwijd
- Ontwikkelingen (SPECT/CT, PET/CT)

Wereldwijd therapeutische procedures (miiljoen)

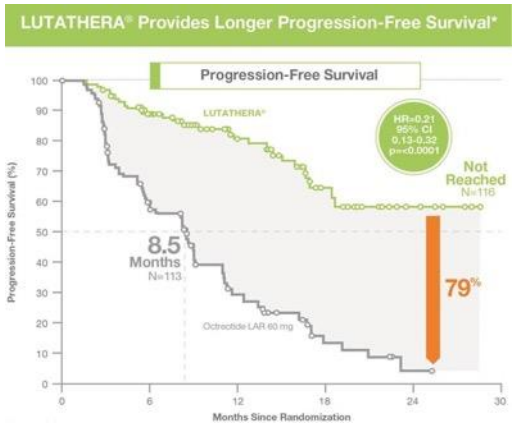

Groei

- Nieuwe medicijnen in de pijplijn
- Goede behandelmethoden
- Nucleare medicijnen wordt mainstream

Four injections with Lu-177 PSMA for terminal prostate cancer patient, PSA drops from 453 to 0.85

Bron: *MEDRayintell, Analyse PALLAS*

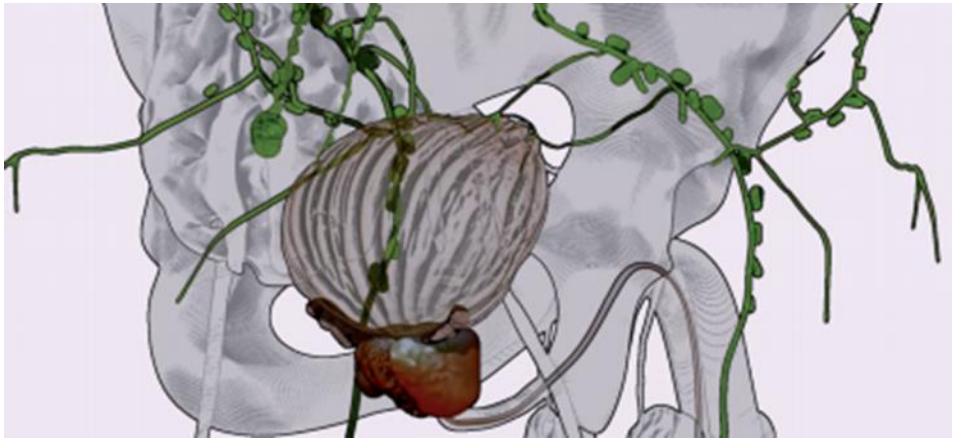
Voorbeeld doorbraak: Lutetium-177-PSMA therapie

Succesvolle behandeling van patiënten

- Met Lutetium-177 is therapie van kleine tumoren en van uitzaaiingen mogelijk.
- Palliatieve behandeling voor patiënten met uitgezaaid prostaatkanker voor wie geen andere effectieve behandelopties meer beschikbaar zijn.
- NRG-PALLAS heeft een proces ontwikkeld om van hoge kwaliteit te maken voor klinisch onderzoek.
- Het Antoni van Leeuwenhoek biedt nieuwe Lutetium-PSMA therapie aan als vergoede zorg.

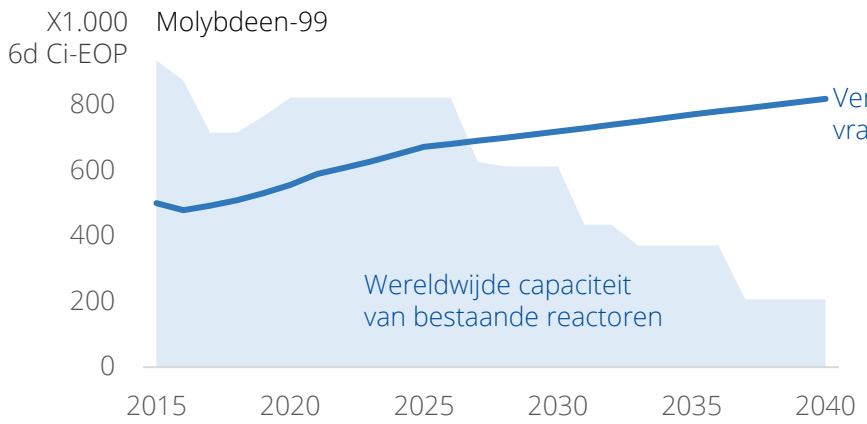

Capaciteit huidige reactoren onvoldoende voor toekomst

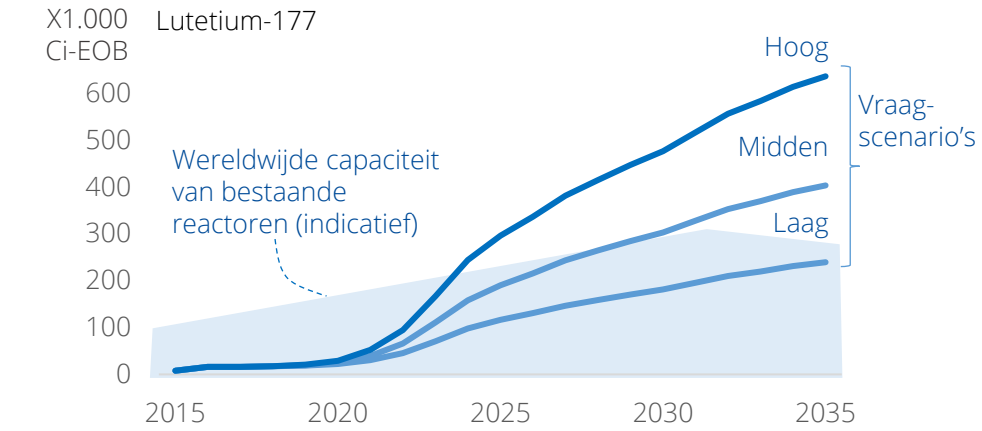
Verwachte vraag en aanbod bestaande capaciteit

Wereldwijde vraag en aanbod medische isotopen

Diagnostisch

Therapeutisch

Trends in capaciteit

- Europa heeft nu de grootste capaciteit, circa 60% van wereldwijde productie
- De meeste reactoren die voor Europese patiënten worden gebruikt zijn verouderd en sluiten in komende 10-20 jaar
- Tekorten kunnen ontstaan rond 2026

- Lutetium-177 kan alleen effectief worden bestraald in reactoren
- Momenteel is de capaciteit voldoende en deze kan nog vergroot worden ten koste van andere isotopen
- Ondanks de mogelijke groei in capaciteit kan er toch tekort ontstaan in midden tot hoge marktscenario's
- Voor de leveringszekerheid van Lutetium-177 is PALLAS daarom nodig

Bron: OECD-NEA, SAMIRA study 2018 (EC), NucAdvisor 2018, analyse PALLAS

Versterking positie Europa

PALLAS is ook nodig vanuit Europees perspectief

Nut en noodzaak PALLAS

'Ik zie de toekomst van nucleaire geneeskunde zeer positief. Er zijn enorm veel ontwikkelingen in het vak. Zowel binnen Europa als daarbuiten maken we bijvoorbeeld grote stappen op het gebied van theranostics, het combineren van diagnostiek en therapie. Dat is een veelbelovende ontwikkeling binnen de kankerbestrijding, bijvoorbeeld op het gebied van de behandeling van patiënten met neuro-endocriene tumoren en prostaatkanker. Dankzij nucleaire diagnostiek kunnen we tumoren in een eerder stadium en preciezer opsporen. Met de nucleaire therapieën kunnen we steeds gerichter tumoren behandelen met minder bijwerkingen, omdat hierbij minder schade wordt toegebracht aan gezonde weefsels.'

Jolanta Kunikowska, President European Association of Nuclear Medicine,
Professor Nuclear Medicine Medical Universiteit van Warsaw

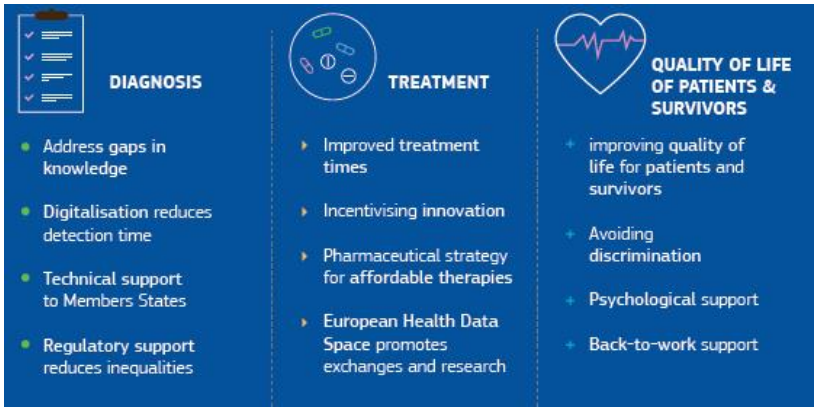

'Door de komst van de nieuwe reactor kan Nederland de historisch sterke positie op gebied van nucleaire geneesmiddelen behouden. Ik verwacht dat de ontwikkelingen in Petten de komende jaren allerlei kennisinstellingen, bedrijven en individuele onderzoekers zal aantrekken. Het bundelen van kennis en kunde kan ervoor zorgen dat wij patiënten in de toekomst nog beter kunnen helpen diagnosticeren en op maat behandelen. Hier mogen we als Nederland best trots op zijn.'

Gerard Krijger, voormalig hoofd Radiopharmacie en Radiochemie in
Universitair Medisch Centrum Utrecht

Europa: Europe Beating Cancer Plan

Samenvatting initiatief Europese Commissie

Het "Europe Beating Cancer Plan" is een politieke verbintenis om het tij tegen kanker te keren. Het plan is gericht op verbetering van de preventie, de vroegtijdige opsporing, de toegang tot innovatieve kankerdiagnose en -behandeling in de EU en de levenskwaliteit van kankerpatiënten en -overlevenden. Het SAMIRA-actieplan is het eerste resultaat van het Europese plan voor kankerbestrijding. Een van de ambities is een "European Radioisotopes Valley Initiative" (ERVI)

De doelstellingen van SAMIRA zijn:

- De voorziening van medische radio-isotopen veiligstellen
- De kwaliteit en veiligheid van medische toepassingen van ioniserende straling verbeteren
- Innovatie en technologische ontwikkeling op dit gebied te stimuleren

Europa rekent op PALLAS voor isotopenproductie

Belangrijkste nieuwe reactor-projecten

Nieuwe reactor-projecten

Europa

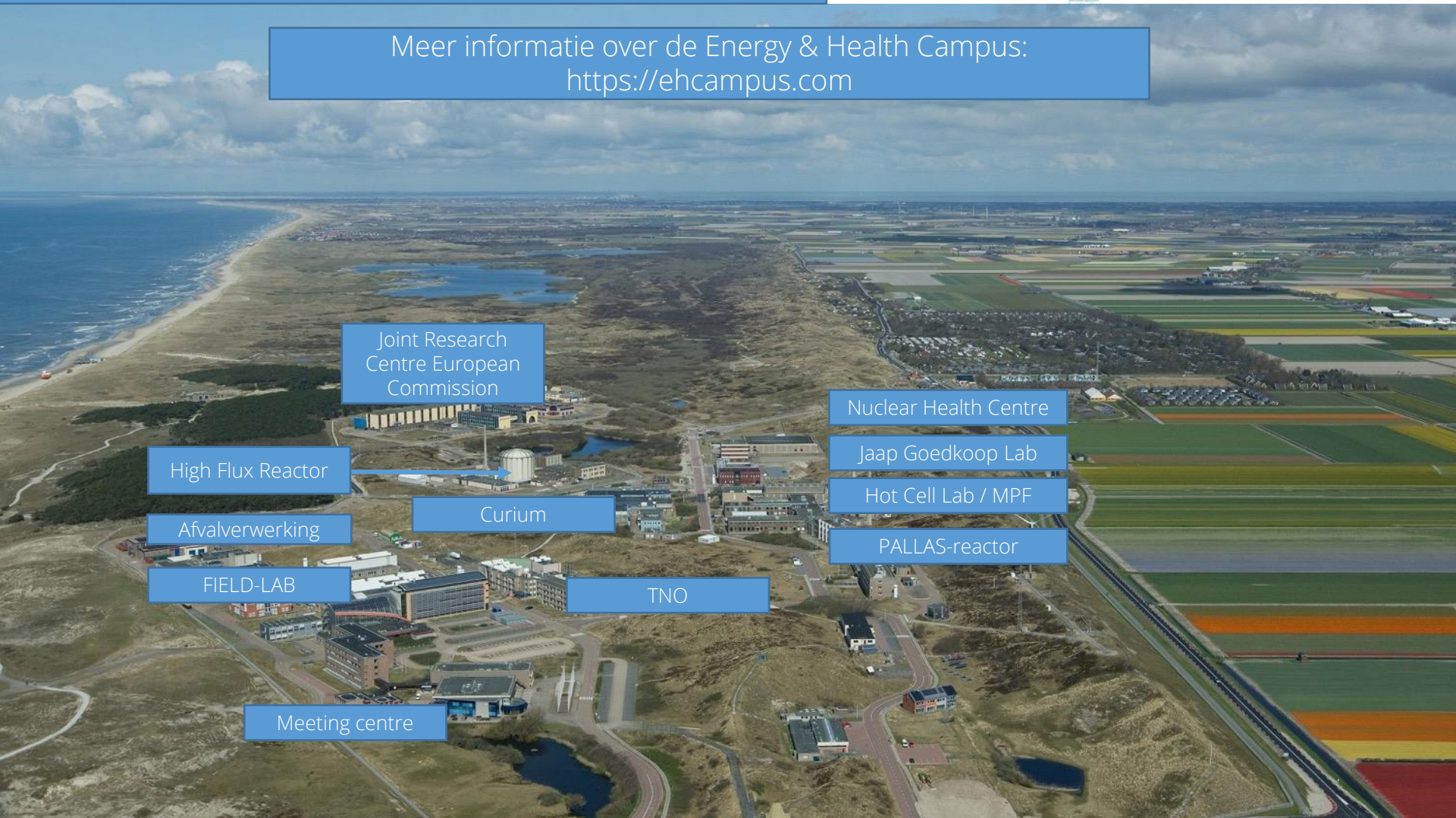
PALLAS	• Bewezen technologie, focus op isotopenproductie (diagnose en theraptie), hoge capaciteit, alle faciliteiten op terrein
FRM II	• Bezig met toevoegen Mo-99-faciliteit • Maar beperkte capaciteit, ver van verwerkingsketen en vooral gericht op neutronenonderzoek
Jules Horowitz	• Focus energieonderzoek • Mogelijk ook Mo-99 productie (beperkte capaciteit)
MYRRHA	• Vooral gericht op afvalonderzoek, mogelijk ook Mo-99 productie
RA-10	• Kansrijk – bouw verloopt op tijd en binnen budget • Capaciteit gericht op Zuid-Amerikaanse vraag
Kijang	• Kansrijk project, efficiënte reactor gericht op isotopen • Capaciteit voor molybdeen beperkt

Bronnen: OECD NEA, SAMIRA-studie, Nucadvisor study '*Co-ordinated Approach to the Development and Supply of Radionuclides in the EU*'

Bron: OECD-NEA, SAMIRA study

Energy & Health Campus: unieke locatie, unieke infrastructuur

Meer informatie over de Energy & Health Campus:
https://ehcampus.com

Faciliteiten en nieuwe infrastructuur NRG-PALLAS

Rol van NRG-PALLAS

Irradiation

Processing

Innovation

Faciliteiten in Petten

High Flux Reactor

Molybdenum Processing Facility

Laboratories

Nieuwe infrastructuur

PALLAS -reactor

Nuclear Health Centre

FIELD-LAB

Rol NRG-PALLAS

- Leveringszekerheid isotopen
- R&D-faciliteiten voor UMC's
- Diensten, samples klinische studies
- R&D in nucleaire technologie
- Nucleaire kennisinfrastructuur
- Innovatie
- Vestingslocatie
- Banenmotor voor regio (Werkzaamheden NRG-PALLAS en Curium op campus belangrijk voor directe en indirecte werkgelegenheid in de regio en Nederland (meer dan 2000 banen))

Aansluiting bij Europe Beating Cancer Plan

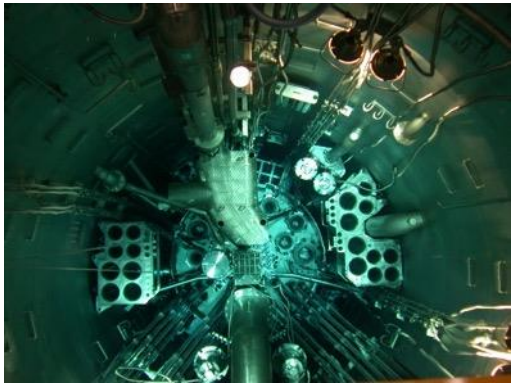
- Onderdeel van reactoren netwerk, productie 365 dagen
- Samenwerking R&D
- 'Self suffciency' in Europa (SAMIRA-rapport)
- Samenwerking met het bedrijfsleven, medische sector en kennisinstellingen

Reactor of nieuwe technologie?

Nieuwe technologie, PALLAS-reactor blijft nodig (1)

PALLAS of nieuwe technologie?

"De Europese Commissie heeft onlangs de voorzieningszekerheid van medische radio-isotopen laten onderzoeken. Die studie concludeert dat het, ondanks de genoemde initiatieven, nodig is in de EU nóg een reactor te bouwen om de EU zelfvoorzienend te laten blijven en tekorten op wereldschaal te voorkomen. De studie wijst PALLAS hiervoor aan als de gerede kandidaat om de benodigde productiecapaciteit in de komende decennia te garanderen."

Bronnen: RIVM: *Marktontwikkeling en leveringszekerheid voor medische radionucliden (2019)*
Technopolis : *Sustainable and resilient supply of medical radioisotopes in the EU* (2021)

Reactortechnologie blijft nodig – nieuwe technologieën kunnen een goede aanvulling vormen.

- In enkele landen wordt hard gewerkt aan alternatieve technieken. Echter, internationale rapporten (OECD NEA 2018, RIVM 2018-2019, Technopolis) laten zien dat het lastig is om daadwerkelijk een grootschalige productiefaciliteit te bouwen op basis van nieuwe technologie. Veelbesproken alternatieven zoals SHINE en SMART zijn in ontwikkeling. Het is te risicovol om alleen hier op in te zetten. De focus hierbij ligt op de productie van Mo-99 (voor diagnostiek).

- PALLAS richt zich naast Mo-99 (diagnose) vooral op therapeutische isotopen. SHINE richt zich op diagnostische isotopen. SHINE heeft op dit moment een samenwerkingsverband met een onderzoeksorganisatie die een zuiveringsproces ontwikkelt voor bestraald lutetium. Dit proces dient nog te worden opgeschaald. SHINE blijft voor de bestraling echter afhankelijk van reactorcapaciteit.

Nieuwe technologie, PALLAS-reactor blijft nodig (2)

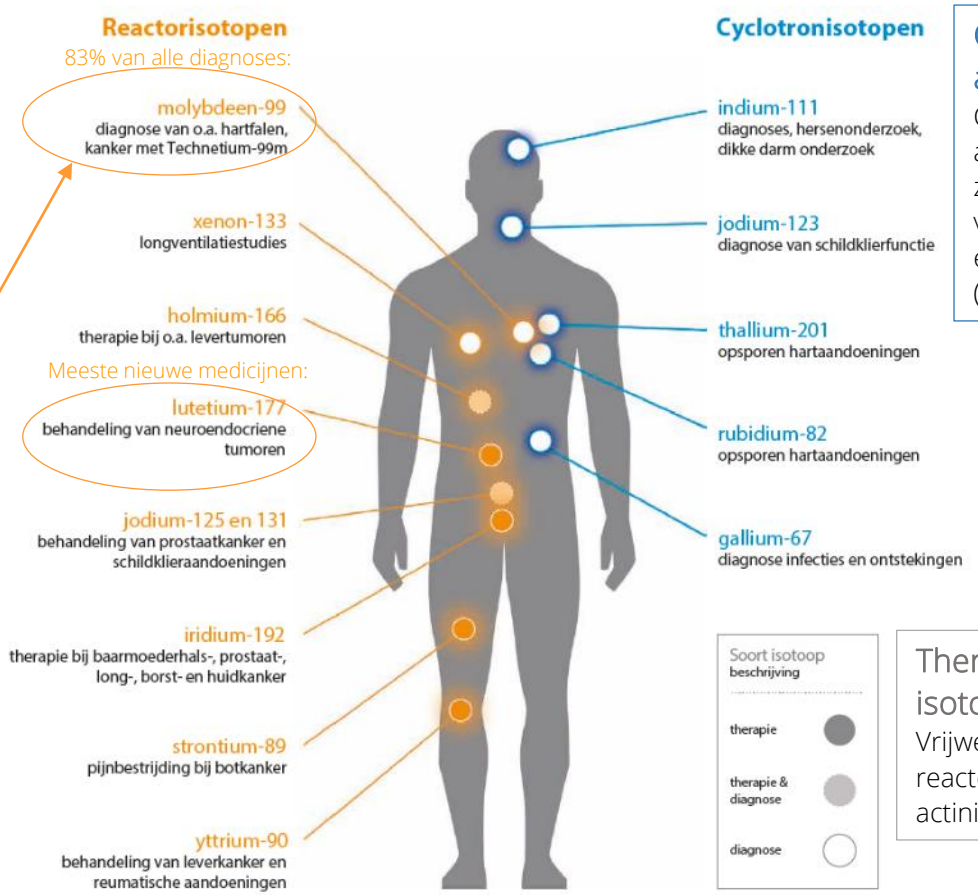
PALLAS of nieuwe technologie?

Reactoren zijn noodzakelijk

Reactoren kunnen voor veel patiënten produceren (hoge flux); distributie kan in Europa en wereldwijd door langere vervaltijd van reactorisotopen (dagen, weken), dus voor veel patienten beschikbaar.

Alternatieven voor molybdeen-99-productie

Alternatieve technologieën zoals SHINE, SMART, Niowave zijn nog in ontwikkeling.

Cyclotrons leveren alleen lokaal:

Cyclotrons kunnen alleen enkele lokale ziekenhuizen beleveren vanwege beperkte flux en korte vervaltijd (minute, uren)

Therapeutische isotopen:

Vrijwel uitsluitend via reactoren (uitzondering: actinium-225)

Bron: *Medische isotopen, belang voor de wereld en kansen voor Nederland* (Nucleair Nederland 2017), Strategy& 2018

Resultaten PALLAS-project

Een impressie van de toekomstige gebouwen in de oostvallei van de Energy & Health Campus in Petten

Meer informatie over de toekomstige gebouwen:
https://www.pallasreactor.com/architectuurboek/

De opdracht is: bouw een veilige multifunctionele reactor

Besluit PALLAS

Tweede Kamer der Staten-Generaal **2**

Vergaderjaar 2011–2012

32 645 **Kernenergie**

Nr. 33

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE EN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 januari 2012

Een excellente en solide nucleaire kennisinfrastructuur in Nederland is van groot belang voor de nucleaire gezondheidszorg, een verantwoorde toepassing van kernenergie en voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie.[1]

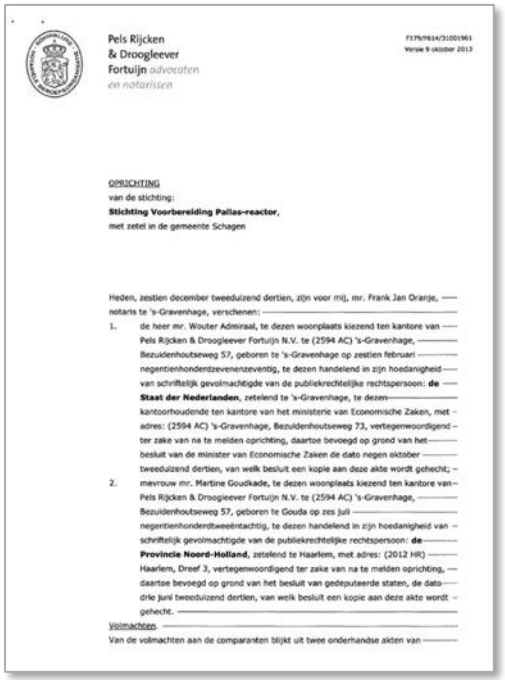
Met de Hoge Flux Reactor in Petten en de Hoger Onderwijs Reactor van de TU Delft heeft Nederland wereldwijd een vooraanstaande positie op het gebied van nucleair onderzoek en de productie van medische radio-isotopen. De Hoge Flux Reactor voldoet aan de hoogste veiligheids-normen, maar nadert wel het einde van haar technische en economische levensduur. In de Hoger Onderwijs Reactor zijn investeringen nodig om mee te kunnen blijven doen met de internationale wetenschappelijke top. Wil Nederland haar nucleaire kennisinfrastructuur in stand houden en verder uitbreiden, dan zijn investeringen noodzakelijk.

Met deze brief informeren wij u over de vervanging van de Hoge Flux Reactor in Petten en het principebesluit dat het kabinet daarover vandaag genomen heeft. Daarmee wordt voldaan aan de toezegging van de minister van EL&I in het Wetgevingsoverleg over energie op 5 december 2011, evenals aan de toezegging bij de beantwoording van Kamervragen van het lid Van der Werf.[2] Tevens informeren wij u over de investering in de Hoger Onderwijs Reactor van de TU Delft.

Maatschappelijk belang van de Hoge Flux Reactor

De Hoge Flux Reactor (HFR) in Petten produceert medische radio-isotopen. Deze medische radio-isotopen worden gebruikt voor de diagnose en behandeling van ernstige ziektes, zoals kanker. De HFR voorziet 60% van de Europese markt en 30% van de wereldmarkt. Daarmee speelt de HFR – en Nederland – wereldwijd een belangrijke rol in de nucleaire gezondheidszorg.

[1] *Nucleaire technologie wordt gebruikt voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie-technologieën. Zo wordt in de reactor van de TU Delft onderzoek gedaan naar betere zonnecellen.*
[2] *Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, Aanhangsel van de Handelingen, Handelin-gennummer 862.*

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn *advocaten en notarissen*

F176/7614/31001961
Versie 9 oktober 2013

OPRICHTING
van de stichting:
Stichting Voorbereiding Pallas-reactor,
met zetel in de gemeente Schagen

Heden, zestien december tweeduizend dertien, zijn voor mij, mr. Frank Jan Oranje, notaris te 's-Gravenhage, verschenen:
1. de heer mr. Wouter Admiraal, te dezen woonplaats kiezend ten kantore van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. te (2594 AC) 's-Gravenhage, Bezuidenhoutseweg 57, geboren te 's-Gravenhage op zestien februari negentienhonderdzevenenzeventig, te dezen handelend in zijn hoedanigheid van schriftelijk gevolmachtigde van de publiekrechtelijke rechtspersoon: **de Staat der Nederlanden**, zetelend te 's-Gravenhage, te dezen kantoorhoudende ten kantore van het ministerie van Economische Zaken, met adres: (2594 AC) 's-Gravenhage, Bezuidenhoutseweg 73, vertegenwoordigend ter zake van na te melden oprichting, daartoe bevoegd op grond van het besluit van de minister van Economische Zaken de dato negen oktober tweeduizend dertien, van welk besluit een kopie aan deze akte wordt gehecht;
2. mevrouw mr. Martine Goudkade, te dezen woonplaats kiezend ten kantore van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. te (2594 AC) 's-Gravenhage, Bezuidenhoutseweg 57, geboren te Gouda op zes juli negentienhonderdtweeëntachtig, te dezen handelend in zijn hoedanigheid van schriftelijk gevolmachtigde van de publiekrechtelijke rechtspersoon: **de Provincie Noord-Holland**, zetelend te Haarlem, met adres: (2012 HR) Haarlem, Dreef 3, vertegenwoordigend ter zake van na te melden oprichting, daartoe bevoegd op grond van het besluit van gedeputeerde staten, de dato drie juni tweeduizend dertien, van welk besluit een kopie aan deze akte wordt gehecht.

Volmachten.
Van de volmachten aan de comparanten blijkt uit twee onderhandse akten van

Missie

PALLAS heeft als missie unieke oplossingen te bieden voor nucleaire geneeskunde en onderzoek

Visie

PALLAS zal een veilige en geavanceerde productiefaciliteit bouwen die 's werelds grootste producent van radio-isotopen voor nucleaire geneeskunde zal worden en onderzoek naar nucleaire technologie mogelijk zal maken. De business case moet aantonen dat de benodigde investering terug verdiend kan worden.

Kernwaarden

Zorg, betrouwbaarheid, uitmuntendheid, verbonden samenwerking

Bron: oprichtingsdocumenten PALLAS

Samenwerking NRG-PALLAS: verdere integratie

Stand van zaken

- Vorming personele unie 2020 (benoeming Bertholt Leeftink (CEO) en Gerrit Zalm (Voorzitter Raad van Toezicht))
- Versterking samenwerking 2021
- Toewerken naar integratie, 2021 en verder…

Wijziging aandelenstructuur ICHOS per 1/1/2021

- In 2018 is contract getekend met bouwconsortium ICHOS (Nederlands/Argentijns).
  Op 1 januari 2021 hebben Mobilis en Croonwolter&dros hun aandelen overgedragen aan het Argentijnse bedrijf INVAP, nu 100% eigenaar van ICHOS.
  ICHOS is hierdoor per 1/1/2021 beter georganiseerd voor de volgende fase van het project.

- PALLAS werkt in 2021 samen met ICHOS en andere contractors aan:
  1) Opleveren van alle ontwerpdocumentatie van het huidige ontwerp
  2) Afronden van de vergunningenprocedures die de bouw mogelijk maken
  3) Actualiseren van (onafhankelijke) kostenramingen voor de bouw van dit ontwerp
  4) Voorbereiden en inrichten van de bouwlocatie(s)
  5) Voorbereiden/uitvoeren van aanbestedingsprocedures voor de volgende fase.

Evaluaties en externe audits

Herijking in verschillende fases, verbeterplan PALLAS

Evaluatie

Bij projecten van deze omvang vinden na elke fase grondige evaluaties– en herijking van het project – plaats. Dit wordt gedaan in het kader van:

- Financieringsvragen: welke financiering is er in welk jaar nodig, welk risicoprofiel heeft het project op dit moment?
- Veiligheid: voldoet het ontwerp nog steeds aan alle vereisten?
- Risicobeheersing: dragen de juiste partijen de juiste risico's, zijn en worden de risico's professioneel gemanaged?
- Controle: is het project 'in control' om de volgende fase uit te kunnen voeren?

Externe audits

Onderdeel van deze evaluatie en herijking is het (laten) uitvoeren van externe audits die de focus o.a. leggen op:

- De huidige contractstructuur – is die ook passend bij een publiek gefinancierd project?
- De samenwerkingsverbanden – wie voert welk deel van het werk uit? Zijn alle competenties aan boord?
- De NRG-PALLAS organisatie.
- Het huidige risicoprofiel.
- De totale verwachte kosten.

Verwerken en uitvoeren Verbeterplan 2021-2022

Financiering: publiek versus privaat (1)

Private financiering op dit moment niet haalbaar

Publiek

- Brief minister Van Ark 'Stand van zaken PALLAS reactor' van 9 december 2020, met bijlage RIVM-rapport over leveringszekerheid voor medische radionucliden. Realisatie van PALLAS zal vooralsnog met publieke financiering zal plaatsvinden. Overheid acht risico's in deze fase te groot ivm benodigde garanties.

- Kamerbrief minister van Ark van 11 maart 2021 over voortgang voorzieningszekerheid medische isotopen. Het PALLAS-project is groot en complex. Dergelijke projecten zijn inherent onzeker, en andere (buitenlandse) nucleaire projecten hebben forse kostenoverschrijdingen laten zien. De huidige investeringsraming gaat uit van een range van 1,4 mrd euro tot 2,0 mrd euro. Een nieuwe reactor biedt beste waarborg voor de leveringszekerheid, met name voor therapeutische isotopen. Overheid steunt ook SHINE. Kabinet wil een bijdrage vanuit Europa omdat PALLAS van belang is voor de Europese zelfvoorzienendheid van medische isotopen. Inzet op bijdrage uit EU Recovery and Resilience Facility (RRF).

Privaat

- Private financiering is op basis van voor de overheid aanvaardbare voorwaarden nu niet haalbaar. Investeerders vroegen duidelijkheid: oa op de zekerheid over het verkrijgen van vergunningen, de toekomstige ontmanteling van de Hoge Flux Reactor, de verantwoordelijkheid voor het verwerken van het historisch radioactief afval en inzicht in de verwachte kosten, opbrengsten en (bouw)risico's

Financiering : privaat versus publiek (2)

Terugbetaling lening provincie Noord-Holland

Publiek

- Kamerbrief van staatssecretaris Blokhuis over de Europese studie over toekomstige beschikbaarheid van medische isotopen met eerste bevindingen van Europese gezant Jones-Bos die Europa consulteert.
- Studie: "Study on sustainable and resilient supply of medical radioisotopes in the EU" van Technopolis bevestigt nut en noodzaak van een nieuwe reactor voor Europese voorzieningszekerheid, met name voor de ontwikkeling van innovatieve (kanker)therapieën. Nieuwe technologieën zoals SHINE kunnen tegelijkertijd een belangrijke bijdrage leveren aan de voorzieningszekerheid van diagnostische isotopen.
- Kamerbrief minister Hoekstra over inzet Nederland bij Recovery and Resilience Facility 1 november 2021. PALLAS staat op de lijst van mogelijke projecten (circa 1 mrd euro).
- Het kabinet werkt aan besluitvorming over publieke financiering van de volgende fases. Onafhankelijke partijen (KPMG, MACE) zijn hierbij betrokken.
- Besluit Kabinet verwacht: maart 2022

Uitstel terugbetaling lening provincie Noord-Holland

- Aanvraag tot uitstel terugbetaling lening. PALLAS is ook in gesprek met het ministerie van EZK over een uitstel van terugbetaling van de lening.
- Na kabinetsbesluit 2022 nog een jaar nodig om met NRG-PALLAS de details van de financiële en juridische structuur uit te werken.
- PALLAS heeft geen bezit en geen andere financiële geldstromen dan de verstrekte leningen.
- Bij het opeisen van de lening valt het PALLAS-project stil waarmee de leveringszekerheid voor patiënten in gevaar komt.
- Op verzoek van PALLAS is de uiterste terugbetalingsdatum bepaald op 1 april 2023.

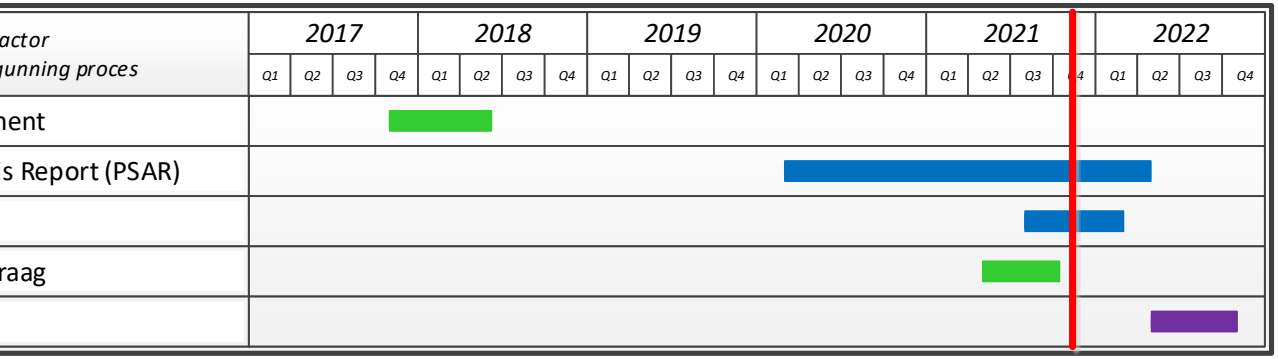
PALLAS heeft een aantal belangrijke mijlpalen bereikt

Stand van zaken Kernenergiewet en conventionele vergunningen

Groen = onherroepelijk
Blauw = lopend
Paars = verwacht

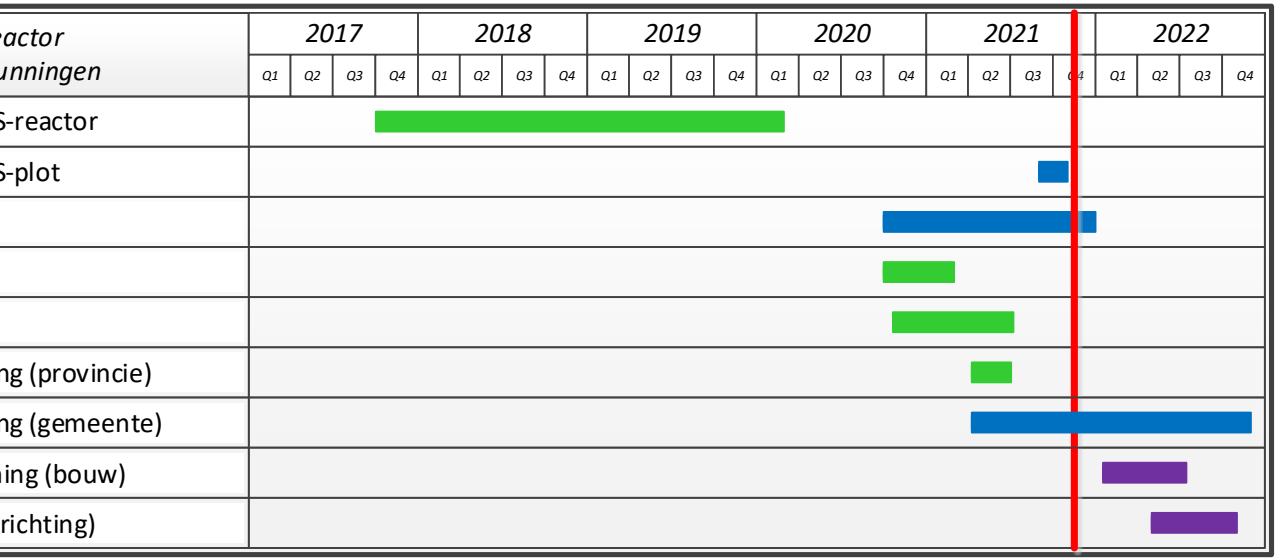
Kernenergiewet

ID	*PALLAS-reactor Kernenergiewetvergunning proces*
1	Conceptual Safety Document
2	Preliminary SafetyAnalysis Report (PSAR)
3	Milieueffectrappartoge
4	Concept vergunningaanvraag
5	Kernenergiewet

Vergunningen

ID	*PALLAS-reactor Overige vergunningen*
1	Bestemmingsplan PALLAS-reactor
2	Bestemmingsplan PALLAS-plot
3	Wet natuurbescherming
4	Ontgrondingsvergunning
5	Soortenbescherming
6	Aanleg tijdelijke ontsluiting (provincie)
7	Aanleg tijdelijke ontsluiting (gemeente)
8	Wabo omgevingsvergunning (bouw)
9	Waterwetvergunning (oprichting)

PALLAS-reactor: afronding basic design

Tijdslijnen realisatie PALLAS-reactor

Nieuwe gebouwen zorgen voor transformatie tot campus

Oude gebouwen gesloopt, nieuw ontwerp op papier gereed

Van onderzoekslocatie

Naar Energy & Health Campus

Mijlpaal: architectuur-ontwerp 2021

De nieuwe gebouwen vormen een eenheid

Stand van zaken PALLAS – ontwerp

Mijlpaal: akkoord Welstands-commissie

Vragen?

Provincie Noord-Holland

Moties EFB na PS november 2021

Onderwerp	Inhoud	Nummer	Portefeuille houder	Datum PS	Stand van zaken GS	Voorstel Presidium
Vang de kinderen van Moria op	Roepen het College GS op: — Ondersteuning te verlenen aan de Noord—Hollandse gemeenten bij de opvang en huisvesting van deze kinderen. — In Den Haag aan te dringen op medewerking met de gemeenten.	M21-2020	Dijk van, A.	09-03-2020	25-08-2021 Nog dit jaar zal de CdK namens de provincie Noord-Holland een brief sturen aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over dit onderwerp. 01-04-2021 In GS van 6 april ligt een conceptbrief aan PS voor, waarin wordt voorgesteld deze motie als afgedaan te beschouwen. 13-04-2021: uit besluitenlijst GS d.d. 06-04-2021: In de Statenvergadering van 9 maart 2020 is de motie 'Vang de kinderen van Moria op' aangenomen. Het College van GS heeft PS een brief gezonden met het voorstel om deze motie als afgedaan te beschouwen. Besluit GS 06-04-2021: 1. Brief aan PS vast te stellen en te verzenden 2. PS voor te stellen de motie 2020-21 daarmee als afgedaan te beschouwen. 20-01-2021 Deze motie kan worden afgedaan, vanwege (a) de actualiteit	18-05-2021: het presidium van 17-05-2021 heeft niet ingestemd met het afdoen van deze motie. PS heeft deze motie derhalve niet toegevoegd bij de afdoeningsvoorstellen de motie blijft voor verdere uitvoer openstaan. 26-04-2021: Commissie EFB van 22-04-2021 vraagt het Presidium te beslissen of deze motie kan worden afgedaan.

					rond Moria (=er blijken uiteindelijk helemaal geen kinderen daar te verblijven), en (b) de andere activiteiten m.b.t. asielopvang die de CdK samen met Noord-Hollandse gemeenten nu reeds verricht in het kader van de Noord-Hollandse regietafel asielopvang, die de CdK op verzoek van het kabinet organiseert. Wij zullen een brief om afdoening van de motie voorbereiden. 17-08-2020 Bij brief van 3 juli 2020 hebben wij u geïnformeerd over de stand van zaken rond de uitvoering van deze motie. 30-04-2020 Onze provinciale betrokkenheid wordt gevormd via de regionale regietafel vluchtelingen en inbreng in de landelijke regietafel. Uiteraard met de aantekening dat formeel gezien dit georganiseerd wordt vanuit de hoedanigheid van de CdK als Rijksheer en hierover de verantwoording aan de minister wordt afgelegd.	Presidium van 17-05-2021: meerderheid vindt dat motie nog niet is afgedaan. 13-04-2021: Afdoeningsvoorstel staat op agenda EFB 22-4-2021. PS 1-2-2021: Hr. Van Dijk zegt brief toe. 31-08-2020: In de rondvraag van de cie EFb heeft de hr. Zaal (GL) gevraagd: de brief van GS geeft vooral een procedurele opsomming van allerlei overlegvormen

						waarbinnen aandacht wordt gevraagd voor opvang en huisvesting van de kinderen in Moria. Wat is er intussen concreet bereikt bij de gemeenten? Dhr. Van Dijk (CdK) antwoordt dat het kabinet heeft besloten dat de opvang van de kinderen van Moria plaatsvindt op het Griekse vastenland in samenwerking met de Griekse overheid. Hij neemt als Rijksheer deel aan het overleg

						waarin hij functioneert als verlengstuk van het kabinet en vanuit deze functie vraagt hij aandacht voor dit probleem, maar vooralsnog is geen sprake van bereidheid en wordt verwezen naar de afspraken met Griekenland. Niettemin vraagt hij ook binnen de kring van Commissarissen hier aandacht voor. 30-06-2020 Een brief van GS met stand van zaken is op de C-agenda van cie RWK 24-8-

Provincie Noord-Holland

Moties EFB na PS november 2021

						2020 en cie EFB 31-8-2020 geplaatst.
Motie Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds	Verzoek PS aan college van Gedeputeerde Staten op om: Zo snel mogelijk te inventariseren hoe de economische en maatschappelijke infrastructuur op een duurzame manier gestimuleerd en versterkt kan worden en met een voorstel te komen voor het instellen van een Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds dat zich daarop richt. Hierbij de aandacht te richten op: - verduurzaming van de bebouwde omgeving, inclusief maatschappelijk vastgoed, waarbij centraal staat dat er geen lastenverhoging voor	M42-2020	Pels, Z.	18-05-2020	15-06-2021 In de brief van 27 mei 2021 (1494135/1640094) aan PS hebben GS invulling gegeven aan de uitvoering van de 2e tranche van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. De inzet voor de uitvoering is besproken in de Statencommissie van 14 juni 2021. 31-03-2021 Uitvoering van de motie gaat in tranches. In oktober 2020 is PS met een brief (kenmerk 1494135/1494136) geïnformeerd over het raamwerk voor uitvoering en de set van maatregelen voor de 1e tranche. In maart 2021 is PS met een brief (1494135/1586179) geïnformeerd over de tussenstand van de uitvoering van het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds. Deze laatste brief is besproken in de Statencommissie Economie,	

	eigenaren en huurders plaats zal vinden en dat deze verduurzaming onderdeel uit zal maken van de bijdrage die Noord-Holland doet aan het realiseren van de doelen van het Klimaatakkoord - versterking van de culturele en maatschappelijke infrastructuur - het als uitgangspunt nemen dat maatregelen voornamelijk revolverend zijn - als startpunt te nemen een richtinggevend maar niet dwingend bedrag van Euro 100 mln - financiering uit de eigen middelen doch, indien noodzakelijk, vreemd vermogen te overwegen en daarbij een breed financieel instrumentarium te betrekken - het voorkomen van versnippering van				Financiën en Bestuur, d.d. 22 maart 2021. 25-03-2021: uit besluitenlijst GS d.d. 23-03-2021: In februari is de Uitvoeringsregeling subsidie verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland 2021 vastgesteld. Hier kunnen sportverenigingen tot maximaal €10.000 subsidie aanvragen voor kleine fysieke besparingsmaatregelen. Het subsidieplafond van €150.000 is binnen een week bereikt. Vanwege de grote interesse en de aansluiting bij het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds hebben wij besloten om het subsidieplafond te verhogen naar €500.000 met middelen uit deze motie. Besluit GS 23-03-2021: 1. Het subsidieplafond van de Uitvoeringsregeling subsidie verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland 2021 te verhogen naar €500.000 2. De voor de ophoging benodigde middelen te dekken uit de middelen voor de	

	middelen. Aan de Staten een voorstel te doen, uiterlijk bij de begroting 2021, en hierbij ook de eventuele invloed en uitwerking op de diverse beleidsterreinen inzichtelijk te maken.				motie Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds 3. Het gewijzigde subsidieplafond te publiceren in het Provinciaal blad 4. Provinciale Staten te informeren met inliggende brief. 12-01-2021 GS hebben in oktober 2020 PS middels een brief geïnformeerd over het raamwerk voor de uitvoering van. motie 42. Met de 1e tranche zoals die beschreven staat is begonnen en inmiddels heeft besluitvorming over enkele maatregelen plaatsgevonden. In maart zullen GS middels een brief PS informeren over de stand van zaken en een vooruitblik naar de 2e tranche. Op de website van de provincie staat een overzicht van de maatregelen. In oktober is er een actualisatie van uit de GS-besluitenlijst en vanuit cie EFB bij de motie gepubliceerd. 21-10-2020: uit besluitenlijst GS d.d. 06-10-2020: Op 18 mei 2020 hebben Provinciale Staten een motie	

					aangenomen om te komen tot een Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds (motie 42). Het doel is de economische en maatschappelijke effecten in Noord-Holland, als gevolg van de uitbraak van het Coronavirus te verzachten. GS komen nu met een brief waarin het raamwerk dat is ontwikkeld voor de uitvoering is beschreven en wil daarover in gesprek met PS. Besluit GS 06-10-2020: 1. Provinciale Staten door middel van bijgaande brief te informeren over het raamwerk dat is ontwikkeld voor de uitvoering van motie 42 2. De gemeenten in Noord-Holland te informeren over het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds gemeenten door middel van bijgaande brief. 20-08-2020: uit besluitenlijst GS d.d. 07-07-2020: Besluit GS 1. Provinciale Staten met een brief te informeren over de voorgenomen uitwerking van moties 41 en 42. 2.	

					De portefeuillehouders RO en Cultuur te machtigen redactionele aanpassingen te doen. 15-07-2020 Wij hebben op 7 juli jl. een brief aan PS gestuurd waarin beschreven wordt welke onderdelen relevant worden gezien in de uitvoering van motie 42.	
Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur	Verzoek PS om 1. Gemeenten en waterschappen te laten inventariseren welke culturele en maatschappelijke organisaties die mede bijdragen aan Provinciale doelen als cultuur, cultuur historie en leefbaarheid aan de huidige situatie ten onder dreigen te gaan 2. Te inventariseren welke maatregelen op korte termijn genomen moeten worden om deze organisaties te helpen de periode tot herstel van een	M41-2020	Pels, Z.	18-05-2020	05-07-2021 In november 2020 is door GS noodsteun verleend aan 37 gemeenten die op hun beurt 100 culturele instellingen in Noord-Holland financieel helpen. Het restant (€ 2.807.600) wordt ingezet voor gemeenten in Noord-Holland om noodsteun te verlenen aan vitale regionale culturele instellingen met vervolgschade in 2021. GS hebben de gemeenten op 22 april 2021 uitgenodigd om met twee nieuwe proposities de schade in kaart te brengen. Een propositie voor de samenwerkende gemeenten in de MRA en één propositie voor de samenwerkende gemeenten in Noord-Holland Noord. De	

	meet normale situatie te overbruggen 3. Een voorstel aan Provinciale Staten voor te leggen voor het instellen van een 'Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur' (PNSI) om de kosten van deze noodmaatregelen voor de korte termijn te dekken 4. Voorwaarden op te stellen waar een gemeente of waterschap aan moet voldoen om in aanmerking te komen voor een beroep op het PNSI ter ondersteuning van de lokale maatschappelijke en culturele organisaties 5. Voor de uitvoering samenwerking te zoeken met gemeenten, waterschappen en het Rijk, met in achtneming van ieders eigen competentie				proposities van zowel NHN en MRA zijn voor 1 juli aangeleverd en worden in de zomer 2021 verwerkt 22-04-2021: uit besluitenlijst GS d.d. 20-04-2021, besluit: 1. Met bijgaande brieven de samenwerkende gemeenten in de Metropool Regio Amsterdam (minus Amsterdam en Flevoland) en Noord-Holland Noord, uit te nodigen tot het indienen van twee voorstellen (één per regio) voor het toewijzen van de restantmiddelen uit het noodfonds sociale infrastructuur voor noodsteun aan de instellingen in de periode 1 januari – 1 juli 2021, conform bijgaande voorwaarden en procesvoorstel 2. Niet bestede middelen van het noodfonds sociale infrastructuur in 2020 na vaststelling van de subsidies 2020 wederom in te zetten voor noodsteun in 2021, door middel van het verstrekken van incidentele subsidies aan de desbetreffende gemeenten, conform	

	6. Als startpunt te nemen een richtinggevend maar niet dwingend bedrag van Euro 10 mln 7. Financiering uit de eigen middelen doch, indien noodzakelijk, vreemd vermogen te overwegen en daarbij een breed financieel instrumentarium te betrekken 8. Gelet op de urgentie van de problematiek, de uitvoering van de verschillende onderdelen van deze motie zo spoedig mogelijk ter hand te nemen en PS regelmatig te informeren over de voortgang.				het doel van motie 41 3. Provinciale Staten te informeren middels brief. 02-04-2021 In november 2020 is door GS noodsteun verleend aan 37 gemeenten die op hun beurt 100 culturele instellingen in Noord-Holland financieel helpen. Het restant (€ 2.807.600) wordt ingezet voor gemeenten in Noord-Holland om noodsteun te verlenen aan vitale regionale culturele instellingen met vervolgschade in 2021. Conform de aard van deze motie is gekozen om het noodfonds als sluitsteen te laten dienen bovenop de maatregelen van Rijk en gemeenten. Gemeenten hebben aangegeven de proposities 2021 voor de zomer 2021 te kunnen aanleveren. 11-01-2021 In 2020 is met de gemeenten in Noord-Holland toegewerkt naar twee proposities: één vanuit Noord-Holland Noord en één vanuit de gemeenten in de MRA (exclusief Amsterdam en Flevoland). Beide proposities zijn door GS	

					overgenomen. In november 2020 is door GS noodsteun verleend aan 37 gemeenten die op hun beurt 100 culturele instellingen in Noord-Holland financieel helpen. Het restant (€ 2.807.600) wordt ingezet voor gemeenten in Noord-Holland om noodsteun te verlenen aan culturele instellingen met vervolgschade in 2021. In het bestuurlijk overleg met de wethouders in december 2020 is besproken dat de bijdrage wordt ingezet als aanvulling op noodsteun vanuit de rijksoverheid (rijkscultuurfondsen) en de gemeenten. Daarom moet eerst duidelijk zijn welke steun hieruit wordt verleend. Indienen van de proposities voor het restbedrag is in maart/april 2021. In oktober is er een nieuwe actualisatie vanuit de GS-besluitenlijst bij de motie gepubliceerd 29-10-2020: uit besluitenlijst GS d.d. 27-10-2020: Besluit: 1. Kennis te nemen van de	

					twee proposities die dienen als basis voor de subsidieaanvraag van a) de gemeenten in Noord-Holland Noord en b) de gemeenten in de MRA (excl. Amsterdam en Flevoland) en die gedaan zijn in het kader van de uitvoering van motie 41 inzake het Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur 2. Aan 37 gemeenten een incidentele subsidie te verstrekken zoals opgenomen in bijlage 4 om culturele instellingen in hun gemeente te ondersteunen die als gevolg van de COVID-19 maatregelen in acute financiële nood zijn gekomen 3. In afwijking van de Aanwijzingen voor de subsidieverstrekking Provincie Noord-Holland een voorschot van 100 procent van de verleende subsidies te verstrekken 4. PS voor te stellen de resterende middelen in het noodfonds beschikbaar te houden, om samen met de gemeenten in Noord-Holland	

					noodsteun te verlenen aan culturele instellingen met vervolgschade Covid-19 in 2021, door het restantbedrag van € 2.807.600 als uitgestelde intentie op te nemen in de laatste begrotingswijziging 5. Provinciale Staten met bijgaande brief te informeren over de voorgenomen uitwerking van motie 41 en de portefeuillehouder Cultuur te machtigen redactionele aanpassingen te doen. 20-08-2020: uit besluitenlijst GS d.d. 07-07-2020: Besluit GS 1. Provinciale Staten met een brief te informeren over de voorgenomen uitwerking van moties 41 en 42. 2. De portefeuillehouders RO en Cultuur te machtigen redactionele aanpassingen te doen.15-07-2020 15-07-2020 Op 7 juli jl. hebben wij besloten PS te informeren over de voortgang van de uitvoering van deze motie. Gemeenten in respectievelijk Noord-Holland Noord en Metropoolregio	

					Amsterdam maken een voorstel voor steun uit het noodfonds voor organisaties van bovenregionaal belang buiten Amsterdam. Voor verdere uitwerking en voorwaarden verwijzen wij naar de opgestelde brief. Deze staat onder meer geagendeerd voor de commissie EFB (31-8 leidende commissie)	
Motie Governance MRA	PS dragen Gedeputeerde Staten op: -Alvorens over te gaan tot besluitvorming over meer concrete uitwerking van de samenwerkingsafspraken, in de Raden en Staten als tussenstap het voorstel met de uitgewerkte samenwerkingsafspraken met een zienswijze voor te leggen - Voorafgaand aan een MRA AV de voorliggende agenda te agenderen en de opvattingen van der Staten	M52-2021	Dijk van, A.	17-05-2021	01-08-2021 (a) In juni zijn MRA-infobijeenkomsten georganiseerd voor raadsleden en Statenleden, en (b) de nieuwe concept-samenwerkingsafspraken worden na het zomerreces voorgelegd aan PS, vergezeld gaande van een Statenvoordracht van GS, waarmee het College uitvoering geeft aan de motie.	In de PS vergadering van 15 november 2021 heeft de CdK toegezegd om in het eerste kwartaal te komen met een voorstel hoe PS betrokken wordt bij de MRA.

	van Noord-Holland op te halen en mee te nemen als inbreng -Na afloop van de AV een schriftelijke toelichting te geven over de beraadslagingen en de inzet en uitkomsten van de door de Staten ingebrachte opvattingen - In het samenwerkingsvoorstel op te nemen dat ook bij (aanleidingen voor) mogelijk nieuwe agenderingen altijd expliciet wordt overwogen of en zo ja hoe de Staten van Noord-Holland worden betrokken - De Raadtafel in de vernieuwde samenwerking goed in positie te brengen en procedureel te ondersteunen richting PS.					

Provincie Noord-Holland

Moties EFB na PS november 2021

Motie Toekomstperspectief sport Noord-Holland	PS besluit het college van GS op te roepen: Een toekomstperspectief of discussienota uit te werken over sport in Noord-Holland in de vorm van een update over de beleidsnotitie Sport (2020), bestaande uit: • de stand van zaken van de beleidsnotitie Sport • een uiteenzetting van de taken van de Provincie Noord-Holland op dit gebied • een vergelijk van het sportbeleid met andere provincies • de (mogelijk structurele) rol die Sportservice Noord-Holland of anderen hierin kunnen spelen.	M187-2021	Pels, Z.	08-11-2021		
Motie Ecologie en natuur bij nieuwe	PS verzoeken GS: - met de andere drie provincies in gesprek te gaan om in provinciale beleids- en	M192-2021	Pels, Z.	08-11-2021		

organisatie Hollandse waterlinies	uitvoeringsplannen ecologie en natuur te koppelen aan het werelderfgoed.					

Provincie Noord-Holland

Onderwerp	Portefeuillehouder	Inhoud	Behandeld in agenda	Stand van zaken
Begroting 2022	Pels, Z.	- De samenhang tussen begroting en IMPI: het IMPI is onderdeel van het programma Mobiliteit en wordt betrokken in het onderzoek naar het opnieuw vormgeven van mobiliteit in de P&C-cyclus, de opmerking van D66 wordt om de meest essentiële indicatoren in de programma's voor ambities die op andere wijze worden gemonitord, bij de volgende begroting terug te laten komen, wordt meegenomen naar de begroting 2023. - Er zal een evaluatie plaatsvinden over de procedure indienen moties positief rekeningenresultaat. Ook de feedback van de	Economie Financiën en Bestuur 28-10-2021 4.b. Begroting 2022: Brief GS aan PS inz. Memorie van antwoord begroting 2022 (wordt geagendeerd bij de begrotingsbehandeling van alle commissies).	

		commissie over de adviezen van GS op de moties wordt meegenomen in de evaluatie en de kwaliteit van de "begrotingsmoties" 1e kwartaal 2022?) - Aan het verzoek om een discussie te voeren over de bedragen in de algemene reserve wordt graag voldaan. Bij de discussie in het eerste kwartaal 2022, mede over de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, kan tevens gesproken worden over de hoogte van de algemene reserve en welke bedragen hier wel of niet in worden opgenomen - Perspectiefnota komt in		

		juni 2022 (gelijk met Kaderbrief en Jaarstukken)		
Brief GS inzake discussienotitie en conceptbeleidskader Erfgoed en Cultuur 2022	Pels, Z.	- Mw. Pels stelt voor om in het komende jaar met gemeenten met de meeste stolpen op hun grondgebied, opnieuw in gesprek te gaan over het actualiseren van het stolpenbeleid om stolpen zoveel mogelijk te behouden. De provincie kan echter niet treden in de bevoegdheden van gemeenten. Commissie stemt hier mee in - Verduurzamingseisen die gesteld worden aan subsidieverlening voor erfgoed, mogen niet tot blokkades leiden of tot het uitstellen van restauraties. Dit zal meegenomen worden bij de uitvoering van het	Economie Financiën en Bestuur 27-09-2021 9.a. Brief GS inz. discussienotitie en conceptbeleidskader erfgoed en cultuur 2022	Beleidskader wordt 29 november 2021 in EFB besproken. Daarna de toezegging afdoen.

		beleidskader, dat qua haalbaarheid voor verschillende soorten erfgoed, regelmatig geactualiseerd zal worden - Zij zal het conceptbeleidskader nog een keer nalopen op aspecten waarop de provincie iets extra's kan doen bij stimulering van kennisdeling met en professionalisering van erfgoedvrijwilligers, voorbeelden van andere provincies nagaan en de eventuele financiële consequenties aangeven - Een aantal gemeenten in de provincie investeert heel veel in cultuur, hoewel in NHN het aanbod minder is. Zij zegt toe nog een keer gericht te kijken naar het minder		

		brede aanbod en inzet in NHN - Zij zal de mogelijkheid nagaan om in de nota het koloniale verleden te benoemen - Vanuit het Nood- en Herstelfonds loopt nog een aantal regelingen, maar voorgesteld wordt om aan PS terug te koppelen hoe de gesprekken met de gemeenten zijn verlopen door de gedeputeerde Cultuur plus de coördinator van het Herstelfonds - Goed dat er meer kan worden gedaan aan laaggeletterdheid. ProBiblio zet hier specifiek beleid voor in. In de definitieve versie zal een voorbeeld van een initiatief van ProBiblio		

		met het oog op laaggeletterdheid worden beschreven .		
Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt & Onderwijs 2021-2023	Zaal, I.	Mw. Zaal zegt toe: - Tech Grounds wordt via het budget van de MRA door de provincie ondersteund in de toekomst zal onderzocht worden of succesvolle projecten onderdeel kunnen worden van de ontwikkelcoalitie Inclusiviteit, teneinde deze door te leiden naar andere plekken in de provincie om van elkaar te leren en ervoor te zorgen dat inclusiviteit gemeengoed wordt - De provincie zet in op het ontwikkelen van een systeem en infrastructuur die een doelgroepsgewijze	Economie Financiën en Bestuur 27-09-2021 7.a. Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt & Onderwijs 2021-2023	

		aanpak faciliteert, zoals voor statushouders en nieuwkomers waarvoor diverse projecten zijn opgestart. Het is zeker de taak van de provincie om deze projecten te koppelen. In de vervolgrapportage en uitvoering zal extra aandacht worden besteed aan deze groep - Zij zegt toe een andere definitie te bedenken voor laag-, gemiddeld en hooggeschoold. Voor jongeren is veel aandacht, al op de lagere school wordt bij de te maken keuzes aandacht gevraagd voor techniek. Jongeren worden erbij betrokken door de ontwikkelcoalitie en hun behoeften worden		

		meegenomen in de uitvoering		
Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023	Zaal, I.	- De corona-Rijksregelingen zullen worden ingetrokken, dat proces wordt nauwgezet gevolgd. De lopende projecten in het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds gaan gewoon door, zodat het groene herstel ook op lange termijn kan worden aangejaagd. De ROM heeft de mogelijkheid om investeringen in te zetten om ondernemers groen de crisis uit te laten komen en hopelijk kan de provincie daaraan blijven bijdragen. De commissie zal tussentijds geïnformeerd worden over de stand van zaken	Economie Financiën en Bestuur 06-09-2021 8.b. Economie: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023 het was de bedoeling om de visie arbeidsmarkt en onderwijs bij deze agenda te behandelen. Deze komt echter later en zal in EFB van 27-9-2021 worden geagendeerd)deld).	

Provincie Noord-Holland

Concept datacenterstrategie Noord-Holland	Zaal, I.	- grenzen clustering: datacenters kunnen zich vestigen op bedrijv.terreinen of wanneer het is vastgelegd in bestempl. Afspraken worden gevolgd die voor alle bedrijv.terreinen gelden: reg. afstemming. De grenzen worden bepaald door het ontbreken van mogelijkheden in een regio, tenzij er op een andere locatie mogelijkheden zijn. Er wordt gemonitord en gerapporteerd en mocht de beperking van de groei leiden tot andere afwegingen in het beleid, dan komen GS terug bij PS - Bij hergebruik van restwarmte is nog sprake van techn. problemen	Economie Financiën en Bestuur 06-09-2021 8.a. Economie: concept datacenterstrategie Noord-Holland	

		staat hoog op agenda want de restwarmte moet optimaal benut gaan worden. Hierover zal met de landelijke overheid in gesprek worden gegaan - Wanneer PS akkoord gaan met de conceptdatacenterstrategie, dan zal deze worden aangepast en opnieuw worden voorgelegd. Vervolgens wordt de strategie geïmplementeerd in de provinciale ruimtelijke regels en zullen afspraken met gemeenten gemaakt worden. Hierover worden PS geïnformeerd - Gedeputeerde Zaal zegt toe dat alle input van vandaag voor zover geen sprake is van tegenstrijdigheden, wordt		

		verwerkt in de strategie. Gelijktijdig loopt het stakeholders participatietraject en daarna zal aan het einde van dit jaar een nieuwe versie gepresenteerd worden. Inwonersparticipatie vindt plaats per gemeente en per bestemmingsplan, maar met gemeenten zullen hier afspraken over gemaakt worden - Groencertificaten is Rijksaangelegenheid dit wordt aan de orde gesteld in gesprekken met Rijk. De clusters moeten zo goed mogelijk worden ingepast op basis van region. afstemming (Plabeka NHN en NHZ). GS rapporteren over voortgang in sector zelf		

		en ook over effecten van de strategie, mn de clustering en het effect op de ruimte - Het punt van 'bottom to the race' zal continu gemonitord worden. Voorstel van de CU om eisen te stellen aan het energieverbruik en het verbruik af te stemmen op de beschikbaarheid van het moment, zal na toetsing van de haalbaarheid worden meegenomen naar de volgende versie.		
Kaderstellende notitie voor de Europastrategie 2022-2030	Zaal, I.	- In de strategie zal de rol van digitalisering worden verbreed als overkoepelend thema	Economie Financiën en Bestuur 06-09-2021 8.c. Europa: Brief GS inz. kaderstellende notitie voor de Europastrategie 2022-2030	De Europa strategie wordt 29-11-2021 in EFB besproken. Daarna de toezegging afdoen
Social Return/statushouders	Pels, Z.	Dhr. Zaal (GL) vraagt ten aanzien van C-agendapunt social return	Economie Financiën en Bestuur 06-09-2021 4. Rondvraag portefeuille	Brief staat op C-agenda EFB 29-11- 2021. Daarna de toezgging afdoen.

		op welke wijze aandacht is besteed aan voor de positie van statushouders. Gedeputeerde Pels meldt dat in de verslaglegging aan PS niet per doelgroep is aangegeven hoe hiermee wordt omgegaan, maar voor alle doelgroepen bestaat voldoende aandacht. Zij zal een terugkoppeling geven specifiek over de statushouders.	mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)	
Voordracht provinciale deelname in Regionale Ontwikkelingsmaatschappij	Zaal, I.	Mw Zaal: GS vinden het verstandig om nu niet in te grijpen in bestaande instrumenten, maar naar de toekomst toe wordt ingezet op een vereenvoudiging van alle instrumenten bijvoorbeeld bij een nieuwe tranche of bij heroverweging van overeenkomsten. Zij zegt	Economie Financiën en Bestuur 14-06-2021 6.a. Voordracht Provinciale deelname in Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) (A-agenda EFB 14-6-2021)	Zie ook GS brief c-agenda EFB 29-11-2021 inz. Benoeming bestuurders en verlenen volmachten.

		toe dat wanneer dat aan de orde is, in gesprek wordt gegaan met PS Zij zegt toe dat tussentijdse specifieke ontwikkelingen met de commissie gedeeld worden, met name over de vraag of de doelstellingen worden gerealiseerd. Het beleidsplan wordt niet door PS vastgesteld, maar dat kan wel met PS besproken worden. GS zullen goed volgen of de ROM de doelstellingen gaat bereiken maar als aandeelhouder heeft men een goede positie en zal men deze positie inzetten om ontwikkelingen te beïnvloeden. In dat geval zullen GS terugkomen bij PS. Ook zegt zij toe dat zij als aandeelhouder in		

		de ROM zich zal inspannen dat de investeringen die de ROM doet geen afbreuk doen aan de biodiversiteit en dat ook gelet wordt op dierenwelzijn."		
Voordracht geactualiseerde datastrategie 2021-2023	Stigter, E.	Hr. Stigter: - in de voortgangsrapportage wordt teruggekomen op het voorstel van de PvdD om de achterliggende technieken openbaar te maken - meldt dat er nog een commissie ethiek in het leven moet worden geroepen en hierbij zal de oproep van DENK zeker in acht genomen worden. Er volgt een terugkoppeling aan PS over het betrekken van niet digitaal onderlegde mensen.	Economie Financiën en Bestuur 14-06-2021 9.a. ICT: Voordracht geactualiseerde Datastrategie 2021 - 2023 (A-agenda EFB 14-6-2021)	

Provincie Noord-Holland

Brief Fossielvrij NL inz. ABP investeringen in Fossiele industrie.	Pels, Z.	Na de brief van Fossielvrij zijn alle werkgevers in IPO-verband het gesprek aangegaan met ABP. De aangeboden toelichting van ABP over duurzame beleggingen werd door de meerderheid als onvoldoende beoordeeld. IPO heeft daarop besloten het verzoek aan ABP ter beoordeling voor te leggen aan de ZPW, samenwerking tussen publieke werkgevers (waterschappen en gemeenten). ZPW ondersteunt dit initiatief en stuurt half juni een brief aan ABP waarin zij wordt opgeroepen om duurzaam te gaan beleggen. Kopie van deze brief zal aan PS worden toegestuurd	Economie Financiën en Bestuur 22-04-2021 5.b. ABP: Brief van Fossielvrij nl inz ABP's investeringen in fossiele industrie (verzoek van C- naar B-agenda).	Zie de brief van ZPW aan ABP op 211019 DEF ZPW_ABP_beleggingsbeleid.pdf (stichtingzpw.nl) Toezegging afdoen na vergadering EFB 29-11-2021

Provincie Noord-Holland

Inkoopbeleid		Mw. Pels zegt toe: . De vastgestelde inkoopkaders binnen het betreffende beleidsterrein zijn van toepassing en die zullen door GS voor PS in kaart worden gebracht – Het is niet bekend wat de stand van zaken van klimaatneutraal bij andere provincies is, maar in het kader van de opgave voor overheden in het klimaatakkoord om in 2030 energieneutraal te zijn, zal zij bij de overige provincies navraag doen.	Economie Financiën en Bestuur 22-03-2021 10.d. Inkoop: Brief GS aan PS inz. Inkoopbeleid 2021-2024	
Kop werkt!	Zaal, I.	Programma loopt af. hr. Van der Hoek zegt toe dat het onderwerp terugkomt op de agenda van de commissie na afronding van de effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 7.a. De Kop Werkt! Voortgangsrapportage 2019, Jaarprogramma 2020	Aan de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance wordt nu gewerkt. De effectrapportage wordt circa 1 jaar uitgesteld. In 2021 wordt dit te samen aan de commissie

		de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance. Het jaarverslag 2020 staat op de c-agenda van de commissie EFB van 14 juni 2020.		aangeboden. 2e tranche jaarprogramma 2020 is behandeld in EFB van 18 januari 2021. Toezegging mw. Zaal bij deze behandeling: GS geen voorstander van verlenging huidige samenwerkingsovereenkomst. Samenwerking wel van groot belang en zal op andere manier worden vormgegeven. Zodra op basis van een integrale benadering er nieuwe overeenkomsten worden afgesloten, komen GS terug bij PS, maar eerst moeten de lopende projecten worden afgerond en moet de effectrapportage worden afgewacht.
Voortgang beleidsnotitie Sport	Pels, Z.	Het aanbieden van plantaardige maaltijden	Economie Financiën en Bestuur 18-01-2021 5.b.	PS 8-11-2021 is motie 187-2021

		en snacks in de kantine zal wederom bij de eerstvolgende kennissessie via Sportservice onder de aandacht gebracht worden. De focus op natuurinclusiviteit kan bij een volgende ronde aan de orde komen, aangezien het huidige budget daarvoor onvoldoende is.	Sport: Brief GS aan PS inz. Voortgang Beleidsnotitie Sport	toekomstperspectief sport N-H aangenomen
Actieagenda circulaire economie 2021-2025	Pels, Z. Zaal, I.	Gedeputeerde Pels zegt dat samen met gedeputeerde Zaal zal voor de volgende verkiezingen gereflecteerd wordt op de verhouding van de circulaire agenda tot de economische agenda zodat de volgende periode hier een standpunt over kan	Economie Financiën en Bestuur 18-01-2021 5.a. Circulaire Economie: Concept-Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025	

		worden ingenomen . Mw. Zaal zegt toe: - bij de actualisatie van de agenda Onderwijs en Arbeidsmarkt wordt de vraag van GL hoe ervoor wordt gezorgd dat mensen door omscholing de kans krijgen om zinvol deel te nemen aan de maatschappij meegenomen.		
Motie 42 herstelfonds (stand van zaken na cie EFB 28 oktober 2021)	Pels, Z.	Bij behandeling begroting 2022 in EFB 28 okt. 2021: De effecten van de afbouw van de landelijke maatregelen worden nu ook zichtbaar en die worden meegenomen in de evaluatie, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de economische kant maar ook naar de voortgang van duurzaamheid. Op een	Economie Financiën en Bestuur 26-10-2020 4.a. Economie/duurzaamheid: Brief GS aan PS inz. raamwerk voor de uitvoering van motie 42: economische herstel en duurzaamheidsfond (Het genoemde doel 1 in de brief (muv bedrijventerreinen op B-agenda cie RWK 19-10-20 en de overige doelen	Raamwerk en 1e en 2e tranche zijn met PS besproken. Evaluatie en hoe om te gaan met 3e tranche komt 1e kwartaal 2022 in EFB

		later moment gaat men hierover met PS in gesprek Gedeputeerde Pels zal schriftelijk terugkomen op de procesvoortgang en melden op welk moment er meer informatie beschikbaar is over de evaluatie van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. Bij de behandeling van de 2e tranche op 14 juni 2021 is opgemerkt: Gedeputeerde Pels zegt toe om innovaties water en geothermie bij het rekeningresultaat te betrekken. Er is nog geen verhouding bekend tussen gesubsidieerde en niet gesubsidieerde culturele instellingen want men is nog bezig met	(met bedrijventerreinen uit doel 1) op b-agenda EFB 26-10-20)	

		uitwerking van de maatregelen uit de tweede tranche. Bij een volgende update zal hier inzicht in gegeven worden. Eerder toegezegd: - Verkend wordt of een relatie kan worden gelegd met kengetallen uit de impactanalyse, die dient als terugkoppeling op de jaarrekening		
Initiatiefvoorstellen Forum voor Democratie tot wijzigen Referendumverordening	Zaal, I.	GS zullen pogingen tot referenda monitoren en waar mogelijk, obstakels bespreekbaar maken in de commissie Mw. Zaal geeft aan dat op basis van de motie van FvD is al een communicatietraject gestart, voorgesteld wordt na te gaan wat dit heeft opgeleverd alvorens weer een nieuw traject te	Economie Financiën en Bestuur 28-09-2020 9.a. Initiatiefvoorstellen tot wijziging Referendumverordening van Forum voor Democratie en advies van GS over de initiatiefvoorstellen	Zie ook gestelde Statenvragen 115-2020 van FvD Vraag over kosten is schriftelijk beantwoord en geagendeerd op C-agenda EFB 18 januari 2021.

		starten. Zodra de digitale mogelijkheid aanwezig is, zal hierover gecommuniceerd worden. Bindend correctief referendum agenderen in commissie zodra de Grondwetswijziging dat mogelijk maakt		
Agenda weerbaar Noord-Holland	Dijk van, A.	- Met de QuickScans wordt gewoon doorgegaan want het streven is hier zoveel mogelijk gemeenten op aan te laten sluiten. PS zullen hier regelmatig over geïnformeerd worden. - Er wordt in ieder geval ingezet op het vergroten van de interne weerbaarheid waarover teruggekoppeld zal worden en waar nodig, wordt ingezet op het vergroten van de eigen	Economie Financiën en Bestuur 18-06-2020 13.a. Bestuur: Brief GS aan PS inz. Concept-Agenda Weerbaar Noord-Holland	De CdK zal over de voortgang van de agenda ten minste 1x per jaar aan de Staten rapporteren (los van de P&C-cyclus. Zie ook GS brief C-agenda EFB 18-1-2021 Eerste voortgangsrapportage 27 september 2021 behandeld. Zie ook GS brief c-agenda 29-11-2021 Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans

		weerbaarheid. Bij de behandeling van de eerste voortgangsrapportage op 27 september 2021 heeft de CdK toegezegd: - In de volgende voortgangsrapportage zal een beeld van de criminele activiteiten in de verschillende portefeuilles worden geschetst, ook in het buitengebied - Onderzocht zal worden of de waterschappen behoefte hebben aan een QuickScan Weerbaarheid van de eigen activiteiten. Het rapport over milieucriminaliteit zal aan PS toegestuurd worden		
Dierenwelzijn meenemen bij evenementensponsoring	Zaal, I.	Hr. van der Hoek zegt toe: - PS inzage te geven in de wijze waarop dierenwelzijn wordt	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 7.b. Afdoening motie 74-2019: dierenwelzijn	In EFB van 18 januari 2021 is de eerste voortgangsbrief besproken.

		vertaald in afspraken in sponsorcontracten - na 3 jaar een evaluatie plaatsvindt maar tussentijds zal PS jaarlijks via een voortgangsbrief worden geïnformeerd over de ontwikkelingen zodat de effectiviteit getoetst kan worden en de regels kunnen worden aangescherpt.	meenemen bij evenementensponsoring en door GS vastgestelde uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023	
Mogelijkheden tussentijdse begrotingswijzigingen nazorgheffing stortplaatsen na afronding onderzoek Asset Liability Managementstudie inz. te hanteren rekenrentes	Pels, Z.	Mw. Pels zegt toe de commissie te informeren zodra de consequenties van het onderzoek bekend zijn. Mochten de effecten heel erg groot zijn, dan zal de commissie tijdig met een brief van GS via de B-agenda geïnformeerd worden. Zij verwacht de resultaten van het onderzoek in februari	Economie Financiën en Bestuur 02-12-2019 7.c. Voordracht vaststelling tarieventabel 2020 nazorgheffing stortplaatsen 2020	Verwacht wordt in december de parameters definitief te kunnen vaststellen en na afronding van het onderzoek eind januari 2021 zal hierop terugkomen worden (maart 2021)

		2020 te kunnen voorleggen.		
Pallas	Zaal, I.	Gedeputeerde Bond heeft al toegezegd dat zodra er meer informatie bekend is over private investeerders, hij PS onmiddellijk zal informeren. Dat geldt ook voor de informatie over het op hetzelfde niveau brengen van de provinciale lening als die van het Rijk en het besluit hierover vanuit Den Haag.	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 26-11-2018 3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten (de lijst met moties zal volgende week worden toegevoegd)	Voorafgaand aan EFB van 29/11/2021 zal een technische briefing over Pallas worden gehouden en staat de brief over uitstel terugbetaling lening op de B-agenda

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	28 oktober 2021
Commissievoorzitter (plv.)	:	mw. S. Doevendans
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

Aanwezig:		
Commissievoorzitter		mw. S. Doevendans
Commissiegriffier		mw. M. de Zwart
Leden van de commissie	FvD	---
	GL	dhr. G. Zaal, dhr. J. Dulfer
	VVD	dhr. G. Hartog, mw. M. van Meerten
	D66	mw. A. Kapitein, dhr. E. Kanik
	PvdA	dhr. J. Carton, dhr. T. Wagelaar
	PVV	---
	SP	mw. A. de Groot, dhr. W. Hoogervorst
	CDA	dhr. D. Heijnen, mw. C. Kuiper
	JA21	dhr. G. Kohler
	PvdD	dhr. F. Zoon, dhr. J. Hollebeek
	50plus	---
	CU	dhr. M. Klein
	DENK	dhr. E. Mangal
	Liberaal NH	mw. Van Geffen
	Fractie Baljeu:	---
College van GS		dhr. Van Dijk, mw. Pels, mw. Zaal
Afwezig met bericht van verhindering:		mw. I. Bezaan (PVV)
Notulist		Moneypenny/H. Mutsaerts

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten
   2.a. Vooruitblik op de komende vergadering(en) a.d.h.v. strategische agenda
3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

4. A-Agenda Algemeen
   4.a. Begroting 2022/Memorie van Antwoord/Advies GS aangehouden moties begroting 2022
   4.b. Begroting 2022: Brief GS aan PS inzake Memorie van antwoord begroting 2022
   4.c. Audit: Brief GS aan PS inzake auditopvolging peildatum 1 september 2021
5. B-Agenda Algemeen
   5.a. Brief GS aan PS inzake advies GS aangehouden moties begroting 2022
   5.b. IPO: Brief GS aan PS inz. Begrotingen 2022 van het IPO en BIJ12
6. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
8. A-Agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
   8.a. Financiën: Voordracht actualisatie financiële verordening
9. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
10. A-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
    10.a. Voorddracht definitieve samenwerkingsafspraken MRA
    10.b. MRA: Brief GS aan PS inzake samenwerkingsafspraken MRA
11. B-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
    11.b. Slavernijverleden: Advies GS/initiatiefvoorstel Statenfractie DENK 'Onderzoek slavernijverleden
12. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
13. Sluiting
14. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
    14.a. Bestuur: Brief GS aan PS inz. Tweede deelbesluit Wob-verzoek Telegraaf inzake datacenters (c-agenda EFB 28-10-2021)
    14.b Werklocaties: Brief GS aan PS inz. Monitor Werklocaties Noord-Holland 2020-2021 (C-agenda EFB 28-10-2021, M&B 28-10-2021 en RWK 25-10-2021)
    14.c Economie/energie/NZKG/Tata: Brief GS aan PS inz. Just Transition Fund - Transitieplan IJmond (C-agenda NLG en RWK 25-10-2021 en EFB en M&B 28- 10-2021 (EFB trekkende cie).
    14.d ROM: Brief GS aan PS inz. benoeming bestuurders en verlenen volmachten (C-agenda EFB 28-102021) n.v.t.
    14.e Economie: Brief GS aan PS inz. Definitieve vaststelling Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023 (C-agenda EFB 28-10-2021)
15. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    15.a Energie/Financiën: Versterking kapitaalstructuur Alliander (A-agenda RWK 25-10-2021 met uitnodiging EFB / C-agenda EFB 28-10-2021)

15.b Erfgoed: Brief GS aan PS inz. actualisatie provinciaal erfgoedregister: diverse in- en uitschrijvingen van provinciale monumenten (c-agenda EFB 28-10- 2021)
15.c Motie 42: Brief van GS aan PS over voorbereiding 3e tranche Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds (c-agenda EFB 28-10-2021)
15.d Financiën: concept verslag Rekeningencommissie 20-09-2021

16. C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
17. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

17.a Bestuur: Brief GS aan PS inz. beslissing op bezwaar in Wob-procedure reizen vrm. gedeputeerde naar Roemenië (C-agenda EFB 28-10-2021)
17.b Openbaarheid: Brief GS aan PS inz. Beleidslijn openbaarheid provincie Noord-Holland (C-agenda EFB 28-10-2021)

18. C-agenda Algemeen

18.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 52 (c-agenda alle commissies oktober 2021)
18.b MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 53 (c-agenda's alle commissie oktober 2021)

Agenda

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de hybride commissievergadering om 13.15 uur en heet alle aanwezigen welkom, zowel in de Statenzaal als via Teams. Zoals eerder vermeld, vindt vandaag het tweede deel van de cursus Stem op een Vrouw plaats. Het tweede deel van de cursus richt zich op een kijkje in de keuken en het vergroten van politieke netwerken. Een kleine groep cursisten zal vanmiddag in de buitenste ring van de Statenzaal plaatsnemen om een deel van de vergadering te volgen. Daarna gaan de cursisten met elkaar in debat op basis van het Baas van Noord-Holland programma. Geëindigd zal worden met een borrel van 17.00 – 17.45 uur in het bedrijfsrestaurant in de nieuwbouw Dreef en de commissieleden zijn van harte uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn om met elkaar in gesprek te gaan, ervaringen als Statenlid te delen en vragen te beantwoorden. Dhr. Kohler (JA21), mw. Van Geffen(Liberaal N-H en de hr. Klein (CU) zijn deels digitaal aanwezig. Er is een quorum. Mw. Bezaan (PVV) heeft zich afgemeld en mw. De Groot (SP) komt iets later in de vergadering.

2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten

De **voorzitter** meldt dat op verzoek van de fractie DENK de behandeling van het Initiatiefvoorstel onderzoek naar Slavernijverleden is verschoven naar de EFB-vergadering van

17 januari 2022. Zij constateert dat de agenda, het verslag van de vergadering van 27 september 2021, de lijst van moties en toezeggingen en de strategische agenda ongewijzigd worden vastgesteld.

2.a. Vooruitblik op de komende vergadering a.d.h.v. strategische agenda
De **voorzitter** meldt dat voor de volgende commissievergadering van 29 november op de agenda staan onder voorbehoud van tijdige aanlevering van stukken: Vooraf Technische briefing Pallas, Statenvoordracht Europastrategie Pallas, Statenvoordracht Actualisatie cultuurbeleid, Statenvoordracht Laatste begrotingswijziging, Brede Basismonitor, Statenvoordracht Legesverordening 2022 en Tarieventabel 2022.

3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

Er hebben zich geen insprekers aangemeld.

4. A-Agenda Algemeen

4.a. Begroting 2022/Memorie van Antwoord/Advies GS aangehouden moties begroting 2022
4.b. Begroting 2022: Brief GS aan PS inzake Memorie van antwoord begroting 2022
4.c. Audit: Brief GS aan PS inzake auditopvolging peildatum 1 september 2021

Dhr. **Heijnen** (CDA) geeft complimenten voor de sluitende begroting. Hij is het eens met de constatering dat de COVID-maatregelen ook volgend jaar nog van kracht zijn, daarom is het goed dat de provincie samen met gemeenten de ontwikkelingen blijft volgen en indien nodig actie onderneemt. Regelmatig ontvangt men een update van de uitgaven van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds en volgens planning is eind 2023 slechts de helft van het fonds uitgegeven. Voor 2022 staat er een bedrag van € 17,4 miljoen, terwijl de economie weer op volle toeren draait. Kunnen GS een versnelling inzetten bij de activiteiten 2022? Leefbaarheid in kleine kernen en sport: voor 2024 en 2025 staat de bijdrage op nul, hetgeen tot veel onzekerheid leidt voor Dorpswerk Noord-Holland en Sportservice Noord-Holland. Beide partijen moeten over structurele middelen kunnen beschikken voor een bestendige en toekomstgerichte inzet, is deze keuze mogelijk? Kan een motie terzake op instemming van GS rekenen? De toekomstige inkomsten van de provincie leiden tot zorgen. Wat is de stand van de discussie over elektrisch rijden en de negatieve gevolgen voor de opcenten? De indicatoren worden ondersteund, dat is een stap vooruit, hoewel een aantal indicatoren rücksichtslos zijn geschrapt. Hierover zal in de Rekeningencommissie worden doorgesproken. De motie Helder taalgebruik is afgedaan.

Dhr. **Hartog** (VVD) onderschrijft de uitgangspunten van de begroting en de motie is afgedaan. De instellingsbesluiten voor de nieuwe reserves zijn bedoeld om aan te sluiten bij de operationele doelen, zoals het programma Klimaat en Milieu. Dit maakt beter inzichtelijk waar de middelen aan worden besteed en de nieuwe indicatoren geven de effecten weer. Bij de indicatoren is nu een eerste verbeterslag gemaakt, maar dit is een groeiproces. De vakinhoudelijke commissies spelen hierbij een belangrijke rol, dus zij dienen regelmatig te toetsen of nieuwe data tot betere indicatoren leiden om beter te kunnen sturen en de effecten te meten. In de Rekeningencommissie dienen de methodiek en het proces geëvalueerd te worden.

Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt de VVD of het doel van economisch herstel na COVID gericht op duurzaamheid, in stand dient te blijven.

Dhr. **Hartog** (VVD) is tevreden met de toelichting van het college om even pas op de plaats te maken en met het besluit van het college om momenteel geen versnelling in te zetten.

Dhr. **Dulfer** (GL) meent dat de vraag van het CDA suggereert dat COVID voorbij is, maar gezien de stijgende besmettingen, lijkt dat nog niet het geval. Deze kunnen wellicht wederom leiden tot maatregelen die de economie beperken.

Dhr. **Heijnen** (CDA) bevestigt dat COVID nog niet voorbij is en dat de huidige situatie kan leiden tot nieuwe maatregelen. De helft van de middelen voor economisch herstel (€ 100 miljoen) wordt pas tegen 2023 uitgegeven, daarom wordt een versnelling voorgesteld in de hoop dat COVID in 2024 geen problemen meer geeft.

Dhr. **Hartog** (VVD) zal de zorgen van het CDA in de algemene beschouwingen in de PS-vergadering adresseren. Naar het programma Mobiliteit en Bereikbaarheid gaat erg veel geld, maar de verwijzingen naar IMPI en de nota Infrastructuur Kapitaalgoederen ten aanzien van de besteding van de middelen zijn nogal mager. Men is blij met de enorme slag die gemaakt kan worden bij NNN en dat in deze periode de voorbereiding voor de afronding van de opgaven door het volgende college wordt vormgegeven.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) geeft complimenten voor de verbeterde leesbaarheid van de begroting, dit is enorm verbeterd in verhouding tot eerdere begrotingen. Kunnen GS aangeven op welke terreinen een trendbreuk zichtbaar is in vergelijking met de begrotingen van voorgaande jaren? Voor representatie van de provincie wordt € 4 miljoen euro gereserveerd, hoe gaat dit zich in de toekomst ontwikkelen? Is hiervoor meer geld nodig gezien de toenemende complexiteit van de maatschappij en de grotere rol voor de provincie? De SP is blij met de financiële steun voor culturele instellingen maar dat is onvoldoende, met name voor de kleinere instellingen. Blijft er in de toekomst ruimte voor deze steun en zo niet, hoe kan dat mogelijk gemaakt worden? Programma-overstijgende budgetten kunnen doelen in diverse programma's ondersteunen, zoals in programma 4, waar meer geld kan worden besteed aan het behoud of uitbreiden van kleinere OV-verbindingen voor de borging van de leefbaarheid in de kleine kernen. Dit leidt tot minder CO2-uitstoot van het autoverkeer hetgeen gunstig is voor programma 2, Klimaat en Milieu. Zien GS mogelijkheden van wisselwerking tussen de programma's en wordt daar in de toekomst vaker aandacht aan besteed? Er moet meer aandacht komen voor een integrale benadering van de leefbaarheid in de kleine kernen, in plaats van zoals nu het geval is, op ad hoc basis bij de kadernota en begroting. Is dit mogelijk en kan dat in de nabije toekomst uitmonden in een beleidsstuk? Zijn GS bereid hiernaar te kijken? De motie kan als afgedaan worden beschouwd.

Mw. **Kapitein** (D66) verwijst naar de integrale Omgevingsvisie. Is die niet voldoende hiervoor?

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vindt dit een armoedige suggestie met het oog op de leefbaarheid van kleine kernen, want het gaat om het in standhouden van het OV en dorpsscholen en met een integrale aanpak kan e.e.a. geïntensiveerd worden. Een enkele verwijzing naar de Omgevingsvisie is dan niet toereikend.

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dat de begroting 2022 erg onzeker is gezien de mogelijke ontwikkelingen in de aankomende winter. Niettemin, complimenten aan GS voor de sluitende begroting. In 2022 wordt een klein positief saldo verwacht, het weerstandsvermogen wordt verhoogd en de solvabiliteitsratio stijgt. Daarvoor tevens complimenten aan GS. De verbeterde beleidsindicatoren worden zeer gewaardeerd. GL gaat akkoord met de begroting, instellingsbesluiten en nieuwe reserves. Op pagina 2 van de instellingsbesluiten komen maar 2 van de 3 aangekondigde reserves aan bod. Waarom ontbreekt de reserve Energie-infrastructuur en Waterstoftransitie? De motie kan als afgedaan beschouwd worden.

Dhr. **Carton** (PvdA) gaat akkoord met de begroting. Waardering voor GS en de organisatie voor hoe PS betrokken zijn en worden bij de P&C-cyclus, begroting en jaarrekening en verbetering van de indicatoren. Deze voortgang wordt zeer gewaardeerd. In de Rekeningencommissie Plus kan verder gesproken worden over verbetering. Er bestaan zorgen over de financiële positie van de provincie op lange termijn. GS werken aan het formuleren van scenario's, wanneer komen deze ter bespreking beschikbaar? Klopt het dat de provincies worden gecompenseerd voor de teruglopende opcenten? Graag een toelichting. De motie is afgedaan.

Mw. **Kapitein** (D66) beoordeelt de motie als afgedaan. De verbetering van de beleidsindicatoren ondersteunt de werkwijze van PS, complimenten voor deze eerste stap. Bij het programma Bestuur moeten de indicatoren nog worden geformuleerd, hierover denkt men graag mee. Verzoek om de meest essentiële indicatoren in de programma's voor ambities die op andere wijze worden gemonitord, bij de volgende begroting terug te laten komen. Er is een medewerker Burgerparticipatie aangenomen, dat wordt ondersteund. Goed dat de Fraudebeleidsnota dit jaar nog beschikbaar komt. In de volgende commissievergaderingen komt men terug op de culturele sector, want er zit nog ruimte in deze begroting. Programma 7, Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds, kent nog veel beleidsmatige invullingsmogelijkheden, de helft van het budget moet nog besteed worden om groen de coronacrisis uit te komen. Hiermee kan deze collegeperiode grote impact gemaakt worden, maar de inhoudelijke bespreking vindt later plaats. De € 55 miljoen lening aan Alliander leidt ertoe dat de provincie op een eerder moment leningen moet afsluiten, hoewel erkend wordt dat er mogelijk ook programma's beëindigd worden. Wanneer wordt meer informatie verschaft over de scenario's voor kapitaalinjecties infrastructuur en de impact hiervan? Graag een toelichting op de compensatie van de teruglopende opcenten door het Rijk. De waterkwaliteit zal in de toekomst om meer budget vragen, momenteel worden de doelstellingen al niet gehaald.

Dhr. **Zoon** (PvdD) noemt drie aandachtspunten. Als eerste het financieel toezicht op de waterschappen vanwege de risicovolle situatie omdat het eigen vermogen slechts 12% bedraagt. Indicatoren voor waterschappen ontbreken, hoe wordt het financiële toezicht op de waterschappen vormgegeven? De focus ligt nog steeds op economische groei, wel in combinatie met klimaat, gezondheid en veiligheid, maar de vraag aan GS is of deze focus wordt gecontinueerd gezien de sombere voorspellingen voor het klimaat? De huidige economische groei gaat leiden tot een grote zeespiegelstijging van 5 m. De begroting moet eerder gericht zijn op klimaat en gezondheid waarbinnen de economische groei vorm kan worden gegeven. De naam van de Stelling van Amsterdam wordt gecombineerd met de naam UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinie. De siteholdertaken van de Hollandse Waterlinie worden ondergebracht in een nieuwe gezamenlijke provinciale uitvoeringsorganisatie, maar de waterlinies vertegenwoordigen ook ecologische waarden. Het is een gemiste kans dat de

ecologische kwaliteiten niet in deze nieuwe organisatie worden ondergebracht. Kunnen GS kijken of een integrale aanpak mogelijk is? De motie is afgedaan.

Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt of de meerdere miljoenen die worden besteed aan lobbyorganisaties, daadwerkelijk waardevolle informatie opleveren, PS hebben geen zicht op de gelden en waarop de organisaties zich richten. GS verwijzen naar de media voor het antwoord op deze vraag, maar dan kan men beter enkele krantenabonnementen afsluiten, dat scheelt veel geld. Hoe is het mogelijk dat de eerder gesignaleerde financiële problemen bij gemeenten die zouden kunnen leiden tot niet-uitvoering van projecten, plotseling zijn verdwenen? De Coronagelden van het Rijk worden afgebouwd, dus de situatie van gemeenten blijft precair, gezien het toenemende aantal besmettingen en de mogelijk nieuwe maatregelen die er aankomen. DENK is voorstander van de keuzevrijheid om wel of niet te vaccineren maar iedere burger blijft het recht behouden om medisch geholpen te worden, want vaccinatie is geen garantie dat men niet besmet wordt, maar wel beperkt het de gezondheidsrisico's. Dit is een aanzet voor een minder belichte discussie over het wantrouwen dat bestaat tussen burger en overheid door allerlei overheidsingrijpen en grote schandalen. Daar is men bezorgd over want dat heeft impact op onder andere de vaccinatiebereidheid en het ondermijnt het vertrouwen in overheidsorganen. GS worden met klem verzocht om het terugwinnen van het vertrouwen van de burger aan de orde te stellen in zoveel mogelijk gremia en lokale besturen.

Dhr. **Hartog** (VVD) en dhr. **Dulfer** (GL) constateren dat de inbreng van DENK geen relatie heeft met de begroting.

Dhr. **Mangal** (DENK) vindt het van belang dat er budget wordt gereserveerd voor het tegengaan van ondermijning in Noord-Holland.

Dhr. **Hartog** (VVD) vraagt naar de voorstellen van DENK om het vertrouwen van de burger in de overheid te herstellen.

Dhr. **Mangal** (DENK) wacht het antwoord van GS af en zal zich beraden op eventuele voorstellen. De motie is afgedaan.

Gedeputeerde **Pels** dankt voor alle complimenten die zullen worden gedeeld met de organisatie. De leesbaarheid en de indicatoren noodzaken tot een continu proces. Het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds is on hold gezet om de effecten van de eerste maatregelen te monitoren en verantwoording af te kunnen leggen over de reeds geïnvesteerde gelden. De effecten van de afbouw van de landelijke maatregelen worden nu ook zichtbaar en die worden meegenomen in de evaluatie, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de economische kant maar ook naar de voortgang van duurzaamheid. Op een later moment gaat men hierover met PS in gesprek. Daarnaast bestaat het voornemen om nieuwe maatregelen in te zetten binnen de kaders van de motie. Om de middelen voor Dorpswerk en Sportservice structureel te maken, is een besluit van PS nodig. Het is niet zo dat de provincie zal worden gecompenseerd voor de lagere opcenten vanwege meer elektrisch vervoer, daar is nog niets van bekend en het is nog niet geregeld, vandaar de oproep aan de landelijke partijen in de Tweede Kamer om hiervoor een motie in te dienen. Wel vinden momenteel gesprekken plaats met het Rijk over de herijking van het provinciaal fonds waarbij de toekomstige scenario's van de opcenten worden meegenomen, maar de focus zal zeker liggen op betaling naar gebruik.

Dhr. **Zoon** (PvdD) verzoekt GS die toch regelmatig in Den Haag aanwezig zijn, in te zetten op het aan de orde stellen van de opcenten, in plaats van om PS op te roepen om hun landelijke fracties aan te spreken.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat via het IPO om helderheid is gevraagd over de opcenten. Er wordt ingezet op zelfverzekerde provincies maar dan moeten zij wel in staat zijn om ook op de lange termijn het beleid vorm te geven. Maar alle hulp is welkom. De samenhang tussen begroting en IMPI: het IMPI is onderdeel van het programma Mobiliteit en wordt betrokken in het onderzoek naar het opnieuw vormgeven van mobiliteit in de P&C-cyclus, de opmerking van D66 wordt om de meest essentiële indicatoren in de programma's voor ambities die op andere wijze worden gemonitord, bij de volgende begroting terug te laten komen, wordt meegenomen naar de begroting 2023. Er is een noodfonds beschikbaar voor de culturele sector en de tweede ronde gaat nu van start. Er wordt een mogelijk overschot verwacht, maar dat is afhankelijk van de aanvragen die worden ingediend. Een eventueel overschot zal gereserveerd worden voor mogelijk nieuwe noodsituaties. De groep van jonge makers die niet in staat zijn om te produceren, is een belangrijke groep, er wordt onderzocht op welke wijze deze groep geholpen kan worden. Daarnaast worden de maatregelen uit de tweede tranche van het herstelfonds uitgewerkt en de volgende keer staat de Cultuurnota op de agenda. Zij heeft eerder voorgesteld om bij het aflopen van de maatregelen te evalueren wat dit voor gevolgen heeft gehad voor het cultuurbeleid, maar PS kunnen zelf op een eerder moment meer middelen beschikbaar stellen voor het cultuurbeleid. Desgevraagd melden GS het geen probleem te vinden als er geld van het noodfonds overblijft, maar dat zal dan aan andere noodsituaties besteed worden, het mag niet op de plank blijven liggen. GS zullen een voorstel voorleggen aan PS indien dit het geval is. Integraal bestuur: GS proberen een zetje te geven met de impactanalyse CO2 en de monitor en actieprogramma Klimaat. Eventuele zaken die ontbreken, kunnen bij GS gemeld worden. Naast de twee genoemde reserves is er al een reserve beschikbaar voor klimaat en energietransitie, daarom staan er twee besluitpunten in plaats van drie. Ecologie werelderfgoed: de landschapskant is een taak voor GS en dat geldt dus ook voor ecologie. Daar kunnen GS op worden aangesproken.

Gedeputeerde **Zaal** constateert dat er corona nog steeds effect heeft op de economie, waardoor een aantal regio's achterblijft, zoals Haarlemmermeer en Amsterdam. De coronacrisis is dus nog niet voorbij en daarom moet de inzet op het herstel- en duurzaamheidsfonds gecontinueerd worden. Integraal beleid kleine kernen: de leefbaarheid in kleine kernen is heel belangrijk, dit thema wordt integraal benaderd via heel veel dossiers zoals bestuurskracht en infrastructuur, en wordt ook lokaal en regionaal opgepakt, zoals met het programma de Kop werkt. Er is een EU-leadersubsidie beschikbaar voor de plattelandsontwikkeling en kleine kernen in het noorden. Daarom is niet gekozen om de leefbaarheid in kleine kernen als specifiek thema te benaderen, maar GS zijn graag bereid om verder te praten over de leefbaarheid in kleine kernen, eventueel aan de hand van een discussienota. Financieel toezicht gemeenten en waterschappen (portefeuille Loggen): vanuit het wettelijk kader wordt toezicht gehouden op de waterschappen. Er is geen aanleiding om dit toezicht anders vorm te geven, maar suggesties voor een andere aanpak zijn welkom. De zorgen van DENK over de gemeentelijke financiën blijken onterecht te zijn geweest, want het Rijk heeft intussen middelen voor de jeugdzorg beschikbaar gesteld en er volgt nog overleg over het Gemeentefonds. De enige gemeente die onder toezicht was gesteld, is intussen vrijgesteld. Financiële problemen bij gemeenten zijn niet altijd corona gerelateerd, dat heeft

vaak andere oorzaken, zoals problemen op het sociaal domein. GS zetten in op de lobby in Europa en bij het Rijk (met het oog op onteigening van agrariërs) maar het is onmogelijk om de effecten van deze specifieke lobby in beeld te brengen, want vaak wordt er door meerdere partijen gelobbyd.

Dhr. **Van Dijk** (CdK) benadrukt dat het kleine kernenbeleid integraal wordt afgestemd, in het college maar ook in zijn functie als Rijksheer. Bij ambtsbezoeken aan gemeenten wordt hier specifiek aandacht aan besteed en best practices worden onderling gedeeld. Goed dat ook PS willen blijven investeren in beleid voor ondermijning en dat de focus van de provincie op transparantie en openheid om het vertrouwen van de burger niet te schaden, ondersteund wordt. In de verschillende beleidsprocessen moeten inwoners vanaf het begin betrokken worden.

Tweede termijn

Dhr. **Carton** (PvdA) zal het antwoord over de opcenten doorleiden naar de Tweede Kamerfractie.

Dhr. **Zoon** (PvdD) zal een motie indienen voor de waterlinies. Bij interbestuurlijk toezicht is het een operationeel doel, 1.2.2., dat wel is geldt voor gemeenten maar niet voor waterschappen. Ook hier zal actie op worden ondernomen teneinde e.e.a. te corrigeren.

Dhr. **Heijnen** (CDA) verzoekt een toelichting op de tijdlijn van de evaluatie van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds.

Gedeputeerde **Pels** zal schriftelijk terugkomen op de procesvoortgang en melden op welk moment er meer informatie beschikbaar is over de evaluatie van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds.

De **voorzitter** meldt dat dit deel van het verslag van de vergadering wordt toegevoegd aan de vergaderstukken voor PS van 8 november a.s. Zij concludeert dat de motie Helder Taalgebruik is afgedaan.

5. B-Agenda Algemeen

5.a. Brief GS aan PS inzake advies GS aangehouden moties begroting 2022

Dhr. **Hartog** (VVD) leest in de brief twee opties waar steun voor gevraagd wordt: optie 1, een bedrag van € 640.000 en optie 2, een bedrag van tussen € 0 en € 3,7 miljoen. De antwoorden op technische vragen hebben niet voldoende duidelijkheid geboden. Graag een toelichting op wat GS van PS verwachten.

Dhr. **Carton** (PvdA) interpreteert deze voorstellen op andere wijze, maar een nadere toelichting is welkom.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat er twee opties zijn voorgelegd op basis van twee verschillende rekenmodellen die leiden tot deze bedragen. Bij optie 1 gaat het om de middelen die nog beschikbaar zijn in de begroting 2022 plus de middelen van de algemene reserve. Van het rekeningresultaat van € 13,7 miljoen wordt € 10 miljoen gereserveerd voor de uittreding uit

het Goois Natuurreservaat. PS kunnen dus een afweging maken over een bedrag van € 0 tot € 3,7 miljoen. Beide bedragen hebben in feite niets met elkaar te maken.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) constateert dat het agendapunt de aangehouden moties betreft en dat het niet gaat over specifieke bedragen.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat de moties een besluit van PS betreffen. GS hebben de financiële ruimte geschetst en de twee rekenmodellen tonen aan wat de gevolgen zijn van optie 2 en bij welke moties wel en geen overeenkomsten worden gezien. Maar PS besluiten over de financiële ruimte en welke moties daarvoor in aanmerking komen.

Dhr. **Hartog** (VVD) wil voor nieuw beleid geen gelden onttrekken aan de algemene reserve. Voorgesteld wordt om € 100.000 van het bestedingsresultaat 2020 toe te voegen aan de algemene reserve.

Dhr. **Heijnen** (CDA) kiest voor optie a, een eenmalig te besteden bedrag van € 640.000, en wil vasthouden aan de 25%-norm met het oog op een zorgvuldig financieel beheer. Daarom wordt er niet voor gekozen om nieuw beleid te financieren met de algemene reserve want hierdoor komt men onder de 25%-grens. GS geven in de adviezen op de moties herhaaldelijk aan dat zaken onvoldoende uitgewerkt zijn of dat het voorstel niet past in het huidige beleid, maar PS werden juist verzocht om ideeën aan te dragen door middel van moties. Een motie moet altijd nader uitgewerkt worden en natuurlijk is dat niet conform het huidige beleid maar dit is vooraf niet als kader meegegeven. Daarom is het onbehoorlijk om dit achteraf als reden aan te voeren voor het ontraden van een motie. Overigens veel waardering voor GS en de gedeputeerde Financiën die dit proces in gang hebben gezet en dat PS hierbij zijn betrokken, maar voorgesteld wordt om dit proces samen met PS te evalueren zodat de goede intentie de volgende keer nog beter kan worden vormgegeven. Moties 65 en 79 worden ontraden, omdat de financiële consequenties niet kunnen worden ingeschat maar dat werd nu juist aan GS gevraagd om aan te geven. Men heeft geen idee van de bandbreedte van de bedragen die nodig zijn voor de uitvoering van deze moties. Het CDA is tegen motie 67, motie 75 en het initiatiefvoorstel over het slavernijverleden zijn aangehouden door DENK. Motie 86 is erg breed en niet voldoende uitgewerkt.

Mw. **Kapitein** (D66) vindt dit een goede en vernieuwende werkwijze, goed dat PS moties kunnen indienen voor de kadernota die verder uitgewerkt moeten worden. Bij nadere analyse geven GS aan dat een aantal moties niet nodig is, omdat ze al onderdeel zijn van het beleid. Dat is een bevestiging van dat men het op vele punten met elkaar eens is, maar het is niet altijd duidelijk wat wel en niet uitgevoerd kan worden, anders waren de moties niet ingediend. Er zijn in de begroting middelen beschikbaar voor aquathermie en innovatief watergebruik, dus moet deze motie nu opnieuw worden ingediend? Er is geen beleid opgesteld voor sociale innovatie maar GS geven aan dat onderzocht moet worden wat nodig is naast bestaande Rijksregelingen die sociale innovatie financieel vergemakkelijken. Gaan GS dit doen of moet hiervoor een motie worden ingediend? Een evaluatie van het proces wordt ondersteund. Kan de volgende keer inzicht worden gegeven in de globale beschikbare ruimte voor moties? Dat het zo weinig was, had men niet verwacht, met name door het bedrag dat wordt gereserveerd voor uittreding uit de GR Goois Natuurreservaat. De norm van 25% van de algemene reserve wordt niet ter discussie gesteld. Men kiest voor optie a, want de prioriteiten van D66 liggen in

het coalitieakkoord en het herstelfonds en men is voorzichtig naar de toekomst toe, maar het is begrijpelijk dat andere partijen een andere keuze maken.

Dhr. **Mangal** (DENK) is verrast over het beperkte beschikbare bedrag voor de moties. Het is onacceptabel dat de provincie zich onttrekt aan het onderzoek naar het slavernijverleden, aangezien dat wel uitgevoerd wordt door bijvoorbeeld Overijssel. Het onderzoek kost ongeveer € 100.000 per jaar, gebaseerd op de bedragen die de onderzoeken van Amsterdam en Rotterdam kostten. Via een lobby kan ook het Rijk gestimuleerd worden om bij te dragen. Er kan nog geen keuze gemaakt worden tussen optie a en b, omdat de gevolgen niet kunnen worden overzien.

Ines **Kostiç** (PvdD) vindt het belangrijk om met het bedrag van € 640.000 een boost te geven aan belangrijke zaken die tot op heden onvoldoende aandacht hebben gekregen en daar hoort dierenwelzijn bij. Bij de bespreking van de kaderbrief heeft de PvdD hiervoor een voorstel gedaan waarvoor slechts een klein deel van het bedrag van € 640.000 nodig is. Er zal in PS een motie worden ingediend om een klein bedrag te besteden aan dierenwelzijn, ondanks de sympathieke intenties in bestaand beleid. Er wordt helaas meer geïnvesteerd in het doden van dieren dan in onderzoek naar niet-dodelijke middelen. Er kan een tandje bij, dus in PS zal hiertoe een aantal moties worden ingediend.

Dhr. **Carton** (PvdA) wil voorzichtig omgaan met de beschikbare middelen, daarom moet de algemene reserve niet worden benut voor financiering van een aantal moties. De voorkeur gaat uit naar optie a, € 640.000. Binnen dit bedrag wordt een integrale afweging van de voorstellen in de moties gemaakt. Hij gaat ervan uit dat de voorstellen opnieuw worden voorgelegd aan PS en dat bij de algemene beschouwingen keuzes worden gemaakt.

Dhr. **Dulfer** (GL) is ook teleurgesteld door de defensieve reactie van GS. Het voorstel voor een evaluatie van het CDA wordt ondersteund, zodat het proces volgend jaar beter verloopt. Men kiest optie a, maar PS moeten wel in discussie gaan over de diverse voorstellen, daarom wordt het procesvoorstel van GS ondersteund. Zijn GS bereid om voor de kaderbrief 2023 de ingewikkelder voorstellen c.q. moties nauwkeuriger te beschrijven en voor te leggen zodat deze goed kunnen worden beoordeeld? Momenteel zijn de voorstellen te beperkt beoordeeld. Geoormerkte bedragen in een algemene reserve impliceren dat de reserve beperkt inzetbaar is en dat de algemene reserve een verkapte bestemmingsreserve/doelreserve is en dat is niet de bedoeling. Was de algemene reserve in de vorige begrotingsperiode sluitend? Hadden de in mindering gebrachte bedragen niet tot een negatief resultaat geleid? Hoe wordt eigenlijk omgegaan met de algemene reserve en moeten PS over de geoormerkte bedragen in de komende maanden in gesprek gaan?

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vindt een keuze maken lastig. Betreurd wordt dat enkel op basis van een financieel criterium wordt geoordeeld over de aangehouden moties, daarom moeten PS inhoudelijk in gesprek gaan over het belang van het uitvoeren van moties, zoals voor dierenwelzijn. Als dat enkel wordt beoordeeld op financiële argumenten, dan gaat men voorbij aan een goed dierenwelzijn en haalt men de kracht uit de motie. Bovendien is het gemakkelijker een motie te beoordelen wanneer bekend is of er wel of geen geld voor beschikbaar is. Het bedrag van € 16 miljoen waarmee rekening was gehouden voor de uittreding uit het Goois Natuurreservaat neemt welllicht nog toe. Is het misschien beter om de deelname aan het Goois Natuurreservaat te continueren?

De **voorzitter** heet de cursisten op de publieke tribune van de cursus Stem op een Vrouw welkom.

Gedeputeerde **Pels** begrijpt de teleurstelling van de commissie over het bedrag van € 640.000 dat beschikbaar is, maar dat klopt niet en daarover moet men met elkaar in gesprek blijven. De feedback van de commissie over de adviezen van GS op de moties wordt meegenomen in de evaluatie, want het was niet de bedoeling van GS om zich er gemakkelijk vanaf te maken. Er is met name gekeken naar de uitvoerbaarheid van de voorstellen en de aansluiting op en passendheid bij het huidige beleid, maar voor het vormgeven van nieuw beleid is aanvullende studie nodig naar alle financiële consequenties. Een verzoek om nadere uitwerking kan via een motie aan GS worden voorgelegd, zoals ten aanzien van de middelen voor sociale innovatie. Een motie die al wordt uitgevoerd en/of toegepast en dat was bij een aantal het geval, is overbodig. Het Goois Natuurreservaat is de afgelopen drie jaar in de kaderbrief als een potentieel risico benoemd, maar dit jaar is het risico concreet geworden en is een voorziening opgenomen. Motie 65, cultuurbeleid, is besproken bij de Cultuurnota. Er is toegezegd om in het beleid de positie van vrijwilligers verder te versterken, maar aanvullende suggesties zijn welkom. Aan het verzoek om een discussie te voeren over de bedragen in de algemene reserve wordt graag voldaan. In het coalitieakkoord is expliciet besloten om geoormerkte bedragen in de algemene reserve op te nemen in plaats van de bedragen te storten in bestemmingsreserves, zodat voor de volgende coalitie duidelijk is welke bedragen daadwerkelijk vastliggen en tot besteding kunnen komen en welke heroverwogen kunnen worden. Bij de discussie in het eerste kwartaal 2022, mede over de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, kan tevens gesproken worden over de hoogte van de algemene reserve en welke bedragen hier wel of niet in worden opgenomen. Prima om aan de hand van de evaluatie en de Brede Basismonitor verder te spreken over de effecten van de moties naast de financiële consequenties. Op dit moment is het moeilijk om de moties op basis van gemeten effect te toetsen. De discussie over voorzetting van de deelneming aan het Goois Natuurreservaat dient in NLG plaats te vinden, in deze commissie gaat het enkel over de financiële verwerking. De motie van het CDA, ondersteuning vrijwilligers verenigingen en stichtingen: naast de reeds verleende ondersteuning is onduidelijk waarop nog meer moet worden ingezet, daarvoor is meer sturing van PS nodig. GS stellen voor om gezamenlijk verder te spreken over welke input PS nodig hebben om tot goede moties te komen en hoe GS kunnen meedenken in de geest van de moties.

Tweede termijn

Mw. **Kapitein** (D66) vraagt of motie 85 voor aquathermie en innovatief watergebruik opnieuw ingediend moet worden, want de middelen zijn beschikbaar.

Dhr. **Hartog** (VVD) vraagt welk advies de commissie aan GS gaat meegeven, want de moties die men in stemming wil brengen, moeten opnieuw ingediend worden.

Dhr. **Dulfer** (GL) ondersteunt het voorstel om het risicomanagement van de algemene reserve begin volgend jaar te bespreken.

Dhr. **Heijnen** (CDA) dankt voor de toegezegde evaluatie. Tevens wordt verzocht om de kwaliteit van de moties – specifiek ingediend bij de kaderbrief ter verwerking in de begroting – hierbij te betrekken.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt D66 dat de motie niet opnieuw ingediend hoeft te worden, omdat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor aquathermie. Het verzoek van het CDA wordt overgenomen en meegenomen in de evaluatie, want een begrotingsmotie is iets anders dan een motie op een algemeen onderwerp. In kwartaal 1 kan de evaluatie besproken worden.

5.b. IPO: Brief GS aan PS inz. Begrotingen 2022 van het IPO en BIJ12
Mw. Jellema lid AV, is digitaal bij dit agendapunt om de input van de commissie aan te horen en mee te nemen naar de vergadering op 2 november a.s.

Dhr. **Carton** (PvdA) gaat akkoord met beide begrotingen 2022. De extra aandacht voor ICT bij BIJ12 wordt onderstreept, want het structurele budget van € 1,4 miljoen voor versterking van de ICT-expertise is nog exclusief eventuele voorstellen voor de nieuwbouw van de applicaties vanwege de beveiligingsproblemen eerder dit jaar. PS worden hierover pas geïnformeerd met de najaarsnota van 2021 of de voorjaarsnota 2022. Wat is de laatste stand van zaken van dit dossier?

Dhr. **Zoon** (PvdD) is blij dat de nieuwe klimaatscenario's worden meegenomen in het IPO-beleid ruimtelijke ontwikkeling. Verzoek om ook PS te betrekken bij deze studies. Er wordt extra budget beschikbaar gesteld voor een gezonde leefomgeving, met kennisuitwisseling over het Schone Luchtakkoord. Geadviseerd wordt om de lessen rond Tata uit te wisselen met andere provincies, omdat daar dezelfde problemen spelen bij vervuilende bedrijven, bijvoorbeeld in Zeeland. Samenwerking hierin is goed, zeker in samenhang met de zeer zorgwekkende stoffen, vergunningverlening en handhaving. Ook worden de adviezen van de commissie Van Aertsen meegenomen, dat wordt toegejuicht. Graag een terugkoppeling van het IPO medio 2022. Het programma Vitaal Platteland stelt teleur, met name door het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het Nationaal Strategisch Plan. De PvdD verzoekt dringend te kijken naar de voedselvisie van de provincie vanwege de afschaling van het Nationaal Strategisch Plan dat het provinciale beleid ondersteunt. Onderzoek beperking faunaschade op een diervriendelijke manier: over alle provincies is in 2020 bijna € 32 miljoen uitgekeerd aan faunaschade; dat betreft veel verschillende dieren. Ethisch gezien kunnen niet alle dieren gedood worden, dus juist met innovatieve technieken moeten oplossingen gevonden worden voor de problemen in de mens/dier-verhouding. Daarom moet worden aangedrongen op het inzetten van de innovatiebudgetten van het IPO voor dit onderwerp, koppelkansen te zoeken en slimme technieken te bedenken.

Mw. **Kuiper** (CDA) ondersteunt beide begrotingen.

Mw. **Van Meerten** (VVD) stemt in met beide begrotingen.

Dhr. **Kanik** (D66) stemt in met beide begrotingen. Helaas ontbreken in de IPO-begroting de indicatoren zoals die zijn opgenomen in de eigen begroting, daarom het verzoek om meer inzicht te geven in hoe de concreet gestelde doelen gehaald gaan worden.

Mw. **Jellema** (PvdA) dankt voor de input en zal deze meenemen naar de vergadering op 2 november a.s.

6. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Er zijn geen vragen.

7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Er zijn geen vragen.

8. A-Agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

8.a. Financiën: Voordracht actualisatie financiële verordening

Dhr. **Heijnen** (CDA) vindt het een hamerstuk, het gaat om een technische actualisatie.

Dhr. **Hartog** (VVD) vindt het een hamerstuk.

Dhr. **Carton** (PvdA) vindt het een hamerstuk. Klopt het dat PS nog gaan spreken over de rechtmatigheidsverklaring?

Mw. **Kapitein** (D66) vindt het een hamerstuk.

Gedeputeerde **Pels** dankt voor de steun. Zij veronderstelde dat de rechtmatigheidsverklaring in de Rekeningencommissie besproken zou worden, zij gaat deze afspraak na, maar zo niet, dan zal in de Rekeningencommissie hier verder over gesproken worden.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als hamerstuk wordt doorgeleid naar PS.

9. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Er zijn geen vragen.

10. A-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

10.a. Voordracht definitieve samenwerkingsafspraken MRA

10.b. MRA: Brief GS aan PS inzake samenwerkingsafspraken MRA

Mw. **De Groot** (SP) vraagt zich af ondanks dat de voorstellen van raden en Staten in de overeenkomst zijn verwerkt, deze bestuursorganen nu goed op de hoogte zijn van wat de samenwerkingsafspraken daadwerkelijk behelzen. Is het wenselijk om de opmerkingen van raden en Staten die volgens GS niet thuishoren in de overeenkomst, te verwijzen naar de toekomst? Het Manifest Werken aan een sterk vestigingsklimaat van VNO-NCW d.d. 6 juni 2021 is toegestuurd aan de informateur om in de formatie mee te nemen en te verwerken. Dit Manifest is door de MRA ondertekend maar zijn de raden en Staten hierover geraadpleegd en hebben zij ingestemd met deze ondertekening van het manifest? Alle bevoegdheden blijven bij raden en Staten van de deelnemers, want de MRA is een informeel samenwerkingsverband.

De MRA-vertegenwoordigers en het lid van de raadtafel worden verzocht deze vragen te bespreken in de MRA. De moties 2021/153 en 157 zijn afgedaan.

Dhr. **Wagelaar** (PvdA) ondersteunt de voordracht waarin voldoende oog is voor democratische legitimiteit en effectieve samenwerking. Nu moet overgegaan worden tot de uitvoering zodat duidelijk wordt hoe het in de praktijk uitpakt. Hij is benieuwd naar de resultaten van de raadtafel en naar de procedure Wensen en Opvattingen, want vandaag werd na de beantwoording duidelijk dat PS hier weinig invloed op hebben. De moties 2021/153 en 157 zijn afgedaan.

Mw. **Kuiper** (CDA) vindt het een hamerstuk. Door middel van een evaluatie van de afspraken kan tijdens het overgangsjaar worden beoordeeld of deze voldoen aan de doelstellingen. De moties 2021/153 en 157 zijn afgedaan.

Dhr. **Dulfer** (GL) vindt de voorstellen voor de governance en de samenwerkingsafspraken goed. PS hebben uitgebreid gesproken over het ongelukkige of onjuiste gebruik van de termen 'ambities en doelstellingen' in de concepttekst. GS geven aan dat de door PS geconstateerde bevindingen aan de orde worden gesteld in de komende vergaderingen van de transitie- en regiegroep. Wat zijn de ambities en doelstellingen van GS bij het aan de orde stellen van bevindingen wanneer PS de definitieve tekst gaat vaststellen? Wat willen GS daarmee bereiken? In de praktijk moet zich nog veel uitkristalliseren, ook de doorwerking van de afspraken in de eigen organisatie van de provincie. Een goede provinciale organisatie biedt een goede basis om kleinere gemeenten te ondersteunen bij het goed inbedden van de samenwerkingsovereenkomst in hun eigen organisatie. Wanneer komen er voorstellen voor de eigen werkwijze in de organisatie? De CdK moet zich ervoor inzetten om de angst bij gemeenten voor een dominante machtspositie van Amsterdam in de regio, weg te nemen. Het is juist anders, de afgelopen jaren heeft de MRA zich niet overtuigend bewezen en het risico blijft bestaan dat de MRA eindigt als een papieren tijger. Samenwerking komt niet vanaf papier tot stand, maar vanuit een innerlijke behoefte.

Mw. **Kapitein** (D66) vindt het een hamerstuk, hoewel de samenwerking pas in het eerste jaar echt vorm gaat krijgen. De vervanging van het woord 'slechts' door 'in ieder geval' bij de best practices voor de inbreng van wensen en bedenkingen door raden en Staten geeft een heel andere inkleuring van de samenwerking. Kan het college bevestigen dat de komende maanden de best practices voor de structurele betrokkenheid van raden en Staten worden ingevuld? Verwacht wordt dat de ambities en meervoudige doelstellingen scherper geformuleerd gaan worden in de komende jaren, 'et cetera' is niet voldoende. Men kijkt uit naar een succesvolle samenwerking om meer ambities in de provincie te realiseren. De moties 2021/153 en 157 zijn afgedaan.

Mw. **Van Meerten** (VVD) vindt het belangrijkste aspect dat de inrichting van de samenwerking goed wordt vormgegeven. Dit is een overgangsjaar, maar wat betekent dan de zin: "Wij blijven continu met elkaar in gesprek om het functioneren van de nieuwe governance te evalueren". Wordt er tussentijds bijgesteld en door wie dan? Kan dit plaatsvinden zonder goedkeuring van raden en Staten? Men is blij met de toezeggingen over de financiële transparantie en de aanpassing van het woord 'slechts'. De moties 2021/153 en 157 zijn afgedaan.

Dhr. **Mangal** (DENK) vraagt zich als Amsterdammer af of ook Zaandammers zich betrokken voelen bij de MRA. Hoe wordt dit gevoel buiten de regio Amsterdam in de samenwerking geadresseerd? Bestaat er wel voldoende draagvlak in de gemeenten?

Ines **Kostiç** (PvdD) constateert dat dit proces is gestart omdat burgers en volksvertegenwoordigers onvoldoende betrokken waren bij de MRA, daarom is het jammer dat de motie voor het beter informeren en betrekken van burgers geen steun krijgt. In het stuk staat dat de inhoud en procedures gekoppeld zijn, daarom is het jammer dat wel worden genoemd economie, luchtvaart en datahubs, maar niet een keer woorden als klimaat, biodiversiteit, natuur en gezondheid. Het blijft ondanks de grote crises bij vaagheden. Het is teleurstellend dat er weer geen echte keuzes worden gemaakt,

Dhr. **Van Dijk** (CdK) zal de complimenten overbrengen maar dankt gelijktijdig voor de snelle reacties van de 32 raden en 2 Staten en hun bijdragen aan het proces. De praktijk moet nu gaan bewijzen of alle papieren voornemens en ambities tot uitvoering gebracht kunnen worden. In alle werkbezoeken besteedt hij aandacht aan de worsteling die gemeenten doormaken met vele soorten samenwerkingsverbanden en hoe zij daarin kunnen optreden. Reeds bij de vorige bespreking is toegezegd op welke wijze de MRA-activiteiten in de eigen organisatie worden geïmplementeerd en dat PS tijdig zullen worden geïnformeerd en betrokken. Bij de bespreking in PS op 15 november a.s. zal hiervoor een tijdspad worden aangeboden, want zodra de nieuwe structuur wordt ingevoerd, kan deze ingepast worden in de PS-vergadercyclus[1]. Het PS-lid van de raadtafel (nog niet bekend) bewaakt dat het MRA-proces ten aanzien van de betrokkenheid van raden en Staten vooraf goed wordt vormgegeven en niet achteraf. De Staten gaan zelf over wie er deelneemt aan de raadtafel namens Noord-Holland. Desgevraagd door de PvdD over het meenemen van opmerkingen van PS en het wel of niet indienen van een motie, stelt de CdK dat uitvoerig is gediscussieerd over de doelstellingen en kaders, maar eigenlijk ligt de focus op leidende thema's. Dat is ook uitgelegd in de regiegroep en daar was geen motie voor nodig, want het was duidelijk dat men hier helderder over moest zijn. De doelstellingen komen terug in de agenda en portefeuillehoudersoverleggen waar nieuw beleid wordt opgesteld. Het uiteindelijke voorstel en de doelstellingen worden door PS langs de provinciale kaders c.q. beleid gelegd, ook ten aanzien van natuur en klimaat. Moties worden beschouwd als een opdracht aan GS. In de toekomst kunnen ook moties en amendementen worden ingediend over MRA-voorstellen, zo moet het proces lopen, dan worden deze door de bestuurders namens de provincie meegenomen richting MRA. De kaderstelling en de controlefunctie door PS veranderen niet, die blijven zoals ze zijn. In antwoord op de vraag van DENK over de coördinerende rol van de provincie voor kleine gemeenten met het oog op de vrees voor de dominante rol van Amsterdam, wordt geantwoord dat gemeenten vanuit hun eigen kracht moeten deelnemen en dat zij zelf moeten aangeven op welke onderwerpen meer samenwerking en of ondersteuning nodig is. Het is ondoenlijk om in een document specifieke gevoelens weg te nemen, daarom moet men in dit overgangsjaar gezamenlijk in gesprek blijven. De organisatiestructuur en eventuele wijzigingen in de samenwerkingsovereenkomst komen terug bij PS. Het Manifest Werken aan een sterk vestigingsklimaat dat is ondertekend door de MRA maar niet is gedeeld met raden en Staten, wordt door de CdK afgestemd met gedeputeerde Zaal. Maar het manifest

[1] De CdK zal in de PS vergadering van 15 november hierover mondeling mededelingen doen.

is eerder een lobbydocument waarin aandacht wordt gevraagd voor het vestigingsklimaat, dan dat het leidt tot besluitvorming. De MRA werkt binnen bepaalde kaders en een mandaat en die gelden ook voor de lobby van dergelijke documenten over het vestigingsklimaat. Als dit manifest binnen de kaders valt, dan is er niets aan de hand. De CdK komt hierop terug.

Tweede termijn

Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt wie heeft besloten dat de aangenomen motie om burgers waar mogelijk, beter te betrekken, niet uitgevoerd wordt en dat transparantie wordt vormgegeven door stukken te publiceren.

Dhr. **Van Dijk** is groot voorstander van openheid en transparantie, dat is bekend. Tijdens de bespreking met PS heeft hij al aangegeven dat de inwoners van Noord-Holland toegang hebben tot heel veel bijeenkomsten en informatie, want het volksvertegenwoordigende overleg moet plaatsvinden in openbaarheid. Echter, bij de MRA kan niet alles geopenbaard worden, dat zou vergelijkbaar zijn met het installeren van camera's in alle kamers van het Provinciehuis. Het volksvertegenwoordigende overleg vindt in openbaarheid plaats, zodat inwoners kennis kunnen nemen van debatten en besluiten. De werkzaamheden in de MRA op het gebied van samenwerking zijn hetzelfde als in de ambtelijke provinciale organisatie, dit is vormgegeven in de samenwerkingsovereenkomst. Er blijkt op dit moment geen draagvlak te bestaan om de ingediende motie over te nemen en uit te voeren, maar hij hecht aan openbaarheid en bewoners krijgen alle gelegenheid om de MRA-processen te volgen.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als bespreekstuk naar PS wordt doorgeleid, aangezien niet alle fracties het als hamerstuk hebben benoemd.

11. B-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

11.a. Slavernijverleden: Advies GS/initiatiefvoorstel Statenfractie DENK 'Onderzoek slavernijverleden

Dit agendapunt vervalt op verzoek van DENK en wordt geagendeerd voor de vergadering van 17 januari 2022.

12. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Er zijn geen vragen.

13. Sluiting

De **voorzitter** sluit de vergadering om 16.15 uur.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

						2022	2023	GS	Werk vorm	Procesafspraken / Wensen t.a.v. de voorbereiding
Commissie EFB	**29-11**	**17-1**	**14-2**	**21-3**	**9-5**					**Roodgedrukte teksten** *zijn de laatste toevoegingen / updates op de Strategische agenda voor de commissie EFB*
Algemeen										
1e begrotingswijziging 2022								Allen		2022: Cie EFB: 14 februari 2022 PS: 7 maart 2022
Jaarstukken 2021								Allen		2022: Rekeningencommissie Maandag 30 mei 2022 en Mondelinge technische vragen sessie op 30 mei Reguliere commissies - maandag 13 juni 2022 (NLG en RWK - maandag 20 juni 2022 (EFB en M&B) PS 4 juli 2022
Kaderbrief 2023								Allen		Reguliere commissies - maandag 13 juni 2022 (NLG en RWK - maandag 20 juni 2022 (EFB en M&B) PS 4 juli 2022
Perspectiefnota										Komt in juni 2022
2e begrotingswijziging 2022								Allen		maandag 5 september NLG en RWK Maandag 12 september EFB en M&B - PS
Begroting 2023								Allen		24 oktober in commissie NLG en RWK 31 oktober in commissie EFB en M&B 14 november in PS.
Laatste begrotingswijziging 2021								Allen		cie EFB :29 november 2021 PS :13 december 2021
Motie 41 (noodfonds)								Pels		Op 22 maart 2021 is voortgang besproken. Zie ook brief c-agenda EFB 27-9-2021
motie 42 (herstelfonds)			Planning evaluatie					Div		Blauwdruk is behandeld in EFB 26-10-2020 (en RWK 19-10-2020).

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

			en vormgeven 3e tranche ?							1e begrotingswijziging behandeld in EFB 15-2-2021 Stand van zaken eerste tranche en voorbereiding 2 tranche besproken in EFB 22-3-2021 2e tranche besproken in EFB 14 juni 2021 Zie ook brief over 3e tranche op c-agenda EFB 28-10-2021 Voor toezeggingen: zie toezeggingenlijst EFB Cie EFB 28 oktober 2021 bij begroting: De effecten van de afbouw van de landelijke maatregelen worden nu ook zichtbaar en die worden meegenomen in de evaluatie, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de economische kant maar ook naar de voortgang van duurzaamheid. Op een later moment gaat men hierover met PS in gesprek Gedeputeerde Pels zal schriftelijk terugkomen op de procesvoortgang en melden op welk moment er meer informatie beschikbaar is over de evaluatie van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds.
Financiën, Cultuur en Erfgoed (Pels)										
Voorstel om de opzet van de begroting te verbeteren en meer inzichtelijk te maken (indicatoren)								Pels		In de rekeningencommissie (valt onder commissie EFB) van 26 augustus 2019 is over dit onderwerp gesproken, GS zullen met een voorstel richting commissie/PS komen om de opzet van de begroting te verbeteren en meer inzichtelijk te maken. In rekeningencommissie 20-9-2021 is ook over dit onderwerp gesproken. Zie verslag c-agenda EFB 28-10-21; zie ook toelichting in brief GS bij begroting 2022.
Legesverordening										
Onderzoek Rekenrentes in IPO verband .								Pels		(cie EFB 2-12-2019) Mw. Pels meldt dat in IPO-verband het onderzoek naar een realistische rente is gestart, want het wijzigen van de rente heeft grote gevolgen voor het doelvermogen. De uitkomsten van het onderzoek zijn nog niet bekend, maar hierin wordt gerekend met de rekenrente die ook verzekeraars hanteren. Na afronding van het onderzoek kan een realistisch scenario opgesteld worden. Uitkomsten waarschijnlijk in februari 2020. Deze worden met de commissie gedeeld. Indien de effecten heel erg groot zijn, dan zal de commissie tijdig met een brief van GS via de B-agenda geïnformeerd worden.
Nota Verbonden Partijen								Pels		Evaluatie behandeld in EFB van 16 september 2019. De nieuwe nota verbonden partijen is in de commissie van 31 augustus 2020 behandeld en als hamerstuk in PS van 5 oktober 2020. In de jaarstukken zal hier aandacht aan worden besteed.
Actualisatie Cultuurnota								Pels		24 februari 2020 is er een technische briefing gehouden over actualisatie cultuurbeleid; 22 maart 2021 is er een BOT overleg hierover gehouden.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										Laatste planning: 27 september 2021: discussie nota in Cie EFB 29 november: def. nota in Cie EFB 13 december: vaststelling nota PS
Investeren in behoud van archeologisch erfgoed								Pels		Met de actualisatie van het cultuurbeleid (zie hierboven) komt de beleidsinzet op het gebied van onderwaterarcheologie aan de orde. Onderwerpen daarbij zijn beschermingsbeleid van wrakken in de Waddenzee en extra onderzoek naar nieuw aangeleverde vondsten. In het tweede kwartaal 2020 worden PS geïnformeerd over de presentatie van de vondsten van het Palmhoutwrak. Financiële bijdrage Kaap Skil voor tentoonstellen Palmhoutwrak-collectie (28-9 c-agenda)
Investeren in behoud en herbestemming monumenten								Pels		Bij de actualisatie van het cultuurbeleid (zie een paar regels naar boven) zal de provinciale inzet voor rijksmonumenten (zonder woonfunctie) worden voorgelegd.
Cultuureducatie en bibliotheken								Pels		23 november 2020: digitaal werkbezoek EFB met Probiblio Begin 2021 ontvangen PS het programma Cultuureducatie met kwaliteit 2021-2024 dat door Plein C wordt uitgevoerd. Cultuureducatie en de provinciale rol bij bibliotheken zal ook onderdeel zijn van de actualisatie van cultuurbeleid . (zie brief C-agenda EFB 30 november 2020)
Initiatiefvoorstellen SP over archeologie en erfgoed (vervolg op discussienotitie)								Pels		Discussienotitie SP over archeologie en erfgoed behandeld in commissie EFB 20 januari 2020. Naar aanleiding van deze bespreking heeft de SP 2 initiatiefvoorstellen opgesteld. Deze zijn behandeld in EFB van 30 november 2020. SP zet initiatiefvoorstellen niet door naar PS. Onderwerp zal namelijk worden besproken bij actualisatie cultuurnota.
Voorstel voor Noord-Hollands waarderingskaart stolpboerderijen								Pels		Daadwerkelijke uitwerking waarderingskaart is bij discussienotitie Cultuurnota op 27/9/21 besproken
Stelling van Amsterdam								Pels		Recent is opdracht verleend voor een onderzoek naar de herstelbehoefte en versterkingsmogelijkheden van recreatie rondom de Liniedijken van de Stelling van Amsterdam. Dit onderzoek is in gang gezet omdat in het coalitieakkoord is gemeld dat er een Landschapsfonds wordt ingesteld (valt onder sector Groen/NLG) waaruit ook herstel en recreatief gebruik van de Liniedijken gefinancierd kan worden. Om nu inzicht te krijgen in deze herstelbehoefte is dit onderzoek gestart. Het onderzoek moet medio mei af zijn. De uitkomsten van het onderzoek moeten leiden tot een aanvraag uit het Landschapsfonds. Het onderzoek is medio mei 2020 afgerond. Als er besluitvorming nodig is, vindt

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										deze na het zomerreces plaats. PS worden daar dan bij betrokken (NLG/EFB) Bij behandeling Gemeenschappelijk Orgaan Waterlinies op 18-6-2020 in EFB heeft mw. Pels voorgesteld om - gezien het feit dat het een nieuwe vorm van samenwerking betreft - er de komende tijd vaker met elkaar over te spreken. Technische briefing gehouden op 6/9/2021
Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (Pels)										
Sport								Pels		In PS van 8/11/2021 is motie 187-2021 Toekomstperspectief Sport aangenomen. Voortgang Beleidsnotitie Sport EFB besproken in EFB 18 januari 2021. Toegezegd is: Het aanbieden van plantaardige maaltijden en snacks in de kantine zal wederom bij de eerstvolgende kennissessie via Sportservice onder de aandacht gebracht worden. De focus op natuurinclusiviteit kan bij een volgende ronde aan de orde komen, aangezien het huidige budget daarvoor onvoldoende is.
Goed werkgever- en opdrachtgeverschap								Pels		Binnen de ambtelijke organisatie is 'goed werkgeverschap en eigentijdse arbeidsverhoudingen' één van de pijlers van het strategisch HR beleid. Onder deze noemer wordt gewerkt aan diverse thema's, waaronder diversiteit en inclusiviteit en ontwikkel- en loopbaanmogelijkheden. Naar verwachting in het tweede kwartaal van dit jaar zullen GS de Staten nader informeren over de wijze waarop wij uitvoering geven aan dit onderdeel van het Coalitieakkoord, en de komende tijd met onze verbonden partijen in gesprek gaan welke stappen ze hierin kunnen zetten. Zie GS brief c-agenda EFB 26 oktober 2020 over duurzaam doorpakken en rol als werkgever - diversiteit op de werkvloer
Voortgang Social Return								Pels		**Zie ook brief C-agenda EFB 29-11-2021 Social Return Statushouders.** **Voortgang: 1e kwartaal 2020 (zie c-agenda EFB 31-8-2020)** **Voortgang 2021: 'Social return in één oogopslag 2021 met daarin de voortgang vanaf januari 201 5 tot mei 2021 (C-agenda EFB 6-9-2021);** **Eerste kwartaal 2022: voortgang social return in 1 opslag** **Herijking social return 1e kwartaal 2023**
Inkoopbeleid								Pels		**Besproken in commissie EFB 22 maart 2021**
Circulaire economie en PDNH Per 1-1-2021 van M&B naar EFB (Pels)										

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025								Pels		18-1-2021 concept-Actieagenda in cie. EFB (besproken B-agenda)
PDENH (Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland)								Pels		N.a.v. veel vragen over dit onderwerp is op verzoek van PS een technische briefing PDENH gehouden op 3 september 2020 in de commissie M&B. Op 7 december 2020 heeft er een expertmeeting plaats gevonden over revolverende fondsen
Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (Zaal)										
Voortgangsrapportage/actualisatie economisch uitvoeringsbeleid/ Dashboard								Zaal		26 november 2018 is de 2e voortgangsrapportage behandeld in EEB (incl. voortgang PIM en andere MKB instrumenten). In het tweede kwartaal 2020 wordt een (proces) voorstel voor actualisatie van economische beleid aan PS gestuurd. Hierin wordt aangegeven op welke momenten PS betrokken worden bij de actualisatie. Nieuwe planning ivm Covid- - 15 februari 2021 nieuwe voortgangsrapportage incl. coronaeffecten besproken - 11 maart 2021 Expertmeeting gehouden - 6 Sept 2021: nieuw uitvoeringsprogramma in EFB besproken
Voortgang Pallas project	Technische briefing Pallas voorafgaande aan vergadering EFB 29-11							Zaal		Rondvraag 14-6-2021: GS zijn over de lening in gesprek met het ministerie en na het besluit van het Rijk zullen diverse scenario's voor de lening in kaart worden gebracht. In het najaar worden PS hierover geïnformeerd. Voorafgaand aan EFB van 29/11/2021 zal een technische briefing over Pallas worden gehouden en staat de brief over uitstel betaling lening op de b-agenda In 2012 is door het Kabinet en de Provincie Noord-Holland besloten om een lening te verstrekken om de mogelijkheid te bieden om tot een nieuwe reactor in Petten te komen ter vervanging van de huidige Hoge Flux Reactor (HFR). Eind 2013 is hiertoe de Stichting Pallas opgericht, met als doel om een reactor te ontwerpen en realiseren, die bestemd is voor de productie van medische isotopen en voor nucleair technologisch onderzoek. Onderdeel van de opdracht was het aanvragen van de benodigde

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										vergunningen, het opstellen van een business case en het aantrekken van private investeerders (fase 1). Voor deze fase hebben het Rijk en de Provincie Noord-Holland samen een lening van €80 mln. verstrekt die in drie tranches ter beschikking is gesteld. Onderdeel van de opdracht was ook om de daadwerkelijke bouw en exploitatie - fase 2 en 3 - privaat te financieren. Uit de brief van GS aan PS (zie C-agenda 16-9-2019; 11.1.b) blijkt dat er momenteel concrete interesse is van private investeerders. Jaarlijks (meestal in de maand februari) worden de commissieleden op de hoogte gehouden over de voortgang van het project. Zie ook brief op c-agenda EFB 15 juni 2020 Brief GS inz. uitstel terugbetaling op B-agenda EFB 31-8-2020; Voorafgaande aan deze vergadering is een technische briefing over stand van zaken Pallas gehouden. Volgende technische briefing 15 februari 2021 en stand van zaken op B-agenda EFB; Zie ook brief op c-agenda EFB van Minister van Ark aan 2e kamer over private investeerders Rondvraag in cie EFB 14-6-2021 over komst Shine in relatie tot Pallas: GS zijn over de lening in gesprek met het ministerie en na het besluit van het Rijk zullen diverse scenario's voor de lening in kaart worden gebracht. In het najaar worden PS hierover geïnformeerd
HIRB/werklocaties								Zaal		Onder de noemer HIRB-plus zijn regelingen opgesteld voor het toekomstbestendig maken en houden van bedrijventerreinen en winkelgebieden. Ook zijn middelen vrijgemaakt ten behoeve van pilots op het gebied van verblijfsrecreatie. In totaal wordt voor HIRB-plus in de periode 2020-2023 een bedrag van € 2,5 mln. per jaar ingezet. In de subsidieregeling voor de fysieke herstructurering van bedrijventerreinen krijgen de aspecten duurzaamheid (waaronder CO2-reductie), circulariteit en leefbaarheid grotere nadruk. Projecten die op deze gebieden veel maatregelen nemen hebben een grotere kans op subsidie in de jaarlijkse subsidietender. PS worden jaarlijks geïnformeerd over de gehonoreerde projecten. Regionale afspraken werklocaties: Hiervoor worden de afspraken gevolgd die gemaakt zijn inde PRV; ramingen worden minimaal eens in de 5 jaar voorzien. Voor NHN is net een herziening van de raming gestart (oplevering 2e helft 2020). Zie brief GS aan PS inz. Monitor Werklocaties 2020 c-agenda EFB 30 november 2020
Jaarprogramma van De Kop Werkt! (wensen en bedenkingen').								Zaal		EFB 20-1-2020: programma loopt af: hr. Van der Hoek zegt toe dat het onderwerp terugkomt op de agenda van de commissie na afronding van de effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										29/6: Zie ook brief C-agenda EFB 31/8 inz. jaarrapportage 2019 en verlengen programma. De effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance komen nog terug op de agenda. Aan de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance wordt nu gewerkt. De effectrapportage wordt circa 1 jaar uitgesteld. In 2021 worden dit allemaal te samen aan de Cie aangeboden 2e tranche jaarprogramma 2020 is op 18 januari in cie EFB behandeld Jaarrapportage 2020 staat op c-agenda EFB 14-6-2021 Waarschijnlijk januari 2022: halfjaarrapportage en het governance-onderzoek en wellicht de Maatschappelijke en economische effectrapportage,
Herstructurering Winkelgebieden .								Zaal		EFB 20-1-2020 (rondvraag Van der Hoek): negatieve berichtgeving winkelleegstand. Primair gemeenten aan zet. Wordt wel in regionaal en in MRA verband over gesproken. Eventuele acties zullen in gezamenlijkheid plaatsvinden. In dat geval worden PS geïnformeerd
Continuering regionale economische samenwerking NHN								Zaal		.De provincie en 18 NHN gemeenten hebben op 17 december 2017 een aandeelhouders- en dienstverleningsovereenkomst ondertekend, waarin de strategische samenwerking van en onderlinge afstemming tussen ondernemers, onderwijsinstellingen, kennisinstellingen, lokale en provinciale overheden en regionale samenwerkingsverbanden in NHN is vastgelegd. In deze overeenkomsten is bepaald dat uiterlijk in oktober 2021 een tussenevaluatie is uitgevoerd en uiterlijk in mei 2023 een eindevaluatie is uitgevoerd. De tussenevaluatie wordt opgeleverd in oktober 2021 en in het Bestuurlijk Afstemming Overleg NHN (BAO) en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 22 november 2021 vastgesteld, opdat de uitkomsten van de evaluatie kunnen worden vertaald in het Jaarplan ONHN van 2022. De resultaten van deze tussenevaluatie zullen na deze datum aan de Commissie worden voorgelegd.
Uitkomsten evaluatie detailhandelbeleid								Zaal		Zie ook brief GS inz. monitor detailhandel op c-agenda EFB 31-8-2020
Hoogwaardige en digitale verbindingen								Zaal		Plannen van marktpartijen en het lokale initiatief dat met een garantstelling gesteund wordt, dekken meer dan driekwart van de witte buitengebieden. In het resterende deel worden gemeenten met een kansrijke business case op weg geholpen om met de markt glasvezel aan te leggen. Eind maart loopt de beroepstermijn tegen de garantstelling af. Indien er geen hoger beroep wordt aangetekend sluiten GS een garantie- en uitvoeringsovereenkomst en wordt de garantie daadwerkelijk

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										verstrekt. Rond de zomer wordt meer zicht verwacht op een resultaat bij (de eerste) twee gemeenten die GS verder ondersteunt. PS worden over beide zaken geïnformeerd. EFB 15/6/2020: De analyse met kansen voor de gemeente Bergen is ontvangen en GS willen dat komende maand met de gemeente bespreken. Met de tweede gemeente gaat GS van start zodra blijkt dat de werkwijze (met Bergen) succesvol blijkt. Het lijkt GS zinvol om het geheel na de zomer in de cie EFB te agenderen De hr. Zaal (GL) verzoekt dit na de zomer op de agenda van de commissie EFB te plaatsen. Op 28 september zal tkn een update op de c-agenda worden geagendeerd (in overleg met de hr. Zaal). In voorjaar 2021 zal het bespreekstuk worden geagendeerd (bij actualisatie economische agenda). EFB 30-11-2020: brief op C-agenda waarin wordt voorgesteld dit onderwerp te bespreken bij de actualisatie van de uitvoeringsagenda economie op 6/9/2021. 10 mei 2021 Technische briefing. Is besproken in EFB van 6/9/2021 bij uitvoeringsprogramma Economie
Discussienotitie PvdD naar een nieuwe economie								Zaal/Pels		Nav behandeling in cie EFB 31-8-2020 zal Ines Kostic zal samen met andere partijen een aantal initiatiefvoorstellen uitwerken.
Een innovatief klimaat bevorderen Economie en inclusieve arbeidsmarkt								Zaal		GS streeft naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. Een nationaal en Europees gelijk speelveld is hierbij van groot belang. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren GS over de volle breedte duurzame innovatie. Hiervoor stelt GS middelen beschikbaar. GS stimuleert (duurzame) innovatie op verschillende manieren, met de MKB innovatie-instrumenten en -fondsen. Voor de financiële stimulering van innovaties is de MIT-subsidieregeling ingesteld (MKB innovatiestimulering regio en Topsectoren), het Participatiefonds Duurzame Economie NH en het Innovatiefonds NH. Met het investeringsgereedprogramma PIM worden (duurzame) ondernemers met het vinden van passende financiering geholpen, en met het versnellingsprogramma GO!-NH worden duurzame innovaties versneld. Al deze innovatie-instrumenten worden in de huidige coalitieperiode voortgezet en/of uitgebreid. Daarnaast start, in samenwerking met regionale partners, een pilot 'Globalisers' om Noord-Hollandse scale-ups te helpen groeien door ondersteuning te bieden bij het toetreden op de internationale markt. De uitvoering van deze instrumenten wordt door GS georganiseerd. PS worden jaarlijks per brief geïnformeerd.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen								Zaal		Voor een vitale en veerkrachtige beroepsbevolking blijft ingezet worden op een meer skillsbased arbeidsmarkt met als onderlegger een campusstructuur gefocust op techniek en technologie. In deze campusstructuur werkt de triple helix samen aan 1) een betere aansluiting arbeidsmarkt & onderwijs door onderwijsvernieuwing, 2) versnellen van de overgang van werk naar werk aan de hand van skills en 3) bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt door gezamenlijke projecten. In de steigers staan nu projecten bij de Zaancampus en Luchtvaart Community Schiphol. Voor aanscherping van het campusbeleid worden eind 2020 de evaluatieresultaten verwacht. In de tweede helft van 2020 start een nieuwe Werkambassadeur (zie brief c-agenda EFB 31/8/2020) 6 september is een technische briefing gehouden door de werkambassadeur en op 27 september is de uitvoeringsagenda besproken
Nieuwe Europastrategie								Zaal		Commissie EFB 16-9-2019: afgesproken in om geen COE in te stellen. Halverwege de collegeperiode zal de nu gekozen werkwijze geëvalueerd worden. Op maandag 20 april zal van 11.00 uur tot 12.30 een BOT overleg worden gehouden over analyse EU beleid, evaluatie Europees beleid 2017-2020 en welke accenten de commissie belangrijk vindt (ivm coronacrisis gaat dit niet door. Er zal een nieuwe planning worden gemaakt voor de nieuwe europastrategie. Waarschijnlijk in najaar notitie met daarin - de accenten voor de komende nog lopende periode van de huidige Europa strategie (loopt tot 1/1/2021) en - opzet om te komen tot een nieuwe europastrategie (startnotitie november 2020) - Op 28 september technische briefing zoals afgesproken in EFB 20 april 2020 - Starnotitie Europstrategie behandeld in EFB 30 november 2020. - 18 januari 2021 is een technische briefing gehouden over Green Deal en Brexit (gevolgen voor Noord-Holland); - 15 februari 2021 een BOT overleg nieuwe Europastrategie - Bespreking kadernotitie ter politieke beraadslaging met uitkomsten van beeldvormingsfase Commissie EFB 6 september 2021 - Bespreking concept Europastrategie 2022-2025 Commissie EFB 29 november 2021 - Vaststellen Europastrategie 2022-2025 Provinciale Staten 13 december 2021
Sponsoring								Zaal		In oktober 2019 zijn de uitgangspunten in de commissie besproken en in november 2019 heeft GS het definitieve

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										sponsorbeleid 2020-2023 vastgesteld. PS zullen jaarlijks een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen invoeren. 18 Januari 2021 is de Voortgangsbrief dierenwelzijn gesponsorde evenementen 2020 op B-agenda EFB. In 2022 vindt een evaluatie van de doelstellingen en de resultaten plaats. Zie ook c-agenda EFB 22-4-2021: Brief GS aan PS inz. verruimde uitgangspunten evenementensponsoring 2021-2022
Initiatiefvoorstel wijziging Referendumverordening van FvD								Zaal		Behandeld in cie EFB van28-9-2020:. Toegezegd is: GS zullen goed blijven volgen of sprake is van gestrande pogingen en in dat geval zullen PS worden geïnformeerd Mw. Zaal geeft aan dat op basis van de motie van FvD is al een communicatietraject gestart, voorgesteld wordt na te gaan wat dit heeft opgeleverd alvorens weer een nieuw traject te starten. Zodra de digitale mogelijkheid aanwezig is, zal hierover gecommuniceerd worden. De vraag van de PVV over de geschatte kosten van een referendum (bedrag concretiseren) is schriftelijk beantwoord. Zie ook Statenvragen FvD 115-2020 Bindend correctief referendum agenderen in commissie zodra de Grondwetswijziging dat mogelijk maakt
IBT: tussenrapportage financiële positie gemeenten								Zaal		PS 14-9-20: Normaal wordt over IBT in een jaarverslag aan het einde van het jaar, gerapporteerd. In verband met de bijzonder situatie, zal zij aan het einde van het jaar als alle begrotingen zijn ingediend, met een tussenrapportage te komen die dan eventueel besproken kan worden. EFB 15 februari 2021 (C-agenda tussenstand). Technische briefing over dit onderwerp mede in relatie tot bestuurskracht gemeenten gehouden op 22 april 2021
Beleidskader bestuurskracht								Zaal		Momenteel wordt bezien of het nodig is om deze aan te passen (itt tot hetgeen in de MTR staat, dat er begin 2022 een startnotitie voor een nieuw beleidskader komt)
Datacenterstrategie								Zaal		BOT overleg heeft plaatsgevonden op 10 mei 2021 van 15.00 uur tot 17.00 uur Eerste contouren 6 september 2021 in cie EFB Definitieve versie: wordt in november door GS aangeleverd
Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (CdK)										
Bestuurscultuur								CdK		Concept Agenda bestuurlijke vernieuwing en participatie/notitie bevoegdheidsverdeling GS/PS is besproken in EFB 18 januari 2021

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										Werkgroep burgerparticipatie is nieuw leven ingeblazen (eerste vergadering heeft op 6/9 plaatsgevonden en vervolgvergadering op 27/9 en 29-11.
inspraak en participatieverordening.								CdK		Mededeling CDK EFB 6/9/2021: Het aangekondigde wetsvoorstel met als titel 'Versterking Participatie Decentrale overheden' is nog niet behandeld door de Tweede Kamer. Daarom kan de toezegging om de inspraak- en participatieverordening uit te breiden en voor de zomer van 2022 af te ronden, niet nagekomen worden. Er wordt gestart met een bijeenkomst over digitale participatie op 6 oktober a.s. met burgemeesters en wethouders. Het resultaat hiervan wordt verwerkt in het grotere geheel. De aangekondigde conferentie over participatie is voorlopig uitgesteld.
1e begrotingswijziging Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze 2022								CdK/PS		Februari 2022
Begroting Randstedelijke Rekenkamer 2022								CdK/PS		April 2022
Ondermijning, tegengaan, weerbaarheid stimuleren								CdK		Deze ambitie wordt in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in een Agenda Weerbaar NH. De Agenda vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Een van de aspecten – ook al benoemd in de programmabegroting 2020 – is de quick scan weerbaarheid van gemeenten. Deze zal een plaats krijgen in de Agenda. Dat geldt ook voor de aanpak van de eigen weerbaarheid. In de Agenda wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop de voortgang inzichtelijk wordt gemaakt voor PS. Het voornemen is om de Staten ten minste jaarlijks te informeren over de voortgang. De Agenda Weerbaar NH leent zich voor behandeling volgens het BOB-model. De concept-Agenda Weerbaar NH is op 18 juni 2020 in de commissie EFB besproken. De bespreking gaf geen aanleiding tot wijziging van de Agenda die vervolgens nog voor het zomerreces is vastgesteld door GS (definitieve agenda is verzonden en staat op C-agenda commissie). Toegezegd is: Met de QuickScans wordt gewoon doorgegaan want het streven is hier zoveel mogelijk gemeenten op aan te laten sluiten. PS zullen hier regelmatig over geïnformeerd worden. – Er wordt in ieder geval ingezet op het vergroten van de interne weerbaarheid waarover teruggekoppeld zal worden en waar nodig, wordt ingezet op het vergroten van de eigen weerbaarheid. De cdK zal over de voortgang van de agenda ten minste een keer per jaar aan de Staten rapporteren (los van de P&C-cyclus;(eerste voortgangsrapportage is 27 september 2021 in EFB behandeld). · Ten aanzien van de quickscans kan gemeld worden dat de voorbereidingen voor de uitrol bij gemeenten in volle gang is.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										Dit voorjaar is een behoeftepeiling gehouden bij gemeenten en meer dan 20 gemeenten hebben laten weten graag een quickscan gemeentelijke weerbaarheid uitgevoerd te zien bij de eigen gemeente. Dit najaar zal worden gestart met het uitvoeren van de quickscans bij de gemeenten die hebben aangegeven graag mee te willen doen • Ten aanzien van de interne weerbaarheid kan worden gemeld dat, zoals in de Agenda Weerbaar NH opgenomen, een provinciaal weerbaarheidsbeeld wordt opgesteld. De oplevering wordt eind december verwacht en zal input vormen voor een actieplan interne weerbaarheid. Zie ook brief C-agenda EFB 18-1-2021 en 29-11-2021: Brief van GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans
Statenvoordracht - Wensen en bedenkingen bij subsidievaststelling fractiebijdragen n.a.v. Rapport van bevindingen 2020-2021								CdK		Januari 2022
Kadernota Risicomanagement en weerstandsvermogen,								CdK		EFB 28-10-2021: behandeling begroting 2022: Aan het verzoek om een discussie te voeren over de bedragen in de algemene reserve wordt graag voldaan Bij de discussie in het eerste kwartaal 2022, mede over de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, kan tevens gesproken worden over de hoogte van de algemene reserve en welke bedragen hier wel of niet in worden opgenomen
MRA versterkte samenwerking			?					CdK		1e kwartaal 2022 voorstel samenwerking GS/PS inz. MRA Samenwerkingsafspraken zijn op 15/11/2021 in PS vastgesteld.
Fraudebeleid			?							
Initiatiefvoorstel van Denk inz. uitgebreid onderzoek naar het slavernijverleden en de rol van de Provincie Noord-Holland								CdK		Op verzoek van Denk wordt het initiatiefvoorstel en advies GS op 17 januari behandeld.
IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (Stigter)										
Kaderbrief 2023/IPO begroting 2023								Stigter		Kaderbrief 2023 van het IPO 20 juni 2022? Begroting IPO 2023:
Datastrategie								Stigter		31-8-2020: technische briefing datastrategie. Voortgangsrapportage heeft op de B-agenda van EFB 30 november gestaan. Geactualiseerde datastrategie 14 juni in cie behandeld en op 28/6 door PS vastgesteld.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
november 2021

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

										In 2022 zal er een voortgangsrapportage komen en in 2023 een evaluatie en een geactualiseerde datatstrategie.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8039
Extern Zaak ID	1714297
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	4.a
Titel	Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord (B-agenda alle commissies november)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen
Brief aan PS over midterm review coalitieakkoord.pdf
Midterm Review Coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken.pdf
Onderwerpen uit de Midterm review die tot de portefeuille van de commissie EFB horen1.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	8 november 2021
Ruimte Wonen en Klimaat	22 november 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	22 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Mobiliteit & Bereikbaarheid	29 november 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

GS hebben de midterm review van het coalitieakkoord vastgesteld. In de midterm review wordt de voortgang van het coalitieakkoord in beeld gebracht. Daarnaast kijken GS vooruit naar de tweede helft van de collegeperiode. Uit de midterm review blijkt dat het college ondanks ingrijpende nieuwe ontwikkelingen, zoals de coronacrisis, goed op koers ligt. De komende tijd legt het college de focus op de uitvoering.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
J.W. Mollema
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144297
mollemajw@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 2 NOV. 2021

Kenmerk
1714297/1714337

Uw kenmerk
-

Betreft: midterm review coalitieakkoord

Geachte leden,

Ruim twee jaar geleden hebben wij ons coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken!* gepresenteerd. Om inzichtelijk te maken hoe wij uitvoering geven aan het akkoord hebben wij u vorig voorjaar de Strategische Agenda toegezonden (kenmerk 1368902/1391015). De agenda geeft een compleet overzicht van alle ambities uit het coalitieakkoord. Het doel van de agenda is dat u in staat bent om meer grip te krijgen op de agendavorming van de commissies en de vergaderingen van Provinciale Staten zelf.

Bij de aanbieding van de Strategische Agenda hebben wij aangegeven dat de voortgang van de agenda de komende jaren op twee momenten geëvalueerd wordt, namelijk halverwege deze collegeperiode en aan het einde ervan. Nu, twee jaar na dato, is het dan ook tijd om u te informeren over de vorderingen tot nu toe. Dat doen wij door middel van de midterm review (MTR) die bij deze brief gaat.

In de MTR kijken we zowel terug als vooruit. We geven van alle onderdelen uit de Strategische Agenda aan hoe het er nu mee staat en wat er nog verwacht wordt in de tweede helft van de collegeperiode. Ook vatten we de meest in het oog springende resultaten tot nu toe samen en geven we een algemeen beeld van de voortgang. Maar we blikken ook vooruit. Wat zit nog in het vat? En welke ontwikkelingen zien we die mogelijk van invloed kunnen zijn op de verdere uitvoering van onze gezamenlijke ambities?

Terugkijkend kunnen we constateren dat er in twee jaar tijd veel werk is verzet. Over de volle breedte van het coalitieakkoord is voortgang te melden. Onze gestelde doelen ten aanzien van klimaat en energietransitie, duurzame verstedelijking en mobiliteit, leefbaarheid en economie, vitaal landelijk gebied en openbaar bestuur komen daarmee dichterbij. We liggen, zogezegd, op koers.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

In de afgelopen periode was dat geen vanzelfsprekendheid. We hebben immers naast de uitvoering van ons akkoord samen met uw Staten onder hoge druk maatregelen moeten nemen om in te kunnen spelen op nieuwe opgaven, zoals de corona- en de stikstofcrises. Maar ook ten aanzien van het woondossier, de leefbaarheid in de IJmond en de regionale economie en mobiliteit zijn aanvullende initiatieven genomen.

Wij zijn er als college dan ook niet alleen trots op dat de uitvoering van het coalitieakkoord op koers ligt, maar ook dat wij in nauwe samenwerking met uw Staten aanvullende maatregelen hebben kunnen nemen. Dat betekent niet dat we er al zijn. Het eerste deel van deze collegeperiode stond voor een groot gedeelte in het teken van beleidsontwikkeling.

In de komende periode komt het aan op realisatie. Natuurlijk zullen er ook nog nieuwe beleidsvoorstellen aan u voorgelegd worden, maar de nadruk ligt echt op de uitvoering. Daarop moeten we doorpakken en daarom verkennen we mogelijkheden om in de uitvoering focus aan te brengen.

Wij zien uit naar de verdere invulling en concretisering van onze gezamenlijke ambities. In het vertrouwen dat wij, evenals de afgelopen periode, daar in vruchtbare samenwerking met uw Staten aan kunnen werken.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage:

Midterm review coalitieakkoord

Provincie
Noord-Holland

Midterm review

Coalitieakkoord duurzaam doorpakken!

Aanleg zonneweide – Bas Beentjes

MIDTERM

INHOUD

3 **Inleiding**

4 **1. Voortgang uitvoering coalitieakkoord**

4 1.1 Resultaten afgelopen jaren

6 1.2 Nieuwe ontwikkelingen

8 1.3 Vertraagde of gewijzigde uitvoering

9 1.4 Stand van zaken halverwege collegeperiode

11 **2. Focus tweede deel collegeperiode**

11 2.1 Doorpakken: van beleid naar uitvoering

11 2.2 Opgaven

13 2.3 Ten slotte

15 **3. Tabel: voortgangsrapportgage strategische agenda**

15 3.1 Toelichting

16 3.2 Klimaat en energietransitie

22 3.3 Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid

36 3.4 Leefbaarheid en economie

44 3.5 Vitaal landelijk gebied

54 3.6 Openbaar bestuur, financiën en organisatie

INLEIDING

Op 12 juni 2019 hebben wij ons coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! gepresenteerd. Het is inmiddels dus ruim twee jaar geleden dat ons college van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA van start is gegaan met de uitvoering van het akkoord. In de afgelopen periode is hard gewerkt om onze ambities te realiseren. Dat doen we niet alleen. We hebben bewust gekozen voor een akkoord op hoofdlijnen. We realiseren onze ambities daarom in nauwe samenwerking met uw Staten, onze partners in de regio en de inwoners van Noord-Holland. Naast de uitvoering van ons akkoord hebben we ook te maken met een aantal ingrijpende nieuwe ontwikkelingen die onze provincie hard geraakt hebben, zoals de coronapandemie en de stikstofcrisis.

We willen halverwege deze collegeperiode graag met u de balans opmaken en u informeren over de voortgang. Dat doen we aan de hand van een tussentijdse voortgangsrapportage: de midterm review van het coalitieakkoord (MTR).

Opzet

De basis van de MTR vormt de Strategische Agenda, die we begin 2020 op uw verzoek hebben opgesteld. In de Strategische Agenda staan de activiteiten die wij deze collegeperiode gaan uitvoeren om het coalitieakkoord te realiseren. In de Agenda is ook een globale planning van deze activiteiten opgenomen. Daarmee is de Strategische Agenda tevens een hulpmiddel voor uw Staten om uw eigen agenda te kunnen vormgeven. Ten behoeve van de MTR is de voortgang van alle activiteiten uit de Strategische Agenda in beeld gebracht. Naast een inhoudelijke toelichting is ook een stoplichtenrapportage opgenomen. In de MTR is geen informatie opgenomen over de voortgang van het lopende beleid dat niet in het coalitieakkoord staat. Hierover informeren wij u in de reguliere P&C-cyclus.

Leeswijzer

De MTR bestaat uit drie onderdelen. Het eerste deel is een terugblik. Aan de hand van een aantal behaalde resultaten reflecteren we op de afgelopen twee jaar en beschrijven we de voortgang van het coalitieakkoord op dit moment. In het tweede deel kijken we vooruit om de focus voor de komende jaren te bepalen. In het derde deel vindt u een gedetailleerd voortgangsoverzicht met stoplichtrapportage van álle activiteiten die in de Strategische Agenda zijn opgenomen.

1 VOORTGANG UITVOERING COALITIEAKKOORD

1.1 Resultaten afgelopen jaren

Uit de voortgangsrapportage van de Strategische Agenda blijkt dat een groot deel van de activiteiten op schema ligt. Dit betekent dat de activiteiten conform planning uitgevoerd worden. In deze paragraaf vatten we een aantal belangrijke resultaten samen die we de afgelopen twee jaar hebben bereikt. Een volledig overzicht van alle resultaten vindt u in de achterliggende tabel van de Strategische Agenda.

Klimaat en energietransitie

In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Een overzicht van al onze activiteiten op het gebied van Klimaat en energie is opgenomen in het Actieprogramma klimaat (APK). Voor wat betreft de energietransitie hebben we de afgelopen periode samen met onze partners werk gemaakt van de regionale energiestrategieën (RES'en). Dit heeft geresulteerd in de RES 1.0 voor Noord-Holland Noord en de RES 1.0 Noord-Holland Zuid. Beide zijn dit voorjaar door uw Staten vastgesteld. Het doel is hiermee in totaal 6,3 TWh aan duurzame energieopwekking te realiseren. In november 2020 hebben we onze 'bouwstenen voor een adaptieve uitvoeringsstrategie Energie Infra' gepubliceerd. In juni 2021 hebben we de waterstofstrategie Noord Holland aan uw Staten aangeboden. Beide strategieën zijn in uitvoering genomen en geven richting aan de activiteiten van de provincie op dit gebied.

Daarnaast is de Cluster Energie Strategie opgesteld en hebben we een energiebesparingsakkoord met de omgevingsdiensten, de gemeenten en met inbreng van het bedrijfsleven uitgewerkt. We zetten ook in op een goede energie-infrastructuur. Daartoe werken we samen met Alliander en TenneT in een taskforce om de problemen op het netwerk, de netcongestie, aan te pakken. Opdat er voor inwoners en bedrijven voldoende elektriciteit voorhanden blijft en de energietransitie ook in de toekomst onverminderd doorgang kan vinden. We brengen meer focus aan in de warmtetransitie door middel van een warmteplan. Verder hebben we de bouwstenen voor de Provinciale Aanpak Klimaatadaptatie uitgewerkt.

Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid

Onze woonambities zijn in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in de provinciale Woonagenda 2020 -2025. Het doel is voldoende betaalbare en duurzame woningen te bouwen. Daartoe zijn in zes regio's woonakkoorden met gemeenten gesloten. Gemeenten worden door de woningbouwambassadeur, aanjaagteams en een flexibele schil van experts ondersteund om de woningbouwproductie te versnellen. Een belangrijke mijlpaal is verder de provinciale Omgevingsverordening die najaar 2020 door uw Staten is vastgesteld. Deze vervangt alle bestaande verordeningen die betrekking hebben op de leefomgeving, zoals de Provinciale Ruimtelijk Verordening, de Provinciale Milieuverordening en de Waterverordeningen. Daarnaast hebben wij in juli van dit jaar het concept van de Noord-Hollandse Datacenter Strategie voor consultatie uitgebracht. Begin dit jaar is ook het ontwerp Waterprogramma door ons vastgesteld en ter inzage gelegd.

Onze mobiliteitsambities zijn recentelijk door uw Staten vastgesteld in het Perspectief Mobiliteit. Hierin is onze inzet voor mobiliteit beschreven in samenhang met opgaves als bereikbaarheid, verstedelijking, leefbaarheid en energietransitie. Wij willen woningbouw en bedrijvigheid stimuleren rondom de treinstations en grote busstations die zijn aangewezen als OV-knooppunt. Binnen het OV-fonds is door uw Staten € 20 miljoen beschikbaar gesteld voor deze OV-knooppunten, bereikbaarheid van woon- en werklocaties en het toekomstige OV-netwerk. In 2020 hebben wij een onderzoek uitgevoerd naar het doortrekken van de Noord/Zuidlijn en de HOV corridors ZaanIJ en Amsterdam–Purmerend.

In 2021 hebben wij de subsidieregeling Regionaal Fietsnetwerk samengevoegd met de subsidieregeling Kleine Infrastructuur en de subsidiepercentages daartoe verhoogd (70% voor fietsveiligheid en 80% voor doorfietsroutes). Het Regionaal Toekomstbeeld Fiets wordt aan uw Staten voorgelegd. Daarnaast heeft u eind 2020 het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2021-2028 vastgesteld, waarin de gewenste investeringen in de eigen infrastructuur zijn opgenomen. Hierin zijn het PMO en PMI voortaan opgenomen. Verder is onlangs, ter uitvoering van het Klimaatakkoord, het Regionaal Mobiliteitsprogramma door ons vastgesteld.

Leefbaarheid en economie

Wij willen dat Noord-Holland een gezonde leefomgeving is. Het bevorderen daarvan vraagt om een programmatische aanpak. We hebben daarom het Programma Gezonde Leefomgeving ontwikkeld. Het programma richt zich op het behouden en waar mogelijk verbeteren van de gezonde leefomgeving. Daarnaast willen we met het programma de huidige milieukwaliteit in beeld brengen en een kennisbron zijn voor onze partners. Ook willen we de gezondheid bevorderen door het stimuleren van een gezonde leefstijl. Het programma is in het voorjaar van 2020 door ons vastgesteld.

In onze aanpak van een gezondere leefomgeving richten we ons op de milieukwaliteiten bodem, (grond)water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidbelasting, geur, PFAS, stof en (ontwikkelingen in) de ondergrond. We voldoen daarbij in elk geval aan de wettelijke normen, maar zetten ons ook breder in om milieu- en gezondheidswinst te behalen. We monitoren daarvoor de milieukwaliteiten. Gebieden met een hoge milieudruk op één en of meerdere milieukwaliteiten brengen we, samen met onze partners en de inwoners, in verschillende projecten gedetailleerder in kaart. Bijzondere aandacht is de afgelopen periode gegaan naar de IJmond regio en het daar gelegen Tata Steel, waarvoor we eind 2020 een programmatische aanpak hebben vastgesteld. De provincie is voor wat betreft de milieuwetgeving bevoegd gezag voor bepaalde bedrijven en zware industrie. De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving, belangrijke instrumenten in de verbetering van de leefomgeving, worden daarvoor in mandaat uitgevoerd door de omgevingsdiensten.

Om de transitie naar een meer circulaire economie vorm te geven, hebben wij medio 2021 de Actieagenda Circulaire Economie vastgesteld. Duurzame innovatie stimuleren we ook met onze MKB innovatie-instrumenten en -fondsen, zoals MIT, GO!-NH, PIM en PDENH en INH. In de geactualiseerde uitvoeringsagenda Economie hebben wij meer nadruk gelegd op duurzaamheid en welzijn in relatie tot welvaart. Verder hebben we de Agenda Arbeidsmarkt en Onderwijs geactualiseerd en is onze nieuwe werkambassadeur in 2020 aan de slag gegaan. Daarnaast is de actualisatie van het cultuur- en erfgoedbeleid in september 2021 aan uw Staten voorgelegd. Naast de actualisatie is onverminderd doorgewerkt aan de verduurzaming en herbestemming van monumenten en is ondersteuning verleend aan bibliotheken en cultuureducatie. Vanuit het Investeringsbudget Landschapsontwikkeling leveren we een financiële bijdrage aan het herstel van de liniedijken.

Vitaal landelijk gebied

Aan de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt met volle kracht gewerkt. In 2020 is door ons een Realisatiestrategie vastgesteld, een zeer ambitieus pakket aan maatregelen waarmee we verwachten in 2027 het gehele NNN te hebben ingericht, dan wel de gronden beschikbaar te hebben om in maximaal drie jaar daarna in te richten. Hiermee zou het NNN in Noord-Holland afgerond kunnen worden. De doelstelling voor deze collegeperiode is bepaald op 1.750 hectare. Hiervan is inmiddels circa 825 hectare NNN gerealiseerd. Dat is aanzienlijk meer dan in voorgaande jaren. Daarnaast zijn in gebieden met een grote opgave gebiedsprocessen van start gegaan, waarin ook andere provinciale opgaven worden meegenomen, zoals de reductie van de stikstofemissies en herstel van bestaande natuurgebieden. In het voorjaar van 2021 zijn de middelen die uw Staten ter beschikking hebben gesteld voor het Investeringsbudget Landschapsversterking toegekend aan projecten; de nieuwe gebiedsontwikkeling Westeinderscheg heeft hier een impuls door gekregen. Tevens zijn middelen vrijgemaakt voor de ondersteuning van de opvang van wilde dieren. Verder hebben uw Staten begin 2021 zowel het Masterplan Biodiversiteit als de Voedselvisie en de Visie Recreatie en Toerisme vastgesteld. Uitvoering van deze visies is momenteel in volle gang.

Openbaar bestuur, financiën en organisatie

Begin 2021 hebben we de Agenda bestuurlijke vernieuwing en participatie vastgesteld. Met deze Agenda willen we de samenwerking met onze partners intensiveren, de rol van PS en de samenwerking tussen GS en PS versterken en participatie vergroten. Om de bestuurskracht te versterken, staan drie fusies van gemeenten op

stapel: de gemeente Weesp wordt bij Amsterdam gevoegd, Purmerend en Beemster worden één en Heerhugowaard en Langedijk gaan fuseren. Op deze herindelingen hebben wij advies uitgebracht. Daarnaast zijn wij betrokken bij de regionale samenwerkingsagenda's in Zuid-Kennemerland en in de Gooi en Vechtstreek. In de afgelopen jaren hebben we ons ook ingezet om allerlei vormen van ondermijning tegen te gaan die de kwaliteit van het openbaar bestuur bedreigen. Hiervoor is een Agenda Weerbaar Noord-Holland opgesteld, die in juni 2020 door ons is vastgesteld.

In overleg met uw Staten hebben wij verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van de indeling van de begroting. Zo is vanaf de begroting 2021 de programma-indeling aangepast om beter aan te sluiten op de prioriteiten van het coalitieakkoord. Verder werken we hard aan het op peil houden van ons weerstandsvermogen.

Eind 2020 hebben wij uw Staten geïnformeerd over het HR-beleid van de provincie. Diversiteit en inclusie zijn verder in ons beleid verankerd. Ook is begin 2021 door ons het nieuwe inkoopbeleid vastgesteld, waarin duurzaam, sociaal en ethisch inkopen centraal staat. Verder liggen de routekaarten voor energieneutrale huisvesting en een emissieloos wagenpark op schema.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

In de afgelopen twee jaar hebben we ons niet alleen gericht op de uitvoering van het coalitieakkoord, maar werden we ook geconfronteerd met een aantal nieuwe, ingrijpende ontwikkelingen, zoals de stikstofcrisis en de coronapandemie. Om hierop in te kunnen spelen hebben we in nauwe samenwerking met uw Staten een aantal belangrijke beleidsinitiatieven genomen. We hebben deze initiatieven, die dus aanvullend op het coalitieakkoord zijn genomen, in deze paragraaf opgenomen, omdat ze in een afgewogen rapportage van de afgelopen periode niet mogen ontbreken.

Stikstofcrisis

Bij veel ruimtelijke en economische ontwikkelingen komt stikstof vrij. Een overmaat aan stikstof heeft een schadelijk effect op de meest kwetsbare natuurgebieden. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State een ingrijpende uitspraak gedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Deze uitspraak heeft nationaal en ook zeker in Noord-Holland ingrijpende gevolgen voor zowel het natuurbeleid als voor initiatiefnemers van ruimtelijke en economische projecten. Bij gebrek aan 'ontwikkelruimte' dreigen bepaalde sectoren, zoals woningbouw, infrastructuur, landbouw en industrie, op slot te gaan. Dit zorgt voor veel maatschappelijke onrust. Tegelijkertijd is sinds de uitspraak van de Raad van State ook het besef gegroeid dat 'niet alles kan' en dat de biodiversiteit in Nederland onder grote druk staat.

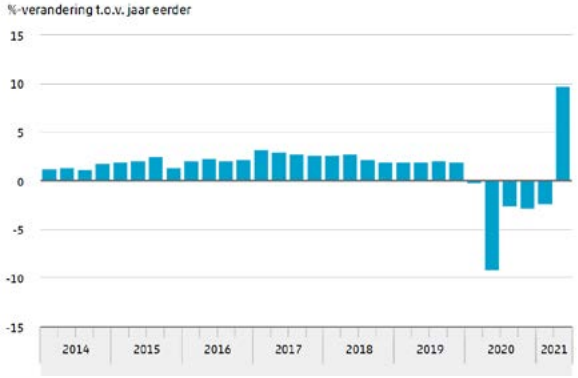
Op provinciaal niveau zijn wij gestart met een gebiedsgerichte en een provinciebrede aanpak, waarbij onder provinciale regie regionale afspraken worden gemaakt om de stikstofdeposities te verminderen, natuurherstel te bewerkstelligen en ontwikkelruimte te bieden voor landbouw, woningbouw en industrie. Het Rijk heeft hiervoor middelen beschikbaar gesteld (zie ook hoofdstuk 2, onderdeel Vitaal Landelijk Gebied). In de gebiedsgerichte aanpak wordt synergie gezocht met andere belangrijke provinciale opgaven in het landelijk gebied, zoals het tegengaan van bodemdaling en de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Uw Staten hebben op 17 mei 2021 de stikstofstrategie voor 2021-2022 besproken en vastgesteld welke doelen voor welke gebieden moeten worden bereikt. Daarbij is een motie aangenomen om de meest kwetsbare natuur zoveel mogelijk te beschermen. Ook hebben wij medio 2021 een stikstofbank voor microdeposities en een tweetal doelenbanken opgericht. Hiermee willen we woningbouw en circulaire economie stimuleren en extern salderen mogelijk maken. We kiezen dus via twee sporen (gebiedsgericht en provinciebreed) voor herstel en reductie.

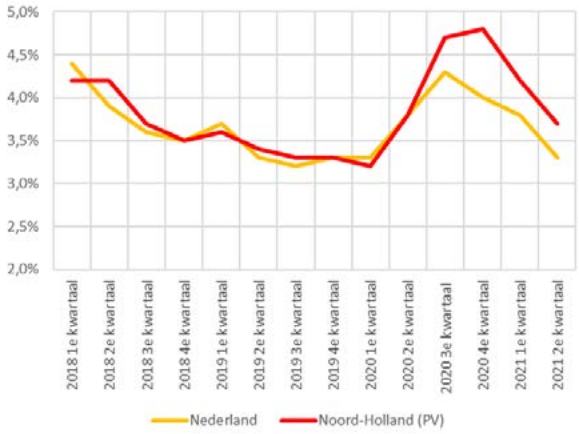
Coronapandemie

Begin 2020 is Nederland getroffen door het coronavirus. De gevolgen van deze epidemie zijn ongekend. Meer dan 18.000 Nederlanders zijn overleden en bijna twee miljoen mensen zijn besmet. De quarantainemaatregelen hebben grote sociale, maatschappelijke en economische gevolgen. De Noord-Hollandse economie is in verhouding tot andere provincies hard getroffen. In 2020 bedroeg de krimp 7% en nam de werkloosheid met bijna de helft toe tot 4,75%. Medio 2021 lijkt het er echter op dat de economie zich snel herstelt. De prognose is dat Nederland eind 2021 weer op het niveau van voor de crisis is en dat de economie in 2022 met 3% zal groeien. Deze groeiprognose geldt overigens niet voor alle regio's in Noord-Holland; in de regio

Bruto binnenlands product (volume)

Werkloosheid (%)

Amsterdam en in de Haarlemmermeer verloopt het economisch herstel langzamer. Ook blijft het herstel in bepaalde sectoren, zoals cultuur en toerisme, sterk achter.

Het Rijk heeft uitgebreide steunmaatregelen genomen om de ineenstorting van de economie te voorkomen. Op Europees niveau zijn nieuwe fondsen ingesteld om herstel na de pandemie te stimuleren, zoals de Resilience & Recovery Facility (RRF).

Ook op provinciaal niveau zijn direct na het uitbreken van de crisis maatregelen genomen. Uw Staten hebben in mei 2020 motie 41 en motie 42 aangenomen om de effecten van de coronacrisis te verzachten. Op basis van motie 41 is € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor een Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur. In oktober 2020 hebben wij het raamwerk gepresenteerd waarmee wij uitvoering geven aan motie 42, het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. Voor het fonds en de benodigde € 100 miljoen is in de Eerste Begrotingswijziging 2021 een apart hoofdstuk opgenomen. Uw Staten hebben ingestemd met de dekking daarvan.

Het fonds kent een drietal doelen:

1. *Verduurzaming van de gebouwde omgeving met als gevolg minder CO2-uitstoot.*
   Ten behoeve van particuliere woningeigenaren, woningbouwcorporaties, bedrijventerreinen en maatschappelijk vastgoed is een breed pakket maatregelen genomen om de verduurzaming van de gebouwde omgeving te versnellen;
2. *Versterking van de culturele en maatschappelijke sector.*
   Hiervoor is per 1 augustus 2021 een regeling opengesteld. De sector kan ook gebruik maken van leenfaciliteiten van Cultuur + Ondernemen. Verder hebben wij ook regelingen voor innovatie en samenwerking opengesteld;
3. *Versterking arbeidsmarkt techniekssector.*
   Door de crisis is de werkloosheid in bepaalde sectoren opgelopen. Andere sectoren kampen met tekorten. Wij willen drempels wegnemen en de doorstroming naar kansrijke sectoren, zoals duurzame energie, bevorderen. Daarom zijn we gestart met een aantal projecten, waaronder het Servicepunt Techniek en het Mobiliteitspunt Zaancampus voor zijinstroom.

Andere nieuwe initiatieven

Naast de stikstofaanpak en de coronamaatregelen hebben we in de afgelopen twee jaar nog andere belangrijke initiatieven genomen om in te kunnen spelen op de nieuwe uitdagingen:

Masterplan Wonen

Eind juni hebben wij het Masterplan Wonen vastgesteld. Met dit Masterplan willen we gemeenten in de provincie helpen om versneld woningen te bouwen en betaalbaar te houden. In het Masterplan worden onorthodoxe voorstellen verkend. Zo komen we met voorstellen waarmee de provincie een actieve rol neemt in binnenstedelijke grondpolitiek, naast de aanjagende en verbindende rollen die de provincie al heeft. Ook verkennen we voorstellen om grond te verwerven om samen met de gemeenten binnenstedelijke woningbouwprojecten te versnellen én daar betaalbare woningen te realiseren en te behouden. Dit alles om 165.000 woningen te bouwen tot 2030.

Regionaal Mobiliteitsprogramma
Ter uitvoering van het Klimaatakkoord – hoofdstuk mobiliteit – is een Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland (RMP) opgesteld. Dit RMP is in mei 2021 door ons vastgesteld. Het vormt het programmaplan voor de verdere uitwerking van het RMP. Het RMP is op 6 september jl. in de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid besproken. Verder hebben we de nulsituatie van de CO_2-uitstoot in de mobiliteit berekend en een menukaart met twintig kansrijke maatregelen laten opstellen door CE-Delft. Ook hebben we geïnventariseerd wat de effecten van die maatregelen zijn. In het BO MIRT (voorjaar 2022) worden afspraken gemaakt tussen Rijk en regio over huidige maatregelen en over de stappen richting het navolgende BO MIRT 2022. Begin 2022 worden nieuwe maatregelen ontwikkeld met gemeenten om de verduurzaming verder vorm te geven.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
Begin dit jaar is besloten om samen met de Metropoolregio Amsterdam (MRA), de regio Noord-Holland Noord en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat een eigen provinciale regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) op te richten. Het doel van de ROM is het stimuleren van de regionale economie. Door het samenbrengen van lokale overheden en ondernemers wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het realiseren van een duurzame en innovatieve economie in de regio.

Programma Tata Steel 2020-2050
In de eerst helft van deze collegeperiode zijn we geconfronteerd met actuele gezondheids- en leefbaarheidsvraagstukken die vragen om een versnelde verbetering van de leefomgeving. In het bijzonder in de IJmond staat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving onder grote druk. Met het Programma Tata Steel 2020-2050, dat we eind 2020 hebben vastgesteld, werken we samen met de IJmond-gemeenten aan het zo veel mogelijk verminderen van de negatieve effecten van Tata Steel op de gezondheid en veiligheid in de IJmond. Dat doen wij met meer en intensiever toezicht, aangescherpte vergunningen, onderzoek en betere communicatie met de omwonenden. Bij Tata Steel dringen wij voortdurend aan op het zo snel mogelijk nemen van maatregelen, bijvoorbeeld bij de uitvoering van de Roadmap+. Op de langere termijn moet Tata Steel voor het klimaat en de energietransitie de transitie maken naar een innovatieve en duurzame staalproductie.

1.3 Vertraagde of gewijzigde uitvoering

In de voortgangsrapportage van de Strategische Agenda is ook in beeld gebracht welke activiteiten geheel of gedeeltelijk vertraagd zijn. Hiervoor kunnen verschillende redenen zijn, zoals de impact van de coronacrisis, aanpassing van het besluitvormingsproces of knelpunten in de uitvoering. We geven een aantal voorbeelden:

Vaststelling Europastrategie
In de Strategische Agenda was voorzien dat uw Staten de nieuwe Europastrategie in het laatste kwartaal van 2020 zouden vaststellen. In overleg met uw Staten is besloten de besluitvorming uit te stellen tot het najaar van 2021 om al in het voortraject mee te kunnen denken over de nieuwe kaders. Ten behoeve van deze kaderstelling is tussentijds een technische briefing gehouden en een kadernota besproken.

Servicebudget inclusieve sport
Met het servicebudget (€ 100.000) kunnen sportverenigingen de inclusiviteit binnen hun verenigingen vergroten. Dit project heeft vertraging opgelopen, omdat door corona voor de sportsector lange tijd beperkende maatregelen golden. De uitwerking van het servicebudget is nu in volle gang en het servicebudget komt vanaf dit najaar beschikbaar. Bij succes wordt er gekeken of wij het servicebudget kunnen verlengen voor 2022.

Uitvoering onderdelen Programma Gezonde Leefomgeving
Ook is een aantal onderdelen van het Programma Gezonde Leefomgeving later dan gepland in uitvoering gekomen. Dit heeft te maken met de integrale aanpak, extra ambitie en inzet op de ontwikkeling en uitvoering van het Programma Tata Steel.

Gewijzigde uitvoering

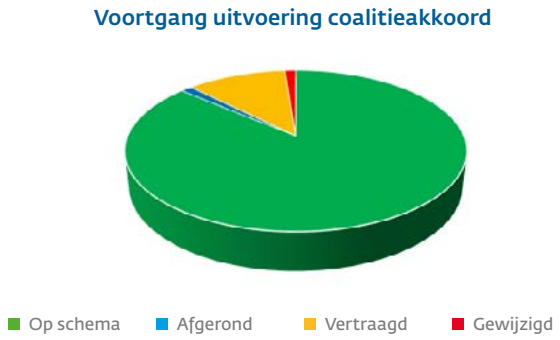
Daarnaast is in de afgelopen twee jaar een aantal activiteiten op een andere manier uitgevoerd dan in het coalitieakkoord was beoogd. De ambities uit het akkoord worden hiermee wel gerealiseerd, maar op een iets andere wijze dan bij de totstandkoming van het akkoord was voorzien. Dit blijkt onder andere uit de volgende aanpassingen:

Actieprogramma klimaat
In het coalitieakkoord staat dat wij een Energieakkoord met onze partners willen sluiten. In overleg met uw Staten is echter gekozen om de ambities op de terreinen energietransitie en klimaat in een integraal actieprogramma te realiseren: het Actieprogramma klimaat.

Cofinanciering EFRO
Om de ontwikkeling van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) mogelijk te maken, hebben uw Staten besloten om de middelen die aan het begin van deze collegeperiode waren geraamd voor de cofinanciering van EFRO-projecten in te zetten voor deze ROM.

1.4 Stand van zaken halverwege collegeperiode

In de vorige paragrafen is de voortgang van de verschillende onderdelen van de midterm review toegelicht. Aan de hand van de stoplichtrapportage, die achterin deze MTR is opgenomen, kunnen we ook een algemeen beeld schetsen van de stand van zaken van de uitvoering. De voortgang is in het onderstaande cirkeldiagram samengevat.

Uit dit overzicht blijkt dat de uitvoering van een groot deel van de activiteiten op schema ligt. Dit betekent dat activiteiten in de afgelopen periode volgens planning zijn uitgevoerd en de komende tijd verder uitgevoerd worden. Daarnaast is een klein deel van de activiteiten afgerond. De beoogde resultaten zijn dus al in het eerste deel van de collegeperiode gerealiseerd. Verder wordt uit de stoplichtrapportage duidelijk dat zo'n tien procent van de activiteiten vertraagd is en een beperkt aantal activiteiten gewijzigd wordt uitgevoerd.

We liggen dus goed op koers om het coalitieakkoord uit te voeren en onze ambities te realiseren. In de afgelopen twee jaar was dat geen vanzelfsprekendheid, omdat we te maken hebben gekregen met een aantal ingrijpende nieuwe ontwikkelingen, zoals de corona- en de stikstofcrisis, waarvoor wij samen met uw Staten onder hoge druk maatregelen moesten nemen. Crises, die grote impact hebben op de provincie, het beleid en onze besluitvorming.

Wij zijn er als college dan ook niet alleen trots op dat de uitvoering van het coalitieakkoord goed op schema ligt, maar ook dat wij in nauwe samenwerking met uw Staten aanvullende maatregelen hebben kunnen nemen op het terrein van klimaat, wonen, economie, leefbaarheid, natuur en cultuur.

Dat betekent niet dat we er al zijn. Het eerste deel van deze collegeperiode stond voor een groot gedeelte in het teken van beleidsontwikkeling. Uw Staten hebben de kaders vastgesteld. In de komende periode komt het aan op uitvoering. Natuurlijk zullen er ook nog nieuwe beleidsvoorstellen aan u voorgelegd worden, maar de nadruk ligt op de realisatie van beleid en de besteding van de beschikbaar gestelde middelen. Daarbij zullen door ons en uw Staten nog belangrijke besluiten genomen moeten worden, omdat ook in deze uitvoeringsfase politiek gewichtige keuzes voorliggen op dossiers zoals leefbaarheid, stikstof en wonen. Wij gaan ervan uit dat wij net als in het eerste deel van deze collegeperiode vanuit onze eigen taken en verantwoordelijkheden in gezamenlijkheid met u weer passende keuzes zullen maken.

2 FOCUS TWEEDE DEEL COLLEGEPERIODE

2.1 Doorpakken: van beleid naar uitvoering

Uit het voorgaande mag blijken dat we goed op schema liggen wat betreft de uitvoering van het coalitieakkoord. Tezelfdertijd zijn we er dus nog niet. Het komt in de tweede helft van deze collegeperiode echt aan op de uitvoering. Om de verschillende doelen in de vastgestelde agenda's, strategieën en plannen dichterbij te brengen en concreet te maken. Samen met u willen wij dan ook doorpakken op de uitvoering en tot verdere besteding van de middelen komen.

De nieuwe initiatieven, die we in de afgelopen periode hebben genomen, lopen in de komende periode door. De uitvoering van motie 42, de maatregelen rondom de stikstofcrisis, de ROM, maar ook het Masterplan Wonen en het programma Tata Steel, zetten we dan ook onverminderd voort.

Daarnaast zullen we in de komende periode worden geconfronteerd met ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de wijze waarop wij onze plannen uitvoeren. Zoals het nieuwe regeerakkoord met de ambities van het volgende kabinet ten aanzien van wonen, klimaat, natuur, landbouw, mobiliteit en circulaire economie. Daarover gaan we graag te zijner tijd het gesprek aan met een nieuw kabinet.

Ook zullen we gemeenten bij het verwezenlijken van de verschillende plannen hard nodig hebben. Gemeenten, die al geruime tijd aangeven te worstelen met beperkte capaciteit en middelen, als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein en de jeugdzorg. Daar komt bij dat de bouwkosten door stijgende grondstofprijzen oplopen en er een tekort is aan (technisch) personeel in bepaalde sectoren. Door deze onzekerheden zal de implementatie van beleid geen sinecure zijn.

Wij zijn ons terdege bewust van deze risico's. Uitgangspunt blijft voor ons het coalitieakkoord. Dat gaan we uitvoeren. Wél verkennen we mogelijkheden om in de uitvoering meer focus te brengen.

2.2 Opgaven

In deze paragraaf schetsen we de voornaamste opgaven die wij in de tweede helft van deze collegeperiode willen oppakken. Een overzicht van alle opgaven vindt u in de MTR van de strategische agenda.

Klimaat en energietransitie

We gaan op volle kracht verder met de energietransitie. Na de vaststellingen van de Regionale Energiestrategieën 1.0 voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid zullen in de komende periode de zoekgebieden voor wind en zon verder worden geconcretiseerd en ingevuld. Hiervoor wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. Daarnaast gaan we aan de slag met de energie-infrastructuur. Er zijn zeer veel ontwikkelingen, naast de verduurzaming – denk aan woningbouw en de verstedelijkingsstrategie – die een beroep doen op deze infrastructuur. Samen met TenneT en Alliander vormen we een taskforce, waarin we de knelpunten rond de infrastructuur op korte termijn gaan oplossen. Daarnaast gaan we programmeren en plannen hoe de energieleverantievraagstukken op de lange termijn kunnen worden geadresseerd. Ook zullen onze ambities voor waterstof met de eerder vastgestelde uitvoeringsstrategie Waterstof verder worden uitgewerkt. Het Noordzeekanaalgebied en Den Helder zijn daarvoor ideale ontwikkellocaties. Om de warmtetransitie meer focus te geven, zullen we een Warmteplan presenteren, waarin de aanpak voor de komende jaren wordt beschreven. We gaan de governance rond de warmtetransitie een regionale insteek geven door per regio, in overleg met de

betrokken gemeenten, een warmteregisseur aan te stellen. Met het verder invullen van de klimaatopgave kunnen ook andere doelen worden gerealiseerd.

Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid

Wonen is het allerbelangrijkste dossier wat betreft de duurzame verstedelijking. Er moet de komende jaren echt fors bijgebouwd worden om de enorme woonvraag te accommoderen. Daarover is iedereen het wel eens. Vandaar dat we – aanvullend op de provinciale Woonagenda 2020 en de verschillende woonakkoorden, de woningbouwambassadeur, de aanjaagteams en de flexibele schil van experts – het Masterplan Wonen hebben gelanceerd. Naast de versnelling van de woningbouwproductie ondersteunen we hiermee ook heel gericht gemeenten bij de realisatie van hun binnenstedelijke bouwopgave. Waarbij we natuurlijk oog hebben voor onze andere doelstellingen. Zo bieden nieuwe woningen ook mogelijkheden om meer zonne-energie op te wekken. De uitvoering van het woondossier kan dan een katalysator zijn voor het realiseren van andere beleidsdoelen. Samen met de gemeenten in de Kop van Noord-Holland zetten we het traject om te komen tot geschikte huisvestingslocaties voor buitenlandse werknemers voort. Voor de zomer is het onderzoek hierover vastgesteld.

Ook ten aanzien van mobiliteit liggen er kansen. Deze kansen zijn beschreven in het Perspectief Mobiliteit en brengen we verder in beeld met de Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur (iNHi). Deze iNHi laat zien waar de provinciale infrastructuur nog niet voldoet aan de gestelde ambities. Waarbij wordt gekeken naar mobiliteitsindicatoren zoals verkeersveiligheid, fiets, doorstroming voor OV en voor wegverkeer. Maar daarnáást wordt geanalyseerd waar infrastructuur dienend kan zijn aan andere beleidsdoelen, zoals gezonde leefomgeving, ontsnippering van faunaleefgebieden, klimaatadaptatie en verstedelijking. We leveren vanuit de Nota Infrastructurele en Kapitaalgoederen 2020 – 2023 (NIKG) een bijdrage aan de duurzaamheidsambities. Ons voornemen is om de Investeringsstrategie komend voorjaar vast te stellen en met uw Staten te bespreken. Naast investeringen in slimme en duurzame oplossingen ligt er ook een grote (financiële) opgave voor het onderhouden en vervangen van onze bestaande infrastructuur. We kunnen niet alles (tegelijk) doen en zullen moeten prioriteren en keuzes maken.

Leefbaarheid en economie

Het Programma Gezonde Leefomgeving is ontwikkeld om naast de wettelijke milieutaken de opgaven op het gebied van de leefbaarheid integraal aan te pakken. Ook in het Programma Gezonde Leefomgeving wordt een koppeling gemaakt met andere beleidsopgaven. Zo kan bij mobiliteit ingezet worden op ‘actief vervoer’ (lopen, fietsen). Of kan in ruimtelijke ordening en wonen gezondheid worden meegenomen bij het toewijzen van functies aan een gebied en rekening worden gehouden met bijvoorbeeld geluidsbelasting bij het inrichten van een gebied. De uitwerking en uitvoering van het programma vindt momenteel plaats. Het programma loopt door tot en met eind 2023. Naast de verbetering van de kwaliteit van gezonde leefomgeving op de langere termijn, blijven we vanzelfsprekend inzetten op het programma Tata Steel waarmee we streven naar een gezonde en veilige leefomgeving in de IJmond en een transitie naar een duurzame staalproductie.

Met de Actieagenda Circulaire Economie worden ondernemers gestimuleerd om de transitie naar de circulaire economie te maken. We willen wat betreft de economie sowieso inzetten op groen herstel na corona. Dat doen we op verschillende manieren: via onze MKB-instrumenten, maar ook door extra aandacht op verduurzaming van bedrijventerreinen. En de komende tijd zullen we de ROM, die we dit voorjaar hebben opgericht, verder ontwikkelen. Hiermee hebben we een stevig nieuw instrument in handen om de regionale economie op een duurzame manier toekomstbestendig te maken. Momenteel bereiden we de havennota voor. In deze nota wordt aangegeven wat belangrijke ontwikkelingen zijn die de richting van de Noord-Hollandse zeehavens bepalen en welke positie de provincie hierbij wil innemen. De havennota wordt in de loop van komend jaar met u besproken. In het proces daar naartoe wordt overleg gevoerd met de belangrijke partners van de provincie voor de ontwikkeling van de zeehavens.

De arbeidsmarkt blijft wel een uitdaging. Enerzijds zijn er veel vacatures, maar anderzijds ook krimpende sectoren. Het begeleiden van werk naar werk wordt belangrijk. De energietransitie biedt daarvoor volop kansen. Via het Herstel- en Duurzaamheidsfonds (motie 42) is extra budget beschikbaar gekomen voor publiek-private samenwerkingen/campussen zoals de Zaancampus (nu Techlands), Techport en de Schiphol Community. Door gebundelde inzet via Service Punt Techniek (SPT) wordt gewerkt om technisch personeel te behouden voor techniek alsook om niet-technisch geschoolden hiervoor te interesseren.

Vitaal landelijk gebied

De provincies hebben vorig jaar met het Rijk afgesproken extra te investeren in natuur. Dit gebeurt via het Uitvoeringsprogramma Natuur. In totaal gaat het tot 2030 om een bedrag landelijk van bijna € 3 miljard extra. Doel is om bron- en herstelmaatregelen te nemen die de stikstofneerslag in de meest kwetsbare natuurgebieden terugdringen. Noord-Holland investeert circa € 44 miljoen in kwetsbare natuur. De gebiedsgerichte maatregelen die we nemen, zijn primair gericht op een kwaliteitsimpuls voor stikstofgevoelige natuur. We nemen meer dan 30 maatregelen in de hele provincie, waarbij de meeste zullen worden uitgevoerd in de Natura 2000-gebieden van onze provincie: de duinen, de veengebieden in Laag Holland en de Vechtplassen. Deze maatregelen worden de komende periode uitgewerkt en zijn aanvullend op de provinciale stikstofstrategie.

Op dit moment is in alle Natura 2000-gebieden in Noord-Holland waar wij opgaven hebben een projectleider aan de slag. In de tweede helft van deze collegeperiode richten we ons op de gestarte integrale gebiedsprocessen, waarin onder meer de onderdelen Natuurnetwerk Nederland, stikstof en bodemdaling worden meegenomen. Het Programma Natuurnetwerk 2022 (PNN), dat jaarlijks door uw Staten wordt vastgesteld, biedt een volledig overzicht van alle lopende gebiedsprocessen in het landelijk gebied. Aan de hand van dit document kunt u de voortgang volgen en wordt inzicht gegeven in de verschillende budgetten. Naast het PNN zijn de College Tours langs de verschillende gebieden waar wij werken een goed middel om zicht te krijgen op het verloop van gebiedsprocessen. Begin oktober heeft de eerste van deze College Tours plaatsgevonden. Deze was gewijd aan het gebiedsproces Westzaan.

Het onderwerp bodemdaling heeft een belangrijke impuls gekregen door het Klimaatakkoord en het Veenplan, dat de minister van LNV aan de Tweede Kamer heeft aangeboden. Op basis hiervan wordt gewerkt aan de Regionale Veenweidestrategie (RVS) voor Noord-Holland. Deze wordt naar verwachting eind 2021 ter vaststelling aan uw Staten aangeboden. In de RVS zal ook worden aangegeven op welke wijze de € 18 miljoen Impulsgelden, die wij van het Rijk hebben ontvangen, worden besteed. De uitvoering van de RVS zal gebiedsgericht worden vormgegeven. Het thema krijgt daarom een belangrijke plaats in het op te stellen gebiedsprogramma Laag Holland. Met de uitvoeringsagenda van de Voedselvisie gaan we aan de slag om in de hele keten van agrariër tot consument verduurzaming te realiseren.

Openbaar bestuur, financiën en organisatie

Gemeenten staan al geruime tijd onder druk. We zien dat en spelen er ook op in, bijvoorbeeld bij het woondossier waar we op een aantal manieren ondersteuning bieden aan gemeenten. Ook bieden we gemeenten ondersteuning ten aanzien van hun bestuurskracht. Gemeenten blijven daar zelf verantwoordelijk voor. In 2021 hebben we middelen beschikbaar gesteld, zodat gemeenten gebruik kunnen maken van de Uitvoeringsregeling versterken bestuurskracht. De komende periode werken we aan een vernieuwde versie van het beleidskader bestuurskracht dat dateert uit 2013. De startnotitie voor dit traject zal begin 2022 met uw Staten besproken worden.

Wij vinden het van groot belang om goed inzicht te hebben in de provinciale financiën, juist ook voor de langere termijn. Daarom werken we aan een studie begrotingsruimte die een aantal ontwikkelingen op de middellange termijn in beeld brengt die van invloed kunnen zijn op de provinciale middelen. De ontwikkeling van de opcenten en de herijking van het provinciefonds worden hierin meegenomen. We verwachten deze studie begin volgend jaar aan uw Staten te kunnen aanbieden.

2.3 Ten slotte

Halverwege deze collegeperiode zijn wij positief over wat we samen met u al bereikt hebben. Met de uitvoering van het coalitieakkoord zijn we goed op streek. Terwijl we ons daarnaast genoodzaakt hebben gezien om een aantal grote nieuwe initiatieven te nemen en er – niet te vergeten – veel reguliere activiteiten en processen zijn die ook gewoon doorlopen. Dat stemt ons tevreden. Tezelfdertijd is er nog veel werk te verzetten. Daar zijn en gaan wij met energie en enthousiasme mee aan de slag. Waarbij wij uitzien naar samenwerking met uw Staten.

3 TABEL: VOORTGANGSRAPPORTGAGE STRATEGISCHE AGENDA

3.1 Toelichting

In 2019 hebben uw Staten ons college verzocht de ambities van het coalitieakkoord uit te werken in een Strategische Agenda. Wij hebben de agenda op 31 maart 2020 vastgesteld en aan u aangeboden. In de Strategische Agenda staat op welke manier wij uitvoering geven aan het coalitieakkoord. Verder is afgesproken om de voortgang van het coalitieakkoord halverwege deze collegeperiode in beeld te brengen in de vorm van een midterm review.

De Strategische Agenda vormt de basis van de midterm review (MTR). In de Strategische Agenda staat in tabelvorm een overzicht van alle ambities uit het coalitieakkoord. Bij iedere ambitie is vermeld welke activiteiten wij gaan uitvoeren om de betreffende ambitie te realiseren, wat de planning is en op welke manier uw Staten bij het besluitvormingsproces betrokken zijn. De voortgang van de uitvoering tot dit moment wordt in de kolom ‘Stand van zaken 2021’ toegelicht.

Naast een inhoudelijke toelichting wordt bij iedere ambitie de voortgang ook gevisualiseerd met een stoplichtrapportage. Blauw betekent dat een activiteit is afgerond. Groen geeft aan dat de uitvoering op schema ligt. Activiteiten die vertraagd zijn, hebben de kleur oranje. Rood betekent dat een activiteit op een andere wijze is uitgevoerd dan eerder in de Strategische Agenda is beoogd.

3.2 Klimaat en energietransitie

Regionale Energiestrategieën (RES'en)

Om onze klimaatambities te realiseren zetten we volop in op energiebesparing, versnelling van de opwekking van duurzame energie, innovatie en samenwerking met onze partners. In de RES'en maken we met hen afspraken over de optimale wijze om de opwekking van duurzame energie te versnellen.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De RES'en vloeien voort uit de afspraken uit het Klimaatakkoord. In Noord-Holland worden twee RES'en opgesteld: een voor Noord-Holland Noord en een voor Noord-Holland Zuid. De provincie faciliteert het proces door het beschikbaar stellen van kennis en middelen. Daarnaast levert zij input voor de RES'en. In de concept-RES'en zijn zoekgebieden opgenomen voor wind op land en zon. Er is een inventarisatie gemaakt van de beschikbare warmtebronnen en de vraag naar warmte in de gebouwde omgeving. Deze informatie kan worden benut voor het opstellen van de Regionale Structuur Warmte (onder deel van de RES) en voor de Transitievisies Warmte die alle gemeenten uiterlijk op 31-12-2021 moeten hebben vastgesteld. In april 2020 worden de concept-Regionale Energiestrategieën (RES'en) opgeleverd, waarna GS de concepten vrijgeeft voor wensen en bedenkingen. Op 29 juni is er ruimte voor PS (8 juni commissie RWK) om hun 'Wensen en bedenkingen' op de concept-RES kenbaar te maken. Na een beoordeling door het Rijk wordt tot 1 maart 2021 gewerkt aan een definitieve versie, de RES 1.0. Naar verwachting wordt de RES in juni 2021 ter besluitvorming aan PS voorgelegd. De uitkomsten van de RES 1.0 worden vervolgens vastgelegd in het omgevingsbeleid.	De RES'en 1.0 NHN en NHZ zijn vastgesteld door de gemeenteraden en Algemene Besturen van Waterschappen. Uw Staten hebben op 5 juli 2021 de RES'en vastgesteld. Hierin is een gezamenlijke ambitie opgenomen van het opwekken van in totaal 6,3 TWh duurzame energie. Het overzicht van alle zoekgebieden met relevante data en informatie is opgenomen in de voor iedereen toegankelijke interactieve RES-viewer. In de komende periode worden de zoekgebieden wind en zon uit de RES'en verder geconcretiseerd en worden er regionale uitvoeringsprogramma's gemaakt. Dit gebeurt in opdracht van de stuurgroepen NHN en NHZ waarin gemeenten, waterschappen, provincie en ngo's zitting hebben. Parallel worden de RES'en geborgd in de omgevingsinstrumenten van gemeenten en provincie. De RES'en worden leidend voor wind op land in de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020/2022. De inventarisatie van de warmtebronnen is afgerond en opgenomen in het openbare warmtedata register (zie: Warmtedataregister (noord-holland.nl). Deze wordt voortdurend bijgewerkt. Met de vaststelling van de RES'en is ook de Regionale Structuur Warmte opgeleverd.

Actieprogramma Klimaat: energiebesparing bedrijven

In een routekaart tot 2030 werken we uit welke maatregelen we zelf treffen. Daarbij zetten we, samen met de OD's, in op strikte handhaving van wet- en regelgeving voor energiebesparing bij bedrijven.

Portefeuillehouders: Edward Stigter en Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In 2020 zetten wij vanuit de Beleidsagenda Energietransitie onze additionele bijdrage aan de Omgevingsdienst NZKG voort om prioriteit te geven aan energiebesparing bij provinciale inrichtingen. De basis hiervoor is de Wet milieubeheer. In Q2 2020 starten we ook met de vernieuwing van ons aanbestedingsbeleid. GS besluiten hier in Q3 of Q4 2020 over, maar de exacte planning is nog niet bekend.	Met de vier Noord-Hollandse Omgevingsdiensten, de Noord-Hollandse gemeenten en met input van het bedrijfsleven is het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2022-2025 tot stand gekomen, die dit najaar door ons is vastgesteld. De colleges van B&W zullen vervolgens een besluit nemen. In deze intentieovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de inzet van communicatie, actieve begeleiding, vergunningverlening, toezicht en handhaving om bedrijven die onder provinciaal en gemeentelijk toezicht vallen te stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen.

Medio 2020 zal de Beleidsagenda worden afgerond en overgaan in het Actieprogramma Klimaat. In het Actieprogramma Klimaat beschrijven we de activiteiten die we nu al uitvoeren, de activiteiten die we de komende collegeperiode willen opstarten en de instrumenten (zoals convenanten, fondsen en dergelijke) waarmee we de uitvoering van deze activiteiten willen ondersteunen. Wij willen dat onze activiteiten zo goed mogelijk aansluiten bij het nationale Klimaatakkoord. Voor de zomer van 2020 zullen PS over de inhoud van het programma worden geïnformeerd. Het Bestuursplatform Energietransitie Noordzeekanaalgebied (NZKG) heeft in 2019 ingestemd met het opstellen van een Uitvoeringsprogramma Energietransitie NZKG. Het NZKG neemt deel aan het Uitvoeringsoverleg Industrie van het Klimaatakkoord en stelt hiervoor het Regioplan CO2-reductie bedrijven op. GS en PS worden eind 2020 over beide plannen geïnformeerd.	Bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen, hebben wij ondergebracht bij de Omgevingsdienst NZKG en de Omgevingsdienst IJmond. Deze Omgevingsdiensten hebben met (bijna) alle bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag afspraken gemaakt over te nemen maatregelen in het kader van energiebesparingswetgeving. De Omgevingsdienst NZKG komt dit najaar met een evaluatie van de aanpak omtrent vergunningverlening, toezicht en handhaving op energiebesparingswetgeving bij provinciale bedrijven tussen 2016-2020. Op basis van deze evaluatie is een nieuw meerjarenplan vastgesteld, waarin de aanpak in het kader van de energiebesparingswetgeving wordt vastgelegd. De focus komt te liggen op toezicht en handhaving op de eerder gemaakte afspraken en de aansluiting op de afspraken die we hebben gemaakt in het Energiebesparingsakkoord. Dit plan van aanpak komt dit najaar beschikbaar voor ons college. Het Actieprogramma Klimaat (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Documenten/Actieprogramma_Klimaat.pdf), dat in september 2020 is aangeboden aan uw Staten, heeft niet het karakter gekregen van een Energieakkoord, omdat het sluiten ervan vertragend zou werken op de uitvoering van het Klimaatakkoord. Aanvullend is een overzicht gemaakt van het bestuurlijk overleg dat zich met de uitwerking van de klimaatafspraken bezighoudt. Om de voortgang van de activiteiten in beeld te brengen wordt een mijlpalenplanning gemaakt. In de komende periode worden, in nauw overleg met het IPO, de mogelijkheden verkend om te komen tot een bijdrage aan de verzwaring van de klimaatopgave van 49% naar 55% CO2-reductie. Ontwikkelstrategie en Regioplan NZKG zijn vastgesteld. Als uitwerking daarvan wordt een Cluster Energie Strategie (CES) opgesteld met de noodzakelijke energie-infrastructuur projecten. Deze wordt in september 2021 ingediend bij MIEK/EZK. Op basis van het Regioplan en de CES is het Uitvoeringsprogramma Energietransitie NZKG opgestart. Hierin wordt gewerkt aan een gezamenlijke propositie, investeringsagenda en programmering. Tevens worden de versnellingstafels waterstof, elektriciteit, ccs/ccu en warmte/stoom vormgegeven.

CO2-impactanalyse

Onderdeel van de routekaart is een impactanalyse van de CO_2-effecten van ons beleid en onze projecten, alsmede de effecten daarvan op welzijn en welvaart.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Er wordt een opdracht 'CO2-impactanalyse van PNH-beleid' geformuleerd. PS zullen hierover per brief worden geïnformeerd. Planning is dat in het 2e kwartaal van 2020 een Plan van Aanpak naar PS wordt toegezonden ter informatie.	In maart 2021 zijn uw Staten geïnformeerd over de voortgang van de ontwikkeling van de CO_2-impactanalyse. Op dit moment worden de begrotingsprogramma's Energietransitie en Bereikbaarheid doorgerekend op CO_2-impact. Als dat voldoet aan de verwachtingen zullen naar verwachting ook de overige programma's worden doorgerekend. Tevens is er aandacht voor het aandeel dat de provincie inneemt binnen het geheel van activiteiten op het gebied van CO_2-reductie binnen de provinciegrenzen.

Actieprogramma Klimaat

Samen met gemeenten, woningcorporaties en andere stakeholders sluiten we een eerlijk, haalbaar en betaalbaar Energieakkoord, op basis van de routekaart. In het Energieakkoord maken we ook afspraken met gemeenten over kennisdeling en over het benutten van kansen die landelijke regelingen bieden. We richten een fonds op voor de uitvoering van het Energieakkoord.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze activiteiten worden nader uitgewerkt in het Actieprogramma Klimaat. Voor de zomer van 2020 zullen PS over de inhoud van het programma worden geïnformeerd.	Het Actieprogramma Klimaat (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Documenten/Actieprogramma_Klimaat.pdf) is in september 2020 door ons aangeboden aan uw Staten.

Servicepunt Duurzame Energie

We verbreden de inzet van het Servicepunt Duurzame Energie met het thema circulaire economie en zorgen ervoor dat deze kennis ook beschikbaar komt voor burgerinitiatieven.

Portefeuillehouders: Edward Stigter en Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij hebben op 3-3-2020 besloten het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) voor de periode 2021 tot 2025 te continueren. Het SPDE zal op basis van de kennisbehoefte van burgerinitiatieven diverse masterclasses organiseren. Er wordt een plan uitgewerkt voor het stimuleren van circulariteit in de bouw. Indien hierbij een rol voor gemeenten is voorzien, kan het SPDE worden ingezet voor kennisontwikkeling van gemeenten op dit thema. Het is nog niet bekend hoe de besluitvorming van het plan eruitziet.	In 2020 zijn de werkzaamheden van het SPDE aanbesteed. Het consortium Over Morgen, AEF, Frisse Blikken en 5 plus 1 kwam met de beste aanbieding en voert de komende vier jaar de werkzaamheden van het SPDE uit. Komend jaar ronden gemeenten hun Transitievisie Warmte af. In deze visie beschrijft de gemeente hoe zij de warmtevoorziening van de gebouwde omgeving wil verduurzamen. Verwacht wordt dat de werkzaamheden bij gemeenten verschuiven van planvorming naar uitvoering. De ondersteuning van het SPDE past zich aan de veranderende behoefte van gemeenten aan. Voor circulair bouwen zijn de kansen voor samenwerking tussen het programma Circulaire Economie en het SPDE verkend. Er is gestart met een groep woningcorporaties die aan de slag zijn met circulair bouwen. Zo is er een digitale tour langs inspirerende voorbeelden gemaakt, heeft de provincie een handboek circulair renoveren opgesteld en kunnen corporaties gebruikmaken van een adviseur circulair bouwen.

Energie-infrastructuur

We zetten ons in voor een goede energie-infrastructuur. Daarnaast formuleren we een visie op de benutting van de bodem voor warmtenetten, warmte-koudeopslag en ondergrondse energie-infrastructuur. Om restwarmte en CO_2 optimaal te benutten maken we een warmte- en CO_2-kaart.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De energie-infrastructuur (warmte, elektriciteit, gas en opslag) zal de komende decennia flink moeten worden aangepast. Daarom stellen we als onderdeel van het Actieprogramma Klimaat een integrale visie voor de toekomstige energie-infrastructuur op. Vooruitlopend op deze visie is in 2019 een systeemstudie uitgevoerd naar huidige en toekomstige energie-infrastructuur. In een vervolgstudie met TNO worden drie beleidsopties onderzocht voor een toekomstig energiesysteem. De aanlanding van wind op zee maakt hier tevens onderdeel van uit alsook mogelijkheden voor conversie op zee. GS en PS worden eind 2020 geïnformeerd over de resultaten van de TNO-studie. Benutting bodem: De provincie neemt deel aan het programma WINDOW, waarbij onderzoek wordt gedaan naar de opslag van hoge temperatuur warmte (HTO) in de bodem. Het programma levert informatie op over kansen en risico's van HTO. Deze informatie wordt benut voor de energie-infrastructuur visie en bij het bepalen van de vergunningsvoorwaarden voor HTO's.	In november 2020 is met uw Staten de notitie 'Bouwstenen adaptieve uitvoeringsstrategie energie-infrastructuur 2020-2024' besproken die in samenspraak met de netbeheerders is opgesteld. Op basis van deze beleidsnota is een taskforce opgericht waarin provincie en netbeheerders samenwerken. Deze taskforce pakt no-regret maatregelen op en versnelt de uitvoering. Daarnaast zal de provincie zich inzetten om een ontwerp te maken van het regionaal hybride energiesysteem van de toekomst. De TNO-tool die wordt ontwikkeld, kan hiervoor benut worden. Momenteel worden de drie aanlandingen wind op zee in Wijk aan Zee gerealiseerd (2,1GW). Daarnaast wordt onderzocht hoe er in Velsen (nabij de Vattenfallcentrale) een aanlanding van 700 MW ingepast kan worden. Voor de periode na 2030 is de provincie via het rijksprogramma VAWOZ betrokken bij de verkenningen naar nieuwe aanlandlocaties. Hiervoor is systeemintegratie een van onze uitgangspunten en bekijken we hoe we de aanlandingen kunnen gebruiken om het hybride energiesysteem vorm te geven. Benutting bodem: Voor vergunningverlening van HTO levert het programma WINDOW in september 2021 een tijdelijk afwegingskader. Dit afwegingskader wordt de komende twee jaar getoetst bij diverse HTO-aanvragen buiten Noord-Holland, waarna het definitieve afwegingskader wordt opgeleverd.

Wind op land

Om de energietransitie vorm te geven is ruimte nodig voor de plaatsing van windmolens. Onze voorkeur heeft het om zoveel mogelijk windmolens op zee te plaatsen. Echter, ook op het land zal de plaatsing van windmolens nodig zijn. Daarom wijzigen wij het beleidskader Wind op Land. Binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) bieden wij, vooruitlopend hierop, ruimte voor de plaatsing van windmolens op basis van het principe 'ja, mits'.

Buiten de MRA hanteren wij een restrictief 'nee, tenzij'-beleid, tot het moment van vaststelling van de RES Noord-Holland Noord, waarin duidelijk zal worden op welke plaatsen draagvlak is voor de plaatsing van windmolens. Tot dat moment zijn alleen burgerinitiatieven voor nieuwe windmolens mogelijk wanneer breed draagvlak is aangetoond en een goede landschappelijke inpassing is gegarandeerd. Wij kunnen ondersteuning bieden bij de uitvoering van draagvlakonderzoek.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De vertaling van het onderdeel windenergie vraagt een wijziging van de ruimtelijke verordening. Dit is gedaan in de ontwerp omgevingsverordening welke op 18 februari 2020 ter inzage is gelegd. Naar verwachting stellen Provinciale Staten op 29 juni 2020 de omgevingsverordening vast. De eerste tranche van de omgevingsverordening komt op 8 juni 2020 in de RWK- commissie.	Het beleid voor Wind op Land dateert uit 2014. In de periode vanaf 2014 is er in de regels zoveel aangepast dat dit beleid niet meer van toepassing is en ingetrokken moet worden. Om de route van 2014 naar nu te beschrijven wordt de 'Doorontwikkeling Wind op Land' uitgewerkt. In dit document wordt ingegaan op hoe de provincie Noord-Holland aankijkt tegen de doorontwikkeling van Wind op Land in de eigen provincie. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat in het Klimaatakkoord is afgesproken dat in Nederland Regionale Energiestrategieën (RES) moeten worden gemaakt, waarin wordt gezocht naar locaties waar duurzame energie kan worden opgewekt door middel van zonnepanelen of windmolens. Daarbij zullen de gemeenten meer ruimte krijgen om hun eigen windbeleid te bepalen. Bovenwettelijke maatregelen, zoals een de lijnopstelling van minimaal 3 molens en minimaal 600 meter afstand, worden geschrapt. Dit zal worden doorgevoerd bij de volgende wijziging van de omgevingsverordening. Het 'ja mits... nee, tenzij'-principe is doorgevoerd in de Omgevingsverordening 2020.

Zonne-energie

Wij zetten het huidige beleid voor zonneakkers voort en zien kansen om op meer locaties zonne-energie mogelijk te maken. We richten ons in de eerste plaats op het benutten van de capaciteit van daken, parkeervoorzieningen en bedrijventerreinen. Daarnaast gaan we onze provinciale wegen en gebouwen optimaal benutten. Waardevolle landbouwgrond en natuurgebieden worden ontzien. We stimuleren gemeenten om kansen in kaart te brengen, initiatieven aan te jagen en knelpunten op te lossen. We stellen hiervoor kennis en middelen beschikbaar en stellen een zonne-aanjager aan. In een pilot onderzoeken we of zonneakkers in de Schipholregio tevens een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van de ganzenoverlast. Verder zien we kansen voor zonne-energie in het IJsselmeer, de combinatie van zonne- en windenergie op één locatie en een pilot voor drievoudig ruimtegebruik, waarbij zonne-energie wordt gecombineerd met verbetering van de bodemkwaliteit en biodiversiteit.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In 2020 lopen verschillende trajecten t.a.v. stimulering van zon op daken: de 'versnellingsaanpak Zon op bedrijfsdaken'; een samenwerking met de stichting Schooldakrevolutie en de gebiedsaanpak Zon op agrarische daken. Voor parkeerlocaties wordt in 2020 vervolg gegeven aan het project 'Parkeer de Zon' waarin de zonpotentie van parkeerlocaties inzichtelijk wordt gemaakt. Deze projecten lopen door tot in de tweede helft van 2020 waarna er bij succes opties zijn tot verlenging naar 2021.	De drie stimuleringstrajecten Zon op dak zijn begin 2021 geëvalueerd. Op basis van de evaluatie en RES-ambities herijken we het stimuleringsbeleid voor zon in de tweede helft van 2021. Eind 2020 is de tool 'Park the Sun' gelanceerd, als onderdeel van het project 'Parkeer de Zon'. We verkennen nu een subsidieregeling voor het realiseren van solar carports in Noord-Holland. We onderzoeken of we willen investeren in de tool 'Zonnedakje', een verbeterde versie van de tool 'Atlas Zon op bedrijfsdaken'. Naast zon op daken en parkeerplaatsen jagen we andere innovatieve toepassingen voor meervoudig ruimtegebruik aan. Zo cofinancieren we een pilot voor een energieleverend geluidscherm in Alkmaar, zijn we grootaandeelhouder van SolaRoad B.V., een startup die zonnecel-technologie verwerkt in het wegdek, en met drie andere provincies zijn we betrokken bij een aanbesteding voor een zonnefietspad. Daarnaast zijn we nog steeds aangesloten bij nationale onderzoeksconsortia 'zon-op-water' en 'zon-op-infra'.

Wij stimuleren naast daken ook de totstandkoming van zonne-energie via andere vormen van meervoudig ruimtegebruik, zoals 'zon-op-water' en 'zon-langs-infra'. Daarnaast ondersteunen we de toepassing van innovaties zoals zonnecellen op gevels, in ramen, boven parkeerplaatsen en op kassen. In het Actieprogramma Klimaat zullen de zonprojecten die nog niet zijn opgepakt nader worden uitgewerkt. Uit de RES moet blijken welke andere toepassingen van zon in gemeenten kunnen rekenen op draagvlak. In de gemeente Koggenland wordt de komende jaren zonnepark Jaagweg ontwikkeld op het voormalige Distriportterrein. De Atlas Zon op bedrijfsdaken waar gemeenten veel gebruik van maken, zetten we voort. De resultaten van een onderzoek naar effecten van zonne-energie op bodem en ecologie zijn verwerkt in het ruimtelijk beleid. Vervolg monitoringsonderzoek wordt in interprovinciaal verband opgepakt. Het huidige zonneparken-beleid blijft van kracht, maar kan naar aanleiding van de RES op onderdelen worden aangepast. Voor de eigen gebouwen van de provincie is er een routekaart energieneutraal 2028. Onderdeel hiervan is het zelf opwekken van de in de gebouwen verbruikte energie door middel van zonne-energie op eigen locaties van de provincie vanaf 2023. Het Plan van Aanpak Klimaatneutraal is gereed in Q1 2020.	Het zonneparkenbeleid blijft vooralsnog van kracht. Ten aanzien van zonneparken vormt de RES namelijk geen aanleiding voor het aanpassen van het zonneparkenbeleid. Aanvullend voeren we een beleidsverkenning uit voor de inzet van provinciale gronden ten behoeve van de RES/duurzame energieopwekking. In oktober 2021 start een landelijk onderzoek naar de relatie tussen zonneparken en biodiversiteit: Ecocertified. Acht provincies dragen bij aan de kosten van dit vierjarige onderzoek, dat onder regie van de WUR wordt uitgevoerd. De provincie Noord-Holland en de gemeenten Hollands Kroon en Medemblik hebben via de RES 1.0 duidelijk gemaakt dat het voorstel om zonne-energie op te wekken door middel van zonne-atollen op het IJsselmeer op een locatie tussen de stad Medemblik en het dorp Den Oever (Plan 'Duurzaam Leefbaar'), een interessante optie is. Inmiddels is contact gezocht met het Rijk om de planvorming verder uit te werken. De intentieovereenkomst om de provinciale gronden in te zetten voor de realisatie en exploitatie van een zonneweide aan de Jaagweg wordt tussen gemeente en provincie in 2021 getekend. De gemeente heeft te kennen gegeven zelf de realisatie en exploitatie te willen doen. Gesprekken hierover lopen. Daarmee zijn twee opties op tafel: in eerste instantie onderzoeken of de gemeente het gaat doen en zo niet worden de gronden aan een marktpartij in erfpacht via aanbesteding uitgegeven. In juni 2020 is het Dashboard Energietransitie in Noord-Holland gelanceerd om inzicht te geven in de stand van zaken met betrekking tot de klimaatafspraken en energietransitie in Noord-Holland. Het bestrijkt alle thema's die zijn opgenomen in het Actieprogramma Klimaat 2020-2023. Naast een thematische opbouw is het mogelijk om geografisch door te klikken naar gegevens op RES- en zelfs op deel-RES-niveau. Jaarlijks worden de cijfers voor de zomer geactualiseerd en zijn er diverse aanvullingen en verbeteringen in het dashboard aangebracht. De routekaart energieneutraal wordt uitgevoerd. In 2021 wordt het eerste oudbouwpand geïsoleerd en worden de aanbestedingen voor nog twee oudbouwpanden gedaan en zal in 2023 zonneweide N207 van start gaan.

Biomassa

Wij wenden onze invloed aan om de uitbreiding van bestaande of bouw van nieuwe grootschalige biomassacentrales tegen te gaan.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Omdat het Rijk aan een duurzaamheidskader voor biomassa werkt, hebben wij op 21-1-2020 besloten dit kader af te wachten voordat vervolgstappen worden genomen. Dit kader wordt rond de zomer van 2020 verwacht. GS hebben PS per brief hierover geïnformeerd. PS (commissies RWK en EFB) worden betrokken bij de ontwikkeling van het Noord-Hollandse duurzaamheidskader voor biomassa. Over de wijze van betrekken stemmen GS met PS af, nadat het duurzaamheidskader van het Rijk is verschenen. Daarnaast is er een brief vanuit de MRA-portefeuillehouders Duurzaamheid aan de SER gestuurd, waarin zij hun zorgpunten over de inzet van biomassa uitspreken. Wij hebben op 25-2-2020 ingestemd met deze brief.	Halverwege 2021 is het duurzaamheidskader van het Rijk nog niet verschenen. Waarschijnlijk zal dit pas ná de vorming van een nieuw kabinet worden opgesteld.

Innovatieve energietransitie

Innovatie is een wezenlijk onderdeel van de energietransitie en biedt economische kansen. Waar mogelijk willen wij dit stimuleren. Voorbeelden daarvan zijn aquathermie, blauwe energie, geothermie en warmte-koudeopslag. Voor geothermie willen we samenwerken met gemeenten en marktpartijen in een geo-alliantie, waarbij we monopolie posities voor marktpartijen willen voorkomen.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In het Actieprogramma Klimaat werken we nader uit hoe we energietransitie-innovaties gaan ondersteunen. Voor geothermie is een versnellingsproject gestart dat tot doel heeft de samenwerking met gemeenten en marktpartijen tot stand te brengen. Welke vorm de samenwerking uiteindelijk krijgt (een geo-alliantie of anders) is afhankelijk van de wensen van de verschillende partijen. Zodra dit is uitgewerkt, zullen GS hierover een besluit nemen en PS per brief informeren. Op dit moment is hiervoor nog geen planning te geven. Daarnaast zal vanaf medio 2020 seismisch onderzoek worden gedaan in de MRA. Dit is onderdeel van het landelijke SCAN-project (Seismische Campagne Aardwarmte Nederland).	Geothermie: In november 2020 is een Samenwerkingsovereenkomst gesloten met tien partijen (provincie Flevoland, enkele gemeenten en diverse aardwarmteontwikkelaars en warmtebedrijven) over kennisdeling en gezamenlijke communicatie en andere ontwikkelingen. Aan een nadere detaillering/ concretisering wordt gewerkt. In mei 2021 hebben zich daar nog zeven partijen bij aangesloten. Het seismisch onderzoek is gestart in 2020, vond in de winter plaats in andere delen van Nederland en wordt voor de MRA afgerond in september/oktober 2021. De resultaten worden begin 2022 bekend. Daarnaast wordt gewerkt aan een garantieregeling voor de eerste aardwarmteboring(en) in het MRA-gebied. Uw Staten worden te zijner tijd geïnformeerd. Gemeenten hebben de regie bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving, het is dus aan hen om te onderzoeken voor welke wijken aquathermie het beste kan worden toegepast. Waterschappen spelen een belangrijke rol als 'beheerder' van het water. De provincie speelt vooral een ondersteunende rol: • We leggen data van TEO, TEA en TED vast en beheren dit in ons warmtedataregister (inclusief viewer). Deze is kortgeleden uitgebreid met riothermiegegevens van alle NH-gemeenten. • We hebben een regulier overleg met de drie waterschappen over kennisuitwisseling en -uitbreiding, waaruit de financiering voor een onderzoek naar de gevolgen van warmteonttrekking naar voren is gekomen. • We zijn ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij een aquathemieproject in Uitgeest en Muiderberg. • We zijn medefinancier van een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Noord-Hollandse waterschappen naar de ecologische effecten van aquathermie (TEO). Daarnaast hebben we contact met het landelijke netwerk aquathermie (NAT) en verspreiden we kennis door lezingen.

Waterstof

Waterstof heeft veel potentie als duurzame energieoplossing voor personen- en vrachtvervoer. De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen zich ontwikkelen tot energiehavens voor het onderhoud van de windparken op zee en de productie en opslag van waterstof.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij verkennen met de partners in Noord-Holland wat de ambities zijn op waterstofgebied, waar de potentie van waterstof binnen onze provincie zit en wat er voor nodig is om deze potentie te realiseren. Samen met onze partners formuleren wij een strategie en een gezamenlijke aanpak om deze ambities gestalte te geven en potenties waar te maken. Deze aanpak zal het derde kwartaal van 2020 ter besluitvorming aan GS worden voorgelegd en PS zal per brief hierover worden geïnformeerd.	In oktober 2020 hebben wij de Noord-Hollandse uitvoeringsstrategie Waterstof vastgesteld en uw Staten hierover geïnformeerd. In 2021 geven we uitvoering aan die strategie door financiële middelen in te zetten, kennis en expertise in te zetten, mee te helpen met proposities en position papers waterstof en Letters of Support af te geven. Verder zijn we zijn lid geworden van de European Clea Hydrogen Alliance en leveren we input aan EZK voor het Nationaal Waterstofprogramma. Ook zijn we bestuurlijk voorzitter van het Waterstofprogramma NHN en het programma Energietransitie NZKG. In het kader van het programma Energietransitie NZKG is de versnellingstafel waterstof van start gegaan. Hierin werkt een coalitie van publieke en private partijen aan de ontwikkeling van de waterstofeconomie.

3.3 Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid

Ruimtelijke ordening

Omgevingswet

Onze sturingsfilosofie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan, regionaal wat moet. We vertalen de ambities van dit coalitieakkoord zo spoedig mogelijk in de Omgevingsverordening.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De ontwerp-omgevingsverordening NH2020 ligt ter inzage en de definitieve omgevingsverordening zal in de commissie RWK in juni worden besproken en ter vaststelling voorliggen in de PS-vergadering van 29 juni. Na vaststelling van deze Omgevingsverordening NH2020, zal de Omgevingsverordening NH2021 in procedure worden gebracht. In de Omgevingsverordening NH2021 zal de verordening 'omgevingswetproof' worden gemaakt. Dat wil zeggen dat de Omgevingsverordening wordt aangepast aan de nieuwe Omgevingswet (grondslagen, op onderdelen gewijzigde bevoegdheden, nieuw instrumentarium). De planning hiervan is dat deze in een ingelaste vergadering na het reces in concept met de commissie RWK wordt besproken. Vervolgens zal het ontwerp ter inzage worden gelegd. In de commissies van eind november wordt de definitieve omgevingsverordening NH2021 besproken en ligt deze ter vaststelling voor in de PS-vergadering van december.	De Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 (OV NH2020) is door uw Staten vastgesteld en inmiddels in werking getreden. De Omgevingsverordening, die 'omgevingswetproof' is, heeft als ontwerp ter inzage gelegen. Als gevolg van het uitstel van de Omgevingswet – op dit moment voorzien durende tot 1 juli 2022 – is besloten om een 1e partiële herziening van de OV NH2020 in procedure te brengen. De wijziging behelst de wind op land regels. Deze worden in overeenstemming gebracht met de regels zoals die zijn opgenomen in het ontwerp OV NH2022 waarbij de RES'en 1.0 leidend zijn voor wind op land. De vaststelling en het in werking treden van deze 1e partiële herziening is voorzien voor begin 2022. Er is voor de herkenbaarheid gekozen om dan ook de OV NH2022 vast te stellen.

Datacenters

Noord-Holland is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor datacenters. Wij willen deze ontwikkeling verder faciliteren en daarmee de ICT-sector versterken. Daarbij hebben we oog voor het effect van datacenters op het landschap, het benutten van restwarmte en de energievoorziening. We verankeren dit in ons beleid.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In de MRA wordt in PLABEKA-verband samen met gemeenten en nutsbedrijven een datacenterstrategie opgesteld. Onderdeel daarvan is het opstellen van vestigings-voorwaarden door gemeenten voor datacenters. In de eerste helft van 2020 worden zowel de strategie als de vestigingsvoorwaarden in MRA-verband besproken en de besluitvorming over een mogelijk nieuw datacentercluster wordt meegenomen bij de MRA-Verstedelijkings-strategie. De Staten zullen ook uitgenodigd worden inbreng te leveren in deze Verstedelijkingsstrategie middels bijeenkomsten in april/mei 2020. Voor de datacenterontwikkeling in Hollands Kroon zijn in het gebiedsplan Wieringermeer afspraken gemaakt en ontwikkelprincipes vastgesteld.	Op 13 juli 2021 is door ons de concept Noord-Hollandse Datacenterstrategie vastgesteld. Wij hebben de ambitie uitgesproken in Noord-Holland de meest duurzame en innovatieve datacenter hub van Europa te willen hebben. Daarvoor zal de samenwerking worden gezocht met externe partners zoals gemeenten, de energiesector, de omgevingsdiensten, de datacentersector en brancheorganisaties, het Rijk en de watersector. Wij zijn bevoegd gezag voor datacenters met een totaal vermogen van meer dan 50 MW. De tussenversie van de datacenterstrategie wordt nog besproken met externe partners en in september 2021 met Provinciale Staten. Daarna zal de definitieve strategie worden opgesteld. Daarnaast wordt in MRA-verband verder gesproken over afstemming van beleid en een gezamenlijke MRA-strategie, zodat wordt toegewerkt naar eenduidigheid en gelijke voorwaarden in zowel Noord-Holland als Flevoland.

Behoud Noord-Hollands Landschap

We willen het Noord-Hollandse landschap behouden en gaan ongewenste ruimtelijke effecten tegen.

Portefeuillehouders: Cees Loggen en Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd via de Provinciale Omgevingsverordening.	Deze ambitie is tot stand gebracht met het in werking treden van de OV NH2020. Dit is gebeurd door het in werking laten treden van de werkingsgebieden met de daarbij behorende kernkwaliteiten, waaronder die van Bijzonder Provinciaal Landschap, Natuur Netwerk Nederland en Landelijk Gebied.

Wonen

Provinciale Woonagenda 2020-2025

Wij vinden het belangrijk om in de grote en toenemende vraag naar betaalbare woningen in onze provincie te voorzien en de woningbouwproductie te versnellen. Tegelijk willen wij de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Een goede ruimtelijke inpassing van woningbouwprojecten is daarbij belangrijk.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De woonambities uit het coalitieakkoord worden in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in een Provinciale Woonagenda 2020-2025. Deze Woonagenda is een uitvoeringsdocument van de Omgevingsvisie met actiepunten voor de periode 2020-2025. In de Woonagenda zijn de onderwerpen uitgewerkt in acties. Tevens vormt de woonagenda een leidraad voor het sluiten van woonakkoorden met de regio's onder meer over de genoemde onderwerpen. De bespreekversie van de Woonagenda is door ons vastgesteld en besproken met partijen uit het veld en de Statencommissie RWK. De definitieve versie wordt eind maart 2020 vastgesteld. PS ontvangen deze versie. In de loop van 2020 worden de woonakkoorden uitgewerkt. Met de commissie RWK is afgesproken dat het eerste woonakkoord aan de commissie wordt verstrekt. Net als in eerdere jaren voeren wij in 2020 de Monitor Woningbouw uit (eind 2020), actualiseren we de viewer woningbouw-locaties, en verlenen we subsidies aan regio's in het kader van het uitvoeren van RAP's en de daaropvolgende woonakkoorden (doorlopend). In het kader van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw blijven de instrumenten 'knelpuntenbudget', de 'flexibele schil' (MRA) en een vergelijkbare subsidie voor Noord-Holland Noord ingezet worden (doorlopend). PS zullen in het najaar van 2020 geïnformeerd worden over de voortgang van het Uitvoerings-programma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouwproductie.	In november 2020 en mei 2021 hebben wij een voortgangsrapportage van de Woonagenda opgesteld die aan de commissie RWK is toegezonden. Daarin staat aangegeven dat met vrijwel alle regio's een woonakkoord is gesloten en dat via het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen & versnellen woningbouw en de Bouwambassadeur wordt geïnvesteerd in versnelling van de woningbouw. Bovendien zorgt de provincie via samenwerking en kennisuitwisseling ervoor dat thema's als duurzaamheid, circulariteit en flexwonen worden gestimuleerd. De eerste versie van het Masterplan Wonen (30 juni 2021 door ons vastgesteld) heeft tot doel gemeenten in de provincie te helpen versneld betaalbare woningen te bouwen en betaalbaar te houden. Wij komen met voorstellen om een actieve rol van de provincie in binnenstedelijke grondpolitiek te verkennen. Daarnaast intensiveert de provincie haar aanjagende en verbindende rollen, onder andere door extra te investeren in het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw. Het leveren van informatie en monitoring is een doorlopend proces dat nu en de komende jaren aan de gang blijft. Gemeenten actualiseren ieder jaar de Plancapaciteit, voor het laatst is dit gebeurd in maart/april 2021. Op basis van die informatie stelt de provincie jaarlijks de Monitor Woningbouw op. De meest recente is de Monitor Woningbouw 2020 van november 2020. We voeren in drie gremia structureel overleg met marktpartijen: versnellingstafels (klein, diverse stakeholders, compact kernteam), de klankbordgroep marktpartijen (brede groep van diverse marktpartijen) en bouwtafels (bouwers georganiseerd door Bouwend Nederland). Er zijn in de periode oktober 2020 – mei 2021 door de provincie 2 versnellingstafels en 1 klankbordgroep marktpartijen georganiseerd. Er zijn 2 bouwtafels georganiseerd.

Contacten met Bouwend Nederland en andere marktpartijen blijven bestaan in de vorm van de Samenwerkingsagenda en klankbordgroep marktpartijen en worden geïntensiveerd in de vorm van een bouwtafel (doorlopend). PS zullen in 2021 over de voortgang van de uitvoering van de Woonagenda worden geïnformeerd.	

Binnenstedelijk bouwen

In de MRA continueren we het huidige beleid, dat erop gericht is de woonopgave binnenstedelijk en rondom OV-knooppunten te realiseren en het landschap te beschermen. We stellen de komende jaren middelen beschikbaar voor de inzet van aanjaagteams, zowel in de MRA als daarbuiten. Daarnaast zetten we een bouwambassadeur in om verbindingen te leggen tussen de verschillende initiatieven.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025.	In de Woonagenda was voor 2020 als actiepunt opgenomen dat het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw herijkt zou worden. Wij hebben in december 2020 ingestemd met de herijking. Daarbij is tevens extra, van BZK verkregen, subsidie toegevoegd aan het budget dat in het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw al beschikbaar was voor de regeling flexibele schil. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over inzet van het knelpuntenbudget. Er is opnieuw een regeling vastgesteld voor een flexibele schil voor kleine gemeenten/kleine projecten. Deze regeling geldt nu voor heel Noord-Holland en dus ook voor kleine gemeenten in de MRA. Daarnaast is ook de subsidie voor de flexibele schil MRA aangevuld én is deze juist ook beschikbaar gemaakt voor grote projecten in de gemeenten Alkmaar, Hoorn en Heerhugowaard. Bij vaststelling van het Masterplan wonen is vanuit het knelpuntenbudget extra subsidie overgeheveld naar beide vormen van de flexibele schil (de regeling en de flexibele schil MRA). Daarnaast is door ons subsidie verstrekt voor een opleiding gebiedsontwikkeling voor ambtenaren van Noord-Hollandse gemeenten met grote projecten, die onderdeel zijn van de aanpak Bereikbare Steden, om de woningbouwopgave daar te versnellen. Vanuit het Masterplan worden 2e helft 2021/begin 2022 aanvullende maatregelen uitgewerkt om gemeenten te helpen de woningbouw (vooral binnenstedelijk en nabij OV-knooppunten) te versnellen.

Woonakkoorden

Buiten de MRA willen we woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders om de lokale behoefte aan woningen in beeld te brengen en knelpunten op te lossen. In deze woonakkoorden maken we afspraken om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren. Deze wens mag er echter niet toe leiden dat de realisatie van sociale huurwoningen wordt belemmerd.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025.	Met de meeste regio's (West-Friesland, Zuid-Kennemerland/IJmond, Gooi en Vechtstreek, Amstelland-Meerlanden, Zaanstreek/Waterland en Alkmaar) is eind 2020 of begin 2021 een woonakkoord aangegaan. De regio's Kop van Noord-Holland en Amsterdam volgen na de zomer van 2021. In de woonakkoorden staan onder andere afspraken over versnelling van de woningbouw, betaalbaarheid en duurzaamheid. Ook bevat elk woonakkoord een overzicht van buitenstedelijke woningbouwplannen. Voor de uitvoering van de afspraken in de woonakkoorden kunnen regio's subsidie aanvragen bij de provincie (uitvoeringsregeling Woonakkoorden). Medio 2021 waren 6 subsidies verleend, aan 4 verschillende regio's. Zowel voor het opstellen van een woonakkoord als voor het uitvoeren van projecten. Voor de regeling is in totaal € 2.635.000,- beschikbaar tot en met 2025.

ARO

We sluiten deze woonakkoorden als uit onderzoek blijkt dat er aantoonbaar behoefte is aan nieuwbouwwoningen voor lokale of economisch gebonden woningzoekenden. Voorwaarde is dat woningen volledig klimaatneutraal en circulair gebouwd en landschappelijk goed ingepast worden. De ARO en PARK adviseren vroeg in het proces over de ruimtelijke kwaliteit. Wij wijzigen de samenstelling van de ARO om beter recht te doen aan de integraliteit van onze Omgevingsvisie.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:	
Te ondernemen acties/activiteiten	**Stand van zaken 2021**
Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025.	In de Woonagenda is besloten om met alle regio's woonakkoorden af te sluiten. De ARO bestaat voornamelijk uit deskundigen op het gebied van landschap, stedenbouw en cultuurhistorie, veelal ook met (deel)kennis op het gebied van water, landbouw, ecologie en duurzame energie. Met de komst van een deskundige op het gebied van circulaire landbouw/economie (in combinatie met landschapsarchitectuur) en een deskundige op het gebied van ecologie/biodiversiteit (beiden per 1 oktober 2020 lid van de ARO) en per 1 februari 2021 ook een deskundige op het gebied van klimaatadaptatie (eveneens in combinatie met landschapsarchitectuur) is de samenstelling van de ARO verder aangevuld. De ARO bestaat op dit moment uit acht leden. Bovendien heeft de ARO per 1 december 2020 een onafhankelijk voorzitter in de persoon van Han ter Heegde, burgemeester van Gooise Meren.

Expats en woonruimte

Wij verkennen met de gemeente Amsterdam wat de meerwaarde is van uitbreiding naar alle Noord-Hollandse gemeenten van de begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:	
Te ondernemen acties/activiteiten	**Stand van zaken 2021**
Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025.	De provincie Noord-Holland is ambtelijk in gesprek geweest met de gemeente Amsterdam en International Newcomers (IN) Amsterdam over de begeleiding van de internationale werknemers die op zoek zijn naar geschikte woonruimte in de MRA. Ambtelijk is geconstateerd dat er op dit moment geen verdere noodzaak is voor de provincie om de begeleiding van de internationale werknemers uit te breiden naar de MRA en andere Noord-Hollandse gemeenten. De woningbehoefte is zo groot, dat het niet haalbaar wordt geacht om deze doelgroep voorrang te geven op de woningmarkt. Wel sluit de provincie aan bij lopende initiatieven van IN Amsterdam, zoals de Map It Out-tool en een survey naar de wensen en behoeften van internationale werknemers ten aanzien van huisvesting. Door IN Amsterdam wordt gewerkt aan een 'zachte landing' voor internationals via een regiobreed netwerk. De provincie blijft aangehaakt op de ontwikkelingen via de ambtelijke werkgroep internationalisering.

OV-knooppunten

Het beleid voor OV-knooppunten wordt voortgezet. We stimuleren woningbouw en bedrijvigheid rondom de 60 treinstations en vier grote busstations die aangewezen zijn als OV-knooppunten. De gemeenten ontwikkelen deze knooppunten zelf. Wij geven ruimte aan gemeenten om binnen de voorwaarden van het huidige OV-knooppuntenbeleid zelf te bepalen hoe ze deze woningbouw vormgeven en of ze meer woningen bouwen dan eerder is vastgesteld. Deze verruiming geldt alleen bij binnenstedelijke OV-knooppunten.

Portefeuillehouders: Cees Loggen en Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In het voorjaar van 2020 wordt de ambitie verwerkt in de update van het programmaplan, met daarin de strategie voor de komende collegeperiode. In dit programmaplan wordt aangegeven wat de inzichten en verworvenheden van de afgelopen periode zijn, wat de betekenis is van nieuwe (beleids) ontwikkelingen voor de programmadoelstellingen, welke keuzes we maken in de periode 2019-2023 en welke aanpak we hierbij hanteren. Het programma richt zich met haar activiteiten op drie onderdelen: Kennis en Onderzoek, Corridors en Knooppunten. Voor de periode 2019-2023 is opnieuw budget vrijgemaakt voor OV-knooppunten binnen het nieuwe OV-fonds. Voor dit OV-fonds wordt een bestedingsplan opgesteld. Het programmaplan OV-Knooppunten 2019-2023 zal een van de bouwstenen zijn voor het bestedingsplan dat de eerste helft van 2020 wordt opgesteld. Doel is om daarin OV-knooppunten in samenhang met de bredere doelstellingen voor Openbaar Vervoer te bezien en de middelen zo effectief mogelijk in te zetten, waarbij de opgave centraal staat en meerdere doelen behaald kunnen worden. Het bestedingsplan (en daarmee het programmaplan voor OV-knooppunten) leent zich voor de behandeling volgens het BOB-model. Het eerste concept zal in de betreffende Statencommissie(s) worden besproken.	Op 26 mei 2020 hebben wij het Programmaplan OV-knooppunten *Strategie OV-knooppunten 2019-2023* vastgesteld. Hierin zijn inzichten uit de vorige coalitieperiode opgenomen, kaders en nieuwe ontwikkelingen geschetst en de betekenis hiervan voor het vervolg van het programma. Vervolgens zijn de visie en geactualiseerde doelstellingen opgenomen en de inzet en aanpak voor de periode 2019-2023. Omdat stations belangrijke schakels zijn in de reis van mensen op weg naar werk, naar voorzieningen of recreatieve bestemmingen, stimuleert de provincie nieuwbouw rondom stations zodat het openbaar vervoer optimaal benut wordt. Op 14 september 2020 is daarom het Bestedingsplan OV-fonds door uw Staten vastgesteld, na bespreking van het eerste concept in de commissies. Bouwstenen zijn het programmaplan OV-knooppunten, het Regionale OV-Toekomstbeeld en de OV- en ketenaanpak. In het bestedingsplan zijn doelstellingen en uitgangspunten, een prioritering, aanpak en uitwerking budget opgenomen. Inmiddels hebben wij besloten voor 2 projecten een bijdrage te reserveren. In het najaar van 2021 is een voortgangsrapportage opgesteld met de stand van zaken van de projectenlijst/investeringsagenda, en ter informatie aangeboden aan uw Staten. De verwachting is dat het OV-fonds eind 2021/eerste helft 2022 volledig is toebedeeld.

Mobiliteit

Onderzoek doortrekken Noord/Zuidlijn

Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden, moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. Vanwege de druk op de ruimte krijgen OV en vervoer per fiets extra aandacht. Zo starten we een onderzoek naar het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Zaanstad en Purmerend. Daar maken we binnen deze coalitieperiode bestuurlijke afspraken over met de regio en het Rijk. Daarnaast vinden we het van belang dat de Noord/Zuidlijn wordt doorgetrokken naar Schiphol en Hoofddorp.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Onderzoek doortrekken NZ-lijn Zaanstad/ Purmerend: Samen met onze partners VRA en gemeente Amsterdam zijn we gestart met het opstellen van een onderzoeksopzet naar de ontwikkeling van de ZaanIJ-corridor. Deze opzet dient voor de zomer gereed te zijn en kan vervolgens met de Staten gedeeld worden. Het is de intentie om het onderzoek uit te voeren onder het programma SBaB. In het onderzoek zal gekeken worden naar de Ruimtelijke ontwikkelingen in Amsterdam-Noord en Zaanstad, ook in samenhang met Haven-Stad. Mobiliteit is essentieel en het doortrekken van de metro wordt hierin meegenomen. Ook de metroverbinding met Purmerend wordt in dit onderzoek meegenomen (ook in samenhang met de ontwikkeling van Purmerend).	*Onderzoek doortrekken NZ-lijn Zaanstad/Purmerend* In 2020 hebben wij samen met de VRA en gemeenten Amsterdam, Purmerend en Zaanstad een gedragen OV-probleemanalyse vastgesteld voor de corridors ZaanIJ en Amsterdam-Purmerend. We hebben geconcludeerd dat op de ZaanIJ-corridor al op korte termijn een OV-systeemsprong nodig is om de groei op te vangen en dat het HOV tussen Amsterdam en Purmerend met doorstromingsmaatregelen voor bus kan worden ingepast. De resultaten hebben wij op 1 maart 2021 gedeeld in een gezamenlijke informatiebijeenkomst met raadsleden en Statenleden en is op 8 maart 2021 in de Commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid besproken (1566485-1566500). De vervolgstudies ZaanIJ en Purmerend worden binnen Rijk-regio verband Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) voortgezet onder leiding van de VRA als concessiehouder voor deze gebieden.

De kwartiermakersfase is gestart, er wordt een probleemanalyse opgesteld en wij verwachten PS in Q4 2020 over de eerste uitkomsten te kunnen informeren. Doortrekken NZ-lijn naar Schiphol/ Hoofddorp: Onze belangrijkste prioriteit in het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 (ROVT) is deze doortrekking. Het ROVT is aangeboden aan de Minister van I&W in het BO MIRT 2019. De inzet vanuit de regio is om in BO MIRT in najaar 2020 met het Rijk nadere afspraken over dit project te maken. Vanuit de regio wordt nu in het project ZWASH (Zuidwestcorridor Amsterdam/Schiphol/ Hoofddorp) gezamenlijk met het Rijk gestudeerd. Dit project is één van de onderdelen van het Rijk/Regio-programma Samen Bouwen aan bereikbaarheid (SBAB). Voor beide onderzoeken zal aan PS worden gevraagd hoe zij hierbij betrokken willen worden.	*Doortrekken NZ-lijn naar Schiphol/Hoofddorp* In het BO MIRT van november 2020 hebben Rijk en regio afgesproken om het MIRT-onderzoek Zuidwestkant-Amsterdam-Schiphol-Hoofddorp als afgerond te beschouwen en de conclusies vast te stellen. Het Rijk en de regio hebben echter ook geconstateerd dat er nu geen middelen beschikbaar zijn om een startbeslissing te kunnen nemen voor de voorkeursalternatieven doortrekken Noord/Zuidlijn Amsterdam Zuid – Hoofddorp en het sluiten van de Ringlijn Isolatorweg – Amsterdam Centraal voor een totaalbedrag van € 4,7 miljard. Wel hebben het Rijk en de regio afgesproken om inhoudelijk door te werken om een startbeslissing voor te bereiden om geen tijd te verliezen. Het streven is nu een nadere afspraak te maken in het BO MIRT 2021. Inmiddels is een aantal stappen gezet om zicht te krijgen op de voor het nemen van een startbeslissing benodigde financiële dekking. De Nationale Alliantie van zeven partijen, waar wij deel van uit maken, heeft het financieel bod uitgebracht aan het Rijk. Hierover hebben wij uw Staten geïnformeerd. Bovendien heeft de commissie Nationaal Groeifonds het Rijk geadviseerd om € 1,5 miljard te reserveren voor het doortrekken van de Noord/Zuid-lijn naar Schiphol en Hoofddorp. Deze commissie heeft ook om een aangepaste propositie gevraagd op uiterlijk 9 januari 2022. Met de zeven partijen brengen wij de mogelijkheden voor alternatieve bekostiging in beeld.

Bereikbaarheid Den Helder

Ook zetten we ons bij het Rijk in voor een verdubbeling van het spoor tussen Alkmaar en Den Helder. Daarnaast stellen we middelen beschikbaar voor het oplossen van knelpunten in of nabij Den Helder. Als de economische vitaliteit van Den Helder toeneemt, moet gekeken worden of de bereikbaarheid zich evenredig ontwikkelt.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Verdubbeling spoor naar Den Helder: Met de regio is gesproken over de ontwikkeling van de verbinding in het samenwerkingsprogramma De Kop Werkt! Er ligt een niet-gepubliceerd rapport, waarin gekeken is naar een aantal mogelijkheden (andere spoorproducten). De regio wil echter vooral vasthouden aan wat ze nu hebben, namelijk een IC, en van daaruit verder (een verdubbeling, die zo'n € 400 miljoen kost). De NS hebben recentelijk een brief geschreven met een oproep om gezamenlijk te gaan studeren op de spoorcorridors richting en in Noord-Holland Noord. Er lijkt momentum te ontstaan om gezamenlijk te gaan studeren. PS zal worden geïnformeerd over dit gezamenlijke onderzoek en mogelijke keuzen die hieruit voortvloeien. In Q4 2020 verwachten wij hier meer duidelijkheid over te kunnen geven. Oplossen knelpunten Den Helder: Eind 2020 worden maatregelen uitgevoerd aan de N250. Hierbij worden intelligente verkeersregelinstallaties geplaatst en een kruising aangepast.	*Verdubbeling spoor naar Den Helder:* Samen met NS, ProRail, de gemeenten langs de Helderse lijn (Heerhugowaard-Den Helder) en gemeente Texel werken we aan een actieplan voor de Helderse lijn, ook wel het 10-puntenplan genoemd. Onderzocht wordt met welke maatregelen we het spoor tussen Den Helder en Heerhugowaard kunnen versterken en daarnaast hoe de verbinding Den Helder-Texel kan worden versterkt/verbeterd. Als stip op de horizon willen we gezamenlijk toewerken naar een frequentieverhoging van de IC van 2 naar 4 treinen per uur in 2040. Er zijn in april, mei en juni een drietal werksessies georganiseerd onder leiding van NS en ons waarin we samen met de gemeenten en vervoerbedrijven gewerkt hebben aan het formuleren van een ambitie en doelstellingen voor de Helderse lijn. We verwachten in Q1 2022 een eerste versie van het actieplan te kunnen opleveren aan uw Staten. Dit actieplan moet gezien worden als vervolg op de eerdere studie naar verdubbeling van het spoor en moet leiden tot maatregelen die realistisch en financieel uitvoerbaar zijn. *Oplossen knelpunten Den Helder:* Eind 2020 zijn maatregelen uitgevoerd aan de N250. Hierbij zijn de intelligente verkeersregelinstallaties geplaatst en is een kruising aangepast. Op dit moment wordt er gemonitord waarna zo nodig aanvullende maatregelen onderzocht en uitgevoerd kunnen worden.

Verder wordt er in het samenwerkingsverband De Kop Werkt! onderzoek gedaan naar verkeers-/mobiliteitsmanagement maatregelen om de verkeersstromen te spreiden/reguleren. Ook wordt er nader onderzoek gedaan naar meer grootschalige infrastructurele oplossingen. Hierbij vindt afstemming plaats ten aanzien van alle overige ontwikkelingen in Den Helder op de middellange en lange termijn (zoals de vervanging van de Koopvaardersschutsluis en de ontwikkeling van Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland/Den Helder, waarvoor in 2020 een strategisch ruimtelijke verkenning uitgevoerd wordt. In Q4 2020 zullen de resultaten van dit onderzoek ter informatie aan de Staten worden verstrekt.	Verder wordt er in het samenwerkingsverband De Kop Werkt! onderzoek gedaan naar verkeers-/mobiliteitsmanagement maatregelen om de verkeersstromen te spreiden/reguleren. Ook wordt er nader onderzoek gedaan naar meer grootschalige infrastructurele oplossingen, in het kader van de ontwikkeling van Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland/ Den Helder. Er vindt afstemming plaats met lopende ontwikkelingen zoals de vervanging van de Koopvaardersschutssluis. Zowel het lange termijnperspectief als het schetsontwerp worden vastgelegd in een bestuursakkoord, dat in Q2 2022 ondertekend zal worden. In Q1 2022 worden uw Staten geïnformeerd over de ontwikkelingen.

Bereikbaarheid Gooi en Vechtstreek

Verder leveren we een financiële bijdrage aan het bereikbaar houden van de Gooi en Vechtstreek.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
We richten ons op fiets (doorfietsroutes en hubs bij HOV-haltes) en OV. Naar verwachting kunnen we in de commissie-vergadering van 15 juni 2020 de resultaten presenteren van de aanbesteding van de OV-concessie en aan de hand van een discussie in de commissie hiermee aan de slag. In Q4 2020 kan hierover terug worden gerapporteerd.	De OV-concessie Gooi en Vechtstreek is, ondanks de pandemie, met ingang van 1 juli 2021 actief. Het vervoer wordt verzorgd door Transdev. Vanaf de zomer 2022 wordt deze concessie volledig zero-emissie uitgevoerd. Daarnaast wordt het project HOV 't Gooi naar verwachting eind 2022 volledig in gebruik genomen. Ten aanzien van de fiets wordt in samenwerking met de gemeenten in de regio een aantal prioritaire doorfietsroutes voorbereid voor realisatie. De uitvoering verwachten wij in de komende twee jaar te kunnen realiseren

Verbinding A8-A9

De huidige voorkeursvariant van de verbinding A8-A9 zal verder onderzocht worden. Om het landschap te sparen zal gekeken worden of het mogelijk is om de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek worden ook klimaatadaptatie en de aansluiting van Krommenie en Assendelft op het OV meegenomen. Leidend bij de definitieve keuze voor een voorkeursvariant is het behoud van de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam.

Om op korte termijn iets te doen aan de grote overlast voor de omwonenden van de N203 bij Krommenie, investeren we in de leefbaarheid, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Het Landschapsplan Stelling van Amsterdam/ A8-A9, het onderzoek naar het beperken van de overlast van de N203 in Krommenie en het onderzoek naar de aansluiting van Krommenie/ Assendelft op het OV (en fiets) worden in Q4 2020 afgerond. Op basis van de uitkomsten van de genoemde overzoeken volgt het go/no go-moment van uw Staten over het vervolg van de Verbinding A8-A9 in Q1 2021.	Wij verwachten in Q4 van 2021 een besluit te nemen over het Landschapsplan Stelling van Amsterdam/A8-A9. In Q1 2022 ligt het ter besluitvorming voor in uw Staten. In februari 2020 zijn uw Staten geïnformeerd over de analysefase, in mei 2020 over het niet verder uitwerken van de tunnelvariant en in juni 2021 over de bouwstenen van het landschapsplan. De onderzoeken naar de aansluiting van Krommenie en Assendelft op het OV en de mogelijkheden om op korte termijn iets te doen aan de overlast van de N203 bij Krommenie zijn afgerond. Beide onderzoeken hebben geleid tot een pakket aan maatregelen. In maart 2021 hebben wij een besluit genomen over de uitvoering van de maatregelen in Krommenie. De verschillende projecten worden verder uitgewerkt. Uw Staten worden jaarlijks via het iMPi geïnformeerd over de voortgang. Uw Staten besluiten uiteindelijk over de afzonderlijke kredietaanvragen.

Bereikbaarheid Bollenstreek

Het programma Bereikbaarheid Bollenstreek wordt gefaseerd gerealiseerd. De investeringen in HOV en fiets worden in deze collegeperiode uitgevoerd. De Nieuwe Bennebroekerweg wordt opgewaardeerd om de nieuwe woonwijken in Hoofddorp, nu en in de toekomst, goed te ontsluiten.

Alle Noord-Hollandse belanghebbenden zullen opnieuw gehoord worden over de voorkeursvariant. Naar aanleiding van deze gesprekken zal, op basis van de Noord-Hollandse inbreng, opnieuw gesproken worden met de provincie Zuid-Holland over de verdere realisatie van de weg en de voorkeursvariant.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In Q2 2020 verwachten wij de gesprekken met de Noord-Hollandse belanghebbenden af te ronden. Tegelijkertijd zullen wij de gesprekken afronden met de provincie Zuid-Holland en de overige Zuid-Hollandse partners in de Stuurgroep, zodat een vervolg kan worden gegeven aan het aangepaste programma Bereikbaarheid Bollenstreek. Wij zullen u daarover in Q2 2020 rapporteren.	In november 2020 heeft de laatste vergadering met de Stuurgroep Duinpolderweg plaatsgevonden. Hierover zijn uw Staten geïnformeerd. De financiële afronding van het project met de provincie Zuid-Holland en Zuid-Hollandse partners vindt momenteel plaats. De gesprekken met Noord-Hollandse belanghebbenden hebben geresulteerd in een intentieverklaring van Vervoerregio Amsterdam, gemeente Haarlemmermeer en de provincie voor de uitvoering van de gecombineerde verkenning en planstudie voor de opwaardering van de Nieuwe Bennebroekerweg (juli 2020). In maart 2021 is op basis van een samenwerkingsovereenkomst hiermee gestart. Inmiddels is hiervoor een Nota Reikwijdte en Detailniveau ter inzage gelegd en wordt gewerkt aan een voorkeursalternatief voor de opwaardering begin 2022. De gemeente Haarlemmermeer zal in de inpassingsprocedure van de weg de rol van bevoegd gezag vervullen. In samenwerking met de gemeente Haarlemmermeer en de Vervoerregio Amsterdam is de Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 uitgevoerd, waarin we laten zien welke infrastructurele en mobiliteitsoplossingen in de toekomst nodig zijn in de Haarlemmermeer en welke projecten daar al aan bijdragen. De netwerkstudie is recentelijk door uw Staten vastgesteld.

Broek in Waterland

Om het leefbaarheidsprobleem in Broek in Waterland op te lossen zal, in lijn met het proces van cocreatie dat is doorlopen, een tweebaansonderdoorgang van de N247 worden aangelegd. We leveren een bijdrage aan de realisatie van de tunnel.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De gekozen vorm van cocreatie is ingezet door PS en wordt doorgezet in de vervolgaanpak. Het Plan van Aanpak voor het vervolg zal in april 2020 worden voorgelegd aan de Stuurgroep. Vervolgens zal dit door GS worden vastgesteld. De aanpak is in lijn met het reeds doorlopen proces. Als onderdeel hiervan worden de commissieleden Mobiliteit en Bereikbaarheid uitgenodigd voor specifieke inloopavonden/ workshops. In Q4 2020 wordt een moment gezocht om de commissie bij te praten over deze aanpak. Streven is om in Q3 van 2021 een uitgewerkt voorstel voor de onderdoorgang voor te kunnen leggen aan GS en PS waarbij er inhoudelijk nog een keuze kan worden gemaakt over de inrichting van de N247 qua rijstrookindeling, mede in relatie tot de financiering. In Q4 2021 zal dan een definitieve keuze worden voorgelegd aan PS over de realisatie van een onderdoorgang.	De Stuurgroep van Bereikbaarheid Waterland heeft in juli 2020 ingestemd met de opname van de haalbaarheidsstudie naar een onderdoorgang in het programma van Bereikbaarheid Waterland. Op 29 september 2020 hebben wij, in afwijking van datgene wat in het coalitieakkoord was opgenomen, besloten ook een 2x1 variant met busstroken uit te werken. Dit mede op verzoek van de Stuurgroep Bereikbaarheid Waterland. Dit onderwerp is in de commissievergadering Mobiliteit & Bereikbaarheid van 26 oktober 2020 besproken, er zijn daaruit geen aanpassingen voortgekomen. Het doel van de vervolgstudie is om de haalbaarheid, inpasbaarheid en bijkomende kosten van de varianten te kunnen beoordelen. Het oorspronkelijke streven om in Q3 2021 een uitgewerkt voorstel voor te kunnen leggen aan uw Staten met als doel een definitieve keuze te kunnen maken in Q4 in 2021 wordt hierdoor niet gehaald. De planning is nu om eind Q1 2022 de eindrapportage op te leveren. Daarna start het proces van bestuurlijke besluitvorming. De omgeving wordt betrokken in de studie tijdens atelierbijeenkomsten en inloopavonden, waar raadsleden en Statenleden welkom zijn. De eerste atelierbijeenkomsten vonden in juni 2021 plaats. In het najaar van 2021 vindt de eerste inloopavond plaats. In totaal volgen nog acht bijeenkomsten.

Bereikbaarheid kust Zuid-Kennemerland

De Noord-Hollandse kust is een geliefd recreatiegebied. De vele bezoekers en het grote aanbod aan recreatiemogelijkheden leiden in het hoogseizoen en op andere piekmomenten tot congestie en bereikbaarheidsproblemen, met name in de kustgebieden in Zuid-Kennemerland. Wij willen deze problematiek samen met onze partners aanpakken in een nieuw programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland. Hierbij richten we ons op slimme OV-oplossingen, investeringen in fietsbereikbaarheid, het afstemmen van pendelvervoer met parkeerbeleid en andere innovatieve vormen van verkeersmanagement. Met een structurele bijdrage aan dit programma anticiperen we bovendien op de bereikbaarheid tijdens grote evenementen zoals SAIL Amsterdam en de komst van de Formule 1 in Zandvoort.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De eerste stap is gezet: het verbeteren van de spoorverbinding tussen Amsterdam/Haarlem en Zandvoort. De regio is uitgenodigd om voorstellen te doen hoe om te gaan met het resterende budget. Naar verwachting kunnen wij u hierover informeren in Q3 2020.	Met de regio Zuid-Kennemerland en ook de IJmond is gewerkt aan een strategische mobiliteitsagenda. Hierin komt de bereikbaarheid van de kust ook terug. Inzet is nu om naar aanleiding van de Formule 1 te kijken welke maatregelen wellicht vaker inzetbaar zijn. Verder komt ook de bereikbaarheid van het nationaal park aan de orde. Bedoeling is om in Q2 2022 een opzet voor maatregelen samen met gemeenten op te stellen, voor het jaar 2023. Hierover zullen uw Staten worden geïnformeerd in Q3 2022.

Houtribdijk

De bereikbaarheid van de MRA moet ook in de toekomst gewaarborgd blijven. De verbinding over de Houtribdijk is van groot belang om het vervoerssysteem toekomstbestendig te maken. Wij willen samen met Flevoland en RWS een onderzoek uitvoeren of een brug, in plaats van een dijkverbinding, de bereikbaarheid kan vergroten en tegelijkertijd de waterkwaliteit en biodiversiteit in het Markermeer en IJmeer kan versterken. Bij dit onderzoek betrekken wij alle verkeersmodaliteiten.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In Q1 en Q2 2020 inventariseren we bij RWS de huidige situatie en ambities voor de Houtribdijk, zowel op het gebied van mobiliteit als de potentie om de biodiversiteit van het Markermeer te versterken. Ook met Flevoland gaan we in gesprek om de ontwikkelingen aldaar te bespreken. Eind Q2 2020 ontvangt u een notitie wat de inventarisatie tot dan toe heeft opgeleverd en waar we als provincie eventueel op zouden kunnen inspelen. De inventarisatie is nodig om richting te kunnen bepalen. Hierin betrekken we ook de Omgevingsvisie en het OV Toekomstbeeld. RWS beheert de Houtribdijk, IJsselmeer en het Markermeer. Noord-Holland gaat over het Natura 2000-beleid van het Markermeer.	In oktober 2020 hebben wij een rapport opgeleverd van de inventarisatie van de Houtribdijk, dat in samenwerking met Flevoland en RWS is opgesteld. Tijdens de commissievergadering is het rapport uitgebreid besproken. Daarin staat omschreven dat zowel RWS als Flevoland momenteel niet voldoende aanleiding zien om aanpassingen aan de Houtribdijk te doen. Ook niet vanuit het perspectief van de MRA. Na de zomer van 2021 versturen wij een brief aan uw Staten, waarin nog nader wordt ingegaan op de mogelijkheden van een reguliere busverbinding op de Houtribdijk en inzicht in de plannen van Flevoland om eventuele aanpassingen aan de N307 te doen. Het onderzoek, zoals omschreven in het coalitieakkoord, is hiermee afgerond

Openbaar vervoer

Samen met onze partners stellen we een OV-visie 'Toekomstbestendige bereikbaarheid' op. Daarbij is niet alleen de mobiliteit binnen de MRA, maar ook de verbinding tussen de MRA en de aanliggende regio's van essentieel belang. We kijken daarbij naar mobiliteit in de volle breedte. Ook besteden we in de visie nadrukkelijk aandacht aan nieuwe concepten zoals mobility as a service en de beschikbaarheid van voldoende en hoogwaardig ingerichte P&R-locaties. We stellen een OV-fonds in voor investeringen in het OV.

De OV-verbindingen in de verschillende concessiegebieden moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat OV-gebruikers ongestoord kunnen reizen. Wij zorgen, in overleg met de Vervoerregio en de gemeenten, voor onbelemmerde verbindingen en pakken knelpunten aan. Daarbij richten we ons niet alleen op de aansluiting tussen MRA en Noord-Holland Noord, maar ook op de samenhang met de concessies in de aangrenzende provincies.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Er is een start gemaakt met het opstellen van een Ketenaanpak Noord-Holland. Dit is een vertaling van de opdracht om een OV-visie te maken: Beleidsmatig is namelijk met alle partners het Regionaal OV Toekomstbeeld opgesteld. Hierin is feitelijk een visie voor heel Noord-Holland geschetst (stip aan de horizon). Het ontbreekt nu aan een aanpak voor de komende jaren en de rol van PNH hierin. Voor de zomer hebben wij een inventarisatie gemaakt van de knelpunten in de concessiegebieden en met de aangrenzende concessies. Daarvoor doen we een ronde langs de aangrenzende provincies, de VRA, de gemeenten (via de PVVB'en), ROCOV NH, ROVER en PS. Deze laatste willen wij inplannen op 20 april 2020. Omdat er natuurlijke momenten zijn om aanpassingen door te voeren in de concessies (herijking NHN in 2021, HIJ in 2022 en start nieuwe concessie GV in 2021), gebruiken we Q2 en Q3 2020 voor de inventarisatie. In Q4 2020 kan hierover terug worden gerapporteerd. In de ketenaanpak worden alle OV gerelateerde werkzaamheden met elkaar in verband gebracht en met andere beleidsvelden/programma's, zoals OV-knooppunten/Samen Bouwen aan Bereikbaarheid en de Verstedelijkingsstrategie.	De impact van de coronacrisis op het openbaar vervoer is fors. Vanaf maart 2020 zijn de reizigersopbrengsten in de ov-concessies enorm teruggelopen. Herstel zal nog jaren duren. Uw Staten zijn hierover de afgelopen periode meerdere keren geïnformeerd. Met de Beschikbaarheidsvergoeding van de rijksoverheid en de inzet van de volledige exploitatiebijdrage van de provincie is het mogelijk gebleken om het vervoersaanbod op niveau te houden. Om de impact van de coronacrisis op langere termijn (2022 en verder) op te vangen is met de vervoerder een transitieplan OV opgesteld, waarvan de samenvatting met uw Staten is gedeeld. Dit transitieplan bevat acties om meer reizigers te binden, de balans tussen kosten en opbrengsten te herstellen en opnieuw een stap te zetten in de verdere verduurzaming van het OV. Onderdeel daarvan is de herijking en doorontwikkeling van het vervoersaanbod in de drie concessies. Komende jaren staan in het teken van het uitwerken van de acties in dit transitieplan. Tegelijk wordt er vanuit het OV-fonds gewerkt aan verschillende bouwstenen voor de groei van het OV op de langere termijn, daarnaast wordt gewerkt aan een verkenning rondom MaaS en aan een regionale HUB-strategie.

Fiets

Om fietsverkeer te faciliteren zijn meer snelfietsroutes nodig. Wij intensiveren het fietsbeleid en investeren in nieuwe snelfietsroutes in de regio's Alkmaar, Haarlem-IJmond en de Gooi en Vechtstreek. We stellen hiervoor extra middelen beschikbaar.

De spitspont bij Velsen is een belangrijk onderdeel van het regionaal fietsnetwerk. Wij willen dat deze verbinding behouden blijft en spannen ons, in overleg met het GVB, de regio en RWS, in om dit te bewerkstelligen.
We willen dat er voldoende fietsenstallingen zijn bij OV-knooppunten en andere belangrijke overstappunten. Wij brengen het huidige vraag en aanbod in beeld en stellen middelen beschikbaar om mogelijke knelpunten op te lossen.

De komende jaren gaan we mogelijke knelpunten rond fietsveiligheid bij provinciale wegen in kaart brengen en waar mogelijk versneld oplossen, zoals bij de N203.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In Q2 2020 zullen wij naar verwachting een Uitvoeringsagenda inclusief subsidieregeling Actieve Mobiliteit voorleggen aan PS. Onderdeel daarvan is een bestedingsplan voor de bestaande en nieuw beschikbare middelen uit het coalitieakkoord. In samenwerking met de regio's Alkmaar, Haarlem/IJmond werken we aan regionale plannen voor het investeren in doorfietsroutes. In Q4 2020 verwachten we in deze regio's bestuurlijk gedragen plannen te kunnen bekrachtigen. In de Gooi en Vechtstreek hebben wij inmiddels een intentieverklaring daartoe ondertekend. In samenwerking met de partners in de MRA werken we aan een plan om gezamenlijk de fietsparkeervoorzieningen bij R-Net haltes te gaan verbeteren. Met ProRail en gemeenten werken we samen aan een plan om fietsparkeervoorzieningen bij stations in Noord-Holland in beeld te brengen bij door het Rijk beschikbaar gestelde gelden vanuit het Klimaatakkoord. Binnen de iNHi nemen we fietsveiligheid mee in de beoordeling van onze wegen. In de vernieuwde uitvoeringsregeling Kleine Infrastructuur is het subsidiepercentage voor fietsmaatregelen die de verkeersveiligheid verbeteren verhoogd naar 70%. Vooralsnog zijn er voor de Spitspont Velsen geen nieuwe afspraken nodig. Wij houden de ontwikkelingen in de gaten.	In 2020 is een start gemaakt met een subsidieregeling Regionaal Fietsnetwerk waarmee diverse projecten op (door)fietsroutes bij gemeenten zijn ondersteund. In 2021 hebben wij deze regeling samengevoegd met de subsidieregeling Kleine Infrastructuur, omdat er in het type projecten (stimuleren fietsverkeer en de verkeersveiligheid daarvan) veel overlap is. Subsidiepercentages zijn daartoe verhoogd (70% voor fietsveiligheid, 80% voor doorfietsroutes) en slaan aan bij gemeenten. Eind 2020 is in het BO-MIRT vastgesteld dat er een Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) komt. Voor onze regio komen wij, samen met onze partners, tot een Regionaal Toekomstbeeld Fiets (RTF). Een eerste schets daarvan is, gezamenlijk met een concept van de Actieagenda Actieve Mobiliteit voorgelegd aan de Statencommissie van juni 2021. Definitieve stukken met financiële doorkijk worden in Q4 2021 aan uw Staten voorgelegd. In samenwerking met de regio Zuid-Kennemerland en IJmond werken we aan regionale plannen voor het investeren in doorfietsroutes. Deze plannen zijn onderdeel gemaakt van een regionale samenwerkingsagenda die eind 2021 ter ondertekening zal worden voorgelegd. In de regio's Gooi en Vechtstreek en Alkmaar hebben wij inmiddels een intentieverklaring ondertekend. Ook in de regio Kop van Noord-Holland werken we via het programma 'De Kop Werkt!' aan een intentieverklaring voor realisatie van doorfietsroutes. De Noordzeekanaalveren zijn aan vervanging toe en deze worden komende jaren vervangen door elektrische schepen. Deze veerverbindingen zijn vooral voor fietsers en voetgangers van belang. De gemeente Velsen laat daarom momenteel onderzoek doen naar de maatschappelijke kosten en baten van de spitspont. Wij ondersteunen hen daarbij. In samenwerking met de partners in de MRA werken we aan een plan om gezamenlijk de fietsparkeervoorzieningen bij R-Net haltes te verbeteren. Samen met gemeenten hebben wij een plan bij het Rijk ingediend om fietsparkeervoorzieningen bij stations in Noord-Holland uit te breiden. De iNHi wordt in de loop van 2022 gepresenteerd aan uw Staten.

Goederenvervoer over water

Wij willen het goederenvervoer over water actief stimuleren als duurzaam alternatief voor goederenvervoer over de weg. Dit willen we bereiken door het behouden en uitbreiden van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskades. Wij stellen een netwerkregisseur aan voor een periode van twee jaar. Ook onderzoeken we of aansluiting mogelijk is bij de Green Deal zeevaart, binnenvaart en havens. Ten slotte verkennen we, samen met gemeenten, of Kernnet het ruimtelijke ordeningsprincipe kan worden voor ontwikkellocaties.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Goederenvervoer over water Op 4 februari 2020 hebben wij kennis genomen van het rapport 'Vervolgonderzoek goederenvervoer over water, provincie Noord-Holland'. We gaan aan de slag met de aanbevelingen uit het onderzoek en werken dit de komende periode uit in beleidsvoorstellen. *Regionaal Mobiliteitsplan* Het genoemde onderzoek wordt als input gebruikt voor de totstandkoming van het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP). De provincie Noord-Holland en de provincie Flevoland werken samen met gemeenten en andere relevante partijen de afspraken uit het Klimaatakkoord uit via het RMP. De aanbevelingen uit het genoemde onderzoek zullen landen in het RMP dat in Q3 aan u wordt voorgelegd.	*Goederenvervoer over water* Na Q1 2022 ligt de Agenda Slimme en Schone Logistiek aan ons en uw Staten voor. Wensen en bedenkingen zijn in de commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid van september 2021 opgehaald. Het doel van de agenda is de provinciale focus betreffende goederenvervoer te bepalen en daar onze acties op te richten. Op 24 juni 2021 zijn we formeel tot de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens toegetreden. Hierover worden uw Staten in Q4 2021 geïnformeerd. De samenwerking met de haven van Amsterdam, Schiphol en Royal FloraHolland is door onder andere de oprichting van het Amsterdam Logistics Board versterkt. Wij zijn hier onderdeel van deze samenwerking. Op het BO MIRT 2020 hebben we samen met het Rijk, de provincies, Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant en de havenbedrijven van Amsterdam, Rotterdam, Moerdijk en North-Sea Ports besloten om een MIRT-onderzoek te starten voor een advies om te komen tot een MIRT Goederenvervoercorridor Zuid. Dit onderzoek loopt nu. Het doel is op het BO MIRT in Q1 2022 te besluiten over het oprichten van de MIRT Goederenvervoercorridor Zuid.

	We zijn in gesprek met de gemeente Alkmaar om de haalbaarheid van een binnenhavenontwikkeling plus insteekhaven en/of zwaaikom bij de Boekelermeer te onderzoeken. Op 22 juni 2021 hebben we € 7,5 miljoen gereserveerd als eventuele subsidie/bijdrage voor de haven Boekelermeer. We ondersteunen via Amsterdam Logistics het programma Noord West Connect. Dat programma ondersteunt de ontwikkeling van goederenvervoer over spoor en water in plaats van over de weg. Verder hebben we hebben samen met de Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC) onderzocht of afvalvervoer over water mogelijk is. Dit heeft helaas niet geleid tot een volgens HVC rendabele business case. Het nationaal waterstofprogramma en de poging een Noord-Hollands Waterstofconvenant op te richten komen vanaf eind 2021 bestuurlijk in de aandacht. Dit raakt het Klimaatakkoord en de elektrificatie van de mobiliteit. We gaan samen met de Vervoerregio Amsterdam en gemeenten een Regionale Uitvoeringsagenda Stadslogistiek opstellen. Hiervoor voeren we nu een onderzoek uit naar stadslogistiek in Noord-Holland Noord dat begin 2022 opgeleverd wordt. *Regionaal Mobiliteitsplan* Ter uitvoering van het Klimaatakkoord – hoofdstuk mobiliteit, is een Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland opgesteld. Dit RMP is in mei 2021 vastgesteld door ons en in juni door de Regioraad van de VRA. Het vormt het programmaplan voor de verder uitwerking van RMP. Het RMP is ter bespreking op de B-agenda van de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid van 6 september 2021 geplaatst. We hebben de nulsituatie van de CO_2-uitstoot in de mobiliteit berekend. We hebben een menukaart met twintig kansrijke maatregelen laten opstellen door CE-Delft. Ook hebben we geïnventariseerd wat de effecten van die maatregelen zijn. Daaronder valt de maatregel Modal shift Logistiek. De effecten van de huidige mobiliteitsmaatregelen van alle gemeenten in Noord-Holland en Flevoland zijn onderzocht. In het BO MIRT (najaar 2021) worden afspraken gemaakt tussen Rijk en regio over huidige maatregelen en over de stappen richting het BO MIRT 2022. Eind 2021/begin 2022 worden nieuwe maatregelen ontwikkeld met gemeenten om de verduurzaming verder vorm te geven.

Faunapassages en bermbeheer

Om versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en de biodiversiteit te versterken, nemen wij de aanleg van faunapassages standaard mee bij realisatie en onderhoud van provinciale wegen. We beheren onze bermen natuurvriendelijk, waarbij verkeersveiligheid randvoorwaardelijk is.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Zowel landschappelijk als vanuit het oogpunt van biodiversiteit zijn er verbeteringen aangebracht bij het onderhouden van onze bermen, een belangrijk leefgebied voor bijen en andere insecten. Zo wordt daar waar mogelijk gefaseerd gemaaid en worden insectenhotels gecreëerd, in de vorm van staand en liggend dood hout. In 2019 is ook ervaring opgedaan met sinusmaaien en aanvullende maatregelen zijn toegepast op onder andere de N208, N240, N245 en N505. Deze maatregelen leiden op termijn mogelijk tot een grotere biodiversiteit. Daarnaast zijn er extra faunapassages aangelegd op bijvoorbeeld de N201c en zijn de bestaande faunapassages aangepakt, zodat deze voldoen aan de kwaliteitseisen. Denk hierbij onder andere aan het herstel van rasters en vervangen van loopplanken. Deze manier van werken is inmiddels standaard en zal worden gemonitord. Hiervoor is geen verdere besluitvorming nodig.	*Faunapassages* Op dit moment worden ontsnipperende maatregelen nog niet structureel meegenomen in de projecten. Wij hebben een 'Ontsnipperingsbeeld NH' laten opstellen door de Wageningen Universiteit, waarin alle locaties binnen het provinciale wegennet in beeld zijn gebracht waar faunavoorzieningen effectief en wenselijk zijn. Ook worden de financiële consequenties van het opnemen van faunavoorzieningen in de iMPI-projecten t/m 2027 inzichtelijk gemaakt. *Bermbeheer* De gebiedsaannemers hebben in 2021 plannen voor het verhogen van de biodiversiteit ingediend. De verandering bestaat voornamelijk uit aangepast maaibeheer, van klepelen naar maaien, afvoeren en/of gefaseerd maaien. Het beheer van de bermen is veranderd van kort houden van de vegetatie naar behoud en verhogen van de biodiversiteit van de bermen. Een klepelmaaier hakselt de vegetatie fijn en daarbij ook veel insecten. De planten resten blijven liggen om ter plaatse te composteren. Dit leidt tot een toename van voedselrijkdom van de bodem, waardoor er uiteindelijk alleen nog plek is voor grassen en ruigteplanten. Door nu de laatste maaibeurt na de bloeiperiode te laten plaats vinden, krijgen de planten voldoende kans om zaad te zetten. Door te maaien en af te voeren vindt de gewenste verschraling plaats waardoor er een gevarieerd bloemrijke berm wordt ontwikkeld. Gefaseerd maaien is nu verder doorgevoerd, hierdoor blijft er op belangrijke plekken een deel van de vegetatie staan waarin insecten en kleine dieren zich kunnen handhaven en hun levenscyclus voltooien.

	Naast anders maaien is er ook ingezet op aanvullende activiteiten ter bevordering van de biodiversiteit. Zoals het omvormen van een bomenlaan naar een meer natuurlijke berm met struweel met een grotere verscheidenheid aan inheemse soorten. Deze manier van werken is inmiddels standaard en zal worden gemonitord. Hiervoor is geen verdere besluitvorming nodig.

Schiphol

Inzake de mainport Schiphol is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. Deze collegeperiode volgen we de nationale ontwikkelingen nauwgezet. Voor toekomstige ontwikkelingen blijven een aanzienlijke inzet van stillere en schonere vliegtuigen en substantieel minder nachtvluchten de voorwaarden waaraan Schiphol moet voldoen, alvorens de luchthaven zich gematigd en in balans met de leefomgeving binnen de gemaakte afspraken kan ontwikkelen.

We zien dat Schiphol zich steeds meer ontwikkelt als een knooppunt voor verschillende manieren van vervoer. Mede in dat licht zijn wij voorstander van de substitutie van vliegtuig naar trein voor korte afstanden en het creëren van ruimte voor internationale treinen.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Dit voorjaar zal een technische briefing over luchtvaart worden verzorgd voor de Staten. Zoals in het coalitieakkoord al is aangegeven, is het Rijk bevoegd gezag ten aanzien van Schiphol. Daarmee is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. Dit voorjaar wordt vanuit het kabinet de concept-luchtvaartnota 2020-2050 verwacht. Deze nota dient antwoord te geven op de vraag hoe de luchtvaart zich kan ontwikkelen in balans met andere maatschappelijke belangen zoals veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid. Inzet vanuit het kabinet is dat de luchtvaart stiller en duurzamer wordt, waarbij veiligheid steeds voorop staat. De Bestuurlijke Regie Schiphol – het samenwerkingsverband van provincies en gemeenten die vallen binnen het werkingsgebied van Schiphol (48 Lden) – zal een zienswijze voorbereiden op de concept-luchtvaartnota. De Staten zullen daarover worden geïnformeerd. De provincie is ten aanzien van de regionale luchtvaart wél bevoegd gezag. In Q2 2020 zal het ontwerp-Luchthavenbesluit (LHB) Westpoort worden besproken in de Statencommissie. Deze zal na de zomer ter vaststelling aan PS worden voorgelegd.	Er is in 2020 een technische briefing over luchtvaart gegeven aan uw Staten. In 2021 is er een presentatie gegeven over de lopende Rijksprogramma's over luchtvaart. Er is nu een BOT-overleg in voorbereiding. Daarvoor wordt nog een presentatie gegeven over de samenhang tussen luchtvaart en RO. Zoals in het coalitieakkoord al is aangegeven, is het Rijk bevoegd gezag ten aanzien van Schiphol. Daarmee is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. In het najaar van 2020 heeft het kabinet de luchtvaartnota 2020-2050 uitgebracht. Deze nota beschrijft dat de luchtvaart zich alleen kan blijven ontwikkelen in balans met andere maatschappelijke belangen zoals veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid. Inzet vanuit het kabinet is dat de luchtvaart stiller en duurzamer wordt, waarbij veiligheid steeds voorop staat. De Bestuurlijke Regie Schiphol – het samenwerkingsverband van provincies en gemeenten die vallen binnen het werkingsgebied van Schiphol (48 Lden) – heeft een zienswijze ingediend op de concept-luchtvaartnota. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd. De luchtvaartnota is door de Tweede Kamer controversieel verklaard waardoor deze nog niet is besproken. De minister heeft tevens een ontwerp Luchthavenverkeersbesluit opgesteld waarin zij het Nieuwe Normen en Handhavingsstelsel (NHHS), zoals in 2008 onder leiding van Alders is afgesproken, juridisch te borgen. In dit besluit wil het Rijk ook het aantal nachtvluchten vanaf Schiphol terugbrengen. Ook dit besluit is controversieel verklaard. Afgelopen jaar zijn we met het Rijk in gesprek over de impact van de nieuwe cumulatieregels voor geluid. Wij maken ons zorgen over het negatieve effect van de nieuwe regels op het realiseren van woningbouw, terwijl er geen burger extra wordt beschermd en het niet bijdraagt aan een gezondere leefomgeving. In dit kader is er gezamenlijk een impactanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van de impactanalyse zijn nog niet openbaar maar lijken inderdaad onze zorg te bevestigen. Er wordt een Bestuurlijk Overleg gepland om dit te bespreken. De provincie is ten aanzien van de regionale luchtvaart wél bevoegd gezag. In het voorjaar van 2021 is het Luchthavenbesluit (LHB) Westpoort door uw Staten vastgesteld.

Havens

Wij beschouwen de Visie NZKG 2040 als basis voor afspraken over de zonering van woningbouw en (havengebonden) bedrijventerreinen en voor het gesprek over transformatieopgaven. Zowel de havenontwikkelingen als de beschikbaarheid van voldoende woningen zijn van groot belang voor Noord-Holland. Als de woonopgave noodzakelijk maakt dat de zonering wordt aangepast, mag dit niet leiden tot afname van de benodigde maritieme en nautische ruimte voor (havengebonden) bedrijventerreinen. Deze ruimte is immers ook noodzakelijk om verduurzaming van de haven en de ontwikkeling van duurzame-energiehavens mogelijk te maken. Hierover gaan we graag het gesprek aan met onze partners.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Noordzeekanaalgebied Via het Bestuursplatform Noordzeekanaal-gebied zijn wij met onze partners de ruimtebehoefte voor de toekomst aan het uitwerken. Welke ruimte is er op korte en lange termijn nodig voor de verplaatsing van bedrijven uit de transformatiegebieden. Tevens wordt de benodigde ruimte voor energietransitie verder uitgewerkt en gekwantificeerd. Ook de benodigde ruimte voor circulaire economie en groei van de haven wordt in beeld gebracht. Q4 2020 worden deze feiten met betrekking tot de benodigde ruimte aan de Staten aangeboden. Op basis van deze feiten zal een gezamenlijk proces met de partners in het Noordzeekanaalgebied starten om integrale keuzes te maken. Hoe dit proces er precies uit gaat zien is nog niet te voorspellen omdat het Noordzeekanaalgebied wellicht door het Rijk aangewezen wordt als NOVI-gebied. In NOVI-gebieden kunnen ook pilots gestart worden met wet- en regelgeving die van invloed kunnen zijn op de integrale afweging. De Staten en de gemeenteraden zullen hier nauw bij worden betrokken. Ook de uitkomsten van de verstedelijkingsopgave Q4 2020 zullen hierbij een bouwsteen zijn. *Den Helder* De Rijksbouwmeester zal samen met de regio, het Rijk en de provincie een strategisch ruimtelijke verkenning laten verrichten voor het maritiem cluster Den Helder en de Kop van Noord-Holland. Speerpunten hierbij zijn havenontwikkeling, maritieme stadsontwikkeling, energietransitie en bereikbaarheid. De verkenning levert een aantal scenario's op, als input voor de gemeentelijke omgevingsvisie. In Q4 zullen de resultaten van de verkenning ter informatie aan de Staten worden verstrekt.	*Noordzeekanaalgebied* In het eerste kwartaal van 2021 is het plan van aanpak NOVI-NZKG in het Bestuursplatform NZKG vastgesteld. In Q2 van 2021 heeft het NZKG een NOVI-status gekregen, waardoor de samenwerking met het Rijk wordt versterkt. Resultaten van onderzoek naar de benodigde ruimte worden in het derde kwartaal van 2021 verwacht en vormen een bundeling van data van zowel verplaatsingen door transformatie als van de benodigde energie-infrastructuur (CES). Op basis hiervan worden vervolgens de integrale afwegingen gemaakt met ontwerpend onderzoek. Het perspectief voor het NZKG dat eind 2021 voortvloeit uit de verstedelijkingsstrategie is hierbij richtinggevend. *Den Helder* Na de strategisch ruimtelijke verkenning door de Rijksbouwmeester in 2020 werken gemeente, provincie en Koninklijke Marine/Defensie nu met gebiedspartijen aan een langetermijnperspectief 2050 voor het maritiem cluster en aan een schetsontwerp voor het kerngebied van de havens, het Nieuwe Diep-Nieuwe Werk. Zowel het langetermijnperspectief als het schetsontwerp worden vastgelegd in een bestuursakkoord van alle betrokken overheden, waarin een stappenplan richting besluitvorming en uitvoering opgenomen wordt. Het bestuursakkoord wordt in Q2 2022 ondertekend en zal ook input vormen voor de omgevingsvisie van de gemeente Den Helder. Uiterlijk Q1 2022 worden uw Staten geïnformeerd over de ontwikkelingen.

3.4 Leefbaarheid en economie

Economie

Vestigingsklimaat

Wij streven naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. Een nationaal en Europees gelijk speelveld is hierbij van groot belang. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren we over de volle breedte duurzame innovatie. Hiervoor stellen we middelen beschikbaar.

Portefeuillehouders: Ilse Zaal en Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij stimuleren (duurzame) innovatie op verschillende manieren, met onze mkb innovatie-instrumenten en -fondsen. Voor de financiële stimulering van innovaties is de MIT-subsidieregeling ingesteld (mkb innovatiestimulering regio en topsectoren), het Participatiefonds Duurzame Economie NH en het Innovatiefonds NH. Met het investeringsgereedprogramma PIM helpen we (duurzame) ondernemers met het vinden van passende financiering, en met het versnellingsprogramma GO!-NH worden duurzame innovaties versneld. Al deze innovatie-instrumenten worden in de huidige coalitieperiode voortgezet en/of uitgebreid. Daarnaast starten we, in samenwerking met regionale partners, met een pilot 'Globalisers' om Noord-Hollandse scale-ups te helpen groeien door ondersteuning te bieden bij het toetreden tot de internationale markt. De uitvoering van deze instrumenten wordt door GS georganiseerd. PS worden jaarlijks, bijvoorbeeld na afronding van een subsidieopenstelling, per brief geïnformeerd.	In 2019 en 2021 zijn de middelen voor de MIT-subsidieregeling nagenoeg uitgeput. Per jaar zijn daarmee circa 120 ondernemers ondersteund. Voor 2021 is de MIT-regeling volledig opengesteld binnen de thema's van het Missiegedreven Innovatiebeleid van het Rijk. Wij verwachten hierdoor een grote overschrijving van de regeling. Via bijvoorbeeld de voortgangsrapportage van de uitvoeringsagenda economie worden uw Staten geïnformeerd. Voor GO!-NH zijn in de periode 2017-2020 vijf programma's uitgevoerd en in totaal 65 bedrijven ondersteund. In de periode 2021-2023 worden er drie programma's per jaar aangeboden en worden er minimaal 25 bedrijven ondersteund. Deze programma's focussen op energietransitie, circulaire economie, duurzame mobiliteit en duurzame landbouw. Het Investeringsgereedprogramma PIM heeft de eerste periode succesvol afgesloten. In die periode zijn 390 ondernemers ondersteund en hebben 111 projecten voor in totaal € 98 miljoen aan financiering opgehaald. Het succes heeft geleid tot voortzetting. In 2020 is het programma aangescherpt en sluit het aan op het Missiegedreven Innovatiebeleid van het Rijk. PIM is het jaar goed uit de startblokken gekomen en er zijn weer 130 ondernemers in een maatwerkproject opgenomen. PDENH is sinds de start van de coalitieperiode gegroeid tot de maximale fondsomvang van € 85 miljoen. Het fonds heeft sinds 2019 een tiental nieuwe financieringen verstrekt en vele vervolgfinancieringen gerealiseerd in de sectoren Duurzame Energie, Circulaire Economie en Duurzame Mobiliteit. De coronacrisis heeft impact gehad op het aantal nieuwe investeringen in 2020, maar de portfoliobedrijven zijn met behulp van PDENH sterk door de crisis gekomen. In 2021 is ruim driekwart van het fondsvermogen verstrekt of gereserveerd voor vervolginvesteringen. Het fonds heeft dan meer dan twintig projecten/ ondernemingen in de portefeuille. De recent uitgevoerde fondsevaluatie van het Innovatiefonds NH (INH) wijst uit dat het fonds zich (sinds de start in 2018) goed heeft gepositioneerd in het financieringslandschap en efficiënt te werk gaat. Het investeringstempo van INH ligt per 2021 ruim op koers (32 leningen verstrekt). Met ruim € 8 miljoen aan investeringen is bijna € 11 miljoen aan cofinanciering en € 11 miljoen aan vervolgfinanciering gerealiseerd. Het innovatiefonds speelt in 2020 en 2021 een belangrijke rol bij de verstrekking van Europese coronacrisismiddelen (€ 3 miljoen aan REACT-EU) en nationale coronacrisismiddelen (ruim € 75 miljoen aan corona-overbruggingsleningen). Als extra in 2021 hebben wij samen met u besloten om medeoprichter te zijn van een regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Noord-Holland. In deze coalitieperiode viel ook het Kansen Voor West 2 programma (2014-2020). De stand van zaken voor dit onderdeel is te vinden onder het onderdeel Openbaar Bestuur – Europa.

Actieagenda Circulaire Economie

Wij stimuleren ondernemers om de transitie naar deze circulaire economie te maken. Zo ondersteunen we initiatieven door participaties vanuit verschillende fondsen en stellen we subsidies beschikbaar. Deze participaties en subsidies zijn primair gericht op innovatie, verduurzaming en CO_2-reductie. Samen met gemeenten en ondernemers richten we een platform op om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen. Daarnaast nemen we initiatieven om afvalstromen te verminderen en voedselverspilling tegen te gaan. Het platform maakt gebruik van de expertise en het netwerk van het Servicepunt Duurzame Energie.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De inzet op de transitie naar een circulaire economie is in 2017 vormgegeven in een Ontwikkelingsperspectief en Actieagenda 2017-2020. De Actieagenda had als kenmerk het verkennen van de rol van de provincie in de transitie met concrete activiteiten. Het resultaat van de verkenning zal in een nieuw uitvoeringsprogramma voor de komende jaren aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Op grond van de verkenning zal een focus in inzet en activiteiten worden benoemd. Stimulering van ondernemers, participatie in initiatieven en het vormgeven van een platform voor gemeenten en ondernemers is hiervan onderdeel. De gevolgen van deze transitie voor de eigen activiteiten en andere beleidsvelden, alsmede de samenwerking met andere overheden hierin (MRA) zal eveneens benoemd worden. Voorstellen voor actualisatie worden in de vorm van een discussienotitie aan PS voorgelegd. Daarna stellen wij de agenda vast. De discussienotitie staat nu voor Q2 2020 gepland. Een conceptagenda zal waarschijnlijk, na externe consultatie, in Q3 2020 aan PS worden voorgelegd.	De discussienotitie is in het tweede kwartaal van 2020 aan uw Staten voorgelegd. Hierna is het traject gestart om te komen tot een nieuwe actieagenda circulaire economie. Deze is in het eerste kwartaal van 2021 in concept aan uw Staten voorgelegd en daarna door ons definitief vastgesteld: *Actieagenda - Provincie Noord-Holland*. Om de strategie en acties te bepalen is een participatietraject uitgevoerd met een groot aantal externe stakeholders. Daarnaast is een intern traject doorlopen om de gezamenlijke doelen en raakvlakken met andere opgaven te formuleren. Uit extern onderzoek bleek dat een nieuw op te richten platform niet aansluit bij de behoefte van de beoogde gebruikers. Om die reden is het advies om optimaal aan te sluiten bij de bestaande platforms en kanalen gevolgd. Direct na de vaststelling op 9 februari 2021 is de uitvoering van de nieuwe actieagenda conform de hierin opgenomen planning gestart.

Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen

Wij continueren de HIRB-regeling als 'HIRB-plus-regeling' en stellen hiervoor subsidie beschikbaar. We formuleren aanvullende ambities op het terrein van leefbaarheid, verduurzaming en CO_2-reductie. Transformatie van bedrijventerreinen naar bijvoorbeeld woonlocaties is alleen mogelijk als voldoende vestigingslocaties beschikbaar blijven.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Onder de noemer HIRB-plus zijn regelingen opgesteld voor het toekomstbestendig maken en houden van bedrijventerreinen en winkelgebieden. Ook zijn middelen vrijgemaakt ten behoeve van pilots op het gebied van verblijfsrecreatie. In totaal wordt voor HIRB-plus in de periode 2020-2023 een bedrag van € 2,5 miljoen per jaar ingezet. In de subsidieregeling voor de fysieke herstructurering van bedrijventerreinen krijgen de aspecten duurzaamheid (waaronder CO_2-reductie), circulariteit en leefbaarheid grotere nadruk. Projecten die op deze gebieden veel maatregelen nemen hebben een grotere kans op subsidie in de jaarlijkse subsidietender. PS worden jaarlijks geïnformeerd over de gehonoreerde projecten.	Voor de subsidieregeling voor de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen was in 2020 veel belangstelling en de beschikbare middelen zijn volledig tot besteding gekomen. De regeling gericht op de toekomstbestendigheid van winkelgebieden kende als gevolg van de coronacrisis in 2020 in vergelijking met voorgaande jaren wat minder aanvragen. Van de beschikbare middelen hebben wij dat jaar uiteindelijk ongeveer ¾ deel als subsidie aan aanvragers kunnen verstrekken. Wij hebben in 2020 nader onderzocht welke maatregelen voor verblijfsrecreatiegebieden het meeste effect zouden hebben. Dit heeft geresulteerd in een subsidieregeling voor onderzoek en planvorming gericht op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de sector. Deze regeling is in 2021 voor het eerst opengesteld. De projecten voor de tender 2020 van de subsidieregeling voor fysieke herstructurering van bedrijventerreinen hebben wij beoordeeld volgens de aangepaste criteria en dit heeft geresulteerd in honorering van zes aanvragen. In 2021 wordt weer een subsidieronde gehouden en om gemeenten meer gelegenheid te geven om aanvragen voor te bereiden hebben wij de indieningstermijn verruimd.

Glasvezel in landelijk gebied

Hoogwaardige en snelle digitale verbindingen zijn van groot belang voor zowel de economische ontwikkeling als de energietransitie. Daarom nemen we initiatieven om de aanleg van digitale infrastructuur mogelijk te maken als marktontwikkelingen achterblijven of bij onvoldoende dekking in het landelijke gebied, overigens zonder daarbij het marktevenwicht te verstoren.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Plannen van marktpartijen en het lokale initiatief dat wij met een garantstelling steunen, dekken meer dan driekwart van de witte buitengebieden. In het resterende deel gaan we gemeenten met een kansrijke business case op weg helpen om met de markt glasvezel aan te leggen. Eind maart loopt de beroepstermijn tegen de garantstelling af. Indien er geen hoger beroep wordt aangetekend sluiten wij een garantie- en uitvoeringsovereenkomst en wordt de garantie daadwerkelijk verstrekt. Rond de zomer verwachten we zicht te hebben op een resultaat bij (de eerste) twee gemeenten die we verder ondersteunen. PS worden over beide zaken geïnformeerd.	De markt gaat gestaag door met de aanleg van glasvezel. Wij bemiddelen waar knelpunten optreden met gemeenten, waterschappen en de provincie. Dat is inmiddels zes keer gebeurd. Er zijn twee pilots gedraaid om gemeenten op weg te helpen, waarvan één nu glasvezel krijgt. De aanpak wordt stapsgewijs voortgezet. Er is hoger beroep aangetekend tegen de garantstelling van het initiatief. De uitspraak van de Raad van State hierover volgt nog.

Onderwijs en arbeidsmarkt

Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is belangrijk voor onze economie en arbeidsparticipatie. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. We stimuleren de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, die plaatsvindt op campussen en in programma's zoals House of Skills. Vanuit deze samenwerking ondersteunen we projecten uit het Regionaal Investeringsfonds. We continueren de extra inzet op Techport. Daarom willen we, na evaluatie, de huidige regeling voor ondersteuning van de campusvorming voortzetten. Wij continueren de inzet van onze werkambassadeur en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Hierbij is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt.
Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Voor een vitale en veerkrachtige beroepsbevolking blijven wij inzetten op een meer skillsbased arbeidsmarkt met als onderlegger een campusstructuur gefocust op techniek en technologie. In deze campusstructuur werkt de triple helix samen aan 1) een betere aansluiting arbeidsmarkt & onderwijs door onderwijsvernieuwing, 2) versnellen van de overgang van werk naar werk aan de hand van skills en 3) bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt door gezamenlijke projecten. In de steigers staan nu projecten bij de Zaancampus en Luchtvaart Commmunity Schiphol. Voor aanscherping van ons campusbeleid verwachten we eind 2020 de evaluatieresultaten. In de tweede helft van 2020 start een nieuwe werkambassadeur. Met Provinciale Staten zal dan ook zijn/haar nieuwe werkagenda nader worden besproken.	Per september 2020 is de nieuwe werkambassadeur, de heer Herfkens, gestart. In maart 2021 is zowel het rapport van de evaluatie van de effectiviteit van campusvorming opgeleverd, alsook een visie op het arbeidsmarkt en onderwijsveld in 2030 door ruim 160 stakeholders in Noord-Holland. Tevens is, in MRA-verband, in oktober 2020 een uitgangspuntennotitie Human Capital Agenda Klimaatopgave en een onderzoek naar de verwachte aantallen benodigde mensen voor de energietransitie opgeleverd. Er was in 2020 uiteraard veel onzeker door Covid-19. Via het herstel- en duurzaamheidsfonds (motie 42) is extra budget beschikbaar voor publiek-private samenwerkingen/ campussen zoals de Zaancampus (nu Techlands), Techport en de Schiphol Community. Door gebundelde inzet via Service Punt Techniek (SPT) wordt gewerkt om technisch personeel te behouden voor techniek alsook niet-technisch geschoolden te interesseren. Het geactualiseerde beleid, met uitvoeringsagenda, is in het najaar van 2021 gepresenteerd aan de commissie EFB.

	Andere gerealiseerde acties: • Verduurzaming havens: In 2020 is er geïnvesteerd in het ontwikkelen van een human capital actielijn in de regiodeal De Kop (maritieme techniek en waterstof). • Techport: Techport/ROC Nova heeft ondersteuning gekregen voor het ontwikkelen van een PPS Smart Maintenance en een Innovatiecentrum. • Transformatie agrarische sector: In 2020 is er een nieuwe Rif Inclusieve landbouw gehonoreerd.

Gezonde leefomgeving

Schone Lucht Akkoord

Het bevorderen van een gezonde leefomgeving vraagt om een programmatische aanpak en een financiële impuls in de vorm van een Leefbaarheidsfonds. Ons huidige milieubeleid krijgt hierin een plaats, met speciale aandacht voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en verbetering van de luchtkwaliteit conform het Schone Lucht Akkoord. Wij zien erop toe dat de Europese en landelijke normen gehandhaafd worden. Hiertoe intensiveren wij de bestaande monitoring en handhaving. Wij leggen geen bovenwettelijke normen op. Wel gaan we met betrokken partijen in gesprek om te verkennen waar de WHO-normen, die wettelijk verplicht worden in 2050, versneld kunnen worden gerealiseerd. Hierbij maken we gebruik van innovaties en de betrokkenheid van bewoners.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Voor het bevorderen van een gezonde leefomgeving wordt het Programma Gezonde Leefomgeving ontwikkeld. Met het programma wordt invulling gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord. Het Programma Gezonde Leefomgeving geldt als een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Het streven is om het programma in het tweede kwartaal van 2020 ter inzage te leggen en per medio 2020 vast te stellen. Het programma heeft een looptijd van vier jaar.	Het Programma Gezonde Leefomgeving is door ons vastgesteld op 12 mei 2020 (kenmerk 1336074/1336805). De aanpak van de gezonde leefomgeving is vertaald in het programmaplan gezonde leefomgeving. Daarin hebben wij de speerpunten benoemd (in vier sporen) waar we op willen inzetten. Uitwerking en uitvoering van dat plan vindt momenteel plaats. Bij de opzet van het programma is niet gekozen voor het model 'vrijwillig programma als onderdeel van de Omgevingswet'. Daarom ook is het niet ter inzage gelegd. Het programma loopt door tot en met eind 2023. Daarnaast hebben wij op 9 maart 2021 het Uitvoeringsplan 2021 in het kader van het Schone Lucht Akkoord vastgesteld. In dit uitvoeringsplan is aangegeven welke maatregelen wij als provincie nemen om de emissie van stikstofdioxide (NO2) en fijnstof (PM10 en PM2,5) te verminderen. Dit draagt bij aan een verdere verbetering van de luchtkwaliteit in Nederland én in Noord-Holland.

Milieudialogen

We willen de milieudialogen verder ontwikkelen. Daarnaast leggen we nadrukkelijk de koppeling met onze BRZO-taken (Besluit risico's zware ongevallen 2015). We sluiten aan bij het landelijk asbestfonds en onderzoeken of een koppeling gemaakt kan worden tussen de sanering van asbestdaken en het stimuleren van de opwekking van zonne-energie.

Portefeuillehouders: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving.	De milieudialogen werden in de IJmond georganiseerd. Met de start van het Programma Gezonde Leefomgeving is de aanpak veranderd. De bestuurders in de IJmond en de provincie treffen elkaar in het Bestuurlijk Overleg Industrie en Gezondheid IJmond. De dialoog met de bewoners in de IJmond heeft een plek in het Programma Tata Steel 2020-2050. In dit programma is de koppeling gemaakt met onze BRZO-taken. Het belang van deze dialoog is benadrukt bij de publicatie van gezondheidsonderzoeken van het RIVM. Vanuit het bestuurlijk overleg is de wens geuit om de dialoog met de bewoners nog beter te organiseren. Een groep bewoners uit Wijk aan Zee en Beverwijk neemt deel aan het programma Hollandse Luchten, waarin zij zelf luchtkwaliteitsmetingen verrichten en waarin zij met experts van onder andere de provincie, RIVM en TNO discussiëren over hun leefomgeving.

	Op het onderwerp asbest werken we samen met andere provincies en zijn we onder meer cofinancier van het verweringsonderzoek (de provincie Overijssel is hiervan de trekker). Daarnaast zijn we medeondertekenaar van de Samenwerkingsverklaring waarin partijen zich inzetten om eigenaren van asbestdaken te adviseren en te ondersteunen. De provincie is cofinancier van de provinciale liaison in het programmabureau Versnellingsaanpak Asbestdakensanering.

Leefbaarheidsfonds

Wij trekken met gemeenten op om te borgen dat het Rijk voldoende geluidswerende maatregelen neemt. In uitzonderlijke gevallen zijn we bereid om, in nauw overleg met onze partners, op knelpuntlocaties acute problemen op te lossen. Wij stellen hiervoor incidenteel middelen beschikbaar uit het Leefbaarheidsfonds.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving.	Bij de opzet van het programma is het oorspronkelijke idee van een Leefbaarheidsfonds losgelaten en in 2020 vertaald in het plan om te komen tot vier subsidieregelingen. Begin 2021 is de eerste regeling gelanceerd. We bieden de mogelijkheid voor de zogenaamde complexe industriële bedrijven die vallen onder de vergunningverlening van de provincie, om onderzoek te doen naar bovenwettelijke oplossingen die bijdragen aan gezondheidswinst. De regeling voorziet in een budget voor onderzoek en budget voor de uitvoering van maatregelen, respectievelijk € 2 ton en € 8 ton in totaal voor het jaar 2021. Bij de start van ons college is als knelpuntlocatie Krommenie genoemd, mede door de mogelijke effecten van het project A8-A9 en andere al bestaande hinderbronnen in de omgeving. Voor dit knelpunt is budget gereserveerd. Er is geen mogelijkheid om incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor onder meer geluidswerende maatregelen waarvoor het Rijk verantwoordelijk is. Wel hebben we ons eigen Actieplan Geluid voor onze eigen infrastructuur. In het algemeen geldt dat wij kunnen besluiten om in specifieke situaties bij te dragen aan het oplossen van knelpunten, met de inzet van menskracht en financiële middelen.

Milieuzones

Wij gaan met het Rijk en gemeenten die milieuzones hebben ingesteld, of voornemens zijn dit te doen, in overleg om gezamenlijke uitgangspunten voor milieuzones te ontwikkelen en kennis te delen. Naast de inrichting van milieuzones willen gemeenten de binnenstedelijke distributie schoner en CO2-neutraal maken. Wij zien mogelijkheden om de kennisuitwisseling te verbeteren door ervaringen en methodieken beschikbaar te stellen en te delen.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving en maakt onderdeel uit van het Schone Luchtakkoord.	De provincie is niet actief betrokken bij de lopende initiatieven op het gebied van milieuzones en stadslogistiek. Dit komt daarom als zodanig ook niet teug in het programmaplan Gezonde Leefomgeving. Milieuzones maken wel deel uit van het Regionale Mobiliteitsprogramma. Voor personenvervoer in de regio's stimuleert de provincie bewust reisgedrag met schone vervoersmiddelen. Het verminderen van de CO2-uitstoot door bussen maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. De regio Gooi en Vechtstreek is de eerste Nederlandse regio met CO_2-vrij busvervoer. Diverse gemeenten hebben de opgave voor milieuzones en stadslogistiek opgepakt. Mede op basis van onderzoek (onder andere van CE Delft) weten gemeenten dat het instellen van milieuzones een positieve bijdrage levert aan het reduceren van CO2-emissies. Branchepartijen en gemeenten hebben een Uitvoeringsagenda Stadslogistiek opgesteld, waarbij het doel is dat bij 30 tot 40 van de grootste gemeenten in Nederland in 2025 een zero-emissiezone is ingesteld (opwegnaarzes.nl, greendeal zes).

Cultuur en erfgoed

Onderwaterarcheologie

Archeologie toont ons de sporen van het verleden. In de afgelopen jaren is een aantal mooie vondsten gedaan, zoals een prehistorische kano, die is tentoongesteld in het Huis van Hilde, en een zijden jurk uit het Palmhoutwrak dat ontdekt is voor de kust van Texel. Wij zetten onze inspanningen voort en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Met de actualisatie van het cultuurbeleid (proces reeds toegelicht aan commissie EFB in februari 2020) komt de beleidsinzet op het gebied van onderwaterarcheologie aan de orde. Oordeelsvorming wordt in PS verwacht in 3e kwartaal 2020, besluitvorming 1e kwartaal 2021. Onderwerpen daarbij zijn beschermingsbeleid van wrakken in de Waddenzee en extra onderzoek naar nieuw aangeleverde vondsten. In het tweede kwartaal 2020 worden PS geïnformeerd over de presentatie van de vondsten van het Palmhoutwrak.	De actualisatie van het cultuurbeleid hebben wij in september 2021 aan uw Staten voorgelegd. Er zijn op dit moment geen specifieke vondsten die extra aandacht vragen. De ingezette lijn om vondsten ook in Kaap Skil tentoon te stellen is vertraagd door corona. Huis van Hilde heeft in 2020 de museumstatus verkregen.

Stelling van Amsterdam en liniedijken

De afgelopen jaren hebben we ons ingespannen om de forten te beschermen en een nieuwe bestemming te geven. Wij continueren onze inzet en verkennen op welke wijze we ook de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken kunnen versterken. Wij willen hier een financiële bijdrage aan leveren.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Recent hebben wij opdracht verleend voor een onderzoek naar de herstelbehoefte en versterkingsmogelijkheden van recreatie rondom de Liniedijken van de Stelling van Amsterdam. Dit onderzoek is in gang gezet omdat in het coalitieakkoord is gemeld dat er een Landschapsfonds wordt ingesteld (valt onder sector Groen) waaruit ook herstel en recreatief gebruik van de Liniedijken gefinancierd kan worden. Om nu inzicht te krijgen in deze herstelbehoefte is dit onderzoek gestart. Het onderzoek moet medio mei af zijn. De uitkomsten van het onderzoek moeten leiden tot een aanvraag uit het Landschapsfonds. Het onderzoek is medio mei 2020 afgerond. Als er besluitvorming nodig is, vindt deze na het zomerreces plaats. PS worden daar dan bij betrokken.	Na het opleveren van het onderzoek naar de herstelbehoefte van de liniedijken medio 2020 zijn we aan de slag gegaan met het opstellen van een uitvoeringsprogramma. Dit hebben wij samen met partijen (gemeenten, waterschappen en Terrein Beherende Organisaties) die eigenaar en/of beheerder zijn van de liniedijken gedaan. De besluitvorming over dit uitvoeringsprogramma vindt in het najaar van 2021 door ons plaats. Daarna vindt de uitvoering van de maatregelen plaats. De provincie is verantwoordelijk voor de realisatie van een aantal generieke maatregelen. De eigenaren/beheerders van de liniedijken voeren de trajectspecifieke ingrepen uit. De provincie blijft aanjager van het uitvoeringsprogramma en levert daarnaast een financiële bijdrage aan het herstel van de liniedijken. Deze bijdrage komt uit het Landschapsfonds.

Rijksmonumenten

Rijksmonumenten moeten behouden blijven en toegankelijk zijn voor het publiek. De provincies zijn verantwoordelijk voor de verdeling van rijksmiddelen voor restauratie van rijksmonumenten. Ook wij blijven hiervoor middelen beschikbaar stellen.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Bij de actualisatie van het cultuurbeleid zal de provinciale inzet voor rijksmonumenten (zonder woonfunctie) worden voorgelegd. Oordeelsvorming wordt in PS verwacht in 3e kwartaal 2020, besluitvorming 1e kwartaal 2021. Het voorstel zal een voortzetting van het huidige beleid zijn.	De actualisatie van het cultuurbeleid hebben wij in september 2021 aan uw Staten voorgelegd.

Cultuureducatie en bibliotheken

We zetten het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit voort, waarin we samenwerken met het Rijk. Hiervoor stellen we cofinanciering beschikbaar. Ook onderkennen we de waarde van bibliotheken en verhogen we onze bijdrage aan Probiblio, zodat we aansluiten bij de landelijke innovatieagenda.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Begin 2021 ontvangen PS het programma Cultuureducatie met kwaliteit 2021-2024 dat door Plein C wordt uitgevoerd. Cultuureducatie en de provinciale rol bij bibliotheken zal ook onderdeel zijn van de actualisatie van beleid die in 2020 loopt.	De actualisatie van het cultuurbeleid hebben wij in september 2021 aan uw Staten voorgelegd. Met het Ministerie van OCW is een intentieovereenkomst gesloten. Wij matchen voor de periode 2021-2024 jaarlijks € 750.000,- voor provinciale projecten. Plein C heeft met de partners het programma 'Goed cultuuronderwijs voor alle kinderen' voor Noord-Holland opgesteld. Bij de provinciale projecten ligt de nadruk enerzijds op verdieping bij deelnemende scholen en anderzijds op vergroting van het bereik. Bijvoorbeeld van nieuwe scholen zoals scholen met onderwijsachterstanden, scholen in achterstandswijken en op locaties met onvoldoende culturele infrastructuur. In het bibliotheekconvenant 2021-2024 zijn afspraken gemaakt over rollen en taken van het landelijk netwerk van bibliotheken en Rijk, provincie en gemeenten. Daarbij bieden wij ondersteuning aan de vorming van een provinciaal bibliotheeknetwerk, waarin bibliotheken uitvoering geven aan programma's op basis van de prioriteiten van de landelijke netwerkagenda.

Sport

We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse. Uitsluiting en discriminatie in de sport moet worden tegengegaan en acceptatie van LHBTIQ+ moet bevorderd worden. We zien hier een rol voor Sportservice Noord-Holland, dat een groot netwerk heeft onder sportverenigingen. Ook kan Sportservice sportverenigingen helpen bij de verduurzaming van sportaccommodaties, waardoor sportverenigingen op termijn besparingen kunnen boeken. Wij leveren hier een financiële bijdrage aan. De focus ligt hierbij niet op de ontwikkeling van nieuwe initiatieven, maar op het koppelen van kennis over provinciaal en gemeentelijk beleid en regelingen aan de vraag en behoefte van Noord-Hollandse sportclubs.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:	
Te ondernemen acties/activiteiten	**Stand van zaken 2021**
De provinciale ambities voor sport worden in Q2 2020 uitgewerkt tot een beleidsnotitie. Deze nota vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Hierin zijn de thema's benoemd in het coalitieakkoord leidend: verduurzamen van sportaccommodaties en inclusieve deelname van LHBTQI+ gemeenschap aan de sport.	De Beleidsnotitie Sport is in mei 2020 door ons vastgesteld. Na besprekingen in de commissie is het thema racisme en discriminatie in de sport hieraan toegevoegd. Op 1 maart is de Uitvoeringsregeling Verduurzaming Sportaccommodaties opengesteld. Deze uitvoeringsregeling is een succes gebleken. Nadat de regeling binnen een dag was uitgeput, is het plafond opgehoogd naar € 500.000,- met budget uit het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds. In juni 2021 is het nieuwe plafond opnieuw bereikt. De regeling wordt in 2022 en 2023 opnieuw opengesteld. Daarnaast zijn er gesprekken geweest met NOC*NSF en Sportservice Noord-Holland over de uitvoering van een servicebudget inclusieve sport. Bij het servicebudget kunnen sportverenigingen services inhuren om inclusiviteit binnen hun verenigingen te promoten. Dit project heeft vertraging opgelopen, onder meer vanwege de lente zonder sport als gevolg van de coronacrisis. De uitwerking van het servicebudget is in volle gang en het is de bedoeling dat het servicebudget vanaf oktober 2021 van start gaat. Bij succes wordt er gekeken of wij het servicebudget kunnen verlengen voor 2022.

3.5 Vitaal landelijk gebied

Integraal Waterakkoord

Om een waterrobuust Noord-Holland te garanderen willen we in 2020 een Integraal Waterakkoord sluiten met onze partners. Hieraan koppelen wij middelen voor klimaatadaptatie. Daarnaast bespreken we met de waterschappen of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De bestuurlijke startbijeenkomst voor het integraal waterakkoord heeft plaatsgevonden op 12 november 2019. Hierbij waren de drie waterschappen en Rijkswaterstaat op bestuurs- en directieniveau aanwezig. In het voorjaar van 2020 worden de eerste stappen gezet om vanuit de eigen ambities uit te werken op welke wijze versnelling en meerwaarde gecreëerd kan worden om samen, via het integrale waterakkoord, met deze opgaven aan de slag te gaan. Hierbij is iedere overheidslaag verantwoordelijk voor de eigen taken. Een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland is een van de hoofdambities in de Omgevingsvisie. Om deze ambitie te realiseren worden programma's in landelijk en stedelijk gebied uitgevoerd. Voor het landelijke gebied ten noorden van het Noordzeekanaal is samen met het Hoogheemraadschap een stresstest uitgevoerd voor landbouw en natuur. In het gebied van de Metropoolregio Amsterdam loopt het programma MRA Klimaatbestendig, met hierin onder andere aandacht voor duurzame nieuwbouw en bescherming van vitale en kwetsbare functies. En in het programma OV-knooppunten is een pilot 'klimaatbestendig stationsgebied Hoorn' opgenomen. De minister heeft onlangs de Adviescommissie geborgde zetels bij waterschapsbesturen ingesteld. GS willen het advies van de adviescommissie en het kabinetsstandpunt afwachten, voordat in Noord-Holland met de waterschappen wordt besproken of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.	In het voorjaar van 2021 is de uitnodiging 'Ruimte mèt water' vastgesteld door de dagelijkse besturen van de drie waterschappen en de provincie en door de directies van RWS en PWN. Het vervolg – een leerprogramma RO - Water –wordt in het vierde kwartaal 2021 gepresenteerd op de netwerkdag Water Noord-Holland/Utrecht. Uw Staten zijn op 1 juni via een brief geïnformeerd. 'De uitnodiging' is de invulling van het eerder genoemde 'integraal waterakkoord'. Fase 1 is afgerond en het plan van aanpak fase 2 volgt eind 2021. Uitvoering in 2022-2023. In 2021 zijn diverse resultaten geboekt in de versterking van de relatie water en ruimtelijke ordening. Hierbij is de water-keten onderling versterkt door hechtere samenwerking tussen de waterpartners in onze provincie. Voorbeelden hierbij zijn onder meer de actualiteit "datacenters in Noord-Holland" en "toekomstbestendig Amsterdam Rijnkanaal-Noordzeekanaal (gebied)" en de "impulsregeling" die loopt via de werkregio's Klimaatadaptatie. In de MRA-agenda is de relatie water-RO tevens verankerd en hierover worden de komende tijd nadere werkafspraken gemaakt en uitgevoerd. Als "kritische vriend" heeft ook de PARK het thema water en ruimte vanuit het onlangs gepresenteerde rapport "verbonden toekomst" als een speerpunt aangegeven en houdt hiermee ons college en onze partners scherp bij dit thema.

Bodemdaling

Wij zetten ons in om gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Voor de aanpak van bodemdaling bestaat niet één oplossing; maatwerk is nodig. Dat doen we niet alleen, maar samen met onze partners, waaronder het Rijk. De bestaans- en rechtszekerheid van de betrokkenen bij de veenweidegebieden verliezen we niet uit het oog. Wij continueren onze inzet in het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum. Verder stimuleren we agrarische ondernemers om hun bedrijfsvoering aan te passen en bevorderen we de marktkansen van deze producten. We monitoren de resultaten van ons beleid.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Aan het thema bodemdaling werken wij verder op basis van het advies van prof. dr. Veerman, die een brede aanpak en oog voor draagvlak heeft bepleit. Het thema krijgt daarom een belangrijke plaats in het nieuwe gebiedsprogramma Laag Holland, waardoor – via de gebiedsprocessen die zich ook richten op bijvoorbeeld NNN-realisatie, stikstofreductie, KRW-doelen en transitie in de agrarische sector – maatwerk per gebied mogelijk is. De gebiedscommissie Laag Holland is inmiddels omgevormd tot een stuurgroep voor dit gebiedsprogramma. De startnotitie van dit gebiedsprogramma wordt in het najaar 2020 in de Statencommissie geagendeerd. Via het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum stimuleren we kennisdeling en onderzoek naar bijvoorbeeld natte teelten die voor agrarische ondernemers interessant kunnen zijn, zoals azolla en lisdodde.	Het thema bodemdaling heeft een belangrijke impuls gekregen door het Klimaatakkoord en het Veenplan, dat de minister van LNV aan de Tweede Kamer heeft aangeboden. Op basis hiervan wordt gewerkt aan de Regionale Veenweide Strategie (RVS) voor Noord-Holland. De RVS wordt naar verwachting eind 2021 ter vaststelling aan uw Staten aangeboden. Het Rijk heeft € 18 miljoen Impulsgelden beschikbaar gesteld. In de RVS wordt aangegeven op welke wijze deze gelden worden besteed. Draagvlak, een belangrijk aspect van het advies-Veerman, is ook als belangrijk aandachtspunt onderkend in het Klimaatakkoord en de RVS. De uitvoering van de RVS zal gebiedsgericht worden vormgegeven. Het thema krijgt daarom een belangrijke plaats in het op te stellen gebiedsprogramma Laag Holland. Binnen het Groene Hart (inclusief Spaarnwoude) gebeurt dit in de lopende projecten en via maatwerk. Kennisdeling en onderzoek lopen onder andere via het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum.

Laag Holland

Het initiatief Amsterdam Wetlands is waardevol en draagt op onderdelen bij aan provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Op deze onderdelen ondersteunen wij dit initiatief, stellen hiervoor middelen beschikbaar en zoeken we afstemming met de betrokken partijen.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Het initiatief VP/Laag Holland (voorheen: Amsterdam Wetlands) is in 2019 en begin 2020 verder uitgewerkt, in overleg met alle betrokken partijen. Door het Rijk is begin 2020 een subsidie van € 5,8 miljoen toegekend in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Wij hebben € 4 miljoen cofinanciering beschikbaar gesteld. Nu dit gebeurd is, kan in het voorjaar van 2020 de uitvoering starten. Dit gebeurt binnen het bredere kader van het gebiedsprogramma Laag Holland. Provinciale Staten blijven hierbij betrokken via het jaarlijks te actualiseren Programma Natuurontwikkeling.	De uitvoering van dit project loopt op dit moment voorspoedig. We hebben aan zeven van de acht deelprojecten subsidie verleend; de verwachting is dat het laatste deelproject ook dit jaar zal starten. Om de andere doelstelling van het project te realiseren – het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende partijen en het leren van en met elkaar – worden regelmatig workshops en andere vormen van kennisuitwisseling georganiseerd.

Verzilting

Door klimaatverandering en zeespiegelstijging, in combinatie met bodemdaling, kan sneller verzilting optreden. Voor agrarische ondernemers, drinkwaterbedrijven en de natuur kan verzilting een probleem zijn. Daarom onderzoeken wij de effecten van verzilting.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Integraal Waterakkoord.	Het thema verzilting wordt binnen verschillende dossiers opgepakt: • waterkwaliteit: regionaal waterprogramma 2022-2027 (deelprogramma grondwater); • waterbeschikbaarheid: verdere uitwerking Deltaprogramma Zoetwater; • gebiedsprogramma Rijkswaterstaat Noordzeekanaal en Amsterdam/ Rijnkanaal; • gebiedsprogramma IJsselmeer; • wordt meegenomen bij het Landbouwportaal; • onderzoek uitgevoerd naar gevolgen klimaatadaptatie boven het Noordzeekanaal voor Landbouw en natuur (inclusief verzilting).

Biodiversiteit en Natuurnetwerk Nederland

Wij stellen in 2020 een Masterplan biodiversiteitsherstel op. Het NNN levert een grote bijdrage aan dit biodiversiteitsherstel door nieuwe natuurgebieden te realiseren en bestaande natuurgebieden te verbinden. Afronding van het NNN in 2027 blijft ons doel. In deze collegeperiode willen wij 3000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. Om dit mogelijk te maken storten we aanvullende middelen in de reserve Groen. Agrarisch natuurbeheer past enkel binnen het NNN als sprake is van 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Het Masterplan biodiversiteitsherstel zal in 2020 worden ontwikkeld. Het streven is om het Masterplan, in samenhang met onder andere de Visie recreatie en toerisme en de Voedselvisie, in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen. Voor de afronding van het Natuurnetwerk Nederland is een Regiebureau opgericht, dat met behulp van alle genoemde instrumenten zal werken aan afronding van het NNN in 2027. Hiervoor wordt de ambtelijke capaciteit ook uitgebreid. In april 2020 sturen wij Provinciale Staten een uitgebreide stand-van-zakenbrief. Met het instrument 'duurzaam agrarisch natuurbeheer' experimenteren wij momenteel in drie pilots, die voortvloeien uit het Verkenningsjaar naar agrarisch natuurbeheer. Hierover is eind 2019 overeenstemming bereikt met onze partners. In 2020 voeren wij een optimalisatie van de NNN-begrenzing uit. Daarnaast starten wij een nieuw gebiedsprogramma voor Laag Holland en zetten wij het gebiedsprogramma Oostelijke Vechtplassen voort, waardoor in de twee gebieden met de grootste restantopgave straks alle restant-NNN 'onderhanden werk' is. Aan Provinciale Staten wordt gerapporteerd over de voortgang via het Programma Natuurontwikkeling.	Uw Staten hebben het Masterplan Biodiversiteitherstel vastgesteld op 1 februari jl. De uitvoering is inmiddels in volle gang. Enkele voorbeelden: projecten ter bescherming van bijzondere soorten, waarvoor Noord-Holland een speciale verantwoordelijkheid draagt; meer samenwerking met de waterschappen; monitoring van biodiversiteit in de recreatieschappen; gebiedsgerichte ontheffingen voor soortenbescherming in het stedelijk gebied, zodat bijvoorbeeld de renovatie van woonwijken (in het kader van de energietransitie) gemakkelijker wordt. Aan de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt met volle kracht gewerkt. In 2020 is circa 825 hectare NNN gerealiseerd; een hoger aantal dan in vele jaren daarvoor. Vanaf medio 2021 is een provinciale projectleider aan de slag in alle deelgebieden waar wij nog een opgave hebben. Zij werken integraal en nemen daarmee ook andere opgaven in het gebied, zoals de stikstofopgave, mee. De projectleiders worden gefaciliteerd door het Regiebureau, dat ook jaarlijks het Programma Natuurnetwerk (voorheen: Programma Natuurontwikkeling) opstelt en aan uw Staten voorlegt. In de gebieden Oostelijke Vechtplassen en Laag Holland kent de provincie zoveel opgaven, dat een gebiedsprogramma met meerdere partners is gestart.

Oppervlaktewater

Samen met de waterschappen werken wij aan het behalen van de doelen van de KRW in 2027. Om deze doelen te bereiken moet nog veel gebeuren, want veel waterlichamen voldoen nog niet aan de normen. Daarom starten wij in 2020 een pilot in een specifiek waterlichaam om te bekijken of we daar versneld alle KRW-doelen kunnen realiseren. De leereffecten van deze pilot gebruiken wij om onze aanpak in de andere waterlichamen desgewenst bij te stellen. Zowel voor reguliere KRW-maatregelen als voor de pilot stellen wij aanvullende middelen beschikbaar. Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de biodiversiteit en waterkwaliteit stellen wij een kennisagenda op, met specifieke aandacht voor het agrarisch onderwijs.

Portefeuillehouders: Cees Loggen en Esther Rommel (kennisagenda)

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De provincie stelt de regionale doelen in oppervlaktewater vast, participeert in projecten en is vaarwegbeheerder. Met het verbeteren van de vispasseerbaarheid en de aanleg van natuurvriendelijke oevers in haar eigen vaarwegen levert de provincie een concrete bijdrage aan de verbetering van de ecologische kwaliteit en het bereiken van KRW-doelen. De ecologische doelen voor de KRW-periode 2022-2027 zullen worden vastgelegd in het regionaal waterprogramma KRW 2022-2027. Het ontwerp van dit programma zullen wij in september 2020 vaststellen en kan vervolgens in oktober 2020 in de Statencommissie NLG besproken worden. Over de KRW-pilot zijn wij in overleg met de waterschappen, wij streven ernaar hierover in 2020 een besluit te nemen. Van het regionale, dat wil zeggen door waterschappen beheerde, oppervlaktewater in Noord-Holland is 47% niet begrensd als KRW-waterlichaam. De KRW (Kaderrichtlijn Water) geldt ook voor dit 'overige water', maar in afwijking tot de KRW-waterlichamen geldt een inspanningsverplichting voor het halen van kwaliteitsdoelen, en dus geen resultaatverplichting. Voor het overige water bestaan op dit moment nog geen ecologische kwaliteitsdoelen. In oktober 2019 is een overeenkomst van kracht geworden tussen onder meer de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland en de waterschappen Rijnland en Amstel, Gooi en Vecht, waarin is vastgelegd dat de waterschappen ecologische doelen gaan afleiden voor al het overig water in hun beheergebied. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier was geen partij bij deze overeenkomst omdat deze waterbeheerder de ecologische doelen voor de KRW-waterlichamen ook van toepassing heeft verklaard op de overige wateren.	Het concept van het regionaal waterprogramma 2022-2027 is in januari 2021 in de commissie NLG vastgesteld. Vervolgens hebben wij het ontwerpprogramma in februari 2021 vastgesteld, dat in mei/juni ter inzage lag. Het definitieve programma zal begin 2022 aan uw Staten ter vaststelling worden aangeboden. Het besluit ten aanzien van de KRW-pilot is in 2020 genomen. Er zullen in samenwerking met de waterschappen drie deelpilots worden uitgevoerd, in elk waterschapsgebied één. Rijnland heeft de ecologische doelen overig water medio 2021 bij ons aangeleverd. De doelen van AGV verwachten wij in het najaar van 2021. De doelen zijn afgelopen oktober door ons vastgesteld.

Groen Kapitaal

We werken samen met onze partners in de aanpak Groen Kapitaal, waardoor de biodiversiteit in de stad, het watersysteem en het agrarisch gebied verbeteren. Daarnaast stimuleren wij kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeleid en vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit doen wij samen met de Noord-Hollandse weg- en waterbeheerders, zodat het effect groter is.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De aanpak Groen Kapitaal zetten wij voort. In 2020 organiseren we opnieuw een congres, diverse netwerkactiviteiten en zetten we koplopers in het zonnetje op social media. Voor zorgvuldiger maaibeheer en het bevorderen van bloemrijke bermen werken we samen met het netwerk dat is ontstaan uit de Green Deal Infrastructuur. Ook het project Grass2Grit (inzet grassap voor gladheidsbestrijding) is in uitvoering genomen, waarbij wordt geëxperimenteerd met sinusmaaien.	De aanpak Groen Kapitaal is voortgezet en wordt voortdurend aangevuld op basis van het type vragen dat we krijgen. Vanwege de corona-beperkingen waren 'live' bijeenkomsten lastig; om toch kennis te delen en initiatieven verder te helpen hebben wij in 2020 een interactieve Week van het Groene Kapitaal online en kleinschalig op locatie bij diverse initiatieven georganiseerd. Ter afsluiting is aandacht gevraagd voor gezamenlijke inzet om de kracht van natuur voor gezondheid meer in te zetten. Dit is door corona alleen maar actueler geworden.

	Het netwerk van de Green Deal Infranatuur (die zich onder andere richt op natuurvriendelijker beheer van bermen en maaibeleid) is onderdeel geworden van het Deltaplan Biodiversiteitherstel. We blijven als provincie het goede voorbeeld geven, onder andere op basis van het nu door uw Staten vastgestelde Masterplan Biodiversiteit. Ook in onze vaarwegen wordt actief gezocht naar kansen voor biodiversiteit, onder andere via natuurvriendelijke oevers. Het project Grass2Grit vordert gestaag. Tijdens de kou in februari is er weer aandacht geweest voor het project in de pers, zie hier. Op landelijk niveau wordt gewerkt aan een Agenda Natuurinclusief. Bij de kabinetsformatie is door de gezamenlijke provincies in IPO-verband ook aandacht hiervoor gevraagd, via een handvest.

Groene vrijwilligers

Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Wij intensiveren onze ondersteuning van deze vrijwilligers, onder andere voor groene burgerinitiatieven.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Voor groene vrijwilligers zetten we onze inzet in het programma Betrekken bij Groen voort en hebben we extra middelen uitgetrokken, die voor het grootste deel in het 'Betrekken bij Groen-fonds' zijn gestort, waarmee kleinschalige initiatieven worden ondersteund.	2021 is het Jaar van de vrijwilliger. We zien dat het animo om als vrijwilliger actief te zijn in de natuur groot blijft, maar dat de groep bestaande vrijwilligers ook kampt met vergrijzing. Ondanks de coronabeperkingen is het gelukt om een groot deel van de activiteiten uit het Programma Betrekken bij Groen 2018-2020 (online) door te laten gaan en de vrijwilligers een hart onder de riem steken. Ook is de uitvoering van het Meerjarenbeleidsplan programma Betrekken bij Groen 2021-2024 gestart. Dit betekent: verdere verbetering van de kwaliteit van de opleidingen, 'ontzorging' van vrijwilligers en uitbreiding van het aanbod van cursussen op het digitale platform de Groene Academie. De in het coalitieakkoord beschikbaar gestelde aanvullende middelen zijn toegevoegd aan het Betrekken bij Groen-fonds, dat de afgelopen jaren flink overvraagd is. Een teken van succes.

Faunabeheer en bestrijding invasieve exoten

Wij willen meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers naar 20 procent. De middelen die hierdoor niet meer aan tegemoetkomingen in faunaschade worden uitgegeven, zetten wij in voor de transitie naar een duurzame agrarische sector.

Daarnaast blijven we ons inzetten om invasieve exoten te bestrijden.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij formuleren in het voorjaar van 2020 nieuw ganzenbeleid, waarmee we de te grote ganzenpopulatie en de schade die deze veroorzaakt, willen terugdringen. Dit nieuwe beleid wordt verwoord in een uitgebreide brief aan uw Staten. De bestrijding van invasieve exoten doen we projectmatig, bijvoorbeeld voor de watercrassula op Texel, cabomba in de Vechtplassen en Amerikaanse vogelkers in het duingebied. Daarnaast richten we in 2020 een Platform invasieve exoten op, om kennis te delen over actuele ontwikkelingen.	Het nieuwe ganzenbeleid is geformuleerd in onze brief aan uw Staten van 4 juni 2020. In deze brief is ook verwoord op welke wijze het eigen risico bij ganzenschade wordt verhoogd. Dit is inmiddels ingevoerd. Wij hebben op 12 juli jl. het Faunabeheerplan ganzen 2021-2024 goedgekeurd, dat komende jaren de basis zal vormen voor de uitvoering van het ganzenbeleid.

Dierenwelzijn

We stellen middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. De bouw van schuilstallen staan we toe als deze passen binnen het landschap en een beperkte omvang hebben.

Portefeuillehouders: Ilse Zaal (opvangcentra) en Cees Loggen (schuilstallen)

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In 2020 beslissen we op welke manier we de extra middelen voor ondersteuning van opvangcentra voor wilde dieren besteden. De mogelijkheden voor schuilstallen zijn opgenomen in de ontwerp-omgevingsverordening.	Op basis van het coalitieakkoord en motie 50-202 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van de opvangcentra voor wilde dieren in Noord-Holland. Zij worden hiermee ondersteund bij de invoering van protocollen die nodig zijn vanwege nieuwe beleidsregels van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, met communicatie en compensatie voor geleden schade als gevolg van corona.

Stiltegebieden

Wij houden de huidige stiltegebieden in stand. Voorwaarde is wel dat de stiltegebieden ook echt aan de norm voldoen. We verkennen of daarvoor extra handhavingscapaciteit of andere maatregelen nodig zijn. Als de normen desondanks niet gehaald worden, bekijken we of de status van het desbetreffende stiltegebied moet worden aangepast. In dat geval compenseren we elders.

Portefeuillehouder: Jeroen Olthof

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Onderzoek voor beleidsactualisatie loopt. OD NHN heeft in 2019 een verkenning uitgevoerd om (een deel van) de gebieden nader in kaart te brengen. Momenteel worden deze resultaten geanalyseerd en er wordt gekeken welke vervolgstappen hieraan verbonden worden voor 2020. Op basis van deze analyse komen we met een concrete planning, maar op dit moment is nog niet bekend wanneer.	Het nieuwe beleid is nog in ontwikkeling. Er wordt gekeken hoe er meer rekening gehouden kan worden met de specifieke karakteristieken van de verschillende stiltegebieden, en hoe het beleid beter zou kunnen aansluiten bij het programma Gezonde Leefomgeving.

Dijkversterking

Bij dijkversterkingen zetten wij in op een integrale aanpak, waarbij ook doelen zoals natuur, recreatie en landschap een plaats krijgen. In het Kustpact zijn goede afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Noordzeekust. Om uitvoering van de gemaakte afspraken te borgen, willen wij het overleg over de kust structureel maken. In vervolg op het Kustpact willen wij vergelijkbare afspraken maken voor de Binnenduinrand, waarbij meerdere beleidsdoelen samen komen. In de Binnenduinrand staan we alleen revitalisering van bestaande bebouwing toe; dit mag echter geen legitimatie zijn voor grootschalige ontwikkelingen.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Bij dijkversterkingen zetten wij in op een klimaatadaptieve aanpak in combinatie met het vergroten van onder andere de biodiversiteit en recreatieve voorzieningen. Een voorbeeld hiervan is de zeewaartse versterking van de Prins Hendrikzanddijk. Andere belangrijke dijkversterkingsprojecten zijn: Hondsbossche en Pettemer Zeewering, Waddenzeedijk Texel, De Nieuwe Afsluitdijk, Havendijk Den Oever, Marken en de Markermeerdijken.	Samen met de provincies Zuid-Holland en Utrecht en de inliggende waterschappen hebben we de overstromingsscenario's geactualiseerd voor de EU-richtlijn Overstromingsrisico's. De komende jaren gaan we hiermee verder zodat we tijdig kunnen inspelen op de gevolgen van de klimaatverandering op onder andere ruimtelijke ontwikkelingen.

In overleg met het Rijk, de waterschappen en gemeenten willen wij ons beleid actualiseren zodat we voldoende ruimte langs dijken kunnen reserveren voor toekomstige versterkingen. Hiermee anticiperen we op de klimaatverandering. Het kustoverleg vindt structureel plaats vanuit de samenwerkingsagenda die bij het convenant Noordzeekust 2025 hoort. In 2019 zijn gesprekken georganiseerd, in samenwerking met de provincie Noord-Holland, door de gemeenten Den Helder en Schagen (mei 2019) en door Beverwijk, Heemskerk en BUCH (november 2019) over het proces, visie en gewenste ontwikkeling van de binnenduinrand in relatie tot hun omgevingsvisies (deels in wording). Ze willen in eerste instantie hun eigen verhaal ontwikkelen voor de binnenduinrand in hun eigen omgevingsvisies. In Zuid-Kennemerland is reeds een ontwikkelperspectief Binnenduinrand opgesteld, dat door de raden is vastgesteld en waarvan wij kennis hebben genomen.	In 2017 werd het Kustpact ondertekend. Het Rijk heeft aan provincies gevraagd om met een visie op de kust te komen om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden. In Noord-Holland heeft dit geleid tot het Toekomstperspectief Kust (TP Kust), uit 2017, waarin afspraken zijn vastgelegd over het gebruik van de kustzone. In het coalitieakkoord is aangegeven dat ook voor de binnenduinrand afspraken moeten worden gemaakt. Na de visies over Zuid-Kennemerland en Texel, is er dit najaar een Verkenning Binnenduinrand gestart voor de kust van Velsen-Noord tot en met Den Helder. Parallel hieraan en ook als input voor de Binnenduinrand-studie zal dit jaar en begin volgend jaar nog een studie worden uitgevoerd die meer inzicht moet geven op de mogelijke effecten van Klimaatverandering (incl. zeespiegelstijging) op de Noord-Hollandse Noordzeekust en Waddenkust voor de middellange termijn. Voor de langere termijn (2100), zetten we als provincie samen met PWN, HHNK en Den Helder in op een 4 jarig onderzoek naar de toekomstige waterveiligheids-landschappen van onze kustregio. Dit onderzoek wordt getrokken door onderzoeksinstituten als de WUR, TU Delft en Deltares. Dit onderzoek zal dan lopen van 2022 t/m 2025. Eind 2020 hebben wij besloten om € 23 miljoen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (APRK) teneinde een impuls te geven aan de kwaliteit van recreatievoorzieningen, landschap, natuur en cultuurhistorie in dit gebied in samenhang met de versterking van de Markeermeerdijken (Meekoppelkansen). Wij geven hiermee uitvoering aan de provinciale Omgevingsvisie, provinciale Watervisie 2016-2021, het Programma Groen en het coalitieakkoord. In het APRK werken wij met 13 andere partijen samen aan de uitvoering van een groot aantal projecten in de kustzone Hoorn-Amsterdam. Deze projecten zijn bedoeld als kwaliteitsimpuls voor dit gebied. Aan het APRK is een uitvoeringsregeling subsidies APRK (UVR APRK) gekoppeld. Deze is in april 2021 opengesteld voor de deelnemende partijen. Naar verwachting wordt door alle betrokken partijen met het APRK in totaal circa € 67 miljoen in de kustzone tussen Hoorn en Amsterdam geïnvesteerd in projecten die natuur, water en biodiversiteit, de recreatie en het toerisme en de cultuurhistorie versterken. Vanwege het uiteenlopen van verantwoordelijkheden, planning en financiering hebben wij besloten om de coördinatie op ons te nemen. Eerder heeft de provincie zich al ingezet voor natuur en recreatie met de vismigratierivier en het monument van de Afsluitdijk en de Prins Hendrik zanddijk op Texel. Ook bij Den Helder wordt gekeken naar een fietsverbinding en uitkijkpunten richting het wad en de Waddenzee.

Investeringskader Waddengebied

In het Investeringskader Waddengebied is een goede balans gevonden en wordt, met inzet van het Waddenfonds, gewerkt aan de majeure opgaven in dit gebied. Wij gaan hiermee door en stellen hiervoor cofinanciering beschikbaar.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De besteding van de Waddenfonds-middelen vindt plaats op basis van het Investeringskader Waddengebied (IKW), waar de zes majeure opgaven voor het Waddengebied in zijn geformuleerd. In 2020 vindt een midterm review van het IKW plaats, zodat de voortgang scherp in beeld blijft. Over de uitkomst hiervan worden PS geïnformeerd. De provinciale cofinancieringsregeling is gecontinueerd; in 2019 zijn hiervoor extra middelen vrijgemaakt die de komende jaren toereikend zouden moeten zijn.	Op basis van het Investeringskader Waddengebied (IKW) werken wij aan de balans tussen ecologie en economie in het Waddengebied. Uw Staten zijn geïnformeerd over de midterm review. De belangrijkste conclusie was dat de werkwijze effectief is en er een investeringsprogramma van ruim € 400 miljoen 'staat' met daarin programma's van Waddenbrede coalities. In het IKW was de afspraak gemaakt dat middelen vanuit het Waddenfonds minimaal worden verdubbeld middels cofinanciering door andere partijen. Inmiddels is gebleken dat voor elke euro die het Waddenfonds bijdraagt aan een IKW-project er daarnaast tenminste drie euro van externe partijen komt. Er waren ook enkele aanbevelingen: de midterm review riep op tot meer aandacht voor (mondiale) transities op het gebied van energie en klimaatverandering, meer betrokkenheid van en samenwerking met Rijk, RWS en anderen, en meer aandacht voor monitoring, communicatie en kennisborging. Met elk van deze aanbevelingen zijn wij momenteel, in samenwerking met onze Waddenpartners, aan de slag.

IJsselmeerkust

In vervolg op de Agenda IJsselmeergebied 2050 stellen we ook een integrale visie op voor de IJsselmeerkust. Wij willen de kernwaarden van dit gebied behouden en zetten in op kwaliteitsverbetering en het vergroten van de beleving van het IJsselmeergebied, spreiding van recreatie en toerisme en een herkenbare identiteit van kustplaatsen. Wij reserveren middelen voor een programma Identiteit kustplaatsen IJsselmeergebied.

Portefeuillehouder: Cees Loggen

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Eind 2020 stellen wij een integrale kustvisie IJsselmeer vast, die in samenwerking met het MIRT-project Wieringerhoek en onze partners HHNK en PWN en de betrokken gemeenten zal worden opgesteld. Bij de totstandkoming van deze kustvisie gebruiken wij het instrument identiteit kustplaatsen. Provinciale Staten worden geïnformeerd	Samen met stakeholders in het gebied en de gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen is de kustvisie IJsselmeerkust Aan 't meer 2030 opgesteld. In oktober 2021 staat consultatie in het gebied en met de volksvertegenwoordiging van gemeenten en uw Staten gepland. In het najaar van 2021 vindt vaststelling door gemeenten en uw Staten plaats. De kustvisie IJsselmeerkust is een bestuurlijk koersdocument en dient als bouwsteen voor omgevingsvisies van gemeenten. Een bijbehorend projectenboek met een reeks kansrijke verkenningen geeft vorm en inhoud aan de visie. De kustvisie is te zien als uitwerking van de Omgevingsvisie NH2050 en de Agenda IJsselmeergebied 2050.

Duurzame landbouw

Wij willen, met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw (door te werken met proeftuinen) en verbetering van de natuur-, water- en bodemkwaliteit (onder andere door de inzet van bodemcoaches), klimaat en dierenwelzijn. Wij zien deze ambities ook bij veel agrarische ondernemers en zullen hen daarbij ondersteunen. De gewenste transitie beschrijven wij in een Voedselvisie. Specifiek voor de bollenteelt starten we een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, waarbij de focus ligt op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen. We stimuleren de afzet van biologische bollen, zowel door onszelf (bijvoorbeeld langs provinciale wegen) als door onze partners. Daarnaast starten wij, naar analogie van de Agriports en in overleg met de sector, een transitie-academie, zodat kennis en goede voorbeelden gedeeld worden. Ten slotte stimuleren wij gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De koers die in het coalitieakkoord is beschreven voor het thema duurzame landbouw, wordt vervat in de Voedselvisie. Om verduurzaming van de landbouw te versnellen zetten we in op een aantal sporen, zoals kennisdeling (bijvoorbeeld een masterclass plaagdierbestrijding en bodemcoaching), gebiedstrajecten (via onder andere het gebiedsprogramma Laag Holland en projecten in de Beemster, het project boer'n buffel, versterking van het netwerk (via Voedsel Verbindt) en keteninnovatie (bijvoorbeeld voor kringlooplandbouw op Texel). Verder loopt er een opdracht voor de afzet van biologische bollen en wordt, in samenhang met de thema's natuur, landbouw en water, een kennisagenda en transitie-academie gestart. Alle genoemde projecten zijn al gestart. Over de voortgang wordt extern in elke geval gecommuniceerd via het platform Groen Kapitaal. PS zullen bij de uitkomsten van motie 110 over de periode 2018 en 2019 worden betrokken.	De Voedselvisie 2020-2023 is op 1 februari 2021 door uw Staten vastgesteld. De Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 is door ons op 15 juni 2021 vastgesteld en aan uw Staten toegezonden. Om dit te realiseren wordt het instrumentarium ingezet op: gebiedsgericht werken, samenwerkend netwerken, kennis- en datadeling en innovatie. Meer Voedselvisieactiviteiten zijn te bekijken op: https://www.boerenbusinessinbalans.nl/. Met betrekking tot de biologische bollenteelt constateren wij dat de afzetmarkt zich steeds beter ontwikkelt en dat de knelpunten meer liggen op omschakeling naar biologische bollenteelt. Omschakeling is complex en risicovol. Wij richten onze inzet derhalve meer op de gehele sector om juist daar verduurzaming te stimuleren. Wij zetten in op de kennisdeling van biologische teelt met 'reguliere telers' en samenwerking van meerdere partijen: telers, broeierijen, onderwijs (waaronder het Clusiuscollege) en kennisinstellingen (waaronder Vertify) en waterschappen. De transitie van het voedselsysteem is er één van lange adem. In de transitieacademie werken ondernemers, studenten van verschillende opleidingsniveaus en (kennis) instituten samen aan de verduurzamingsopgaven in de landbouw. Binnen de transitieacademie richten we ons op (innovatie)kracht van de ondernemers, no regret-maatregelen en small wins, geven zelf het goede voorbeeld en vertellen wat goed gaat. De transitieacademie is tevens een plaats waar scholing en praktijk samenkomen, bijvoorbeeld in de living labs vanuit de projecten Biodivers Perspectief en Koolstofopslag of in het duurzame bloemkoolproject.

Recreatie en toerisme

Onze inzet is gericht op een betere spreiding van toeristen, zowel in tijd als in ruimte. Wij richten ons vooral op het stimuleren van cultuurtoerisme. Noord-Holland is immers een provincie met – ook buiten Amsterdam – een rijke cultuur, historie en aantrekkelijke evenementen. Wij stellen een recreatie- en toerismevisie op, die een overkoepelend perspectief biedt op de toekomst van recreatie en toerisme in onze provincie en op de vraag hoe we de unieke kwaliteiten van de verschillende locaties in onze provincie kunnen versterken.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De Visie recreatie en toerisme wordt in 2020 opgesteld. Hierin zal de koers die in het coalitieakkoord is verwoord, verder worden uitgewerkt. Ook zal het thema waterrecreatie hierin een plaats krijgen, op basis van de ambities die eerder zijn geformuleerd.	De visie Recreatie en Toerisme Noord-Holland 2030 is in 2020 opgesteld in nauwe samenspraak met onze partners. In juni 2021 is de visie door uw Staten vastgesteld. De ambitie voor 2030 luidt: 'Heel Noord-Holland profiteert van recreatie en toerisme'. Om deze ambitie te bereiken zien we vier opgaven die onderling nauw met elkaar verweven zijn, te weten (1) toenemende druk op natuur, landschap en omgeving, (2) de toenemende en veranderende vraag van de recreanten en toeristen, (3) het versterken van het toeristisch-recreatief aanbod en (4) het optimaal benutten van het bestaande aanbod; goed verbonden en bereikbaar. Na de zomer van 2021 geven we vorm aan de uitvoeringsparagraaf van de visie.

Investeringsbudget Landschapsversterking (voorheen Landschapsfonds)

In een dichtbevolkte provincie als Noord-Holland is ruimte voor rust en ontspanning hard nodig. Onze groene gebieden bieden daar volop mogelijkheden toe. Om in deze gebieden te blijven investeren stellen we een Landschapsfonds in.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
In 2020 bepalen wij hoe het Landschapsfonds kan worden vormgegeven zodat een scherp beeld ontstaat over de besteding van de middelen. We gebruiken Q2 en Q3 voor de inventarisatie en selectie van kansrijke projecten. In Q4 kan hierover worden gerapporteerd. De daadwerkelijke besteding kan dan vanaf 2021 plaatsvinden. Er worden in ieder geval middelen gereserveerd voor de liniedijken van de Stelling van Amsterdam.	Wij hebben uw Staten in het voorjaar van 2021 geïnformeerd over de globale verdeling van de middelen van het Investeringsbudget Landschapsversterking (IBLV; voorheen Landschapsfonds). Een deel van de middelen is gereserveerd voor de liniedijken van de Stelling van Amsterdam, een deel voor de Metropoolregio Amsterdam (versterking van de groene scheggen, waaronder de Westeinderscheg) en een deel voor Noord-Holland Noord (het BPL bij Noord-Kennemerland en Schagen, buitenpoort Castricum en verbetering beleving Oer-IJ). De verschillende onderdelen in het IBLV kennen ieder een eigen planning en voortgang. We sluiten zoveel mogelijk aan bij lopende processen/projecten. Besteding van de middelen start voor sommige onderdelen al in Q3 en Q4 2021, voor andere onderdelen zal dit de komende jaren plaatsvinden. Alle projecten zullen in het Programma Natuurnetwerk worden opgenomen, zodat uw Staten hier zicht op houden.

Recreatiegebieden

Onze recreatiegebieden moeten toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar blijven en er moet ruimte zijn voor recreatieve elementen en ondernemerschap. Tegelijkertijd dient de balans tussen recreatieve activiteiten en rust, stilte en natuurbescherming, geborgd te zijn. Recreatie mag niet leiden tot schade aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden. In de afgelopen tien jaar is er veel aandacht geweest voor een aantal voortdurende knelpunten in het bestuursmodel van de recreatieschappen. Wij willen deze knelpunten oplossen door scheiding van de beleidsvormings- en beheertaken die nu beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Binnen het gehele NNN, waaronder de recreatieschappen, wordt sinds 2019 gewerkt met het systeem van door de provincie uitgewerkte wezenlijke kenmerken en waarden, die de balans tussen natuur en recreatie moet borgen. Dit is verankerd in de door PS vastgestelde Provinciale Ruimtelijke Verordening. In 2020 bepalen we op welke wijze wij de scheiding tussen beleids- en beheertaken bij Recreatie Noord-Holland NV aanbrengen, waarna deze kan worden geëffectueerd. Plassenschap Loosdrecht wordt ondersteund door Recreatie Midden Nederland (RMN). Onder de noemer van 'RMN in transitie' wordt onderzoek gedaan naar nieuwe toekomstperspectieven. Er zullen verschillende varianten worden uitgewerkt en toegelicht. Daarbij hoort dat het Plassenschap nadenkt over de gevolgen van de verschillende varianten. In het najaar van 2020 worden vervolgens in nauw overleg met PS of – afhankelijk van het gekozen perspectief – door PS verdere besluiten genomen.	Om het bestuursmodel van de recreatieschappen te verbeteren hebben de algemene besturen van de recreatieschappen besloten een bestuursbureau van de recreatieschappen op te richten dat vanaf 1 januari 2022 gaat werken. Hiermee wordt invulling gegeven aan de scheiding tussen beleids- en beheertaken die in het coalitieakkoord is genoemd. Inmiddels is besloten dat Recreatie Midden-Nederland zal worden geliquideerd en dat de gemeente Wijdemeren het beheer in het Plassenschap Loosdrecht zal gaan verzorgen. In de aanloop naar deze besluitvorming zijn uw Staten betrokken via een hoorzitting over de recreatieschappen, waarbij verschillende experts hun visie op dit onderwerp hebben gegeven.

3.6 Openbaar bestuur, financiën en organisatie

Bestuur

Bestuurlijke vernieuwing

Samenwerking met onze partners – overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners – is vanzelfsprekend. Ook in eigen huis willen we een transparante en inclusieve bestuurscultuur. We betrekken PS meer bij het proces van beleidsontwikkeling. We maken, in nauw overleg met PS, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. Een werkgroep zal voorstellen doen voor verbetering van de samenwerking binnen PS en met het college, en het besluitvormingsvormingsproces toegankelijker maken. Daarnaast stellen we een Commissie maatschappelijke trends en ontwikkelingen in, waarin het college hierover met PS van gedachten kan wisselen.

Portefeuillehouders: Ilse Zaal, Arthur van Dijk en Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
De agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie richt zich op een viertal activiteiten: 1. Samenwerking met onze partners; 2. Vormgeven van burgerparticipatie bij provinciaal beleid en de nieuwe omgevingsverordening; 3. Instellen van een Statenwerkgroep om de samenwerking tussen GS en PS te optimaliseren; 4. Instellen van een Statenwerkgroep trends en ontwikkelingen. Vanuit PS zijn de Statenwerkgroepen inmiddels van start gegaan. De Agenda Bestuurlijke Vernieuwing wordt in 2020 verder uitgewerkt en met de Staten afgestemd. De Agenda leent zich voor behandeling volgens het BOB-model. De concept Agenda wordt voor het zomerreces met de Statenwerkgroepen besproken.	De Agenda Bestuurlijke Vernieuwing en Participatie (hierna: Agenda) is in 2020 uitgewerkt. De concept-agenda is op 18 januari 2021 besproken in de commissie EFB en is vervolgens definitief door ons vastgesteld. In de Agenda wordt een aantal activiteiten benoemd en aangekondigd die zich richten op samenwerking; met partners en tussen het college en Provinciale Staten. Maar ook activiteiten die het vergroten van participatie tot doel hebben komen in de Agenda aan bod. De eerdergenoemde vier activiteiten (zie kolom hiervoor) komen op deze wijze alle aan de orde in de Agenda. Inmiddels is er de nodige voortgang te melden op enkele onderdelen uit de Agenda. Om de samenwerking met partners te structureren wordt in verschillende regio's gewerkt aan regionale samenwerkingsagenda's. Dit instrument is in de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 geïntroduceerd. Bij voldoende draagvlak in de regio stellen we de komende jaren met onze partners nieuwe regionale samenwerkingsagenda's op en versterken we de onderlinge samenwerking. Uw Staten worden over deze agenda's geïnformeerd. In het voorjaar van 2021 heeft het college ingestemd met de regionale samenwerkingsagenda van de Gooi en Vechtstreek. De samenwerkingsagenda van Zuid-Kennemerland is ook ver gevorderd. In MRA-verband loopt nu een traject om te komen tot nieuwe bestuurlijke samenwerkingsafspraken. Daarin worden de aanbevelingen uit een eerdere evaluatie naar MRA-samenwerking meegenomen. Om de samenwerking tussen uw Staten en ons college te verbeteren is een Statenwerkgroep opgericht. Deze werkgroep heeft zich onder meer beziggehouden met de toepassing van het BOB-model. De werkgroep is drie keer bijeen geweest en heeft inmiddels de werkzaamheden beëindigd. Reden daarvoor is dat men heeft geconcludeerd dat de samenwerking tussen GS en PS en de werkwijze verbeterd zijn. Ten aanzien van trends en ontwikkelingen kan gemeld worden dat uw Staten kort na aantreden in 2019 een themabijeenkomst hebben georganiseerd over toenemende tegenstellingen. Een Statenwerkgroep trends en ontwikkelingen is evenwel niet ingesteld en er zijn ook geen nieuwe initiatieven vanuit de Staten genomen om trends in beeld te brengen. In de komende periode zal een aantal andere activiteiten uit de Agenda verder worden opgepakt die het vergroten van participatie tot doel hebben. Zo is een Statenwerkgroep participatie ingesteld en wordt een digitaal participatieplatform ontwikkeld (zie verder hieronder bij het onderdeel inwonersparticipatie). Een ander voornemen uit de Agenda betreft het vergroten van kennis over participatie binnen de ambtelijke organisatie. Momenteel houdt een ambtelijke werkgroep zich bezig met het opzetten van initiatieven om de kwaliteit van de participatie te verhogen. Deze initiatieven worden ondergebracht in een Plan van Aanpak. Een groot gedeelte van de initiatieven gaat om het verhogen van de kwaliteit van de uitvoering van participatie en is zodoende ondergebracht bij het ambtelijk apparaat. Zo wordt er gezocht naar een methodologie om de kwaliteit van participatie te verhogen, worden medewerkers getraind om participatietrajecten beter te kunnen uitdenken en begeleiden en gaat er gebruik worden gemaakt van een digitaal platform. Daarnaast wordt een aantal uitgangspunten geformuleerd over waarom de provincie Noord-Holland aan participatie doet, hoe dat gedaan wordt en wat dit betekent voor de rol van volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren. Deze uitgangspunten worden op termijn ook besproken in de Statenwerkgroep Participatie.

Inwonersparticipatie

Wij vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van bewonerspanels. Hierbij maken we vooraf steeds goede afspraken over inbreng en vorm, zodat duidelijk is wat iedereen kan verwachten en waar de grenzen liggen.

Portefeuillehouder: Arthur van Dijk

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Onder de Omgevingswet is participatie verplicht bij een aantal wettelijke instrumenten. Het kabinet organiseert hierover in 2020 een conferentie voor overheden in Noord-Holland. Bij de provinciale omgevingsvisie is participatie toegepast, dit wordt in 2020 geëvalueerd. Als programma's en projectbesluiten aan de orde zijn zal participatie in de vorm van maatwerk worden toegepast. Ten aanzien van de Omgevingsvergunning wordt in 2020 in beeld gebracht bij welke type vergunning de provincie participatie van belang acht en wordt tevens een handreiking voor initiatiefnemers ontwikkeld. Ook in de nieuwe communicatiestrategie legt de provincie de nadruk op het in gesprek gaan met onze inwoners. De provincie gaat zowel online als offline continu in gesprek, bijvoorbeeld via sociale media, tijdens door de provincie gesponsorde evenementen en door op bezoek te gaan op scholen. We vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van inwonerspanels, participatie-campagnes en (online) platforms. Inwoners krijgen zo meer invloed op het beleid van de provincie. We zetten ons daarbij actief in om inwoners te bereiken die normaal minder snel zullen deelnemen aan traditionele participatietrajecten, zoals jongeren, mensen met een beperking, lageropgeleiden en Noord-Hollanders met een andere culturele achtergrond. De afdeling Communicatie zal aan de organisatie meer expertise aanbieden op het gebied van burgerparticipatie. Voorstellen hiervoor worden verder uitgewerkt in de communicatiestrategie, die in de eerste helft van 2020 aan Provinciale Staten wordt aangeboden. Hierbij zal worden samengewerkt met de Statenwerkgroep burgerparticipatie. Samen met deze Statenwerkgroep zal in het najaar van 2020 ook een conferentie over burgerparticipatie worden georganiseerd.	De nadruk in onze communicatieaanpak ligt op het in gesprek zijn met de inwoners. Online monitoren we via de newsroom wat er leeft en speelt en gaan we het gesprek aan. Dit doen we ook via onze regionale facebookpagina's en onze website. Via het scholierenprogramma komen we in contact met scholieren en docenten. Fysieke bijeenkomsten en veel gesponsorde evenementen waren vanwege corona niet of slechts beperkt mogelijk, maar via online alternatieven konden veel participatietrajecten wel doorgaan. In sommige gevallen werden door deze digitale mogelijkheden ook meer of andere doelgroepen betrokken. Digitale participatie willen we in de toekomst blijven inzetten en hiervoor gaan we ook andere mogelijkheden onderzoeken. Via de Provinciedeal Digitale Democratie starten we een pilot met het digitale participatieplatform OpenStad. Als de pilot positief verloopt, blijven we gebruik maken van dit platform voor participatie bij verschillende projecten. De communicatiestrategie is begin 2021 door uw Staten vastgesteld. Eén van de ambities is om vanuit onze afdeling Communicatie meer expertise te bieden op het gebied van burgerparticipatie. We hebben daarom een eerste training georganiseerd voor alle communicatieadviseurs. Een verdieping hierop ontwikkelen we nadat we de uitgangspunten voor burgerparticipatie samen met de Statenwerkgroep burgerparticipatie hebben uitgewerkt. In het najaar van 2021 is dit besproken met de Statenwerkgroep. Vanwege corona kon de conferentie over burgerparticipatie niet worden georganiseerd. In de afgelopen periode zijn veel stappen gezet. Ook zijn bestaande onderzoeken benut, waarmee de wensen van inwoners met betrekking tot burgerparticipatie meegenomen zijn in onze plannen voor burgerparticipatie. Omdat participatie onder de Omgevingswet verplicht wordt bij een aantal wettelijke instrumenten, wordt ambtelijk op dit moment uitgewerkt hoe dit vorm moet krijgen. Zo onderzoekt een ambtelijke projectgroep welke stappen nodig zijn om tot een gedegen projectbesluit te komen en hoe participatie al in een vroeg stadium gedaan kan worden op een passende manier. Bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied wordt verkend welke participatie nodig is bij de aanvraag van een omgevingsvergunning door een initiatiefnemer. We werken aan een handreiking voor initiatiefnemers. Deze is naar verwachting eind 2021 klaar. De evaluatie van de provinciale Omgevingsvisie is in maart 2020 afgerond en juni 2020 gedeeld met uw Staten.

Bestuurskracht

Soms is een gemeentelijke herindeling wenselijk om voldoende bestuurlijke en ambtelijke slagkracht te ontwikkelen. Deze afweging moet zoveel mogelijk door gemeenten zelf worden gemaakt. De kwaliteit van het openbaar bestuur is daarbij van belang. Als de bestuurskracht en de democratische legitimiteit in gevaar komen, gaan wij hierover in gesprek met de desbetreffende gemeenten en de minister van BZK.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:	
Te ondernemen acties/activiteiten	**Stand van zaken 2021**
Er vindt regelmatig bestuurlijk overleg plaats met de gemeenten. Gemeenten kunnen op grond van de 'Uitvoeringsregeling Versterken bestuurskracht' subsidie krijgen voor bestuurskrachtonderzoeken, evaluaties en regionale bijeenkomsten van raadsleden. Wij adviseren gemeenten over de Wet Arhi. Bij herindelingen geeft de provincie haar zienswijze aan de minister van BZK op de door de betrokken gemeenteraden vastgestelde herindelingsadviezen. Amsterdam-Weesp, Beemster-Purmerend en Heerhugowaard-Langedijk willen fuseren per 2022. Wij leggen de provinciale zienswijzen aan PS ter bespreking voor alvorens deze vast te stellen. We zijn van plan de trage voortgang in de oplossing van bestuurskrachtproblemen in Zaanstreek-Waterland met de regio te bespreken en mogelijk het Ministerie van BZK daarbij te betrekken.	Met gemeenten in Zaanstreek- Waterland en West-Friesland hebben wij bestuurlijke overleggen gevoerd over hun bestuurskracht en duurzame bestuurlijke toekomst. Eind 2021 zal dit naar verwachting in de regio Alkmaar ook gebeuren. In Zaanstreek-Waterland wordt ingezet op het opstellen van een regionaal perspectief op samenwerking. Dit mede naar aanleiding van de hulpvraag van Landsmeer aan ons college over hun bestuurlijke toekomst en onze zorgen over de bestuurskracht van een aantal gemeenten uit deze regio. Daarnaast ondersteunen wij gemeenten ten aanzien van hun bestuurskracht. Gemeenten blijven daar zelf verantwoordelijk voor. In 2021 hebben we middelen beschikbaar gesteld, zodat gemeenten gebruik kunnen maken van de Uitvoeringsregeling versterken bestuurskracht. Mede vanuit het oogpunt van ondersteunen en kennisdelen zijn wij opdrachtgever voor het onderzoek naar 'Bestuurlijke regionale ecosystemen Noord-Holland Noord'. Deelname van de regio Noord-Holland Noord (NHN) in combinatie met het opdrachtgeverschap maakt het mogelijk dat wij samen met de regio uitvoering kunnen geven aan versterking van de samenwerking in NHN. Eerder dit jaar hebben wij een rol gespeeld in de bemiddeling van het geschil over de grenscorrectie tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp. Het geschil is opgelost. In het najaar van 2021 verwachten wij een verzoek tot grenscorrectie tussen Hoorn en Koggenland per 2022. Per 2022 gaan de gemeenten Weesp en Amsterdam, Beemster en Purmerend en Heerhugowaard en Langedijk een bestuurlijke fusie met elkaar aan. De provinciale herindelingsadviezen zijn in 2020 voorgelegd aan uw Staten en door ons vastgesteld. Tot slot starten we met de actualisatie van het beleidskader 'bestuurskrachtige regio's in Noord-Holland' (2013).

Regionale samenwerking

Steeds meer vraagstukken hebben een gemeente-overstijgend of regionaal karakter. Gemeenten en provincie werken dan regionaal of gebiedsgericht samen, zoals in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) of binnen gebiedsprogramma's. Wij ondersteunen deze regionale en gebiedsgerichte samenwerking en willen nog nadrukkelijker de verbindende schakel zijn tussen de MRA en Noord-Holland Noord.

Portefeuillehouders: Arthur van Dijk en Ilse Zaal

Status:	
Te ondernemen acties/activiteiten	**Stand van zaken 2021**
De provincie Noord-Holland heeft zitting in alle bestuurlijke gremia van de MRA-samenwerking (te weten de Regiegroep, de Agendacommissie en de Platforms van portefeuillehouders). Noord-Holland is, samen met de gemeente Amsterdam, de belangrijkste financier van de MRA. Ook levert de provincie een flinke ambtelijke inzet binnen de lopende beleidsprogramma's. Van daaruit zorgt de provincie ervoor dat belangrijke MRA-koersdocumenten, zoals de nieuwe MRA Agenda 2.0, logisch aansluiten bij provinciaal beleid. Noord-Holland was mede-opdrachtgever van de in 2019 uitgevoerde MRA-evaluatie en zorgt voor implementatie van de aanbevelingen. De voortgang met betrekking tot de aanbevelingen van de MRA-evaluatie wordt in Q2 behandeld, in de commissie RKW alsmede in PS plenair. De MRA Agenda 2.0 is in conceptvorm op 27 november 2019 besproken in de commissie RKW en op 16 december 2019 in PS.	In de eerste helft van 2021 is met de commissie EFB en in uw Staten gesproken over de nieuwe 'governance' van de MRA, en zijn door het MRA-bureau enkele presentaties en discussiebijeenkomsten georganiseerd, waar ook door Statenleden aan is deelgenomen. In de tweede helft van 2021 zullen de samenwerkingsafspraken in meer uitgewerkte vorm aan uw Staten worden voorgelegd. De gebiedsgerichte en regionale samenwerking krijgt op verschillende manieren vorm in de bestuurlijke (sub)regio's. In sommige regio's is er inmiddels een bestuurlijk vastgestelde regionale samenwerkingsagenda met de provincie, zoals in de ***Gooi en Vechtstreek*** en in ***Zuid-Kennemerland***. In andere regio's krijgen die nu gestalte, bijvoorbeeld in de regio Alkmaar en De Kop. Dan zijn er ook regio's waarin de gemeenten werken aan een propositie van de aanpak van regionale opgaven met partners, zoals in Zaanstreek-Waterland, of waar de focus nu ligt op het uitvoeren van het Pact 7.1 van Westfriesland. Tegelijkertijd wordt op tal van beleidsterreinen opgavegericht samengewerkt, zoals met de strategische samenwerkingsagenda mobiliteit tussen de gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond en de provincie (vaststelling najaar 2021) of met West-Friesland. In de regio Amstelland-Meerlanden stelden we samen een gezamenlijk ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma voor de Westeinder- en Amstelscheg op. Ook werken we samen aan grote woningbouw ontwikkelingen en de (regionale) bereikbaarheid, zoals het stationsgebied van Hoofddorp. De samenwerking met Amsterdam krijgt twee keer per jaar extra bestuurlijke aandacht via college-ontmoetingen, waarbij met de kaart in de hand de samenwerkingstrajecten worden besproken en aanvullende afspraken worden gemaakt.

Vanuit de regionale bestuurskracht stimuleren wij ook de onderlinge samenwerking tussen gemeenten in de regio. De regionale samenwerking van gemeenten binnen het Pact van Westfriesland, De Focusagenda van Alkmaar, de Kennemeragenda en het Regioakkoord van de Kop zijn hier voorbeelden van. Daarnaast bestaan er diverse vormen van regionaal en gebiedsgericht werken waar de provincie ook aan deelneemt. De opgave staat daarbij centraal en de schaal waarop de opgaven opgepakt moeten worden, kan variëren. Zo zijn er voorbeelden van samenwerkingsagenda's tussen provincie en gemeente (Zaanstad en Den Helder), tussen de provincie en de regio (De Kop Werkt!) en met regionale partners (Oostelijke Vechtplassen, Noordzeekanaalgebied, IJsselmeerkust).

Ondermijning en weerbaarheid

Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Wij blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Portefeuillehouder: Arthur van Dijk

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Deze ambitie wordt in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in een Agenda Weerbaar NH. De Agenda vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Een van de aspecten – ook al benoemd in de programmabegroting 2020 – is de quick scan weerbaarheid van gemeenten. Deze zal een plaats krijgen in de Agenda. Dat geldt ook voor de aanpak van de eigen weerbaarheid. In de Agenda wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop de voortgang inzichtelijk wordt gemaakt voor PS. Het voornemen is om de Staten ten minste jaarlijks te informeren over de voortgang. De Agenda Weerbaar NH leent zich voor behandeling volgens het BOB-model. De concept-Agenda Weerbaar NH kan in het voorjaar 2020 met de betreffende Statencommissie worden besproken.	De Agenda Weerbaar NH is voorjaar 2020 in concept met de Statencommissie EFB besproken en vervolgens op 7 juli 2020 door ons vastgesteld. Hoofddoel van de Agenda is om binnen de geografische grenzen van Noord-Holland de weerbaarheid te vergroten. Dat doel streven we via drie actielijnen na: (1) vergroten interne weerbaarheid, (2) inzet eigen beleidskracht en (3) vergroten lokale weerbaarheid. Binnen deze lijnen werken we aan diverse activiteiten. Zo is in maart 2021 ten behoeve van het zicht op de eigen weerbaarheid een quick scan provinciale weerbaarheid opgeleverd. De aanbevelingen van de scan vormen de opmaat voor het actieplan interne weerbaarheid. Wat betreft de eigen beleidskracht is onder andere ingezet op een handreiking informatiegericht handelen vakantieparken, die samen met en voor gemeenten is opgesteld. De vergroting van de lokale weerbaarheid krijgt naast andere activiteiten vorm door de uitrol van de quick scans lokale weerbaarheid die eind 2020 is gestart en doorloopt tot medio 2022. De Agenda loopt tot en met 2023. Binnen die termijn zullen alle gemeenten van de RIEC-regio Noord-Holland een quick scan lokale weerbaarheid opgeleverd krijgen. Enkele activiteiten uit de Agenda, waaronder de uitrol van de quick scans voor gemeenten, hebben vanwege corona wel vertraging opgelopen. Toch verwachten wij dat de Agenda binnen de gestelde termijn uitgevoerd kan worden. Via een jaarlijks bericht informeren wij uw Staten over de voortgang van de uitvoering van de Agenda. Op die manier houden uw Staten zicht op de uitvoering en kan worden bijgestuurd. Het eerste voortgangsbericht is dit voorjaar aangeboden aan uw Staten en besproken met de commissie EFB in september 2021.

Europa

Veel Europese wet- en regelgeving werkt door in onze provincie. Wij hebben de afgelopen jaren veel inzet gepleegd in Europa en ons daarmee een positie verworven. Dat levert (financiële) kansen op die we willen verzilveren, bijvoorbeeld op de beleidsterreinen milieu, landbouw, energie en klimaatbeleid. We reserveren middelen voor de cofinanciering van Europese projecten. Daarnaast werken wij samen in IPO-verband en met het Rijk om Europese besluitvorming, waar mogelijk, te beïnvloeden en onze kansen te vergroten.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Het jaar 2020 zal gebruikt worden om een nieuwe Europastrategie op te stellen. We betrekken PS nadrukkelijk bij het proces van beleidsontwikkeling; het proces voor de inhoud van de strategie zal verlopen volgens het BOB-model. Vaststelling van de Europastrategie vanaf 2021 vindt plaats in het laatste kwartaal van 2020. In april vindt een BOT-overleg plaats met de commissie EFB. De uitkomsten van het BOT-overleg worden benut om de kaders voor de Europastrategie vast te stellen. De Europastrategie wordt eind 2020 aan PS ter vaststelling aangeboden. Ook nemen wij actief deel aan de onderhandelingen voor het Programma Kansen voor West 3 en is Noord-Holland mede lidstaatvertegenwoordiger in de Europese stuurgroepen voor de onderhandelingen voor de toekomstige Interreg programma's: 2 Zeeën en het Noordzeeregioprogramma, om aanspraak te maken op middelen voor innovatieve en duurzame projecten uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Vervolgens worden Noord-Hollandse projecten ingediend en gefinancierd met EU-middelen en provinciale cofinanciering. De besluitvorming voor het programma Kansen voor West 3 (KVW3) gebeurt in G4/P4-verband en in twee fases. Begin maart is de Regionale Innovatie Smart Specialisation Strategy (RIS3) door de colleges van de acht partners vastgesteld. De RIS3 vormt de basis voor het Operationeel Programma KVW3 dat naar verwachting eind dit jaar door de colleges van G4/P4 wordt vastgesteld. PS zijn geïnformeerd over de consultatie voor de RIS3, die plaatsvond in 2019, en de vaststelling van de RIS3 in maart 2020. PS zal ook worden geïnformeerd over het Operationeel Programma KVW3. Gedeputeerde Van der Hoek is lid van het Comité van de Regio's en de daaronder vallende commissie NAT (de commissie natuurlijke hulpbronnen). In deze commissie ligt de komende periode onze focus op de onderwerpen het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB), het voedselbeleid (nieuwe EU-boer-tot-bord strategie) en op duurzaam toerisme. Bij het nieuwe GLB-beleid gaat het nadrukkelijk over thema's zoals klimaat, biodiversiteit en kringlooplandbouw. In de discussie over de EUboer-tot-bord strategie vragen wij actief aandacht voor samenwerking en innovatie gericht op de versterking van de agribusiness en duurzaamheid in de land- en tuinbouw, alsook voor de regionale agrifood clusters. Gedeputeerde Van der Hoek kan de rol van rapporteur vervullen op een dossier of wijzigingen in andere adviesrapporten aanbrengen om het Noord-Hollandse standpunt in Europese wetgevingsteksten in te brengen.	In het najaar van 2020 stelden wij de startnotitie vast met daarin een aangepast proces voor de ontwikkeling van de nieuwe Europastrategie. Vanwege de eerste coronalockdown en de wisseling van de portefeuillehouder Europa was het onmogelijk om het BOB-model in 2020 te kunnen doorlopen. Aangezien de huidige strategie tot en met 2021 van kracht is en wij het belangrijk vinden om uw Staten intensief te betrekken, is besloten om de vaststelling van de nieuwe strategie een jaar uit te stellen. In februari 2021 vond het BOT-overleg met uw Staten plaats en in mei 2021 ons themaberaad. De uitkomsten van deze bijeenkomsten hebben wij vastgesteld in een kaderstellende notitie. Deze notitie is in september 2021 in de commissie EFB besproken. De notitie bevat de thematische kaders van de Europastrategie. In het najaar van 2021 is de Europastrategie ter vaststelling aan uw Staten aangeboden. De voorbereidingen voor Kansen voor West 3 (KVW3) en de nieuwe Interreg programma's zijn in de laatste fase. Noord-Holland heeft actief deelgenomen aan deze voorbereidingen. Binnen KVW3 is van 2022-2027 voor Noord-Holland een bedrag van € 31.254.135,- (exclusief € 5.834.595,- Rijks cofinanciering) beschikbaar. Dit betekent dat Noord-Hollandse partijen de komende jaren (2022-2027) subsidie voor innovaties en duurzaamheid uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) kunnen aanvragen. Naar verwachting wordt in het vierde kwartaal van 2021 het Operationeel Programma KVW3 vastgesteld. In januari 2022 worden de eerste openstellingen van zowel KVW3 als Interreg verwacht. In tegenstelling tot voorgaande programmaperiodes is daarvoor geen provinciale cofinanciering beschikbaar. Reden daarvoor is dat de beschikbare middelen in de Reserve cofinanciering Europese projecten nodig waren om de oprichting van de ROM mogelijk te maken. Daarnaast heeft Noord-Holland op 15 februari 2021 € 9,6 miljoen REACT-EU middelen opengesteld. REACT-EU is onderdeel van het Europese Coronaherstelfonds (NextGeneration EU) en betekent voor Noord-Holland een verlenging van het EFRO-programma Kansen voor West 2. De middelen sluiten daarmee goed aan op zowel ons coalitieakkoord als de doelen van NextGeneration EU: bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie. Bij de openstelling is voor € 19,4 miljoen aangevraagd. Later dit jaar volgt een rapportage over alle projectaanvragen bij KVW2. Gedeputeerde Zaal is de heer Van der Hoek opgevolgd als lid van het Comité van de Regio's (CvdR) en de commissie NAT. Binnen het CvdR heeft Noord-Holland zich namens de Nederlandse delegatie hard gemaakt voor de verduurzaming van het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Ons ambtelijke Europateam houdt de kansen op een rapporteurschap op het gebied van land- en tuinbouw nauwlettend in de gaten. Gedeputeerde Loggen werd in oktober 2020 gekozen tot president van de Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR). In die functie drong hij er bij de verantwoordelijke leden van de Europese Commissie en bij leden van het Europees Parlement op aan dat de lidstaten zouden worden verplicht lokale en regionale overheden te betrekken bij de opstelling en uitvoering van de Recovery & Resilience Facility (het Europese covid-herstelfonds) en de Brexit Adjustment Reserve (die de eerste economische klappen van de Brexit moet opvangen). Dit pleidooi vond gehoor in Brussel.

Interne organisatie

Goed werkgever- en opdrachtgeverschap

Wij staan voor goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Onze ambtelijke organisatie wil een afspiegeling zijn van de Noord-Hollandse samenleving. Duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden zijn onze uitgangspunten; deze dragen we uit en dat verwachten we ook van organisaties waarbij we direct betrokken zijn, zoals onze verbonden partijen. Waar nodig gaan we het gesprek hierover aan.

Inkoop, aanbestedingen en klimaatneutrale organisatie

We moderniseren ons inkoop-, aanbestedings- en aandeelhoudersbeleid. De afgelopen jaren hebben wij fors ingezet op social return bij provinciale aanbestedingen. Wij zetten dit voort en leggen hierbij nadrukkelijk de koppeling met diversiteitsbeleid. Onze ambitie is om de provinciale organisatie in 2030 klimaatneutraal te laten zijn. We onderzoeken wat daarvoor nodig is en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Goed werkgever- en opdrachtgeverschap Binnen de ambtelijke organisatie is 'goed werkgeverschap en eigentijdse arbeidsverhoudingen' één van de pijlers van het strategisch HR-beleid. Onder deze noemer wordt gewerkt aan diverse thema's, waaronder diversiteit en inclusiviteit en ontwikkel- en loopbaanmogelijkheden. Naar verwachting in het tweede kwartaal van dit jaar zullen wij de Staten nader informeren over de wijze waarop wij uitvoering geven aan dit onderdeel van het coalitieakkoord, en de komende tijd met onze verbonden partijen in gesprek gaan over welke stappen ze hierin kunnen zetten. *Modernisering aanbestedingsbeleid* In Q2 2020 wordt begonnen met het proces om te komen tot een modern aanbestedingsbeleid. In dit proces worden vertegenwoordigers uit de relevante onderdelen van de organisatie betrokken, zodat het aanbestedingsbeleid aansluit bij de opgaven van de organisatie waarvoor opdrachten in de markt gezet zullen worden. Door draagvlak te creëren binnen de hele organisatie kunnen actuele thema's als energietransitie, duurzaamheid, circulariteit en mensenrechten stevig(er) verankerd worden in het aanbestedingsbeleid en kunnen concrete doelstellingen op deze gebieden worden geformuleerd en gerealiseerd. GS besluiten hierover, maar het is nog niet duidelijk wanneer besluitvorming plaatsvindt. Het inkoopbeleid moet in ieder geval voor het eind van 2020 gereed zijn.	*Goed werkgever- en opdrachtgeverschap* In september 2020 hebben we uw Staten geïnformeerd over het HR-beleid van de provincie en wat dit betekent voor haar rol van werkgever. We blijven investeren in het aantrekken en behouden van (jong) talent, door onder andere het aanbieden van diverse traineeprogramma's. Daarnaast zijn diversiteit en inclusie verder geïntegreerd in het (strategisch) HRM-beleid. In de Nota Verbonden partijen 2020 is opgenomen dat de provincie regelmatig met de verbonden partijen in gesprek gaat over de stappen die deze partijen zetten op het gebied van diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden. *Modernisering aanbestedingsbeleid* In april 2021 is het nieuwe inkoopbeleid door ons vastgesteld. Het nieuwe beleid is opgebouwd rond de volgende thema's: • circulair inkopen; • klimaatneutraal inkopen; • sociaal inkopen; • ethisch inkopen. Sinds de vaststelling is de werkwijze rond het inkoopproces aangepast en worden de thema's meegenomen bij de aanbestedingen. Er wordt nog gewerkt aan het inrichten van het ketenproces dat leidt tot nieuwe aanbestedingen, met als doel om zo vroeg mogelijk in het proces de inkoopthema's mee te kunnen nemen. Hoe eerder dit gebeurt, hoe meer keuzemogelijkheden er zijn. Daarnaast wordt er in de komende tijd gewerkt aan het implementeren van instrumenten die het maatschappelijk verantwoord inkopen ondersteunen.

Social Return In november 2019 hebben wij besloten om social return met ingang van 1 januari 2021 toe te voegen als contractvoorwaarde aan infrastructurele projecten met een opdrachtwaarde hoger dan € 150.000,-, en aanbestedingen van diensten met een opdrachtwaarde hoger dan € 214.000,-, ongeacht de aanbestedingsvorm, en met een contractduur langer dan zes maanden. Dit omvat een toevoeging van naar schatting twintig aanbestedingen op jaarbasis. Hieraan wordt vanaf 1 januari 2020 invulling gegeven. Er wordt onderzocht of opdrachten zich lenen om als 'voorbehouden opdracht' (conform artikel 2.82 Aanbestedingswet) aan te besteden. Er zal ook onderzoek worden gedaan naar het toepassen van social return bij subsidies; na positieve bevinding wordt dit ook uitgevoerd. *Klimaatneutrale organisatie* In 2019 is een routekaart gemaakt om de provinciale huisvestingspanden energieneutraal te maken. De uitvoering van de routekaart is gereed in 2028. De huisvestingspanden zijn dan gasloos en de verbruikte elektriciteit wordt zelf opgewekt. Voor het wagenpark is ook een routekaart opgesteld om het wagenpark emissieloos te maken. De uitvoering van deze routekaart is gereed in 2027. PS zullen in april 2020 geïnformeerd worden over de uitvoering van de beide routekaarten.	*Social return* In het voorjaar van 2022 vindt de volgende periodieke rapportage plaats via de één oogopslag (1 A4). In 2023 wordt de uitvoering van het socialreturnbeleid herijkt. De verruiming van het socialreturnbeleid heeft er toe geleid dat het aantal lopende contracten met deze verplichting is gestegen van 41 in 2020 naar 72 in 2021. Eind 2020 is een nieuwe website gelanceerd. De site helpt onze contractpartners op weg met een greep uit de mogelijkheden om aan de socialreturnverplichting te voldoen en geeft inspirerende praktijkvoorbeelden. De voorziene update van de site voor eind 2021 wordt verplaatst naar eerste kwartaal 2022 gezien het feit dat de fysieke ontmoeting met kandidaten op dit moment beperkt mogelijk is door de coronacrisis. Daarnaast biedt de site ook onze eigen organisatie een inkijk in de mogelijkheden van bijvoorbeeld sociaal inkopen. We willen groeien in onze rol van sociaal opdrachtgever en onderzoeken daartoe of, naast social return, opdrachten zich bijvoorbeeld lenen om als 'voorbehouden opdracht' (conform artikel 2.82 Aanbestedingswet) aan te besteden. Het onderzoek naar de mogelijkheden of opdrachten zich kunnen lenen als 'voorbehouden opdrachten' is in uitvoering. Het nader toepassen van social return bij subsidies is nog niet gestart. *Klimaatneutrale organisatie* Uw Staten zijn in maart 2020 geïnformeerd over de uitvoering van de routekaarten. De routekaart energieneutrale huisvestingspanden verloopt volgens planning. Alle huisvestingspanden zijn, conform routekaart, in 2028 energieneutraal. De Routekaart emissieloos wagenpark ligt eveneens op schema. In 2020 zijn de GS-voertuigen vervangen door 1X vol elektrisch en 3 hybride voertuigen. In 2021 worden alle poolauto's vervangen door elektrische voertuigen en wordt een proef gestart met een elektrisch weginspecteurvoertuig en een waterstofvoertuig. Het wagenpark is in 2027 emissieloos.

Sponsoring

Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.

Portefeuillehouder: Ilse Zaal

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie. In oktober zijn de concept uitgangspunten voor evenementensponsoring besproken in PS en in november 2019 hebben GS het definitieve sponsorbeleid 2020-2023 vastgesteld. Het BOB-model is hierbij toegepast. PS zal jaarlijks een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen invoeren. In 2022 vindt een evaluatie van de doelstellingen en de resultaten van evenementensponsoring plaats. In 2023 wordt weer een voortgangsrapportage opgeleverd.	We hebben onze reguliere uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 in augustus 2020 en maart 2021 uitgebreid met tijdelijk verruimde sponsorvoorwaarden. Vanwege corona konden veel evenementen in 2020 niet doorgaan of zij moesten in een andere vorm plaatsvinden (bijvoorbeeld virtueel of met minder bezoekers). We willen meer evenementen die wel plaatsvinden eenmalig financieel ondersteunen en helpen om verder te verduurzamen. Vanaf 1 juni 2021 tot en met 1 januari 2022 is er ook aandacht voor de sponsoring van jongerenfestivals. We hopen dat deze verruimde regeling in 2022 niet langer nodig is. Regelmatig organiseren wij kennissessies voor evenementenorganisaties over verduurzaming van evenementen. Uw Staten zullen begin 2022 een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen in 2020 en 2021 hebben ingevoerd. Daarnaast ontvangen uw Staten jaarlijks een rapportage over verbetering van dierenwelzijn bij de gesponsorde evenementen.

Datastrategie

Door ICT-ontwikkelingen komen steeds meer data beschikbaar. Deze datastromen bieden kansen voor technologische, sociale en economische innovatie. Wij zijn daarom voorstander van een open-databeleid en maken provinciale data in beginsel openbaar toegankelijk. Ethisch gebruik, met respect voor privacy en veiligheid, is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Wij actualiseren de provinciale datastrategie en zorgen dat binnen de provinciale organisatie voldoende kennis over dit onderwerp beschikbaar is.

Portefeuillehouder: Edward Stigter

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij actualiseren in de komende jaren de provinciale datastrategie. De belangrijkste speerpunten zijn daarbij: • Open Dataplatform beschikbaar voor het publiceren van: – WOB-besluiten – Open Stateninformatie • Invoering Dataplatform t.b.v. Data initiatieven; eenmalige opslag en meervoudig (her)gebruik • Uitvoeren VU-opleidingsplan voor PNH-medewerkers – Verhogen kennisniveau datagedreven werken • Opleveren Integratieplatform t.b.v. samenwerken met derden m.b.v. gegevensuitwisseling Het Open Data-register wordt in mei 2020 opgeleverd, maar moet daarna nog gevuld worden met relevante data. Die planning is afhankelijk van het Open Data-beleid. Naar verwachting stellen wij het Open Data-beleid na het zomerreces vast. PS worden hierover geïnformeerd. De VU-opleiding start in 2020. Het doel van de opleiding is kennis aan te reiken en de bewustwording van de mogelijkheden van datagedreven werken te vergroten.	De Geactualiseerde Datastrategie 2021 – 2023 is op 28 juni 2021 door uw Staten vastgesteld. De ontwikkeling van het open dataregister is vertraagd, en wordt naar verwachting eind 2021 opgeleverd. De vertraging is opgelopen door uitval van de projectleider. Alle WOB-besluiten worden gepubliceerd op de publiekswebsite van PNH. Naar verwachting worden in het voorjaar van 2022 de eerste WOB-besluiten als open data aangeboden via PLOOI (Platform Open Overheidsinformatie). De pilot publicatie stukken in het kader van 'Jaagweg' loopt, eind 2021 wordt hierover gerapporteerd aan ons college.

Grond

De provincie is eigenaar van veel gronden. Deze gronden vertegenwoordigen een economische waarde en kunnen helpen om maatschappelijke doelen te realiseren. Wij vertalen de ambities van dit coalitieakkoord in ons grondbeleid.

Portefeuillehouder: Esther Rommel

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Wij optimaliseren ons pachtbeleid. In Q2 2020 nemen wij hierover een besluit dat ter kennisname aan uw Staten zal worden gezonden. Daarnaast wordt de onteigeningsprocedure onder de Omgevingswet anders vormgegeven. Zo vervalt het Koninklijk Besluit en krijgen PS de bevoegdheid tot het nemen van de onteigeningsbeschikking. Het voorstel is om PS in deze nieuwe procedure mee te nemen door middel van een technische briefing voor de Statencommissies Mobiliteit & Bereikbaarheid en Natuur, Landbouw & Gezondheid in september 2020. De besluitvorming 'lift mee' in de aanpassing van de Provinciale Omgevingsverordening.	Op 26 mei 2020 hebben wij het beleidsmatig kader vastgesteld voor de verpachting van de circa 1800 ha provinciale pachtgrond. Hiermee is de uitgifte van onze pachtgronden meer transparant en markconform geworden. Aanvullend hebben wij op 29 september 2020 besloten om onze pachtpercelen, die gelegen zijn binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN), niet meer als landbouwgrond te verpachten, maar als gerealiseerde natuur. Met de verpachting van natuurgrond dragen wij actief bij aan de afronding van de NNN. In 2020 betrof het circa 300 hectare NNN. De overige 200 hectare NNN-pachtgrond komt aan bod wanneer de lopende pachtcontracten aflopen. Het (herhaalde) uitstel van de invoering van de Omgevingswet zorgt ook voor uitstel van de nieuwe onteigeningsprocedure. In recentelijke aanpassingen van onze Omgevingsverordening is het benodigde instrumentarium voor de nieuwe onteigeningsprocedure geregeld. In voorjaar 2022 staat de technische briefing aan uw Staten gepland.

Financiën

Onze begroting dient meerjarig structureel in evenwicht te zijn. Uitgangspunt is dat structurele uitgaven, structureel gedekt worden: nieuw beleid zal dus altijd meerjarig gedekt moeten zijn, en is dus uitsluitend mogelijk als sprake is van structureel hogere inkomsten of lagere lasten.

Het is belangrijk om voldoende weerstandsvermogen en -capaciteit te hebben, zodat financiële risico's kunnen worden opgevangen, zonder effect op de lopende begroting. De jaarlijkse begroting wordt opgesteld op basis van een actuele financiële planning. Uiteraard is er ruimte voor tussentijdse aanpassing van de begroting, zodat we kunnen inspelen op ontwikkelingen die voor Noord-Holland relevant zijn, zoals economische conjunctuur en beleid van het Rijk en de EU.
De Noord-Hollander draagt door middel van opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) bij aan de provinciale begroting. De provinciale opcenten op de MRB worden niet verhoogd

Portefeuillehouder: Zita Pels

Status:

Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021
Jaarlijks volgen wij hiervoor de vastgestelde planning-en-controlcyclus: in het voorjaar stellen wij de Kaderbrief op voor het jaar t+1 waarin het financieel kader is weergegeven en voorstellen voor nieuw beleid (of de taakstellingen) worden afgewogen binnen een structureel begrotingsevenwicht. De Kaderbrief leggen wij in de laatste PS-vergadering voor het zomerreces voor. Op basis van de Kaderbrief voor het jaar t+1 stellen wij de begroting voor dat jaar op, die wij begin september in ontwerp aan PS voorleggen. Na beantwoording van de vragen daarover leggen wij deze aan PS voor ter vaststelling in hun vergadering van november. Gedurende het jaar zijn er tenminste drie momenten voor wijziging van de begroting. Deze komen in maart, september en december aan de orde in PS. De jaarrekening over het jaar t-1 leggen wij aan PS voor in hun laatste vergadering voor het zomerreces. Dit doen wij in nauw overleg met de Rekeningencommissie. Standaard onderdeel van de begroting en jaarrekening vormt de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing waarin de geïdentificeerde risico's worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid ten aanzien van provinciale opcenten vergt geen actie. Met de aangegeven uitgangspunten houden wij rekening bij het opstellen van deze producten.	Wij hebben aan uw Staten jaarlijks conform de afgesproken planning de producten uit de planning-en-controlcyclus voorgelegd. Daarnaast hebben wij in overleg met uw Staten verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van de indeling van de begroting. Zo is vanaf de begroting 2021 de programmaindeling aangepast om beter aan te sluiten op de prioriteiten van het coalitieakkoord. Vanaf de begroting 2022 zijn de onderliggende operationele doelen eveneens aangepast opdat duidelijker blijkt welke acties wij ondernemen om onze doelstellingen te realiseren. Ook de indicatoren zijn in de begroting 2022 aangescherpt. Op dit terrein is nog steeds ruimte voor verbetering en daarom gaan we ook voor de begroting 2023 en verder met uw Staten in gesprek hoe we de kwaliteit van de indicatoren op een nog hoger niveau kunnen krijgen, zodat deze ook beter aansluiten op onze doelen en daarmee de informatiewaarde van de begroting verbeterd wordt. Daarnaast werken wij hard aan het op peil houden van ons weerstandsvermogen. Wij monitoren het risicoprofiel van de provincie voortdurend en rapporteren daarover in de begroting en de jaarstukken. Het weerstandsvermogen voldoet op dit moment aan de norm en de verwachting is dat dat ook de komende jaren zo blijft.

HAARLEM, OKTOBER 2021

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland

Fotografie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
Xerox® Mediaservices

Haarlem, oktober 2021

TERM REVIEW

298547

Onderwerpen uit de Midterm review die tot de portefeuille van de commissie EFB horen:

1. VOORTGANG UITVOERING COALITIEAKKOORD

1.1 Resultaten afgelopen jaren

- blz.5 Economie
- blz. 5/6 Openbaar Bestuur en Financiën

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

- blz. 6/7 Coronapandemie (en RWK)
- blz. 8 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij

1.3 Vertraagde of gewijzigde uitvoering

- blz. 8 Vaststelling Europastrategie
- blz. 8 Servicebudget inclusieve sport
- blz. 9 Cofinanciering EFRO

2. FOCUS TWEEDE DEEL COLLEGEPERIODE

2.2 Opgaven

- blz. 12 Economie
- blz. 13 Openbaar Bestuur en financiën

3.TABEL: VOORTGANGSRAPPORTGAGE STRATEGISCHE AGENDA

- blz. 17 CO2-impactanalyse (ook commissie RWK en M&B)
- blz. 18 Servicepunt Duurzame Energie (circulaire economie)
- blz. 22 Datacenters (ook RWK en NLG)
- blz. 36 Vestigingsklimaat
- blz. 37 Actieagenda Circulaire Economie
- blz. 37 Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen
- blz. 38 Glasvezel in landelijk gebied
- blz. 38 Onderwijs en arbeidsmarkt
- blz. 41 Onderwaterarcheologie
- blz. 41 Stelling van Amsterdam en liniedijken
- blz. 42 Rijksmonumenten
- blz. 42 Cultuureducatie en bibliotheken
- blz. 42 Sport
- blz. 54 Bestuurlijke vernieuwing
- blz. 55 Inwonersparticipatie
- blz. 55 Bestuurskracht
- blz. 56 Regionale samenwerking

- blz. 57 Ondermijning en weerbaarheid
- blz. 57 Europa
- blz. 59 Goed werkgever- en opdrachtgeverschap
- blz. 59 Inkoop, aanbestedingen en klimaatneutrale organisatie
- blz. 60 Sponsoring
- blz. 61 Datastrategie
- blz. 62 Financiën

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8267
Extern Zaak ID	1352615
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	7.a
Titel	Pallas: Brief GS aan PS inz. uitstel terugbetaling lening Pallas
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Verzoek uitstel terugbetaling lening
Brief aan PS over lening Pallas.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	8 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

Pallas is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. Op verzoek van de stichting wordt de terugbetaling van deze lening uitgesteld tot 1 april 2023.

PALLAS

reference	P-00145755
your reference	-
subject	Verzoek uitstel terugbetaling lening
contact	Hermen van der Lugt
phone	088-2024024
e-mail	hermen.vanderlugt@pallasreactor.com

Provincie Noord-Holland
t.a.v. gedeputeerde Mevr. Ilse Zaal
Postbus 123
2000 MD Haarlem

Alkmaar, 27/10/2021

RESTRICTED

Geachte mevrouw Zaal, beste Ilse,

In de zomer van 2020 heeft PALLAS zich tot u gericht met een verzoek om de terugbetaling van de aan PALLAS verstrekte lening opnieuw uit te mogen stellen. PALLAS constateerde toen dat het niet mogelijk was de lening per 1 juli 2020 terug te betalen. PALLAS gaf aan te verwachten in 2021 duidelijkheid te verkrijgen over de financiering van de bouw van de PALLAS-reactor en vroeg daarom om uitstel van terugbetaling van de lening tot 1 januari 2022.

Over de voortgang van PALLAS heeft de minister van VWS in een brief d.d. 11 maart 2021 voor het laatst aan de Tweede Kamer gerapporteerd[1]. In deze brief geeft de minister aan het PALLAS project zo goed mogelijk over te dragen aan een nieuw kabinet. De minister constateert dat private financiering nu niet haalbaar is en dat de vraag beantwoord moet worden of er bereidheid is om de PALLAS-reactor volledig publiek te financieren en de bijbehorende risico's voor rekening van de Staat te nemen. Gezien de hoogte van de investeringen is het aan een nieuw kabinet om te besluiten over de realisatie van de Pallas-reactor, zo wordt aangegeven in de betreffende brief. Dit besluit zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022 kunnen worden genomen (zo is ook aangegeven in de beantwoording van de vragen van de Tweede Kamer over de VWS-begroting 2022[2]). De verwachting is dat de Staat hierna nog ongeveer driekwart jaar tot een heel jaar nodig zal hebben om met PALLAS de details van de financiële en juridische structuur uit te werken. Deze periode zou PALLAS dan ook willen gebruiken om te bepalen hoe verder om te gaan met de lening van de Provincie Noord-Holland. Dit betekent dat PALLAS, mede vanwege gebrek aan andere financiele geldstromen dan de verstrekte leningen, niet voor 1 april 2023 in staat zal zijn de door de provincie verstrekte lening terug te betalen. PALLAS verzoekt u dan ook om uitstel te verlenen voor het terugbetalen van de aan PALLAS verstrekte lening en wel tot 1 april 2023. Indien de besluitvorming door de Staat over de financiering en de afspraken rond de financiele en juridische structuur al eerder afgerond zijn dan zal zo snel mogelijk naar nadere overeenstemming met de Provincie Noord-Holland worden gestreefd.
We verwachten binnenkort ook met het ministerie van EZK in overleg te treden over de termijn voor de terugbetaling van de door het ministerie van EZK verstrekte lening (waarvan de terugbetaling per 1 juli 2022 wordt verwacht).

Intussen werkt PALLAS ook in 2021, binnen de kaders van de afspraken met VWS en gefinancieerd door VWS, gestaag door: PALLAS en ICHOS hebben intussen alle documentatie betreffende het ontwerp opgeleverd en beoordeeld, werken aan de afronding van de documentatie voor de aanvraag van de kernenergievergunning en bereiden de aanbestedingsprocedures voor de bouw van de PALLAS-reactor voor. Voor het Nuclear Health Centre zijn intussen diverse aanbestedingsprocedures gestart maar de daadwerkelijk start van de bouw moet wachten op verdere besluitvorming van het kabinet. Voor het geheel van de bouwactiviteiten verwacht PALLAS binnenkort de vergunning in het kader van de Wet Natuurbeheer te ontvangen. De personele unie van PALLAS met NRG levert intussen de nodige voortgang op dossiers die tussen PALLAS en

[1] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z04461&did=2021D09803
[2] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z18144&did=2021D39031

RESTRICTED: standard classification for all documents, not meant for the public.

Address Comeniusstraat 8, Alkmaar, The Netherlands
Postal Address PO Box 1092, 1810 KB Alkmaar, The Netherlands
T +31 (0)88 20 24 024
E info@pallasreactor.com
W www.pallasreactor.com
Trade Register 59456302
Bank NL85 INGB 0006 3671 22
factuur@pallasreactor.com

NRG opgelost moeten worden. Gezamenlijk wordt ook het nodige materiaal voorbereid voor de besluitvorming door het (nieuwe) kabinet.

PALLAS verzoekt u om bovenstaand verzoek in overweging te nemen en ons uiterlijk 1 januari 2022 te informeren over uw besluit omtrent dit verzoek. Als nadere toelichting nodig is dan is PALLAS uiteraard beschikbaar om verdere vragen zo spoedig mogelijk te beantwoorden of anderszins deze toelichting te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

H.J. van der Lugt
Directeur

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. I.A. Soldaat
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144181
soldaati@noord-holland.nl

Verzenddatum

05 NOV. 2021

Kenmerk
1352615 / 1727828

Uw kenmerk

Betreft: Lening Pallas

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de aanpassing van de leningsovereenkomst d.d. 18 december 2014 met de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor opdat de uiterste terugbetaaldatum uitgesteld wordt van 1 januari 2022 naar 1 april 2023.

Op 27 oktober 2021 hebben wij van de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor een verzoek ontvangen om uitstel te verlenen voor de terugbetaling van de lening van 1 januari 2022 tot 1 april 2023. Wij hebben besloten dit verzoek te honoreren.

Op 29 november is wederom een technische briefing van de commissie EFB gepland. De directeur van Pallas, de heer Van der Lugt, zal een presentatie geven over de voortgang van het Pallas-project. Voor ons is de realisatie van de Pallas-reactor van belang voor de beschikbaarheid van medische isotopen maar vooral voor het behoud van de werkgelegenheid en de kennispositie in Noord-Holland.

Met de terugbetalingsdatum van 1 januari 2022 hebben we vorige jaar op 30 juni ingestemd. Pallas had in haar verzoek om uitstel van terugbetaling aangegeven te verwachten in 2021 duidelijkheid te verkrijgen over de financiering van de bouw van de PALLAS-reactor. Duidelijkheid in de vorm van contracten met private financiers die het project zouden overnemen.

In de afgelopen periode hebben wij u op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen met betrekking tot de financiering.

- Wij hebben u in december 2020 met onze brief (1352615/1536757) geïnformeerd over de inhoud van de brief van de minister Medische Zorg en Sport aan de Tweede Kamer[1].

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/09/kamerbrief-over-stand-van-zaken-pallas-reactor

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De minister schrijft dat door toenemende risico's private financiering van het Pallas-project alleen mogelijk lijkt met garanties van de overheid en dat de route van private financiering niet zinvol meer is. Begin 2021 zou het kabinet zich beraden op alternatieven, waaronder publieke financiering, om de voorzieningszekerheid van medische isotopen te borgen. Het voornemen van het Kabinet was om in het voorjaar 2021 een besluit te nemen over het Pallas-project.

- In maart hebben wij u geïnformeerd (1352615/1595712) over de brief van de minister aan de Tweede Kamer. In deze brief van 11 maart 2021 schrijft de minister dat een nieuwe (volledig) publiek gefinancierde reactor grote investeringen en financiële risico's met zich meebrengt en dat gezien de demissionaire status van dit kabinet het aan een nieuw kabinet is om te besluiten of hiertoe bereidheid bestaat. De minister zet in om het Pallas-project zo goed mogelijk over te dragen aan een nieuw kabinet[2].

Afgelopen zomer heeft de minister een speciaal gezant voor medische isotopen, mevrouw Jones-Bos, aangesteld. Het Pallas-project (net als de huidige Hoge Flux Reactor) kan voor een aanzienlijk deel gaan voorzien in de Europese (en wereldwijde) behoefte aan medische isotopen. De gezant zal het belang van Europese samenwerking op het terrein van medische isotopen benadrukken en aandacht vragen voor de bijdrage die het Pallas-project, maar ook andere initiatieven, zoals SHINE[3], kunnen leveren aan de beschikbaarheid van medische isotopen. Zij heeft in haar brief[4] aan de staatsecretaris aangegeven dat Europese Commissie nut en noodzaak van een nieuwe reactor in Europa onderschrijven en Pallas ziet als het meest vergevorderde initiatief. Zij verkent ook de mogelijkheden voor financiële bijdragen uit Europa aan de Pallas-reactor.

Recent heeft de Europese Commissie een studie[5] gepubliceerd die nut en noodzaak bevestigt van een nieuwe reactor, voor Europese voorzieningszekerheid van medische isotopen, met name voor de ontwikkeling van innovatieve (kanker)therapieën. De studie sluit daarmee aan op de conclusie van het demissionaire kabinet dat een nieuwe Europese reactor de beste waarborg biedt voor voorzieningszekerheid van medische isotopen.
De staatssecretaris neemt de bevindingen uit de studie mee in de voorbereiding van de besluitvorming over het Pallas-project door een nieuw kabinet, zo blijkt uit de Kamerbrief van 14 oktober[6].

---

[2] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z04461&did=2021D09803
[3] Het Amerikaanse SHINE Medical is een alternatieve technologie voor de productie van medische isotopen. SHINE heeft aangekondigd een Europese vestiging in Groningen te willen bouwen.
[4] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/09/22/eerste-bevindingen-speciaal-gezant-medische-isotopen
[5] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/10/14/study-on-sustainable-and-resilient-supply-of-medical-radioisotopes-in-the-eu
[6] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/10/14/kamerbrief-over-europese-studie-over-toekomstige-beschikbaarheid-van-medische-isotopen.

De verwachting is dat in het eerste kwartaal van 2022 door het nieuwe kabinet een besluit genomen kan worden over de mogelijke publieke financiering van de Pallas-reactor. Daarna is er nog ongeveer driekwart jaar tot een jaar nodig om met Pallas de details van de financiële en juridische structuur uit te werken.
Pallas heeft geen bezit en geen andere financiële geldstromen dan de verstrekte leningen. Binnenkort verwacht Pallas met het ministerie van EZK in overleg te treden over de termijn voor de terugbetaling van de door het ministerie van EZK verstrekte lening, die nu loopt tot 1 juli 2022.

Bovenstaande leidt tot de conclusie dat Pallas niet in staat is om de lening per 1 januari 2022 terug te betalen, opeisen van de lening kan leiden tot faillissement van Pallas maar zal in ieder geval leiden tot een verstoorde relatie met het Rijk. Daarom hebben wij besloten om uitstel van terugbetaling van de lening te verlenen tot 1 april 2023. Daarmee wordt het primaire belang voor de provincie, te weten dat de nieuwe reactor er komt, het beste gediend.

Op verzoek van Pallas is de uiterste terugbetalingsdatum bepaald op 1 april 2023. We willen u uiterlijk in het vierde kwartaal van 2022 informeren over de toekomst van Pallas en de status van de terugbetaling van de lening.

Conform de eerder gemaakte afspraken zullen Rijk en provincie zoveel mogelijk samen optrekken bij de besluitvorming over Pallas en/of eventuele alternatieven. Wij hebben regelmatig overleg met het ministerie van VWS en met het bestuur en de directie Pallas over ontwikkelingen en voortgang bij het Pallas-project. Onze positie ten aanzien van de terugbetaling van de lening blijft onveranderd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlage: Verzoek uitstel terugbetaling lening

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8186
Extern Zaak ID	1501895
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	8.a
Titel	Europa: Voordracht Europastrategie 2022-2030
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen
Brief aan PS over het vaststellen van de Europastrategie 2022-2030.pdf
Statenvoordracht vaststellen Europastrategie 2022-2030.docx
Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland.docx
Europastrategie Noord-Holland 2022-2030 (na amendering in PS 13-12-2021).docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	15 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021
Overdracht vanuit GS	6 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021

Toelichting

Het college van Gedeputeerde Staten bevestigt een schriftelijk besluit over het sturen van een addendum bij de Europastrategie 2022-2030 aan Provinciale Staten.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
H.S.E.D. van Velzen-Donker
BEL/BS

Telefoonnummer +31235145660
donkerh@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 NOV. 2021

Kenmerk
1501895/1719192

Uw kenmerk

Betreft: Vaststellen Europastrategie 2022-2030

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over vaststellen Europastrategie 2022-2030

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

Europastrategie 2022-2030
Voordracht PS

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 9 november 2021

Onderwerp: Vaststellen Europastrategie 2022-2030

Kenmerk: 1501895-1719192

Bijlagen: Europastrategie 2022-2030

1. Inleiding

De Europastrategie 2022-2030 volgt op de Europastrategie 2017-2021. De strategie vormt het kader voor Noord-Hollandse activiteiten in Europees verband. Europees beleid heeft direct impact op Noord-Holland. Europese kaders werken door in nationaal beleid en/of moeten rechtstreeks worden toegepast of uitgevoerd door provincies. In de Europastrategie beschrijven wij voor prioritaire onderwerpen welke Noord-Hollandse belangen er op Europees niveau spelen en welke Europese activiteiten en samenwerkingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale opgaven. De overkoepelende thema's en prioritaire onderwerpen in deze strategie zijn eerder vastgesteld in de kaderstellende notitie die op 6 september 2021 aan de Commissie EFB is voorgelegd. De kaders zijn tot stand gekomen via het BOB-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming), waarbij Statenleden een actieve rol hebben gespeeld in het meedenken en bepalen van de kaders van de strategie.

In de kaderstellende notitie is ook bepaald dat de Europastrategie tot en met 2030 wordt vastgesteld. Het jaar 2030 is een mijlpaal in het Europees beleid, met name voor de uitvoering van de Green Deal. Een provinciale lange termijnvisie en continuïteit in onze activiteiten is van belang om op de Brusselse beleidsvormingsprocessen aan te kunnen sluiten en onze belangen goed over te kunnen brengen. Afhankelijk van ontwikkelingen in Brussel en in provinciaal beleid biedt de Europastrategie echter ook ruimte voor tussentijdse bijstelling van de inzet op de vastgestelde onderwerpen, uiteraard in overleg met uw Staten.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De prioriteiten in de strategie hebben hun basis in de vastgestelde beleidskaders. De keuze voor een beperkt aantal prioritaire onderwerpen betekent overigens niet dat andere relevante Europese thema's geen aandacht krijgen. Voor monitoring en beleidsbeïnvloeding van overige relevante thema's maken wij optimaal gebruik van onze Brusselse samenwerkingen zoals het Huis van de Nederlandse Provincies en de Randstadsamenwerking.

Over voortgang van de Europastrategie wordt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening gerapporteerd. Een evaluatie van de strategie zal, ter voorbereiding op de nieuwe strategie, aan het einde van de looptijd plaatsvinden, i.e. in 2029.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Er zijn geen financiële consequenties. Voor de coördinatie van het Europabeleid is voor de komende jaren voldoende budget vastgesteld.

4. Proces en procedure

Provinciale Staten zijn in lijn met de uitgangspunten van het BOB-model (beeldvorming – oordeelsvorming – besluitvorming) vroegtijdig betrokken bij het tot stand komen van de kaders van de strategie. In februari 2021 heeft een BOT-overleg met de Commissie EFB plaatsgevonden. De uitkomsten van dit BOT-overleg zijn verwerkt in de kaderstellende notitie die op 6 september is beoordeeld door de Commissie EFB. Die thema's en prioritaire onderwerpen zijn opgenomen in de Europastrategie.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 9 november 2021;

besluiten:

De Europastrategie 2022-2030 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland

Voorwoord Ilse Zaal

Europese ambities hebben grote invloed op lidstaten en regio's in de Europese Unie (EU). Bovendien zie ik de Europese ambities ook als kans om Noord-Holland de komende jaren te helpen in de transitie naar een toekomstbestendige en klimaatneutrale samenleving.

Ons eigen beleid en opgaven worden namelijk beïnvloed door de kaders in de Europese Green Deal, het plan dat van de EU een moderne, grondstoffenefficiënte en concurrerende economie moet maken. De Green Deal is kaderstellend, omdat die wettelijk vastgestelde doelen kent van minimaal 55% reductie van broeikasgassen in 2030 in de hele Europese Unie, én streeft naar een klimaatneutraal continent in 2050. Dat zijn forse opgaven, die wij alleen door samenwerking en een actieve houding in Europa kunnen waarmaken. Deze opgaven hebben veel raakvlakken met het beleid in Noord-Holland, waardoor er ook kansen zijn om ons eigen beleid en de transitie in Noord-Holland te stimuleren. Ik wil deze kansen benutten, zodat we zorgdragen voor een gezonde leefomgeving voor mens, dier, natuur en bedrijf.

De Europastrategie beschrijft onze Europese prioriteiten voor de komende acht jaar. Elke gedeputeerde is vanuit de eigen portefeuille betrokken bij de inhoudelijke Europese dossiers. In de strategie staan onze Europese activiteiten bij de bijbehorende dossiers benoemd. Zelf ben ik lid van het Comité van de Regio's, waar ik samen met lokale en regionale bestuurders adviezen uitbreng aan de Europese instituties. Dit doe ik in het belang van de regio's, en dus in het belang van Noord-Holland. De EU werkt aan het verbeteren van het klimaat en de groene en digitale transitie, ik ben blij dat ik daar mijn steentje aan mag bijdragen.

Haarlem, najaar 2021

Ilse Zaal

Gedeputeerde economie, landbouw & visserij, recreatie & toerisme, arbeidsmarkt, Europa, dierenwelzijn en bestuur [1]

[1] NB: de Europastrategie loopt voor een periode van acht jaar. In de tekst staan de huidige bestuurders genoemd. Tijdens de looptijd kunnen de namen van bestuurders veranderen, wanneer zij niet meer in de huidige functie actief zijn.

Hoofdstuk 1 Introductie

1.1 Waarom een Noord-Hollandse Europastrategie?

Europees beleid heeft direct impact op Noord-Holland. Europese kaders werken door in nationaal beleid en/of moeten rechtstreeks worden toegepast of uitgevoerd door provincies. Zo wordt provinciaal beleid op het gebied van landbouw, natuur en duurzaamheid grotendeels bepaald door Europese wet- en regelgeving. Ook is de Noord-Hollandse economie sterk internationaal georiënteerd en daarmee afhankelijk van het vrije verkeer van personen en goederen. Daarom is het belangrijk Europese beleidsontwikkelingen tijdig te signaleren en te duiden wat (nieuwe) Europese wet- en regelgeving voor de provincie betekent. Dit geeft ons de kans om mee te denken met Europees beleid en waar nodig te beïnvloeden. Daarnaast biedt Europa kansen op het gebied van kennis en financiën.

Noord-Holland kent flinke specifieke opgaven waarvoor grote transities in de regio nodig zijn. De EU creëert de randvoorwaarden die deze transities mogelijk maken. De Europese Green Deal is de strategie die de komende decennia het kader stelt om de klimaatdoelstellingen in Europa te behalen. Lidstaten hebben ingestemd met 55% reductie van broeikasgassen in 2030 en een klimaatneutraal continent in 2050. Binnen de Green Deal publiceert de Europese Commissie voorstellen met scherpere milieunormen en bindende doelstellingen voor de uitstoot van CO2. Deze voorstellen kunnen aanpassingen in het Nederlandse beleid betekenen en daarmee gevolgen hebben voor het beleid in onze provincie.

In de Europastrategie beschrijven wij voor specifieke onderwerpen welke Noord-Hollandse belangen er op Europees niveau spelen en welke Europese activiteiten en samenwerkingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale opgaven. Het gaat dan voornamelijk om signalering van relevante Europese beleidsontwikkelingen, signalering van kansen voor Europese subsidies en daadwerkelijke beleidsbeïnvloeding. Ook is het belangrijk dat we ons ervan bewust zijn dat we buiten de eigen regio kijken voor de oplossingen van problemen. Hiervoor biedt het Europese project bij uitstek kansen. Noord-Holland zoekt samen met andere Europese regio's naar oplossingen voor uitdagingen die op elkaar aansluiten. Voor die samenwerkingen is ons lidmaatschap van diverse Europese netwerken een goede uitgangspositie.

1.2 Ontwikkelingen Europa

Sinds 2019 werkt de Europese Unie aan een groene en digitale transitie. De volgende prioriteiten gaan de komende decennia het Europese beleid bepalen:

- De Europese Green Deal
- Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk
- Een economie die werkt voor de mensen
- Een sterker Europa in de wereld
- Bevordering van onze Europese levenswijze
- Een nieuwe impuls voor de Europese democratie

Zoals gezegd raakt vooral de Europese Green Deal het Noord-Hollandse beleid. In de Green Deal worden de Europese ambities uiteengezet op bijvoorbeeld het gebied van de energietransitie, duurzame en slimme mobiliteit, verbetering van de Europese biodiversiteit, het tegengaan van milieuverontreiniging, duurzaam bouwen en renoveren, circulaire economie en duurzame

landbouw. Deze ambities hebben veel raakvlakken met provinciale thema's, zoals meedoen aan het realiseren van de klimaatambities, de inzet op energiebesparing en de opwekking van duurzame energie. Daarbij wil de provincie de transitie maken naar klimaatneutrale en circulaire bouw en werken aan duurzame verstedelijking. Daarnaast wil de provincie de gezonde leefomgeving bevorderen, waarbij de aandacht speciaal gericht is op de problemen met zeer zorgwekkende stoffen en de verbetering van schone lucht. De leefbaarheid en een vitale economie zijn de speerpunten van het Noord-Hollands beleid, waarbij het landelijk gebied een essentiële rol speelt, zowel voor de leefomgeving als voor het behoud en herstel van de biodiversiteit.

- **1.3 Prioritaire thema's**

Het is belangrijk om prioritering aan te brengen in de thema's waar wij richting de EU op inzetten. Er speelt veel in de EU, maar niet alles wat op Europees niveau speelt is even relevant voor de provincie. Om onze boodschap over te brengen, is continuïteit van belang, zodat op de lange termijn een duidelijk profiel wordt opgebouwd en we een betrouwbare samenwerkingspartner zijn. Door binnen onze Europese activiteiten voor acht jaar het accent te leggen op een aantal specifieke inhoudelijke opgaven kunnen we die continuïteit in onze boodschap waarborgen. In de kaderstellende notitie voor deze Europastrategie is vastgesteld dat we werken met twee overkoepelende thema's:

- Gezonde Leefomgeving met specifiek aandacht voor klimaat & biodiversiteit
- Economie

Deze thema’s hebben een centrale plek in de Europastrategie met duurzaamheid als een rode draad. Dit betekent dat de activiteiten in de Europastrategie steeds bijdragen aan de provinciale doelen op deze twee overkoepelende thema’s. Wij streven naar behoud en versterking van de economische concurrentiepositie en het vestigingsklimaat van de provincie, waarbij specifiek aandacht is voor een gezonde leefomgeving. Een gezonde omgeving waar je woont, werkt of recreëert en die uitnodigt tot een gezonde leefstijl. De balans tussen economische belangen en het belang van een gezonde leefomgeving is de kern van ons Europees beleid op de lange termijn. De specifieke provinciale opgaven die bijdragen aan de overkoepelende thema's zijn de volgende:

1. Energietransitie
2. Land- & Tuinbouw
3. Circulaire Economie
4. Slimme, Schone & Veilige Mobiliteit

Aansluitend op de Europese beleidstrajecten en de provinciale beleidsagenda's zal de Europastrategie van 2022 tot en met 2030 van kracht zijn. Een aantal beleidsagenda's bij de provincie loopt tot 2030, zoals bijvoorbeeld de Voedselvisie. De prioritaire opgaven worden verderop in deze strategie uiteengezet in lobbydoelen voor de komende acht jaar. Europese besluitvormingsprocessen kunnen vele jaren duren. Als basis van de provinciale betrokkenheid in Brussel is een lange termijnvisie en continuïteit van belang. Afhankelijk van ontwikkelingen in Brussel en in de provincie, zoals provinciale verkiezingen, zal de Europastrategie ook ruimte bieden voor accentverschuivingen binnen de vastgestelde onderwerpen.

Digitalisering
Net als duurzaamheid loopt digitalisering als een rode draad door het Europese beleid heen. Digitalisering is een belangrijke voorwaarde om de Europese doelen binnen de Green Deal te halen. De Green Deal is naast een groene transitie ook een digitale transitie. Ook voor Noord-Holland is digitalisering een belangrijke voorwaarde om de transitiedoelen op prioritaire opgaven te behalen.

Wij volgen daarom de Europese ontwikkelingen op het gebied van digitalisering die invloed hebben op ons eigen beleid. Een belangrijke ontwikkeling is bijvoorbeeld de Europese routekaart met digitale doelstellingen voor 2030. Ook staan er diverse wetgevende en niet-wetgevende beleidsinitiatieven op het programma. Zoals de Europese Wet Digitale Diensten, de concretisering van het Witboek Kunstmatige Intelligentie (AI), doelstellingen voor Europa's digitale decennium 2030 en het Datapakket gecombineerd met de Databankrichtlijn. Daarnaast biedt digitale innovatie in Noord-Holland in Europees verband ook kansen, bijvoorbeeld via het *Digital Europe Program* waar de MRA als Europese digitale innovatie hub in samenwerking met andere regio's aan zou kunnen deelnemen. Datacenters spelen een belangrijke rol in de Noord-Hollandse groene en digitale transitie. Zij maken het datagebruik, de opslag en de digitale innovaties die de transities dragen mogelijk. In Noord-Holland zijn 57 datacenters gevestigd, de Metropoolregio Amsterdam is één van de grootste Europese hyperconnectiviteit / datacenter hubs. Vanuit deze hubs zijn er veel en goede verbindingen naar alle Europese landen en regio's. Die hubs zijn cruciaal voor de distributie van data. Ons streven is om de meest duurzame en innovatieve datacenter hub in Europa te worden.

Hoofdstuk 2 Europese activiteiten

2.1 Soorten activiteiten

Het hoofddoel van onze Europese activiteiten is om de Europese Unie en onze Europese samenwerkingen optimaal te laten bijdragen aan de uitvoering van ons eigen beleid. Onze activiteiten zijn grofweg onder te verdelen in drie punten:

1. *Monitoring van relevante Europese wet- en regelgeving en signalering van kansen en belemmeringen*

Voor de provincie is het belangrijk om op de hoogte te zijn van Europese ontwikkelingen. Dit geeft ons de mogelijkheid om in een vroeg stadium te bepalen wat deze ontwikkelingen betekenen voor de uitvoering van ons eigen beleid, welke mogelijke kansen dit biedt en om zo nodig Europees beleid te beïnvloeden. Zo is het belangrijk om de voorstellen in het Europese *Fit For 55*-pakket te volgen die grote invloed kunnen hebben op onze eigen Omgevingsvisie 2050. Een vereiste hierbij is dat de ambtelijke organisatie tijdig reageert op de ontwikkelingen in Brussel. Ook blijven wij ons voor de monitoring van EU beleid inzetten op een goede samenwerking met andere provincies in zowel Randstadverband als in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP). Wij organiseren daarvoor de benodigde ambtelijke capaciteit.

2. *Het beïnvloeden van Europese beleidsteksten door meedenken tijdens beleidsontwikkeling en het aankaarten van belemmerende wet- en regelgeving*

Wij vinden het belangrijk dat EU beleid en ons eigen beleid zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Soms werkt EU wet- en regelgeving belemmerend voor de uitvoering van ons beleid, tegelijkertijd bieden Europese ambities ook kansen die bijdragen aan onze doelstellingen. Voor de prioritaire onderwerpen in deze Europastrategie zoeken we daarom naar mogelijkheden om Europees beleid te beïnvloeden. De speerpunten voor de komende jaren staan in hoofdstuk 3. De beleidsbeïnvloeding staat altijd in dienst van de Noord-Hollandse ambities die we met elkaar in verschillende beleidskaders hebben vastgesteld. Ook bij de ontwikkeling van nieuw Noord-Hollands beleid bekijken wij de Europese dimensie en welke Noord-Hollandse belangen daarbij spelen.

3. *Kennisuitwisseling*

Het uitwisselen van kennis met andere regio’s, belangrijke partners en in netwerken is van belang om effectief en efficiënt Europese ontwikkelingen te kunnen signaleren en beleid te kunnen beïnvloeden. Het kennisdelen zorgt ervoor dat we een betrouwbare partner zijn en dat we posities kunnen opbouwen in Brussel. Dit brengt ons in de gelegenheid om met Europese instellingen aan tafel te zitten. Ook leren we graag van andere regio's hoe zij met vergelijkbare uitdagingen omgaan en delen we innovaties uit onze eigen provincie om Noord-Hollandse innovatieve ondernemers te ondersteunen. Consistentie op thema's is daarbij van belang, zodat kennisuitwisseling en beleidsbeïnvloeding elkaar continu versterken. Daarom zetten wij ons de komende acht jaar voor zowel kennisuitwisseling als beleidsbeïnvloeding in op de prioritaire onderwerpen in deze strategie. Hiervoor is nodig dat we op Europees niveau meedoen in onze netwerken en daar inhoudelijk relevante informatie delen.

2.2 Netwerkvorming

Ten behoeve van de effectiviteit en efficiëntie van deze activiteiten werken wij samen met andere provincies en regio’s. Op die manier creëren we de massa die nodig is om ons geluid te versterken. De netwerkorganisaties doen een deel van ons werk in de zin van het verzamelen en delen van informatie en het analyseren van nieuw beleid en nieuwe regelgeving. Ook door bilaterale

samenwerkingen met Europese regio's aan te gaan, kunnen we van elkaar leren en elkaar helpen. Deze samenwerkingen zijn gebaseerd op onderling vertrouwen en wij zetten ons daarom in om de relatie met onze Europese partners en netwerken te versterken. In de bijlage is een lijst gevoegd met onze belangrijkste Europese samenwerkingsverbanden en netwerken. Afhankelijk van de thematiek bepalen wij welk(e) netwerk(en) we hoe benutten.

2.3 Gebruik maken van Europese financieringskansen

In het verleden heeft de provincie de keuze gemaakt om actief in te zetten op de Europese subsidieprogramma's waar de provincie Noord-Holland (mede) de regie over hebben. De provincie is nauw betrokken bij de uitvoering van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO, bestaande uit de programma's Kansen voor West en Interreg) en het Platteland Ontwikkelingsprogramma (POP). Beide programma's zien wij als een belangrijk instrument om ons eigen economische beleid tot uitvoering te brengen. Kansen voor West vormt een onderdeel van onze MKB-innovatie instrumenten. Via het Kansen voor West programma investeert de provincie Noord-Holland (in de periode 2022-2029 ruim €37 miljoen Europees geld) in regionale economische activiteiten met sociale, economische, publieke en private partners. Het programma heeft een sterke nadruk op innovatie, valorisatie en klimatologische transitieopgaven en geeft daarmee uitvoering aan de twee overkoepelende thema's uit de Europastrategie: Economie en Gezonde Leefomgeving. POP wordt ingezet als instrument om de verduurzaming van de landbouw te stimuleren. Door onze betrokkenheid zorgen we ervoor dat de doelen van deze programma's aansluiten op provinciaal beleid en dat partijen in Noord-Holland aanspraak kunnen maken op deze subsidiegelden.

Naast deze programma's heeft de EU veel thematische subsidieprogramma's waar de Europese Commissie zelf de regie heeft en stakeholders de mogelijkheid geeft om subsidie aan te vragen. Voor de aankomende programmaperiode zien wij dat veel van deze thematische programma's steeds meer aansluiten op provinciaal beleid. Zo sluiten de Europese instrumenten die voortkomen uit de EU Green Deal en het bijbehorende '*Fit for 55*'-pakket goed aan op onze provinciale ambities om een groene transitie te bewerkstelligen. Het is onze ambitie om deze Europese subsidiekansen optimaal te benutten. Dit vraagt dat wij tijdig Europese financieringskansen signaleren en waar mogelijk Europees beleid beïnvloeden.[2]

2.4 Verbinding met Internationalisering

Het vestigingsklimaat van Noord-Holland biedt veel kansen voor internationale bedrijven, en voor Noord-Hollandse bedrijven op de internationale markt. Via de opgave Internationalisering binnen ons economisch beleid stimuleren wij deze kansen. Op het gebied van kennisuitwisseling en ondersteuning van het MKB zien wij raakvlakken tussen de Europastrategie en Internationalisering. Wij streven ernaar om de activiteiten op het gebied van internationale zaken en Europese zaken zoveel mogelijk op elkaar te laten aansluiten. Binnen onze Europese activiteiten richten wij ons op de prioritaire onderwerpen in de Europastrategie. Voor andere internationale kansen wordt de Leidraad Internationale Zaken als afwegingskader gebruikt.

[2] Daarvoor maken we o.a. gebruik van onze samenwerkingen in Randstadverband en het HNP. Voor tijdige signalering van Europese subsidiekansen heeft Europa Decentraal o.a. in samenwerking met het HNP en IPO een EU fondsenwijzer ontwikkeld. Deze online fondsenwijzer helpt decentrale overheden die op zoek zijn naar financiering voor een bepaald project.

Hoofdstuk 3 Prioritaire onderwerpen

3.1 Energietransitie

3.1.1 Context

De provincie onderschrijft de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs en werkt mee aan de uitvoering van het Nederlands klimaatbeleid. In het Actieprogramma Klimaat 2020-2023 van de provincie staan de acties die Noord-Holland uitvoert met een doorkijk naar 2030. Het Actieprogramma laat zien hoe groot de opgave is en dat er flinke investeringen nodig zijn om de klimaatdoelstellingen van Parijs te behalen. Ondertussen is in Europees verband vastgesteld de klimaatdoelstelling te verhogen en minimaal 55 procent CO_2 -reductie (ten opzichte van 1990) te realiseren in 2030 in plaats van de 49 procent waar Noord-Holland naar streeft. De energietransitie stelt ons voor een flinke opgave en biedt tegelijkertijd ook kansen voor de verduurzaming van onze samenleving en de Noord-Hollandse economie.

Zoals in het 'Actieprogramma Klimaat' wordt gesteld, is beschikbaarheid van de juiste energie-infrastructuur met voldoende capaciteit een essentiële randvoorwaarde om de energietransitie in Noord-Holland te laten slagen. Zonder een goede energie-infrastructuur zijn duurzame ontwikkelingen op het gebied van energie, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en mobiliteit niet mogelijk. Onderdeel van deze infrastructuur en een prioriteit van de provincie is waterstof. Noord-Holland ziet groene waterstof als onmisbare energiedrager om een duurzame, CO2-vrije energievoorziening te realiseren. Zolang er onvoldoende groene waterstof beschikbaar is om de klimaatdoelen te halen, zien we blauwe waterstof tijdelijk en gedurende de transitiefase als duurzaam alternatief. Het kan dienen als opslag voor overtollige groene elektriciteit en kan worden gebruikt voor veel toepassingen in de industrie en mobiliteitssector. Met name in de (zware) industrie is het mogelijk om met waterstof een grote duurzaamheidsslag te maken. Het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en Den Helder zijn belangrijke energieknooppunten. Deze Noord-Hollandse regio's kunnen dienen als belangrijke schakels in het toekomstige nationale en Europese energiesysteem.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. energietransitie:

- Actieprogramma Klimaat 2020-2023
- Waterstofstrategie
- Regiodeal Kop van Noord-Holland
- Programma Tata Steel 2020 - 2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond
- Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland
- Focus Smart Mobility

3.1.2 Doelen

Bovengenoemde opgaven gaan verder dan onze provinciegrens, de landsgrens of zelfs de grenzen van de Europese Unie. Samenwerking en kennisuitwisseling op Europees niveau is voor Noord-Holland belangrijk om een aantal van deze belangrijke voorwaarden voor de energietransitie te kunnen bewerkstelligen. Wij kiezen ervoor om daarbij specifiek in te zetten op:

1. *Aansluiten op Europese ontwikkelingen m.b.t. duurzame energie-infrastructuur*

De Noord-Hollandse economie en de aanpak van onze duurzaamheidopgaven zijn voor een groot deel afhankelijk van Europese ontwikkelingen en aansluiting op een Europese energie-infrastructuur. Via verschillende voorstellen wil de EU de ontwikkeling van een dergelijke infrastructuur bevorderen om minimaal de 55 procent CO_2 -reductie in 2030 te bewerkstelligen. Het gaat o.a. om de volgende initiatieven:

- Met de Europese verordening TEN-E wordt er ingezet op het verbinden, moderniseren en koolstofvrij maken van de trans-Europese energienetwerken;
- Met de verordening voor de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (AFI) wil de Europese Commissie de uitbreiding van het Europees netwerk aan oplaad- en tankstations voor voertuigen op alternatieve brandstoffen, voornamelijk elektriciteit, aardgas (CNG/LNG) en waterstof mogelijk maken;
- De richtlijn voor hernieuwbare energie (RED) is het juridische kader voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie in alle sectoren van de economie van de EU. Het stelt gemeenschappelijke beginselen en regels vast om belemmeringen weg te nemen, investeringen te stimuleren en kostenbesparingen in technologieën voor hernieuwbare energie te stimuleren, en stelt burgers en bedrijven in staat deel te nemen aan de transformatie van schone energie.

Deze wet- en regelgeving heeft vaak directe effecten in vervolgtrajecten, zoals het nationaal waterstofprogramma dat voortbouwt op de regelgeving van de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (AFI). Wij willen dat Noord-Holland een prominente plek heeft in deze plannen van de EU, zodat de Noord-Hollandse energietransitie zoveel mogelijk wordt ondersteund door Europa. We hebben daarbij volgende speerpunten:

i. Standaardisatie van techniek en verdere regelgeving voor duurzame-energie in de sector voor zwaar transport over de weg en over water;
ii. Het stimuleren van de aanleg van slimme laadinfrastructuur, energieopslag, en bunkerinfrastructuur;
iii. Het zorgen voor een gunstigere prijs voor alternatieve duurzame brandstoffen en elektriciteit t.o.v. fossiele brandstoffen;
iv. Het zorgen voor een versnelde uitrol van het Europese netwerk van laadinfrastructuur voor personenvoertuigen en goederenvoertuigen.

2. *Het ondersteunen van de groei van de waterstofeconomie in met name het NZKG en Den Helder*

Noord-Holland heeft de positie en ambitie om te verduurzamen en daarom een internationale rol van betekenis te spelen in de opkomende waterstofeconomie. Wij zien waterstof als een belangrijk middel tot een koolstof neutrale toekomst van Noord-Holland. Waterstof is essentieel voor het voortbestaan van de havens en de industrie van Noord-Holland en een kans om de energietransitie te versnellen. Vanuit Noord-Holland kunnen we met onze projecten substantieel bijdragen aan het creëren van een internationale waterstofmarkt en het realiseren van de klimaatdoelstellingen. In Europa wordt ingezet op waterstof met de volgende initiatieven:

- EU strategie voor energie systeemintegratie: initiatief waarin uiteengezet wordt hoe het energiesysteem flexibeler kan worden gemaakt, door energie vrij uit te wisselen tussen de consument en producent en tussen verschillende eindgebruikers. Daarbij kunnen nieuwe technologieën worden gestimuleerd en gemakkelijker worden geïntegreerd in de

energiemarkt. Hierdoor ontstaat een klimaatneutraal energiesysteem met hernieuwbare elektriciteit, circulariteit en hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen als kern.
- De EU waterstofstrategie gaat specifieker in op de noodzakelijke stappen om van hernieuwbare en koolstofarme waterstof een sleutelproduct in het energiesysteem te maken.

Noord-Holland heeft de volgende speerpunten om de ambities in onze eigen waterstofstrategie waar te kunnen maken:

i. Wij willen dat het landelijk hoofdnetwerk voor waterstof (*waterstofbackbone*) van Nederland Den Helder en IJmond verbindt en deze laten aansluiten op de Europese *waterstofbackbone;*
ii. Wij willen de Europese status van *Hydrogen Valley* behalen om van Noord-Holland een duurzame waterstofhub te maken;
iii. Wij willen Europese erkenning van het nut van het gebruik van blauwe waterstof als tussenstap richting het volledig gebruik van groene waterstof;
iv. We willen dat de EU de transitie naar waterstof stimuleert door meer subsidies voor kapitaalinvesteringen (CAPEX) beschikbaar te stellen, alsook subsidies voor de operationele kosten (OPEX) van nieuwe waterstoftechnologieën;
v. Wij willen soepelere staatsteunregels voor duurzame energieopwekking en gebruik;
vi. Wij willen stimulerend beleid voor de opschaling van internationale waterstofketens.

3.2 Land- en Tuinbouw

3.2.1 Context

De landschappelijke en economische waarde van de land- en tuinbouwsector is groot voor Noord-Holland. Onze agrarische sector levert producten van hoge kwaliteit voor de nationale, Europese en mondiale markt. Bovendien is de innovatie in met name de tuinbouwsector een belangrijk exportproduct voor Nederland. De hoogwaardige en uiterst efficiënte tuinbouwsector kan, met innovatieve oplossingen, een gidsrol spelen bij het behalen van de Europese duurzaamheidsambities. Onze landbouwsector kent echter ook veel uitdagingen om te verduurzamen en tegelijkertijd het gezonde voedsel betaalbaar te houden. De provincie streeft naar een productiesysteem met gezonde verdienmodellen voor ondernemers, maar wat ook goed is voor het klimaat, de bodem, het milieu en dierenwelzijn. Dit vraagt om transities op verschillende niveaus zoals meer productie en consumptie van plantaardige producten (de eiwittransitie), het verkorten van de ketens en het voorkomen van voedselverspilling.

De EU bepaalt vrijwel alle kaders op het landbouwdossier met name via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), integraal verweven met het Europese beleid voor onder meer water, klimaat, energie en biodiversiteit. Daarnaast bepaalt Europa de kaders voor een gezonde marktordening. Het GLB bestaat uit twee pijlers: (1) directe betalingen en het markt- en prijsbeleid en (2) het plattelandsontwikkelingsbeleid. De EU ziet de landbouwsector als belangrijke schakel om de doelstellingen van de EU Green Deal te behalen en heeft de plannen daarvoor gepresenteerd in de Europese boer-tot-bord strategie en de biodiversiteitsstrategie 2030. Deze plannen richten zich o.a. op het ontwikkelen van wetgeving om het gebruik van pesticiden terug te dringen, het aandeel van biologische landbouw in de EU te vergroten en voedselverspilling in de detailhandel en bij de consument te beperken. Daarnaast ziet de EU, net als Noord-Holland, digitalisering als een noodzakelijk instrument om de omslag naar een duurzame landbouw te realiseren.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. land- en tuinbouw:

- Omgevingsvisie 2050
- Strategisch Beleidskader Economie
- Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023
- Voedselvisie 2020-2030
- Natuurbeheerplan
- Watervisie

3.2.2 Doelen

In Europees verband heeft Noord-Holland zich de afgelopen jaren ingezet om innovatie en duurzaamheid in de land- en tuinbouwsector te stimuleren. Door het delen van kennis, het opzetten van lobbytrajecten en het aangaan van samenwerkingen met partners heeft Noord-Holland in Brussel op dit dossier een stevige positie opgebouwd. Deze positie willen wij de komende jaren verder benutten door:

1. *De Europese boer-tot-bord strategie optimaal te laten bijdragen aan onze eigen Voedselvisie en uitvoeringsagenda economie*

In de voedselvisie is het doel te komen tot een duurzaam voedselsysteem waarbij economie, ecologie, ruimte en het sociale aspect beter in evenwicht zijn. De provincie kan deze transitie niet alleen bewerkstelligen en heeft daar alle overheidslagen en het totale voedselnetwerk en andere partijen voor nodig. We zien mogelijkheden voor samenwerking op de uitvoering, omdat voor het beleidsvoornemens vanuit Europa, het Rijk, provincie en gemeenten goed op één lijn liggen. De Noord-Hollandse tuinbouwsector kan daarbij een belangrijke rol spelen. Wij vragen in Europa aandacht voor de positie van onze tuinbouwsector en hebben daarbij de volgende doelen:

i. Positioneren van onze regio en met name erkenning van de tuinbouw als innovatieve sector om de doelen van de Europese boer-tot-bord strategie te behalen. We continueren onze lobby richting de Europese instellingen om onze innovatieve tuinbouwsector als oplossing te zien voor uitdagingen op het gebied van verduurzaming van (vers)logistiek en voor regeneratieve landbouw. Ook de kringlooplandbouw zien wij als de juiste weg naar de verdere verduurzaming van de landbouw en de groene transitie.

ii. Uitwisselen van kennis om innovatie in de land- en tuinbouwsector te stimuleren. Wij halen kennis uit andere Europese regio's en zien een rol voor Noord-Holland om *best practices* te delen en internationaal een gidsrol te spelen.
Hiervoor zoeken wij de samenwerking op met regionale Greenports (o.a. Greenport Noord-Holland Noord en Greenport Aalsmeer) en met tuinbouwregio's en -clusters in andere EU-lidstaten. Gezamenlijk wordt ingezet op de versnelling van duurzame voedselsystemen, de van boer-tot-bord strategie is hierbij een instrument. Verder zijn innovaties in de zaadveredeling, de samenwerking met de partijen in Greenports Nederland en het werken met collectieven in de landbouw voorbeelden van een landbouwsector die bijdraagt aan duurzame oplossingen voor grote maatschappelijke vraagstukken. Onze voorbeelden kunnen andere lidstaten stimuleren hun bijdrage te leveren aan de groene transitie.
Daarnaast willen wij leren over de toepassing en doorontwikkeling van digitale oplossingen

in andere Europese regio's.

2. *Aandacht te vragen voor een duurzaam Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)*

De afgelopen jaren heeft Noord-Holland zich ingezet om namens de provincies de belangen binnen het GLB te behartigen. Dit heeft o.a. geleid tot een meer duurzame besteding van de GLB middelen en vereenvoudiging van de uitvoering. Op nationaal niveau heeft dit geleid tot een grotere rol van de provincies bij de uitwerking van het GLB. Er is echter een grotere omslag van het GLB nodig om op Europees en provinciaal niveau de transitie naar een meer duurzame landbouwsector te kunnen bewerkstelligen. Om die reden blijven wij ons inzetten voor effectieve wet- en regelgeving en een meer duurzame besteding van de middelen in het GLB.

3.3 Circulaire Economie

3.3.1 Context

De provincie wil in 2050 volledig circulair en klimaatneutraal zijn. De urgentie voor een circulaire economie komt voort uit het besef dat we meer grondstoffen gebruiken dan de aarde aan kan. Door een groeiende wereldbevolking en toenemende welvaart stijgt de vraag naar grondstoffen. Hierdoor worden grondstoffen steeds schaarser en zal het huidige economische systeem uiteindelijk vastlopen. In een circulaire economie worden zo min mogelijk grondstoffen verspild, waardoor bedrijven minder afhankelijk worden van schaarse grondstoffen. Daarnaast kunnen nieuwe verdienmodellen ontstaan die leiden tot een betere mondiale concurrentiepositie en economische stabiliteit. De transitie naar een circulaire economie levert daarmee kansen op voor zowel het milieu als de economie. Ook is er een belangrijke link tussen circulaire economie en de aanpak van klimaatverandering. Uit onderzoek is gebleken dat de transitie naar een circulaire economie een significante bijdrage kan leveren aan de noodzakelijke CO2-reductie. In de Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025 staat omschreven wat we doen om een versnelling richting een circulaire economie te verwezenlijken.

Als onderdeel van de Europese Green Deal presenteerde de Europese Commissie in 2020 een Europees Actieplan Circulaire Economie. Hierin zijn plannen vastgesteld om duurzame producten de norm te maken. Het doel is om het circulaire materiaalgebruik in de EU in 2030 te verdubbelen en tegelijkertijd de economische groei te stimuleren. Het plan richt zich op elektronica, textiel, plastic(verpakkingen) en voedsel. De Europese Commissie zal in het kader van dit actieplan met toekomstige voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving komen.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. circulaire economie:

- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

3.3.2 Doelen

Als provincie willen we zoveel mogelijk aansluiten bij Europese ontwikkelingen m.b.t. de transitie naar een circulaire economie. Het Europese Actieplan Circulaire Economie biedt kansen voor Europese regelgeving en subsidiemogelijkheden om de transitie naar een Noord-Hollandse circulaire economie te versnellen. Op dit moment bestaan er echter ook (Europese) barrières die circulair ondernemen in de weg staan. Ons doel is om belemmerende wet- en regelgeving voor circulaire

ondernemers aan te kaarten en zoveel mogelijk weg te nemen én bij te dragen aan de invoering van gewenste stimulerende wet- en regelgeving. We hebben daarom onderstaande lobbydoelen geformuleerd:

1. *Een Europese minimumnorm voor het gebruik van recyclaten m.b.t. plastic en textiel*

In de huidige economie is het in de meeste gevallen goedkoper om niet eerder gebruikte grondstoffen te gebruiken in nieuwe producten i.p.v. gerecyclede materialen. Het gebruik van gerecycled materiaal is volgens de industrie vaak te duur en er is sprake van te weinig aanbod en te lage kwaliteit. Tegelijkertijd investeren recyclingbedrijven niet in innovatie en opschaling omdat er onvoldoende vraag is vanuit de industrie. Een manier om dit te doorbreken is om het gebruik van recyclaat verplicht te stellen bij nieuwe producten. Wij vinden het van belang dat dit op Europees niveau gebeurt, omdat dit de meeste impact heeft en zorgt voor een gelijk speelveld. In het Europese Actieplan Circulaire Economie kan verplicht gebruik van recyclaat voor bepaalde onderdelen een mogelijke maatregel worden. Dit geldt voor de Europese Strategie voor Duurzaam Textiel, de verpakkingsrichtlijn (plastic) en de richtlijn voor duurzame producten (met name plastic).

2. *Belemmerende Europese regelgeving voor circulair ondernemen wegnemen*

Innovatieve Noord-Hollandse circulaire ondernemers zijn belangrijk voor het behalen van onze doelen op het gebied van circulaire economie. Zij lopen voor de uitvoering van hun activiteiten echter geregeld tegen belemmerende Europese regelgeving aan. Een veel gehoord probleem is dat potentiële grondstoffen uit afval vaak niet verder gebruikt kunnen worden. Reden daarvan is dat deze grondstoffen binnen de Europese regelgeving ook na zuivering als afval bestempeld blijven. Ook zien we dat lidstaten nieuwe Europese regelgeving vaak verschillend implementeren, wat zorgt voor een ongelijk Europees speelveld. Wij ondersteunen Noord-Hollandse circulaire ondernemers door deze belemmerende wet- en regelgeving op Europees niveau aan te kaarten.

3. *Verschuiving van belasting op arbeid naar belasting op grondstoffen*

Een verschuiving van belasting op arbeid naar grondstoffengebruik creëert een impuls om zuiniger om te gaan met het gebruik van (schaarse) grondstoffen. Daarbij wordt door deze belastingverschuiving arbeid goedkoper, waardoor het aantrekkelijker wordt om producten te repareren of assembleren. Zo worden ook meer circulaire businessmodellen haalbaar. Deze grote verschuiving vraagt een systeemverandering van het belastingstelsel op zowel nationaal als Europees niveau. Op dit moment zien wij dat dit voorstel bij veel partijen nog niet (of niet goed genoeg) bekend is en daarom ook op weerstand stuit. Wij richten ons daarom in eerste instantie op het organiseren van draagvlak voor het grotere verhaal op zowel Rijks- als Europees niveau onder meer via het goed bekend maken van de systematiek.

3.4 Slimme, Schone & Veilige mobiliteit

3.4.1 Context

De bereikbaarheid in Noord-Holland is de afgelopen jaren steeds meer onder druk komen te staan. We zien dat de mobiliteitsnetwerken in en tussen steden en kernen vaak overbelast zijn en voor hinder voor de omgeving zorgen. De groei van het aantal inwoners en de werkgelegenheid zorgt voor meer mobiliteit, meer vraag naar energie en meer vraag naar ruimte en infrastructuur. Daarbovenop vragen opgaven als klimaatverandering en energietransitie ook wat van mobiliteit. In het provinciaal Perspectief Mobiliteit worden deze hoofdopgaven bij elkaar gebracht en wordt de beleidsinzet geformuleerd waarmee we de ontwikkelingen goed kunnen faciliteren. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de benodigde groei alleen mogelijk is als verplaatsingen van deelnemers

aan het verkeer op een slimme, duurzame en veilige manier gebeuren. Dit vraagt om een mobiliteitstransitie waarbij ruimtelijke en economische ontwikkeling wordt gefaciliteerd, maar zonder extra belasting van het mobiliteitssysteem en op zodanige, slimme wijze dat het mobiliteitssysteem duurzamer en veiliger wordt. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur, met behoud van landschap en cultuurhistorie.

Deze mobiliteitstransitie is alleen mogelijk in samenhang met andere transities en in samenwerking met partners, gemeenten, Rijk en de EU. De Slimme en Duurzame Mobiliteitsstrategie maakt een belangrijk onderdeel uit van de Europese Green Deal. Deze strategie moet bijdragen aan de Europese doelstelling om in 2050 de uitstoot in de transportsector met 90% te verminderen en tegelijkertijd een slimme, veilige, concurrerende en toegankelijke connectiviteit te realiseren. Net als de provincie zoekt de EU daarbij nadrukkelijk de samenwerking op en nodigt stakeholders uit om mee te denken over de uitwerking van deze strategie.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. mobiliteit:

- Perspectief Mobiliteit
- Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland
- Focus Koers Smart Mobility 2022-2025
- Integraal meerjarenprogramma infrastructuur 2021-2028
- Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023

3.4.2 Doelen

De Europese Slimme en Duurzame Mobiliteitsstrategie bevat verschillende initiatieven die de komende jaren als leidraad gelden om tot nieuwe Europese wetgeving te komen en instrumenten te ontwikkelen om de mobiliteitstransitie te versnellen. Naar verwachting komen daar voor de provincie zowel verplichtingen als kansen uit voort die van invloed zijn op de uitvoering van het Noord-Holland Perspectief Mobiliteit. Wij zoeken daarom samenwerking in Europees verband om Europa optimaal te laten bijdragen aan de integrale provinciale mobiliteitsopgaven. In die samenwerking zetten wij in op het volgende:

1. *Verbreding van de Europese doelstellingen voor de aanleg van grootschalige duurzame laadinfrastructuur*

De provincie zet in op het verduurzamen van de mobiliteit door te stimuleren dat meer voertuigen op schone, niet-fossiele brandstoffen kunnen voortbewegen om de CO_2 -uitstoot (en andere emissies) fors te verlagen. Een goede energie-infrastructuur (zie 3.1 Energietransitie) en het realiseren van laadinfrastructuur die de verduurzaming van vervoermiddelen mogelijk maakt, is daarbij van belang. Wij zien de EU als belangrijke partner om de aanleg van die laadinfrastructuur te realiseren. Op dit moment zet de EU echter voornamelijk in op laadinfrastructuur langs de corridors van het Trans-European Transport Network (TEN-T). Voor Noord-Holland betekent dit dat voornamelijk de MRA en in het bijzonder het stedelijk knooppunt Amsterdam kan profiteren van EU maatregelen om die laadinfrastructuur te stimuleren. Dit terwijl onze mobiliteitsopgaven er ook op gericht zijn om de aansluiting tussen de MRA en Noord-Holland Noord te realiseren. De nieuwe Europese AFI verordening biedt hiervoor mogelijk kansen.

2. *Kennisuitwisseling over Smart Mobility stimuleren met als doel standaardisering van innovaties op Europees niveau*

In Europa zijn hele goede voorbeelden te vinden, bijvoorbeeld als het gaat om de toepassing van *mobility as a service* en deelsystemen. Door op Europees niveau samen te werken hebben we toegang tot innovatieve oplossingen voor Smart Mobility. Daarnaast bepaalt de EU de standaarden voor ontwikkelingen waar we mee bezig zijn, zoals voor de uitwisseling van data tussen partijen. De ontwikkeling van een Europees *Internet of Things* waarbij goederen efficiënter vervoerd worden is cruciaal voor het leefbaar houden van Noord-Holland en het efficiënter omgaan met de druk op onze infrastructuur. Door deelname aan Europese projecten blijven we op de hoogte van de laatste ontwikkelingen rondom deze standaarden en kunnen we voorbeelden uit onze eigen provincie onder de aandacht brengen bij de Europese Commissie.

Bijlagen

Bijlage 1: Netwerken en samenwerkingsverbanden

De provincie Noord-Holland werkt in verschillende samenwerkingsverbanden en netwerken aan beleidsbeïnvloeding in Brussel, zowel nationaal als internationaal. De schaalgrootte van Noord-Holland is te klein om alleen iets voor elkaar te krijgen in Brussel. Alleen wanneer er samen wordt gewerkt is het mogelijk voorstellen te beïnvloeden en wijzigingen aan te brengen. Samenwerking kan plaats vinden in vaste netwerken en in flexibele verbanden. Gebleken is dat samenwerken de boodschap versterkt.

Hieronder een overzicht van de samenwerkingen en netwerken waarin Noord-Holland deelneemt. In deze netwerken hebben de leden gezamenlijke belangen of doelstellingen benoemd, als doel van het netwerk en de reden waarom het netwerk in Europa actief is.

Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)
Om de slagkracht te vergroten, maar ook om het werk efficiënt te verdelen werkt Noord-Holland in IPO/HNP- verband samen. Deze samenwerking vindt deels plaats in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel en tussen provincies in Nederland. Ten behoeve van deze samenwerking is er een beleidsdocument opgesteld, het jaarlijkse werkplan van het HNP. In het HNP werken alle twaalf provincies samen voor beleidsbeïnvloeding in Brussel onder de coördinatie van het IPO. Ieder jaar maken zij een werkplan, dat is gebaseerd op de voorstellen van de Europese Commissie en waarin de werkafspraken vastliggen. Dit werkplan wordt vastgesteld door het HNP-bestuur, waarna het ter kennisgeving wordt aangeboden aan het IPO-bestuur. Gedeputeerde Zaal is lid van het HNP-bestuur, Commissaris Van Dijk is voorzitter van het HNP-bestuur.

De Randstadsamenwerking
De Randstadsamenwerking is een verband tussen de vier Randstadprovincies. Deze provincies werken intensief samen op bepaalde Europese onderwerpen waar het een gezamenlijk belang betreft. De vier provincies werken niet alleen intensief samen maar vertrouwen elkaar ook werkzaamheden toe waarbij zij het geheel vertegenwoordigen. Gezamenlijke doelstellingen en activiteiten hebben zij geformuleerd in het samenwerkingskader. Dit samenwerkingskader is in 2020 opgesteld voor onbepaalde tijd. De ambitie van de samenwerkende Randstadprovincies is in het samenwerkingskader als volgt geformuleerd: *De bundeling van krachten beoogt bij te dragen aan onze alertheid, betrokkenheid en slagvaardigheid met betrekking tot EU-zaken. Ook werkt de samenwerking beleidsconsistentie tussen de Europese en de provinciebestuurslagen in de hand en stelt deze ons in staat anticiperend en doelgericht op te treden ten aanzien van nieuw EU-beleid en nieuwe EU-regelgeving. De samenwerking draagt bij aan de effectiviteit van de EU-belangenbehartiging van elk van de provincies afzonderlijk als ook van de vier provincies gezamenlijk.* Gedeputeerde Zaal is momenteel lid van het Randstadbestuur.

Samenwerking in de metropoolregio Amsterdam (MRA)
Ook is de provincie Noord-Holland onderdeel van het samenwerkingsverband van de MRA. Naast Noord-Holland zijn 32 gemeenten, de provincie Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam onderdeel van de MRA. Dit samenwerkingsverband heeft eigen thema's en netwerken waar het Europees actief is en daarbij ook Noord-Holland vertegenwoordigt. Over de inhoudelijke inbreng op de onderwerpen bestaat afstemming en samenwerking tussen de MRA-partners en Noord-Holland om onze boodschap te versterken.

Via het netwerk van de MRA willen we erkenning voor blauwe waterstof als belangrijkste doel voor de industrie en de havens in de IJmond en Den Helder. De energietransitie is één van de drie prioritaire thema's waar de MRA op actief is richting Brussel. Mobiliteit en circulaire economie zijn de andere MRA thema's.

Sinds twee jaar is Noord-Holland de inzet op de MRA-samenwerking aan het verstevigen voor wat betreft onze Europese activiteiten. Zo is de MRA lid van het ACR+ netwerk geworden. Dit netwerk kan worden ingezet voor de gedeelde belangen van Noord-Holland en de MRA op het gebied van circulaire economie en duurzaam grondstofgebruik. Circulair textiel is een van de onderwerpen, waarop de Europese Commissie met voorstellen voor richtlijnen gaat komen en waar het netwerk interesse in heeft. Hier kan de MRA ook optrekken met de Nederlandse textielhubs (Amsterdam/Zaanstreek, Tilburg, Twente en Arnhem/Wageningen).

ACR+ is een netwerk voor steden en regio's met het doel om een duurzaam beheer van grondstoffen te promoten en de transitie naar een circulaire economie te versnellen, binnen de deelnemende regio's en daarbuiten. ACR+ is ook open voor deelname van andere belangrijke actoren in het veld zoals NGO's, kennisinstituten, en private organisaties.

Europees Comité van de Regio's (CvdR)
Het Comité van de Regio's is de spreekbuis van regio's en steden in de EU. Het vertegenwoordigt lokale en regionale overheden in de EU en geeft advies over nieuwe voorstellen van de Europese Commissie die invloed hebben op steden en regio's. Het Comité is een politieke assemblee bestaande uit 329 leden en 329 plaatsvervangers uit alle EU-landen, die gekozen zijn op lokaal of regionaal niveau. Ze komen zes keer per jaar in Brussel bijeen om hun adviezen over voorgestelde wetgeving te bespreken en het eens te worden over resoluties waarin zij de EU oproepen tot wijzigingen of extra maatregelen. Gedeputeerde Zaal is op dit moment namens Noord-Holland vertegenwoordiger in het CvdR. Zij levert inbreng op de adviesrapporten, dient amendementen in en neemt deel aan de stemmingen over de adviesrapporten.

Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) en North Sea Commission (NSC)
Noord-Holland is actief lid van de CPMR en de NSC. De CPMR brengt 150 regio's uit 24 landen binnen en buiten de EU samen en is door haar omvang en expertise een invloedrijke organisatie in Brussel met een goede toegang tot de Europese Commissie en het Europees Parlement. De organisatie opereert als een denktank en als een lobbyorganisatie voor de deelnemende regio's. Als voorzitter van de CPMR vertolkt gedeputeerde Loggen het standpunt van de organisatie in *high level meetings* en in rechtstreekse contacten met leden en hoge ambtenaren van de Europese Commissie en met leden van het Europees Parlement. Waar mogelijk brengt hij daarbij ook de Noord-Hollandse en Nederlandse belangen in en brengt hij Noord-Hollandse expertise in. De naamsbekendheid van Noord-Holland neemt daardoor toe. Inhoudelijk ligt de focus van CPMR op maritieme onderwerpen, regionaal economisch beleid, klimaat, transport & bereikbaarheid, energietransitie, migratie en de positie van de regio's in de beleidsbepaling van de Europese Unie. Doordat het netwerk beschikt over een deskundige staf wordt ons bovendien werk uit handen genomen bij zowel (de voorbereiding van) beleidsbeïnvloeding als bij informatieverwerving en kennisdeling.

De NSC is één van de zes geografische commissies van de CPMR en daarmee een samenwerkingsplatform voor regio's aan de Noordzee. Alle Nederlandse kustprovincies inclusief de provincies Flevoland en Drenthe zijn lid van de NSC. In totaal is een dertigtal kustregio's langs de Noordzee (ook uit Noorwegen en het VK) lid van de NSC. Het doel is de partnerschappen tussen de

regionale overheden te versterken voor de uitdagingen en kansen die de Noordzeeregio biedt. De thema's in de NSC Strategy zijn o.a.: circulaire economie, transport, klimaatadaptatie, duurzame energie, maritiem beleid en "smart" regions (o.a. recycling, *biobased economy*, *waste managemen*t en innovaties in duurzaam inkoopbeleid). Gedeputeerde Pels neemt deel aan de werkgroepen van de NSC, die zich met circulaire economie bezighouden.

POLIS

POLIS is het meest vooraanstaande netwerk voor Europese regio's en steden op het gebied van innovatieve technologieën en beleid voor lokaal transport en mobiliteit. Het doel is om lokaal transport en mobiliteit te verduurzamen door kennisuitwisseling tussen Europese lokale en regionale overheden en andere stakeholders zoals kennisinstituten, actoren uit de sector, en NGO's. Daarnaast doet de organisatie aan Europese beleidsbeïnvloeding door voor de belangen van steden en regio's op te komen in dialoog met Europese beleidsmakers. De provincie Noord-Holland is in 2016 lid geworden van het POLIS netwerk. Voor Noord-Holland ligt de inhoudelijke nadruk op de Smart Mobility en de Richtlijn Intelligente Vervoerssystemen (ITS). Noord-Holland is op ambtelijk niveau actief in dit netwerk.

De uitwisseling van onze kennis en ervaring met andere regio's geeft inzicht in onze marktpositie en in nieuwe mogelijkheden voor toepassingen van slimme infrastructuur en voertuigautomatisering. Digitalisering speelt hierbij een belangrijke rol.

European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF)

ERIAFF is een informeel netwerk voor regionale overheden, opgericht in 2012. Het netwerk heeft momenteel 50 leden en 38 waarnemende leden uit 21 verschillende Europese landen. Binnen ERIAFF werken de leden samen op thema's van gemeenschappelijk belang, zoals in thematische werkgroepen op specifieke onderwerpen in de voedselindustrie of de tuinbouw, zoals *high tech farming*. Het doel van deze netwerkorganisatie is vooral het bevorderen van innovatieve toepassingen in de regio's op landbouw, tuinbouw, bosbouw en de voedselindustrie. Het netwerk ERIAFF is onze belangrijkste inhoudelijke Europese partner op het tuinbouwdossier. In dat netwerk delen we onze kennis met de partners en zorgen we ervoor dat we samen optrekken om specifieke punten voor elkaar te krijgen bij de Europese Commissie en het Europees Parlement. Denk aan het belang van de korte ketens in de voedselindustrie.

ERIAFF is een ambtelijk netwerk, waarin we samenwerken en kennis en innovaties delen met de andere leden in de EU. Wij zijn sinds 2018 lid van het netwerk ERIAFF en werken inhoudelijk samen in de werkgroep tuinbouw.

Europa decentraal

Europa decentraal is het kenniscentrum voor Europees recht en beleid van en voor (semi) overheidsorganisaties. Het doel van Europa decentraal is de kennis en expertise over Europees recht en beleid en de juiste toepassing ervan bij de decentrale overheden te vergroten en het Europabewustzijn te bevorderen. De doelgroep (decentrale overheden) kan kosteloos gebruik maken van de diensten van het kenniscentrum. Europa decentraal is in 2002 opgericht door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW). Deze genoemde partijen subsidiëren het kenniscentrum sinds 2007 structureel. In 2021 ontwikkelde Europa Decentraal i.s.m. het HNP een EU fondsenwijzer voor decentrale overheden.

Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland

Voorwoord Ilse Zaal

Europese ambities hebben grote invloed op lidstaten en regio's in de Europese Unie (EU). Bovendien zie ik de Europese ambities ook als kans om Noord-Holland de komende jaren te helpen in de transitie naar een toekomstbestendige en klimaatneutrale samenleving.

Ons eigen beleid en opgaven worden namelijk beïnvloed door de kaders in de Europese Green Deal, het plan dat van de EU een moderne, grondstoffenefficiënte en concurrerende economie moet maken. De Green Deal is kaderstellend, omdat die wettelijk vastgestelde doelen kent van minimaal 55% reductie van broeikasgassen in 2030 in de hele Europese Unie, én streeft naar een klimaatneutraal continent in 2050. Dat zijn forse opgaven, die wij alleen door samenwerking en een actieve houding in Europa kunnen waarmaken. Deze opgaven hebben veel raakvlakken met het beleid in Noord-Holland, waardoor er ook kansen zijn om ons eigen beleid en de transitie in Noord-Holland te stimuleren. Ik wil deze kansen benutten, zodat we zorgdragen voor een gezonde leefomgeving voor mens, dier, natuur en bedrijf.

De Europastrategie beschrijft onze Europese prioriteiten voor de komende acht jaar. Elke gedeputeerde is vanuit de eigen portefeuille betrokken bij de inhoudelijke Europese dossiers. In de strategie staan onze Europese activiteiten bij de bijbehorende dossiers benoemd. Zelf ben ik lid van het Comité van de Regio's, waar ik samen met lokale en regionale bestuurders adviezen uitbreng aan de Europese instituties. Dit doe ik in het belang van de regio's, en dus in het belang van Noord-Holland. De EU werkt aan het verbeteren van het klimaat en de groene en digitale transitie, ik ben blij dat ik daar mijn steentje aan mag bijdragen.

Haarlem, najaar 2021

Ilse Zaal

Gedeputeerde economie, landbouw & visserij, recreatie & toerisme, arbeidsmarkt, Europa, dierenwelzijn en bestuur [1]

[1] NB: de Europastrategie loopt voor een periode van acht jaar. In de tekst staan de huidige bestuurders genoemd. Tijdens de looptijd kunnen de namen van bestuurders veranderen, wanneer zij niet meer in de huidige functie actief zijn.

Hoofdstuk 1 Introductie

1.1 Waarom een Noord-Hollandse Europastrategie?

Europees beleid heeft direct impact op Noord-Holland. Europese kaders werken door in nationaal beleid en/of moeten rechtstreeks worden toegepast of uitgevoerd door provincies. Zo wordt provinciaal beleid op het gebied van landbouw, natuur en duurzaamheid grotendeels bepaald door Europese wet- en regelgeving. Ook is de Noord-Hollandse economie sterk internationaal georiënteerd en daarmee afhankelijk van het vrije verkeer van personen en goederen. Daarom is het belangrijk Europese beleidsontwikkelingen tijdig te signaleren en te duiden wat (nieuwe) Europese wet- en regelgeving voor de provincie betekent. Dit geeft ons de kans om mee te denken met Europees beleid en waar nodig te beïnvloeden. Daarnaast biedt Europa kansen op het gebied van kennis en financiën.

Noord-Holland kent flinke specifieke opgaven waarvoor grote transities in de regio nodig zijn. De EU creëert de randvoorwaarden die deze transities mogelijk maken. De Europese Green Deal is de strategie die de komende decennia het kader stelt om de klimaatdoelstellingen in Europa te behalen. Lidstaten hebben ingestemd met 55% reductie van broeikasgassen in 2030 en een klimaatneutraal continent in 2050. Binnen de Green Deal publiceert de Europese Commissie voorstellen met scherpere milieunormen en bindende doelstellingen voor de uitstoot van CO2. Deze voorstellen kunnen aanpassingen in het Nederlandse beleid betekenen en daarmee gevolgen hebben voor het beleid in onze provincie.

In de Europastrategie beschrijven wij voor specifieke onderwerpen welke Noord-Hollandse belangen er op Europees niveau spelen en welke Europese activiteiten en samenwerkingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale opgaven. Het gaat dan voornamelijk om signalering van relevante Europese beleidsontwikkelingen, signalering van kansen voor Europese subsidies en daadwerkelijke beleidsbeïnvloeding. Ook is het belangrijk dat we ons ervan bewust zijn dat we buiten de eigen regio kijken voor de oplossingen van problemen. Hiervoor biedt het Europese project bij uitstek kansen. Noord-Holland zoekt samen met andere Europese regio's naar oplossingen voor uitdagingen die op elkaar aansluiten. Voor die samenwerkingen is ons lidmaatschap van diverse Europese netwerken een goede uitgangspositie.

1.2 Ontwikkelingen Europa

Sinds 2019 werkt de Europese Unie aan een groene en digitale transitie. De volgende prioriteiten gaan de komende decennia het Europese beleid bepalen:

- De Europese Green Deal
- Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk
- Een economie die werkt voor de mensen
- Een sterker Europa in de wereld
- Bevordering van onze Europese levenswijze
- Een nieuwe impuls voor de Europese democratie

Zoals gezegd raakt vooral de Europese Green Deal het Noord-Hollandse beleid. In de Green Deal worden de Europese ambities uiteengezet op bijvoorbeeld het gebied van de energietransitie, duurzame en slimme mobiliteit, verbetering van de Europese biodiversiteit, het tegengaan van milieuverontreiniging, duurzaam bouwen en renoveren, circulaire economie en duurzame

landbouw. Deze ambities hebben veel raakvlakken met provinciale thema's, zoals meedoen aan het realiseren van de klimaatambities, de inzet op energiebesparing en de opwekking van duurzame energie. Daarbij wil de provincie de transitie maken naar klimaatneutrale en circulaire bouw en werken aan duurzame verstedelijking. Daarnaast wil de provincie de gezonde leefomgeving bevorderen, waarbij de aandacht speciaal gericht is op de problemen met zeer zorgwekkende stoffen en de verbetering van schone lucht. De leefbaarheid en een vitale economie zijn de speerpunten van het Noord-Hollands beleid, waarbij het landelijk gebied een essentiële rol speelt, zowel voor de leefomgeving als voor het behoud en herstel van de biodiversiteit. De EU speelt een belangrijke rol op het gebied van bescherming van biodiversiteit, onder andere met de Europese biodiversiteitsstrategie dat een belangrijke pijler is binnen de Green Deal. Binnen het Huis van de Nederlandse provincies (HNP) werken wij samen met andere provincies en het IPO om dit dossier op de voet te volgen en de provinciale belangen gezamenlijk te behartigen. Vanzelfsprekend maken natuurherstel en het behoud van waterkwaliteit een belangrijk onderdeel uit van die belangen. Ook is biodiversiteit een kernpunt binnen ons land- en tuinbouwbeleid.

- **1.3 Prioritaire thema's**

Het is belangrijk om prioritering aan te brengen in de thema's waar wij richting de EU op inzetten. Er speelt veel in de EU, maar niet alles wat op Europees niveau speelt is even relevant voor de provincie. Om onze boodschap over te brengen, is continuïteit van belang, zodat op de lange termijn een duidelijk profiel wordt opgebouwd en we een betrouwbare samenwerkingspartner zijn. Door binnen onze Europese activiteiten voor acht jaar het accent te leggen op een aantal specifieke inhoudelijke opgaven kunnen we die continuïteit in onze boodschap waarborgen. In de kaderstellende notitie voor deze Europastrategie is vastgesteld dat we werken met twee overkoepelende thema's:

- Gezonde Leefomgeving met specifiek aandacht voor klimaat & biodiversiteit
- Economie

Deze thema’s hebben een centrale plek in de Europastrategie met duurzaamheid als rode draad. Dit betekent dat de activiteiten in de Europastrategie steeds bijdragen aan de provinciale doelen op deze twee overkoepelende thema’s. Wij streven naar behoud en versterking van de economische concurrentiepositie en het vestigingsklimaat van de provincie, waarbij specifiek aandacht is voor een gezonde leefomgeving. Een gezonde omgeving waar je woont, werkt of recreëert en die uitnodigt tot een gezonde leefstijl. De balans tussen economische belangen en het belang van een gezonde leefomgeving is de kern van ons Europees beleid op de lange termijn. De specifieke provinciale opgaven die bijdragen aan de overkoepelende thema's zijn de volgende:

1. Energietransitie
2. Land- & Tuinbouw
3. Circulaire Economie
4. Slimme, Schone & Veilige Mobiliteit

Aansluitend op de Europese beleidstrajecten en de provinciale beleidsagenda's zal de Europastrategie van 2022 tot en met 2030 van kracht zijn. Een aantal beleidsagenda's bij de provincie loopt tot 2030, zoals bijvoorbeeld de Voedselvisie. De prioritaire opgaven worden verderop in deze strategie uiteengezet in lobbydoelen voor de komende acht jaar. Europese besluitvormingsprocessen kunnen vele jaren duren. Als basis van de provinciale betrokkenheid in Brussel is een lange termijnvisie en continuïteit van belang. Afhankelijk van ontwikkelingen in

Brussel en in de provincie, zoals provinciale verkiezingen, zal de Europastrategie ook ruimte bieden voor accentverschuivingen binnen de vastgestelde onderwerpen.

Digitalisering

Net als duurzaamheid loopt digitalisering als een rode draad door het Europese beleid heen. Digitalisering is een belangrijke voorwaarde om de Europese doelen binnen de Green Deal te halen. De Green Deal is naast een groene transitie ook een digitale transitie. Ook voor Noord-Holland is digitalisering een belangrijke voorwaarde om de transitiedoelen op prioritaire opgaven te behalen. Wij volgen daarom de Europese ontwikkelingen op het gebied van digitalisering die invloed hebben op ons eigen beleid. Een belangrijke ontwikkeling is bijvoorbeeld de Europese routekaart met digitale doelstellingen voor 2030. Ook staan er diverse wetgevende en niet-wetgevende beleidsinitiatieven op het programma. Zoals de Europese Wet Digitale Diensten, de concretisering van het Witboek Kunstmatige Intelligentie (AI), doelstellingen voor Europa's digitale decennium 2030 en het Datapakket gecombineerd met de Databankrichtlijn. Daarnaast biedt digitale innovatie in Noord-Holland in Europees verband ook kansen, bijvoorbeeld via het *Digital Europe Program* waar de MRA als Europese digitale innovatie hub in samenwerking met andere regio's aan zou kunnen deelnemen. Datacenters spelen een belangrijke rol in de Noord-Hollandse groene en digitale transitie. Zij maken het datagebruik, de opslag en de digitale innovaties die de transities dragen mogelijk. In Noord-Holland zijn 57 datacenters gevestigd, de Metropoolregio Amsterdam is één van de grootste Europese hyperconnectiviteit / datacenter hubs. Vanuit deze hubs zijn er veel en goede verbindingen naar alle Europese landen en regio's. Die hubs zijn cruciaal voor de distributie van data. Ons streven is om de meest duurzame en innovatieve datacenter hub in Europa te worden.

Hoofdstuk 2 Europese activiteiten

2.1 Soorten activiteiten

Het hoofddoel van onze Europese activiteiten is om de Europese Unie en onze Europese samenwerkingen optimaal te laten bijdragen aan de uitvoering van ons eigen beleid. Onze activiteiten zijn grofweg onder te verdelen in drie punten:

1. *Monitoring van relevante Europese wet- en regelgeving en signalering van kansen en belemmeringen*

Voor de provincie is het belangrijk om op de hoogte te zijn van Europese ontwikkelingen. Dit geeft ons de mogelijkheid om in een vroeg stadium te bepalen wat deze ontwikkelingen betekenen voor de uitvoering van ons eigen beleid, welke mogelijke kansen dit biedt en om zo nodig Europees beleid te beïnvloeden. Zo is het belangrijk om de voorstellen in het Europese *Fit For 55*-pakket te volgen die grote invloed kunnen hebben op onze eigen Omgevingsvisie 2050. Een vereiste hierbij is dat de ambtelijke organisatie tijdig reageert op de ontwikkelingen in Brussel. Ook blijven wij ons voor de monitoring van EU beleid inzetten op een goede samenwerking met andere provincies in zowel Randstadverband als in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP). Wij organiseren daarvoor de benodigde ambtelijke capaciteit.

2. *Het beïnvloeden van Europese beleidsteksten door meedenken tijdens beleidsontwikkeling en het aankaarten van belemmerende wet- en regelgeving*

Wij vinden het belangrijk dat EU beleid en ons eigen beleid zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Soms werkt EU wet- en regelgeving belemmerend voor de uitvoering van ons beleid, tegelijkertijd bieden Europese ambities ook kansen die bijdragen aan onze doelstellingen. Voor de prioritaire onderwerpen in deze Europastrategie zoeken we daarom naar mogelijkheden om Europees beleid te beïnvloeden. De speerpunten voor de komende jaren staan in hoofdstuk 3. De beleidsbeïnvloeding staat altijd in dienst van de Noord-Hollandse ambities die we met elkaar in verschillende beleidskaders hebben vastgesteld. Ook bij de ontwikkeling van nieuw Noord-Hollands beleid bekijken wij de Europese dimensie en welke Noord-Hollandse belangen daarbij spelen.

3. *Kennisuitwisseling*

Het uitwisselen van kennis met andere regio’s, belangrijke partners en in netwerken is van belang om effectief en efficiënt Europese ontwikkelingen te kunnen signaleren en beleid te kunnen beïnvloeden. Het kennisdelen zorgt ervoor dat we een betrouwbare partner zijn en dat we posities kunnen opbouwen in Brussel. Dit brengt ons in de gelegenheid om met Europese instellingen aan tafel te zitten. Ook leren we graag van andere regio's hoe zij met vergelijkbare uitdagingen omgaan en delen we innovaties uit onze eigen provincie om Noord-Hollandse innovatieve ondernemers te ondersteunen. Consistentie op thema's is daarbij van belang, zodat kennisuitwisseling en beleidsbeïnvloeding elkaar continu versterken. Daarom zetten wij ons de komende acht jaar voor zowel kennisuitwisseling als beleidsbeïnvloeding in op de prioritaire onderwerpen in deze strategie. Hiervoor is nodig dat we op Europees niveau meedoen in onze netwerken en daar inhoudelijk relevante informatie delen.

2.2 Netwerkvorming

Ten behoeve van de effectiviteit en efficiëntie van deze activiteiten werken wij samen met andere provincies en regio’s. Op die manier creëren we de massa die nodig is om ons geluid te versterken. De netwerkorganisaties doen een deel van ons werk in de zin van het verzamelen en delen van informatie en het analyseren van nieuw beleid en nieuwe regelgeving. Ook door bilaterale

samenwerkingen met Europese regio's aan te gaan, kunnen we van elkaar leren en elkaar helpen. Deze samenwerkingen zijn gebaseerd op onderling vertrouwen en wij zetten ons daarom in om de relatie met onze Europese partners en netwerken te versterken. In de bijlage is een lijst gevoegd met onze belangrijkste Europese samenwerkingsverbanden en netwerken. Afhankelijk van de thematiek bepalen wij welk(e) netwerk(en) we hoe benutten.

2.3 Gebruik maken van Europese financieringskansen

In het verleden heeft de provincie de keuze gemaakt om actief in te zetten op de Europese subsidieprogramma's waar de provincie Noord-Holland (mede) de regie over heeft. De provincie is nauw betrokken bij de uitvoering van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO, bestaande uit de programma's Kansen voor West en Interreg) en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP). Deze programma's zien wij als een belangrijk instrument om ons eigen economische beleid tot uitvoering te brengen. Kansen voor West vormt een onderdeel van onze MKB-innovatie instrumenten. Via het Kansen voor West programma investeert de provincie Noord-Holland (in de periode 2022-2029 ruim €37 miljoen Europees geld) in regionale economische activiteiten met sociale, economische, publieke en private partners. Het programma heeft een sterke nadruk op innovatie, valorisatie en klimatologische transitieopgaven en geeft daarmee uitvoering aan de twee overkoepelende thema's uit de Europastrategie: Economie en Gezonde Leefomgeving. POP wordt ingezet als instrument om de verduurzaming van de landbouw te stimuleren. Door onze betrokkenheid zorgen we ervoor dat de doelen van deze programma's aansluiten op provinciaal beleid en dat partijen in Noord-Holland aanspraak kunnen maken op deze subsidiegelden.

Naast deze programma's heeft de EU veel thematische subsidieprogramma's waar de Europese Commissie zelf de regie heeft en stakeholders de mogelijkheid geeft om subsidie aan te vragen. Voor de aankomende programmaperiode zien wij dat veel van deze thematische programma's steeds meer aansluiten op provinciaal beleid. Zo sluiten de Europese instrumenten die voortkomen uit de EU Green Deal en het bijbehorende '*Fit for 55*'-pakket goed aan op onze provinciale ambities om een groene transitie te bewerkstelligen. Het is onze ambitie om deze Europese subsidiekansen optimaal te benutten. Dit vraagt dat wij tijdig Europese financieringskansen signaleren en waar mogelijk Europees beleid beïnvloeden.[2]

2.4 Verbinding met Internationalisering

Het vestigingsklimaat van Noord-Holland biedt veel kansen voor internationale bedrijven en voor Noord-Hollandse bedrijven op de internationale markt. Via de opgave Internationalisering binnen ons economisch beleid stimuleren wij deze kansen. Op het gebied van kennisuitwisseling en ondersteuning van het MKB zien wij raakvlakken tussen de Europastrategie en Internationalisering. Wij streven ernaar om de activiteiten op het gebied van internationale zaken en Europese zaken zoveel mogelijk op elkaar te laten aansluiten. Binnen onze Europese activiteiten richten wij ons op de prioritaire onderwerpen in de Europastrategie. Voor andere internationale kansen wordt de Leidraad Internationale Zaken als afwegingskader gebruikt.

[2] Daarvoor maken we o.a. gebruik van onze samenwerkingen in Randstadverband en het HNP. Voor tijdige signalering van Europese subsidiekansen heeft Europa Decentraal o.a. in samenwerking met het HNP en IPO een EU fondsenwijzer ontwikkeld. Deze online fondsenwijzer helpt decentrale overheden, die op zoek zijn naar financiering voor een bepaald project.

Hoofdstuk 3 Prioritaire onderwerpen

3.1 Energietransitie

3.1.1 Context

De provincie onderschrijft de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs en werkt mee aan de uitvoering van het Nederlands klimaatbeleid. In het Actieprogramma Klimaat 2020-2023 van de provincie staan de acties die Noord-Holland uitvoert met een doorkijk naar 2030. Het Actieprogramma laat zien hoe groot de opgave is en dat er flinke investeringen nodig zijn om de klimaatdoelstellingen van Parijs te behalen. Ondertussen is in Europees verband vastgesteld de klimaatdoelstelling te verhogen en minimaal 55 procent CO_2 -reductie (ten opzichte van 1990) te realiseren in 2030 in plaats van de 49 procent waar Noord-Holland naar streeft. De energietransitie stelt ons voor een flinke opgave en biedt tegelijkertijd ook kansen voor de verduurzaming van onze samenleving en de Noord-Hollandse economie.

Zoals in het 'Actieprogramma Klimaat' wordt gesteld, is beschikbaarheid van de juiste energie-infrastructuur met voldoende capaciteit een essentiële randvoorwaarde om de energietransitie in Noord-Holland te laten slagen. Zonder een goede energie-infrastructuur zijn duurzame ontwikkelingen op het gebied van energie, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en mobiliteit niet mogelijk. Onderdeel van deze infrastructuur en een prioriteit van de provincie is waterstof. Noord-Holland ziet groene waterstof als onmisbare energiedrager om een duurzame, CO2-vrije energievoorziening te realiseren. Zolang er onvoldoende groene waterstof beschikbaar is om de klimaatdoelen te halen, zien we blauwe waterstof tijdelijk en gedurende de transitiefase als duurzaam alternatief. Het kan dienen als opslag voor overtollige groene elektriciteit en kan worden gebruikt voor veel toepassingen in de industrie en mobiliteitssector. Met name in de (zware) industrie is het mogelijk om met waterstof een grote duurzaamheidsslag te maken. Het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en Den Helder zijn belangrijke energieknooppunten. Deze Noord-Hollandse regio's kunnen dienen als belangrijke schakels in het toekomstige nationale en Europese energiesysteem.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. energietransitie:

- Actieprogramma Klimaat 2020-2023
- Waterstofstrategie
- Regiodeal Kop van Noord-Holland
- Programma Tata Steel 2020 - 2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond
- Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland
- Focus Smart Mobility

3.1.2 Doelen

Bovengenoemde opgaven gaan verder dan onze provinciegrens, de landsgrens of zelfs de grenzen van de Europese Unie. Samenwerking en kennisuitwisseling op Europees niveau is voor Noord-Holland belangrijk om een aantal van deze belangrijke voorwaarden voor de energietransitie te kunnen bewerkstelligen. We gebruiken daarvoor met name de samenwerking in Randstadverband en CPMR (Conference of Peripheral and Maritime Regions). De komende periode willen wij voor de energietransitie ook nieuwe kansen verkennen voor samenwerking met andere Europese regio's op het gebied van arbeidsmarkt. Wij kiezen ervoor om daarbij specifiek in te zetten op:

1. *Aansluiten op Europese ontwikkelingen m.b.t. duurzame energie-infrastructuur*

De Noord-Hollandse economie en de aanpak van onze duurzaamheidsopgaven zijn voor een groot deel afhankelijk van Europese ontwikkelingen en aansluiting op een Europese energie-infrastructuur. Via verschillende voorstellen wil de EU de ontwikkeling van een dergelijke infrastructuur bevorderen om minimaal de 55 procent CO_2 -reductie in 2030 te bewerkstelligen. Het gaat o.a. om de volgende initiatieven:

- Met de Europese verordening TEN-E wordt er ingezet op het verbinden, moderniseren en koolstofvrij maken van de trans-Europese energienetwerken;
- Met de verordening voor de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (AFI) wil de Europese Commissie de uitbreiding van het Europees netwerk aan oplaad- en tankstations voor voertuigen op alternatieve brandstoffen, voornamelijk elektriciteit, aardgas (CNG/LNG) en waterstof mogelijk maken;
- De richtlijn voor hernieuwbare energie (RED) is het juridische kader voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie in alle sectoren van de economie van de EU. Het stelt gemeenschappelijke beginselen en regels vast om belemmeringen weg te nemen, investeringen te stimuleren en kostenbesparingen in technologieën voor hernieuwbare energie te stimuleren, en stelt burgers en bedrijven in staat deel te nemen aan de transformatie van schone energie.

Deze wet- en regelgeving heeft vaak directe effecten in vervolgtrajecten, zoals het nationaal waterstofprogramma dat voortbouwt op de regelgeving van de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (AFI). Wij willen dat Noord-Holland een prominente plek heeft in deze plannen van de EU, zodat de Noord-Hollandse energietransitie zoveel mogelijk wordt ondersteund door Europa. We hebben daarbij volgende speerpunten:

i. Standaardisatie van techniek en verdere regelgeving voor duurzame-energie in de sector voor zwaar transport over de weg en over water;
ii. Het stimuleren van de aanleg van slimme laadinfrastructuur, energieopslag, en bunkerinfrastructuur;
iii. Het zorgen voor een gunstigere prijs voor alternatieve duurzame brandstoffen en elektriciteit t.o.v. fossiele brandstoffen;
iv. Het zorgen voor een versnelde uitrol van het Europese netwerk van laadinfrastructuur voor personenvoertuigen en goederenvoertuigen.

2. *Het ondersteunen van de groei van de waterstofeconomie in met name het NZKG en Den Helder*

Noord-Holland heeft de positie en ambitie om te verduurzamen en daarom een internationale rol van betekenis te spelen in de opkomende waterstofeconomie. Wij zien waterstof als een belangrijk middel tot een koolstof neutrale toekomst van Noord-Holland. Waterstof is essentieel voor het voortbestaan van de havens en de industrie van Noord-Holland en een kans om de energietransitie te versnellen. Vanuit Noord-Holland kunnen we met onze projecten substantieel bijdragen aan het creëren van een internationale waterstofmarkt en het realiseren van de klimaatdoelstellingen. In Europa wordt ingezet op waterstof met de volgende initiatieven:

- EU strategie voor energie systeemintegratie: initiatief waarin uiteengezet wordt hoe het energiesysteem flexibeler kan worden gemaakt, door energie vrij uit te wisselen tussen de consument en producent en tussen verschillende eindgebruikers. Daarbij kunnen nieuwe technologieën worden gestimuleerd en gemakkelijker worden geïntegreerd in de

energiemarkt. Hierdoor ontstaat een klimaatneutraal energiesysteem met hernieuwbare elektriciteit, circulariteit en hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen als kern.
- De EU waterstofstrategie gaat specifieker in op de noodzakelijke stappen om van hernieuwbare en koolstofarme waterstof een sleutelproduct in het energiesysteem te maken.

Noord-Holland heeft de volgende speerpunten om de ambities in onze eigen waterstofstrategie waar te kunnen maken:

i. Wij willen dat het landelijk hoofdnetwerk voor waterstof (*waterstofbackbone*) van Nederland Den Helder en IJmond verbindt en deze laten aansluiten op de Europese *waterstofbackbone;*
ii. Wij willen de Europese status van *Hydrogen Valley* behalen om van Noord-Holland een duurzame waterstofhub te maken;
iii. Wij willen Europese erkenning van het nut van het gebruik van blauwe waterstof als tussenstap richting het volledig gebruik van groene waterstof;
iv. We willen dat de EU de transitie naar waterstof stimuleert door meer subsidies voor kapitaalinvesteringen (CAPEX) beschikbaar te stellen, alsook subsidies voor de operationele kosten (OPEX) van nieuwe waterstoftechnologieën;
v. Wij willen soepelere staatsteunregels voor duurzame energieopwekking en gebruik;
vi. Wij willen stimulerend beleid voor de opschaling van internationale waterstofketens.

3.2 Land- en Tuinbouw

3.2.1 Context

De landschappelijke en economische waarde van de land- en tuinbouwsector is groot voor Noord-Holland. Onze agrarische sector levert producten van hoge kwaliteit voor de nationale, Europese en mondiale markt. Bovendien is de innovatie in met name de tuinbouwsector een belangrijk exportproduct voor Nederland. De hoogwaardige en uiterst efficiënte tuinbouwsector kan, met innovatieve oplossingen, een gidsrol spelen bij het behalen van de Europese duurzaamheidsambities. Onze landbouwsector kent echter ook veel uitdagingen om te verduurzamen en tegelijkertijd het gezonde voedsel betaalbaar te houden. De provincie streeft naar een productiesysteem met gezonde verdienmodellen voor ondernemers, maar wat ook goed is voor het klimaat, de bodem, het milieu en dierenwelzijn. Dit vraagt om transities op verschillende niveaus zoals meer productie en consumptie van plantaardige producten (de eiwittransitie), het verkorten van de ketens en het voorkomen van voedselverspilling.

De EU bepaalt vrijwel alle kaders op het landbouwdossier met name via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), integraal verweven met het Europese beleid voor onder meer water, klimaat, energie en biodiversiteit. Daarnaast bepaalt Europa de kaders voor een gezonde marktordening. Het GLB bestaat uit twee pijlers: (1) directe betalingen en het markt- en prijsbeleid en (2) het plattelandsontwikkelingsbeleid. De EU ziet de landbouwsector als belangrijke schakel om de doelstellingen van de EU Green Deal te behalen en heeft de plannen daarvoor gepresenteerd in de Europese boer-tot-bord strategie en de biodiversiteitsstrategie 2030. Deze plannen richten zich o.a. op het ontwikkelen van wetgeving om het gebruik van pesticiden terug te dringen, het aandeel van biologische landbouw in de EU te vergroten en voedselverspilling in de detailhandel en bij de consument te beperken. Daarnaast ziet de EU, net als Noord-Holland, digitalisering als een noodzakelijk instrument om de omslag naar een duurzame landbouw te realiseren.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. land- en tuinbouw:

- Omgevingsvisie 2050
- Strategisch Beleidskader Economie
- Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023
- Voedselvisie 2020-2030
- Natuurbeheerplan
- Watervisie

3.2.2 Doelen

In Europees verband heeft Noord-Holland zich de afgelopen jaren ingezet om innovatie en duurzaamheid in de land- en tuinbouwsector te stimuleren. Door het delen van kennis, het opzetten van lobbytrajecten en het aangaan van samenwerkingen met partners heeft Noord-Holland in Brussel op dit dossier een stevige positie opgebouwd. Deze positie willen wij de komende jaren verder benutten door:

1. *De Europese boer-tot-bord strategie optimaal te laten bijdragen aan onze eigen Voedselvisie en uitvoeringsagenda economie*

In de voedselvisie is het doel te komen tot een duurzaam voedselsysteem waarbij economie, ecologie, ruimte en het sociale aspect beter in evenwicht zijn. De provincie kan deze transitie niet alleen bewerkstelligen en heeft daar alle overheidslagen en het totale voedselnetwerk en andere partijen voor nodig. We zien mogelijkheden voor samenwerking bij de uitvoering, omdat voor de beleidsvoornemens vanuit Europa, het Rijk, provincies en gemeenten goed op één lijn liggen. De Noord-Hollandse tuinbouwsector kan daarbij een belangrijke rol spelen. Wij vragen in Europa aandacht voor de positie van onze tuinbouwsector en hebben daarbij de volgende doelen:

i. Positioneren van onze regio en met name erkenning van de tuinbouw als innovatieve sector om de doelen van de Europese boer-tot-bord strategie te behalen. We continueren onze lobby richting de Europese instellingen om onze innovatieve tuinbouwsector als oplossing te zien voor uitdagingen op het gebied van verduurzaming van (vers)logistiek en voor regeneratieve landbouw. Ook de kringlooplandbouw zien wij als de juiste weg naar de verdere verduurzaming van de landbouw en de groene transitie.

ii. Uitwisselen van kennis om innovatie in de land- en tuinbouwsector te stimuleren. Wij halen kennis uit andere Europese regio's en zien een rol voor Noord-Holland om *best practices* te delen en internationaal een gidsrol te spelen.
Hiervoor zoeken wij de samenwerking op met regionale Greenports (o.a. Greenport Noord-Holland Noord en Greenport Aalsmeer) en met tuinbouwregio’s en -clusters in andere EU-lidstaten. Gezamenlijk wordt ingezet op de versnelling van duurzame voedselsystemen, de van boer-tot-bord strategie is hierbij een instrument. Verder zijn innovaties in de zaadveredeling, de samenwerking met de partijen in Greenports Nederland en het werken met collectieven in de landbouw voorbeelden van een landbouwsector die bijdraagt aan duurzame oplossingen voor grote maatschappelijke vraagstukken. Onze voorbeelden kunnen andere lidstaten stimuleren hun bijdrage te leveren aan de groene transitie.
Daarnaast willen wij leren over de toepassing en doorontwikkeling van digitale oplossingen in andere Europese regio's.

2. *Aandacht te vragen voor een Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat duurzaamheid stimuleert en gezonde verdienmodellen voor ondernemers mogelijk maakt*

De afgelopen jaren heeft Noord-Holland zich ingezet om namens de provincies de belangen binnen het GLB te behartigen. Dit heeft o.a. geleid tot een meer duurzame besteding van de GLB middelen en vereenvoudiging van de uitvoering. Op nationaal niveau heeft dit geleid tot een grotere rol van de provincies bij de uitwerking van het GLB. Er is echter een grotere omslag van het GLB nodig om op Europees en provinciaal niveau de transitie naar een meer duurzame landbouwsector te kunnen bewerkstelligen. Om die reden blijven wij ons inzetten voor effectieve wet- en regelgeving en een meer duurzame besteding van de middelen in het GLB. Daarbij zetten we ons ook in voor betere verdienmodellen voor agrariërs die bijdragen aan vergroening en maatschappelijke opgaven, zodat zij daarmee in een redelijke levenstandaard kunnen voorzien en hun inkomenspositie niet verder verslechtert.

3.3 Circulaire Economie

3.3.1 Context

De provincie wil in 2050 volledig circulair en klimaatneutraal zijn. De urgentie voor een circulaire economie komt voort uit het besef dat we meer grondstoffen gebruiken dan de aarde aan kan. Door een groeiende wereldbevolking en toenemende welvaart stijgt de vraag naar grondstoffen. Hierdoor worden grondstoffen steeds schaarser en zal het huidige economische systeem uiteindelijk vastlopen. In een circulaire economie worden zo min mogelijk grondstoffen verspild, waardoor bedrijven minder afhankelijk worden van schaarse grondstoffen. Daarnaast kunnen nieuwe verdienmodellen ontstaan die leiden tot een betere mondiale concurrentiepositie en economische stabiliteit. De transitie naar een circulaire economie levert daarmee kansen op voor zowel het milieu als de economie. Ook is er een belangrijke link tussen circulaire economie en de aanpak van klimaatverandering. Uit onderzoek is gebleken dat de transitie naar een circulaire economie een significante bijdrage kan leveren aan de noodzakelijke CO2-reductie. In de Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025 staat omschreven wat we doen om een versnelling richting een circulaire economie te verwezenlijken.

Als onderdeel van de Europese Green Deal presenteerde de Europese Commissie in 2020 een Europees Actieplan Circulaire Economie. Hierin zijn plannen vastgesteld om duurzame producten de norm te maken. Het doel is om het circulaire materiaalgebruik in de EU in 2030 te verdubbelen en tegelijkertijd de economische groei te stimuleren. Het plan richt zich op elektronica, textiel, plastic(verpakkingen) en voedsel. De Europese Commissie zal in het kader van dit actieplan met toekomstige voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving komen.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. circulaire economie:

- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

3.3.2 Doelen

Als provincie willen we zoveel mogelijk aansluiten bij Europese ontwikkelingen m.b.t. de transitie naar een circulaire economie. Het Europese Actieplan Circulaire Economie biedt kansen voor Europese regelgeving en subsidiemogelijkheden om de transitie naar een Noord-Hollandse circulaire economie te versnellen. Op dit moment bestaan er echter ook (Europese) barrières die circulair

ondernemen in de weg staan. Ons doel is om belemmerende wet- en regelgeving voor circulaire ondernemers aan te kaarten en zoveel mogelijk weg te nemen én bij te dragen aan de invoering van gewenste stimulerende wet- en regelgeving. We hebben daarom onderstaande lobbydoelen geformuleerd:

1. *Een Europese minimumnorm voor het gebruik van recyclaten m.b.t. plastic en textiel*

In de huidige economie is het in de meeste gevallen goedkoper om niet eerder gebruikte grondstoffen te gebruiken in nieuwe producten i.p.v. gerecyclede materialen. Het gebruik van gerecycled materiaal is volgens de industrie vaak te duur en er is sprake van te weinig aanbod en te lage kwaliteit. Tegelijkertijd investeren recyclingbedrijven niet in innovatie en opschaling omdat er onvoldoende vraag is vanuit de industrie. Een manier om dit te doorbreken is om het gebruik van recyclaat verplicht te stellen bij nieuwe producten. Wij vinden het van belang dat dit op Europees niveau gebeurt, omdat dit de meeste impact heeft en zorgt voor een gelijk speelveld. In het Europese Actieplan Circulaire Economie kan verplicht gebruik van recyclaat voor bepaalde onderdelen een mogelijke maatregel worden. Dit geldt voor de Europese Strategie voor Duurzaam Textiel, de verpakkingsrichtlijn (plastic) en de richtlijn voor duurzame producten (met name plastic).

2. *Belemmerende Europese regelgeving voor circulair ondernemen wegnemen*

Innovatieve Noord-Hollandse circulaire ondernemers zijn belangrijk voor het behalen van onze doelen op het gebied van circulaire economie. Zij lopen voor de uitvoering van hun activiteiten echter geregeld tegen belemmerende Europese regelgeving aan. Een veel gehoord probleem is dat potentiële grondstoffen uit afval vaak niet verder gebruikt kunnen worden. Reden daarvan is dat deze grondstoffen binnen de Europese regelgeving ook na zuivering als afval bestempeld blijven. Ook zien we dat lidstaten nieuwe Europese regelgeving vaak verschillend implementeren, wat zorgt voor een ongelijk Europees speelveld. Wij ondersteunen Noord-Hollandse circulaire ondernemers door deze belemmerende wet- en regelgeving op Europees niveau aan te kaarten.

3. *Verschuiving van belasting op arbeid naar belasting op grondstoffen*

Een verschuiving van belasting op arbeid naar grondstoffengebruik creëert een impuls om zuiniger om te gaan met het gebruik van (schaarse) grondstoffen. Daarbij wordt door deze belastingverschuiving arbeid goedkoper, waardoor het aantrekkelijker wordt om producten te repareren of assembleren. Zo worden ook meer circulaire businessmodellen haalbaar. Deze grote verschuiving vraagt een systeemverandering van het belastingstelsel op zowel nationaal als Europees niveau. Op dit moment zien wij dat dit voorstel bij veel partijen nog niet (of niet goed genoeg) bekend is en daarom ook op weerstand stuit. Wij richten ons daarom in eerste instantie op het organiseren van draagvlak voor het grotere verhaal op zowel Rijks- als Europees niveau onder meer via het goed bekend maken van de systematiek.

3.4 Slimme, Schone & Veilige mobiliteit

3.4.1 Context

De bereikbaarheid in Noord-Holland is de afgelopen jaren steeds meer onder druk komen te staan. We zien dat de mobiliteitsnetwerken in en tussen steden en kernen vaak overbelast zijn en voor hinder voor de omgeving zorgen. De groei van het aantal inwoners en de werkgelegenheid zorgt voor meer mobiliteit, meer vraag naar energie en meer vraag naar ruimte en infrastructuur. Daarbovenop vragen opgaven als klimaatverandering en energietransitie ook wat van mobiliteit. In het provinciaal Perspectief Mobiliteit worden deze hoofdopgaven bij elkaar gebracht en wordt de beleidsinzet geformuleerd waarmee we de ontwikkelingen goed kunnen faciliteren. Een belangrijk

uitgangspunt daarbij is dat de benodigde groei alleen mogelijk is als verplaatsingen van deelnemers aan het verkeer op een slimme, duurzame en veilige manier gebeuren. Dit vraagt om een mobiliteitstransitie waarbij ruimtelijke en economische ontwikkeling wordt gefaciliteerd, maar zonder extra belasting van het mobiliteitssysteem en op zodanige, slimme wijze dat het mobiliteitssysteem duurzamer en veiliger wordt. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur, met behoud van landschap en cultuurhistorie.

Deze mobiliteitstransitie is alleen mogelijk in samenhang met andere transities en in samenwerking met partners, gemeenten, Rijk en de EU. De Slimme en Duurzame Mobiliteitsstrategie maakt een belangrijk onderdeel uit van de Europese Green Deal. Deze strategie moet bijdragen aan de Europese doelstelling om in 2050 de uitstoot in de transportsector met 90% te verminderen en tegelijkertijd een slimme, veilige, concurrerende en toegankelijke connectiviteit te realiseren. Net als de provincie zoekt de EU daarbij nadrukkelijk de samenwerking op en nodigt stakeholders uit om mee te denken over de uitwerking van deze strategie.

De volgende provinciale beleidsdocumenten vormen de inhoudelijke basis voor onze Europese activiteiten m.b.t. mobiliteit:

- Perspectief Mobiliteit
- Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland
- Focus Koers Smart Mobility 2022-2025
- Integraal meerjarenprogramma infrastructuur 2021-2028
- Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023

3.4.2 Doelen

De Europese Slimme en Duurzame Mobiliteitsstrategie bevat verschillende initiatieven die de komende jaren als leidraad gelden om tot nieuwe Europese wetgeving te komen en instrumenten te ontwikkelen om de mobiliteitstransitie te versnellen. Naar verwachting komen daar voor de provincie zowel verplichtingen als kansen uit voort, die van invloed zijn op de uitvoering van het Noord-Hollands Perspectief Mobiliteit. Wij zoeken daarom samenwerking in Europees verband om Europa optimaal te laten bijdragen aan de integrale provinciale mobiliteitsopgaven. Ook werken we in MRA verband samen aan de mobiliteitstransitie en behartigen we gezamenlijk de belangen onder andere op het gebied van internationale spoorverbindingen.

In onze Europese samenwerkingen zetten wij in op het volgende:

1. *Verbreding van de Europese doelstellingen voor de aanleg van grootschalige duurzame laadinfrastructuur*

De provincie zet in op het verduurzamen van de mobiliteit door te stimuleren dat meer voertuigen op schone, niet-fossiele brandstoffen kunnen voortbewegen om de CO_2 -uitstoot (en andere emissies) fors te verlagen. Een goede energie-infrastructuur (zie 3.1 Energietransitie) en het realiseren van laadinfrastructuur die de verduurzaming van vervoermiddelen mogelijk maakt, is daarbij van belang. Wij zien de EU als belangrijke partner om de aanleg van die laadinfrastructuur te realiseren. Op dit moment zet de EU echter voornamelijk in op laadinfrastructuur langs de corridors van het Trans-European Transport Network (TEN-T). Voor Noord-Holland betekent dit dat voornamelijk de MRA en in het bijzonder het stedelijk knooppunt Amsterdam kan profiteren van EU maatregelen om die laadinfrastructuur te stimuleren. Dit terwijl onze mobiliteitsopgaven er ook op gericht zijn om de aansluiting tussen de MRA en Noord-Holland Noord te realiseren. De nieuwe Europese AFI verordening biedt hiervoor mogelijk kansen.

2. *Kennisuitwisseling over Smart Mobility stimuleren met als doel standaardisering van innovaties op Europees niveau*

In Europa zijn hele goede voorbeelden te vinden, bijvoorbeeld als het gaat om de toepassing van *mobility as a service* en deelsystemen. Door op Europees niveau samen te werken hebben we toegang tot innovatieve oplossingen voor *Smart Mobility*. Daarnaast bepaalt de EU de standaarden voor ontwikkelingen waar we mee bezig zijn, zoals voor de uitwisseling van data tussen partijen. De ontwikkeling van een Europees *Internet of Things* waarbij goederen efficiënter vervoerd worden is cruciaal voor het leefbaar houden van Noord-Holland en het efficiënter omgaan met de druk op onze infrastructuur. Door deelname aan Europese projecten blijven we op de hoogte van de laatste ontwikkelingen rondom deze standaarden en kunnen we voorbeelden uit onze eigen provincie onder de aandacht brengen bij de Europese Commissie.

Bijlagen

Bijlage 1: Netwerken en samenwerkingsverbanden

De provincie Noord-Holland werkt in verschillende samenwerkingsverbanden en netwerken aan beleidsbeïnvloeding in Brussel, zowel nationaal als internationaal. De schaalgrootte van Noord-Holland is te klein om alleen iets voor elkaar te krijgen in Brussel. Alleen wanneer er samen wordt gewerkt is het mogelijk voorstellen te beïnvloeden en wijzigingen aan te brengen. Samenwerking kan plaats vinden in vaste netwerken en in flexibele verbanden. Gebleken is dat samenwerken de boodschap versterkt.

Hieronder een overzicht van de samenwerkingen en netwerken waarin Noord-Holland deelneemt. In deze netwerken hebben de leden gezamenlijke belangen of doelstellingen benoemd, als doel van het netwerk en de reden waarom het netwerk in Europa actief is.

Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)
Om de slagkracht te vergroten, maar ook om het werk efficiënt te verdelen werkt Noord-Holland in IPO/HNP- verband samen. Deze samenwerking vindt deels plaats in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel en tussen provincies in Nederland. Ten behoeve van deze samenwerking is er een beleidsdocument opgesteld, het jaarlijkse werkplan van het HNP. In het HNP werken alle twaalf provincies samen voor beleidsbeïnvloeding in Brussel onder de coördinatie van het IPO. Ieder jaar maken zij een werkplan, dat is gebaseerd op de voorstellen van de Europese Commissie en waarin de werkafspraken vastliggen. Dit werkplan wordt vastgesteld door het HNP-bestuur, waarna het ter kennisgeving wordt aangeboden aan het IPO-bestuur. Gedeputeerde Zaal is lid van het HNP-bestuur, Commissaris Van Dijk is voorzitter van het HNP-bestuur.

De Randstadsamenwerking
De Randstadsamenwerking is een verband tussen de vier Randstadprovincies. Deze provincies werken intensief samen op bepaalde Europese onderwerpen waar het een gezamenlijk belang betreft. De vier provincies werken niet alleen intensief samen maar vertrouwen elkaar ook werkzaamheden toe waarbij zij het geheel vertegenwoordigen. Gezamenlijke doelstellingen en activiteiten hebben zij geformuleerd in het samenwerkingskader. Dit samenwerkingskader is in 2020 opgesteld voor onbepaalde tijd. De ambitie van de samenwerkende Randstadprovincies is in het samenwerkingskader als volgt geformuleerd: *De bundeling van krachten beoogt bij te dragen aan onze alertheid, betrokkenheid en slagvaardigheid met betrekking tot EU-zaken. Ook werkt de samenwerking beleidsconsistentie tussen de Europese en de provinciebestuurslagen in de hand en stelt deze ons in staat anticiperend en doelgericht op te treden ten aanzien van nieuw EU-beleid en nieuwe EU-regelgeving. De samenwerking draagt bij aan de effectiviteit van de EU-belangenbehartiging van elk van de provincies afzonderlijk als ook van de vier provincies gezamenlijk.* Gedeputeerde Zaal is momenteel lid van het Randstadbestuur.

Samenwerking in de metropoolregio Amsterdam (MRA)
Ook is de provincie Noord-Holland onderdeel van het samenwerkingsverband van de MRA. Naast Noord-Holland zijn 32 gemeenten, de provincie Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam onderdeel van de MRA. Dit samenwerkingsverband heeft eigen thema's en netwerken waar het Europees actief is en daarbij ook Noord-Holland vertegenwoordigt. Over de inhoudelijke inbreng op de onderwerpen bestaat afstemming en samenwerking tussen de MRA-partners en Noord-Holland om onze boodschap te versterken.

Via het netwerk van de MRA willen we erkenning voor blauwe waterstof als belangrijkste doel voor de industrie en de havens in de IJmond en Den Helder. De energietransitie is één van de drie prioritaire thema's waar de MRA op actief is richting Brussel. Mobiliteit en circulaire economie zijn de andere MRA thema's.

Sinds twee jaar is Noord-Holland de inzet op de MRA-samenwerking aan het verstevigen voor wat betreft onze Europese activiteiten. Zo is de MRA lid van het ACR+ netwerk (*Association of Cities and Regions for sustainable Resource management*) geworden. Dit netwerk kan worden ingezet voor de gedeelde belangen van Noord-Holland en de MRA op het gebied van circulaire economie en duurzaam grondstofgebruik. Circulair textiel is een van de onderwerpen, waarop de Europese Commissie met voorstellen voor richtlijnen gaat komen en waar het netwerk interesse in heeft. Hier kan de MRA ook optrekken met de Nederlandse textielhubs (Amsterdam/Zaanstreek, Tilburg, Twente en Arnhem/Wageningen).

ACR+ is een netwerk voor steden en regio's met het doel om een duurzaam beheer van grondstoffen te promoten en de transitie naar een circulaire economie te versnellen, binnen de deelnemende regio's en daarbuiten. ACR+ is ook open voor deelname van andere belangrijke actoren in het veld zoals NGO's, kennisinstituten, en private organisaties.

Europees Comité van de Regio's (CvdR)
Het Comité van de Regio's is de spreekbuis van regio's en steden in de EU. Het vertegenwoordigt lokale en regionale overheden in de EU en geeft advies over nieuwe voorstellen van de Europese Commissie die invloed hebben op steden en regio's. Het Comité is een politieke assemblee bestaande uit 329 leden en 329 plaatsvervangers uit alle EU-landen, die gekozen zijn op lokaal of regionaal niveau. Ze komen zes keer per jaar in Brussel bijeen om hun adviezen over voorgestelde wetgeving te bespreken en het eens te worden over resoluties waarin zij de EU oproepen tot wijzigingen of extra maatregelen. Gedeputeerde Zaal is op dit moment namens Noord-Holland vertegenwoordiger in het CvdR. Zij levert inbreng op de adviesrapporten, dient amendementen in en neemt deel aan de stemmingen over de adviesrapporten.

***Conference of Peripheral Maritime Regions* (CPMR) en *North Sea Commission* (NSC)**
Noord-Holland is actief lid van de CPMR en de NSC. De CPMR brengt 150 regio's uit 24 landen binnen en buiten de EU samen en is door haar omvang en expertise een invloedrijke organisatie in Brussel met een goede toegang tot de Europese Commissie en het Europees Parlement. De organisatie opereert als een denktank en als een lobbyorganisatie voor de deelnemende regio's. Als voorzitter van de CPMR vertolkt gedeputeerde Loggen het standpunt van de organisatie in *high level meetings* en in rechtstreekse contacten met leden en hoge ambtenaren van de Europese Commissie en met leden van het Europees Parlement. Waar mogelijk brengt hij daarbij ook de Noord-Hollandse en Nederlandse belangen in en brengt hij Noord-Hollandse expertise in. De naamsbekendheid van Noord-Holland neemt daardoor toe. Inhoudelijk ligt de focus van CPMR op maritieme onderwerpen, regionaal economisch beleid, klimaat, transport & bereikbaarheid, energietransitie, migratie en de positie van de regio's in de beleidsbepaling van de Europese Unie. Doordat het netwerk beschikt over een deskundige staf wordt ons bovendien werk uit handen genomen bij zowel (de voorbereiding van) beleidsbeïnvloeding als bij informatieverwerving en kennisdeling.

De NSC is één van de zes geografische commissies van de CPMR en daarmee een samenwerkingsplatform voor regio's aan de Noordzee. Alle Nederlandse kustprovincies inclusief de provincies Flevoland en Drenthe zijn lid van de NSC. In totaal is een dertigtal kustregio's langs de

Noordzee (ook uit Noorwegen en het VK) lid van de NSC. Het doel is de partnerschappen tussen de regionale overheden te versterken voor de uitdagingen en kansen die de Noordzeeregio biedt. De thema's in de NSC Strategy zijn o.a.: circulaire economie, transport, klimaatadaptatie, duurzame energie, maritiem beleid en "*smart" regions* (o.a. *recycling*, *biobased economy*, *waste managemen*t en innovaties in duurzaam inkoopbeleid). Gedeputeerde Pels neemt deel aan de werkgroepen van de NSC, die zich met circulaire economie bezighouden.

POLIS

POLIS is het meest vooraanstaande netwerk voor Europese regio's en steden op het gebied van innovatieve technologieën en beleid voor lokaal transport en mobiliteit. Het doel is om lokaal transport en mobiliteit te verduurzamen door kennisuitwisseling tussen Europese lokale en regionale overheden en andere stakeholders zoals kennisinstituten, actoren uit de sector, en NGO's. Daarnaast doet de organisatie aan Europese beleidsbeïnvloeding door voor de belangen van steden en regio's op te komen in dialoog met Europese beleidsmakers. De provincie Noord-Holland is in 2016 lid geworden van het POLIS netwerk. Voor Noord-Holland ligt de inhoudelijke nadruk op *Smart Mobility* en de Richtlijn Intelligente Vervoerssystemen (*Intelligent Transport Systems*, ITS). Noord-Holland is op ambtelijk niveau actief in dit netwerk.

De uitwisseling van onze kennis en ervaring met andere regio's geeft inzicht in onze marktpositie en in nieuwe mogelijkheden voor toepassingen van slimme infrastructuur en voertuigautomatisering. Digitalisering speelt hierbij een belangrijke rol.

European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry **(ERIAFF)**

ERIAFF is een informeel netwerk voor regionale overheden, opgericht in 2012. Het netwerk heeft momenteel 50 leden en 38 waarnemende leden uit 21 verschillende Europese landen. Binnen ERIAFF werken de leden samen op thema's van gemeenschappelijk belang, zoals in thematische werkgroepen op specifieke onderwerpen in de voedselindustrie of de tuinbouw, zoals *high tech farming*. Het doel van deze netwerkorganisatie is vooral het bevorderen van innovatieve toepassingen in de regio's op landbouw, tuinbouw, bosbouw en de voedselindustrie. Het netwerk ERIAFF is onze belangrijkste inhoudelijke Europese partner op het tuinbouwdossier. In dat netwerk delen we onze kennis met de partners en zorgen we ervoor dat we samen optrekken om specifieke punten voor elkaar te krijgen bij de Europese Commissie en het Europees Parlement. Denk aan het belang van de korte ketens in de voedselindustrie.

ERIAFF is een ambtelijk netwerk, waarin we samenwerken en kennis en innovaties delen met de andere leden in de EU. Wij zijn sinds 2018 lid van het netwerk ERIAFF en werken inhoudelijk samen in de werkgroep tuinbouw.

Europa decentraal

Europa decentraal is het kenniscentrum voor Europees recht en beleid van en voor (semi) overheidsorganisaties. Het doel van Europa decentraal is de kennis en expertise over Europees recht en beleid en de juiste toepassing ervan bij de decentrale overheden te vergroten en het Europabewustzijn te bevorderen. De doelgroep (decentrale overheden) kan kosteloos gebruik maken van de diensten van het kenniscentrum. Europa decentraal is in 2002 opgericht door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW). Deze genoemde partijen subsidiëren het kenniscentrum sinds 2007 structureel. In 2021 ontwikkelde Europa Decentraal i.s.m. het HNP een EU fondsenwijzer voor decentrale overheden.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8250
Extern Zaak ID	1723334
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	10.a
Titel	Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2021(A-agenda EFB en M&B 29-11-2021 en c-agenda NLG en RWK 22-9-2021)
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
Brief aan PS over laatste begrotingswijziging 2021.pdf
Voordracht laatste begrotingswijziging 2021.pdf
Laatste begrotingswijziging 2021.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	15 november 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	22 november 2021
Ruimte Wonen en Klimaat	22 november 2021
Mobiliteit & Bereikbaarheid	29 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021
PS-vergadering	13 december 2021

Toelichting

In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze laatste begrotingswijziging omvat een bijstelling van de verwachte inkomsten en uitgaven in 2021 op basis van de huidige verwachtingen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

J. Koning

CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144992

koningj@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 NOV. 2021

Kenmerk

1723334/1723335

Uw kenmerk

Betreft: Laatste begrotingswijziging 2021

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de Laatste begrotingswijziging 2021

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

- Voordracht Laatste begrotingswijziging 2021
- Laatste begrotingswijziging 2021

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 9 november 2021

Onderwerp: Laatste begrotingswijziging 2021

Kenmerk: 1723334/1723335

Bijlagen:
- Laatste begrotingswijziging 2021

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de laatste begrotingswijziging 2021 aan. De laatste begrotingswijziging 2021 is onderdeel van de Noord-Hollandse planning en control cyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken. In deze laatste begrotingswijziging worden de geraamde inkomsten en uitgaven in 2021 bijgesteld op basis van de actuele verwachtingen.

In deze voordracht leggen wij u naast de begrotingswijziging ook een kredietbesluit vanuit het integraal meerjarenprogramma infrastructuur voor, en stellen wij voor een aantal nieuwe reserves in te stellen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De laatste begrotingswijziging is een standaard onderdeel van de P&C-cyclus en stelt Provinciale Staten in staat om het budgetrecht uit te oefenen.

3. Toelichting

Financiële ontwikkelingen

Zoals in de tabel op de volgende pagina is te zien bedroeg het begrotingssaldo voor de laatste begrotingswijziging 2021 € 6,8 miljoen voordelig. Dit saldo wijzigt niet en bedraagt dus na voorliggende laatste begrotingswijziging ook € 6,8 mln. voordelig. De laatste begrotingswijziging bevat wel meerdere wijzigingen die het begrotingssaldo beïnvloeden maar per saldo heffen de voordele en nadelige wijzigingen elkaar op waardoor het begrote resultaat per saldo niet wijzigt.

Saldo van lasten en baten per programma (bedragen x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
1 Openbaar bestuur	22.350	-914	21.436
2 Klimaat en Milieu	53.659	-3.368	50.291
3 Ruimte en Water	35.618	-13.073	22.545
4 Bereikbaarheid	255.982	-33.881	222.101
5 Groen	105.259	-16.536	88.723
6 Economie, Cultuur en Welzijn	42.804	-4.855	37.949
7 Financiën en bedrijfsvoering	-374.886	-13.307	-388.193
8 Economisch herstel en duurzaamheid	14.101	-10.658	3.443
Totaal saldo van lasten en baten	**154.888**	**-96.592**	**58.296**
Stortingen	425.033	59.577	484.610
Onttrekkingen	-586.682	37.015	-549.667
Totaal mutaties reserves	**-161.649**	**96.592**	**-65.057**
Begrotingsresultaat	**-6.761**	**-1**	**-6.762**

Toelichting financiële ontwikkelingen die het resultaat beïnvloeden

Hieronder is een verkort overzicht opgenomen van de meest omvangrijke mutaties in deze begrotingswijziging die een effect hebben op het begrotingsresultaat. In de samenvatting van de laatste begrotingswijziging is op pagina 5 en 6 van een uitgebreidere specificatie gegeven van wijzigingen die het begrotingsresultaat beïnvloeden.

Verkort overzicht financiële ontwikkelingen die het resultaat beïnvloeden (bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling	Financieel effect (afgerond)	Voordelig (V) / Nadelig (N)
Begrotingsresultaat voor laatste begrotingswijziging	**- 6.800**	**V**
Financiële ontwikkelingen met impact groter dan € 500.000 op		
Groen: Bijstelling verwachtte Faunaschade 2021	3.700	N
Financiën en Bedrijfsvoering: afrekeningsverschillen voorgaande jaren	- 3.000	V
Bereikbaarheid: lagere uitgaven V-Maas in 2021 i.v.m. latere opstart	- 2.100	V
Bereikbaarheid: Afkoopsom beheer en onderhoud deel Westfrisiaweg N23 HHNK en Rijkswaterstaat	1.500	N
Bereikbaarheid: dynamisch verkeersmanagement vaarwegen	900	N
Bereikbaarheid: gladheidsbestrijding	900	N
Financiën en bedrijfsvoering: actualisatie verwachte inkomsten uit dividend	- 800	V
Ruimte en Water: Actualisatie verwachte grondtransacties	800	N
Financiën en bedrijfsvoering: Verschuiving aandeel van capaciteitskosten van investeringen naar lopende exploitatiebegroting	600	N
Bereikbaarheid: bevorderen biodiversiteit	- 500	V
Overige wijzigingen kleiner dan € 500.000	-2.000	V
Begrotingssaldo na Laatste begrotingswijziging	**- 6.800**	**V**

4. Kredietaanvraag integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI)

In de financiële verordening is opgenomen dat kredieten bij de vaststelling van de begroting (swijziging) ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Voor de uitvoering van het iMPI vragen wij u een krediet beschikbaar te stellen van € 575.000 voor het project: N248-16, Verkeersveiligheid kruispunten N248-Wadweg en N248-Waardpolderhoofdweg, gemeente Hollands Kroon

Omschrijving project:
Om de verkeersveiligheid op de kruispunten van de N248 met de Wadweg en de Waardpolderhoofdweg te verbeteren, is/wordt onderzocht welke korte- en langetermijn-maatregelen genomen kunnen worden.
Voor de korte termijn worden bij het kruispunt N248-Wadweg plateaus gerealiseerd in combinatie met een snelheidsverlaging om de oversteekbaarheid voor fietsers te verbeteren. En op het kruispunt N248-Waardpolderhoofdweg, dat in een onoverzichtelijke bocht ligt, wordt een chicane gerealiseerd in combinatie met een snelheidsverlaging.
Vooruitlopend op de langetermijnmaatregelen promoveren de kortetermijnmaatregelen naar de realisatiefase van het iMPI.

Reden kredietaanvraag:
Vanwege een dodelijk ongeval dat eind 2020 heeft plaatsgevonden, is het met name voor het kruispunt met de Wadweg van belang de verkeersveiligheid op korte termijn te verbeteren. Het streven is nog dit jaar te starten met de uitvoering. Gezien deze urgentie wordt het krediet nu bij de Laatste begrotingswijziging 2021 aangevraagd en wordt niet gewacht tot het reguliere moment hiervoor, namelijk bij de Eerste begrotingswijziging 2022.

Financieel:
Het krediet komt ten laste van de kapitaallasten PMI. (Jaar ingebruikname: 2022 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)

5. Instellingsbesluiten nieuwe reserves ten behoeve van subsidieverlening

Zoals voorgelegd aan uw Staten in de actualisatie van de financiële verordening (Kenmerk 1686695/1686752) wijzigt de administratieve verwerking van subsidies met een omvang groter dan € 1,5 miljoen aan projecten/activiteiten die niet volledig binnen het betreffende jaar worden besteed. In de oude situatie werden subsidies die in het jaar werden verstrekt voor het gehele bedrag, dus ook als het een project betreft wat boekjaar overstijgend is, als last verantwoord in het jaar waarin de subsidieverlening plaatsvond. In de nieuwe situatie is de administratieve verwerking van de subsidielasten gebaseerd op de voortgang in het betreffende project.

Voor subsidies groter dan € 1,5 mln. die tevens boekjaar overschrijdend zijn, worden de daarmee gepaard gaande lasten voor de volgende jaren gereserveerd in daarvoor ingestelde

bestemmingsreserve(s). De provincies hebben binnen IPO verband een voorkeur aangegeven om dit via de reserves te verwerken, waarmee tot uitdrukking wordt gebracht dat deze gereserveerde gelden een verplichtend karakter hebben jegens de subsidieaanvrager. Het zijn immers toegezegde en in rechte afdwingbare bedragen: ze zijn in feite 'beklemd'. Dus de lasten in volgende jaren worden op basis van de subsidiebeschikkingen via toevoeging en latere onttrekkingen aan deze beklemde reserve(s) via de jaarrekening verantwoord. Voordeel hiervan is dat helder is wat de hoogte van de reeds verplichte bedragen is die nog niet tot last hebben geleid. Omdat van dergelijke reserves een verloopoverzicht moet worden opgenomen in de jaarrekening, kan zo goed inzicht worden gegeven aan Provinciale Staten.

Instellen nieuwe reserves
In 2021 voorzien wij vooralsnog de verlening van vijf subsidies waarop de gewijzigde administratieve verwerking van toepassing is en waarvoor een reserve nodig is om de verwerking conform de vastgestelde uitgangspunten[1] vorm te geven. Het betreffen de volgende subsidies die ook zijn opgenomen op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling:

- Subsidie Poort van Hoorn (Operationeel doel 3.4.1)
- Subsidie Bloemendalerpolder kwaliteitsimpuls Faunapassage (operationeel doel 3.4.4)
- Subsidie Gemeente Huizen: Integraal aanpassingsplan HOV Huizen (operationeel doel 4.1.2)
- Subsidie Vervoersregio Amsterdam: HOV Amstelveen-Uithoorn (operationeel doel 4.1.2)
- AGV / Waternet; Defosfatering van fosfaatrijk inlaatwater en het afkoppelen agrarische gebieden t.b.v. waterkwaliteit in de Oostelijke Vechtplassen. (Operationeel doel 5.1.1)

Uitgangspunt in het begrotingsformat is dat een reserve is gekoppeld is aan één operationeel doel. De hierboven opgesomde subsidies zijn gekoppeld aan 4 verschillende operationele doelen, wat leidt tot het instellen van vier nieuwe reserves. Hieronder zijn de voorgestelde instellingsbesluiten voor deze reserves opgenomen.

	Reserve verleende subsidies operationeel doel 3.4.1 (2021)/ 3.2.1 (2022 e.v.)
Functie	Doelgericht bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Programma	3. Ruimte en Water
Voeding	Voeding vindt plaats vanuit reeds bestaande budgetten/reserves binnen het operationeel doel op basis van het daadwerkelijk verleende bedrag aan subsidies. GS worden geautoriseerd om bij het verlenen van een subsidie, waarvoor de last niet geheel in dat boekjaar kan worden verantwoord, het verleende bedrag over te hevelen naar deze reserve.
Looptijd	Onbepaald
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door het totale bedrag aan verleende subsidies binnen het operationeel doel minus de reeds genomen lasten voor deze subsidies.

[1] Financiële verordening provincie Noord-Holland 2021

	Reserve verleende subsidies operationeel doel 3.4.4 (2021)/ 3.2.4 (2022 e.v.)
Functie	Doelgericht bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de juridische verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Programma	3. Ruimte en Water
Voeding	Voeding vindt plaats vanuit reeds bestaande budgetten/reserves binnen het operationeel doel op basis van het daadwerkelijk verleende bedrag aan subsidies. GS worden geautoriseerd om bij het verlenen van een subsidie waarvoor de last niet geheel in dat boekjaar kan worden genomen het verleende bedrag over te hevelen naar deze reserve.
Looptijd	Onbepaald
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door het totale bedrag aan verleende subsidies binnen het operationeel doel minus de reeds genomen lasten voor deze subsidies.

	Reserve verleende subsidies operationeel doel 4.1.2
Functie	Doelgericht bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de juridische verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Programma	4. Bereikbaarheid
Voeding	Voeding vindt plaats vanuit reeds bestaande budgetten/reserves binnen het operationeel doel op basis van het daadwerkelijk verleende bedrag aan subsidies. GS worden geautoriseerd om bij het verlenen van een subsidie waarvoor de last niet geheel in dat boekjaar kan worden genomen het verleende bedrag over te hevelen naar deze reserve.
Looptijd	Onbepaald
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door het totale bedrag aan verleende subsidies binnen het operationeel doel minus de reeds genomen lasten voor deze subsidies.

	Reserve verleende subsidies operationeel doel 5.1.1
Functie	Doelgericht bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Programma	5. Groen
Voeding	Voeding vindt plaats vanuit reeds bestaande budgetten/reserves binnen het operationeel doel op basis van het daadwerkelijk verleende bedrag aan subsidies. GS worden geautoriseerd om bij het verlenen van een subsidie, waarvoor de last niet geheel in dat boekjaar kan worden verantwoord, het verleende bedrag over te hevelen naar deze reserve.
Looptijd	Onbepaald
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door het totale bedrag aan verleende subsidies binnen het operationeel doel minus de reeds genomen lasten voor deze subsidies.

6. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1723334/1723335

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 9 november 2021;

besluiten:

1. Voor de uitvoering van het iMPI het volgende krediet beschikbaar te stellen:

N248-16 Verkeersveiligheid kruispunten N248-Wadweg en
N248-Waardpolderhoofdweg, gemeente Hollands Kroon € 575.000;

2. De reserves voor verleende subsidies in te stellen conform de vier in deze voordracht; opgenomen instellingsbesluiten;

3. De in deze laatste begrotingswijziging 2021 opgenomen stortingen in- en onttrekkingen aan de reserves vast te stellen;

4. De Laatste begrotingswijziging 2021 vast te stellen;

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Laatste begrotingswijziging 2021

Inhoudsopgave

1 Inleiding en leeswijzer 3
2 Financieel overzicht 4
3 Overzicht per programma 8
Programma 1 Openbaar bestuur 9
Programma 2 Klimaat en Milieu 11
Programma 3 Ruimte en Water 15
Programma 4 Bereikbaarheid 21
Programma 5 Groen 29
Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn 33
Programma 7 Financiën en bedrijfsvoering 38
Programma 8 Economisch herstel en duurzaamheid 43
4 Bedrijfsvoering 45
5 Overzicht begrote mutaties reserves 46
6 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 49

1 Inleiding en leeswijzer

Inleiding
Voor u ligt de laatste begrotingswijziging 2021. De laatste begrotingswijziging 2021 is onderdeel van de Noord-Hollandse planning en control cyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken. In deze laatste begrotingswijzigingen worden de geraamde inkomsten en uitgaven in 2021 bijgesteld op basis van de actuele verwachtingen. Daarnaast worden uw Staten in de laatste begrotingswijziging verzocht om in te stemmen met een aantal uitgestelde intenties waarmee budget voor incidentele beleidsintenties uit 2021 wordt doorgeschoven naar 2022.

Leeswijzer
Hoofdstuk 2 bevat het financieel overzicht waarin een samenvatting wordt gegeven van alle financiële ontwikkelingen die zijn opgenomen in deze laatste begrotingswijziging. Hoofdstuk 3 bevat het overzicht van de financiële wijzigingen per begrotingsprogramma. Voor ieder begrotingsprogramma vindt u in dit hoofdstuk de financiële tabel waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is. In de toelichtingen onder de programmatabel zijn de voorgestelde bijstellingen van de baten en lasten op operationele doelen groter dan € 100.000 toegelicht. In hoofdstuk 4 vindt u een overzicht van de begrote capaciteitskosten in 2021 en de verdeling hiervan over de begrotingsprogramma's. In hoofdstuk 5 vindt u een overzicht van de in 2021 begrote stortingen en onttrekkingen in/aan de reserves na deze laatste begrotingswijziging. In hoofdstuk 6 vindt u de voorgestelde wijzigingen op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.

2 Financieel overzicht

2.1 Verloop begroting 2021

Verloop begroting 2021 (bedragen x € 1.000)	Saldo
Begroting 2021	-7.359
Eerste begrotingswijziging 2021	4.391
Kaderbrief 2022	2.379
Tweede begrotingswijziging 2021	-6.173
Laatste begrotingswijziging 2021	-1
Begroting totaal na Laatste begrotingswijziging	**-6.762**

2.2 Laatste begrotingswijziging in één oogopslag

Saldo van lasten en baten per programma (x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
1 Openbaar bestuur	22.350	-914	21.436
2 Klimaat en Milieu	53.659	-3.368	50.291
3 Ruimte en Water	35.618	-13.073	22.545
4 Bereikbaarheid	255.982	-33.881	222.101
5 Groen	105.259	-16.536	88.723
6 Economie, Cultuur en Welzijn	42.804	-4.855	37.949
7 Financiën en bedrijfsvoering	-374.886	-13.307	-388.193
8 Economisch herstel en duurzaamheid	14.101	-10.658	3.443
Totaal saldo van lasten en baten	**154.888**	**-96.592**	**58.296**
Stortingen	425.033	59.577	484.610
Onttrekkingen	-586.682	37.015	-549.667
Totaal mutaties reserves	**-161.649**	**96.592**	**-65.057**
Begrotingsresultaat	**-6.761**	**-1**	**-6.762**

2.3 Samenvatting Laatste begrotingswijziging

2.3.1 Niet Budgettair Neutrale wijzigingen. (NBN)

Niet budgettair neutrale wijzigingen zijn de mutaties in de laatste begrotingswijziging die het begrotingsresultaat beïnvloeden. Het Begrotingssaldo was voor de laatste begrotingswijziging € 6,8 miljoen voordelig en bedraagt na de laatste begrotingswijziging ook € 6,8 mln. voordelig. De laatste begrotingswijziging bevat wel meerdere wijzigingen die het begrotingssaldo beïnvloeden maar per saldo heffen de voordele en nadelige wijzigingen elkaar op waardoor het begrote resultaat per saldo niet wijzigt. In de tabel hieronder worden de mutaties die het begrotingssaldo beïnvloeden weergegeven. Uitgebreidere informatie over de niet budget neutrale wijzigingen is te vinden in de toelichtingen per programma. Deze wijzigingen zijn aangeduid met het kenmerk 'NBN'.

Financiële ontwikkelingen die het resultaat beïnvloeden

Ontwikkeling	Financieel effect op het begrotingsresultaat (x € 1mln.)	Voordelig (V) / Nadelig (N)
Begrotingsresultaat voor laatste begrotingswijziging	**- 6,8**	**V**
Financiële ontwikkelingen met impact groter dan € 200.000		
Groen: Bijstelling verwachtte Faunaschade 2021	3,7	N
Financiën en Bedrijfsvoering: afrekeningsverschillen voorgaande jaren	- 3,0	V
Bereikbaarheid: lagere uitgaven V-Maas in 2021 i.v.m. latere opstart	- 2,1	V
Bereikbaarheid: Afkoopsom beheer en onderhoud deel Westfrisiaweg N23 HHNK en Rijkswaterstaat	1,5	N
Bereikbaarheid: Dynamisch verkeersmanagement vaarwegen	0,9	N
Bereikbaarheid: gladheidsbestrijding	0,9	N
Financiën en bedrijfsvoering: actualisatie verwachte inkomsten uit dividend	- 0,8	V
Ruimte en Water: Actualisatie verwachte grondtransacties	0,8	N
Financiën en bedrijfsvoering: Verschuiving aandeel van capaciteitskosten van investeringen naar lopende exploitatiebegroting	0.6	N
Bereikbaarheid: bevorderen biodiversiteit	- 0,5	V
Ruimte en Water: onderhoud onroerend goed	- 0,3	V
Bereikbaarheid: bijdrage Rijk tijdelijke stimuleringsregeling specifieke uitkering veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van verkeersinfrastructuur	- 0,2	V
Economie, Cultuur en Welzijn: aanvullende uitgaven voedselvisie	0,2	N
Bereikbaarheid: onderhoud tunnels en aquaducten	0,2	N
Ruimte en Water: bijstelling verwachte pacht- en huurinkomsten	-0,2	V
Economie, Cultuur en Welzijn: minder uitgaven Stelling van Amsterdam	-0,2	V
Groen: Verhoging verwachte leges wet natuurbescherming	-0,2	V

Overige ontwikkelingen		
Programma 1 – Openbaar Bestuur	- 0,5	V
Programma 2 – Klimaat en Milieu	0,2	N
Programma 3 – Ruimte en Water	- 0,1	V
Programma 4 – Bereikbaarheid	- 0,3	V
Programma 5 – Groen	- 0,1	V
Programma 6 – Economie, cultuur en welzijn	- 0,4	V
Programma 7 – Financiën en Bedrijfsvoering	- 0,1	-
Programma 8 – Economisch herstel en duurzaamheid	-	-
Begrotingssaldo na Laatste begrotingswijziging	**- 6,8**	**V**

2.3.2 Uitgestelde Intenties (UI)

In de laatste begrotingswijziging kunnen uitgestelde intenties worden opgenomen. Incidenteel voor een beleidsintentie geraamde middelen waarvan in het jaar waarin zij geraamd zijn, als gevolg van factoren van buitenaf, geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen worden doorgeschoven naar 2022 door middel van een uitgestelde intentie. In deze laatste begrotingswijziging wordt voorgesteld om in totaal € 1,5 miljoen aan middelen door te schuiven naar 2022 door middel van uitgestelde intenties. Het betreft de volgende incidentele budgetten:

Uitgestelde intentie	**Omvang (Bedrag x € 1.000)**
Economie, Cultuur en Welzijn: Subsidie Forteiland Pampus	560
Economie, Cultuur en Welzijn: Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur	331
Economie, Cultuur en Welzijn: Archeologie Kaap Skill	260
Openbaar bestuur: Ondermijning tegengaan/ weerbaarheid	187
Ruimte en Water: Invoering Omgevingswet	150
Totaal Uitgestelde intenties	**1.488**

Een toelichting op de uitgestelde intenties is te vinden bij de programma's. Uitgestelde intenties zijn in de toelichting aangeduid met het kenmerk 'UI'.

2.3.3 Begrotingsneutrale wijzigingen (BN)

Begrotingsneutrale wijzigingen zijn wijzigingen die geen effect op het saldo van de begroting hebben. Ze zijn opgeteld bij elkaar altijd 0. Omdat het totaal aan baten en het totaal aan lasten per programma wijzigt, is hierop het budgetrecht van uw Staten van toepassing. Daarom worden deze mutaties hierbij aan u voorgelegd. Het betreft vaak een verschuiving van lasten tussen twee begrotingsprogramma's en bijstellingen van specifieke baten (bijdragen van derden), waar gelijke lasten tegenover staan.

2.3.4 Reserves (RESV)

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. Omdat deze uitgaven gedekt worden vanuit de bestemmingsreserves

hebben wijzigingen hierin geen effect hebben op het begrotingssaldo. De mutaties die zijn doorgevoerd in de uitgaven, gedekt vanuit de bestemmingsreserves, zijn te vinden in de toelichtingen bij de programma's. Mutaties in de uitgaven vanuit, de stortingen in, en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat zijn in de toelichting aangeduid met het kenmerk 'RESV'.

2.3.5 Capaciteitskosten (CAP)

De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's. Per saldo leidt de geactualiseerde verdeling van capaciteitskosten over de exploitatiebegroting 2021 en de investeringen tot een toename van de begrote exploitatielasten van € 0,7 mln. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een verschuiving van capaciteit waarvan eerder begroot was dat deze toegerekend zou worden aan investeringskredieten.

Ontwikkeling Capaciteitskosten	**Verschuivingen capaciteitskosten tussen de programma's (Bedragen x €1.000)**
Programma 1 – Openbaar Bestuur	167
Programma 2 – Klimaat en Milieu	172
Programma 3 – Ruimte en Water	-9
Programma 4 – Bereikbaarheid	1.939
Programma 5 – Groen	538
Programma 6 – Economie, Cultuur en Welzijn	209
Programma 7 – Financiën en Bedrijfsvoering	-2.177
Programma 8 – Economisch herstel en duurzaamheid	-152
Totaal	**687**

3 Overzicht per programma

Programma 1 Openbaar bestuur

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
Lasten	22.412	-819	21.593
Baten	- 62	- 95	- 157
Saldo van baten en lasten	**22.350**	**-914**	**21.436**
Stortingen			
1.4.2 Resv. Cofinanciering Europese projecten	*0*	*0*	*0*
Onttrekkingen			
1.4.2 Resv. Cofinanciering Europese projecten	*-2.712*	*495*	*-2.217*
Totaal mutaties reserves	-2.712	495	-2.217
Programma Resultaat	**19.638**	**-419**	**19.219**

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde staten faciliteren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Het provincieconcert ging niet door (-€ 29.000) en vanwege corona konden veel geplande evenementen niet doorgaan (- € 35.000) en zijn de taxi kosten lager (- €85.000) In verband met corona hebben de GS-leden minder representatiekosten gemaakt (- € 60.000). In 2021 hoeft minder gebruik te worden gemaakt van de post wachtgelden en re-integratiekosten voor oud-GS-leden (- € 60.000).	Lasten	-269 V

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
UI	<u>Uitgestelde intentie ondermijning tegengaan</u> Van het budget van de Agenda Weerbaar Noord-Holland schuiven €187.000 aan uitgaven door naar volgend jaar. De Agenda Weerbaar Noord-Holland bestaat uit diverse deelprojecten met verschillende doorlooptijden. Het budget dat doorgeschoven wordt naar 2022 is opgebouwd uit subsidieregeling voor bestuurlijke weerbaarheidsscans die eind 2021 opengesteld wordt en naar verwachting in 2022 verleend word. Daarnaast bestaat dit budget uit bijdrage derden a € 87.000 waarmee in het oorspronkelijke budget geen rekening is gehouden. Deze bijdrage derden wordt in 2022 besteed aan vervolg activiteiten in het kader van de weerbaarheidsscans.	Lasten	-187 V

BN	In december 2020 heeft de provincie €41.500 ontvangen van BZK via een decentralisatie uitkering t.b.v. activiteiten op het gebied van Weerbaar provincie Noord-Holland. Deze middelen zijn bij resultaatbestemming 2020 in de algemene reserve gestort en worden in 2021 uitgegeven. De Provincie ontvangt een bijdrage van RIEC en gemeenten van € 87.000	Lasten Baten	42 N - 87 V

1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve cofinanciering Europese projecten De raming voor uitgaven ten laste van de reserve Cofinanciering Europese projecten wordt verlaagd omdat er minder subsidieaanvragen zijn ontvangen dan verwacht (Uitvoeringsregeling cofinanciering Europese EFRO-programma's Noord-Holland).	Lasten Onttrekking	- 495 V 495 N

Capaciteitskosten programma 1 Openbaar bestuur

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	167 N

Programma 2 Klimaat en Milieu

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
Lasten	56.285	-2.764	53.521
Baten	- 2.626	- 604	- 3.230
Saldo van baten en lasten	**53.659**	**-3.368**	**50.291**
Stortingen			
Resv. Bodemsanering	*319*	*3.524*	*3.843*
Resv. Gezonde Leefomgeving	*3.300*	*200*	*3.500*
Resv. Energietransitie	*10.200*	*0*	*10.200*
Resv. Circulaire economie	*1.591*	*0*	*1.591*
Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	*0*	*0*	*0*
Onttrekkingen			
Resv. Bodemsanering	*-6.842*	*275*	*-6.567*
Resv. Gezonde Leefomgeving	*-3.774*	*1.544*	*-2.230*
Resv. Energietransitie	*-11.394*	*1.884*	*-9.510*
Resv. Circulaire economie	*-473*	*-47*	*-520*
Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	*-375*	*0*	*-375*
Totaal mutaties reserves	-7.448	7.380	-68
Programma Resultaat	**46.211**	**4.012**	**50.223**

2.1.2 Geluidbelasting bewaken

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	Voor de intensivering van het Actieplan Geluid is €200.000 extra budget beschikbaar gesteld voor 2021. Omdat de uitgaven voor het Actieplan Geluid lopen via de reserve Gezonde leefomgeving wordt deze € 200.000 gestort in de reserve Gezonde leefomgeving (OD 2.1.6).	Lasten	- 200 V

2.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	In het kader van de Rijksregeling voor bodemsaneringen bij bedrijven heeft de provincie een subsidie verleend. Dit bedrag wordt vanuit het Rijk vergoed.	Lasten Baten	203 N - 203 V

RESV	Reserve Bodemsanering In het Bestuurlijk Overleg Bodem, waarin het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de decentrale overheden zitting hebben, zijn op 23 september 2020 afspraken gemaakt over doelen en financiering van bodemopgaven in het jaar 2021. Het jaar 2021 is een overbruggingsjaar naar nieuwe bestuurlijke afspraken over de bodemopgaven vanaf 2022, als vervolg op het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. In dit kader ontvangst de provincie een decentralisatie-uitkering van €3.524.000. Dit geld wordt hierbij gestort in de reserve Bodemsanering. Deze storting is neutraal met de ontvangst in het provinciefonds. Zie operationeel doel 7.1.2. Als gevolg van de actualisatie van het kasritme van de bodemsaneringsprojecten zijn de begrote uitgaven met € 275.000 naar beneden bijgesteld.	Lasten Storting Onttrekking	-275 V 3.524 N 275 N

2.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	Voor de intensivering van het Actieplan Geluid is €200.000 extra budget beschikbaar gesteld voor 2022 in OD 2.1.2. Omdat de uitgaven voor het Actieplan Geluid lopen via de reserve Gezonde leefomgeving wordt deze € 200.000 gestort in de reserve Gezonde leefomgeving.	Storting	200 N
RESV	Reserve Gezonde Leefomgeving Voor de Uitvoeringsregelingen complexe industrie NH maatregelen/ haalbaarheidsonderzoeken was € 1,0 miljoen geraamd. Er zijn geen aanvragen op binnen gekomen, dus deze € 1,0 miljoen wordt afgeraamd. Voor de proceskosten bij Gezonde leefomgeving was € 2,4 miljoen geraamd. Verwachte uitgaven in 2021 zijn nu € 2 miljoen, daarom wordt er € 0,4 mln. afgeraamd. De uitvoering van het Actieplan Geluid loopt conform planning. Het aantal woningen waar maatregelen getroffen gaan worden is echter bijgesteld van 86 naar 16 solitaire woningen (inwoners gaan niet in op het aanbod van de provincie of de woningen vallen binnen de norm van 38db). Hierdoor worden de verwachte uitgaven in 2021 met € 194.000 naar beneden bijgesteld. Conform het actieplan worden nu nieuwe maatregelen onderzocht (bijvoorbeeld meenemen van aaneengeschakelde woningen) zodat de middelen alsnog aan geluidswerende maatregelen besteed kunnen worden.	Lasten Onttrekking	-1.544 V 1.544 N

2.2.1 Bijdragen aan de energietransitie

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	In de Tweede begrotingswijziging hebben we een bijdrage van derden (baten) begroot bij geothermie, De uitgaven die hier tegenover staan zijn echter nog niet begroot en deze worden nu wel opgenomen in de	Lasten	150 N

	begroting: € 150.000,-		
BN	In de septembercirculaire van het provinciefonds staat vermeld dat wij €190.000 ontvangen voor Regionale Energie Strategieën (RES).Een belangrijke mijlpaal in het Klimaatakkoord op weg naar 2030 is het opstellen en beleidsmatig verankeren van de RES. Voor de ondersteuning van dit proces van de RES in de regio zijn destijds door het Rijk middelen beschikbaar gesteld tot 1 juli 2021. Deze boeking is neutraal met de ontvangst in het provinciefonds in Programma 8. Van de gemeente Alkmaar ontvangen we € 415.000 voor de RES. Dit hebben we bijgeraamd.	Lasten Baten	587 N - 397 V
RESV	<u>Reserve Energietransitie</u> De verwachte uitgaven vanuit de reserve Energietransitie wordt met € 1,9 miljoen omlaag bijgesteld. Het betreffen de volgende mutaties: Energietransitie Regionale Energie strategieën (aframing € 2,7 miljoen) • Voor het onderwerp Zon was €2,5 miljoen geraamd. Voor het onderwerp opwekking eigen infra areaal was € 2 miljoen geraamd, voor het onderwerp Zonneweide N205 duurde het vergunningtraject langer dan verwacht, omdat we te maken hadden met het habitat van de marterachtigen, dat moest nader onderzocht worden. Voor zonnepanelen op het Dienstgebouw van de tunnel moest er een uitgebreid traject doorlopen worden van toestemming van de gemeente Haarlemmermeer en LVNL dit heeft ook meer tijd gekost dan verwacht, waardoor de opdrachten gaan lopen in 2022. Deze kasraming is afgeraamd. Naar aanleiding van een onafhankelijk evaluatie- en adviesrapport omtrent het provinciale stimuleringsbeleid voor zonne-energie is er voor gekozen voor 2021 geen nieuwe opdrachten op provinciaal niveau uit te zetten voor het aanjagen van zonnepanelen op agrarische en bedrijfsdaken. Deze keuze is onderdeel van een bredere herijking van het stimuleringsbeleid voor zonne-energie, waarover u per brief (1538217/1656280, d.d. 20 juli 2021) reeds bent geïnformeerd; € 285.000afgeraamd. • Voor de RES ontvagen we dit jaar van de gemeente Alkmaar € 415.000 dit budget was nog niet geraamd en bij de septembercirulaire ontvangen we uit het provinciefonds € 190.000, hierdoor kunnen we de kasraming van de begroting naar beneden bijstellen met € 530.000. Energietransitie Algemeen (bijraming € 863.000) • Voor de incidentele subsidie voor de UVA voor een AIO wordt een kasraming opgenomen van € 450.000. • Voor de overheveling van budget naar de capaciteitskosten voor inhuur van personeel en het werkkostenprogramma van Beleid wordt een kasraming opgenomen van € 413.000. Warmtetransitie (aframing € 132.000) • De uitgaven op de Uvr warmtetransitie zijn in totaal € 250.000, de kasraming was € 1,13 miljoen, deze is naar beneden bijgesteld;	Lasten Onttrekking	- 1.904 V 1.884 N

	• Voor de Uvr duurzaamheidsinitiatieven burgercollectieven was € 500.000 opgenomen in de begroting. Dit jaar wordt verwacht dat er €400.000 wordt aangevraagd. Daarom is de kasraming met € 100.000 naar beneden bijgesteld. • Op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling staan twee subsidies aan Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en het Duurzaam Bouwloket waar nog geen kasramingen voor opgenomen waren. Daar is nu € 600.000 voor opgenomen. • Voor geothermie was de kasraming € 3,2 miljoen, maar de verwachte uitgaven zijn €3,43 miljoen, dit komt doordat de scan duurder is uitgevallen dan verwacht. De kasraming is naar boven bijgesteld. Waterstof (bijraming € 100.000) • Voor het onderdeel energie infrastructuur wordt een kasraming opgenomen voor € 100.000.		

Capaciteitskosten programma 2 Klimaat en Milieu

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	172 N

Programma 3 Ruimte en Water

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
	Lasten	52.642	-14.655	37.987
	Baten	- 17.024	1.582	- 15.442
	Saldo van baten en lasten	**35.618**	**-13.073**	**22.545**
	Stortingen			
3.1.2	*Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling*	1.035	0	1.035
3.1.3	*Resv. Klimaatadaptie*	1.000	0	1.000
3.2.1	*Resv. Waterrecreatie*	1.562	0	1.562
3.4.1	*Resv. OV-fonds*	5.000	0	5.000
3.4.1	*Resv. Verleende subsidies operationeel doel 3.4.1*	0	5.500	5.500
3.4.3	*Resv. Ontwikkeling havencomplexen*	522	0	522
3.4.4	*Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling*	0	0	0
3.4.4	*Resv. Verleende subsidies operationeel doel 3.4.4*	0	1.818	1.818
3.4.5	*Resv. Afwaardering gronden Groen*	6.697	0	6.697
3.5.1	*Resv. Woonbeleid*	0	0	0
3.5.2	*Resv. Woningbouw*	1.200	0	1.200
	Onttrekkingen			
3.1.2	Resv. *Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling*	-8.549	500	-8.049
3.1.3	*Resv. Klimaatadaptie*	-1.600	550	-1.050
3.2.1	*Resv. Waterrecreatie*	-2.214	190	-2.024
3.4.1	*Resv. OV-fonds*	-5.530	-350	-5.880
3.4.3	*Resv. Kaplst. Havencomplexen*	-140	0	-140
3.4.3	*Resv. Ontwikkeling havencomplexen*	-8.799	2.677	-6.122
3.4.3	*Resv. impuls duurzame zeehavens*	-522	0	-522
3.4.4	*Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling*	-2.842	0	-2.842
3.5.1	*Resv. Woonbeleid*	-1.620	105	-1.515
3.5.2	*Resv. Woningbouw*	-2.145	719	-1.426
	Totaal mutaties reserves	-16.945	11.709	-5.236
	Programma Resultaat	**18.673**	**-1.364**	**17.309**

3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling De uitgaven vanuit de reserve worden met € 500.000 naar beneden bijgesteld. De huidige verwachting van de aanvragen voor de Uitvoeringsregeling APRK bedraagt € 1,5 miljoen en hiervoor stond €2 miljoen geraamd.	Lasten Onttrekkingen	-500 V 500 N

3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve Klimaatadaptatie Voor de Uitvoeringsregeling fysieke uitvoeringsprojecten klimaatadaptatie is voor €900.000 aan uitgaven begroot in 2021. Er is aan subsidies verleend voor € 500.000, dus de uitgaven kunnen naar beneden bijgesteld worden met € 400.000. De begrote uitgaven voor de proceskosten van klimaatadaptatie worden met € 150.000 verlaagd omdat een aantal nationale onderzoeks- en pilotprogramma's waarbij we voor klimaatadaptie aan willen aanhaken in plaats van in 2021 in 2022 gaan lopen.	Lasten Onttrekkingen	-550 V 550 N

3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve Waterrecreatie De begrote uitgaven vanuit de Reserve Waterrecreatie worden met € 190.000 verlaagd i.v.m. minder aanvragen voor de uitvoeringsregelingen dan eerder verwacht en minder benodigde proceskosten dan geraamd.	Lasten Onttrekking	-190 V 190 N

3.3.1 Omgevingsvisie uitdragen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Er zijn voor de omgevingsverordening minder kosten gemaakt omdat er niet veel wijzigingen hebben plaatsgevonden dit jaar. Ook zijn er minder cursussen en bijeenkomsten georganiseerd door toedoen van corona. Daardoor zijn de kosten lager uitgevallen dan verwacht. Bij de omgevingswet was budget opgenomen voor het beheer van de DSO. Maar de DSO is nog niet operationeel, dus hoeven er ook nog geen kosten te worden betaald voor het beheer.	Lasten	-198 V
UI	Uitgestelde intentie invoering Omgevingswet Voor de invoering van de Omgevingswet is in 2021 incidenteel budget beschikbaar dat gebruikt zou worden voor opdrachten, cursussen en bijeenkomsten in relatie tot de Omgevingswet. Aangezien de invoering van de Omgevingswet is uitgesteld en er minder fysieke bijeenkomsten en	Lasten	-150 V

	cursussen hebben kunnen plaatsvinden is er dit jaar minder uitgegeven. Omdat de Omgevingswet al ingevoerd had moeten zijn, is er voor 2022 geen budget gereserveerd voor dit onderwerp. Maar nu de invoering van de Omgevingswet is uitgesteld is de verwachting dat er volgend jaar toch nog uitgaven zullen zijn voor dit onderwerp. Daarom wordt voorgesteld deze € 150.000 mee te nemen naar volgend jaar.		

3.4.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	Voor de opdracht HOV-Corridor Schiphol en het ontwikkelbeeld 2040 Zaancorridor ontvangen we bijdragen van derden. Deze worden bijgeraamd bij de proceskosten.	Lasten Baten	122 N - 122 V
RESV	Reserve OV-knooppunten • Omdat de subsidieverlening aan de Poort van Hoorn hoger is dan € 1,5 miljoen, moeten de uitgaven toegerekend worden aan de jaren waarin de prestatie voor deze subsidie geleverd wordt en niet in het jaar dat de subsidie verleend wordt. Daarom wordt de € 5 miljoen die hiervoor geraamd was in 2021 van de begroting afgehaald. De verwachte aanvraag voor deze subsidie is op dit moment € 5.500.000. We begroten daarom een overheveling van € 5,5 mln. van de reserve OV-Fonds naar de nieuw in te stellen reserve 'Verleende subsidies operationeel doel 3.4.1'. • Voor twee projecten die betaald worden uit deze reserve zijn baten ontvangen, hierdoor kan de onttrekking voor de proceskosten naar beneden worden bijgesteld met € 122.000, daarnaast wordt er nog verwacht € 28.000 minder uit te gaan geven bij de proceskosten.	Lasten Storting Onttrekking	- 5.150 V 5.500 N - 350 V

3.4.2 Beleid luchthavens uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Door het demissionair kabinet liggen projecten op luchtvaart stil. Daarom hebben we minder uitgegeven dan verwacht en kunnen de lasten worden afgeraamd met €100.000.	Lasten	-100 V

3.4.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Voor de lasten die gemaakt worden voor de Energiehaven krijgen we bijdragen van derden. Doordat de lasten lager zijn geworden dan gepland worden er ook minder baten ontvangen en moeten de verwachte baten afgeraamd worden met € 182.000. De totale verwachte baten zijn € 192.000.	Lasten Baten	152 N 182 N

	Tegenover de verwachte baten staan ook de uitgaven. Die waren nog niet opgenomen in de begroting, vandaar dat de lasten verhoogd worden met € 192.000. Overige mutaties < € 100.000		
RESV	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen Voor de ontwikkeling van de Energiehaven was een kasraming opgenomen van € 500.000. De voorbereidingskosten voor de Energiehaven zijn op dit moment lager dan verwacht en de oprichting van de BV voor de energiehaven later dan gepland. Daarnaast zijn er ook baten ontvangen waar een deel van de kosten uit wordt gedekt. Daarom kan de kasraming met € 432.000 naar beneden worden bijgesteld. Voor de UVR Duurzame Zeehavens en binnenscheepvaart was een kasraming opgenomen van € 4,2 miljoen, de totale subsidieaanvraag voor dit jaar wordt geschat op € 2 miljoen, de raming wordt met €2,2 miljoen naar beneden bijgesteld.	Lasten Onttrekking	- 2.677 V 2.677 N

3.4.4 Ruimtelijke structuur versterken

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve Ruimtelijke ontwikkeling Voor de subsidie GEM Bloemendalerpolder is in 2021 voor € 2,5 miljoen aan uitgaven begroot. Aangezien het hier gaat over een subsidie boven de € 1,5 miljoen waarvoor we de lastneming vanaf 2021 moeten toerekenen aan de jaren waarin de tegenprestatie wordt geleverd, wordt deze onttrekking van € 2,5 miljoen afgeraamd. In plaats hiervan wordt een storting begroot in de reserve 'verleende subsidies operationeel doel 3.4.4' En vanuit deze reserve wordt de geprognosticeerde lastneming voor deze subsidie in 2021 begroot. Dit betreft een bedrag van € 682.000.	Lasten Storting	-1.818 V 1.818 N

3.4.5Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Vanwege vertraging in de bestemmingsplanwijziging bij de gemeente loopt een voorgenomen grondtransactie SLP -Zuid vertraging op. De hiermee samenhangende baten en afwaardering/lasten schuiven door naar 2022. Dit heeft per saldo een nadelig effect op het resultaat in 2021 van € 1,3 mln. Vanwege Corona konden een aantal inspecties en daaruit volgende onderhoudswerkzaamheden niet plaatsvinden (- € 258.000). Voorgenomen kavelruil Zonnevanck en de daarmee samenhangende afwaardering van de door PNH in te brengen percelen vindt niet meer dit jaar plaats (- € 771.000)	Lasten Baten	- 5.729 V 6.090 N

	Door de nieuwe wijze van pachtinschrijving en het verhuren van leegstaande woningen (i.p.v. leegstandbeheer), nemen de pacht- en huurinkomsten toe (€200.000) De grote verkoop/ruiling Kweker Haarlemmermeer zal pas in 2022 passeren. Daar tegenover staan wel weer een aantal verkopen die onverwachts sneller verlopen (kavelruil Hoeverkoog, verkopen beheergrondbank) dan gedacht (- € 291.000).		
BN	De kavelruilen Schoorldam en Noordelijke Vechtstreek, waarin PNH SGG-gronden inbrengt/verkoopt verlopen sneller dan gedacht en passeren nog dit jaar (€ 1.475.000). Deze opbrengsten worden gestort in de reserve Groen. Zie ook operationeel doel 5.1.1	Baten	-1.475

3.5.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve Woonbeleid Onderzoek huisvesting buitenlandse werknemers. Voor dit onderzoek was € 404.000 geraamd. Het Locatie onderzoek is opgeleverd. GS hebben besloten dat gemeenten het voortouw nemen om bestemmingsplannen te maken waardoor de kosten voor dit onderwerp lager uitvallen dan eerder begroot. Er wordt €185.000 afgeraamd. Voor de proceskosten was € 200.000 geraamd, de uiteindelijke proceskosten vallen hoger uit dan geraamd omdat er diverse onderzoeken zijn uitgevoerd door externe partijen in het kader van het Masterplan Wonen, de kasraming wordt met € 220.000 verhoogd. Voor het verlenen van subsidies was een kasraming opgenomen van € 900.000. Omdat de aanvragen voor de UVR Woonakkoorden minder zijn dan verwacht wordt de kasraming afgeraamd met € 140.000.	Lasten Onttrekking	- 105 V 105 N

3.5.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	Van het Rijk is een bijdrage ontvangen voor de versnelling van de woningbouw. Deze wordt ingezet voor subsidieverlening aan de gemeente Amsterdam. De totale subsidie van € 6,1 miljoen wordt dit jaar verleend. Maar de prestaties die er dit jaar tegenover staan zijn € 3 miljoen. Daarom wordt dit nu als lasten en baten geraamd.	Lasten Baten	3.000 N -3.000 V
RESV	Reserve Woningbouw Voor de proceskosten waren dit jaar geen uitgaven begroot, maar er zijn wel kosten gemaakt onder andere voor de bouwambassadeur, de secretaris van de bouwambassadeur en enkele opdrachten. Hiervoor wordt een kasraming opgenomen van € 227.000. Voor de subsidie op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling voor Amsterdam School of Real Estate, opleiding Integrale gebiedsontwikkeling, wordt een kasraming opgenomen van €99.000. Voor de UVR versnellen woningbouw was een kasraming opgenomen van €	Lasten Onttrekking	-719 V 719 N

	1,145 miljoen. De meeste aanvragen voor deze subsidie worden pas eind van het jaar verwacht en dan vindt de verlening pas plaats in 2022, vandaar dat deze kasraming naar beneden wordt bijgesteld met € 1,045 miljoen.		

Capaciteitskosten programma 3 Ruimte en Water

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	-9 V

Programma 4 Bereikbaarheid

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
	Lasten	261.566	-15.951	245.615
	Baten	- 5.584	- 17.930	- 23.514
	Saldo van baten en lasten	**255.982**	**-33.881**	**222.101**
	Stortingen			
4.1.1	*Resv. Mobiliteitsbeleid*	1.505	0	1.505
4.1.2	*Resv. Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden*	26.651	13.020	39.671
4.1.2	*Resv. Verleende subsidies operationeel doel 4.1.2.*	0	4.093	4.093
4.2.1	*Resv. Kaplst. Wegen*	0	2.182	2.182
4.2.1	*Resv. Kaplst. OV*	0	20.292	20.292
4.2.1	*Resv. Ontwikkeling provinciale infrastructuur*	20.024	0	20.024
4.3.2	*Resv. Groot onderhoud wegen*	18.518	0	18.518
4.3.2	*Resv. Kaplst Kunstwerken*	0	0	0
4.3.2	*Resv. Investeringen Kunstwerken*	0	0	0
4.3.3	*Resv. Kapls. Vaarwegen*	0	0	0
4.3.3	*Resv. Groot onderhoud Vaarwegen*	6.000	0	6.000
4.4.2	*Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit*	511	0	511
4.4.2	*Resv. Kaplst. Innovatieprojecten mobiliteit*	7.121	0	7.121
4.5.1	*Resv. OV projecten*	51.577	0	51.577
	Onttrekkingen			
4.1.1	*Resv. Mobiliteitsbeleid*	-2.269	269	-2.000
4.1.2	*Resv. Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden*	-64.869	6.404	-58.465
4.1.2	*Resv. Verleende subsidies operationeel doel 4.1.2.*	0	-495	-495
4.2.1	*Resv. Kaplst. Wegen*	-116.137	0	-116.137
4.2.1	*Resv. Kaplst. OV*	-28.716	0	-28.716
4.2.1	*Resv. Ontwikkeling provinciale infrastructuur*	-36.261	-22.374	-58.635
4.3.2	*Resv. Groot onderhoud wegen*	-28.454	8.485	-19.969
4.3.2	*Resv. Kaplst Kunstwerken*	-29.009	0	-29.009
4.3.2	*Resv. Investeringen. Kunstwerken*	-6.302	0	-6.302
4.3.3	*Resv. Kapls. Vaarwegen*	-1.420	0	-1.420
4.3.3	*Resv. Groot onderhoud Vaarwegen*	-6.413	284	-6.129
4.4.2	*Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit*	-13.888	2.498	-11.390
4.5.1	*Resv. OV projecten*	-54.194	1.448	-52.746
	Totaal mutaties reserves	-256.025	36.106	-219.919
	Programma Resultaat	**-43**	**2.225**	**2.182**

4.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve Mobiliteitsbeleid:</u> De uitgaven vanuit de reserve mobiliteitsbeleid worden met € 29.000 naar beneden bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt door onderstaande bijstellingen: · € 100.000 minder uitgaven voor studiekosten Mobiliteitsbeleid algemeen. De geraamde uitgaven waren gebaseerd op een grove inschatting en pakken in de praktijk lager uit. · € 100.000 minder uitgaven Inkoop data veilige infrastructuur. Door gunstige aanbesteding van de opdracht. · € 100.000 minder uitgaven Onderzoek Coalitieakkoord Duurzaam doorpakken. De beoogde onderzoeken naar de Houtribdijk en doortrekken NZ-lijn worden afgedaan met enkel ambtelijke inzet en/of liften mee op andere trajecten. Voorstel in voorbereiding om deze middelen in te gaan zetten voor werkgeversaanpak Noord-Holland Noord (NHN) in 2021 en 2022. · € 270.000 meer uitgaven voor Bouwen aan bereikbaarheid (Slim & Duurzaam). De verhoogde uitgave wordt veroorzaakt door extra onderzoeken uitgevoerd voor de ZWASH corridor op basis van het advies van de nationale commissie groeifonds. De provincie heeft in 2021 een uitgestelde betaling uit 2020 ontvangen van € 240.000. Hierdoor kan van de verhoogde uitgaven ad € 270.000 een bedrag van € 240.000 gedekt worden vanuit deze bijdrage derden. Het resterende deel ad € 30.000 wordt gedekt uit de reserve. Deze ruimte in de reserve wordt gevonden in niet tot besteding komend budget voor Onderzoek Coalitieakkoord Duurzaam doorpakken, zie vorige bullet. Een voorstel wordt voorbereid om ten laste van deze dekking in totaal € 250.000 in te zetten voor de werkgeversaanpak NHN, waarvan de resterende € 220.000 in 2022. · Overige wijzigingen < € 100.000	Lasten Baten Onttrekking	-29 V -240 V 269 N

4.1.2Mobiliteitsbeleid uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	€ 100.000 minder uitgaven voor het programma MRA Elektrisch vervoeren (MRA-E). Vertraagde instroom en wisseling van medewerkers leidt tot lagere salariskosten. Hier staat eenzelfde verlaging van bijdrage derden tegenover.	Lasten Baten	- 100 V 100 N
RESV	<u>Reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden</u> *Infrastructuur - € 7,9 miljoen (verlaging):* · € 2.248.000 minder uitgaven voor de Uitvoeringsregeling Kleine infrastructuur. In 2021 zijn voor € 2,0 miljoen minder subsidieaanvragen gedaan. Verder zijn voor € 248.000 aan afrekeningsverschillen (lager vastgestelde subsidies) van voorgaande subsidiejaren.	Lasten Baten Onttrekking Storting	-9.796 V -206 V 5.909 N 4.113 N

	· € 2.075.000 minder uitgaven voor de subsidie Aansluiting A9 Heiloo. De subsidie zal een jaar later in 2022 worden verleend. · € 215.000 minder uitgaven Uitvoeringsregeling Veilige uitwegen Noord-Holland 2021. Vanwege capaciteitsgebrek is geen actieve communicatie verricht van PNH naar potentiële aanvragers. · € 240.000 minder uitgaven voor een aanvullende subsidie project Zaanbrug in verband met verduurzaming. De subsidie zal een jaar later in 2022 worden verleend. · € 3,1 miljoen minder uitgaven voor het programma OV SAAL (Schiphol – Amsterdam – Almere – Lelystad). Vertragingen op de volgende onderdelen: o Transformatie-locatie fietsenstalling en aanpassing Stationsweg te Bussum door coronamaatregelen. o Regionale fietsnetwerken, doordat de visie nog niet is afgerond. o Uitvoering kleine spoorbomen Hilversum schuift door naar 2022. *Fietsinfrastructuur € 517.000 (verhoging):* · € 111.000 meer subsidie-uitgaven voor het Regionale fietsnetwerken. Deze uitgave was gepland voor 2020, maar komt in 2021 tot besteding. · € 406.000 meer uitgaven Fiets filevrij. Deze uitgave voor doorfietsroute Haarlem-Amsterdam (F200) was gepland voor 2020, maar komt in 2021 tot besteding. *Openbaar vervoer - € 2,4 miljoen (verlaging):* · Omdat de beoogde subsidie voor het project HOV Huizen hoger is dan € 1,5 miljoen, moeten de uitgaven toegerekend worden aan de jaren waarin de prestatie voor deze subsidie geleverd wordt en niet in het jaar dat de subsidie verleend wordt. Daarom wordt de € 2,2 miljoen dat hiervoor geraamd was in 2021 van de begroting afgehaald. In plaats hiervan begroten we een overheveling van € 2,2 mln. van de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden naar de nieuw in te stellen reserve 'Verleende subsidies operationeel doel 4.2.1'. · Omdat de beoogde subsidie voor het projecten Uithoornlijn hoger is dan € 1,5 miljoen, moeten de uitgaven toegerekend worden aan de jaren waarin de prestatie voor deze subsidie geleverd wordt en niet in het jaar dat de subsidie verleend wordt. Het bedrag voor de te verlenen subsidie van € 1,9 mln. wordt daarom overgeheveld naar de nieuw in te stellen reserve 'verleende subsidies operationeel doel 4.2.1.'. De verwachte lastneming in 2021 bedraagt € 495.000. Het restant bedrag van € 1,4 mln. dat als last in 2021 geraamd was wordt in 2021 van de begroting afgehaald en blijft beschikbaar in de reserve verleende subsidies voor de toekomstige lastneming. · € 900.000 meer uitgaven voor de Uitvoeringsregeling verbetering toegankelijkheid bushaltes 2021. Op basis van voorliggende subsidieaanvragen is de verwachting dat het gehele beschikbare budget van € 2,0 miljoen in 2021 kan worden besteed, wat meer is		

	dan verwacht. · € 400.000 meer uitgaven voor het programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland: Zandvoort. Van deze uitgaven wordt € 206.000 gedekt vanuit bijdragen derden en € 194.000 vanuit de reserve). Een deel van de werkzaamheden verschoven van 2020 naar 2021, waardoor de uitgaven nu worden verhoogd op basis van de voorlopige (eind)afrekening. · € 352.000 minder uitgaven voor het project Zuidas OV-terminal. Bijstelling te verlenen subsidiebedrag op basis van het actuele indexcijfer voor 2021. Ter info: de verleende subsidie in 2021 bedraagt € 28,8 miljoen. In tegenstelling tot de subsidies Uithoornlijn en HOV Huizen wordt dit bedrag niet overgeheveld naar de reserve Verleende subsidie, omdat in de overeenkomst is afgesproken dat de provincie verspreid over drie jaar haar bijdrage beschikbaar stelt (waarbij géén koppeling naar de geleverde prestaties is opgenomen). · € 233.000 meer uitgaven voor het project HOV A9. Bijstelling kasraming op basis van realisatie en nog af te rekenen indexering onderdoorgang Schiphol en bus afrit.		
RESV	<u>Reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden - Boerenverdrietsluis</u> De provincie is voornemens om een subsidie te verlenen aan de gemeente den Helder voor de boerenverdrietsluis. De planning is dat deze subsidie in 2023 verleend zal worden. Daarom wordt dit bedrag dat nu nog als uitgave op de begroting voor 2021 stond gestort in de reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden. Zie ook operationeel doel 4.3.3	Storting	13.000 N

4.2.1 Studies voor infrastructuur uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	<u>Reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur € 947.000 (meer uitgaven):</u> · € 838.000 meer uitgaven aan kleine infrastructurele verbeteringen (KIV) Voor project P+R Getswoude. Deze uitgaven wordt voor € 711.000 gedekt vanuit een bijdrage derden (vervoerregio) en voor € 127.000 vanuit de reserve. De uitvoering van het project (en daarmee bijdrage VRA) is een jaar doorgeschoven naar 2021 · € 300.000 meer uitgaven voor Uitvoeringsprogramma Maatregelen Krommenie - Assendelft. Op basis van het vaststellingsbesluit GS medio 2021. · € 275.000 minder uitgaven voor het programma Onderdoorgang Broek in Waterland. Door een vertraagde start, schuift een deel van de uitgaven door naar 2022. We ontvangen € 150.000 meer aan bijdragen van derden voor dit programma dan eerder begroot. · € 245.000 meer uitgaven voor HOV Noordwijk-Schiphol. Extra onderzoek noodzakelijk. · € 200.000 minder uitgaven studiekosten iMPI. Vertraging die is opgetreden bij enkele projecten, waardoor geraamde inzet in de planfase later dan gepland tot besteding komt. · € 158.000 minder uitgaven voor Bereikbaarheid Gooi en Vechtstreek.	Lasten Baten Onttrekking Storting	947 V -990 V - 22.374 V 22.474 N

	We ontvangen € 100.000 meer aan bijdrage derden voor dit programma dan eerder begroot. <u>Overheveling reserves</u> Er wordt € 22,5 miljoen overgeheveld vanuit de reserve ontwikkeling provinciale infrastructuur naar de volgende kapitaallasten reserves: • Reserve kapitaallasten weginfrastructuur (€ 2,2 mln.) • Reserve kapitaallasten OV-infrastructuur (€ 20,3 mln.) Dit op basis van het verwachte investeringsvolume in 2021 van realisatieprojecten in het iMPI.		

4.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	In de begroting is rekening gehouden met verhaalbare schades. De ramingen zijn gebaseerd op ervaringscijfers over een langere periode. Omdat in 2021 tot op heden minder verhaalbare schades hebben plaatsgevonden, wordt nu voorgesteld om het budget af te ramen met € 319.000	Lasten Baten	-319 V 361 N
BN	De uitgaven en inkomsten van projecten derden zijn gewijzigd vanwege vertragingen in projecten door Stikstofproblematiek, vertraging in de Ruimtelijk Ordening procedures en actualisatie van ramingen.	Lasten Baten	- 3.866 V 3.866 N
RESV	<u>Reserve Groot onderhoud wegen</u> De uitgaven voor het groot onderhoud aan de provinciale wegen worden met € 8,5 mln. naar beneden bijgesteld van € 27 mln. naar € 18,5 mln. Dit in verband met vertragingen in verschillende projecten. Hierdoor wordt in 2021 ook € 8,5 mln. minder onttrokken uit de reserve groot onderhoud wegen.	Lasten Onttrekking	- 8.542 V 8.542 N

4.3.3Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	<u>Schades vaarwegen > 50k</u> In de begroting is rekening gehouden met verhaalbare schades. De ramingen zijn gebaseerd op ervaringscijfers over een langere periode. Omdat in 2021 tot op heden minder verhaalbare schades hebben plaatsgevonden, wordt nu voorgesteld om het budget af te ramen.	Lasten	-150 V
RESV	<u>Uitgestelde intentie Boerenverdrietsluis</u> De realisatie van subsidie met betrekking tot de Boerenverdrietsluis vind niet in 2021 plaats en schuift door naar 2022.	Lasten	- 13.000 V
BN	Dit betreft een administratieve correctie op de aan de exploitatie toe te rekenen baten en lasten vanuit de projecten voor derden vaarwegen. Deze worden op 0 gezet.	Lasten Baten	-12.211 V 12.211 N

RESV	De provincie is voornemens om een subsidie te verlenen aan de gemeente den Helder voor de boerenverdrietsluis. De planning is dat deze subsidie in 2023 verleend zal worden. Daarom wordt dit bedrag dat nu nog als uitgave op de begroting voor 2021 stond gestort in de reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden. Zie ook operationeel doel 4.1.2	Lasten	- 13.000V
RESV	Reserve Groot onderhoud vaarwegen De uitgaven voor het groot onderhoud aan de provinciale vaarwegen worden met € 0,3 mln. naar beneden bijgesteld van € 4,8 mln. naar € 4,5 mln. Dit in verband met vertragingen in verschillende projecten. Hierdoor wordt in 2021 ook € 0,3 mln. minder onttrokken uit de reserve groot onderhoud vaarwegen.	Lasten Onttrekking	-284 V 284 N

4.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Voor netwerkmanagement en verkeerskundig beheer wordt per saldo een budgettoename van € 857.500 verwacht De hogere lasten van in totaal € 1.240.500 betreffen de volgende mutaties per product: • Vast onderhoud wegen: Afkoopsom RWS € 600.000. De overeenkomst tot regeling van het beheer en eigendom als gevolg van de realisatie van het project N23 Westfrisiaweg met Rijkswaterstaat, betreft het vastleggen van de verdeling van het beheer en onderhoud van het areaal nabij de aansluiting. De eenmalige afkoopsom is voor het beheren en onderhoud van het areaal en de eenmalige (afkoop) bijdrage aan de gerealiseerde geluidschermen op de gronden van RWS. • Gladheidsbestrijding wegen: Hogere uitgaven gladheidsbestrijding (€ 850.000) ; als gevolg van de externe weersomstandigheden is er begin 2021 meer gestrooid (oa. extra zout aankoop). • Dynamisch verkeersmanagement wegen: De transitie in het netwerkmanagement van de huidige situatie naar de V-MaaS (mobility as a service) oplossing heeft vertraging opgelopen. Daarom worden voor het lopend jaar lagere lasten van € 2.1 mln. voorzien. Voor het eerder toegekende meerjarige (incidentele) budget VMAAS t/m 2023 betekent dit, dat bij de volgende begroting in de meerjarenraming, dit bedrag van € 2.1 mln. weer zal worden opgenomen voor de resp. jaren. • Vast onderhoud vaarwegen: Bij de realisatie van de N23 Westfrisiaweg is voor de toename van het areaal van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), met waterlopen en natuurvriendelijke oevers, in 2021 een overeenkomst tot regeling van het beheer en onderhoud tussen HHNK en de provincie afgesloten. De PNH betaalt een eenmalige afkoopsom van € 900.000 voor de jaarlijkse beheer- en	Lasten Baten	1.241 N -383 V

	onderhoudskosten van € 30.000 voor een periode van 30 jaar. • Dynamisch verkeersmanagement (DVM) vaarwegen: Doordat vertraging in de aansluiting van objecten op de bediencentrale is ontstaan zou er een meerjarige renteclaim ontstaan met de opdrachtnemer. Door afstemming over en aanpassing van de betalingsregeling is dit afgewend. Dit heeft als consequentie dat toekomstige uitgaven naar voren zijn gehaald waardoor er in 2021 een overschrijding van € 850.000 ontstaat. Bij de volgende begroting zal deze verschuiving van de lasten in de jaren worden aangepast in de meerjarenraming. • Onderhoud Tunnels en Aquaducten: In verband met beschadigingen aan de tunnels door sneeuw en vorst zijn er aanvullende herstelkosten aan het asfalt € 200.000; De hogere baten van in totaal € 383.000 betreffen de volgende mutaties per product: • Verkeersmanagement: De Provincie is een bedrag van € 250.000 door het Rijk toegezegd vanuit de tijdelijke stimuleringsregeling specifieke uitkering veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van verkeersinfrastructuur (SPUK). • Leges vaarwegen: Meer baten € 120.000 (o.a door frequenter gebruik aanlegplaatsen).		

4.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit doorvoeren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	De uitgaven van de incidentele specifieke uitkering 'iDiensten fase 3' komen niet geheel tot besteding in 2021 en worden uitgesmeerd over 2021 en 2022.	Lasten Baten	-414 V 414 N
RESV	<u>Reserve innovatieprojecten mobiliteit</u> De uitgaven in 2021 aan innovatieprojecten mobiliteit worden met € 2,5 mln. naar beneden bijgesteld. Het betreffen de volgende wijzigingen: • Smart mobility: - € 1.915.000: Door technische problemen gaat de uitrol van de iVRI veel trager dan gedacht. Ook de projecten met Nissan hebben vertraging opgelopen. Een en ander is nog versterkt door de coronacrisis. • Circulaire provinciale infrastructuur: - € 281.000 De start van het project is verschoven van medio 2021 naar begin 2022. • Solarroad 2e fase: - € 132.000 De samenwerkende partijen in het innovatieproject 'Licht Verkeer', TNO-PNH-SCW zetten dit voort, mede met gebruikmaking van de resultaten van het EU- Interregproject 'Rolling Solar'. Hiermee rekening houdend wordt de planning opgeschoven, waardoor uitgaven worden uitgesteld. • Overige bijstellingen < € 100.000	Lasten Onttrekking	-2.498 V 2.498 N

4.5.1 OV concessies beheren en verlenen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	€ 8.657.000 meer uitgaven voor OV-concessies. Door verlening van de Bijzondere vergoeding Openbaar Vervoer (BVOV) in verband met corona naar de concessiehouder Connexxion. Dit bedrag bestaat voor € 1.268.000 uit afrekening 2020 (resterende 20%) en 7.389.000 voorschot 2021. € 8.657.000 meer bijdragen derden voor Openbaar Vervoer concessie. Door doorsluizen ontvangen Bijzondere vergoeding Openbaar Vervoer (BVOV) van het Rijk in verband met corona.	Lasten Baten	8.657 N -8.657 V
RESV	<u>Reserve Projecten Openbaar Vervoer</u> De uitgaven zijn verlaagd met € 1,4 miljoen. o OV-projecten € 80.000 (verhoging) ▪ € 230.000 meer uitgaven voor Zero Emissie (ZE) laadinfrastructuur Hoorn – Alkmaar – Castricum door het naar voren halen van investeringen naar 2021; ▪ € 100.000 minder uitgaven voor marketing door vertraging als gevolg van corona; ▪ € 50.000 minder uitgaven voor buurtbussen door (gedeeltelijke) verlenging onderhoud in plaats van vervanging. o OV-concessie € 1.5 miljoen (verlaging) ▪ € 1,5 miljoen minder uitgaven voor OV-concessie. Door lagere index en aanpassing bus-uren G+V nieuw concessie (herberekening op basis van actuele opgave Connexxion subsidie beschikkingsaanvraag).	Lasten Onttrekking	-1.448 V 1.448 N

Capaciteitskosten programma 4 Bereikbaarheid

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	1.939 N

Programma 5 Groen

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
	Lasten	111.061	-16.729	94.332
	Baten	- 5.801	193	- 5.608
	Saldo van baten en lasten	**105.259**	**-16.536**	**88.723**
	Stortingen			
5.1.1	*Resv. Groen*	*73.592*	*1.250*	*74.842*
5.1.1	*Resv. Kaplst. Groen*	*51*	*0*	*51*
5.1.1	*Resv. Verleende subsidies operationeel doel 5.1.1*	*0*	*1.900*	*1.900*
5.1.2	*Resv. Groene Uitweg*	*107*	*0*	*107*
5.1.3	*Resv. Oostelijke vechtplassen*	*638*	*0*	*638*
5.1.4	*Resv. Laag Holland*	*252*	*0*	*252*
5.2.1	*Resv. Uittreding Goois natuurreservaat*	*0*	*0*	*0*
5.3.2	*Resv. Landschap*	*2.500*	*0*	*2.500*
5.3.3	*Resv. Cofinanciering Waddenzee*	*3.120*	*0*	*3.120*
	Onttrekkingen			
5.1.1	*Resv. Groen*	*-53.827*	*15.302*	*-38.525*
5.1.1	*Resv. Kaplst. Groen*	*-70*	*0*	*-70*
5.1.1	*Resv. Verleende subsidies operationeel doel 5.1.1*	*0*	*-621*	*-621*
5.1.2	*Resv. Groene Uitweg*	*-6.438*	*253*	*-6.185*
5.1.3	*Resv. Oostelijke vechtplassen*	*-1.840*	*785*	*-1.055*
5.1.4	*Resv. Laag Holland*	*-329*	*-20*	*-349*
5.2.1	*Resv. Uittreding Goois natuurreservaat*	*0*	*0*	*0*
5.3.2	*Resv. Landschap*	*-2.800*	*740*	*-2.060*
5.3.3	*Resv. Cofinanciering Waddenzee*	*-3.274*	*2.228*	*-1.046*
	Totaal mutaties reserves	11.682	*21.817*	*33.499*
	Programma Resultaat	**116.942**	**5.281**	**122.224**

5.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	We verwachten dit jaar een relatief hoge verkoopopbrengst SGG-gronden (Strategische Gronden Groen, voormalig BBL en PASO, zie ook Operationeel Doel 3.4.5). De verwachte baten zijn € 1,5 mln. hoger dan eerder begroot en daarom wordt ook de storting in de reserve Groen met eenzelfde bedrag begroot. Raming van de SPUK middelen voor het Programma Natuur (€ 100.000)	Lasten Baten Storting	100 N -100 V 1.475 N
RESV	<u>Reserve Groen</u> De uitgaven vanuit de reserve groen worden met € 16 miljoen naar beneden bijgesteld. Enkele oorzaken van deze wijziging: • Er schuiven subsidies door naar 2022. • We verwachten minder proceskosten te maken voor het Regiebureau NNN. • Een aantal werkzaamheden voor de PAS schuiven door naar 2022. • De uitvoering van project GV24 De Kampen is een jaar vertraagd door tegenslagen in de planvoorbereiding. • Als gevolg van de actualisatie van het kasritme van project GV48 Voltooiing Groene Schakel zijn de begrote uitgaven naar beneden bijgesteld en wordt dit doorgeschoven naar 2022. • Het project het Hol is deels doorgeschoven naar 2022 omdat de besluitvorming over het inrichtingsplan meer tijd in beslag heeft genomen. Voor aanvullende capaciteit t.b.v. het Regiebureau NNN wordt € 723.000. onttrokken aan de reserve Groen Een deel van de baten van project GV48 Voltooiing Groene Schakel worden pas in 2022 wordt verwacht (€ 225.000).	Lasten Baten Onttrekking Storting	-15.302 V 225 N 15.302 N - 225 V
	<u>Wijziging subsidieverlening reserve Groen</u> Omdat de beoogde subsidie aan AGV / Waternet voor de Defosfatering van fosfaatrijk inlaatwater en het afkoppelen agrarische gebieden t.b.v. waterkwaliteit in de Oostelijke Vechtplassenhoger groter in omvang is dan € 1,5 miljoen, moeten de uitgaven toegerekend worden aan de jaren waarin de prestatie voor deze subsidie geleverd wordt en niet in het jaar dat de subsidie verleend wordt. Daarom wordt de € 1,9 miljoen die hiervoor geraamd was in 2021 van de begroting afgehaald. In plaats hiervan begroten we een overheveling van € 1,9 mln. van de reserve Groen naar de nieuw in te stellen reserve 'Verleende subsidies operationeel doel 5.1.1' De verwachte lastneming in 2021 bedraagt € 621.000. Dit bedrag wordt onttrokken aan de nieuw ingestelde reserve.	Lasten Storting Onttrekking	-1.279 V 1.900 N -621 V

5.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	Reserve Groene Uitweg Als gevolg van de actualisatie van het kasritme van de projecten Groene uitweg zijn de begrote uitgaven naar beneden bijgesteld, met name doordat de risicoreservering t.b.v. de dwarsligger faunapassage Rondje Naardermeer is komen te vervallen.	Lasten Onttrekking	-253 V 253 N

5.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	Reserve Oostelijke Vechtplassen De verwachte uitgaven vanuit de reserve OVP (Oostelijke Vechtplassen) is geactualiseerd. Het verschil wordt veroorzaakt doordat bij de meeste projecten de capaciteitskosten niet meer meetellen terwijl die hier wel geraamd waren. Hiernaast blijken proceskosten bij projecten in 2021 uitgesteld te worden, dit deels door Corona.	Lasten Onttrekking	-866 V 866 N

5.1.4 Gebiedsprogramma Laag Holland uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Deze baten en lasten hebben betrekking op een wijziging in de raming van de uitgaven uit de SPUK middelen voor Vitaal Platteland.	Lasten Baten	-436 V 436 N

5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Bij de 2e Begrotingswijziging 2021 hadden wij een indexering toegepast op het budget voor onze participantenbijdrage voor de recreatieschappen (overgeboekt vanuit de stelpost prijsstijging), inmiddels blijkt dit budget toch niet nodig te zijn voor dit jaar en kan het terug naar de algemene middelen.	Lasten	-99 V

5.2.3 Uitvoering geven aan de wet natuurbescherming

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Bijstelling bedrag van de te ontvangen leges voor Wet Natuurbescherming, dit op basis van gerealiseerde opbrengsten.	Baten	-200 V

5.2.4 Tegemoetkoming faunaschade uitkeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)

NBN	Het voor Faunaschade in 2021 beschikbare budget à € 6 miljoen blijkt, op basis van een op verzoek van de provincie door het Faunafonds verstrekte actualisatie van de schade in het schadejaar 2021, onvoldoende. Middels deze claim wordt extra budget geraamd om alle tot nu toe in kaart gebrachte schade aan agrarische ondernemers (na aftrek van het eigen risico) te kunnen vergoeden, waarbij opgemerkt dient te worden dat in de actualisatie van de schade nog een zekere mate van onzekerheid zit. Nog niet alle schade is getaxeerd, het schadeseizoen is nog niet ten einde en agrariërs kunnen na taxatie nog bezwaar en beroep aantekenen.	Lasten	3.667 N

5.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	Deze baten en lasten hebben betrekking op een wijziging in de raming van de uitgaven uit de SPUK middelen voor Impuls Veenweiden	Lasten Baten	102 N -102V
RESV	<u>Reserve Landschap</u> De verwachte uitgaven vanuit de Reserve Landschap worden met € 840.000 verlaagd. Hieraan ligt ten grondslag dat voor o.a. het project Herstel Liniedijken en voor de inhuur van een projectleider geldt, dat de hiervoor benodigde budgetten intern worden overgeheveld. Derhalve hoeven deze niet te worden gedekt vanuit de reserve. Hiernaast verwachten we op dit moment minder aanvragen voor de Uitvoeringsregeling Westeinderscheg.	Lasten Onttrekking	-840 V 840 N
RESV	<u>Overheveling reserves</u> Vanuit de reserve Landschap wordt € 100.000 naar de Reserve Stelling van Amsterdam (operationeel doel 6.4.2) overgeheveld ten behoeve van de Liniedijken.	Onttrekking	-100 V

5.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	<u>Reserve Cofinanciering Waddenzee</u> De verwachte uitgaven vanuit de reserve Cofinanciering Waddenzee worden naar beneden bijgesteld. Het aantal projecten dat subsidie heeft aangevraagd voor de Uitvoeringsregeling Cofinanciering Waddenfonds is minder dan vooraf ingeschat.	Lasten Onttrekking	-2.228 V 2.228 N

Capaciteitskosten programma 5 Groen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma’s.	Lasten	538 N

Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
	Lasten	50.781	-8.046	42.735
	Baten	- 7.977	3.191	- 4.786
	Saldo van baten en lasten	**42.804**	**-4.855**	**37.949**
	Stortingen			
6.4.1	*Resv. Monumenten*	5.751	0	5.751
6.4.2	*Resv. SvA/NHW Werelderfgoed*	3.150	100	3.250
6.5.1	*Resv. Herstructurering bedrijfsterreinen*	2.500	0	2.500
6.5.2	*Resv. MKB*	3.750	0	3.750
6.5.4	*Resv. Duurzame landbouw*	0	500	500
6.5.5	*Resv. Europese projecten landbouwsubsidies*	5.000	1.000	6.000
	Onttrekkingen			
6.4.1	*Resv. Monumenten*	-6.652	0	-6.652
6.4.2	*Resv. SvA/NHW Werelderfgoed*	-1.099	852	-247
6.5.1	*Resv. Herstructurering bedrijfsterreinen*	-6.069	829	-5.240
6.5.2	*Resv. MKB*	-5.347	600	-4.747
6.5.4	*Resv. Duurzame landbouw*	0	0	0
6.5.5	*Resv. Europese projecten landbouwsubsidies*	-1.195	-280	-1.475
	Totaal mutaties reserves	-210	3.601	3.391
	Programma Resultaat	**42.594**	**-1.255**	**41.340**

6.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Conform het GS besluit Proposities voorjaar 2021 noodfonds sociale infra NHN en MRA (1400571/1685523) worden de in 2021 teruggevorderde gelden van Subsidies Noodfonds die in 2020 zijn verleend zijn, opnieuw ingezet voor deze regeling. Voor 2021 zal € 92.000 opnieuw worden ingezet	Lasten	92 N
UI	Uitgestelde intentie Noodfonds Cultuur Conform het GS besluit Proposities voorjaar 2021 noodfonds sociale infra NHN en MRA (1400571/1685523) zal het restant van de lager vastgestelde subsidies in 2021 worden overgeheveld naar 2022 om daar opnieuw te kunnen worden ingezet.	Lasten	-331 V

BN	De specifieke uitkering cultuur i.v.m. schade door NH gesubsidieerde instellingen kan voor € 139.000 ingezet worden. De provincie had hiervoor € 392.000 euro ontvangen van het rijk hierbij wordt het restant van 253.000 gecorrigeerd.	Lasten Baten	-253 V 253 N

6.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Als gevolg van corona is de opdracht klimaatadaptie niet doorgegaan.	Lasten	-155 V

6.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Vanuit de regeling specifieke uitkering i.v.m. schade door NH gesubsidieerde instellingen, is voor Huis van Hilde compensatie beschikbaar.	Baten	-63 V
UI	Uitgestelde intentie Kaap Skil Als gevolg van de Corona-crisis zijn de plannen van Kaap Skil bijgesteld. Het museum stond in de startblokken om de fondsenwerving op te starten voor masterplan “Texel en de wereldzeeën. Museum Kaap Skil vernieuwt” toen de Corona-crisis uitbrak. De ambitie om het museum internationaal op de kaart te zetten als thuisbasis voor dé Palmhoutwrakcollectie is onverminderd, alleen zal de fasering anders verlopen. Het totaal van 1 miljoen wordt in 2022 beschikbaar gesteld, derhalve wordt de 260.000 euro die voor 2021 stond verschoven naar 2022.	Lasten	-260V

6.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Onderzoeken i.v.m. verduurzaming zijn door corona niet doorgegaan.	lasten	- 152 V

6.4.2UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Het Gemeenschappelijk orgaan wordt pas per 1 januari 2022 opgericht. Dit is efficiënter dan een oprichting halverwege het jaar. Daarnaast is het eerste deel van gebiedsanalyses later opgeleverd dan gepland, het was meerwerk en ingewikkelder om ze op te stellen, waardoor de planning vertraagd is. Daarnaast zijn enkele kleine activiteiten vanwege corona niet doorgegaan. Hierdoor kan het exploitatiebudget met € 200.000 worden afgeraamd.	Lasten	-200 V

UI	Uitgestelde intentie Subsidie Forteiland Pampus Voor Stichting Forteiland Pampus is een bijdrage ontvangen in de decembercirculaire 2020, bijdrage Erfgoed Deal van € 560.000. Dit is voor 2021 als uitgave begroot binnen operationeel doel 6.4.2, met de intentie de subsidie dit jaar te verlenen. Aangezien er nog een staatsteuntoets moet worden gedaan, verwachten we dat dat deze subsidie pas in 2022 verleend gaat worden.	Lasten	- 560 V
RESV	Reserve Stelling van Amsterdam Voor de subsidie aan Gem Gooise Meren/ Vestigingsplein Muiden op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling is een kasraming opgenomen van €800.000. Maar omdat het plan is gewijzigd en de planning ook nog is gewijzigd door corona, wordt deze subsidie pas volgend jaar verleend.	Lasten Onttrekking	- 852 V 852 N
RESV	Overheveling reserves Vanuit de reserve Landschap (operationeel doel 5.3.2) wordt € 100.000 naar de Reserve Stelling van Amsterdam overgeheveld ten behoeve van de Liniedijken.	Storting	100 N

6.5.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Door latere start van de visie recreatie en toerisme en vertraging op onderdelen van de uitvoering is minder geld uitgegeven.	Lasten	-100V
RESV	Reserve Bedrijfsterreinen De begrote uitgaven vanuit de reserve bedrijfsterreinen voor de regeling HIRB plus worden met 200.000 verlaagd. Verder is vanuit vorige jaren € 629.000 retour ontvangen aan lager vastgestelde subsidies. deze bedragen worden toegevoegd aan de reserve bedrijfsterreinen.	Lasten Onttrekking	- 829 V 829 N

6.5.2Een innovatief klimaat bevorderen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	Dit betreft een administratieve correctie op de begroting omdat een deel van de uitgaven aan de MIT regeling en de bijbehorende bijdrage van het Rijk dubbel in de begroting waren opgenomen.	Lasten Baten	- 3.000 V 3.000 N
RESV	Reserve MKB De verwachte uitgaven vanuit de reserve MKB worden met € 0,6 mln. naar beneden bijgesteld. Het betreffen de volgende wijzigingen: • De uitgaven voor COLNH worden met € 600.000 omlaag bijgesteld. Het blijkt dat voorfinanciering niet nodig is voor de uitvoeringskosten van deze regeling. • De uitgaven voor de MIT regeling worden met € 240.000 omhoog bijgesteld. - T.b.v. bezwaren op R&D projecten 2020 is € 240.000 euro additioneel begroot - Tbv bezwaren MIT haalbaarheidsonderzoek 2020 is € 100.000	Lasten Onttrekking	-600V 600N

	euro additioneel begroot - De MIT additionele uitvoeringskosten zijn bijgesteld. Het blijkt dat de verwachte uitvoeringskosten van € 246.600 euro voor RVO komen te vervallen. • De uitgaven voor het innovatiefestival komen te vervallen i.v.m. corona. Dit leidt tot een verlaging van de begrote uitgaven met 100.000 euro. • Overige bijstellingen < € 100.000		

6.5.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Het budget voor Voedselvisie wordt met 215.000 euro verhoogd. Dit betreft een verschuiving van uitgaven over de tijd en de totale begrote uitgaven t.b.v. de voedselvisie wijzigen dus niet. Wijzigingen t.o.v. de begroting worden veroorzaakt door de aangekondigde subsidies buiten uitvoeringsregeling (begrotingsbehandeling PS oktober 2021): Voedsel Verbindt (uitvoeringsagenda), Lectoraat Bodem en TPC Er wordt € 1 mln van het budget voor de voedselvisie gestort, in de reserve Cofinanciering Europese Landbouwprojecten conform het GS-besluit van 8 juni 2021 voor Europese InnovatiePartnerschappen (EIP). Zie ook operationeel doel 6.5.5	Lasten Lasten	215 N -1.000 V
RESV	<u>Reserve Duurzame Landbouw</u> In voorgaande jaren toegekende projecten voor de glastuinbouw regeling zijn niet doorgegaan, er is 0,5 mln. teruggestort door een subsidieontvanger. Dit bedrag wordt teruggestort in de reserve Duurzame Landbouw.	Lasten Storting	-500 V 500 N

6.5.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	<u>Reserve Europese projecten landbouwsubsidies</u> • Conform GS nota: Wijziging Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord_Holland en openstelling diverse onderdelen van het POP3 2021 (1630835/1630839) wordt € 1 mln. gestort vanuit het budget voor de voedselvisie voor Europese Innovatie Partnerschappen in de reserve Europese landbouw projecten. • Voor de openstelling van Leader wordt € 280.000 aan uitgaven begroot.	Lasten Storting Onttrekking	280 N 1.000 N -280 V

Capaciteitskosten programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	209 N

Programma 7 Financiën en bedrijfsvoering

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
Lasten	80.165	-5.518	74.647
Baten	- 455.051	- 7.789	- 462.840
Saldo van baten en lasten	**-374.886**	**-13.307**	**-388.193**
Stortingen			
7.1.8 Algemene Reserve	*58.736*	*4.198*	*62.934*
7.2.1 Resv. Bedrijfsvoering	*1.553*	*0*	*1.553*
7.2.4 Resv. huisvesting	*0*	*0*	*0*
Onttrekkingen			
7.1.8 Algemene Reserve	*-32.518*	*-42*	*-32.560*
7.2.1 Resv. Bedrijfsvoering	*-2.380*	*722*	*-1.658*
7.2.4 Resv. huisvesting	*-782*	*0*	*-782*
7.2.5 Resv. GO-gelden	*-500*	*100*	*-400*
Totaal mutaties reserves	24.109	4.978	29.087
Programma Resultaat	**-350.777**	**-8.329**	**-359.112**

7.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	In de septembercirculaire van het provinciefonds is opgenomen dat de algemene uitkering met €2,7 miljoen toeneemt. De verklaring hiervoor is het feit dat de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds is toegenomen. Conform de afspraken van het herstelplan van de algemene reserve wordt dit bedrag in 2021 aan de Algemene reserve toegevoegd. Tegenover de hogere inkomsten uit het provinciefonds staat dus een storting in de Algemene Reserve. Zie ook operationeel doel 7.1.8.	Baten	-2.710 V
BN	Decentralisatie-uitkering Regionale Energiestrategieën. In de septembercirculaire van het provinciefonds is aangekondigd dat we een decentralisatie-uitkering ontvangen van € 190.000 voor de Regionale Energie Strategieën. Deze bate is neutraal met de hogere lasten in het programma 2 - klimaat en milieu.	Baten	-190 V
BN	Decentralisatie-uitkering Bodembescherming In het Bestuurlijk Overleg Bodem, waarin het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de decentrale overheden zitting hebben, zijn op 23 september 2020 afspraken gemaakt over doelen en financiering van bodemopgaven in het jaar 2021. Het jaar 2021 is een overbruggingsjaar	Baten	-3.524

	naar nieuwe bestuurlijke afspraken over de bodemopgaven vanaf 2022, als vervolg op het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. In dit kader ontvangt de provincie een decentralisatie-uitkering van €3.524.000. Deze bate is neutraal met de storting in de reserve Bodemsanering in het programma 2 - Klimaat en milieu		

7.1.3 Dividend beheren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	De verwachte opbrengsten uit dividend worden omhoog bijgesteld: • De raming van het dividend van Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) wordt met € 805.000 verhoogd. De dividenden worden conservatief begroot, daar de uitkering van dividend lastig valt in te schatten. • Het dividend van Nederlandse Waterschapsbank (NWB) wordt met € 29.000 verhoogd. De dividenden worden conservatief begroot, daar de uitkering van dividend lastig valt in te schatten. Zo heeft de NWB jarenlang geen dividend uitgekeerd; pas in 2019 is de dividenduitkering hervat (over het boekjaar 2018).	Baten	-834 V

7.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen beheren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	In de jaarrekening 2020 zijn kosten opgenomen waarvoor op dat moment nog geen facturen waren binnengekomen. Het kan voorkomen dat de werkelijke facturen/subsidies afwijken van de opgenomen schatting in de jaarrekening. Dit is het geval in 2021. Deze afrekeningsverschillen ten opzichte van de jaarrekening leiden tot een voordeel van € 2,7 mln.	Lasten	-2.759 V

7.1.7 Stelposten beheren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Het restant van de stelpost prijsstijgingen kan vrijvallen naar de algemene middelen.	Lasten	- 24 V
BN	Op 10 juli 2021 hebben de Bestuurlijke Onderhandelingsdelegatie (BOD) van het IPO en de vakbonden een onderhandelaarsakkoord ondertekend voor een nieuwe cao voor de provinciale sector met een looptijd van 1 januari 2021 tot 1 januari 2022. Hierdoor stijgen de loonkosten met een groter bedrag dan waarmee werd gerekend in de begroting 2021, namelijk € 315.000 extra. Voor de dekking van de hogere dan begrote loonkosten stellen wij voor gebruik te maken van het restant van de stelpost indexering. Jaarlijks wordt deze stelpost geraamd op basis van alle indexeringen zoals die in de Kaderbrief van het betreffende jaar is opgenomen. In de begroting (of bij	Lasten	- 315 V

	een begrotingswijziging) wordt dan het benodigde deel toegevoegd aan het betreffende operationeel doel in de begroting. Als voor één of meerdere producten uiteindelijk een lager bedrag aan indexatie benodigd is dan geraamd op basis van de Kaderbrief-percentages dan blijft op de Stelpost indexering een restant beschikbaar. Voor 2021 is sprake van een restant van € 339.000, zodat het tekort op de loonkostenstijging hieruit gedekt kan worden.		

7.1.8Algemene reserve beheren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	Uit de septembercirculaire van het provinciefonds is gebleken dat de algemene uitkering met €2,7 miljoen toeneemt. De verklaring hiervoor is het feit dat de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds is toegenomen. Conform de afspraken van het herstelplan van de algemene reserve wordt dit aan deze reserve toegevoegd. Dit voordeel is dus neutraal met de ontvangst in het provinciefonds onder 7.1.2 bij deze begrotingswijziging.	Storting	2.710 N
UI	Het totaal van de Uitgestelde intenties bij de laatste begrotingswijziging 2021 bedraagt € 1,5 mln. Dit wordt gestort in de algemene reserve en bij de eerste begrotingswijziging 2022 weer onttrokken aan deze reserve en toegevoegd aan de hiervoor bestemde budgetten.	Storting	1.488 N
BN	In december 2020 heeft de provincie € 41.500 ontvangen van BZK via een decentralisatie-uitkering t.b.v. activiteiten op het gebied van Weerbaar provincie Noord-Holland. Deze middelen zijn bij resultaatbestemming 2020 in de algemene reserve gestort en worden in 2021 onttrokken en uitgegeven.	Onttrekking	- 42 V

7.2.1 Overhead beheren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
NBN	In de jaarrekening 2020 zijn kosten opgenomen waarvoor op dat moment nog geen facturen waren binnengekomen. Het kan voorkomen dat de werkelijke facturen/subsidies afwijken van de opgenomen schatting in de jaarrekening. Dit is het geval in 2021. Deze afrekeningsverschillen ten opzichte van de jaarrekening leiden tot een voordeel op het operationeel doel 'Overhead beheren' in 2021. De belastingdienst heeft rente vergoed over de late vaststelling van de BTW-suppleties.	Lasten Baten	-205 V - 39 V
RESV	<u>Reserve Bedrijfsvoering</u> Medewerkers maken meer gespreid gebruik van de mogelijkheid om thuiswerk-hulpmiddelen aan te schaffen dan geraamd. Een deel van de kosten wordt daarom verwacht in 2022. Een deel van de smartphones van het personeel wordt nog dit jaar vervangen om te voorkomen dat telefoons die in omloop zijn geen (security) updates meer kunnen ontvangen. Voor I-projecten worden lagere kosten gemaakt dan eerder geraamd, onder andere omdat het moeilijk is geschikte medewerkers te vinden voor de	Lasten Onttrekking	-722 V 722 N

	bemensing van specifieke projecten. In de begroting is rekening gehouden met kosten voor het doorvoeren van organisatiewijzigingen. Voor dit jaar zijn minder kosten nodig. Bovenstaande uitgaven worden onttrokken aan de reserve bedrijfsvoering. Doordat nu per saldo voor € 0,7 mln. aan lagere kosten worden geraamd, wordt er ook eenzelfde bedrag minder onttrokken aan de reserve Bedrijfsvoering.		

7.2.2 Bedrijfsvoering realiseren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
BN	• Voor de afwikkeling van de Koepelovereenkomst wordt van de provincie Flevoland een bedrag ontvangen ter compensatie van de capaciteitskosten (€ 410.000). • Provincie-medewerkers worden soms extern gedetacheerd. Hiervoor worden vergoedingen ontvangen. De vergoedingen worden gebruikt om de kosten van vervangend personeel te dekken. De raming van detacheringsopbrengsten en kosten van vervanging is opgehoogd met € 82.000. • Op 10 juli 2021 hebben de Bestuurlijke Onderhandelingsdelegatie (BOD) van het IPO en de vakbonden een onderhandelaarsakkoord ondertekend voor een nieuwe cao voor de provinciale sector met een looptijd van 1 januari 2021 tot 1 januari 2022. Hierdoor stijgen de loonkosten met een groter bedrag dan waarmee werd gerekend in de begroting 2021, namelijk € 315.000 extra. Voor de dekking van de hogere dan begrote loonkosten stellen wij voor gebruik te maken van het restant van de stelpost indexering. Jaarlijks wordt deze stelpost geraamd op basis van alle indexeringen zoals die in de Kaderbrief van het betreffende jaar is opgenomen. In de begroting (of bij een begrotingswijziging) wordt dan het benodigde deel toegevoegd aan het betreffende product. Als voor één of meerdere producten uiteindelijk een lager bedrag aan indexatie benodigd is dan geraamd op basis van de Kaderbrief-percentages dan blijft op de Stelpost indexering een restant beschikbaar. Voor 2021 is sprake van een restant van € 339.000, zodat het tekort op de loonkostenstijging hieruit gedekt kan worden.	Lasten Baten	807 N -492 V

7.2.5 Decentrale arbeidsvoorwaarden uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve GO-gelden De kosten voor het talentbudget worden gedekt vanuit de reserve GO-gelden. Voor 2021 worden lagere kosten verwacht, omdat door de coronacrisis personeel terughoudender is geworden in het volgen van opleidingen.	Lasten Onttrekking	-100 V 100 N

Capaciteitskosten programma 7 Financiën en bedrijfsvoering

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	-2.177 V

Programma 8 Economisch herstel en duurzaamheid

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2021 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2021 na laatste wijziging
	Lasten	14.430	-10.707	3.723
	Baten	- 329	49	- 280
	Saldo van baten en lasten	**14.101**	**-10.658**	**3.443**
	Stortingen			
8.1.1	*Resv. Economisch herstel en duurzaamheid*	*100.000*	*0*	*100.000*
	Onttrekkingen			
8.1.1	*Resv. Economisch herstel en duurzaamheid*	*-14.100*	*10.506*	*-3.594*
	Totaal mutaties reserves	85.900	10.506	96.406
	Programma Resultaat	**100.001**	**-152**	**99.849**

8.1.1 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
RESV	Reserve Economisch herstel en Duurzaamheid Eind vorig jaar is een inschatting gemaakt van uitgaven in 2021 voor de uitvoering van het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. Veel maatregelen waren toen nog niet uitgewerkt, laat staan in werking getreden. We moesten, vanwege de onbekendheid van het verloop van de Coronapandemie, in ieder geval zorgen voor voldoende middelen zodat we niet tegen een tekort zouden aanlopen. Inmiddels zijn we verder en wordt er door de gemeenten, instellingen en bedrijven gebruik gemaakt van de regelingen die zijn vastgesteld. Bijdragen zijn verstrekt of worden aangevraagd en projecten zijn gestart. Kortom: de uitvoering is gestart, maar de uitgaven zoals geraamd vragen een neerwaartse bijstelling van de uitgaven in 2021. Het opstellen van de regelingen en overleg met gemeenten en andere partijen heeft tijd gekost. Niet iedere regeling die van kracht is geworden leidt direct tot veel aanvragen en de bijbehorende uitgaven. Wij hebben in 2021 regelingen vastgesteld waarmee in totaal een bedrag van € 13,15 miljoen is vastgelegd. Omdat een opengestelde regeling niet direct volledig wordt uitgegeven zullen die uitgaven voor een deel in 2022 gaan plaatsvinden en daarom ramen wij de uitgaven voor 2021 af met € 10,5 miljoen.	Lasten Onttrekkingen	-10.506 V 10.506 N

Capaciteitskosten programma 8 Economisch herstel en duurzaamheid

	Financiële ontwikkeling		**Bedrag (x € 1.000)**
CAP	De doorbelasting van de capaciteitskosten naar de operationele doelen is geactualiseerd. Dit leidt tot verschuivingen in de begrote capaciteitskosten tussen de programma's. Het betreft een geactualiseerde verdeling over de programma's.	Lasten	-152 V

4 Bedrijfsvoering

De actualisatie van de verdeling van capaciteitskosten over de programma's heeft effect op het totaal ter beschikking gestelde budget per programma. Deze mutaties zijn daarom bij de programmabudgetten opgenomen.

In het beleid voor capaciteitssturing is afgesproken, dat alle capaciteit inclusief ingehuurde capaciteit in het programma bedrijfsvoering wordt vermeld, inclusief het verdeelpercentage over de programma's.

Wanneer wordt ingehuurd van een programmabudget, wijzigt niet het budget van het operationele doel. Zo'n mutatie is dus niet zichtbaar bij de programma's. Om PS goed te informeren over de totale capaciteit (inclusief inhuur) dat ten laste komt van de programma's en investeringen is deze "paragraaf bedrijfsvoering" opgenomen.

Overigens kan ook de laatste maanden van 2021, na deze begrotingswijziging, nog (incidentele) capaciteit worden "gekocht" ten laste van het budget van het operationele doel. Dit wijzigt niets aan het totaalbedrag van het programma of operationele doel, maar hierdoor kan wel het hieronder vermelde capaciteitspercentage wijzigen.

In de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening zal hierover verantwoording worden afgelegd en zullen totaalbedragen en definitieve percentages waarmee de verdeling heeft plaatsgevonden, worden vermeld, uitgesplitst naar ingehuurde en eigen capaciteit.

Totale Capaciteitskosten	**Capaciteitskosten in de programma's in miljoen €**	**Verdeel percentage**
Programma 1 – Openbaar Bestuur	9,8	8,5%
Programma 2 - Klimaat en Milieu	6,1	5,3%
Programma 3 – Ruimte en Water	10,3	8,9%
Programma 4 – Bereikbaarheid	26,1	22,6%
Programma 5 – Groen	8,2	7,1%
Programma 6 - Economie, Cultuur en Welzijn	5,0	4,3%
Programma 7 – Financiën en bedrijfsvoering	49,7	43,0%
Programma 8 – Economisch herstel en duurzaamheid	0,5	0,4%
Totaal programma's	115,7	100%
Naar investeringen*	15,3	n.v.t.
Totale capaciteitskosten	**131,0**	**100%**

*Capaciteitskosten die ten laste van investeringen worden gebracht, worden niet via een percentage verdeeld.

5 Overzicht begrote mutaties reserves

Begrote mutaties reserve 2021 (x 1.000 euro)

OD	Reserve	Mutatie	BGR 2021	EBW 2021	TBW 2021	LBW 2021	Totaal
1.4.2	Resv. Cofinanciering Europese projecten	Baten	-1.604	0	-1.108	495	-2.217
2.1.3	Resv. Bodemsanering	Baten	-5.169	-2.500	827	275	-6.567
		Lasten	319	0	0	3.524	3.843
2.1.6	Resv. Gezonde Leefomgeving	Baten	-3.400	-374	0	1.544	-2.230
		Lasten	3.300	0	0	200	3.500
2.2.1	Resv. Energietransitie	Baten	-6.484	-2.035	-2.875	1.884	-9.510
		Lasten	10.200	0	0	0	10.200
2.2.2	Resv. Circulaire economie	Baten	-473	0	0	-47	-520
		Lasten	350	1.241	0	0	1.591
2.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	Baten	-375	0	0	0	-375
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	Baten	-3.090	0	-5.459	500	-8.049
		Lasten	100	0	935	0	1.035
3.1.3	Resv. Klimaatadaptatie	Baten	-1.600	0	0	550	-1.050
		Lasten	1.000	0	0	0	1.000
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	Baten	-1.562	0	-652	190	-2.024
		Lasten	1.562	0	0	0	1.562
3.4.1	Resv. OV-fonds	Baten	-5.530	0	0	-350	-5.880
		Lasten	5.000	0	0	0	5.000
	Resv. Verleende subsidies operationeel doel 3.4.1	Lasten	0	0	0	5.500	5.500
3.4.3	Resv. Ontwikkeling Havencomplexen	Baten	-3.929	-4.870	0	2.677	-6.122
		Lasten	0	522	0	0	522
	Resv. Kapitaallasten Havencomplexen	Baten	-140	0	0	0	-140
	Resv. impuls duurzame zeehavens	Baten	0	-522	0	0	-522
3.4.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	Baten	-342	-2.500	0	0	-2.842
	Resv. verleende subsidies operationeel doel 3.4.4	Lasten	0	0	0	1.818	1.818
3.4.5	Resv. afwaardering gronden groen	Lasten	0	0	6.697	0	6.697
3.5.1	Resv. Woonbeleid	Baten	-1.100	-116	-404	105	-1.515
3.5.2	Resv. Woningbouw	Baten	-1.145	-3.170	2.170	719	-1.426
		Lasten	1.200	0	0	0	1.200
4.1.1	Resv. Mobiliteitbeleid	Baten	-1.274	-79	-916	269	-2.000
		Lasten	205	0	1.300	0	1.505
4.1.2	Resv. Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	Baten	-64.857	1.521	-1.532	6.404	-58.465
		Lasten	26.246	-325	730	13.020	39.671
4.1.2	Resv. verleende subsidies operationeel doel 4.1.2.	Baten	0	0	0	-495	-495
		Lasten	0	0	0	4.093	4.093

OD	Reserve	Mutatie	BGR 2021	EBW 2021	TBW 2021	LBW 2021	Totaal
4.2.1	Resv. Kaplst. Wegen	Baten	-2.661	-111.378	-2.098	0	-116.137
		Lasten	0	0	0	2.182	2.182
4.2.1	Resv. Kaplst. OV	Baten	-95	-35.405	6.784	0	-28.716
		Lasten	0	0	0	20.292	20.292
4.2.1	Resv. Ontwikkelen provinciale infrastructuur	Baten	-6.201	-6.285	-23.776	-22.374	-58.635
		Lasten	19.824	0	200	0	20.024
4.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	Baten	-22.500	-2.960	-2.994	8.485	-19.969
		Lasten	15.018	0	3.500	0	18.518
4.3.2	Resv. Kaplst Kunstwerken	Baten	-283	-25.217	-3.509	0	-29.009
		Lasten	1.300	0	-1.300	0	0
4.3.2	Resv. Investeringen Kunstwerken	Baten	-1.300	0	-5.002	0	-6.302
		Lasten	1.800	0	-1.800	0	0
4.3.3	Resv. Kapls. Vaarwegen	Baten	0	0	-1.420	0	-1.420
4.3.3	Resv. Groot onderhoud Vaarwegen	Baten	-4.579	-1.365	-469	284	-6.129
		Lasten	6.000	0	0	0	6.000
4.4.2	Resv. Innovatieprojecten mobiliteit	Baten	-5.170	-3.099	-5.619	2.498	-11.390
		Lasten	352	0	159	0	511
4.4.2	Resv. Kaplst. Innovatieprojecten mobiliteit	Lasten	0	0	7.121	0	7.121
4.5.1	Resv. OV projecten	Baten	-61.614	4.935	2.485	1.448	-52.746
		Lasten	52.484	0	-907	0	51.577
5.1.1	Resv. Groen	Baten	-39.322	0	-14.505	15.302	-38.525
		Lasten	29.095	43.000	1.497	1.250	74.842
5.1.1	Resv. Kaplst. Groen	Baten	-67	0	-3	0	-70
		Lasten	0	0	51	0	51
5.1.1	Resv. Verleende subsidies 5.1.1	Baten	0	0	0	-621	-621
		Lasten	0	0	0	1.900	1.900
5.1.2	Resv. Groene Uitweg	Baten	-4.920	0	-1.518	253	-6.185
5.1.2	Resv. Groene Uitweg	Lasten	107	0	0	0	107
5.1.3	Resv. Oostelijke vechtplassen	Baten	-8.853	0	7.013	785	-1.055
		Lasten	2.058	0	-1.420	0	638
5.1.4	Resv. Laag Holland	Baten	0	-600	271	-20	-349
		Lasten	0	0	252	0	252
5.2.1	Resv. Uittreding Goois natuurreservaat	Lasten	0	0	0	0	0
5.3.2	Resv. Landschap	Baten	-2.800	0	0	740	-2.060
		Lasten	2.500	0	0	0	2.500
5.3.3	Resv. Cofinanciering waddenzee	Baten	-2.765	0	-509	2.228	-1.046
		Lasten	3.120	0	0	0	3.120
6.4.1	Resv. Monumenten	Baten	-6.185	-467	0	0	-6.652
		Lasten	5.751	0	0	0	5.751

OD	Reserve	Mutatie	BGR 2021	EBW 2021	TBW 2021	LBW 2021	Totaal
6.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	Baten	-1.400	-212	513	852	-247
		Lasten	0	0	3.150	100	3.250
6.5.1	Resv. Herstructurering bedrijfsterreinen	Baten	-6.004	0	-65	829	-5.240
		Lasten	2.500	0	0	0	2.500
6.5.2	Resv. MKB	Baten	-4.082	-725	-540	600	-4.747
		Lasten	3.750	0	0	0	3.750
6.5.4	Resv. Duurzame landbouw	Lasten	0	0	0	500	500
6.5.5	Resv. Europese projecten landbouwsubsidies	Baten	-300	-731	-164	-280	-1.475
		Lasten	0	5.000	0	1.000	6.000
7.2.1	Resv. Bedrijfsvoering	Baten	-1.170	0	-1.210	722	-1.658
		Lasten	1.420	0	133	0	1.553
7.2.4	Resv. huisvesting	Baten	-782	0	0	0	-782
7.2.5	Resv. GO-gelden	Baten	-500	0	0	100	-400
8.1.1	Resv. Economisch herstel en duurzaamheid	Baten	0	-14.100	0	10.506	-3.594
		Lasten	0	100.000	0	0	100.000

6 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Toelichting

In de Algemene wet Bestuursrecht is geregeld op welke grondslagen de provincie subsidie kan verstrekken. Naast het subsidiëren op basis van uitvoeringsregelingen (wettelijk voorschrift, bevoegdheid hiervoor ligt bij Gedeputeerde Staten), kan onder andere subsidie worden verstrekt met de provinciale begroting als juridische grondslag: de zogenoemde lijst buiten uitvoeringsregeling, een bijlage bij de begroting. Op deze lijst worden beoogde subsidieontvangers met naam, projectnaam en (maximale) hoogte van de te verstrekken subsidie opgenomen.

De lijst wordt bij vaststelling en wijziging van de begroting vastgesteld door Provinciale Staten en biedt daarmee de juridische grondslag voor het verstrekken van deze subsidies door Gedeputeerde Staten;

De lijst omvat subsidies waarvoor geen uitvoeringsregeling beschikbaar is maar die wel bijdragen aan de provinciale doelen. In de eerste kolom (OD) op de lijst staat aangegeven aan welk operationeel doel van de begroting het gesubsidieerde project bijdraagt. De uitgaven (lasten) die voor de subsidie begroot zijn, zijn onderdeel van de begrote uitgaven binnen het betreffende operationele doel waaraan de subsidie is gekoppeld. De wijzigingen op deze lijst betreffen dus enkel wijzigingen in de juridische grondslag voor GS om subsidies te kunnen verstrekken en niet een wijziging in de begroting zelf.

De lijst wordt iedere begrotingsbehandeling aangepast. Nieuwe subsidieaanvragers en projecten worden toegevoegd. Projecten waarvan zeker is dat die in het lopende begrotingsjaar (nog) geen doorgang vinden worden verwijderd en soms wordt de hoogte van de te verstrekken subsidie aangepast of vindt een aanpassing van de gegevens van de subsidieontvanger plaats. Deze aanpassingen blijven gedurende het hele jaar zichtbaar op de lijst. Aan het einde van het jaar, bij de laatste begrotingswijziging is als het ware de definitieve lijst bekend.

Programma 1 Openbaar bestuur

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
1.1.3	Amsterdam Smart City	€ 200.000	
1.3.3	RIEC Noord-Holland, Opvolging quickscans gemeentelijke weerbaarheid	€ 37.000	
1.3.3	Gemeente Amstelveen en gemeente Diemen, TNO spookbewoningstool	€ 51.500	
1.3.3	~~Stichting meld misdaad anoniem, Opvolging aansluiting gemeenten door middel van publiekscampagnes~~ Stichting NL Confidential, Opvolging aansluiting gemeenten door middel van publiekscampagnes meld misdaad anoniem	€ 100.000	Gewijzigd
1.3.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk interventieteam	€ 60.000	Nieuw

Programma 2 Klimaat en Milieu

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
2.1.5	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 75.938	
2.2.1	OCAP BV/CO2 vervloeier en lokaal distributienetwerk voor glastuinbouwgebieden Alton en Het Grootslag	€ 3.000.000	
2.2.1	Investa, pilotproject Poshydon	€ 327.000	
2.2.1	TNO, Warming Up	€ 50.000	
2.2.1	Gemeente Alkmaar, onderzoek geluidsschermen	€ 15.000	
2.2.1	Regio Gooi en Vechtstreek, , pilot regionale aanpak energieopwekking bij bedrijven	€ 40.000	
2.2.1	SADC, virtueel energiesysteem	€ 204.750	
2.2.1	WUR, Onderzoek biodiversiteit bij zonneparken Ecocertified	€ 72.500	
2.2.1	Gemeente Beverwijk, uitvoeren van enkele grootschalige projecten in de energie-infrastructuur	€ 60.000	
2.2.1	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Ecologische effecten van thermische energie uit	€ 150.000	
2.2.2	C-creators, uitvoeren activiteiten voor circulaire economie	€ 70.000	
2.2.3	Duurzaam Bouwloket, Versnelling renovatieopgave door klantreisoptimalisatie en benutting slimme meterdata	~~€ 450.000~~ € 550.000	Gewijzigd

Programma 3 Ruimte en Water

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
3.1.2	Natuurmonumenten, natuurprojecten Polder IJdoorn	€1.500.000	
3.1.3	HHNK, regiomanager Zoet zout knooppunt	€ 40.000	
3.1.3	WUR, Laag Nederland, Klimaatbestendig en waterrobuust ingericht landelijk gebied van Laag Nederland in 2050 waar land – en tuinbouw kunnen omgaan met klimaatveranderingen zonder onomkeerbare schade natuur.	€100.000	
3.2.1	Stichting Veerdiensten op de Vecht, Verduurzamen 'De Fietsboot' Loosdrecht	€ 40.000	
3.2.1	Gemeente Hoorn, Maaien waterplanten IJmeer-Markermeer	€ 72.600	
3.2.1	Coöperatie Gastvrije Randmeren, Onderzoek en voorbereiding tegen waterplantenoverlast in Gooi- en/of Eemmeer	€ 30.000	
~~3.5.3~~ 3.2.1	Gemeente Hoorn, Stadsstrand Hoorn	€ 500.000	Gewijzigd
3.2.2.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Maatregelen bodem en water	€400.000	
3.2.3	Deltares, zoutkarteringsonderzoek Freshem	€ 300.000	
3.2.3	PWN - Grondwaterbeheer en drinkwatervoorziening	€ 322.000	
~~3.4.1~~	~~Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 2~~	~~€ 2.500.000~~	Vervalt
~~3.4.1~~	~~Zaandijk Zaanse Schans, bijdrage aan de doelstelling~~	~~€ 5.000.000~~	Vervalt

	~~OV-knooppunten~~		
3.4.1	Gemeente Hoorn, Poort van Hoorn	€5.500.000	
~~3.4.1~~	~~Gemeente Hilversum, Knooppunt Hilversum~~	~~€ 5.000.000~~	Vervalt
3.4.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500	
3.4.4	GEM Bloemendalerpolder CV; Bloemendalerpolder Kwaliteitsimpuls – Faunapassage	€ 2.500.000	
3.5.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland, Toekomstplan voor dorp en dorpshuis	€ 31.000	
3.5.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld	€ 2.775.000	
3.5.2	Gemeente Amsterdam, flexibele schil MRA	€ 7.450.000	
3.5.2	Gemeente Haarlem/ Gebiedsontwikkeling Koepelterrein Versnelling binnenstedelijk bouwen	€ 1.000.000	
3.5.2	Amsterdam School of Real Estate, opleiding Integrale gebiedsontwikkeling	€ 99.000	

Programma 4 Bereikbaarheid

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
4.1.2	Gemeente Zaanstad:Verbindingsweg Dorpsstraat – Communicatieweg	€ 1.300.000	Nieuw
4.1.2	Hogeschool van Amsterdam: Prognosemodel Zero Emissie Laadinfrastructuur Noord-Holland	€ 210.000	Nieuw
4.1.2	Schiphol Area Development Company: Connected Transport Corridor	227.500	Nieuw
4.1.2	Schiphol Area Development Company: Zero Emmision Corridors	€ 189.520	Nieuw
4.1.2	Gemeente Amsterdam: Zuid-as DOK	€ 29.015.000	
4.1.2	Pro rail: Bereikbaarheid kust Zuid Kennemerland per spoor	~~€ 1.450.000~~	Vervalt
4.1.2	Gemeente Huizen: Integraal inpassingsplan HOV Huizen.	€ 2.200.000	
4.5.1	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer :Bijdrage 2021	€ 50.000	
4.1.2	Vervoers Regio Amsterdam: HOV Amstelveen-Uithoorn	€ 1.893.681	
4.1.2	Gemeente Haarlem:Doorfiets route Kennemerland	€ 452.250	
4.1.2	Gemeente Velsen:Doorfiets route Kennemerland	€ 209.634	
4.1.2	Gemeente Haarlemmermeer:Fiets Filevrij realisatie F200 Amsterdam-Haarlem	€ 1.305.300	
4.1.2	Gemeente Haarlem:Fiets Filevrij realisatie F200 Amsterdam-Haarlem	~~€ 159.441~~	Vervalt
4.1.2	Gemeente Velsen: Velsertraverse fietsonderdoorgang	€ 1.300.000	
4.1.2	Gemeente Hilversum:Inpassingsgelden OV SAAL	€ 3.750.000	
4.1.2	Gemeente Gooise Meren: Inpassingsgelden OV SAAL	€ 2.875.000	
4.1.2	Vervoersregio Amsterdam: N516 AVANT fietsinfra	~~€ 4.500.000~~	Vervalt
4.1.2	Stichting CROW:Bijdrage kennis platform verkeer en vervoer	€ 185.000	

4.1.2	Gemeente Heiloo: Nieuwe aansluiting A9	€ 2.075.000	
4.1.2	Gemeente Wormerland: Vervanging Zaanbrug	~~€ 5.781.375~~	Vervalt
4.1.2	Gemeente Zaanstad: Vervanging Zaanbrug	~~€ 5.781.375~~	Vervalt
4.1.2	Gemeente Landsmeer: Pont Ilpendam	€ 100.000	
4.1.2	Stichting Breikers: Werkgeversbenadering Noord-Holland noord	€ 500.000	
4.1.2	Gemeente Zaanstad: Zaanbrug duurzaamheidsmaatregelen	€ 240.000	
4.3.3	Gemeente Den Helder: Aanpassingen Boerenverdrietsluis	€ 13.000.000	

Programma 5 Groen

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
~~5.1.1~~	~~Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Groene As fase 3 en 4, aankoopvergoeding~~	~~€ 607.000~~	Vervalt
5.1.1	Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Groene As fase 3 en 4, inrichtingskosten	€ 1.491.700	
5.1.1	Hoogheemraadschap van Rijnland; Baggeren Amstelveense Poel	€ 700.000	
5.1.1	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Uitgeester- en Heemskerkerbroek	€ 700.000	
5.1.1	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Maatregelen bodem en water	€ 400.000	
5.1.1	Recreatieschap Twiske–Waterland; N2000 Herstelmaatregelen rietgraslanden	€ 330.000	
5.1.1	Waternet (Amsterdamse Waterleidingduinen); Exotenbestrijding, opschonen kwelsloot en onderhoud poelen in de Amsterdamse Waterleidingduinen.	€ 130.000	
5.1.1	AGV / Waternet; Defosfatering van fosfaatrijk inlaatwater en het afkoppelen agrarische gebieden t.b.v. waterkwaliteit in de Oostelijke Vechtplassen.	€ 1.900.000	
5.1.1	PWN; Aanleg stuifkuilen in het Noordhollands Duinreservaat (NHD) en exotenbestrijding Zuid Kennemerland en NHD.	€ 580.000	
5.1.1 ~~5.2.2~~	Gemeente Haarlemmermeer: Invoering duurzaam watersysteem en aanleg ondiepe plas PARK21	€ 5.697.359	Gewijzigd
5.1.1 ~~5.2.2~~	Gemeente Haarlemmermeer; Groen-recreatieve projecten	€ 2.070.000	Gewijzigd
5.1.2	Groengebied Amstelland; Groene Uitweg Gaasperplas Centraal (GV66)	€ 450.000	
~~5.1.2~~	~~Gemeente Schagen; Boskerpark realisatie NNN Inrichting (NHN16)~~	~~€ 247.000~~	Vervalt
5.1.2	Landschap Noord-Holland; NNN inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 350.000	
5.1.2	Staatsbosbeheer; Duurzaam beheer Diemerbos (GV64, aanvulling)	€ 17.925	
~~5.1.2~~	~~Staatsbosbeheer NNN Inrichting Polder Lichtewater~~	~~€ 200.000~~	Vervalt
5.1.2	Provincie Utrecht; Fietsbrug Nigtevecht	€ 320.460	
5.1.2	Agrarische natuur- en landschapsvereniging Vechtvallei;	€ 36.000	

	Gebiedscoördinatie		
5.1.2	Regio Gooi en Vechtstreek; Fietsroutenetwerk Gooi en Vecht	€ 84.000	
~~5.1.2~~	~~Regio Gooi en Vechtstreek; Ecologische verbindingen Diemerscheg~~	~~€ 70.000~~	Vervalt
5.1.2	Staatsbosbeheer; Klimaatbos Diemerscheg fase 1	€ 50.000	
5.1.2	Rijksmuseum Muiderslot; Buitenruimte Muiderslot fase 1	€ 205.000	
5.1.4	Gemeente Amsterdam; Vitaal Platteland Burkmeer	€ 500.000	
5.1.4	Landschap Noord-Holland; Vitaal Platteland Ilperveld	€ 272.500	
5.1.4	Staatsbosbeheer; Vitaal Platteland Waterland-Oost	€ 500.000	
5.1.4	Water, Land en Dijken; Vitaal Platteland Landelijk Noord	€ 784.764	
5.1.4	Natuurmonumenten; Vitaal Platteland Wormer- en Jisperveld	€ 160.000	
5.1.4	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Vitaal Platteland Waterkennis	€ 250.000	
5.1.4	Vereniging agrarisch natuurbeheer Water, Land en Dijken, Boerderijeducatie Laag Holland	€ 20.000	Nieuw
5.2.1	Goois natuurreservaat	€ 861.120	
5.2.1	Natuurmonumenten; Life Monitoring	€ 5.000	
~~5.2.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, professionalisering werkprocessen~~	~~€ 25.000~~	Vervalt
5.2.1	Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, Akkerrandenbeheer Het Gooi	€ 10.000	
5.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000	Nieuw
5.2.2	Stichting Fietsplatform: Landelijke Icoonroute ‘Waterlinieroute’	€ 64.000	
5.3.1	Landschap Noord-Holland; Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 708.000	
5.3.2 ~~5.2.2~~	Nationaal Park Zuid-Kennemerland	€ 157.789	Gewijzigd
5.3.2 ~~5.2.2~~	Nationaal Park Duinen van Texel	€ 166.530	Gewijzigd
5.3.2	Faunabeheereenheid	€ 1.110.000	
5.3.2	Agrarisch Collectief Noord-Holland-Zuid; PVA gebiedsproces, greppelinfiltratie en verkleiing	€ 266.200	Gewijzigd
5.3.2	Gemeente Schagen, Landschapsversterking rond Schagen	€ 1.200.000	
5.3.2	Gemeente Castricum, Beleving Oer-IJ, brugleuning	€ 20.000	
5.3.2	Recreatie Noord-Holland, Beleving Oer-IJ, E-bikeroute	€ 70.000	
5.3.3	Stichting Erfgoed & Publiek: Terpen en Wierdenland	€ 200.000	
5.3.3	Stichting Waddengroep; Waddengastronomie	€ 210.810	
~~5.3.3~~	~~Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Koepelkosten Noordkop~~	~~€ 19.260~~	Vervalt
5.3.3	Stichting Feel The Night; Project Dark Sky Wadden	€ 350.000	
5.3.3	Stichting Landschapstriënnale 2023: Project Dynamische waddenkust	€ 70.000	

Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
6.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000	
6.1.1	NOC*NSF / challenges sport	€ 150.000	
6.2.1	Plein C	€ 750.000	
6.2.1	Probiblio	€3.464.240	
6.2.1	St Plein C / schade door NH gesubsidieerde inst.	€ 51.591	
6.2.1	St NMF/Steunpunt M&A/schade door NH gesubsidieerde inst.	€ 9.606	
6.2.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A/schade door NH gesubsidieerde inst.	€ 15.910	
6.3.1	Stichting NMF/Steunpunt M&A	€ 180.864	
6.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A	€ 279.136	
6.3.2	Molenfederatie/Organisatie van o.a. de Molencontactdag	€ 15.000	
6.3.2	Noord-Hollands Archief, verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	~~€ 122.000~~ € 124.000	
6.3.3	Museum Kaap Skil	~~€ 100.000~~	Vervalt
6.3.3	Nationale Monumentenorganisate (NMo) / Overdracht Kasteelterrein Nuwendoorn	€1.900.000	
6.4.1	ROP Midden West/organisatie restauratie-opleidingen	€ 17.000	
6.4.2	Stichting Liniebreed Ondernemen, publiekscommunicatie	€ 87.000	
6.4.2	Gemeente Gooise Meren/ Oostelijke Vestingswal	€ 170.000	
6.4.2	Stichting Forteiland Pampus, bijdrage Erfgoed Deal	€ 560.000	
6.5.1	Gemeente Amsterdam/Regionale Detailhandelsvisie Groot Amsterdam	~~€ 10.000~~	Vervalt
6.5.1	Gemeente Uithoorn/Regionale Detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€ 10.000	
6.5.1	Gemeente Zaanstad/Regionale Detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland	€ 10.000	
6.5.1	Gemeente Hoorn/Regionale Detailhandelsvisie West-Friesland	€ 10.000	
6.5.1	Stichting OdeaanNH	€50.000	
6.5.1	Coöperatie Breedband Beemster B.V.	€ 4.800.000	
6.5.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V.	€ 12.200.000	
6.5.1	Gemeente Hoorn, regionaal onderzoek werklocaties (regio West-Friesland)	€20.000	
6.5.1	Gemeente Alkmaar, regionaal onderzoek werklocaties (regio Alkmaar)	€20.000	
6.5.1	Gemeente Hollands Kroon, regionaal onderzoek werklocaties (regio Kop van Noord-Holland)	€20.000	
6.5.3	TerraTechnica.Inholland Alkmaar, lerend innoveren	€ 450.000	
6.5.3	RPA/ONHN Skillsaanpak NHN	€ 100.000	

6.5.3	St Hoger Onderwijs Nederland te Den Haag, locatie Hogeschool Inholland te Alkmaar/ Werkplaats digitaal ondernemen	€ 100.000
6.5.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000
6.5.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
6.5.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000
6.5.4	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
6.5.4	Greenports Nederland/programma	€ 150.000
6.5.4	Vertify/NLG Veldlab bloembollen	€ 50.000
6.5.4	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau	€ 125.000
6.5.4.	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda 2020-2023	€ 150.000
6.5.4.	Stichting Foodvalley/ programmabureau The Protein Cluster	€10.000
6.5.4.	Aeres Hogeschool/lectoraat Bodem	€50.000

Programma 8 Economisch Herstel en Duurzaamheid

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021	Gewijzigd
8.1.1	Zaancampus Zaanstad/Om- en bijscholing Duurzame technologie	€ 450.000	
8.1.1	Servicepunt Techniek/Intersectorale mobiliteit in techniek en Technologie	€ 450.000	
8.1.1	Luchtvaart Community Schiphol/van werk naar werk	€ 200.000	
~~8.1.1~~	~~DudokXP-Infrabindt-Horizon College/Leerwijkcentrum Energie~~	~~€ 30.000~~	Vervalt
8.1.1	Westfriese bedrijvengroep, versnelling energietransitie	€ 100.000	
8.1.1	Stichting parkmanagement Hoorn, ontwikkeling smart grid	€ 100.000	
8.1.1	Lokale Energie Maatschappij SAENZ, opzet lokaal handelsplatform en energielevering woningbouw	€ 100.000	
8.1.1	Vereniging GreenBiz IJmond, living labs verduurzaming bedrijventerreinen	€ 100.000	
8.1.1	Ondernemersvereniging Hilversum Zuid-West, duurzaam Havenkwartier	€ 100.000	
~~8.1.1~~	~~Hogeschool/ Universiteit van Amsterdam, Pilot MKB-Digitale Circulaire werkplaats~~	~~€ 450.000~~	Vervalt
8.1.1	3DMakerszone BV, Haarlem, SmartsMakersAcademy: MKB skillsroute	€ 250.000	
8.1.1	ROC Horizon College e.a., Hoorn, Entree in beweging: Duurzaam ontwikkelen kwetsbare groepen onderwijs-arbeidsmarkt	€ 250.000	
8.1.1	ROC Horizon College e.a , Hoorn, Ontzorg de zorg: ontwikkelen en toepassen van technologie in de (ouderen) zorg	€ 150.000	
~~8.1.1~~	~~Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Verduurzaming Boekelermeer 2.0~~	~~€100.000~~	Vervalt
8.1.1	Cultuur+Ondernemen, Noord-Hollandse cultuurlening	€ 3.000.000	Nieuw

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8206
Extern Zaak ID	1694947
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	10.b
Titel	Cultuur en erfgoed: Voordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief aan PS over beleidskader erfgoed en cultuur.pdf
Statenvoordracht Beleidskader erfgoed en cultuur.pdf
Beleidskader erfgoed en cultuur 2022.pdf
Mail en brief Boerderijenstichting NH inz. stolpboerderijen.docx
Brief boerderijenstichting NH aan mw. Pels inz. waarderingskaart Stolpboerderijen_Geredigeerd.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	8 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021
PS-vergadering	13 december 2021

Toelichting

Het college biedt Provinciale Staten het geactualiseerde beleidskader erfgoed en cultuur 2022 ter besluitvorming aan. Met het beleidskader geeft het college vorm aan het cultuurbeleid en de prioriteiten die zij voor ogen heeft.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.J. Schlaman
BEL/REE

Telefoonnummer +31235145328
marjo.schlaman@noord-holland.nl

Verzenddatum

05 NOV. 2021

Kenmerk
1694947 /1714620/

Uw kenmerk

Betreft: Beleidskader erfgoed en cultuur

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlage, over het geactualiseerde Beleidskader erfgoed en cultuur 2022.

In januari 2020 is besloten om het huidige cultuurbeleid ('Cultuur in Ontwikkeling 2017 - 2020') te actualiseren. Uitgangspunt bij de samenstelling van het geactualiseerde beleidskader is dat we het beleid handhaven waar het kan en bijstellen waar het nodig is. In het proces bent u actief betrokken door het BOB-model (Beeldvorming - Oordeelsvorming - Besluitvorming) toe te passen.

Uitkomsten van bespreking discussienota
Op 27 september is het Concept beleidskader erfgoed en cultuur 2022 en een aantal discussiepunten ter bespreking aan u voorgelegd. De uitkomsten van dit gesprek zijn verwerkt in de definitieve versie van het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022.

Het betreft samengevat de paragrafen:

> **2.2 De Noord-Hollandse Waarderingskaart voor stolpboerderijen (investeren in provinciale structuren p. 10)**
> De provincie zet de publieke digitale waarderingskaart in ter kennis en inspiratie voor behoud door ontwikkeling en verduurzaming van het erfgoed. Daarbij wil de provincie eigenaren, gemeenten en ontwikkelaars stimuleren om samen met haar in deze waarden te investeren door kennis te delen en samen te werken. De provincie zal door middel van netwerkbijeenkomsten en nieuwsberichten de aandacht vestigen op het gebruik en de toepassingen van de waarderingskaart. Hierbij wordt samengewerkt met het Steunpunt Monumenten en Archeologie.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Vooralsnog heeft de waarderingskaart geen juridische doorwerking. Om meer greep te krijgen op de geleidelijke afname van het historisch stolpenbestand kan een sloopvergunningstelsel voor geclassificeerde stolpen uit de stolpenkaart worden gehanteerd. Over de wenselijkheid van het invoeren van een vergunningstelsel voor sloop van historische stolpboerderijen en de gevolgen ervan zal de provincie in overleg treden met alle gemeenten In Noord-Holland.

2.2 Verduurzaming koppelen aan restauratie (investeren in provinciale structuren p. 13)
Om verduurzaming te stimuleren verleent de provincie een hoger percentage restauratiesubsidie bij toepassing van energiebesparende en energieopwekkende maatregelen. Met de zo verkregen besparing op de eigen bijdrage in de restauratiekosten kan de eigenaar investeren in verduurzaming.

3.2 Ondersteunen in de uitvoering (duurzaam gebruik van erfgoed p. 24)
Specifiek ondersteunt de provincie stichtingen met ANBI-status die werken aan behoud en benutting van erfgoed met een hoge mate van publieksgerichtheid. De provincie zal nader verkennen welke ondersteuning deze erfgoedorganisaties bij hun werkzaamheden nodig hebben, buiten de al bestaande mogelijkheden.

4.1 Stimulering regionale samenwerking (p. 28)
De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen. Om de overgang van incidentele samenwerking naar een meer structurele samenwerking mogelijk te maken en de komende jaren te kunnen voldoen aan de behoefte van de gemeentelijke partners, is het verlenen van opdrachten het meest geëigende instrument. Partijen investeren zodoende in een langetermijnperspectief. Hierdoor wordt bijgedragen aan het toegankelijk houden van de culturele infrastructuur en het bevorderen van cultuurparticipatie van een breed publiek.

4.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk (p. 30)
Op het gebied van innovatie zet de provincie in op drie maatschappelijke thema's: geletterde samenleving, digitale inclusie en een leven lang ontwikkelen. Daarbij helpt Probiblio landelijk ontwikkelde innovatieve projecten bij lokale bibliotheken te implementeren en schaalt tegelijkertijd lokale innovaties van Noord-Hollandse bibliotheken waar mogelijk op. Ook ontwikkelt Probiblio vernieuwende projecten zoals 'De bibliotheek van de toekomst'. Er is toenemende aandacht voor programma's die moeten zorgen dat de geletterdheid van de inwoners van Noord-Holland toeneemt. Daarom werkt Probiblio samen met de lokale bibliotheken aan programma's voor onderwijs, voor gezinnen en voor laaggeletterde inwoners (18+).

Ook zijn er programma's in het kader van basisvaardigheden waarbij bibliotheken kwetsbare volwassenen helpen om hun taalvaardigheid te versterken.

Na vaststelling wordt een publieksversie samengesteld voor publicatie op de website van Provincie Noord-Holland.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen

Statenvoordracht Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Provincie Noord-Holland

2021

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 2 november 2021

Onderwerp: Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Kenmerk: 1694947 /1714620

Bijlagen: 1. Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

1. Inleiding

In januari 2020 is besloten om het huidige cultuurbeleid ('Cultuur in Ontwikkeling 2017 - 2020') te actualiseren. Uitgangspunt bij de samenstelling van het geactualiseerde beleidskader is dat we het beleid handhaven waar het kan en bijstellen waar het nodig is. In het proces worden Provinciale Staten actief betrokken door het BOB-model (Beeldvorming – Oordeelsvorming – Besluitvorming) toe te passen.

Door de landelijke maatregelen die genomen zijn tegen verspreiding van covid-19 en het effect ervan op de cultuursector, is de actualisatie vertraagd. De vertraging heeft niet tot afstel geleid: er ligt nu een geactualiseerd beleidskader voor dat in samenspraak met partners is opgesteld.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Met het beleidskader geeft het college vorm aan het cultuurbeleid en de prioriteiten die zij voor ogen heeft. In het beleidskader erfgoed en cultuur staat beschreven hoe wij de monitoring en evaluatie voor ons zien. Het beleidskader heeft geen afgebakend tijdvak maar wel een horizon om resultaten van het beleid op bepaalde momenten te kunnen evalueren.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

In het beleidskader is een begroting opgenomen voor 2022-2025.
Meerdere belanghebbenden zijn betrokken bij het samenstellen van de inhoud van het beleidskader.

- Deelevaluatie van het lopende cultuurbeleid. De focus in deze evaluatie (enquête en interviews) lag op de ondersteuning vanuit het Steunpunt Monumenten en Archeologie, op de samenhang en effectiviteit van onze instrumenten voor herbestemming en op de opvolging die is gegeven aan de conclusies en aanbevelingen van de tussenevaluatie van het cultuurbeleid in 2019. Rapportage januari 2021.

- Externe input (ambtelijk en bestuurlijk) in de vorm van bijeenkomsten voor PS, wethouders van NH-gemeenten en stakeholders.

- *Bijeenkomst wethouders cultuur en monumenten* (24 november 2020)

  Deze bijeenkomst bood de mogelijkheid om verschillende thema's die spelen voor gemeenten en provincie te bespreken. Onderwerpen waren bibliotheken, culturele infrastructuur, educatie en participatie, herbestemming, archeologie.

- *Benen op Tafel overleg commissie EFB* (22 maart 2021)
  Bespreking van actuele ontwikkelingen en thema's.

- *Bijeenkomsten voor stakeholders (27 en 31 mei; 10 en 17 juni 2021)*
  Vier bijeenkomsten voor de stakeholders, variërend van vertegenwoordigers van culturele instellingen, monumentenorganisaties tot gemeenten en onderwijs. De bijeenkomsten hadden het karakter van een brede expertsessie.

Na vaststelling wordt een publieksversie samengesteld voor publicatie op de website van Provincie Noord-Holland.

4. Proces en procedure

Voor de beeldvorming is in de technische briefing van 24 februari 2020 een overzicht gepresenteerd van het huidig beleid, de ambities uit Coalitieakkoord en relevante ontwikkelingen bij het Rijk die van invloed zijn op de actualisering van het cultuurbeleid.
In het BOT-overleg op 22 maart j.l. is met de commissie EFB gesproken over specifieke aandachtspunten in het cultuurbeleid. Deze punten zijn aan u, voor de oordeelsvorming, in het Concept beleidskader en bijbehorende discussienota gepresenteerd. De daarin geboden keuzerichtingen heeft u op 27 september 2021 besproken en de weerslag van uw keuzes zijn in de definitieve tekst van het beleidskader opgenomen. Deze ligt nu aan u voor ter besluitvorming.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1694947/1714622

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 2 november 2021;

gelet op,

besluiten:

1. Het geactualiseerde beleidskader erfgoed en cultuur 2022 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Registratienummer: 1694947/1714622

Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

december 2021

CULTUUR

Inhoud

Voorwoord 2
1. Inleiding 4
1.1 Achtergrond actualisering beleid 4
1.2 Uitgangspunten cultuurbeleid 5
1.3 Rollen en instrumenten 6
2. Cultuurlandschap – Kwaliteit door ontwikkelen 7
2.1 Vanuit cultuurhistorische waarden sturing geven aan ruimtelijke ontwikkelingen 8
2.2 Investeren in provinciale structuren 8
2.3 Archeologie en archeologiemuseum Huis van Hilde 16
2.4 Financieel kader 19
3. Herbestemming – Behoud door verduurzaming 20
3.1 Ontwikkelen van kennis en netwerk voor herbestemming en leegstand 21
3.2 Stimuleren van het duurzaam gebruik van erfgoed 23
3.3 Financieel kader 25
4. Culturele infrastructuur – Ontwikkelen bovenlokaal netwerk 26
4.1 Stimuleren van regionale samenwerking 27
4.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk 29
4.3 Kwaliteitsbevordering van cultuureducatie in het basisonderwijs 31
4.4 Financieel kader 33
5. Uitvoeringspartners 34
6. Monitoring en evaluatie 36
7. Financiën 37
Bijlage Wettelijke taken en bestuurlijke afspraken 39

Foto voorkant: Het Hem in Zaandam, vroeger een artilleriefabriek, is nu een huis voor eigentijdse cultuur. (foto: Lars van den Brink, collectie Provinciale Atlas)

Voorwoord

Het mag best wat vaker gezegd worden: de provincie Noord-Holland beschikt over een ongekende culturele rijkdom die het koesteren meer dan waard is. In de loop van de eeuwen is die opgebouwd door vele generaties Noord-Hollanders, geboren in deze streken of hiernaartoe gekomen van elders. In de fantastische historische beeldcollectie de Provinciale Atlas wordt dit al meer dan honderdvijftig jaar vastgelegd. In erfgoed en monumenten en in kunst en cultuur zien we gemeenschappelijke waarden, gevoel voor schoonheid en de sterke binding met het unieke landschap van onze mooie provincie. Onze gedeelde geschiedenis ligt erin besloten en ze bieden ons waardevolle perspectieven voor een gemeenschappelijke toekomst.

We zijn soms geneigd dit als vanzelfsprekend te zien, maar dat doet geen recht aan de inspanningen van al die mensen, van pure liefhebber tot gelouterde professional, om ons erfgoed en de levende cultuur in stand te houden, te verduurzamen en te versterken. Het doet dan ook pijn om te zien hoe de coronacrisis erin heeft gehakt, hoe zwaar die juist de cultuur en de kunstsector heeft getroffen. De komende jaren blijven we ons hoe dan ook inzetten voor alles wat het leven de moeite waard maakt en waar de inwoners en bezoekers van Noord-Holland met zoveel belangstelling en plezier aan deelnemen.

In deze geactualiseerde cultuurnota blijven we daarom de lat hoog leggen. Ook dat past bij ons Noord-Hollanders. We weten wat we in onze mars hebben en maken slim gebruik van wat we hebben opgebouwd. Een goed voorbeeld daarvan is hoe we monumenten tegenwoordig slimmer herbestemmen door tegelijkertijd in te zetten op verduurzaming. Dat levert niet alleen goed hergebruik op, maar op termijn ook besparingen waar de generaties na ons van profiteren. De provincie werkt hierbij nauw samen met gemeenten en de betrokken instellingen en eigenaren.

We willen dat erfgoed en cultuur toegankelijk zijn voor de hele samenleving en dat iedereen ervan profiteert. Denk bijvoorbeeld aan de rol die bibliotheken spelen bij de bestrijding van laaggeletterdheid, maar ook als loket voor onafhankelijke, neutrale informatievoorziening. Zo belangrijk in een tijd van nepnieuws en desinformatie. Verder is voor onze provincie natuurlijk ook de toeristische aantrekkingskracht van erfgoed en cultuur van het grootste belang. Dat gaat van werelderfgoed tot technofestival. Alles heeft te lijden onder de pandemie, al verschilt het per sector en discipline. Toch ben ik optimistisch. Er ligt in Noord-Holland gewoon een ijzersterke basis. Die mag ons vertrouwen geven dat we deze crisis te boven kunnen komen, zeker als we er waardevolle lessen uit trekken.

Het is een van de vele voorbeelden van hoe we gestaag verder werken en nieuwe uitdagingen het hoofd bieden, zodat we met elkaar kunnen blijven leren en volop genieten van al het moois en waardevols dat Noord-Holland te bieden heeft.

Zita Pels
gedeputeerde Erfgoed en Cultuur

Leeswijzer

Dit herziene beleidskader volgt op het beleidskader *Cultuur in Ontwikkeling 2017-2020*. Het is een actualisatie van het beleid op basis van evaluaties, bijeenkomsten met belanghebbenden en actuele ontwikkelingen. Hoofdstuk 2 tot en met 4 behandelen de opgaven voor de thema's Cultuurlandschap, Herbestemming en Culturele Infrastructuur. Per opgave zijn de doelen en de bijbehorende activiteiten opgenomen. Er is aangegeven welke instrumenten ingezet worden om de doelen te realiseren en welke koppeling er is met andere programma's of projecten binnen de provincie. Ook is het beoogde resultaat in 2025 aangegeven en is het beschikbare financiële kader vermeld. In hoofdstuk 5 worden de organisaties genoemd die een rol spelen bij de uitvoering van het cultuurbeleid van de provincie. Hoofdstuk 6 beschrijft hoe het voorliggende cultuurbeleid wordt geëvalueerd/gemonitord. Hoofdstuk 7 biedt een overzicht van de verdeling van de financiële middelen. In de bijlage staat een overzicht van de wettelijke taken van de provincie en de bestuurlijke afspraken met betrekking tot erfgoed en cultuur.

1. Inleiding

In 2020 heeft de coronapandemie ons culturele leven voor een groot deel stilgelegd. De impact van de virusuitbraak is ongekend groot, ook op de rijke Noord-Hollandse cultuursector. Medio 2021 staat de samenleving aan het begin van het herstel van deze crisis. De provincie heeft culturele instellingen waar mogelijk ondersteuning geboden, onder meer via het provinciale noodfonds. Samen met de betrokkenen blikt de provincie voorzichtig vooruit in het besef dat de definitieve artistieke, economische en maatschappelijke gevolgen nog niet bekend zijn.

Vanwege covid-19 is deze actualisatie van het beleidskader Cultuur een jaar uitgesteld. Het leek zinvol om de gevolgen van de crisis voor de culturele infrastructuur en het erfgoed zoveel mogelijk te kunnen meewegen. Gemeenten worden hard getroffen en het is de vraag of zij in de toekomst cultuur nog voldoende kunnen financieren. Hoe dan ook maakt de coronacrisis bepaalde opgaven urgenter. Het is hoog tijd om het gebouwde erfgoed te verduurzamen, evenals andere culturele panden. Dat levert een bijdrage aan de klimaatdoelstellingen én is zuiniger in gebruik. Tegelijkertijd maakt de coronacrisis het voor organisaties lastiger om te investeren in verduurzaming. De provincie stimuleert duurzaam gebruik en behoud van het erfgoed door bij restauratie van monumenten ook meteen te kiezen voor verduurzaming. Dit is gunstig voor het behoud van de historische structuren die zo kenmerkend zijn voor het Noord-Hollandse landschap, zoals de stolpenlinten.

Een onverwacht gevolg van de coronacrisis is dat bewoners sterker betrokken zijn geraakt bij hun leefomgeving. Meer mensen hebben cultuurinstellingen en erfgoederen in hun streek of regio bezocht. Bezoekers en bewoners herontdekken de cultuur in hun eigen omgeving. Culturele organisaties merken dat deze groepen zich willen herkennen in de geboden activiteiten. Zij hebben andere behoeften dan de internationale bezoekers. Dit is iets waar het beleid op moet inspelen.
De provincie wil deelname aan cultuur door iedereen ondersteunen. Daarom zijn diversiteit en inclusiviteit belangrijke thema's. Dit komt onder meer tot uiting in het tentoonstellingsbeleid van archeologiemuseum Huis van Hilde en in de activiteiten van verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.

1.1 Achtergrond actualisering beleid

Dit geactualiseerde beleidskader is gebaseerd op evaluaties van het lopende cultuurbeleid en naar aanleiding van bijeenkomsten met het culturele en erfgoedveld, evenals met de belangrijkste partners van de provincie. In 2019 is een voortgangsrapportage gemaakt van het cultuurbeleid 2017-2020. Daaruit volgden aanbevelingen om uitvoeringsregelingen beter te laten aansluiten op de behoefte van de doelgroepen en om de Monumentenmonitor up-to-date te houden. Verder waren er aanbevelingen over de rol van het Steunpunt Monumenten en Archeologie, over netwerk- en kennisbijeenkomsten, over de samenhang tussen de gebiedsgerichte benadering en het erfgoedinstrumentarium en over de resultaten van de Loods Herbestemming.

Vervolgens is in 2020 een deelevaluatie op de onderdelen erfgoed en herbestemming uitgevoerd. Uit gesprekken met spelers in het veld en een enquête onder gemeenteambtenaren bleek dat de bestaande beleidsinstrumenten voor erfgoed en herbestemming een effectieve stimulans vormen voor onderhoud, restauratie en duurzame benutting van erfgoed. De belangrijkste aandachtspunten die uit de enquête naar voren kwamen, waren: een overzicht van de informatie over erfgoed en herbestemming; een prominente plek voor verduurzaming (ook in combinatie met restauratie); de samenhang van uitvoeringsregelingen met rijksinstrumenten en oog voor de rol van erfgoedvrijwilligers.

Impact covid-19
Omdat de covid-19-maatregelen grote gevolgen hebben voor de erfgoed- en cultuursector, is met de wethouders van de Noord-Hollandse gemeenten gesproken over de rol die de provincie kan vervullen bij het toekomstige cultuurbeleid. Daarnaast zijn rondetafelbijeenkomsten

georganiseerd met het culturele en erfgoedveld om dieper in te gaan op wenselijke aanpassingen van het provinciale cultuurbeleid als gevolg van de coronacrisis. De uitkomsten en aanbevelingen zijn verwerkt in de thema's van dit cultuurbeleid. Hierbij komen zowel verduurzamingsmaatregelen en een sterkere partnerrol voor de provincie bij regionale samenwerking aan de orde, als de maatschappelijke rol van erfgoed en de betrokkenheid van erfgoedgemeenschappen.

1.2 Uitgangspunten cultuurbeleid

Erfgoed en cultuur dragen sterk bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Noord-Holland heeft veel culturele organisaties en initiatieven, monumenten, (wereld)erfgoed, bijzondere archeologische vindplaatsen en historische cultuurlandschappen. Dit levert een aantrekkelijk woon- en verblijfklimaat op. Tegelijkertijd zorgen de vele bezoekers uit binnen- en buitenland voor druk op culturele en toeristische voorzieningen. De provincie moet hierop inspelen bij het behoud van het historische cultuurlandschap.

Drie opgaven
Bij deze actualisatie zijn de speerpunten van het huidige cultuurbeleid gehandhaafd. Daarbij speelt het beleidskader in op een drietal opgaven: 1. transformatie van het cultuurlandschap; 2. leegstand, herbestemming en verduurzaming; 3. bereikbaarheid en toegankelijkheid van de culturele infrastructuur. Deze opgaven zijn onverminderd van kracht en vormen, onder meer door de blijvende impact van de covid-19-crisis, zo mogelijk een nog grotere uitdaging in de toekomst.

Transformatie van het cultuurlandschap
Het cultuurhistorisch landschap is net zo veranderlijk als het landschap zelf. Een van de speerpunten voor het beleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Voor erfgoed (zowel monumenten als archeologie) bieden de wettelijke kaders bescherming. Het provinciale beleid voor (archeologische) monumenten in de toekomst dient aan te sluiten bij aanstaande wijzigingen in de Erfgoedwet, bij klimaatveranderingen en bij de provinciale opgaven rondom klimaatadaptatie.

Leegstand, herbestemming en verduurzaming
De (dreigende) leegstand van monumenten tegengaan is een blijvende opgave. Volledig herbestemmen is niet altijd economisch en maatschappelijk haalbaar. Er zal – vooral bij religieus erfgoed – steeds vaker worden gekozen voor bijbestemming (een extra functie geven) waarbij sociaal-maatschappelijke waarden behouden blijven.
Relevant is dat er tussen de regio's Noord-Holland Noord (NHN) en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) verschillen zijn in investeringskracht. De herbestemmingsopgave in NHN is complexer en vraagt meer inzet en aandacht omdat het lastiger is er commerciële investeerders voor te vinden. Door de coronacrisis zijn particuliere investeerders bovendien minder bereid risico's te nemen. Het is vaker nodig om nieuwe exploitatiemodellen te ontwikkelen.
Bij verduurzaming ligt de focus zowel op (continuïteit in) gebruik als op maatregelen voor een duurzame exploitatie.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid van de culturele infrastructuur
De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de culturele infrastructuur blijven speerpunten. De provincie versterkt het bibliotheeknetwerk en de cultuureducatie op scholen. Daarnaast wordt de regionale samenwerking uitgebouwd.

Tussen de regio's NHN en de MRA zijn er grote ruimtelijke en economische verschillen, maar ook de culturele infrastructuur is anders. In de MRA ligt de uitdaging in de balans tussen de (inter)nationale publiekstrekkers die hun stempel drukken op de ontwikkeling en bezoekersaantallen van andere culturele instellingen, en de ontwikkelingen in de kleinere steden. Een aantal steden heeft zowel culturele instellingen van nationaal niveau als lokale voorzieningen. Daarnaast omvat de MRA een aantal groeisteden waar de lokale culturele infrastructuur nog volop in ontwikkeling is. De culturele voorzieningen versterken elkaar omdat het aanbod zo divers is.

De gemeenten in de MRA investeren van oudsher veel in cultuur, wat zich uitbetaalt in de rijke culturele omgeving. De pandemie en de gevolgen ervan doen echter een aanslag op hun budgetten. Bovendien betekent de grote woningbouwopgave een extra uitdaging om eveneens te zorgen voor voldoende en toegankelijke culturele voorzieningen.
In NHN is de culturele infrastructuur minder sterk ontwikkeld. Het recent opgestelde cultuurprofiel *Zee aan ruimte, land vol cultuur* is gericht op versterking van deze structuur en kan blijvend impact hebben op de regio. Nu het Rijk steeds meer inzet op stedelijke regio's is het zaak om de regionale culturele infrastructuur zowel in de MRA als in NHN te blijven versterken vanuit een breder perspectief.

1.3 Rollen en instrumenten

De Rijksoverheid, provincies en gemeenten ontwikkelen ieder vanuit de eigen rol en taak cultuurbeleid. Cultuurhistorie en de culturele infrastructuur behoren tot de kerntaken van de provincie. Onder cultuurhistorie in relatie tot het ruimtelijk-economisch domein valt het beleid op het gebied van cultuurlandschap, archeologie en monumenten. Voor wat betreft de culturele infrastructuur heeft de provincie een rol als partner en verbinder. Deze kerntaken vormen samen met de wettelijke taken en bestuurlijke afspraken de basis van het cultuurbeleid. Om de beleidsdoelen op korte en lange termijn te verwezenlijken zet de provincie verschillende rollen en instrumenten in. Afhankelijk van het thema en het beleidsdoel kiest de provincie een of meer rollen die haar ter beschikking staan (zie afbeelding).

De provincie heeft bij de uitvoering van het cultuurbeleid vooral de rol van (beleids)ontwikkelaar, partner en opdrachtgever. Als (beleids)ontwikkelaar ondersteunt de provincie gemeenten bij ruimtelijke ontwikkelingen en beschermt de kernkwaliteiten van het Noord-Hollandse cultuurlandschap. Als partner levert de provincie meerwaarde door de verbinding te leggen met de verschillende regio's, gemeenten, andere provincies en het Rijk. De provincie brengt organisaties en gemeenten bij elkaar en zorgt ervoor dat kennis wordt gedeeld. Daarnaast stimuleert de provincie met uitvoeringsregelingen en opdrachten nieuwe uitvoeringspraktijken, innovaties en samenwerking tussen gemeenten en culturele instellingen. De provincie geeft opdracht voor onderzoeken en monitors, zodat kennis en expertise beschikbaar komen voor culturele ontwikkelingen en voor het behoud en het beheer van erfgoed.

Niet in de laatste plaats wil de provincie op veel terreinen een inspirator zijn: voor erfgoedbeleid, voor ruimtelijke ontwikkelingen waarbij cultuurhistorie een belangrijke rol speelt, voor cultuurtoerisme en voor de maatschappelijke en economische betekenis van erfgoed en cultuur.

2. Cultuurlandschap – Kwaliteit door ontwikkelen

Doel
Structuren van provinciaal belang versterken en benutten

Noord-Holland heeft een grote variatie aan landschappen met veel kenmerkende gebouwde en archeologische monumenten. Dit cultuurlandschap vertegenwoordigt een belangrijke economische, maatschappelijke en culturele waarde. Het landschap verandert onder invloed van allerlei ruimtelijke ontwikkelingen en opgaven. Hierbij gaat het om zaken als de verstedelijking van het platteland, veranderende mobiliteit, klimaatadaptatie en energieafspraken, en veranderende productie- en consumptiepatronen. Bovendien zijn er binnen de provincie grote regionale verschillen. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is er bijvoorbeeld een grote opgave in woningbouw, terwijl er in Noord-Holland Noord (NHN) sprake is van agrarische schaalvergroting. Hiermee houdt de provincie rekening in het beleid.

Oude waddendijk, oostkant Texel (foto: Mark Eker)

De opgave
De provincie wil dat er bij de transformatie van het cultuurlandschap zorgvuldig te werk wordt gegaan. De provincie heeft de ambitie om ruimtelijke ontwikkelingen zo te sturen dat provinciale structuren erdoor worden versterkt en verbeterd. Deze ambitie is benoemd in de *Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018*. De provincie beschermt wat moet, en inspireert waar dat kan.

De nieuwe Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding medio 2022) vraagt om een nieuwe werkwijze van de provincie, van achteraf toetsen naar van tevoren meedenken. Ook wordt er van de provincie steeds meer een visie gevraagd op waar en vooral hoe ruimtelijke opgaven kunnen plaatsvinden in het landschap. Dit dwingt de provincie om te bepalen wat er regionaal zo waardevol is dat het behouden dient te worden. Dat kan initiatiefnemers inspireren bij nieuwe ontwikkelingen. Verder investeert de provincie in opgaven en ontwikkelingen die de kwaliteit van het cultuurlandschap versterken. Hierbij zet de provincie in op drie pijlers:

1. Vanuit cultuurhistorische waarden sturing geven aan ruimtelijke ontwikkelingen
2. Investeren in provinciale structuren
3. Archeologie en archeologiemuseum Huis van Hilde

2.1 Vanuit cultuurhistorische waarden sturing geven aan ruimtelijke ontwikkelingen

De provincie geeft richting aan ruimtelijke ontwikkelingen. Als uitgangspunt hanteert de provincie de structuren van provinciaal belang die zijn vastgelegd in de *Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018*.
De rol van de provincie is die van regelaar die samenwerkt met gemeenten, ontwikkelaars en initiatiefnemers om de kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorie te behouden én te versterken. Om deze kwaliteit te waarborgen hanteert de provincie bepaalde principes die met de specifieke structuren te maken hebben. De provincie kan bijvoorbeeld zo sturen dat er rekening wordt gehouden met spreiding en onderlinge samenhang van de stolpboerderijen binnen de stolpenstructuur. Of de provincie geeft sturing aan ontwikkelingen binnen de landgoederenzones zodat de bestaande zichtassen behouden blijven.

Instrumenten
- Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018
- Ambtelijk Advies Ruimtelijke Kwaliteit (ARK)
- Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK)
- Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (ARO)
- Omgevingsverordening Noord-Holland 2020
- Steunpunt Monumenten en Archeologie
- Opdrachten en onderzoeken

Koppeling programma's en projecten
- Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam
- Omgevingsvisie NH 2050

Resultaat 2025

- Als regelaar heeft de provincie de ontwikkelingsgerichte instrumenten ingezet ter inspiratie en ondersteuning van samenwerkingspartners. De provincie heeft daarmee vanuit het gedachtegoed van de Omgevingswet de structuren van provinciaal belang een goede plek gegeven in het ruimtelijk beleid. Hiermee is sturing gegeven aan een kwalitatieve ontwikkeling van het landschap.
- Het Steunpunt Monumenten en Archeologie heeft gemeenten geholpen door gebiedsgerichte ondersteuning te bieden bij ruimtelijke ontwikkelingen in relatie tot het gebouwde, groene en archeologische erfgoed. Daarnaast zijn de gemeenten begeleid in aanloop naar en bij de uitvoering van de Omgevingswet.

2.2 Investeren in provinciale structuren

Behouden en benutten
De provincie investeert in de structuren van provinciaal belang. Keuzes zijn in de eerste plaats gericht op behoud daarvan en op vergroting van de ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast wil de provincie dat de structuren kunnen worden benut voor maatschappelijk en economisch rendement. Om daar kansen voor te creëren koppelt de provincie structuren aan provinciale gebiedsopgaven. Een voorbeeld hiervan is de gebiedsopgave Polder Waard Nieuwland die binnen de provinciale structuur Waddenkust ligt. Via deze koppeling kon het monument Wierdijk worden gerestaureerd en het nabijgelegen provinciaal monument Wierschuur worden herbestemd. Om bezoek te stimuleren is een fietspad langs de Wierdijk aangelegd.

De provincie zet de middelen voor restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten vooral in voor de provinciale structuren. Ten eerste wil de provincie de ruimtelijke en intrinsieke kwaliteit van deze structuren en de bijbehorende monumenten benutten en

versterken. Ten tweede blijkt dat juist hier de grootste restauratiebehoefte ligt. Het gaat vooral om restauraties in de landgoederenzones van Kennemerland en het Gooi (inclusief de groene monumenten), de bakens in het landschap (religieus erfgoed) en de stolpenstructuren (agrarisch erfgoed).

Kennis en netwerk
De provincie versterkt het behoud en het gebruik van de structuren door kennis erover te delen en door kennisnetwerken op te zetten. De provincie biedt informatie via de Monumentenmonitor Noord-Holland, de Noord-Hollandse Waarderingskaart voor stolpboerderijen en de Wegwijzer monumenten. De provincie houdt deze instrumenten up-to-date. Daarnaast deelt de provincie kennis met partners via een kennisbank en via het Steunpunt Monumenten en Archeologie. Verder organiseert de provincie netwerkbijeenkomsten, zoals de jaarlijkse Molencontactdag en de netwerkdagen voor verduurzaming, herbestemming en restauratie van monumenten.

Fort K'ijk bij Uitgeest, een fort dat innovatieve en duurzame nieuwe functies heeft gekregen. (foto: Martin van Lokven)

De provincie werkt in netwerken samen met verschillende partners rond bovenregionale structuren. Zo draagt de provincie, samen met het Rijk, de kustprovincies en gemeenten, bij aan een visie voor de toekomst van de Atlantikwall. Deze militaire verdedigingslijn vormt een unieke historische laag in het internationale kustlandschap. Als onderdeel van de structuur Noordzeekust is dit gebied van belang voor de provincie. Het Steunpunt Monumenten en Archeologie coördineert de samenwerking. Deze aanpak zal de provincie ook toepassen voor de landgoederenzones in Kennemerland.

Provinciaal erfgoedregister
In het provinciaal erfgoedregister staan de individuele monumenten die de structuren van provinciaal belang vormen, stuk voor stuk beschreven. Dit register bevat circa vijfhonderd provinciale monumenten. Het zwaartepunt ligt bij de Stelling van Amsterdam, de Westfriese Omringdijk en de IJdijken. Na een herziening beschikt de provincie over een register dat representatief is voor de ontwikkeling van gebouwd en archeologisch erfgoed binnen de structuren van provinciaal belang. Er worden geen nieuwe inschrijvingen in het register meer voorzien, met uitzondering van de stolpen.

Op de nieuwe waarderingskaart voor stolpboerderijen komen historische stolpboerderijen voor die tot recent onbekend waren (tot bouwjaar 1965). De intrinsieke waarde ervan is zo uniek dat om ze te behouden voor later, alleen objectbescherming afdoende is. Het huidige aantal provinciaal beschermde stolpen bedraagt 87. De provincie kan binnen de huidige financiële kaders tot maximaal 150 provinciaal beschermde stolpen opnemen, waarmee een goede representativiteit binnen de stolpenstructuren gewaarborgd kan worden. Daarom behoudt de provincie de bevoegdheid monumenten aan te wijzen en mutaties in het erfgoedregister aan te brengen. Onder de Omgevingswet betekent dit dat de provincie gemeenten zal instrueren om uitvoering te geven aan dit provinciaal belang.

Om het provinciale erfgoed te promoten verstrekt de provincie monumentenschildjes aan eigenaren van monumenten. Hiermee bedankt de provincie ook de eigenaren, bewoners en gebruikers van monumenten voor hun inzet voor het behoud van cultureel erfgoed. Verhalenplatform Oneindig Noord-Holland besteedt in een speciale serie aandacht aan de verhalen van bewoners en eigenaren van provinciale monumenten.

De Noord-Hollandse Waarderingskaart voor stolpboerderijen
De historische stolpboerderij met de kenmerkende piramidevorm komt vrijwel alleen voor in Noord-Holland en is daarmee bepalend voor de identiteit van het landschap. Als deze stolpboerderijen zouden verdwijnen betekent dat op termijn afkalving van deze identiteit. Om inzicht te krijgen in de afname van het stolpenbestand heeft de provincie in 2020 opdracht gegeven tot het maken van de Noord-Hollandse Waarderingskaart voor stolpboerderijen.

Uit de waarderingskaart blijkt dat er gemiddeld twintig historische stolpen per jaar verdwijnen, op een totaal van 4.846 stolpen. Tegenover de sloop van (historische) stolpen staat tegelijkertijd een fors aantal nieuw gebouwde stolpen. Dit is een ontwikkeling die getuigt van betrokkenheid bij het historisch landschap en van een bereidheid tot investeren in de stolp als bouwtype. Hierdoor komt de identiteitsvraag in een ander perspectief te staan. Als onder ‘identiteit’ wordt verstaan een overlevering van waarden over meerdere generaties, dan staat deze identiteit onder druk door de voortgaande sloop van historische stolpen. Als we de nieuwbouwstolpen definiëren als objecten die het kenmerkende landschap ondersteunen, dan is er minder sprake van verlies. De provincie erkent dat nieuwe stolpen ook bijdragen aan de identiteit van het landschap en wil tegelijkertijd de waarde van de historische stolpen in een breder verband zien.

Leegstand en verwaarlozing als gevolg van het verlies aan economische functies zijn de voornaamste oorzaken van het verdwijnen van de stolp. De provincie wil toekomstige sloop zoveel mogelijk tegengaan door hergebruik aantrekkelijker te maken. Dit doet de provincie door verduurzaming en herbestemming te ondersteunen en nieuwe economische functies mogelijk te maken. Zo is de opsplitsing van karakteristieke stolpboerderijen in meerdere woningen in de omgevingsverordening mogelijk gemaakt.

De waarderingskaart geeft inzicht in het totale Noord-Hollands stolpenbestand en de cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de stolpen en hun erven, door middel van een ordeningssystematiek van kwaliteiten. De provincie zet de publieke waarderingskaart in ter kennis en inspiratie voor behoud door ontwikkeling en verduurzaming van het erfgoed. Daarbij wil de provincie eigenaren, gemeenten en ontwikkelaars stimuleren om samen met haar in deze waarden te investeren door kennis te delen en samen te werken. De Loods Herbestemming zet zich hiervoor in. De waarderingskaart wordt digitaal toegankelijk en de provincie zal door middel van netwerkbijeenkomsten en nieuwsberichten de aandacht vestigen op het gebruik en de toepassingen van de waarderingskaart. Hierbij wordt samengewerkt met het Steunpunt Monumenten en Archeologie.

Vooralsnog heeft de waarderingskaart geen juridische doorwerking. Om meer greep te krijgen op de geleidelijke afname van het historisch stolpenbestand kan een sloopvergunningstelsel voor geclassificeerde stolpen uit de stolpenkaart worden gehanteerd. Uit de bij de waarderingskaart behorende beleidsaanbevelingen blijkt dat hiervoor draagvlak is bij een aantal gemeenten met veel stolpen op hun grondgebied. Anders dan bij een sloopmelding komt de gemeente bij

vergunningplicht in gesprek met eigenaren die sloop overwegen. De procedure van een sloopvergunning draagt ertoe bij dat er meer tijd is om inzicht te krijgen in de bouwhistorische waarden die verloren zouden kunnen gaan en nader onderzoek te doen naar de bouwtechnische staat en de mogelijkheden voor herbestemming en verduurzaming. Over de wenselijkheid van het invoeren van een vergunningstelsel voor sloop van historische stolpboerderijen en de gevolgen ervan zal de provincie in overleg treden met alle gemeenten In Noord-Holland.

Stolpenstructuur te Wijdenes. (foto: Pepijn Borgwart Synergique)

Restauratiebehoefte
De provincie Noord-Holland heeft in totaal 30.000 monumenten die door het Rijk, de provincie en de gemeenten worden beschermd. De eigenaren van 5.500 hiervan – rijksmonumenten die niet als woonhuis zijn gebouwd – en de eigenaren van 500 provinciale monumenten, vormen de doelgroep bij de restauratieopgave. De restauratiebehoefte bedroeg in 2020 ruim 17% van dit monumentenbestand voor in totaal € 119 mln.[1] Deze behoefte is weliswaar groot, maar is sinds 2017 met 6% afgenomen. Dit betekent dat 83% van de monumenten in goede of redelijke staat verkeert. De provincie wil zich inspannen om dit percentage in de komende vier jaar te verhogen naar 85%. De restauratiebehoefte komt daarmee op 15% in 2025.

Voor de rijksmonumenten zet de provincie € 5 mln per jaar in. Bij de verdeling van de restauratiemiddelen voor rijksmonumenten richt de provincie zich op restauratie van niet-woonhuismonumenten in de steden, vooral in Amsterdam. Dit past binnen de afspraken over de decentralisatie van de restauratiemiddelen voor rijksmonumenten, die de provincies in 2015 met het Rijk hebben gemaakt.

Voor de provinciale monumenten zijn middelen voor restauratie en onderhoud beschikbaar. Hierbij wordt rekening gehouden met de gevolgen van covid-19 en met toenemende bouwkosten, waardoor de investeringsmogelijkheden van belangrijke uitvoerders van restauratie- en verduurzamingsopgaven zijn afgenomen. Omdat Noord-Holland een aantal zeer grote restauratieopgaven telt (zogenoemde ‘kanjers’ van meer dan € 10 mln) die buiten de provinciale subsidiemogelijkheden vallen, zal de provincie bij het Rijk inzetten op een gezamenlijke oplossing hiervoor.

Benutting
Bij restauratieopgaven gaat het veelal om economisch haalbare benutting door middel van her- of bijbestemming. De provincie heeft een Loods Herbestemming benoemd die zich hiervoor inzet. De provincie ziet economisch haalbare benutting vooral in het licht van een breed gedragen maatschappelijke verantwoordelijkheid en een hoge mate van publieksgerichtheid. Bij de toekenning van subsidie zal de provincie die haalbare benutting laten meewegen.

[1] Monumentenmonitor Noord-Holland

De ondertekening van het Verdrag van Faro door het Rijk betekent dat ook de provincie de maatschappelijke en verbindende waarde van erfgoed en het belang van deelname aan de beleving van erfgoed door de samenleving meer aandacht geeft. Passend bij de rol van de provincie met betrekking tot het behoud van erfgoed ondersteunt de provincie daarom stichtingen en verenigingen met de status van Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI) die werken aan behoud en benutting van erfgoed en zich richten op publieke betrokkenheid. De provincie biedt daarvoor expertise bij het vinden van economisch haalbaar gebruik en schept gunstige subsidievoorwaarden bij restauratie.

Professionele Monumentenorganisaties (POM's)
POM's zijn in staat om complexe restauratie-, herbestemmings- en verduurzamingsopgaven te realiseren en het resultaat als onderdeel van hun monumentenbezit te beheren. De provincie ondersteunt de POM's met gunstige subsidievoorwaarden voor restauraties. Daarnaast wil de provincie met de POM's en de (erfgoed-)ANBI's werken aan een gunstig toekomstperspectief voor religieus erfgoed dat een maatschappelijke functie blijft behouden. De provincie richt zich op een oplossing waarbij de ANBI's zich kunnen concentreren op programmering en uitvoering van activiteiten en de POM's op de instandhouding van het erfgoed door overname. De Loods Herbestemming stimuleert dit proces.

Buitenplaats Akerendam in Beverwijk is aangelegd in 1636 door de Amsterdamse koopman Jan Bicker en lag vroeger aan het Wijkermeer.(fFoto: PNH)

Restauratieambacht
De provincie wil de beschikbare middelen voor de ondersteuning van arbeidsmarktoeleiding in het restauratieambacht via de Regionale Opleidingsprojecten (ROP) zo effectief mogelijk inzetten. De provincie onderzoekt hoe het is gesteld met de toekomst voor dit ambacht en in hoeverre inzet van ambachtslieden uit andere EU landen hier (al) een oplossing voor biedt.

Extra mogelijkheden voor historische windmolens
De werkende historische windmolens in Noord-Holland vormen een van de structuren van provinciaal belang. Het overgrote deel is beschermd als rijksmonument en verkeert over het algemeen in een goede bouwkundige staat. De windmolens zijn van oudsher een belangrijk

element in het provinciale landschap. Enerzijds omdat (draaiende) molens bij uitstek een identiteitsbepalende rol hebben in het Noord-Hollandse landschap, anderzijds omdat ze vrijwel geheel door vrijwilligers worden gedragen en daarmee een maatschappelijk belang dienen. Aan de reguliere subsidiemogelijkheden voor rijksmonumenten heeft de provincie een extra subsidiemogelijkheid voor het onderhoud van windmolens toegevoegd. Deze subsidie van € 5.300 per molen wordt eenmaal in de drie jaar verstrekt in aanvulling op de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) van het Rijk.

Verduurzaming koppelen aan restauratie
De provincie wil inzicht krijgen in de effecten van klimaatverandering op monumenten en archeologische vindplaatsen in Noord-Holland. Met het Rijk participeert de provincie in IPO-verband in een verkenning van klimaatadaptatie en cultuurhistorie. Een klimaatstresstest cultuurhistorie zal inzicht geven in wat de daadwerkelijke gevolgen voor de (archeologische) monumenten in Noord-Holland zijn. Het onderzoek van het Rijk geeft een goede aanvulling op de kansen voor ingrepen. Vervolgens zal de provincie bekijken hoe de resultaten toegepast kunnen worden in het provinciale beleid.

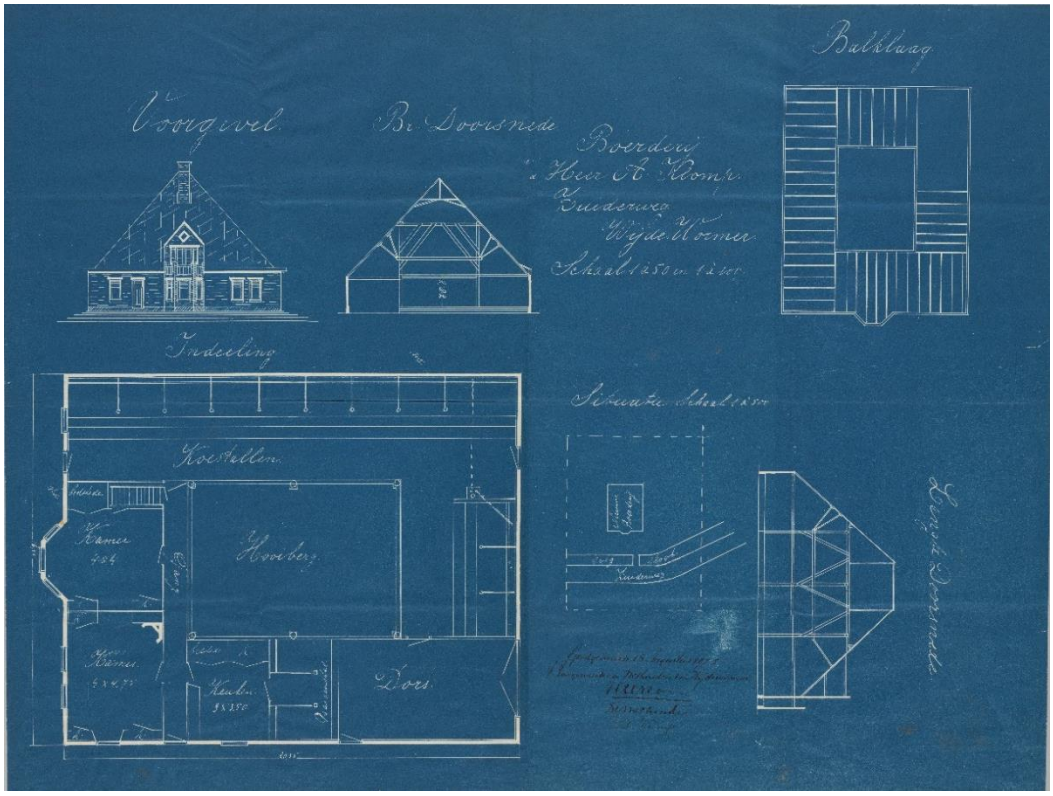
Het energieverbruik terugdringen is een van de grootste opgaven voor de gebouwde omgeving in de komende decennia. Omdat het erfgoed ook in energiegebruik toekomstbestendig moet zijn, koppelt de provincie steeds energiebesparende en energieopwekkende maatregelen aan de restauratiebehoefte. Hiervoor zijn zogeheten groene menukaarten beschikbaar voor diverse soorten monumenten. De provincie streeft naar een CO_2-reductie van 40% in 2030 en 60% in 2040 als gemiddelde voor het gehele monumentenbestand.[2]
Om verduurzaming te stimuleren verleent de provincie een hoger percentage restauratiesubsidie bij toepassing van energiebesparende en energieopwekkende maatregelen. Met de zo verkregen besparing op de eigen bijdrage in de restauratiekosten kan de eigenaar investeren in verduurzaming. Voor de verduurzaming zelf verstrekt de provincie ook subsidie voor energiescans en is er voor de uitvoering de laagrentedragende hypothecaire lening uit het Noord-Holland Fonds voor Monumenten. Tijdelijk zijn er middelen uit het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds beschikbaar voor fysieke maatregelen. Zo ontstaan er combinaties van subsidie en laagrentedragende financiering waarmee eerder goede ervaringen zijn opgedaan.

Unesco werelderfgoed
Noord-Holland heeft drie beschermde Unesco werelderfgoederen. De Amsterdamse grachtengordel, Droogmakerij De Beemster en de Hollandse Waterlinies (de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie).
Bescherming van de cultuurhistorische waarden van De Beemster is van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen. De Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018 is daarom richtinggevend bij het afwegen van ruimtelijke plannen en de impact hiervan op het historische landschap.
Voor de Hollandse Waterlinies ontwikkelt de provincie een apart uitvoeringsprogramma 2022-2026. Naast de doorlopende inzet op de herbestemming en restauratie van de militaire werken en gebouwen, zoals de forten, richt de provincie de aandacht op het landschappelijk deel van het werelderfgoed: het ‘strategisch landschap’ (de hoofdverdedigingslijn, inundatiegebieden, schootsvelden en verboden kringen) en het watermanagementsysteem. Het coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken* heeft hiertoe de aanzet gegeven door de herstelbehoefte van de liniedijken te agenderen. Een vast onderdeel van het uitvoeringsprogramma betreft daarnaast de bescherming en het uitdragen van de uitzonderlijke universele waarden van het werelderfgoed de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De provincie ijvert voor volledige aanwijzing van de Stelling van Amsterdam als rijksmonument.

Provinciale Atlas
Om de huidige provincie Noord-Holland goed te kunnen doorgronden is kennis over de historie van het landschap en de inrichting ervan onontbeerlijk. De provincie heeft vanaf 1866 een historische beeldcollectie aangelegd: de Provinciale Atlas. Deze unieke verzameling prenten, tekeningen, kaarten en foto’s toont hoe het landschap van Noord-Holland zich in de loop van de

[2] Zie ook Routekaart Verduurzaming Monumenten www.duurzaamerfgoed.nl

tijd ontwikkeld heeft. De provincie hecht belang aan het zorgvuldig beheren van deze beeldcollectie en wil de bekendheid ervan bevorderen. Het streven is om alle 82.000 objecten in de collectie via de online beeldbank te ontsluiten zodat de inwoners van Noord-Holland de beelden gemakkelijk en gratis kunnen bekijken en gebruiken. Voor tijdelijke tentoonstellingen in het archeologiemuseum Huis van Hilde worden ook objecten uit de Provinciale Atlas gebruikt. De historische collectie wordt jaarlijks aangevuld met actuele beelden uit een documentaire foto-opdracht. Een professionele fotograaf legt het huidige tijdsbeeld van het landschap van Noord-Holland op een persoonlijke manier vast aan de hand van een jaarlijks wisselend thema.

Technische tekening/blauwdruk van een stolpboerderij van de Heer A. Klomp aan de Zuiderweg in Wijde Wormer, 1928. Collectie Provinciale Atlas

De provincie heeft het beheer van de Provinciale Atlas en de taak om de toegankelijkheid en bekendheid ervan te bevorderen ondergebracht bij Het Noord-Hollands Archief. Thema's als diversiteit en inclusiviteit zijn tot nu toe niet expliciet aan bod gekomen bij de Provinciale Atlas. Het Noord-Hollands Archief start een onderzoek om meer inzicht te krijgen in de ontstaansgeschiedenis, reden van verwerving en witte vlekken in de historische beeldcollectie. De provincie werkt aan een beschrijving van wat de thema's diversiteit en inclusiviteit inhouden voor de Provinciale Atlas. Met de verworven kennis kan de provincie in de toekomst gerichter aandacht besteden aan onderbelichte thema's of een scherper aankoopbeleid formuleren.

Verhalenplatform Oneindig Noord-Holland
De provincie draagt naar een breed publiek uit dat cultuurhistorische structuren zoals dijken, stolpboerderijen en droogmakerijen belangrijk zijn voor de identiteit van Noord-Holland. Daarom ondersteunt de provincie door middel van een opdracht aan het Noord-Hollands Archief het verhalenplatform Oneindig Noord-Holland zodat verhalen over de cultuurhistorische structuren en de provinciale monumenten toegankelijk zijn voor iedereen. Het Noord-Hollands Archief heeft ruime ervaring met het uitdragen van historische verhalen en beheert het verhalenplatform.

Doordat Oneindig Noord-Holland de grote verzameling verhalen koppelt aan exacte gps-data kunnen inwoners en recreanten op locatie historische verhalen uit de directe omgeving opzoeken. Oneindig Noord-Holland gaat gericht op zoek naar en geeft invulling aan diverse en inclusieve historische verhalen voor verschillende groepen Noord-Hollanders. Daarvoor sluit het platform aan bij maatschappelijke ontwikkelingen op dit vlak, onder meer via samenwerkingsverbanden van musea in Noord-Holland.

Instrumenten

- Provinciaal Erfgoedregister
- Monumentenmonitor Noord-Holland
- Noord-Hollandse Waarderingskaart voor stolpboerderijen
- Noord-Hollands Fonds voor Monumenten
- Restauratieregeling voor rijksmonumenten en provinciale monumenten
- Wegwijzer Monumenten
- Onderhoudsregelingen voor rijksmonumenten, windmolens en voor provinciale monumenten
- Loods Herbestemming Noord-Holland
- Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie 2022-2026
- Verhalenplatform Oneindig Noord-Holland
- Historische beeldcollectie Provinciale Atlas
- Archeologiemuseum Huis van Hilde
- Omgevingsverordening Noord-Holland 2020
- Opdrachten en onderzoeken

Koppeling programma's en projecten

- Erfgoeddeal Kusten IJsselmeergebied
- Kwaliteitsimpuls Markermeerdijken
- Duurzame verstedelijking
- Waddenfonds (restauratie en publiektoegankelijk maken van provinciaal monument Wierdijk)
- Verkenning klimaatadaptatie en cultuurhistorie
- Landschapstriënnale
- Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam
- Omgevingsvisie NH 2050
- Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds

Resultaat 2025

Vanuit de rol als beleidsontwikkelaar heeft de provincie:

- de restauratieopgave voor rijksmonumenten en provinciale monumenten teruggebracht naar 15%;
- meer maatschappelijke bewustwording over waarden van historische stolpboerdijen gecreëerd en mogelijkheden om deze waarden door middel van duurzame benutting te revitaliseren;
- verduurzaming onlosmakelijk verbonden aan restauraties, herbestemmingen en bijbestemmingen;
- voor de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie uitvoering gegeven aan een nieuw Uitvoeringsprogramma;
- ervoor gezorgd dat de bekendheid en het gebruik van (online ontsloten) objecten uit de collectie Provinciale Atlas in 2025 is toegenomen ten opzichte van 2022;
- bij een groeiend aantal gebruikers de verhalen van Oneindig Noord-Holland bekend gemaakt.

2.3 Archeologie en archeologiemuseum Huis van Hilde

De provincie heeft als voornaamste taken op het gebied van archeologie:
- de instandhouding van een provinciaal archeologisch depot;
- uitvoering van de beginselen van het Verdrag van Valetta (Malta);
- uitvoering van de Erfgoedwet, waarin behoud van archeologische vindplaatsen *in situ* centraal staat.

Het archeologisch depot is ondergebracht in archeologiemuseum Huis van Hilde in Castricum. Het beheer en management van Huis van Hilde zijn een belangrijk onderdeel van het provinciaal archeologiebeleid.

Verdrag van Valetta (Malta)
Het Rijk heeft aan gemeenten via de ruimtelijke ordening de belangrijkste taak opgedragen als het gaat om goede bescherming van archeologische vindplaatsen. Gemeenten zijn bijvoorbeeld meestal het bevoegd gezag (vergunningverlener), onder andere bij nieuwbouw. Het ter plekke behouden van archeologische vindplaatsen (behoud *in situ*) is daarbij het uitgangspunt. Als dat niet mogelijk is, dient gravend archeologisch onderzoek (behoud *ex situ*) te worden uitgevoerd.

Op drie punten heeft de provincie een belangrijke rol in het uitvoeren van 'Malta'-beleid. In algemene zin is het beleid van de provincie gericht op een zo volledig mogelijk erfgoedbeleid in de ruimtelijke ordening van het landschap. Hiertoe behoort het behoud van archeologische vindplaatsen, opgenomen in de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018. Waar deze ontsloten kunnen worden voor publiek ondersteunt de provincie dit, zoals bij Kasteelterrein Nuwendoorn.

In tien gebieden ziet de provincie een 'bovengemeentelijk archeologisch belang'. De provincie voedt het gemeentelijk ruimtelijk beleid door te inspireren en te informeren over deze gebieden. Dit gaat via het Steunpunt Monumenten en Archeologie dat per gebied regiobijeenkomsten organiseert. Ook publiceert de provincie een regionaal kennisdocument met achtergronden en wetenschappelijke informatie en geeft de provincie een fraai vormgegeven boek uit over de archeologie van het specifieke gebied: de archeoglossy *Schatrijk*. Bij deze activiteiten wordt een breed publiek betrokken, van wetenschappelijke experts tot erfgoedverenigingen en omwonenden.

Waar de provincie bevoegd gezag of initiatiefnemer is voor ruimtelijke ingrepen, is zij ook zelf verantwoordelijk voor het laten doen van archeologisch onderzoek, en dat eventueel als eis te stellen aan een externe initiatiefnemer. Soms worden vondsten of vindplaatsen ondanks correct Malta-onderzoek over het hoofd gezien, maar pas aangetroffen bij de uitvoering van werkzaamheden. Ook kunnen vondsten spontaan worden aangetroffen (toevalsvondsten of vondstmeldingen). In deze gevallen staat de provincie garant voor de berging van de vondsten en voor de opname ervan in de provinciale archeologische collectie en het landelijk geografisch informatiesysteem ARCHis. Speciale aandacht is er voor onderwaterarcheologie en de conservering van de vondsten, zoals uit de scheepswrakken, die daarbij worden gedaan.

Huis van Hilde, taken en werkzaamheden
De provincie beheert de Noord-Hollandse archeologische collectie. Deze collectie is toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek en publiek. Op grond van de Erfgoedwet is de provincie eigenaar van de Noord-Hollandse archeologische collecties, met uitzondering van de gemeenten Alkmaar, Amsterdam, Haarlem, Hoorn en Zaanstad, die een eigen archeologisch depot beheren. Voor het duurzaam behoud van de provinciale collectie beschikt Huis van Hilde over moderne voorzieningen op het gebied van opslag, klimaattechniek en collectieregistratie. Het publiek maakt kennis met de collectie in het archeologiemuseum. Een deel van de provinciale collectie onderwaterarcheologie wordt tentoongesteld in museum Kaap Skil op Texel, dat daar een speciale ruimte voor inricht.

De provincie zet sterk in op de educatieve en museale aspecten van de archeologie. In Huis van Hilde worden alle topvondsten getoond in een permanente tentoonstelling. Aan de hand van innovatieve technieken, zoals gezichtsreconstructies, interactieve schermen en kaarten, krijgt de

bezoeker inzicht in het ontstaan van het Noord-Hollands landschap en in de geschiedenis van de menselijke bewoning. De doelgroep is vooral de inwoners van Noord-Holland, met de nadruk op gezinnen en schoolklassen. Voor schoolbezoek worden verschillende lespakketten aangeboden en kunnen bezoeken op maat worden georganiseerd. Scholen krijgen online archeologische achtergrondinformatie, die aansluit bij de geschiedenistijdvakken die het primair en voortgezet onderwijs hanteren.

Om de provinciale collectie breed toegankelijk en up-to-date te maken voor wetenschap en publiek verschijnt jaarlijks de archeologische kroniek van Noord-Holland, waarin archeologische ontdekkingen en bijzondere opgravingen centraal staan. Ook is de hele archeologische collectie online te raadplegen. Daarnaast verschijnen in een reeks archeologische publicaties regelmatig nieuwe uitgaven over archeologische opgravingen en onderzoek in de regio. Deze uitgaven lopen uiteen van basisrapportages van oud of recent archeologisch onderzoek (wettelijke plicht), tot rijk geïllustreerde publieksbrochures ter ondersteuning van tentoonstellingen en publieksboeken.
In Huis van Hilde is een ArcheoHotspot gevestigd waar bezoekers kunnen meewerken aan archeologisch onderzoek.

Het jaarlijkse evenement 'Hilde's verjaardag' trekt veel bezoekers. (foto: Geert Spanjaard)

Archeologiemuseum Huis van Hilde
Sinds 2020 staat het Huis van Hilde geregistreerd als museum. Dit betekent dat er specifiek aandacht is voor museale beleidsaspecten zoals presentatie en collectiebeheer, maar ook voor de werkwijze en organisatie van het museum. Huis van Hilde is bij uitstek een vrijwilligersorganisatie. Bijna honderd mensen functioneren daarbij onder supervisie van de provincie en zetten hun kennis en ervaring in om bezoekers en scholen te ontvangen. Ze worden getraind en opgeleid door de professionele krachten van het museum en het archeologisch depot. Elk jaar zijn er tijdelijke tentoonstellingen. Ook worden er lezingen en presentaties gegeven en evenementen georganiseerd zoals tijdens de Nationale Archeologiedagen. Via de Museumjeugduniversiteit worden speciale kinderlezingen gehouden. Naast het tentoonstellen van de fysieke collectie ontwikkelt de provincie steeds vaker digitale producten om kennis over te dragen. In Huis van Hilde bevindt zich een museumwinkel en een café-restaurant. Ook is er ruimte voor lezingen en presentaties.

De provincie vindt het van belang dat Huis van Hilde voor alle Noord-Hollanders toegankelijk is en dat iedereen zich kan herkennen in de activiteiten van het museum. Archeologie is bij uitstek een discipline die ons een blik gunt in het leven van gewone mensen uit diverse perioden. Uitgangspunt bij de ontwikkeling van de activiteiten is dat deze toegankelijk en herkenbaar zijn voor een zo divers mogelijke groep. Daarom werkt het museum samen met meerdere culturele- en erfgoedorganisaties en gemeenten uit de regio. De komende jaren gebeurt er meer om het museum toegankelijker te maken voor mensen met een beperking, zowel door de inrichting aan te passen als door een verder digitale ontsluiting van de collectie. Ook wil de provincie dat het museum interessant is voor bezoekers met een migratieachtergrond. Dit kan vorm krijgen door de keuze voor specifieke educatieve thema's, voor tentoonstellingen of publicaties, voor gastconservatoren en voor presentatietechnieken.

Instrumenten

- Archeologisch depot en Archeologiemuseum Huis van Hilde
- Website archeologische collectie en publiekswebsite Huis van Hilde
- Opdrachten (voor berging van toevalsvondsten) en onderzoeken
- Vergunning verlenen/toetsen bij monumenten en grote projecten (bv. Markermeerdijken)
- Omgevingsverordening Noord-Holland 2020
- Activiteitenplan Steunpunt Monumenten en Archeologie: archeologiegebieden
- Archeologische publicaties (ook online)
- Educatieve programma's
- Tentoonstellingen gekoppeld aan provinciale opgaven en/of thema's
- Verhalenplatform Oneindig Noord-Holland
- Historische beeldcollectie Provinciale Atlas

Koppeling programma's en projecten

- Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018
- Omgevingsvisie NH 2050
- Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam
- Infrastructurele projecten, waaronder A8-A9, N241
- Uitbreiding energienetwerk ten behoeve van duurzame energie (onder andere traject Oterleek-Beverwijk)

Resultaat 2025

- Als eigenaar van het archeologisch depot en het archeologiemuseum biedt de provincie een actuele, toegankelijke online database voor onderzoekers en andere geïnteresseerden.
- De permanente tentoonstelling is actueel en technisch en educatief verzorgd.
- Het vrijwilligersbestand is, na de terugloop door de coronacrisis, aangevuld en gestabiliseerd.
- In de tijdelijke tentoonstellingen zijn provinciale beleidsthema's belicht. Hieronder valt ook het meer divers en inclusief maken van de tentoonstellingen, zowel wat de inhoudelijke achtergronden betreft als de organisatie en samenstelling ervan.
- Er zijn aansprekende (online) publicaties gemaakt en educatieve programma's opgezet om meer schoolklassen en ander publiek kennis te laten maken met de Noord-Hollandse archeologie.

2.4 Financieel kader

Cultuurlandschap - Kwaliteit door ontwikkelen	2022	2023	2024	2025
2.1 Vanuit cultuurhistorische waarden sturing geven aan ruimtelijke ontwikkelingen				
Steunpunt Monumenten en Archeologie	460.000	460.000	460.000	460.000
Opdrachten Projecten landschap en cultuurhistorie	100.000	100.000	100.000	100.000
2.2 Investeren in provinciale structuren				
Molenfederatie	15.000	15.000	15.000	15.000
Noord-Hollands Archief/Oneindig Noord-Holland	124.000	124.000	124.000	124.000
Noord-Hollands Archief/Beheer en promotie Provinciale Atlas	136.000	136.000	136.000	136.000
UvR restauratie Rijksmonumenten NH***	5.000.000	5.000.000	2.550.000*	2.550.000*
UvR Onderhoud Provinciale Monumenten	150.000	150.000	150.000	150.000
UvR Restauratie Provinciale Monumenten	400.000	400.000	400.000	400.000
UvR Historische molens	0	0	705.000	0
Opleidingen in restauratie technieken	17.000	17.000	17.000	17.000
Opdrachten Projecten cultuurhistorische structuren	255.000	255.000	255.000	255.000
2.3 Archeologie en archeologiemuseum Huis van Hilde				
Huis van Hilde beheer	401.000	412.000	423.000	434.000
Archeologisch depot	30.000	30.000	30.000	30.000
Kasteelterrein Nuwendoorn	38.000	38.000	38.000	38.000
Onderwaterarcheologie	1.000.000	100.000**	0	0
Opdrachten Archeologie	787.000	799.000	803.000	944.000
Totaal lasten	**8.913.000**	**8.036.000**	**6.206.000**	**5.653.000**

* De provincie heeft in 2019 in het coalitieakkoord 2019-2023 middelen ter beschikking gesteld als aanvulling op het restauratiebudget voor rijksmonumenten. In 2024 vervallen deze extra middelen.
** De investeringen in museum Kaap Skil (presentatie collectie onderwaterarcheologie) stoppen na 2022. Onderzoeken onderwaterarcheologie zijn opgenomen bij de opdrachten archeologie.
*** Hiernaast zijn laagrentedragende hypothecaire lenigen beschikbaar via het Noord-Hollands Fonds Monumenten.

3. Herbestemming – Behoud door verduurzaming

Doel
Duurzame benutting van incourant gebouwd erfgoed

Herbestemming van gebouwd erfgoed blijft de komende jaren een belangrijke maatschappelijke opgave. Demografische en economische ontwikkelingen leiden tot steeds meer leegstand van (vooral) religieus en agrarisch erfgoed. Zo zal als gevolg van ontkerkelijking naar verwachting 25 tot 50% van de kerken de komende jaren niet meer gebruikt worden voor religieuze doeleinden (landelijk 2.000 van de 4.200 kerken). Ook zal als gevolg van schaalvergroting naar verwachting 30% van de agrarische gebouwen, waaronder veel stolpboerderijen, leeg komen te staan. Leegstand heeft een ongunstig effect op de leefbaarheid van steden en regio's, terwijl sloop de kwaliteit van de omgeving vermindert.

In het provinciaal beleid lag de nadruk de afgelopen jaren op religieus, agrarisch én industrieel erfgoed. De herbestemmingsopgave voor industrieel erfgoed langs vaarten en kanalen (Noordzeekanaal, Spaarne, Zaan) is voor een groot deel ingevuld of in een vergevorderd stadium van planontwikkeling. Nog enkele objecten staan leeg en wachten op herbestemming. De provincie zal deze opgaven waar mogelijk begeleiden en financieel ondersteunen.
De provincie richt zich de komende jaren op de herbestemming van religieus en agrarisch erfgoed. Bij religieus erfgoed doet zich de verwachte leegstand nog niet op grote schaal voor. Huidige gebruikers willen hun kerk nog niet kwijt. Bij een aantal van hen is wel behoefte aan multifunctioneel gebruik van hun kerk. Het gaat dan niet om herbestemmen, maar om bijbestemmen gericht op publiek gebruik. De kerk blijft dan deel uitmaken van de gemeenschap en wordt door de gebruikers geëxploiteerd. Als dit gebruik een reële kans van slagen heeft, ondersteunt de provincie partijen door de inzet van de Loods Herbestemming. De verwachting is echter dat het grootste deel van de herbestemmingsopgave voor kerken door de markt zal worden opgepakt in de vorm van woonfuncties. Ook hier geldt dat dit in de MRA gemakkelijker zal verlopen dan in het noorden van de provincie. De gebouwen zullen over het algemeen voor het stads- en dorpsbeeld behouden blijven, maar hun maatschappelijke functie verliezen.

Het dorpshuis in Zuidermeer, voorheen alleen een kerkgebouw, is nu een multifunctioneel gebouw dat onder andere een gymzaal herbergt. (foto: Lars van den Brink, collectie Provinciale Atlas)

Om monumenten te kunnen behouden is een duurzame benutting noodzakelijk. De provincie wil het behoud van het erfgoed door her- en bijbestemming (een extra functie geven) nadrukkelijk koppelen aan de verduurzamingsopgave. Erfgoed waarvoor maatregelen zijn getroffen voor energiebesparing of energieopwekking, kan op termijn beter worden geëxploiteerd en heeft daardoor meer kans op langdurig behoud. De provincie ziet verduurzaming als de motor om erfgoed te benutten en daardoor in stand te houden. Daarom kiest de provincie ervoor in het monumentenbeleid herbestemming, bijbestemming en verduurzaming centraal te stellen.

De opgave
Vanuit de traditionele rol voor de restauratie van monumenten is de provincie betrokken bij diverse her- en bijbestemmingsopgaven, bijvoorbeeld voor de forten van de Stelling van Amsterdam en voor kerken in de MRA. Duurzame benutting is echter een wezenlijk andere opgave dan restauratie van monumenten. Restauratie en onderhoud richten zich meer op ingrepen aan het object zelf en continuering van gebruik, terwijl de (her)ontwikkeling van erfgoed vaak een gebiedsontwikkeling is. Dit vraagt om een andere aanpak en om een instrumentarium waarmee de provincie maatwerk kan leveren. Als gevolg van covid-19 is maatwerk nog belangrijker geworden, omdat de financiering en de exploitatiemodellen voor herbestemmingen onder druk zijn komen te staan.

Meerdere overheden spelen een belangrijke rol bij herbestemmingsprocessen, zowel bij regelgeving en planvorming als bij de financiering. Bij financiering kan het bijvoorbeeld gaan om directe of indirecte investeringen in het object of de omgeving, maar ook om leningen. Daarnaast kunnen investeringen in behoud en benutting van erfgoed een sterke bijdrage leveren aan zowel grotere gebiedsontwikkelingen als de maatschappelijke rol van het erfgoed. Zo leidt de ontwikkeling van de voormalige Artillerie-inrichtingen op het Hembrugterrein in Zaanstad zowel tot gebruik door de creatieve industrie als tot nieuwe woonfuncties. De ontwikkeling van erfgoed werkt inspirerend en versterkend voor een groter gebied. Door ruimtelijke gebiedsontwikkelingen te koppelen aan herbestemming wordt behoud van monumenten beter haalbaar, realistisch en aantrekkelijk. Investeringsmiddelen voor monumenten kunnen dus bijdragen aan gebiedsprogramma's.

Herbestemmingsopgaven verschillen sterk per regio. Met name in NHN zal het niet altijd mogelijk zijn een economisch rendabele bestemming te vinden voor een monument. In de MRA is gezien de economische groei en de aanwezige investeringskracht van de markt meer mogelijk. Dit vraagt om een eigen aanpak, met een instrumentarium dat aansluit op (her)bestemmingsontwikkelingen zelf, maar dat ook bruikbaar is in bredere gebiedsontwikkeling. Hier hanteert de provincie het uitgangspunt 'lening waar kan, subsidie waar moet'. Subsidiebijdragen worden efficiënter besteed als de middelen ingezet worden waar ze het meest nodig zijn. Het doel is om met een beperkt budget een zo groot mogelijk maatschappelijk effect te realiseren. Met maatwerk wil de provincie goed aansluiten op specifieke projecten en een bijpassend flexibel instrumentarium ontwikkelen. Daarnaast wil de provincie initiatiefnemers ondersteunen en inspireren om een sluitende exploitatie te realiseren. Hier horen ook duurzaamheidsmaatregelen bij. De provincie past de restauratieregelingen aan zodat aantoonbare verduurzaming leidt tot een hogere bijdrage aan de restauratie.

Ten aanzien van herbestemming zet de provincie in op de volgende activiteiten:
1. Ontwikkelen van kennis en netwerk voor herbestemming en leegstand;
2. Stimuleren van het duurzaam gebruik van erfgoed door middel van energiebesparende en/of energieopwekkende voorzieningen, waardoor een toekomstgerichte exploitatie mogelijk wordt.

3.1 Ontwikkelen van kennis en netwerk voor herbestemming en leegstand

Monumentenmonitor Noord-Holland
Herbestemming en verduurzaming zijn wezenlijk andere opgaven dan de meer traditionele instandhoudingsopgave van monumenten. Het blijft daarom zaak om de opgave goed in beeld te

houden. De provinciale monumentenmonitor zorgt ervoor dat de provincie goed zicht heeft op de (naderende) leegstandsopgave en deze continu monitort. De provincie legt hierbij de relatie met de bredere regionale leegstandsproblematiek, bijvoorbeeld als het gaat om bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel. De monitor richt zich in eerste instantie op rijksmonumenten zonder woonfunctie en op provinciale monumenten. Op hoofdlijnen wil de provincie ook inzicht krijgen in de opgave onder gemeentelijke monumenten en ander karakteristiek vastgoed. Deze kennis wordt met de gemeenten gedeeld om die bewust te maken van de gemeentelijke leegstandsopgave en te stimuleren hier tijdig (ruimtelijk) beleid voor te ontwikkelen. Daarnaast geeft de monumentenmonitor inzicht in het energieverbruik van monumenten. Zo monitort de provincie het daadwerkelijke verbruik van monumenten en signaleert kansen om het verbruik te verminderen en om te verduurzamen.

De transformatorbunker in Schagen maakte vroeger deel uit van het verdedigingssysteem van de Atlantikwall, het is nu herbestemd als kantoor. (foto: Lars van den Brink, collectie Provinciale Atlas)

Kennisnetwerk

Ook voor gemeenten zijn herbestemming en verduurzaming belangrijke opgaven. Gemeenten ondersteunen bij herbestemming is een taak voor het Steunpunt Monumenten en Archeologie. Naast kennisontwikkeling bouwt de provincie aan een sterk netwerk om kennis en kansen te ontsluiten en om opgaven aan te jagen en te ondersteunen. In samenwerking met betrokken partners organiseert de provincie met het Steunpunt Monumenten en Archeologie netwerkbijeenkomsten. Ook ontwikkelt de provincie aanvullende achtergrondinformatie, bijvoorbeeld handreikingen.

Netwerkbijeenkomsten kunnen gericht zijn op een gebied (bijvoorbeeld gekoppeld aan een gebiedsopgave), een opgave (bijvoorbeeld erfgoed en duurzaamheid) of een thema (bijvoorbeeld herbestemming van agrarisch erfgoed). Ook binnen het samenwerkingsverband MRA worden kennisbijeenkomsten georganiseerd en producten voor het delen van kennis ontwikkeld. Omdat veel partijen zich met herbestemming en verduurzaming bezighouden, komt kennis vaak versnipperd beschikbaar. Samen met de partners gaat de provincie deze kennis meer gebundeld aanbieden via de Wegwijzer monumenten om eigenaren van monumenten en ontwikkelaars van herbestemming en bijbestemming te ondersteunen.

Instrumenten
- Netwerkbijeenkomsten
- Monumentenmonitor Noord-Holland
- Wegwijzer monumenten
- Opdrachten (onderzoek, handleidingen)
- Steunpunt Monumenten en Archeologie

Koppeling programma's en projecten
- Metropoolregio Amsterdam (Cultuur en Erfgoed)
- Samenwerkingsverband Noord-Holland Noord

Resultaat 2025
Vanuit de rol als partner heeft de provincie:
- kennis over herbestemming mede ontwikkeld, ontsloten en gedeeld; dit gebeurt op een efficiënte manier in samenwerking met de initiatiefnemers, waarbij de eigenaar/ontwikkelaar van de monumenten centraal staat;
- jaarlijkse (landelijke) (netwerk)bijeenkomsten ondersteund, gericht op actuele opgaven en/of kansen;
- een relevant netwerk ontwikkeld en onderhouden;
- continu inzicht in de bestaande en naderende regionale leegstandsopgave op basis van de doorontwikkelde monumentenmonitor waar meting van leegstand en verduurzaming deel van uitmaakt;
- partners gestimuleerd bij te dragen aan de herbestemmings- en verduurzamingsopgave;
- ter ondersteuning van gemeenten het Steunpunt Monumenten en Archeologie actief ingezet bij herbestemming- en verduurzamingsopgaven.

3.2 Stimuleren van het duurzaam gebruik van erfgoed

Herbestemming is een langdurig proces: van de initiatieffase, via de planvorming en de uitvoering, tot de beheer- en exploitatiefase. Ook tijdelijk gebruik en maatregelen om huidig gebruik te verlengen kunnen onderdeel uitmaken van herbestemming. Dan gaat het bijvoorbeeld om een tijdelijke functie die de bekendheid van en het draagvlak voor een monument vergroot. In elke fase spelen verschillende overheden een rol, die per geval kan verschillen. Door in de beschikbare middelen maatwerk te leveren sluit de provincie aan op de verschillende ontwikkelingsfases. Zo wordt bijvoorbeeld de uitvoeringsregeling voor haalbaarheidsonderzoeken gecontinueerd.

Loods Herbestemming
De Loods Herbestemming jaagt duurzame benutting van monumenten aan door eigenaren en initiatiefnemers te ondersteunen bij het herbestemmen en bijbestemmen van monumenten. De loods werkt in opdracht van de provincie en begeleidt eigenaren, vooral in de initiatieffase en de planvormingsfase bij kansrijke projecten. De loods houdt zich vooral bezig met de lastigst te herbestemmen categorieën: religieus en agrarisch erfgoed in Noord-Holland Noord.
De loods brengt partijen met elkaar in contact en denkt mee over economisch haalbare oplossingen voor duurzame benutting van monumenten. Daarnaast signaleert de loods kansen voor duurzame gebiedsgerichte ontwikkelingen en energietransitie. Vanuit de provinciale en bovenlokale opgaven werkt de loods samen met de Loods Herbestemming van de gemeente Amsterdam en het Steunpunt Monumenten en Archeologie. In het kader van de verduurzamingsopgave van het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds werkt de loods samen met de provinciale duurzaamheidscoaches. De loods jaagt jaarlijks minimaal dertig projecten aan, waarvan drie onomkeerbaar.

Ondersteunen in de uitvoering
Ook in de uitvoeringsfase draagt de provincie bij aan de duurzame benutting van monumenten. De provincie ziet dit als integraal onderdeel van de verduurzamingsopgave. Samen met de eigenaren en het Nationaal Restauratiefonds onderzoekt de provincie de beste combinaties van provinciale subsidies en mogelijkheden voor laagrentedragende financiering uit het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten. Binnen de restauratieregelingen ligt de prioriteit bij herbestemmingsopgaven van niet-woonhuismonumenten en van stolpboerderijen die aantoonbaar gaan verduurzamen.
Specifiek ondersteunt de provincie stichtingen met ANBI-status die werken aan behoud en benutting van erfgoed met een hoge mate van publieksgerichtheid. De provincie zal nader verkennen welke ondersteuning deze erfgoedorganisaties bij hun werkzaamheden nodig hebben, buiten de al bestaande mogelijkheden. Ook geeft de provincie voorrang bij de regelingen aan de POM's, die in staat zijn om lastige herbestemmings- en verduurzamingsopgaven op te pakken en duurzaam continu gebruik weten te realiseren.

Zorgboerderij 'De leeuwenhof' is een gerestaureerde en verduurzaamde stolpboerderij in Heerhugowaard. De centrale huiskamer is geplaatst in 'het vierkant'. (foto: Anne Reitsema, collectie Provinciale Atlas.

Noord-Hollands Fonds voor Monumenten
Het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten (ook wel het Fonds Herbestemming) is een langlopend en revolverend provinciaal fonds van € 9,1 mln, waaruit tot het jaar 2030 laagrentedragende hypothecaire leningen tot max € 1 mln per aanvraag kunnen worden verstrekt. De leningen zijn bedoeld voor dekking van restauratie-, herbestemmings- en verduurzamingskosten voor karakteristiek vastgoed en beschermde monumenten die niet als woonhuis zijn gebouwd. Het gaat hierbij veelal om religieus, industrieel en agrarisch erfgoed. Herbestemmingskosten zijn verbouwingskosten om een gebouw een nieuwe of extra functie te geven waardoor een betere exploitatie mogelijk wordt.

Omdat de provincie verduurzaming in de zin van energiebesparing en energieopwekking beschouwt als een onlosmakelijk onderdeel van restauratie en van her- en bijbestemming is het eveneens een integraal onderdeel van de financieringsmogelijkheden. De leningen komen tot stand in nauwe samenwerking met het Nationaal Restauratiefonds (NRF) waarin de provincie het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten heeft ondergebracht. De leningen kunnen worden

gecombineerd met andere financieringsmogelijkheden binnen het NRF, met andere provinciale regelingen voor verduurzaming, zoals de (tijdelijke) regelingen voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, en met de subsidies voor rijks- en provinciale monumenten. Hierdoor kan de provincie eigenaren gunstige mogelijkheden bieden om hun erfgoed duurzaam te behouden.

Instrumenten
- Loods Herbestemming
- Subsidie
  - Haalbaarheidsonderzoeken
  - Energiescans
  - Benutting Uitvoeringsregeling Restauratie en Onderhoud Rijksmonumenten
- Leningen
  - Herbestemmingskosten
  - Duurzaamheidsmaatregelen
- Wegwijzer monumenten
- Opdrachten en onderzoeken

Koppeling programma's en projecten
- Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam
- diverse (regionale) gebiedsprogramma's (Loods Herbestemming)

Resultaat 2025
Vanuit de rol als beleidsontwikkelaar heeft de provincie:
- een instrumentarium voor duurzame benutting doorontwikkeld, dat goed aansluit op de opgave en instrumenten van het Rijk en het Nationaal Restauratiefonds. Hiermee is het gebruik van erfgoed en specifiek de benutting van religieus en agrarisch erfgoed gestimuleerd en economisch haalbaar gemaakt;
- meer publiek gebruik van erfgoed mogelijk gemaakt door speciaal aandacht te geven aan Algemeen Nut Beogende Instellingen in combinatie met Professionele Monumentenorganisaties;
- door inzet van de Loods Herbestemming, met name in Noord-Holland Noord, duurzame benutting van publiek toegankelijk erfgoed aangejaagd, wat in meerdere gevallen heeft geleid tot onomkeerbaarheid in de uitvoering.

3.3 Financieel kader

Herbestemming - Behoud door verduurzaming	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
3.1 Ontwikkelen kennis en netwerk voor herbestemming en leegstand				
Opdrachten Herbestemming Monumenten	235.000	235.000	235.000	235.000
Loods Herbestemming	130.000	130.000	130.000	130.000
UvR Onderzoek duurzaam benutten monumenten	150.000	150.000	150.000	150.000
3.2 Stimuleren van het gebruik van erfgoed				
Opdrachten tbv rijks- en provinciale monumenten	100.000	50.000	17.000	17.000
Totaal lasten	**615.000**	**565.000**	**532.000**	**532.000**

4. Culturele infrastructuur – Ontwikkelen bovenlokaal netwerk

Doel
Goed regionaal bereikbare en toegankelijke culturele infrastructuur met voldoende diversiteit

Noord-Holland heeft een hoogstaande en veelzijdige culturele infrastructuur, die bestaat uit podia, musea, beeldende kunstinstellingen, bibliotheken etc. Het diverse aanbod van deze instellingen draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving van Noord-Holland. Het gevarieerde culturele aanbod staat onder druk als gevolg van covid-19 en de grote tekorten die gemeenten hebben op andere gemeentelijke taken, zoals de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de jeugdzorg. Dit kan leiden tot verschraling van het culturele aanbod in Noord-Holland.

Het is belangrijk dat het veelzijdige culturele aanbod voor alle inwoners en bezoekers goed toegankelijk is en blijft. Daarom stimuleert de provincie gemeenten en culturele instellingen om zoveel mogelijk regionaal af te stemmen en samen te werken. Het effect van de covid-19-maatregelen voor de culturele sector zal ook na 2021 voelbaar zijn. De provincie volgt vanuit haar rol samen met gemeenten de ontwikkelingen en onderneemt waar mogelijk actie. Daarnaast vraagt de provincie bij het Rijk en de Raad voor Cultuur aandacht voor de positie van cultuur in de provincie en herstel van de sector na de coronaperiode. De Noord-Hollandse Cultuurlening, het Platform Cultuurherstel en tijdelijke subsidieregelingen voor innovatie en samenwerking, die ontwikkeld zijn binnen het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds van de provincie, ondersteunen de weg naar herstel.

De opgave
De culturele infrastructuur behoort samen met cultureel erfgoed tot de kerntaken van het cultuurbeleid van de provincie. Binnen de kerntaak culturele infrastructuur wordt uitvoering gegeven aan de wettelijke taak op het gebied van bibliotheken. De provincie is partner van Rijk en gemeenten bij de uitvoering van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024. De provincie stimuleert regionale samenwerking van gemeenten en culturele instellingen. Het in stand houden van culturele voorzieningen is echter primair een taak van de gemeenten en van de Rijksoverheid. Daarbij dragen zij ook zorg voor het stimuleren van cultureel aanbod.

De effecten van de covid-19-maatregelen plaatst de Noord-Hollandse culturele infrastructuur voor een grote uitdaging. Hierdoor en als gevolg van bezuinigingen zijn niet alle gemeenten in staat een diverse culturele infrastructuur overeind te houden. Het verdwijnen van culturele instellingen heeft effect op de leefbaarheid en het vestigingsklimaat van de regio. De aantrekkingskracht van culturele voorzieningen in een regio is echter grotendeels afhankelijk van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en de kwaliteit ervan. Dit betekent dat de culturele infrastructuur een regionale opgave is met een belangrijke taak voor de provincie als partner en verbinder.

De provincie speelt een rol in de regionale netwerken door bovenregionale samenwerking te stimuleren en het blikveld van gemeenten te verruimen. De provincie kan spiegelen en ‘het grotere plaatje’ schetsen. Hierdoor worden witte vlekken in cultureel aanbod of samenwerking in de regio’s gesignaleerd en kan hierover worden gesproken met de gemeenten. Daarnaast speelt de provincie een centrale rol bij het delen van kennis. Regionale samenwerking staat of valt bij de medewerking en investeringsbereidheid van alle partners. De provincie speelt hierbij een verbindende rol. Bovendien is bij regionale samenwerking ook het schaalniveau van de geografische samenwerking belangrijk. Immers, per opgave en thema kan het schaalniveau wisselen.

Ten aanzien van de culturele infrastructuur zet de provincie in op de volgende activiteiten:
1. Stimuleren van regionale samenwerking
2. Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk
3. Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs

4.1 Stimuleren van regionale samenwerking

Regionale samenwerking van gemeenten en provincie op het gebied van cultuur is belangrijk in Noord-Holland. Kunst en cultuur houden immers niet op bij de gemeentegrenzen. Goede afstemming maakt mogelijk dat lokaal beleid effectief wordt ingezet. Samenwerkingsverbanden zijn nodig voor het realiseren van belangrijke beleidsdoelen van zowel provincie als gemeenten, voor het ontwikkelen van doeltreffend beleid of voor het verbeteren van dienstverlening aan culturele instellingen. De regionale samenwerking op het gebied van cultuur voorziet in de uitwerking van twee programma's: een in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en een in de cultuurregio Noord-Holland Noord (NHN). Deze samenwerking heeft zich in tijden van crisis bewezen: met het Covid-19 noodfonds hebben provincie en gemeenten samen meer dan honderd culturele instellingen kunnen ondersteunen.

De provincie stimuleert regionale samenwerking door te participeren in netwerken van culturele infrastructuur en door het verlenen van opdrachten.

Stedelijke cultuurregio
Sinds 2018 werkt het ministerie van OCW samen met de zogenaamde stedelijke cultuurregio's. Deze samenwerking is gericht op afstemming van landelijk, regionaal en lokaal beleid. Een stedelijke cultuurregio wordt omschreven als een geografische eenheid waarbij sprake is van een cultureel ecosysteem: een geheel van onderlinge netwerken in het cultuur- en kunstenveld. Deze regio's kenmerken zich door een centrumgemeente (soms meer dan een), die fungeert als cultureel brandpunt. Meestal is dit een grote gemeente met een hoog voorzieningenniveau. Omliggende gemeenten vullen dit aan met hun cultuuraanbod.

Zowel het rijksbeleid als het beleid van de rijksfondsen wordt steeds meer afgestemd op deze stedelijke cultuurregio's. Dit betreft bijvoorbeeld afspraken over regelingen als de Basisinfrastructuur (BIS) of afspraken over het Fonds Podiumkunsten of het Mondriaan Fonds. Bij de verdeling van rijksmiddelen speelt de stedelijke cultuurregio een steeds grotere rol. In 2019 hebben vijftien stedelijke regio's zich bij de minister gemeld met een regionaal cultuurprofiel. Ook de MRA heeft dit gedaan en is sindsdien gesprekspartner. De vijftien stedelijke regio's dekken niet heel Nederland. Er zijn nog witte vlekken, zoals de regio Noord-Holland Noord. Deze regio is voornemens zich aan te melden als stedelijke regio.

Regionale samenwerking gemeenten
De provincie participeert in de samenwerkingsverbanden van de MRA en NHN. Voor gemeenten vormt kennisdeling een belangrijke basis voor regionale samenwerking. De provincie investeert hierin door netwerkbijeenkomsten te organiseren rond een bepaald thema, bijvoorbeeld de langetermijngevolgen van covid-19 voor culturele instellingen. Per onderwerp kan dit netwerk verschillen. Soms is het gericht op heel Noord-Holland, dan weer op de MRA, NHN of een deelregio. Hierbij sluit de provincie aan bij bestaande netwerken.
Afhankelijk van het regionale vraagstuk en de behoefte van het netwerk kiest de provincie afwisselend voor een rol als partner of als verbinder, waarbij verschillende instrumenten kunnen worden ingezet. Belangrijke voorwaarde is dat de vraag om regionale samenwerking vanuit de (deel)regio moet komen. De (deel)regio blijft opdrachtgever dan wel eigenaar van het proces. Om de juiste thema's in de regio te agenderen wordt aangesloten bij provinciale gebiedsprogramma's op het gebied van toerisme en recreatie, mobiliteit en bereikbaarheid en wonen.

Samenwerking binnen de MRA
In de MRA werkt de provincie samen met 32 gemeenten (via deelregio's), de vervoersregio en de provincie Flevoland aan een betere spreiding en bereikbaarheid van culturele infrastructuur. Dit heeft geleid tot het regioprofiel 2019-2024 *Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed*. De komende jaren blijft de provincie werken aan de uitvoering van de vijf programmalijnen: Samenwerking, Toegankelijkheid, Cultuur aan de basis, Ruimte en Erfgoed. De provincie heeft binnen het regioprofiel een rol als verbinder en als trekker op het thema Samenwerking. Het programma Kunst, Cultuur en Erfgoed 2019-2024 wordt herijkt in het kader

van recente ontwikkelingen waaronder de (lange)termijnimpact van de covid-19-crisis. Daarbij wordt onderzocht of deze recente ontwikkelingen vragen om een andere inzet en (intensievere) vormen van regionale samenwerking.

Binnen de programmalijn Samenwerking wordt het kennisnetwerk culturele infrastructuur van de MRA doorontwikkeld. Daarbij wordt ingezet op gezamenlijke kennisbijeenkomsten en onderzoek. Vanaf 2022 is de Cultuurmonitor beschikbaar. Deze monitor geeft een beeld van de staat van de culturele infrastructuur en biedt inzicht in de cultuurparticipatie in de MRA.
Binnen de programmalijn Cultuur aan de Basis wordt een pilot 'Vervoer' opgezet. Uit een enquête onder basisscholen is gebleken dat het vervoer van leerlingen naar bijvoorbeeld voorstellingen of musea voor veel scholen een probleem is. Onderdeel van de pilot is een platform waarbij de vraag van de scholen wordt gekoppeld aan het aanbod van culturele instellingen. Uit de enquête is ook gebleken dat kansengelijkheid voor veel scholen een belangrijk thema is. Voor leerkrachten en culturele instellingen worden daarom kennissessies georganiseerd.
Binnen de programmalijn Ruimte is de groene menukaart musea en podia ontwikkeld. Deze kaart geeft handvatten voor fysieke verduurzamingsmaatregelen en wordt uitgebreid met menukaarten voor andere culturele instellingen.

Samenwerking binnen NHN
In NHN hebben de drie deelregio's (Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Alkmaar) met financiële steun van de provincie het regionaal cultuurprofiel *Zee aan ruimte, land vol cultuur* opgesteld. Provincie Noord-Holland heeft dit proces met subsidie mogelijk gemaakt en ambtelijk ondersteuning geboden. Het cultuurprofiel dient als basis voor een nauwere samenwerking binnen NHN op gebied van cultuur en moet de regio meer zichtbaarheid geven in het landelijk beleid. Daarom ondersteunt de provincie de komende jaren de concretisering van het cultuurprofiel. Ook voert de provincie samen met de kernsteden van NHN een lobby richting Rijk en de landelijke cultuurfondsen met als doel de erkenning van NHN als 16e stedelijke cultuurregio in het rijksbeleid.

Cultuurkoepel in Heiloo (foto: Lars van den Brink, collectie Provinciale Atlas)

Stimulering regionale samenwerking
De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen. Hiervoor werd de Uitvoeringsregeling subsidie stimulering

regionale samenwerking cultuur ingezet. Hiermee is samenwerking tussen gemeenten en tussen culturele instellingen gerealiseerd. Om de overgang van incidentele samenwerking naar een meer structurele samenwerking mogelijk te maken en de komende jaren te kunnen voldoen aan de behoefte van de gemeentelijke partners, is een flexibeler instrument vereist. Het verlenen van opdrachten is hiervoor het meest geëigende instrument. Partijen investeren zodoende in een langetermijnperspectief. Hierdoor wordt bijgedragen aan het toegankelijk houden van de culturele infrastructuur en het bevorderen van cultuurparticipatie van een breed publiek.

Instrumenten
- Netwerkbijeenkomsten en kennisdeling
- Opdrachten en onderzoeken
- Cultuurmonitor
- MRA: Regioprofiel 2019-2024 *Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed*
- Cultureel regioprofiel NHN *Zee aan ruimte, land vol cultuur*
- Opdrachtenbudget stimulering regionale samenwerking

Koppeling programma's en projecten
- Regioprofiel MRA 2019-2024 *Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed*
- Cultureel regioprofiel NHN *Zee aan ruimte, land vol cultuur*

Resultaat 2025
Vanuit de rol als verbinder heeft de provincie:
- de regionale opgaven en kansen in kaart gebracht en breed gedeeld. Gemeenten en culturele instellingen zijn zich daardoor meer bewust van het belang van regionale samenwerking op gebied van cultuur en gebruiken de beschikbare kennis om tot regionale afstemming te komen;
- maatwerk geleverd bij specifieke regionale vraagstukken;
- verschillende netwerkbijeenkomsten georganiseerd en jaarlijks een bestuurlijke bijeenkomst.

Vanuit de rol als partner heeft de provincie:
- gemeenten dichter bij elkaar gebracht om tot meer regionale afstemming te komen en de regionaal gedragen visies op gebied van culturele infrastructuur actueel te houden;
- NHN ondersteund bij de uitwerking van het cultureel regioprofiel naar een uitvoeringsprogramma;
- in samenwerking met gemeenten in de MRA de acties uit het MRA programma aangepast en uitgevoerd. Deze hebben geleid tot vervolgacties en afspraken;
- bij het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur de MRA en NHN goed in beeld gebracht.

4.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk

Bibliotheken zijn belangrijke cultuurdragers, ze zijn voor iedereen toegankelijk, zijn de schatkamer van kennis en informatie en zorgen dat de inwoners van Noord-Holland zich een leven lang kunnen blijven ontwikkelen. Bibliotheken lenen niet alleen boeken uit, maar ontwikkelen zich tot knooppunten van kennis, contact en cultuur in de samenleving. Bibliotheken krijgen een steeds grotere rol bij maatschappelijk opgaven als het bevorderen van geletterdheid als basisvaardigheid, digitale inclusie, bestrijding van eenzaamheid, integratie van nieuwe Nederlanders en het tegengaan van een tweedeling in de samenleving. Deze ontwikkeling wordt gesteund door een gezamenlijke landelijke innovatie- en netwerkagenda waarin ook deze maatschappelijke thema's zijn uitgewerkt. De provincie erkent de grote maatschappelijke waarde

van bibliotheken en heeft de bijdrage aan Probiblio structureel verhoogd zodat kan worden aangesloten bij de landelijke innovatie- en netwerkagenda.

Probiblio is de provinciale ondersteuningsinstelling (POI) voor bibliotheken en voert de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel uit. De Wet benoemt drie provinciale kerntaken: Interbibliothecair Leenverkeer, Bibliotheek Innovatie en Netwerktaken. De provincie ziet de bibliotheekfunctie als belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur en richt haar activiteiten daarom vooral op het regionaal bereikbaar, toegankelijk en relevant houden van de bibliotheek. Zowel de provincie als Probiblio functioneert in een landelijk netwerk. De provincie stemt haar beleid af met Rijk en gemeenten. Probiblio steunt de verdere ontwikkeling van lokale bibliotheken en stemt daarnaast af met het landelijk netwerk van POI's en de Koninklijke Bibliotheek.

De transformatie van de bibliotheken van 'openbare boekenkast' naar maatschappelijke bibliotheek is een belangrijke opgave voor het gehele bibliotheekstelsel. In het bibliotheekconvenant 2021-2024 zijn afspraken gemaakt over rollen en taken van het landelijk netwerk van bibliotheken en de drie overheidslagen. Dit bibliotheekconvenant ligt ten grondslag aan de uitwerking van de landelijke netwerkagenda.
Onder de netwerkverantwoordelijkheid verstaat de provincie dat lokale bibliotheken kunnen profiteren van landelijke trajecten, zoals de digitale infrastructuur en een landelijk collectiebeleid. Daarbij biedt de provincie ondersteuning aan de vorming van een provinciaal bibliotheeknetwerk, waarin bibliotheken uitvoering geven aan programma's op basis van de prioriteiten van de landelijke netwerkagenda. De provincie vraagt aan Probiblio het regionale bibliotheeknetwerk te ondersteunen, te inspireren en uit te dagen tot vernieuwing.

De bibliotheek 'School 7' in Den Helder is gevestigd in de zevende gemeenteschool uit 1905, een gemeentelijk monument. (foto: Lars van de Brink, collectie Provinciale Atlas)

Op het gebied van innovatie zet de provincie in op drie maatschappelijke thema's: geletterde samenleving, digitale inclusie en een leven lang ontwikkelen. Daarbij helpt Probiblio landelijk ontwikkelde innovatieve projecten bij lokale bibliotheken te implementeren en schaalt tegelijkertijd lokale innovaties van Noord-Hollandse bibliotheken waar mogelijk op. Ook ontwikkelt Probiblio zelf, en in samenwerking met landelijke partners, vernieuwende projecten zoals 'De bibliotheek van de toekomst'.

Probiblio werkt voor alle bibliotheken in Noord-Holland en daarmee nadrukkelijk voor alle inwoners. Er zijn speciale programma's bij de bibliotheken voor inwoners die niet zo snel uit zichzelf een bezoek aan de bibliotheek brengen. Ook is er toenemende aandacht voor programma's die moeten zorgen dat de geletterdheid van de inwoners van Noord-Hollands toeneemt. Daarom werkt Probiblio samen met de lokale bibliotheken aan programma's voor onderwijs, voor gezinnen en voor laaggeletterde inwoners (18+). Voorbeelden hiervan zijn: BoekStart (kinderopvang, jonge gezinnen), Bibliotheek op School (BO, VO en MBO) of de VoorleesExpress met specifiek aanbod voor taalarme gezinnen. Ook zijn er programma's in het kader van basisvaardigheden waarbij bibliotheken kwetsbare volwassenen helpen om hun taalvaardigheid te versterken.
Daarnaast werkt Probiblio voortdurend aan technische innovatie waar het gaat om het toekomstbestendig houden van het Interbibliothecair Leenverkeer. Al deze uitdagende vormen van innovatie hebben ten doel om op de lange termijn de kwaliteit, de spreiding en toegankelijkheid van de bibliotheken in Noord-Holland te waarborgen.

Instrumenten
- Boekjaarsubsidie aan POI (Probiblio)

Koppeling programma's en projecten
- Samenwerkingsverbanden gemeenten en ministerie van OCW

Resultaat 2025
Als opdrachtgever van de provinciale ondersteuningsinstelling:
- heeft de provincie zorggedragen voor uitvoering van de wettelijke taken;
- hebben de bibliotheken in Noord-Holland, ondersteund door Probiblio, de transitie gemaakt naar de maatschappelijke bibliotheek;
- is het Interbibliothecair Leenverkeer verder ontwikkeld waardoor het beter aansluit bij de behoeften van lokale bibliotheken en hun leden;
- zijn de landelijke trajecten die bijdragen aan de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen, regionaal uitgerold;
- is Probiblio in Nederland een belangrijke voorloper en initiator van bibliotheekinnovatie en weet de lokale bibliotheken in Noord-Holland te stimuleren tot vernieuwing, verjonging en verandering.

4.3 Kwaliteitsbevordering van cultuureducatie in het basisonderwijs

In het coalitieakkoord *Duurzaam doorpakken* 2019-2023 staat dat de provincie deelneemt aan het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 (CMK3) en hiervoor cofinanciering beschikbaar stelt. Hiermee wordt, aansluitend op de landelijke regeling CMK3, invulling gegeven aan de provinciale rol als partner. Met het ministerie van OCW is een intentieovereenkomst gesloten. De provincie levert een bijdrage voor de periode 2021-2024 van in totaal € 3 mln (jaarlijks € 750.000) voor provinciale projecten. Het Rijk matcht in totaal € 3.412.000 (jaarlijks € 853.000). De 26 deelnemende Noord-Hollandse gemeenten budgetteren voor vijftien lokale/regionale projecten € 2,6 mln (jaarlijks € 650.000).

Doelstellingen van de landelijke CMK3-regeling zijn:
- Het duurzaam versterken van de kwaliteit van cultuureducatie, mede door middel van intensieve samenwerking tussen het onderwijs en de culturele sector
- Het vergroten van de kansengelijkheid voor leerlingen
- Het vergroten van de professionalisering van leerkrachten, docenten, culturele partners en penvoerders

Vanuit deze doelstellingen heeft Plein C, dat het provinciale programma coördineert en uitvoert, met 26 deelnemende Noord-Hollandse gemeenten en culturele instellingen het programma 'Goed cultuuronderwijs voor alle kinderen' voor Noord-Holland opgesteld. Met lokaal maatwerk en bovenlokale programma's zet Plein C in het CMK3-programma in op verdere borging en continuïteit van cultuureducatie én op extra ondersteuning van scholen met leerlingen voor wie cultuur minder binnen handbereik is. Het programma omvat vijftien lokale/regionale projecten en provinciale projecten.

Plein C werkt voor alle scholen en alle kinderen in Noord-Holland. Bij de provinciale projecten ligt de nadruk enerzijds op verdieping aanbrengen bij deelnemende scholen, onder andere via visievorming en deskundigheidsbevordering van leerkrachten. Anderzijds wordt ingezet op het bereiken van nieuwe scholen, in het bijzonder scholen met onderwijsachterstanden, scholen in achterstandswijken en op locaties met onvoldoende culturele infrastructuur. Dit om de kansengelijkheid van kinderen te vergroten. Ook is er meer ruimte voor maatwerk, zoals aandacht voor het speciaal onderwijs, het vmbo en de relatie binnen-buitenschools.

CMK programma muziek in het primair onderwijs. (foto: Plein C, Alkmaar)

Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs
Op 16 december 2013 heeft de provincie het Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs 2013-2023 ondertekend. Dit kader is door OCW, IPO en VNG opgesteld en bevat de gezamenlijke ambitie voor het cultuuronderwijs van Rijk, gemeenten, provincies en schoolbesturen. Het creëert randvoorwaarden voor scholen en culturele instellingen om te blijven werken aan de kwaliteit van het cultuuronderwijs. Het bestuurlijk kader dat voor het programma CMK een streefpunt vormt, loopt in 2023 af. Er zal met OCW, IPO en VNG overleg gevoerd worden of het bestuurlijk kader wordt verlengd en zo ja, in welke vorm.

Het is belangrijk dat de inzet van de overheden voor cultuureducatie structureel wordt. Om cultuureducatie daadwerkelijk in te bedden in het beleid van alle overheden is het nodig om de verantwoordelijkheden per overheidslaag goed omlijnd vast te leggen. Dit zorgt voor een duidelijke structuur en rolverdeling, en bekrachtigt een structurele samenwerking tussen Rijk, provincie, gemeenten en cultuurfondsen voor wat betreft verantwoordingseisen en opdrachtgeverschap.

Instrumenten
- Activiteitensubsidie aan Plein C

Koppeling programma's en projecten
- Noord-Hollands programma Plein C CMK3 2021-2024
- Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs 2013-2023

Resultaat 2025
Vanuit de rol als opdrachtgever:
- is de provincie de cofinancieringsafspraak nagekomen met OCW en is Plein C gemonitord op de uitvoering van het provinciale programma CMK3;
- heeft de provincie met OCW, IPO en VNG toegewerkt naar een vervolg op het Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs 2013-2023.

4.4 Financieel kader

Culturele Infrastructuur - Ontwikkelen bovenlokaal netwerk	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
4.1 Stimuleren van Regionale Samenwerking				
Opdrachten en onderzoek	100.000	100.000	100.000	100.000
Opdrachten Regionale Samenwerking	106.000	106.000	106.000	106.000
4.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van provinciaal bibliotheeknetwerk Subsidie				
Subsidie	3.464.000	3.464.000	3.464.000	3.464.000
4.3 Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs				
Subsidie	750.000	750.000	750.000	0*
Totaal lasten	**4.420.000**	**4.420.000**	**4.420.000**	**3.670.000**

* In 2025 vervallen de middelen voor Cultuureducatie met Kwaliteit omdat het huidige programma t/m 2024 loopt.

5. Uitvoeringspartners

De provincie heeft met een aantal partners afspraken over samenwerking.

Stichting NMF en MOOI Noord-Holland
Met het Rijk is er een bestuurlijke afspraak om een Steunpunt Monumenten en Archeologie voor gemeenten in stand te houden. Hiervoor is € 160.000 beschikbaar, waarvan € 80.000 aan rijksmiddelen. Daarnaast wil de provincie gemeenten ondersteunen bij hun rol in de nieuwe Omgevingswet, cultuurhistorie onder de aandacht brengen in relatie tot ruimtelijke opgaven en beleidsvisies, en activiteiten ondersteunen rond ruimtelijke opgaven en in relatie tot archeologie en herbestemming. Daarvoor heeft de provincie een extra bedrag van € 300.000 gereserveerd. Daarmee is voor het Steunpunt Monumenten en Archeologie in totaal een meerjarige projectsubsidie van € 460.000 per jaar beschikbaar.

Stichting NMF en MOOI Noord-Holland stellen voor de uitvoering van de steunpunttaken een gezamenlijk activiteitenplan op. Dat bevat onder meer een website, digitale kennisbank, expertmeetings, vraagloket, kennisbijeenkomsten, contactdagen en uitgewerkte casestudies. Het Steunpunt richt zich daarbij in de eerste plaats op de ondersteuning van gemeenten, maar betrekt een brede groep van organisaties uit het erfgoedveld bij de kennisbijeenkomsten, contactdagen, expertmeetings en casestudies. Dit varieert van eigenaren van maatschappelijk vastgoed (POM's) tot erfgoedverenigingen.

Ook ondersteunt het Steunpunt Monumenten en Archeologie middels een extra bijdrage vanuit rijksmiddelen (€ 12.500) de Digitale Erfgoedcoach. Deze functie ondersteunt erfgoedorganisaties door:

- Digitaal Erfgoed Loket: begeleiding bij het opstellen van informatie- en digitaliseringsbeleid voor de lange termijn;
- Deskundigheidsbevordering digitalisering en digitale collecties;
- Intervisie en verbinding met het landelijke netwerk.

De inhoudelijke samenwerking wordt jaarlijks geëvalueerd. De provincie is van plan om de huidige wijze van financiering te onderzoeken.

Probiblio
Probiblio is de samenwerkingspartner voor de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van bibliotheken. Probiblio werkt in opdracht van twee provincies (Noord-Holland en Zuid-Holland) aan de versterking van bibliotheken in beide provincies.

Stichting Plein C
Stichting Plein C coördineert en voert het provinciale programma uit voor CMK3, het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2021-2024.

Noord-Hollands Archief
Het Noord-Hollands Archief (NH Archief) beheert al sinds de 1923 de Provinciale Atlas, de historische beeldcollectie van de provincie Noord-Holland. Het NH Archief voert in opdracht van de provincie het beheer van de beeldcollectie uit en brengt de Provinciale Atlas op verschillende manieren onder de aandacht bij de inwoners van Noord-Holland. Dit past bij de ontwikkeling van het NH Archief van de afgelopen jaren tot een fysiek en online informatiecentrum over de geschiedenis van Noord-Holland. De activiteiten voor het verhalenplatform Oneindig Noord-Holland zijn sinds enkele jaren ook bij het NH Archief ondergebracht via een afzonderlijke subsidie.

Nationaal Restauratiefonds
Bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF) brengt de provincie het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten onder. Er wordt € 9,1 mln voor restauratie, herbestemming en verduurzaming toegevoegd aan de bestaande middelen in het fonds. Over de invulling van dit Noord-Hollands

Fonds voor Monumenten maakt de provincie binnen de kaders van het cultuurbeleid nieuwe afspraken met het NRF.

Cultuur+Ondernemen
De Noord-Hollandse Cultuurlening voor in totaal € 3 mln uit het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds, is ondergebracht bij kennisplatform Cultuur+Ondernemen. Daartoe is een overeenkomst afgesloten met een looptijd van tien jaar.

6. Monitoring en evaluatie

Per thema zijn op hoofdlijnen doelstellingen en bijbehorende activiteiten geformuleerd. De resultaten hiervan worden gemonitord. Waar nodig worden de beleidsdoelen bijgesteld aan de hand van actuele ontwikkelingen. Resultaten van onderzoeken of de uitkomsten van de monitors kunnen ook aanleiding zijn voor tussentijdse beleidswijzigingen. Waar op voorhand bijstelling verwacht wordt, is dit in de toelichting bij het thema opgenomen. Het flexibele karakter van het cultuurbeleid geeft de mogelijkheid om bij te sturen wanneer dit noodzakelijk is.

Openbare onderzoeken en evaluaties worden gepubliceerd op https://www.noord-holland.nl/. Om kennis te delen over de resultaten van uitvoeringsregelingen onderzoekt de provincie de mogelijkheid om resultaten online te publiceren. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de resultaten van energiescans of van de uitvoeringsregeling regionale samenwerking. De doeltreffendheid van uitvoeringsregelingen wordt gemonitord. Daarnaast is er een aantal inhoudelijke monitoringsinstrumenten beschikbaar, zoals de Monumentenmonitor en de Cultuurmonitor MRA.

Eind 2023 wordt een voortgangsrapportage opgesteld over de eerste twee jaar van het geactualiseerde cultuurbeleid. Hierbij gaat het om nieuwe beleidsontwikkelingen zoals de stolpenstructuren. Op basis hiervan kunnen voorstellen gedaan worden voor eventuele beleidswijzigingen. In de voortgangsrapportage zal in ieder geval worden ingegaan op de stand van zaken van de geformuleerde resultaten. Ook zal evaluatie plaatsvinden van de effectiviteit van het Steunpunt Monumenten en Archeologie, van de werking van de nieuwe opzet uitvoeringsregelingen restauratie, herbestemming en verduurzaming en van de resultaten behaald door de Loods Herbestemming. Eind 2024 volgt een algehele evaluatie van de drie voorgaande jaren die verwerkt kunnen worden in verdere aanpassingen van het beleid.

7. Financiën

Hieronder staat het overzicht met de verdeling van de beschikbare middelen 2022-2025.

- In 2024 en 2025 zijn geen middelen opgenomen voor aanvulling van de reserve monumenten ten behoeve van de restauratie rijksmonumenten. De provincie heeft in 2019 in het coalitieakkoord 2019-2023 middelen ter beschikking gesteld als aanvulling op het restauratiebudget voor rijksmonumenten. In 2024 vervallen deze extra middelen.
- In 2025 vervallen de middelen voor Cultuureducatie met Kwaliteit (culturele infrastructuur) omdat het huidige programma t/m 2024 loopt.
- De investeringen in museum Kaap Skil (presentatie collectie onderwaterarcheologie) stoppen na 2022. Onderzoeken onderwaterarcheologie zijn opgenomen bij de opdrachten archeologie.

Cultuurlandschap - Kwaliteit door ontwikkelen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
2.1 Vanuit cultuurhistorische waarden sturing geven aan ruimtelijke ontwikkelingen				
Steunpunt Monumenten en Archeologie	460.000	460.000	460.000	460.000
Opdrachten Projecten landschap en cultuurhistorie	100.000	100.000	100.000	100.000
2.2 Investeren in provinciale structuren				
Molenfederatie	15.000	15.000	15.000	15.000
Noord-Hollands Archief/Oneindig Noord-Holland	124.000	124.000	124.000	124.000
Noord-Hollands Archief/Beheer en promotie Provinciale Atlas	136.000	136.000	136.000	136.000
UvR restauratie Rijksmonumenten NH	5.000.000	5.000.000	2.550.000	2.550.000
UvR Onderhoud Provinciale Monumenten	150.000	150.000	150.000	150.000
UvR Restauratie Provinciale Monumenten	400.000	400.000	400.000	400.000
UvR Historische molens	0	0	705.000	0
Opleidingen in restauratie technieken	17.000	17.000	17.000	17.000
Opdrachten Projecten cultuurhistorische structuren	255.000	255.000	255.000	255.000
2.3 Archeologie en archeologiemuseum Huis van Hilde				
Huis van Hilde beheer	401.000	412.000	423.000	434.000
Archeologisch depot	30.000	30.000	30.000	30.000
Kasteelterrein Nuwendoorn	38.000	38.000	38.000	38.000
Onderwaterarcheologie	1.000.000	100.000	0	0
Opdrachten Archeologie	787.000	799.000	803.000	944.000
Totaal lasten	**8.913.000**	**8.036.000**	**6.206.000**	**5.653.000**

Herbestemming - Behoud door verduurzaming	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
3.1 Ontwikkelen kennis en netwerk voor herbestemming en leegstand				
Opdrachten Herbestemming Monumenten	235.000	235.000	235.000	235.000
Loods Herbestemming	130.000	130.000	130.000	130.000
UvR Onderzoek duurzaam benutten monumenten	150.000	150.000	150.000	150.000
3.2 Stimuleren van het gebruik van erfgoed				
Opdrachten tbv Rijks- en provinciale monumenten	100.000	50.000	17.000	17.000
Totaal lasten	**615.000**	**565.000**	**532.000**	**532.000**

Culturele Infrastructuur - Ontwikkelen bovenlokaal netwerk	2022	2023	2024	2025
4.1 Stimuleren van Regionale Samenwerking				
Opdrachten en onderzoek	100.000	100.000	100.000	100.000
Opdrachten Regionale Samenwerking	106.000	106.000	106.000	106.000
4.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van provinciaal bibliotheeknetwerk				
Subsidie	3.464.000	3.464.000	3.464.000	3.464.000
4.3 Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs				
Subsidie	750.000	750.000	750.000	0
Totaal lasten	**4.420.000**	**4.420.000**	**4.420.000**	**3.670.000**
Totaal	**13.948.000**	**13.021.000**	**11.158.00**	**9.855.000**

Bijlage Wettelijke taken en bestuurlijke afspraken

De provincie voert wettelijke taken uit op het gebied van bibliotheekondersteuning, monumentenzorg en archeologie. Daarnaast zijn er bestuurlijke afspraken over cultuureducatie en cultureel erfgoed met het Rijk.

Bibliotheken
Op 1 januari 2015 is de Wet Stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) in werking getreden. In dit stelsel zijn de minister, de provinciebesturen en de gemeentebesturen gezamenlijk verantwoordelijk voor een netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen. Dit netwerk wordt gevormd door:

- de lokale bibliotheken;
- de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's);
- de Koninklijke Bibliotheek (KB).

Binnen deze netwerken voeren de overheden taken uit die elkaar aanvullen. De afspraken zijn uitgewerkt in het Bibliotheekconvenant 2021-2023 en in een netwerkagenda. Het accent van het bibliotheekwerk ligt op drie maatschappelijke opgaven: een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen.

De wettelijke taken voor provincies betreffen:

- Innovaties voor lokale bibliotheken in overeenstemming met de innovatieagenda van de Koninklijke Bibliotheek;
- Interbibliothecair leenverkeer;
- Collectiebeleid;
- Netwerken en allianties.

Monumenten en archeologie
De bescherming van het cultureel erfgoed is per 1 juli 2016 geregeld in de Erfgoedwet, die verschillende wetten en regels vervangt, waaronder de Monumentenwet uit 1988. Onderdelen van de Monumentenwet die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving gaan over naar de nieuwe Omgevingswet.

De wettelijke taken voor provincies betreffen:

- Advies over aanwijzingen, sloop of wijziging van (archeologische) rijksmonumenten buiten de bebouwde kom;
- Toetsing van cultuurhistorische/archeologische aspecten bij provinciale vergunningverlening;
- Borging cultuurhistorische waarden bij ruimtelijke ingrepen door de provincie zelf;
- Instandhouding en ontsluiting van een provinciaal depot voor bodemvondsten;
- Het duurzaam behoud / beheer van het archeologisch erfgoed *in situ* door gebiedsbescherming, het aanwijzen van (gemeentegrensoverschrijdende) provinciale archeologische aandachtsgebieden en landschappen;
- Het borgen van het archeologische belang in die gevallen waarin de provincie geheel of gedeeltelijk optreedt als bevoegd gezag, te weten: projecten die gemeentegrenzen overschrijden (onder andere bij provinciale inpassingsplannen, infrastructuur en landinrichting), MER-plichtige ingrepen, ontgrondingen en bodemsaneringen;
- Interbestuurlijk toezicht ten aanzien van de uitvoering van wettelijke erfgoedtaken door gemeenten.

Bestuurlijke afspraken
Naast de uitvoering van wettelijke taken voeren provincies eigen cultuurbeleid. Daarbij maken ze afspraken over beleidsafstemming en taken die zij in elk geval op zich nemen. In 2012 hebben de provincies een Algemeen Kader Interbestuurlijke verhoudingen afgesloten met VNG en OCW. De kerntaak wordt in dat kader als volgt geformuleerd:

'Cultuur is een kerntaak van provincies waar dit de lokale belangen overstijgt. Provincies zijn verantwoordelijk voor bovengemeentelijke coördinatie op regionaal niveau. Provincies zetten zich in voor de diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio en zijn verantwoordelijk voor de financiering van provinciale collecties.'

Op het gebied van erfgoed is in dit bestuurlijk kader afgesproken dat de provincies zich inzetten voor het behoud en de ontwikkeling van erfgoed en het verbinden van erfgoedbeleid met ruimtelijk beleid. Met betrekking tot cultuureducatie is in het bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs 2013-2023 afgesproken dat het Rijk, de provincies en de gemeenten gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen om alle kinderen en jongeren kennis te laten maken met cultuur. Dit wordt onder andere uitgewerkt binnen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit.

In 2012 zijn er namens de provincies afspraken gemaakt tussen IPO en het ministerie van OCW over een duurzame en effectieve erfgoedzorg in het kader waarvan het Rijk jaarlijks € 20 mln stort in het provinciefonds ten bate van restauraties van rijksmonumenten. De provincies verdelen deze middelen onderling en zorgen voor verdubbeling van deze middelen vanuit de regio. De afspraken zijn in 2015 herbevestigd.

Provinciaal cultuurbeleid in relatie tot landelijk beleid
De Raad voor Cultuur heeft in zijn verkenning van 2017 aandacht gevraagd voor de stedelijke regio. Naar aanleiding van deze verkenning heeft de minister van OCW in haar visiebrief van maart 2018 regio's opgeroepen een regionaal cultuurprofiel op te stellen. De provincie Noord-Holland heeft, samen met de gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam (MRA), een regioprofiel opgesteld: Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed 2019-2024. Het regioprofiel van Noord-Holland Noord wordt in 2021 aan de minister aangeboden. Deze regioprofielen omvatten de gezamenlijke ambities en thema's van de partners, die mede aansluiting kunnen vinden bij landelijk en toekomstig beleid.

Geachte mevrouw De Zwart,

Bijgaand treft u de brief aan die wij op 27 september jl. stuurde aan gedeputeerde Mevrouw Zita Pels, waarin wij voor de tweede maal onze zorgen kenbaar maakten over de door MOOI Noord-Holland opgestelde stolpenwaarderingskaart, de daarbij gehanteerde methodiek en beleidsadvisering. Ik verzoek u vriendelijk deze ter beschikking te stellen aan de leden van de commissie Economie Financiën en Bestuur ter voorbereiding op de vergadering op 30 november.

Met vriendelijke groet,

BOERDERIJENSTICHTING
NOORD-HOLLAND

Aan mevrouw Zita Pels
Het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
per mail secretariaatPels@noord-holland.nl

Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Stompetoren, 27 september 2021

De Noord-Hollandse waarderingskaart voor stolpboerderijen

Achtergrond
Mede naar aanleiding van de gezamenlijke petitie “Red de stolp” van de Boerderijenstichting Noord-Holland (BSNH), de Bond Heemschut en het West-Fries Genootschap van juni 2018 spraken Provinciale Staten van Noord-Holland hun zorg uit over het geleidelijk verdwijnen van de stolp uit het Noord-Hollandse Landschap.
GS gaven als reactie hierop aan om medio 2019 te komen met een voorstel voor oplossingsrichtingen en hebben op 10 december 2019 besloten om:
1. Opdrachtverlening voor te bereiden voor Noord-Hollandse waarderingskaart voor stolpboerderijen als middel om samen met gemeenten, erfgoedverenigingen en eigenaren tot een betere bescherming van stolpen te komen;
2. met het maken van deze waarderingskaart een proces in te zetten waarin op basis van waarden met gemeenten, erfgoedverenigingen en eigenaren wordt gezocht naar manieren om onbeschermde stolpen te kunnen behouden en duurzaam te benutten, al dan niet door herbestemming;

In de door u aangegeven denkrichtingen formuleert u expliciet een voorkeur voor uitnodigend en stimulerend beleid gericht op onbeschermde stolpen. Dit sluit aan bij de visie van de Boerderijenstichting Noord-Holland. Sturing door uitnodigingsplanologie en stimuleringsmaatregelen is immers in de huidige maatschappij effectiever dan een restrictieve en curatieve benadering in de vorm van ge- en verboden en reparaties achteraf.

Classificatiesysteem
Los daarvan heeft de Boerderijenstichting moeite met uw uitgangspunt van een classificatiesysteem. Ter toelichting: In de monumentenwereld is een classificatiesysteem gebruikelijk. Daarmee worden op onderdelen en aan de hand van (objectieve en soms subjectieve) criteria waarderingscijfers toegekend, bijvoorbeeld als methode om de monumentwaardigheid van een object te beoordelen. Objecten die lager scoren dan op basis van het op dat moment bepaalde aantal punten, komen niet in aanmerking voor een monumentenstatus. Vergeten wordt echter dat maatschappelijke en culturele waarderingen van invloed zijn op een dergelijke systematiek. Tegenwoordig is bijvoorbeeld de waardering voor anonieme, “kleine” architectuur groter dan vijftig jaar geleden; als gevolg daarvan is een monumentenstatus niet meer beperkt tot kerken, kastelen, landhuizen en andere objecten die representatief zijn voor financiële draagkracht. Een classificatiesysteem toepassen op stolpen, kan beschouwd worden als een systeem van scheiding van behoudenswaardige en minder behoudenswaardige objecten. De laagste score valt af. Een classificatiesysteem leidt automatisch tot de ook door u als onwenselijk beschouwde glijdende schaal, waarbij het door u genoemde en te

vermijden identiteitsverlies door geleidelijke afname van het aantal stolpen een logisch gevolg is (brief GS d.d. 12 december 2019 p 8/14).
In verband daarmee betreuren wij het dat dit classificatiesysteem in de uitvraag centraal gesteld is en mede daardoor leidend werd in de methodiek van MOOI Noord-Holland (MOOI). Daarmee doet u afbreuk aan uw uitgangspunt dat het hier gaat om aanvullend erfgoedbeleid gericht op onbeschermde stolpboerderijen. (Brief GS d.d. 12 december 2019 p 2/14). Met de door u geïnitieerde classificatie kunnen wij niet akkoord gaan. De Boerderijenstichting streeft immers naar behoud van alle stolpen, ook de niet- monumenten, ook de als niet beeldbepalend aangemerkte exemplaren. Alle stolpen samen zijn beeldbepalend voor het Noord-Hollandse landschap. Met z'n allen vormen ze de icoon van Noord-Holland.

De Noord-Hollandse stolpenkaart
Allereerst spreken wij onze waardering uit voor de aanzet die MOOI met deze inventarisatie en advies maakt voor een nieuw stolpenbeleid. Een aanzet die zeker een vervolg nodig heeft en verdient. Onze waardering voor de afronding van dit project tijdens moeilijke corona-gerelateerde omstandigheden deelden wij reeds met de directie van MOOI tijdens ons regulier overleg over de inhoudelijke voortgang van het proces; daarbij wisselden wij van gedachten over de problematiek, brainstormden over denkrichtingen en gaven suggesties. Met name de door u geïnitieerde classificatie heeft ons doen besluiten geen zitting te nemen in de zogenaamde klankbordgroep; wij willen niet als medeverantwoordelijk beschouwd worden voor een classificatiesysteem wat in strijd is met onze doelstelling. Vanuit onze onafhankelijke positie gaven we er de voorkeur aan om tijdens het proces van totstandkoming van de waarderingskaart periodiek overleg te voeren met de directie van MOOI.

Kritische kanttekeningen bij het Onderzoeksrapport De Noord-Hollandse Stolpenkaart en Beleidsadvies De Noord-Hollandse Stolpenkaart

Methodiek van veldonderzoek
De methodiek van veldonderzoek "vanaf de openbare weg" impliceert een onzekerheidsfactor die in de uitwerking en de uitkomsten niet tot uitdrukking komt. MOOI neemt wel een disclaimer op: "De ordening is aangebracht op basis van opname vanaf de openbare weg. Aspecten die vanaf de openbare weg niet zichtbaar waren, zijn hierbij niet meegewogen." Gezien deze onzorgvuldigheid bij het veldwerk achten we het niet acceptabel om op basis hiervan toekomstig beleid te formuleren waaraan aanzienlijke planologische en dus financiële consequenties verbonden zijn.

Methodiek van ordening
De ordening. Orde 1 omvat de monumentwaardige stolpen: 767 rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten en 382 bij deze inventarisatie vanaf de openbare weg als monumentwaardig aangemerkte stolpen. Orde 2 betreft de door MOOI als karakteristiek /beeldbepalend aangemerkte stolpen. Orde 3 is de grote restgroep historische stolpen, gebouwd vóór 1965. Dit betreft 2705, ofwel 55 % van het aantal historische stolpen. MOOI merkt op dat dit een heterogene groep is. Methodologisch is een restgroep van 55 % van een populatie niet acceptabel. Tevens merken wij op dat dit specifiek de groep is waar het College van GS aanvullend erfgoedbeleid voor vraagt (brief 12 december 2019 p.2).
Orde 4 betreft nieuwbouwstolpen gebouwd op een locatie in het landelijk gebied waar eerder een stolp stond (historische locatie), orde 5 bestaat uit nieuwbouwstolpen gebouwd op historische plekken binnen stedelijk gebied. Dit zouden er ook 595 zijn. Buiten beschouwing gelaten zijn 530 bouwwerken in de vorm van een stolp op een plek waar voorheen geen stolp stond. Voor beide groepen nieuwbouwstolpen geldt deze nader onderzoek verdienen. Hoe gaan we om met replica's van verloren gegane stolpen, met klakkeloze kopieën van een stolpvorm en met de ontwerpen waarbij de essentie van de stolp eigentijds wordt ingezet? Dat onderzoek is van later orde.

Methodiek van beleidsadvisering
Geconstateerd wordt dat een SWOT-analyse van relevant bestaand beleid ontbreekt. Daardoor is onbekend waarop MOOI haar beleidsadviezen baseert.
Geconstateerd wordt dat MOOI in haar beleidsadviezen hecht aan traditioneel beleid en gericht is op bestaande processen binnen de overheid: primair aanwijzing van monumenten, secundair een sloopvergunningstelsel en tertiair "te onderzoeken of planologische verruiming voor orde 1 en 2 (en in mindere mate voor orde 3) mogelijk is. In dat advies wordt de overheid centraal gesteld en ligt het accent op curatief handelen: monumenten restaureren en een sloopvergunning afgeven met herbouwplicht, ofwel lijdzaam toezien en constateren in plaats van preventief handelen.

Opvallend is dat de adviezen gericht zijn op bestaande processen binnen de overheid; suggesties voor innovatieve processen, privaat/publieke samenwerking met stolpeigenaars en/of bestaande platforms van stolpeigenaars/gebruikers ontbreken.
Opvallend is ook dat suggesties voor innovatief complementair overheidsbeleid (rijk, provincie, gemeenten) ontbreken.
Opvallend is ook dat kennisontwikkeling en kennisoverdracht zo'n minimale plek inneemt.
Opvallend is in het algemeen dat de stolpeigenaar/gebruiker in dit advies vrijwel ontbreekt, maar wel jaarlijks een aanzienlijke investering pleegt en daarmee een substantiële bijdrage levert aan de instandhouding van het karakteristieke landschap van Noord-Holland.

Tenslotte is opvallend dat een belangrijke beleidssuggestie leidt tot vermindering van het aantal stolpen:
Planologische verruiming, met randvoorwaarden ten aanzien van behoud van kwaliteit van de stolp op het erf en in het landschap betekent altijd toevoeging van een financiële drager, waardoor een duurzaam behoud van de stolp in het landschap mogelijk wordt.
Planologische verruiming door de overheid wordt door MOOI ingezet bij orde 1 en 2, de monumenten en beeldbepalende stolpen. In tegenstelling tot wat GS vraagt en de Boerderijenstichting al gedurende decennia bepleit, ziet MOOI planologische verruiming als beloning en niet als stimulans. Daarmee zal een tweedeling in stolpenland ontstaan: 45 % van de historische stolpen (de monumentale en beeldbepalende stolpen) krijgt toekomstperspectief, 55 % van de historische stolpen moet het volgens dit beleidsadvies doen zonder of met minder toekomstperspectief. Dat is geen stimulans om te investeren in behoud en ontwikkeling (GS-brief van 12 december 2019, eerste denkrichting p. 3/14). En juist voor deze groep vraagt GS aanvullend erfgoed beleid!

Samengevat ziet BSNH deze beleidsadviezen van MOOI niet als een geschikt middel tot behoud van de stolp als icoon van het Noord-Hollandse landschap, in tegendeel! De door GS geformuleerde stimulerende denkrichtingen voor doorwerkingen lijken grotendeels te ontbreken. De doelgroep die momenteel het meeste in stolpboerderijen investeert, de eigenaars/bewoners ontbreekt in dit advies en wordt niet als toekomstig partner en deel van de oplossing gezien.

Graag willen wij deze reactie mondeling toelichten.
[redacted].

Met vriendelijke groet,

Peter van Zutphen, voorzitter

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8448
Extern Zaak ID	1719255
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	10.c
Titel	Financiën: Voordracht Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022.
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
Brief aan PS over legesverordening 2022 en tarieventabel 2022.pdf
Voordracht PS (3).pdf
Legesverordening 2022.docx
Tarieventabel 2022.docx
Vergelijk tarieven 2021 en 2022.docx
M77-2021 AANGENOMEN stikstofgerelateerde leges.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	22 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021
PS-vergadering	13 december 2021

Toelichting

Met de vaststelling van de legesverordening 2022 en tarieventabel 2022 beschikt de provincie Noord-Holland over een redactioneel actuele verordening en tarieventabel.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mevr. K. Bolt
Dreef 3
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J.A.S. Houtenbos
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235143683
houtenbosj@noord-holland.nl

Verzenddatum

18 NOV. 2021

1719255/1719259

Uw kenmerk

Betreft: Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het daarbij behorende ontwerpbesluit Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022 met bijlagen.

In de tarieventabel 2022 hebben wij de motie 77-2021 uitgewerkt tot een maximum, zoals afgesproken binnen het IPO, en gerelateerd aan hoe dit bij vergunningen Wet natuurbescherming (Wnb) wordt toegepast, namelijk € 1.600,- voor bedrijven en € 800,- voor particulieren (zie hoofdstuk 7 tarieventabel 2022). Wij stellen u voor de motie hiermee als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen:

Statenvoordracht Legesverordening 2022
Tarieventabel 2022
Overzicht tarieven 2021-2022

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 16 november 2021

Onderwerp: Ontwerpbesluit vaststelling legesverordening 2022 en tarieventabel 2022

Kenmerk: 1719255/1719259

Bijlagen:

Legesverordening 2022
Tarieventabel 2022
Overzicht tarieven 2021-2022

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de legesverordening 2022 aan met de daarbij behorende tarieventabel 2022.

In december 2019 heeft Provinciale Staten besloten om de legestarieven, voor zover die nog niet kostendekkend waren, gefaseerd in 3 jaar op een kostendekkend niveau te brengen. Gekozen is voor een gefaseerde aanpassing van de tarieven, aangezien het verschil tussen de “oude” tarieven (vastgesteld in 2016) en de kostendekkende tarieven bij een aantal tarieven te groot was om in één keer door te voeren. De eerste stap is gezet bij de vaststelling van de tarieven 2020 In december 2020 is de tweede stap gezet in de door Provinciale Staten vastgestelde legesverordening 2021 en tarieventabel 2021.

Voor de thans voorliggende tarieventabel 2022 is het merendeel van de legestarieven kostendekkend . Kostendekkendheid wordt in eerste instantie bereikt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het aanpassen van de tarieven. Door meer inzicht in de kostenstructuur en kostentoerekening is het zelfs mogelijk om een aantal tarieven 2022 te verlagen (zie overzicht tarieven 2021-2022). Een aantal tarieven kan niet worden aangepast doordat hierover landelijke afspraken zijn gemaakt tussen Rijk en het IPO. Een voorbeeld hiervan is het tarief voor de PAS-meldingen.

Omgevingswet en milieuleges

. In de tarieventabel 2022 zijn nog geen leges voor de aanvragen milieuvergunningen opgenomen. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben de provincies de mogelijkheid om (weer) leges te gaan heffen voor de aanvragen milieuvergunningen. Op dit moment wordt ervan uitgegaan, dat de Omgevingswet op 1 juli 2022 inwerking treedt Met de omgevingsdiensten, die belast zijn met de vergunningverlening milieu is afgesproken dat de leges milieu voor het eerst in 2023 in rekening worden gebracht. In het 2de kwartaal 2022 wordt u een tarieventabel 2023 te vaststelling aangeboden, waarin de leges voor de milieuvergunningen zijn opgenomen. Door de tijdige

vaststelling van de tarieven worden de omgevingsdiensten de gelegenheid geboden om hun administratie op de nieuwe situatie in te richten. Op dit moment vindt er tussen IPO, VNG en de vereniging van omgevingsdiensten (OD.nl) m.b.t. de milieuleges overleg plaats over de redactionele aanpassingen in de diverse verordeningen.

Uitstel van betaling als gevolg van COVID

Vanaf april 2020 biedt de provincie de aanvragers van de vergunningen de mogelijkheid om een verzoek tot uitstel van betaling in te dienen, indien zij als gevolg van COVID niet in staat zijn de aanslag binnen de vastgestelde termijnen te betalen. Deze mogelijkheid blijft vooralsnog ook in 2022 van kracht. Van deze betalingsregeling wordt in beperkte mate gebruik gemaakt.

Motie 77-2021

Wij hebben de motie meegenomen in de uitwerking van de tarieven. Binnen het IPO is afgesproken om de tarieven voor stikstof gerelateerde aanvragen te maximeren, gerelateerd aan hoe dit bij vergunningen Wet natuurbescherming (Wnb) wordt toegepast. De tarieven komen uit op € 1.600,- voor bedrijven en € 800,- voor particulieren (zie hoofdstuk 7 tarieventabel 2022).

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Met de vaststelling van de legesverordening 2022 en tarieventabel 2022 beschikt de provincie weer over een actuele verordening.. In de verordening zijn ten opzichte van 2021 met name redactionele aanpassingen verwerkt in de tarieventabel, die voortvloeien uit de vaststelling van de Omgevingsverordening NH2020. De tarieven 2022 zijn conform de gemaakte afspraken in december 2019 gefaseerd in 3 jaar kostendekkend zijn. De kostendekkendheid is gebaseerd op de gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiële consequenties zijn op dit moment nog niet exact aan te geven, aangezien dit mede afhankelijk is van de in 2022 in te dienen vergunningsaanvragen. Ook de genomen maatregelen en nog te nemen maatregelen voortvloeiende uit coronacrisis kunnen van invloed zijn op het aantal in te dienen aanvragen. In de begroting 2022 is een totale opbrengst leges geraamd van € 3 miljoen (afgerond).

4. Proces en procedure

Na vaststelling door Provinciale Staten worden de legesverordening 2022 en de tarieventabel gepubliceerd en worden de omgevingsdiensten (ODNZKG en OD NHN) geïnformeerd.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1719255

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 16 november 2021;

gelet op artikel 220 van de Provinciewet,

besluiten:

De legesverordening 2022 met de daarbij behorende tarieventabel 2022 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van ;

gelet op artikel 220 van de Provinciewet,

besluiten vast te stellen:

De legesverordening Noord-Holland 2022 en de bijhorende Legestarieventabel 2022

Artikel 1 Begrippenkader

In deze verordening wordt verstaan onder:

a. leges: de rechten die worden geheven ter zake van het genot van de door of vanwege het Provinciebestuur verleende diensten bedoeld in deze verordening en de tarieventabel.

b. tarieventabel: de Legestarieventabel.

Artikel 2 Belastingplichtig

Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst wordt verleend.

Artikel 3 Heffingsmaatstaven en tarieven

1. De leges worden geheven naar de heffingsmaatstaven en tarieven, opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.
2. Voor de berekening van de leges wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemde eenheid als volle eenheid aangemerkt.
3. Bijkomende door de provincie te maken kosten worden in rekening gebracht bij de aanvrager, mits de aanvrager voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag daarover wordt geïnformeerd.

Artikel 4 Wijze van heffing

1. De leges worden geheven door middel van een mondelinge dan wel een gedagtekende schriftelijke kennisgeving van het gevorderde bedrag, waaronder mede wordt begrepen een nota, aanslagbiljet of factuur.
2. De leges kunnen worden geheven bij voorlopige aanslag tot ten hoogste het bedrag waarop de aanslag vermoedelijk zal worden vastgesteld.

Artikel 5 Termijnen van betaling

1.In afwijking van artikel 9, eerste lid, van de Invorderingswet 1990 worden de leges betaald:

a. op het moment van het doen van de kennisgeving van het gevorderde bedrag als deze mondeling wordt gedaan of;

b. op het moment van uitreiken van de kennisgeving van het gevorderde bedrag dan wel binnen 30 dagen na de dagtekening van de kennisgeving van het gevorderde bedrag.

2.Indien de te heffen leges meer dan € 5000, -- bedragen kunnen de leges worden betaald in vier gelijke termijnen, waarbij de eerste termijn vervalt 30 dagen na de dagtekening van de kennisgeving en elke volgende termijn telkens 30 dagen later.

Artikel 6 Kwijtschelding

Bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 7 Teruggaaf

1.Indien een aanvraag voor een vergunning voor een project dat geheel of gedeeltelijk incompleet (niet-ontvankelijk) is en niet verder in behandeling wordt genomen omdat de aanvrager, na daartoe in de gelegenheid te zijn gesteld, de aanvraag niet of onvoldoende heeft aangevuld, vindt op verzoek van de aanvrager teruggaaf van het betaalde bedrag plaats ter hoogte van 80% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges.

2.Indien een nog niet-ontvankelijke vergunning door de aanvrager wordt ingetrokken, vindt op verzoek van de aanvrager teruggaaf van het betaalde bedrag plaats ter hoogte van 80% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges.

3.Indien de aanvrager de aanvraag om een vergunning intrekt terwijl deze aanvraag reeds in behandeling is genomen, vindt op verzoek van de aanvrager teruggaaf plaats ter hoogte van 50% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges.

4.Indien Gedeputeerde Staten een vergunning intrekken, vindt op verzoek van de vergunning-houder teruggaaf plaats ter hoogte van 25% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges, mits op het tijdstip van het verzoek nog niet met de activiteiten is gestart en de aanvraag wordt ingetrokken binnen 6 maanden na verlening.

5.Indien Gedeputeerde Staten een vergunning weigeren, vindt op verzoek van de aanvrager teruggaaf plaats ter hoogte van 25% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges.

6.Indien door een rechtelijke uitspraak een vergunning wordt vernietigd, vindt op verzoek van

de vergunninghouder teruggaaf van het betaalde bedrag plaats ter hoogte van 25% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges.

7.Teruggaaf vindt niet plaats als het verschuldigde tarief minder bedraagt dan € 250,00.

8. De teruggaafregeling bedoeld in de voorgaande leden heeft geen betrekking op de kosten zoals bedoeld in artikel 3, derde lid.

9.Een verzoek tot teruggaaf wordt ingediend bij de heffingsambtenaar van de provincie binnen zes weken nadat de omstandigheid, waardoor het recht op teruggaaf is ontstaan, zich heeft voorgedaan.

Artikel 8 Nadere regels
Gedeputeerde staten kunnen nadere regels stellen met betrekking tot de heffing en invordering van de leges.

Artikel 9 Hardheidsclausule
Gedeputeerde staten zijn bevoegd voor bepaalde gevallen of groepen van gevallen tegemoet te komen aan onbillijkheden van overwegende aard die zich bij de toepassing van de tarieven kunnen voordoen.

Artikel 10 Overgangsrecht
Voor diensten die zijn aangevraagd voor inwerkingtreding van deze verordening blijven de legestarieven gebaseerd op de Legesverordening Noord-Holland 2021 en tarieventabel 2021 van kracht.

Artikel 11 Intrekking
De Legesverordening 2021 en tarieventabel 2021 worden ingetrokken.

Artikel 12 Inwerkingtreding
Deze verordening met de daarbij behorende tarieventabel 2022 treedt in werking met ingang van 1 januari 2022.

Artikel 13 Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: “Legesverordening Noord-Holland 2022”.

Haarlem, [datum vaststelling door Provinciale Staten]

Provinciale Staten van Noord-Holland,

, voorzitter

, griffier

Tarieventabel 2022

Hoofdstuk 1 Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

1.1	**Begripsomschrijvingen**
1.1.1	Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder:
1.1.1.1	**Aanlegkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken 1989 (UAV1989), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de aanlegkosten, exclusief omzetbelasting. Indien de werken of werkzaamheden geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschieden wordt in deze titel onder aanlegkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor de werken of werkzaamheden waarop de aanvraag betrekking heeft;
1.1.1.2	**Bouwkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken 1989 (UAV 1989), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de bouwkosten, exclusief omzetbelasting, bedoeld in het normblad NEN 2699, of zoals dit normblad laatstelijk is vervangen of gewijzigd. Indien het bouwen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt wordt in deze titel onder bouwkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het tot stand brengen van het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft;
1.1.1.3	**Tijdelijk bouwwerk**: In afwijking van artikel 1.1.1.2 geldt als grondslag voor de vaststelling van de bouwkosten voor een tijdelijk bouwwerk:
1.1.1.3.1	indien het een bouwwerk betreft dat qua constructie niet bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de aannemingssom dan wel een raming van de bouwkosten vastgesteld als omschreven in artikel 1.1.1.2
1.1.1.3.2	indien het een gehuurd bouwwerk betreft dat qua constructie bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de plaatsingskosten vermeerderd met de huurkosten van het bouwwerk berekend over de beoogde instandhoudingtermijn. Deze kosten zijn exclusief de omzetbelasting;
1.1.1.3.3	indien het niet een gehuurd bouwwerk betreft dat qua constructie bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de som van de plaatsingskosten en de aanschaf-, leverings- en (ver)bouwkosten van het bouwwerk. Deze kosten zijn exclusief de omzetbelasting;
1.1.1.4	**Sloopkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken 1989 (UAV 1989), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de sloopkosten, exclusief omzetbelasting. Indien het slopen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt wordt in deze titel onder sloopkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het slopen van het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft.
1.1.2	**Wabo:** Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

		Tarief 2022
1.3	**Vooroverleg/principeverzoek**	
1.3.1	het vooroverleg of het principeverzoek over of het beoordelen van een principeverzoek tot het geheel of gedeeltelijk vaststellen of wijzigen van een inpassingsplan, een wijzigingsplan of andere besluiten gebaseerd op het bepaalde in **artikel 3:26, 1ste en 2de lid en artikel 3:6, 1ste lid, Wro**	**€ 525,00**
1.3.2	indien volgend op het vooroverleg of het principeverzoek als bedoeld onder 1.3.1 binnen één jaar voor hetzelfde plan of besluit een aanvraag tot het geheel of gedeeltelijk vaststellen, herzien, wijzigen of uitwerken van het inpassings- of wijzigingsplan in behandeling wordt genomen, wordt het op grond van artikel 1.3.1. betaalde bedrag verrekend met de leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld onder 1.3.3.1.	
1.3.3	**Bouwen van een bouwwerk 1)**	
1.3.3.1	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder a, Wabo of als bedoeld in art. 2.19a, 2de lid, onder a van de Crisis- en herstelwet** voor het aanleggen of bouwen van een bouwwerk; -bij bouwkosten tot € 50.000,- : € 100,- per €1.000,- -bij bouwkosten tussen € 50.000,- en € 400.000,- : €5.000,- vermeerderd met 3,00% voor bouwkosten boven de €50.000,- -bij bouwkosten tussen €400.000,- en €1.000.000,- : €15.500,- vermeerderd met 2,39% voor bouwkosten boven de € 400.000,- - bij bouwkosten tussen €1.000.000,- en € 5.000.000 : €29.000,- vermeerderd met 1,35% voor bouwkosten boven de € 1.000.000,- - bij bouwkosten tussen €5.000.000,- en €25.000.000:€ 83.000- vermeerderd met 0,25% voor bouwkosten boven de € 5.000.000,- -bij bouwkosten meer dan €25.000.000,- :€133.000,- vermeerderd met 0,05% voor bouwkosten boven de €25.000.000,-	**€ 100,00 p/€ 1.000,-** **€ 5.000,00 + 3,00%** **€ 15.500,00 + 2,40%** **€ 29.000,00 + 1,35%** **€ 83.000,00 + 0,25%** **€ 133.000,00 + 0,050%**

1.3.3.2	**Bouw-/aanlegkosten zonnecollectoren en -panelen**	
	Bij het in behandeling nemen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning of voor het beoordelen van een conceptaanvraag voor een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op het plaatsen van een collector voor warmteopwekking of een paneel voor elektriciteitsopwekking worden de bouw-/aanlegkosten voor de collectoren of panelen op € 0,00 geraamd. Indien collectoren voor warmteopwekking of panelen voor elektriciteitsopwekking onderdeel uitmaken van een aanvraag omgevingsvergunning, dan wel conceptaanvraag omgevingsvergunning, bestaande uit meer onderdelen dan uitsluitend collectoren of panelen, dan worden voor de vaststelling van het legesbedrag de bouwkosten voor de collectoren of panelen buiten beschouwing worden gelaten.	
	Extra welstandstoets	
1.4	het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld **in art. 2.1, 1ste lid, onder a Wabo** in verband met een extra toetsing aan welstandscriteria indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voor doen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, worden de leges verhoogd met:	**€ 525,00**
	Beoordeling advies stichting agrarische beoordelingscommissie	
1.5	het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder a Wabo**, indien de aanvraag tot het verstrekken van een vergunning krachtens wettelijk voorschrift slechts kan worden afgehandeld wanneer een advies van de stichting agrarische beoordelingscommissie wordt beoordeeld, worden de leges verhoogd met	**€ 420,00**
	Beoordeling aanvullende gegevens	
1.6	het in behandeling nemen van aanvullende gegevens, die worden ingediend nadat de aanvraag tot het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder a Wabo** al in behandeling is genomen, :	**€ 420,00**
	Toetsing of ontheffing in het kader van een exploitatieplan	
1.7	het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid onder a, Wabo,** indien de aanvraag betrekking heeft op een bouwwerk,	
1.7.1	bij een toetsing aan een exploitatieplan	**€ 420,00**
	Gebruik gronden en bouwwerken/vrijstellingen of ontheffingen bestemmingsplan e.a.	
1.8	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder c**, **Wabo** tot het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met:	
1.8.1	een bestemmingsplan of beheerverordening als bedoeld in **art.2.1.12, 1ste lid onder a sub 1, Wabo**	**€ 315,00**
1.8.2	een bestemmingsplan of beheerverordening indien de vergunning betrekking heeft op	**€ 420,00**

	een activiteit voor een bepaalde termijn als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder a, sub 2,Wabo (**kruimellijst)	
1.8.3	een bestemmingsplan of beheerverordening als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder a, sub 3, Wabo**: (buitenplans)	**€ 420,00**
1.8.4	een bestemmingsplan of beheerverordening als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder b, Wabo** : (afwijking exploitatieplan)	**€ 420,00**
1.8.5	de regels gesteld krachtens **art. 4.1, 3de lid Wro**, als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder b, Wabo** (afwijking provinciale regeling)	**€ 420,00**
1.8.6	de regels gesteld krachtens **art. 4.3, 3de lid, Wro**, als bedoeld **in art. 2.12, 1ste lid**, **onder b Wabo** (afwijking nationale regeling)	**€ 420,00**
1.8.7	een voorbereidingsbesluit voor zover toepassing is gegeven aan **art. 3.7, 4de lid**, **2de volzin, Wro** als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder c, Wabo** :	**€ 420,00**
	Uitvoering werk of werkzaamheden	
1.9	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder b, Wabo** voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijn, of van werkzaamheden, in gevallen waarin dat bij een bestemmingsplan, beheerverordening of voorbereidingsbesluit is bepaald,	**€ 365,00**
	Deelbeoordeling activiteit het gebruiken van een bouwwerk met het oog op brandveiligheid	
1.10	een vergunning, die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder d van de Wabo** bedraagt het tarief voor bouwwerken met een bruto vloeroppervlakte als bedoeld in het normblad NEN 2580, onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk indien tevens sprake is van de in die onderdelen bedoelde activiteiten	
1.10.1	van 0 t/m 100 m2	**€ 465,00**
1.10.2	van 101 t/m 500 m2	**€ 540,00**
1.10.3	van 500 t/m 5.000 m2	**€ 825,00**
1.10.4	van 5.000 t/m 50.000 m2	**€ 1.290,00**
1.10.5	van meer dan 50.000 m2 vermeerderd per m2 met €	**€ 2.735,00**
1.10.6	Het verstrekken van een advies inzake de beoordeling van de brandveiligheid	**€ 625,00**
	Monumenten/beschermd stads- of dorpsgezicht	
1.11	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in:	
1.11.1	**Art. 2.1, 1ste lid, onder f, Wabo** voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een beschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar wordt gebracht, worden de leges verhoogd met	**€ 2.825,00**
1.11.2	**Art. 2.1, 1ste lid, onder h, Wabo** voor het slopen van een bouwwerk in een beschermd	**€ 2.825,00**

	stads- of dorpsgezicht, worden de leges verhoogd met	
1.11.3	**Art.2.2, 1ste lid, onder b, sub 1 en sub 2, Wabo** voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een krachtens provinciale of gemeentelijke verordening aangewezen monument, of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken daarvan op een wijze waardoor het ontsierd of in gevaar wordt gebracht, worden de leges verhoogd met	**€ 2.825,00**
1.11.4	**Art. 2.2, 1ste lid, onder c, Wabo** voor het slopen van een bouwwerk, dat krachtens provinciale of gemeentelijke verordening is aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht,	**€ 2.835,00**
	Slopen	
1.12	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder g, Wabo** voor het slopen van een bouwwerk in gevallen waarin dat een bestemmingsplan, beheerverordening of voorbereidingsbesluit is bepaald, dan wel als bedoeld in art.2.2, 1ste lid, onderdeel a, Wabo voor het slopen van een bouwwerk voor zover daarvoor krachtens provinciale of gemeentelijke verordening een vergunning of ontheffing is vereist:	**€ 2.835,00**
	Aanleggen of verandering brengen in een weg	
1.13	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2, 1ste lid, onder d, Wabo** voor het aanleggen of aanbrengen van een verandering in de wijze van aanleg van een weg, voor zover daarvoor tevens een verbod geldt als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid , onder b, Wabo,**	**€ 1.675,00**
	Uitweg/inrit	
1.14	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2,1ste , onder e, Wabo** voor het maken, hebben, veranderen of wijzigen van het gebruik van een uitweg of inrit,	**€ 420,00**
	Alarminstallatie	
1.15	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2, 1ste lid, onder f, Wabo** voor het in, op of aan een onroerende zaak hebben van een alarminstallatie die voor de omgeving een opvallend geluid of geluidsignaal kan produceren,	**€ 315,00**
	Kapactiviteiten	
1.16	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2, 1ste lid, onder g, Wabo** voor het vellen of doen vellen van houtopstand, worden de leges verhoogd met: - voor maximaal 5 bomen - met een opslag voor elke boom dan de vijfde boom	**€ 315,00** **€ 31,50**
	Handelsreclame en overige uitingen	
1.17	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in:	
1.17.1	**Art 2.2, 1ste lid, onder h, alsmede art. 2.2, 2de lid Wabo** voor het gebruiken van een zaak voor het aanbrengen of doen aanbrengen van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een voor het publieke toegankelijke plaats	**€ 315,00**
1.17.2	**Art. 2.2, 1ste lid, onder i, alsmede art. 2.2, 2de lid Wabo** voor het als zakelijk gerechtigde of gebruiker van een zaak toe te staan voor het aanbrengen of doen aanbrengen van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke	**€ 315,00**

	vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een het publiek toegankelijke plaats	
	Omgevingsvergunning in twee fasen	
1.18	het verstrekken van een omgevingsvergunning in twee fasen als bedoeld in **art. 2.5, 1ste lid, Wabo** ter zake van de:	
1.18.1	1ste fase : het bedrag dat voortvloeit door toepassing van de tarieven opgenomen in hoofdstuk 1 deze tarieventabel voor de vergunning(en) waarvoor de aanvraag voor de 1ste fase wordt gedaan	
1.18.2	2de fase : het bedrag dat voortvloeit door toepassing van de tarieven opgenomen in hoofdstuk 1 van deze tarieventabel voor de vergunning(en) waarvoor de aanvraag voor de 2de fase wordt gedaan	
	Beoordeling bodemrapport	
1.19	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, indien krachtens wettelijk voorschrift voor de in dat onderdeel bedoelde aanvraag een bodemrapport wordt beoordeeld	
1.19.1	bij de beoordeling van een milieukundig bodemrapport	**€ 420,00**
1.19.2	bij de beoordeling van een archeologisch bodemrapport	**€ 420,00**
	Verlenging tijdelijke vergunning	
1.20	Bij een verlenging van een tijdelijke vergunning voor de bouw/aanleg van een tijdelijke voorziening, waarbij de afronding van het project niet binnen de in eerste instantie bepaalde termijn mogelijk blijkt te zijn bedragen de leges: De verlenging wordt eveneens voor een bepaalde termijn verleend.	**€ 835,00**
	Vuurwerkvergunning	
1.21	Het verstrekken van een vuurwerkvergunning voor evenementen	**€ 210,00**
	Geringe wijziging	
1.22	tot een geringe wijziging van een vergunning als gevolg van een, naar de omstandigheden beoordeeld, geringe wijziging in het project	**€ 420,00**
	Overige omgevingsvergunningen	
1.23	Het verstrekken van een omgevingsvergunning als bedoel in de Wabo voor zover daarvoor niet elders in hoofdstuk 1 van de tarieventabel een tarief is opgenomen	**€ 525,00**

.

Hoofdstuk 2 Wegenwet

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

artikel	Omschrijving	Tarief 2022
	Wegen	
	Wegenverkeerswet	
2.1.1	het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 148, lid 1 onder b van de Wegenverkeerswet 1994 (WVW)	**€ 310,00**
2.1.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld in art. 148, lid 1 onder b de Wegenverkeerswet 1994 (WVW)	**€ 310,00**
	Regeling voertuigen	
2.2.1	het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 9.1 van de regeling voertuigen	**€ 770,00**
2.2.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld in art. 9.1 van de regeling voertuigen	**€ 770,00**
2.2.3	het verkrijgen van een langlopende ontheffing met een geldigheid van maximaal 3 jaar voor een motorvoertuig met een breedte tussen de 3 en 3,5 meter, op grond van artikel 9.1 van de Regeling voertuigen, voor zover deze bevoegdheid is gemandateerd aan de Rijksdienst voor het Wegverkeer	**€ 30,00**
	Reglement Verkeersregels en verkeerstekens 1990	
2.3.1	het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 87 van het Reglement Verkeerregels en verkeertekens 1990	**€ 345,00**
2.3.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld in art. 87 van het Reglement Verkeerregels en verkeertekens 1990	**€ 345,00**
	Omgevingsverordening NH 2020 betreffende provinciale wegen	
2.4.1.1	het verkrijgen van een vergunning ingevolge voor: - het aanleggen of in stand houden van een kunstwerk over een weg of binnen de grens van een weg; - het veranderen van een kunstwerk, zodanig dat zij daardoor niet meer voldoen aan de bestemming en de omschrijving in de wegenlegger; het opbreken van een wegverharding en het verlagen of ophogen van een weg	**€ 3.235,00**
2.4.1.2	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld in 2.4.1.1.	**€ 695,00**
2.4.2	het uitvoeren van kleine graafwerkzaamheden in een weg	**€ 385,00**
2.4.3	het verkrijgen van een vergunning als bedoeld voor: - het afdammen, dempen of verminderen van het water-afvoerend vermogen	**€ 460,00**

	van een langs of op de grens van een weg gelegen sloot; - het aanbrengen en hebben van opslagtanks, bakken, putten, goten e.d., voetpaden, stoepen, bouwconstructies, verhogingen van wallen en andere voorwerpen; - het weiden van dieren; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van beplanting, borden of palen; - het leggen of hebben liggen van rails; - het laten afstromen of aflopen van fecaliën, gier, mest of afvalwater via bermsloten of hemelwater van daken of uit goten; - het innemen van een (vaste) standplaats met voertuigen ten behoeve van handel of bedrijf; - het plaatsen of laten liggen van agrarische of andere producten of materialen binnen 2 meter uit de kant van de verharding; het over of boven de weg aanbrengen en hebben van uitspringende constructiedelen of voorwerpen, het laten draaien van voorzieningen waaraan hang- of sluitwerk is bevestigd of het aanbrengen en hebben van andere zaken;	
2.4.4	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld onder 2.4.3	**€ 385,00**
2.4.5	het verkrijgen van een vergunning voor het in een weg leggen of hebben liggen van leidingen (buizen en kabels daaronder begrepen): - voor de 1ste 100 meter (of gedeelte daarvan) - voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) tot 1.000 meter - voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) van 1.000 tot 10.000 meter - voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) boven de 10.000 meter	 **€ 540,00** **€ 91,55** **€ 80,70** **€ 32,70**
2.4.6.	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld onder 2.4.5 of een opdracht tot het verleggen in opdracht van de provincie Noord-Holland	**€ 540,00**
2.4.7	het verkrijgen van een vergunning voor het in een weg leggen of hebben liggen van een duiker	**€ 540,00**
2.4.8	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld onder 2.4.7	**€ 540,00**
2.5	**Omgevingsverordening NH 2020 betreffende provinciale waterwegen**	
2.5.1	het verstrekken van een ontheffing als bedoeld in: - art. 4.76, lid 1 van de Omgevingsverordening NH 2020	**€ 580,00**
2.5.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld onder 2.5.1	**€ 580,00**
2.5.3	het verstrekken van een ontheffing voor: a. kunstwerken; b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken; c. oeverwerken, met inbegrip van los- en laadplaatsen;	 **€ 3.080,00** **€ 540,00**

	d. voorwerpen, waaronder palen en steigers; e. kabels, buizen en leidingen:	**€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00**
2.5.4	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld onder 2.5.3 voor: a. kunstwerken; b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken; c. oeverwerken, met inbegrip van los- en laadplaatsen; d. voorwerpen, waaronder palen en steigers; e. kabels, buizen en leidingen:	 **€ 695,00** **€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00**
2.6.1.1	het verstrekken van een ontheffing, vergunning, toestemming of vrijstelling als bedoeld in Scheepvaartverkeerswet of als bedoeld in Binnenvaartpolitiereglement, waaronder een vergunning als bedoeld art. 1.21, 2de lid van het Binnenvaartpolitiereglement voor incidenteel bijzonder transport, of ontheffing voor het innemen van een ligplaats	**€ 540,00**
2.6.1.2	het wijzigen van een ontheffing, vergunning, toestemming of vrijstelling als bedoeld in Scheepvaartverkeerswet of als bedoeld in Binnenvaartpolitiereglement, waaronder een vergunning als bedoeld art. 1.21, 2de lid van het Binnenvaartpolitiereglement voor incidenteel bijzonder transport, of ontheffing voor het innemen van een ligplaats	**€ 540,00**
2.6.2	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in art. 1.21 2de van het Binnenvaartpolitiereglement (bijzonder transport) voor een jaar	**€ 460,00**
2.6.3	een wijziging of verlenging van een ontheffing, vergunning, toestemming of vrijstelling als bedoeld onder 2.6.2	**€ 460,00**
2.6.4	het begeleiden van schepen door of met behulp van een ambtenaar van de provincie Noord-Holland; - begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan); - begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan);	 **€ 17,40** **€ 26,25**

Hoofdstuk 3 Waterwet

		Tarief 2022
3.1	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in art. 6.4 van de Waterwet met een pompinstallatie waarmee water aan de grond wordt onttrokken dan wel in de grond wordt geïnfiltreerd; - per m3 nominale pompcapaciteit per uur - met een minimum per vergunning van - met een maximum per vergunning van	 **€ 25,05** **€ 835,00** **€ 14.290,00**
3.2	het verstrekken van een vergunning als bedoeld onder 3.1 , waarbij sprake is van samenloop conform art. 6.17 van de Waterwet met een pompinstallatie waarmee water aan de grond wordt onttrokken dan wel in de grond wordt geïnfiltreerd; - per m3 nominale pompcapaciteit per uur - met een minimum per vergunning van - met een maximum per vergunning van	 **€ 33,30** **€ 1.045,00** **€ 18.995,00**
3.3	een wijziging van een vergunning, als bedoeld onder 3.1 en 3.2, indien deze leidt tot een wijziging van de pompcapaciteit, een minimumbedrag van een en ander met dien verstande dat indien de wijziging leidt tot een aanpassing van de pompcapaciteit overeenkomstig het bepaalde onder 3.1 en 3.2 met inachtneming van het minimumtarief en het maximumtarief	**€ 7.845,00**
3.4	een wijziging van een voorschrift van een vergunning als bedoeld onder 3.2. per te wijzigen voorschrift	**€ 3.920,00**
3.5	het verkrijgen van een gedoogbeschikking voor het tijdelijk zonder vergunning in werking hebben van een inrichting of een gedeelte van een inrichting in samenhang met een te starten of gestarte vergunningsprocedure, waarbij het aangevraagde gedogen anticipeert op verlening van de vergunning, het overeenkomstig het onder 3.1 (van de tarieventabel) vast te stellen bedrag voor het aanvragen van een vergunning, met dien verstande dat 25% van de onder 3.1 (van de tarieventabel) genoemde bedragen worden geheven, met een minimum van	**€ 1.985,00**
3.6	het verkrijgen van een gedoogbeschikking, waarbij in andere gevallen als bedoeld in 3.5 toestemming wordt gegeven dat tijdelijk bepaalde vergunningsvoorschriften niet worden nageleefd, met uitzondering van gevallen waarbij sprake is van het niet tijdig nemen van een besluit op een onder 3.1 en 3.2 genoemde aanvraag binnen de in art.	**€ 1.985,00**

	3:18 van de Algemene wet bestuursrecht genoemde termijn van zes maanden	

Hoofdstuk 4 Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden

		Tarief 2022
4.1	het verstrekken van een ontheffing als bedoeld in art. 5 , 1ste lid van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden voor een badinrichting of zwemgelegenheid:	**€ 1.425,00**
4.2	een wijziging of aanvulling dan wel intrekking van een ontheffing als bedoeld onder 4.1.	**€ 1.425,00**

Hoofdstuk 5 Ontgrondingenwet

	Begripsomschrijvingen
5.1.	Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder:
5.1.1.	Oppervlaktedelfstoffen: bouwgrondstoffen zoals zand, klei, grind en leem

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

		Tarief 2022
5.2	het verstrekken van een vergunning ingevolge de Ontgrondingenwet en de Omgevingsverordening NH2020: a. ingeval geen oppervlakte delfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd b. ingeval oppervlaktedelfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd, dient het tarief zoals vermeld onder 5.1.a te worden vermeerderd met: - per m3 - tot een maximum van	**€ 6.325,00** **€ 0,10** **€ 107.970,00**
5.3	een wijziging van een vergunning als bedoeld onder 5.2.b, indien deze leidt tot vergroting van de maximum hoeveelheid oppervlaktedelfstoffen voor winning waarvan (oorspronkelijk) vergunning is verleend, een bedrag gelijk aan het verschil tussen het met toepassing van het bepaalde onder 5.2.b, verschuldigde bedrag voor de opnieuw vastgestelde hoeveelheid en het reeds betaalde bedrag	
5.4	a. een wijziging van een vergunning als bedoeld onder 5.2.a, anders dan in de onder 5.2.b genoemde gevallen; b. een machtiging krachtens art. 12 van de Ontgrondingswet	**€ 3.135,00** **€ 3.135,00**
5.5	een wijziging van een vergunning als bedoeld onder 5.2.a waarbij sprake is van een	

	combinatie van de onder 5.3 en 5.4 genoemde gevallen, de bedragen conform 5.2.a en 5.2.b betekent de wijziging echter dat er geen gebruik wordt gemaakt van de vergunning en de vergunning wordt ingetrokken, dan bestaat er recht op teruggaaf van 50% van de opgelegde aanslag van de onder 5.2.b per m3 genoemde bedragen. Het onder 5.2.a. genoemde bedrag is nooit onderdeel van de teruggaaf.	
	Ontheffing omgevings-verordening grondwater-bescherming	
5.6	een vergunning voor activiteiten in een grondwaterbeschermingsgebied, die van grote maatschappelijke relevantie zijn	**€ 6.325,00**

Hoofdstuk 6 Wadloopverordening 2019 provincie Friesland

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

		Tarief 2022
6.1	een vergunning als bedoeld in art. 4 van de "Wadloopverordening 2019" van de provincie Friesland voor: a. rechtspersonen die per jaar tot 1.000 wadlopers begeleiden; b. rechtspersonen die per jaar 1.000 tot 5.000 wadlopers begeleiden; c. rechtspersonen die per jaar 5.000 of meer wadlopers begeleiden; d. natuurlijke personen die groepen tot 12 personen begeleiden; e. natuurlijke personen die solo lopen;	**€ 750,00** **€ 2.400,00** **€ 4.000,00** **€ 265,00** **€ 135,00**
6.2	een erkenning tot wadloopgids;	**€ 40,00**
6.3	een begeleiderspas;	**€ 40,00**
6.4	een met beperking in tijd of plaats vanaf 50 personen: a. voor natuurlijke personen; b. voor rechtspersonen en andere organisaties	 **€ 80,00** **€ 265,00**
6.5	voor een solopas;	**€ 40,00**
6.6	een aanvraag voor meerdere passen (art. 6.2, art. 6.3 en art. 6.4)	**€ 40,00**
6.6	a. voor droogvallende platen voor groepen kleiner dan 50 personen; b. voor droogvallende platen voor groepen van meer dan 50 personen	**€ 0,00** **€ 210,00**

Hoofdstuk 7 Wet Natuurbescherming (Wnb)

Het tarief bedraagt voor het nemen van een besluit over de verlening van:

		Tarief 2022
7.1	a. een tegemoetkoming in geleden schade, aangericht door in het wild levende beschermde dieren als bedoeld in art. 6.1. 1ste lid Wnb; beschermde dieren als bedoeld in art. 6.1. 1ste lid Wnb b. de retributie wordt niet geheven als het gaat om schade die is aangericht: 1. in een foerageergebied of ganzenrustgebied gedurende de periode dat de schadeveroorzakende diersoort niet mag worden verjaagd of gedood. 2. door de das, de bever, de wilde kat, de otter, de wolf of de lynx; c. er vindt geen teruggaaf plaats als de aanvraag, als bedoeld in art. 7.1. letter a wordt ingetrokken en er al een taxatie van de schade heeft plaatsgevonden; d. In afwijking van artikel 8 van de Legesverordening Noord-Holland 2020 vindt er geen teruggaaf plaats indien het verzoek wordt afgewezen of geweigerd.	**€ 300,00**

Het tarief bedraagt voor het in behandeling van een aanvraag voor;

		Tarief 2022
7.2	een vergunning voor het realiseren van projecten als bedoeld in artikel 2.7, 2de en 3de lid, Wet natuurbescherming m.u.v. vergunningen die worden verleend: a. ten behoeve van beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden; b. voor het uitvoeren van herstel en instandhoudingsmaatregelen in het belang van Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in artikel 2.2. van de Wet natuurbescherming.	**€ 1.600,00**
7.3	een PAS-melding om te zetten naar een vergunning als bedoeld in artikel 2.7 Wet natuurbescherming (legalisering PAS-melding)	**€ 1.600,00**
7.4	Voor het afgeven van een positieve weigering, waarbij er sprake is van intern salderen	**Nihil tarief**
7.5	een vergunning voor het realiseren van projecten of het uitvoeren van andere handelingen als bedoeld in artikel 2.7, 2de en 3de lid, Wet natuurbescherming, aangevraagd door of namens een particulier	**€ 800,00**
7.6	een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, 1ste lid, artikel 3.8, 1ste lid, artikel 3.10, 2de lid, artikel 3.32 2de en artikel 3.34 3de lid Wet natuurbescherming, m.u.v. de ontheffingen die worden verleend t.b.v.: a. schadebestrijding, overlastbestrijding en populatiebeheer; b. onderzoek en onderwijs als bedoeld in artikel 3.3. 4de lid , sub b onder 5 en als bedoeld in artikel 3.8. 5de lid , sub b onder 4 van de Wet natuurbescherming; c. de opvang van beschermde inheemse vogels en zoogdieren	**€ 2.495,00**
7.7.	een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, 1ste lid, artikel 3.8, 1ste lid, artikel 3.10, 2de lid, artikel 3.32 2de en artikel 3.34 3de lid Wet natuurbescherming, aangevraagd door of namens een particulier	**€ 890,00**
7.8	een ontheffing als bedoeld in artikel 4.5, 1ste en 3de lid Wet natuurbescherming (houtopstanden)	**€ 445,00**

Hoofdstuk 8 Wet Luchtvaart (Wlv)

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor

		Tarief 2022
8.1	een ontheffing van maximaal 2 starts en 2 landingen per dag voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	**€ 1.045,00**
8.2	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	**€ 1.570,00**
8.3	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	**€ 1.570,00**
8.4	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	**€ 1.570,00**
8.5	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	**€ 1.570,00**
8.6.	Voor de aanvragen genoemd onder de artikelen 8.7 t/m 8.10 worden de leges berekend op basis van een vooraf door de aanvrager ingediende begroting waarin de toerekenbare kosten zijn opgenomen die voor de vergunningsaanvraag noodzakelijk zijn. De in te dienen begroting wordt vooraf afgestemd met de provincie. De	

	toerekenbare kosten worden vastgesteld op het moment dat de aanvraag wordt ingediend.	
8.7	een luchtvaartregeling als bedoeld in art. 8.64 1ste lid Wlv, op verzoek, niet zijnde "omzettingen" van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet	
8.8	een wijziging van een luchtvaartregeling als bedoeld in art. 8.64 1ste lid Wlv, op verzoek,	
8.9	een luchtvaartbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek, niet zijnde "omzettingen" van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet	
8.10	een wijziging van een luchtvaartbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek,	

Hoofdstuk 9 Overige diensten

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

		Tarief 2022
9.1	a. het verstrekken van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. krachtens een provinciale verordening, provinciaal reglement of enig ander wettelijk voorschrift, anders dan hiervoor genoemd; b. een wijziging of verlenging van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. als bedoeld onder 9.1.a	**€ 525,00** **€ 525,00**

Ontwikkeling tarieven over de jaren 2021 en 2022

Om meer inzicht te krijgen in de gefaseerde ontwikkeling van de kostendekkendheid van de legestarieven zijn de tarieven over de jaren 2021 en 2022 voorzien van kleuren.

Tarief kostendekkend	
Tarief is gefaseerd verhoogd	
Nog onvoldoende inzicht tijdsbesteding	
Tarief wordt op andere wijze berekend *)	

*) Voorbeelden:

1) Tarief gebaseerd op de bouwkosten
2) Indexering 1,4%
3) Tarieven wadlopen worden vastgesteld door PS provincie Friesland
4) Landelijke vastgestelde tarieven BIJ12/faunafonds € 300,-
5) In 2021 zijn tussen Rijk en IPO afspraken gemaakt over het te hanteren legestarief voor PAS-meldingen. Het tarief is vastgesteld op € 1.600,-
   Om onduidelijkheid met de overige aanvragen o.g.v. art. 2.7 2de en 3de lid van de Wnb te voorkomen is dit tarief na overleg met Gedeputeerde Rommel ook vastgesteld op € 1.600,-.
6) Voor aanvragen ingediend door particulieren is het tarief vastgesteld op € 800,-.
7) Tarieven zijn vastgesteld door de stichting Agrarische beoordelingscommissie
8) Voor aanvragen , die niet met name in de tarieventabel zijn opgenomen wordt uitgegaan van een gemiddelde tijdsbesteding van 5 uur per aanvraag, waarbij het tarief horende bij schaal 9 uit de “handleiding overheidstarieven 2021” als basis is genomen.
9) Tarief wordt vastgesteld door de RDW.

Hoofdstuk 1 Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

		Tarief 2021	Tarief 2022
1.3	**Vooroverleg/principeverzoek**		
1.3.1	het vooroverleg of het principeverzoek over of het beoordelen van een principeverzoek tot het geheel of gedeeltelijk vaststellen of wijzigen van een inpassingsplan, een wijzigingsplan of andere besluiten gebaseerd op het bepaalde in **artikel 3:26, 1ste en 2de lid en artikel 3:6, 1ste lid, Wro**	**€ 510,00**	**€ 525,00**
1.3.2	indien volgend op het vooroverleg of het principeverzoek als bedoeld onder 1.3.1 binnen één jaar voor hetzelfde plan of besluit een aanvraag tot het geheel of gedeeltelijk vaststellen, herzien, wijzigen of uitwerken van het inpassings- of wijzigingsplan in behandeling wordt genomen, wordt het op grond van artikel 1.3.1. betaalde bedrag verrekend met de leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld onder 1.3.3.1.		
1.3.3	**Bouwen van een bouwwerk 1)**		
1.3.3.1	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder a, Wabo of als bedoeld in art. 2.19a, 2de lid, onder a van de Crisis- en herstelwet** voor het aanleggen of bouwen van een bouwwerk; -bij bouwkosten tot € 50.000,- : € 100,- per €1.000,- -bij bouwkosten tussen € 50.000,- en € 400.000,- : €5.000,- vermeerderd met 3,00% voor bouwkosten boven de €50.000,- -bij bouwkosten tussen €400.000,- en €1.000.000,- : €15.500,- vermeerderd met 2,39% voor bouwkosten boven de € 400.000,- - bij bouwkosten tussen €1.000.000,- en € 5.000.000 : €29.000,- vermeerderd met 1,35% voor bouwkosten boven de € 1.000.000,-	***€ 100,00 p/€ 1.000,-*** ***€ 5.000,00 + 3,00%*** ***€ 15.500,00 + 2,40%*** **€ 29.000,00 + 1,35%**	**€ 100,00 p/€ 1.000,-** ***€ 5.000,00 + 3,00%*** ***€ 15.500,00 + 2,40%*** **€ 29.000,00 + 1,35%**

	- bij bouwkosten tussen €5.000.000,- en €25.000.000:€ 83.000- vermeerderd met 0,25% voor bouwkosten boven de € 5.000.000,- -bij bouwkosten meer dan €25.000.000,- :€133.000,- vermeerderd met 0,05% voor bouwkosten boven de €25.000.000,-	**€ 83.000,00 + 0,25%** **€ 133.000,00 + 0,050%**	**€ 83.000,00 + 0,25%** **€ 133.000,00 + 0,050%**
1.3.3.2	**Bouw-/aanlegkosten zonnecollectoren en -panelen**		
	Bij het in behandeling nemen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning of voor het beoordelen van een conceptaanvraag voor een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op het plaatsen van een collector voor warmteopwekking of een paneel voor elektriciteitsopwekking worden de bouw-/aanlegkosten voor de collectoren of panelen op € 0,00 geraamd. Indien collectoren voor warmteopwekking of panelen voor elektriciteitsopwekking onderdeel uitmaken van een aanvraag omgevingsvergunning, dan wel conceptaanvraag omgevingsvergunning, bestaande uit meer onderdelen dan uitsluitend collectoren of panelen, dan worden voor de vaststelling van het legesbedrag de bouwkosten voor de collectoren of panelen buiten beschouwing worden gelaten.		
	Extra welstandstoets		
1.4	het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld **in art. 2.1, 1ste lid, onder a Wabo** in verband met een extra toetsing aan welstandscriteria indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voor doen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, worden de leges verhoogd met:	**€ 220,00 2)**	**€ 525,00**
	Beoordeling advies stichting agrarische beoordelingscommissie		
1.5	het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder a Wabo**, indien de aanvraag tot het verstrekken van een vergunning krachtens wettelijk voorschrift slechts kan worden afgehandeld wanneer een advies van de stichting agrarische beoordelingscommissie wordt beoordeeld, worden de leges verhoogd met	**€ 220,00 2)**	**€ 420,00**
	Beoordeling aanvullende gegevens		
1.6	het in behandeling nemen van aanvullende gegevens, die worden ingediend nadat de aanvraag tot het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder a Wabo** al in behandeling is genomen, :	**€ 220,00 2)**	**€ 420,00**
	Toetsing of ontheffing in het kader van een exploitatieplan		
1.7	het verstrekken van een vergunning voor het bouwen van een bouwwerk als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid onder a, Wabo,** indien de aanvraag betrekking heeft op een bouwwerk,		
1.7.1	bij een toetsing aan een exploitatieplan	**€ 310,00**	**€ 420,00**

1.7.2	bij toepassing van **art. 50a Woningwet**	**€ 220,00 2)**	**VERVALLEN**
	Gebruik gronden en bouwwerken/vrijstellingen of ontheffingen bestemmingsplan e.a.		
1.8	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder c**, **Wabo** tot het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met:		
1.8.1	een bestemmingsplan of beheerverordening als bedoeld in **art.2.1.12, 1ste lid onder a sub 1, Wabo**	**€ 260,00**	**€ 315,00**
1.8.2	een bestemmingsplan of beheerverordening indien de vergunning betrekking heeft op een activiteit voor een bepaalde termijn als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder a, sub 2,Wabo (**kruimellijst)	**€ 310,00**	**€ 420,00**
1.8.3	een bestemmingsplan of beheerverordening als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder a, sub 3, Wabo**: (buitenplans)	**€ 410,00**	**€ 420,00**
1.8.4	een bestemmingsplan of beheerverordening als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder b, Wabo** : (afwijking exploitatieplan)	**€ 310,00**	**€ 420,00**
1.8.5	de regels gesteld krachtens **art. 4.1, 3de lid Wro**, als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder b, Wabo** (afwijking provinciale regeling)	**€ 310,00**	**€ 420,00**
1.8.6	de regels gesteld krachtens **art. 4.3, 3de lid, Wro**, als bedoeld **in art. 2.12, 1ste lid**, **onder b Wabo** (afwijking nationale regeling)	**€ 220,00 2)**	**€ 420,00**
1.8.7	een voorbereidingsbesluit voor zover toepassing is gegeven aan **art. 3.7, 4de lid**, **2de volzin, Wro** als bedoeld in **art. 2.12, 1ste lid, onder c, Wabo** :	**€ 220,00 2)**	**€ 420,00**
	Uitvoering werk of werkzaamheden		
1.9	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder b, Wabo** voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijn, of van werkzaamheden, in gevallen waarin dat bij een bestemmingsplan, beheerverordening of voorbereidingsbesluit is bepaald,	**€ 285,00**	**€ 365,00**
	Deelbeoordeling activiteit het gebruiken van een bouwwerk met het oog op brandveiligheid		
1.10	een vergunning, die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder d van de Wabo** bedraagt het tarief voor bouwwerken met een bruto vloeroppervlakte als bedoeld in het normblad NEN 2580, onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk indien tevens sprake is van de in die onderdelen bedoelde activiteiten		
1.10.1	van 0 t/m 100 m2	**€ 458,00 2)**	**€ 465,00 2)**
1.10.2	van 101 t/m 500 m2	**€ 534,50 2)**	**€ 540,00 2)**
1.10.3	van 500 t/m 5.000 m2	**€ 814,40 2)**	**€ 825,00 2)**
1.10.4	van 5.000 t/m 50.000 m2	**€ 1.272,50 2)**	**€ 1.290,00 2)**
1.10.5	van meer dan 50.000 m2	**€ 2.698,00 2)**	**€ 2.735,00 2)**
1.10.6	Het verstrekken van een advies inzake de beoordeling van de brandveiligheid	**€ 612,50**	**€ 625,00**

	Monumenten/beschermd stads- of dorpsgezicht		
1.11	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in:		
1.11.1	**Art. 2.1, 1ste lid, onder f, Wabo** voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een beschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar wordt gebracht, worden de leges verhoogd met	**€ 2.195,00 2)**	**€ 2.825,00**
1.11.2	**Art. 2.1, 1ste lid, onder h, Wabo** voor het slopen van een bouwwerk in een beschermd stads- of dorpsgezicht, worden de leges verhoogd met	**€ 2.195,00 2)**	**€ 2.825,00**
1.11.3	**Art.2.2, 1ste lid, onder b, sub 1 en sub 2, Wabo** voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een krachtens provinciale of gemeentelijke verordening aangewezen monument, of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken daarvan op een wijze waardoor het ontsierd of in gevaar wordt gebracht, worden de leges verhoogd met	**€ 2.195,00 2)**	**€ 2.825,00**
1.11.4	**Art. 2.2, 1ste lid, onder c, Wabo** voor het slopen van een bouwwerk, dat krachtens provinciale of gemeentelijke verordening is aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht,	**€ 2.195,00 2)**	**€ 2.835,00**
	Slopen		
1.12	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid, onder g, Wabo** voor het slopen van een bouwwerk in gevallen waarin dat een bestemmingsplan, beheerverordening of voorbereidingsbesluit is bepaald, dan wel als bedoeld in art.2.2, 1ste lid, onderdeel a, Wabo voor het slopen van een bouwwerk voor zover daarvoor krachtens provinciale of gemeentelijke verordening een vergunning of ontheffing is vereist:	**€ 2.455,00**	**€ 2.825,00**
	Aanleggen of verandering brengen in een weg		
1.13	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2, 1ste lid, onder d, Wabo** voor het aanleggen of aanbrengen van een verandering in de wijze van aanleg van een weg, voor zover daarvoor tevens een verbod geldt als bedoeld in **art. 2.1, 1ste lid , onder b, Wabo,**	**€ 850,00 2)**	**€ 1.675,00**
	Uitweg/inrit		
1.14	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2,1ste , onder e, Wabo** voor het maken, hebben, veranderen of wijzigen van het gebruik van een uitweg of inrit,	**€ 483,55 2)**	**€ 420,00**
	Alarminstallatie		
1.15	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2, 1ste lid, onder f, Wabo** voor het in, op of aan een onroerende zaak hebben van een alarminstallatie die voor de omgeving een opvallend geluid of geluidsignaal kan produceren,	**€ 366,50 2)**	**€ 315,00**
	Kapactiviteiten		
1.16	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in **art. 2.2, 1ste lid, onder g, Wabo** voor het vellen of doen vellen van houtopstand, worden de leges verhoogd met: - voor maximaal 5 bomen - met een opslag voor elke boom dan de vijfde boom	**€ 305,00** **€ 30,50**	**€ 315,00** **€ 31,50**
	Handelsreclame en overige uitingen		

1.17	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in:		
1.17.1	**Art 2.2, 1ste lid, onder h, alsmede art. 2.2, 2de lid Wabo** voor het gebruiken van een zaak voor het aanbrengen of doen aanbrengen van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een voor het publieke toegankelijke plaats	**€ 305,00**	**€ 315,00**
1.17.2	**Art. 2.2, 1ste lid, onder i, alsmede art. 2.2, 2de lid Wabo** voor het als zakelijk gerechtigde of gebruiker van een zaak toe te staan voor het aanbrengen of doen aanbrengen van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een het publiek toegankelijke plaats	**€ 305,00**	**€ 315,00**
	Omgevingsvergunning in twee fasen		
1.18	het verstrekken van een omgevingsvergunning in twee fasen als bedoeld in **art. 2.5, 1ste lid, Wabo** ter zake van de:		
1.18.1	1ste fase : het bedrag dat voortvloeit door toepassing van de tarieven opgenomen in hoofdstuk 1 deze tarieventabel voor de vergunning(en) waarvoor de aanvraag voor de 1ste fase wordt gedaan		
1.18.2	2de fase : het bedrag dat voortvloeit door toepassing van de tarieven opgenomen in hoofdstuk 1 van deze tarieventabel voor de vergunning(en) waarvoor de aanvraag voor de 2de fase wordt gedaan		
	Beoordeling bodemrapport		
1.19	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, indien krachtens wettelijk voorschrift voor de in dat onderdeel bedoelde aanvraag een bodemrapport wordt beoordeeld		
1.19.1	bij de beoordeling van een milieukundig bodemrapport	**€ 310,00**	**€ 420,00**
1.19.2	bij de beoordeling van een archeologisch bodemrapport	**€ 310,00**	**€ 420,00**
	Verlenging tijdelijke vergunning		
1.20	Bij een verlenging van een tijdelijke vergunning voor de bouw/aanleg van een tijdelijke voorziening, waarbij de afronding van het project niet binnen de in eerste instantie bepaalde termijn mogelijk blijkt te zijn bedragen de leges: De verlenging wordt eveneens voor een bepaalde termijn verleend.	**€ 815,00**	**€ 835,00**
	Vuurwerkvergunning		
1.21	Het verstrekken van een vuurwerkvergunning voor evenementen	**€ 205,00**	**€ 210,00**
	Geringe wijziging		
1.22	tot een geringe wijziging van een vergunning als gevolg van een, naar de omstandigheden beoordeeld, geringe wijziging in het project	**€ 220,00 2)**	**€ 420,00**
	Overige omgevingsvergunningen		
1.23	Het verstrekken van een omgevingsvergunning als bedoel in de Wabo voor zover daarvoor niet elders in hoofdstuk 1 van de tarieventabel een tarief is opgenomen	**€ 220,00 2)**	**€ 525,00**
	Kosten kennisgeving		

1.24	het doen van kennisgevingen: per kennisgeving, indien van toepassing, ingevolge enig artikel van de Wabo	**€ 325,00**	**Vervallen**

.

Hoofdstuk 2 Wegenwet

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

artikel	Omschrijving	Tarief 2021	Tarief 2022
	Wegen		
	Wegenverkeerswet		
2.1.1	het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 148, lid 1 onder b van de Wegenverkeerswet 1994 (WVW)	**€ 325,00**	**€ 310,00**
2.1.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld in art. 148, lid 1 onder b de Wegenverkeerswet 1994 (WVW)	**€ 125,00**	**€ 310,00**
	Regeling voertuigen		
2.2.1	het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 9.1 van de regeling voertuigen	**€ 660,00**	**€ 770,00**
2.2.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld in art. 9.1 van de regeling voertuigen	**€ 210,00**	**€ 770,00**
2.2.3 (nieuw)	het verkrijgen van een langlopende ontheffing met een geldigheid van maximaal 3 jaar voor een motorvoertuig met een breedte tussen de 3 en 3,5 meter, op grond van artikel 9.1 van de Regeling voertuigen, voor zover deze bevoegdheid is gemandateerd aan de Rijksdienst voor het Wegverkeer		**€ 30,00 9)**
	Reglement Verkeersregels en verkeerstekens 1990		
2.3.1	het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 87 van het Reglement Verkeerregels en verkeertekens 1990	**€ 290,00**	**€ 345,00**
2.3.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld in art. 87 van het Reglement Verkeerregels en verkeertekens 1990	**€ 160,00**	**€ 345,00**
	Omgevingsverordening NH 2020 betreffende provinciale wegen		
2.4.1.1	het verkrijgen van een vergunning ingevolge voor: - het aanleggen of in stand houden van een kunstwerk over een weg of binnen de grens van een weg; - het veranderen van een kunstwerk, zodanig dat zij daardoor niet meer voldoen aan de bestemming en de omschrijving in de wegenlegger;		

	- het opbreken van een wegverharding en het verlagen of ophogen van een weg	**€ 2.500,00**	**€ 3.235,00**
2.4.1.2	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld in 2.4.1.1.	**€ 310,00**	**€ 695,00**
2.4.2	het uitvoeren van kleine graafwerkzaamheden in een weg	**€ 155,00**	**€ 385,00**
2.4.3	het verkrijgen van een vergunning als bedoeld voor: - het afdammen, dempen of verminderen van het water-afvoerend vermogen van een langs of op de grens van een weg gelegen sloot; - het aanbrengen en hebben van opslagtanks, bakken, putten, goten e.d., voetpaden, stoepen, bouwconstructies, verhogingen van wallen en andere voorwerpen; - het weiden van dieren; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van beplanting, borden of palen; - het leggen of hebben liggen van rails; - het laten afstromen of aflopen van fecaliën, gier, mest of afvalwater via bermsloten of hemelwater van daken of uit goten; - het innemen van een (vaste) standplaats met voertuigen ten behoeve van handel of bedrijf; - het plaatsen of laten liggen van agrarische of andere producten of materialen binnen 2 meter uit de kant van de verharding; het over of boven de weg aanbrengen en hebben van uitspringende constructiedelen of voorwerpen, het laten draaien van voorzieningen waaraan hang- of sluitwerk is bevestigd of het aanbrengen en hebben van andere zaken;	**€ 325,00**	**€ 460,00**
2.4.4	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld onder 2.4.3	**€ 160,00**	**€ 385,00**
2.4.5	het verkrijgen van een vergunning voor het in een weg leggen of hebben liggen van leidingen (buizen en kabels daaronder begrepen): - voor de 1ste 100 meter (of gedeelte daarvan) - voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) tot 1.000 meter - voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) van 1.000 tot 10.000 meter - voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) boven de 10.000 meter	**€ 415,00** **€ 88,90 2)** **€ 78,35 2)** **€ 31,75 2)**	**€ 540,00** **€ 91,55 2)** **€ 80,70 2)** **€ 32,70 2)**
2.4.6	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld onder 2.4.5 of een opdracht tot het verleggen in opdracht van de provincie Noord-Holland	**€ 415,00**	**€ 540,00**
2.4.7	het verkrijgen van een vergunning voor het in een weg leggen of hebben liggen van een duiker	**€ 245,00**	**€ 540,00**
2.4.8	een wijziging of verlenging van een vergunning als bedoeld onder 2.4.7	**€ 115,00**	**€ 540,00**
2.5	**Omgevingsverordening NH 2020 betreffende provinciale waterwegen**		
2.5.1	het verstrekken van een ontheffing als bedoeld in:		

	- art. 4.76, lid 1 van de Omgevingsverordening2 NH 2020	**€ 1.120,00 2)** **€ 1.120,00 2)**	**€ 580,00** **€ 580,00**
2.5.2	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld onder 2.5.1	**€ 550,00**	**€ 580,00**
2.5.3	het verstrekken van een ontheffing voor: a. kunstwerken; b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken; c. oeverwerken, met inbegrip van los- en laadplaatsen; d. voorwerpen, waaronder palen en steigers; e. kabels, buizen en leidingen:	 **€ 550,00** **€ 415,00** **€ 415,00** **€ 285,00** **€ 415,00**	 **€ 3.080,00** **€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00**
2.5.4	een wijziging of verlenging van een ontheffing als bedoeld onder 2.5.3 voor: a. kunstwerken; b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken; c. oeverwerken, met inbegrip van los- en laadplaatsen; d. voorwerpen, waaronder palen en steigers; e. kabels, buizen en leidingen:	 **€ 550,00** **€ 385,00** **€ 325,00** **€ 300,00** **€ 325,00**	 **€ 695,00** **€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00** **€ 540,00**
2.6.1.1	het verstrekken van een ontheffing, vergunning, toestemming of vrijstelling als bedoeld in Scheepvaartverkeerswet of als bedoeld in Binnenvaartpolitiereglement, waaronder een vergunning als bedoeld art. 1.21, 2de lid van het Binnenvaartpolitiereglement voor incidenteel bijzonder transport, of ontheffing voor het innemen van een ligplaats	**€ 210,00**	**€ 540,00**
2.6.1.2	het wijzigen van een ontheffing, vergunning, toestemming of vrijstelling als bedoeld in Scheepvaartverkeerswet of als bedoeld in Binnenvaartpolitiereglement, waaronder een vergunning als bedoeld art. 1.21, 2de lid van het Binnenvaartpolitiereglement voor incidenteel bijzonder transport, of ontheffing voor het innemen van een ligplaats	**€ 75,00**	**€ 540,00**
2.6.2	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in art. 1.21 2de van het Binnenvaartpolitiereglement (bijzonder transport) voor een jaar	**€ 210,00**	**€ 460,00**
2.6.3	een wijziging of verlenging van een ontheffing, vergunning, toestemming of vrijstelling als bedoeld onder 2.6.2	**€ 115,00**	**€ 460,00**
2.6.4	het begeleiden van schepen door of met behulp van een ambtenaar van de provincie Noord-Holland; - begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan); - begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan);	 **€ 16,90 2)** **€ 25,50 2)**	 **€ 17,40 2)** **€ 26,25 2)**

Hoofdstuk 3 Waterwet

		Tarief 2021	Tarief 2022
3.1	het verstrekken van een vergunning als bedoeld in art. 6.4 van de Waterwet met een pompinstallatie waarmee water aan de grond wordt onttrokken dan wel in de grond wordt geïnfiltreerd; - per m3 nominale pompcapaciteit per uur - met een minimum per vergunning van - met een maximum per vergunning van	**€ 24,70 2)** **€ 728,00 2)** **€ 14.095,00 2)**	**€ 25,05 2)** **€ 835,00** **€ 14.290,00 2)**
3.2	het verstrekken van een vergunning als bedoeld onder 3.1 , waarbij sprake is van samenloop conform art. 6.17 van de Waterwet met een pompinstallatie waarmee water aan de grond wordt onttrokken dan wel in de grond wordt geïnfiltreerd; - per m3 nominale pompcapaciteit per uur - met een minimum per vergunning van - met een maximum per vergunning van	**€ 32,85 2)** **€ 967,00 2)** **€ 18.735,00 2)**	**€ 33,30 2)** **€ 1.045,00** **€ 18.995,00 2)**
3.3	een wijziging van een vergunning, als bedoeld onder 3.1 en 3.2, indien deze leidt tot een wijziging van de pompcapaciteit, een minimumbedrag van een en ander met dien verstande dat indien de wijziging leidt tot een aanpassing van de pompcapaciteit overeenkomstig het bepaalde onder 3.1 en 3.2 met inachtneming van het minimumtarief en het maximumtarief	**€ 4.190,00**	**€ 7.845,00**
3.4	een wijziging van een voorschrift van een vergunning als bedoeld onder 3.2. per te wijzigen voorschrift	**€ 2.095,00**	**€ 3.920,00**
3.5	het verkrijgen van een gedoogbeschikking voor het tijdelijk zonder vergunning in werking hebben van een inrichting of een gedeelte van een inrichting in samenhang met een te starten of gestarte vergunningsprocedure, waarbij het aangevraagde gedogen anticipeert op verlening van de vergunning, het overeenkomstig het onder 3.1 (van de tarieventabel) vast te stellen bedrag voor het aanvragen van een vergunning, met dien verstande dat 25% van de onder 3.1 (van de tarieventabel) genoemde bedragen worden geheven, met een minimum van	**€ 1.060,00**	**€ 1.985,00**
3.6	het verkrijgen van een gedoogbeschikking, waarbij in andere gevallen als bedoeld in 3.5 toestemming wordt gegeven dat tijdelijk bepaalde vergunningsvoorschriften niet worden nageleefd, met uitzondering van gevallen waarbij sprake is van het niet tijdig nemen van een besluit op een onder 3.1 en 3.2 genoemde aanvraag binnen de in art. 3:18 van de Algemene wet bestuursrecht genoemde termijn van zes maanden	**€ 1.060,00**	**€ 1.985,00**
	Kosten kennisgevingen		
3.7	het doen van kennisgevingen: per kennisgeving, indien van toepassing;		

	- ingevolge de Waterwet; - in relatie tot een in behandeling genomen aanvraag tot het verkrijgen van een gedoogbeschikking	**€ 325,00 2)** **€ 325,00 2)**	**VERVALLEN** **VERVALLEN**

Hoofdstuk 4 Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden

		Tarief 2021	Tarief 2022
4.1	het verstrekken van een ontheffing als bedoeld in art. 5 , 1ste lid van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden voor een badinrichting of zwemgelegenheid:	**€ 825,00**	**€ 1.425,00**
4.2	een wijziging of aanvulling dan wel intrekking van een ontheffing als bedoeld onder 4.1.	**€ 700,00**	**€ 1.425,00**

Hoofdstuk 5 Ontgrondingenwet

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

		Tarief 2021	Tarief 2022
5.2	het verstrekken van een vergunning ingevolge de Ontgrondingenwet en de Omgevingsverordening NH2020: a. ingeval geen oppervlakte delfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd b. ingeval oppervlaktedelfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd, dient het tarief zoals vermeld onder 5.1.a te worden vermeerderd met: - per m3 - tot een maximum van	**€ 4.790,00** **€ 0,10 2)** **€ 106.480,00 2)**	**€ 6.325,00** **€ 0,10 2)** **€ 107.970,00 2)**
5.3	een wijziging van een vergunning als bedoeld onder 5.2.b, indien deze leidt tot vergroting van de maximum hoeveelheid oppervlaktedelfstoffen voor winning waarvan		

	(oorspronkelijk) vergunning is verleend, een bedrag gelijk aan het verschil tussen het met toepassing van het bepaalde onder 5.2.b, verschuldigde bedrag voor de opnieuw vastgestelde hoeveelheid en het reeds betaalde bedrag		
5.4	a. een wijziging van een vergunning als bedoeld onder 5.2.a, anders dan in de onder 5.2.b genoemde gevallen; b. een machtiging krachtens art. 12 van de Ontgrondingswet	**€ 2.095,00** **€ 2.095,00**	**€ 3.135,00** **€ 3.135,00**
5.5	een wijziging van een vergunning als bedoeld onder 5.2.a waarbij sprake is van een combinatie van de onder 5.3 en 5.4 genoemde gevallen, de bedragen conform 5.2.a en 5.2.b betekent de wijziging echter dat er geen gebruik wordt gemaakt van de vergunning en de vergunning wordt ingetrokken, dan bestaat er recht op teruggaaf van 50% van de opgelegde aanslag van de onder 5.2.b per m3 genoemde bedragen. Het onder 5.2.a. genoemde bedrag is nooit onderdeel van de teruggaaf.		
	Ontheffing omgevings-verordening grondwater-bescherming		
5.6	een vergunning voor activiteiten in een grondwaterbeschermings-gebied, die van grote maatschappelijke relevantie zijn	**€ 7.657,50**	**€ 6.325,00**
5.7.	het doen van kennisgevingen: per kennisgeving	**€ 325,00 2)**	**VERVALLEN**

Hoofdstuk 6 Wadloopverordening 2019

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

		Tarief 2021	**Tarief 2022 3)**
6.1	een vergunning als bedoeld in art. 4 van de “Wadloopverordening 2019” van de provincie Friesland voor: a. rechtspersonen die per jaar tot 1.000 wadlopers begeleiden; b. rechtspersonen die per jaar 1.000 tot 5.000 wadlopers begeleiden; c. rechtspersonen die per jaar 5.000 of meer wadlopers begeleiden; d. natuurlijke personen die groepen tot 12 personen begeleiden; e. natuurlijke personen die solo lopen;	**€ 750,00** **€ 2.400,00** **€ 4.000,00** **€ 260,00** **€ 130,00**	**€ 750,00** **€ 2.400,00** **€ 4.000,00** **€ 265,00** **€ 135,00**
6.2	een erkenning tot wadloopgids;	**€ 36,00**	**€ 40,00**
6.3	een begeleiderspas;	**€ 36,00**	**€ 40,00**
6.4	een met beperking in tijd of plaats vanaf 50 personen: a. voor natuurlijke personen; b. voor rechtspersonen en andere organisaties	**€ 77,00** **€ 260,00**	**€ 80,00** **€ 265,00**
6.5	voor een solopas;	**€ 36,00**	**€ 40,00**
6.6	een aanvraag voor meerdere passen (art. 6.2, art. 6.3 en art. 6.4)	**geen tarief**	**€ 40,00**

6.6	a. voor droogvallende platen voor groepen kleiner dan 50 personen; b. voor droogvallende platen voor groepen van meer dan 50 personen	**€ 0,00** **€ 205,00**	**€ 0,00** **€ 210,00**

Hoofdstuk 7 Wet Natuurbescherming (Wnb)

Het tarief bedraagt voor het nemen van een besluit over de verlening van:

		Tarief 2021 4)	Tarief 2022 4)
7.1	a. een tegemoetkoming in geleden schade, aangericht door in het wild levende beschermde dieren als bedoeld in art. 6.1. 1ste lid Wnb; beschermde dieren als bedoeld in art. 6.1. 1ste lid Wnb b. de retributie wordt niet geheven als het gaat om schade die is aangericht: 1. in een foerageergebied of ganzenrustgebied gedurende de periode dat de schadeveroorzakende diersoort niet mag worden verjaagd of gedood. 2. door de das, de bever, de wilde kat, de otter, de wolf of de lynx; c. er vindt geen teruggaaf plaats als de aanvraag, als bedoeld in art. 7.1. letter a wordt ingetrokken en er al een taxatie van de schade heeft plaatsgevonden; d. In afwijking van artikel 8 van de Legesverordening Noord-Holland 2020 vindt er geen teruggaaf plaats indien het verzoek wordt afgewezen of geweigerd.	**€ 300,00**	**€ 300,00**

1) € 300Kostendekkendheid berekend door provincie Overijssel

Het tarief bedraagt voor het in behandeling van een aanvraag voor;

		Tarief 2021	Tarief 2022

7.2	een vergunning voor het realiseren van projecten als bedoeld in artikel 2.7, 2de en 3de lid, Wet natuurbescherming m.u.v. vergunningen die worden verleend: a. ten behoeve van beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden; b. voor het uitvoeren van herstel en instandhoudingsmaatregelen in het belang van Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in artikel 2.2. van de Wet natuurbescherming.	**€ 2.250,00**	**€ 1.600,00 5)**
7.3	een PAS-melding om te zetten naar een vergunning als bedoeld in artikel 2.7 Wet natuurbescherming (legalisering PAS-melding)	**Geen tarief**	**€ 1.600,00 5)**
7.4	Voor het afgeven van een positieve weigering, waarbij er sprake is van intern salderen	**Geen tarief**	**Nihil tarief**
7.5	een vergunning voor het realiseren van projecten of het uitvoeren van andere handelingen als bedoeld in artikel 2.7, 2de en 3de lid, Wet natuurbescherming, aangevraagd door of namens een particulier	**€ 865,00**	**€ 800,00 6)**
7.6	een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, 1ste lid, artikel 3.8, 1ste lid, artikel 3.10, 2de lid, artikel 3.32 2de en artikel 3.34 3de lid Wet natuurbescherming, m.u.v. de ontheffingen die worden verleend t.b.v.: a. schadebestrijding, overlastbestrijding en populatiebeheer; b. onderzoek en onderwijs als bedoeld in artikel 3.3. 4de lid , sub b onder 5 en als bedoeld in artikel 3.8. 5de lid , sub b onder 4 van de Wet natuurbescherming; c. de opvang van beschermde inheemse vogels en zoogdieren	**€ 2.420,00**	**€ 2.495,00**
7.7.	een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, 1ste lid, artikel 3.8, 1ste lid, artikel 3.10, 2de lid, artikel 3.32 2de en artikel 3.34 3de lid Wet natuurbescherming, aangevraagd door of namens een particulier	**€ 865,00**	**€ 890,00**
7.8	een ontheffing als bedoeld in artikel 4.5, 1ste en 3de lid Wet natuurbescherming (houtopstanden)	**€ 430,00**	**€ 445,00**

Hoofdstuk 8 Wet Luchtvaart (Wlv)

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor

		Tarief 2021	Tarief 2022
8.1	een ontheffing van maximaal 2 starts en 2 landingen per dag voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	**€ 855,00**	**€ 1.045,00**
8.2	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	**€ 1.110,00**	**€ 1.570,00**
8.3	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	**€ 950,00**	**€ 1.570,00**
8.4	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	**€ 1.110,00**	**€ 1.570,00**
8.5	een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	**€ 955,00**	**€ 1.570,00**
8.6.	Voor de aanvragen genoemd onder de artikelen 8.7 t/m 8.10 worden de leges berekend op basis van een vooraf door de aanvrager ingediende begroting waarin de toerekenbare kosten zijn opgenomen die voor de vergunningsaanvraag noodzakelijk zijn. De in te dienen begroting wordt vooraf afgestemd met de provincie. De toerekenbare kosten worden vastgesteld op het moment dat de aanvraag wordt ingediend.		
8.7	een luchtvaartregeling als bedoeld in art. 8.64 1ste lid Wlv, op verzoek, niet zijnde “omzettingen” van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet		
8.8	een wijziging van een luchtvaartregeling als bedoeld in art. 8.64 1ste lid Wlv, op verzoek,		
8.9	een luchtvaartbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek, niet zijnde “omzettingen” van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet		
8.10	een wijziging van een luchtvaartbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek,		
8.11	behalve de leges bedoeld in hoofdstuk 8 wordt voorts in rekening gebracht een bedrag voor te maken kosten per kennisgeving **1)**	**€ 325,00 1)**	**VERVALLEN**

Hoofdstuk 9 Overige diensten

Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor:

		Tarief 2021 1)	Tarief 2022 8)

9.1	a. het verstrekken van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. krachtens een provinciale verordening, provinciaal reglement of enig ander wettelijk voorschrift, anders dan hiervoor genoemd; b. een wijziging of verlenging van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. als bedoeld onder 9.1.a	**€ 219,00** **€ 109,50**	**€ 525,00** **€ 525,00**
9.2	behalve de leges bedoeld in hoofdstuk wordt voorts in rekening gebracht een bedrag voor te maken kosten per kennisgeving	**€ 325,00**	**VERVALLEN**

M77-2021/PS 28-06-2021
AANGENOMEN

Motie aan de orde van de dag 'stikstofgerelateerde leges'

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 28 juni 2021

kennis genomen hebbende van de Kaderbrief 2022

constaterende dat:

- In de Kaderbrief 2022 staat dat er geen leges in rekening worden gebracht voor stikstofgerelateerde vergunningsaanvragen;
- Leges wettelijk kostendekkend moeten zijn.

overwegende dat:

- Stikstofgerelateerde zaken in verscheidene gremia een heet hangijzer is;
- PS bij de legesverordening 2021 de hardheidsclausule voor stikstofgerelateerde vergunningen hebben toegepast.

Verzoekt het college:

- Om bij de voorbereiding voor de legesverordening 2022, of zoveel eerder als mogelijk, in afweging en overweging te nemen of en hoe kostendekkende leges voor stikstof gerelateerde vergunningsaanvragen nodig zijn.

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van DENK en PvdD,

Süleyman Koyuncu

Fabian Zoon

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8176
Extern Zaak ID	1723593
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	11.a
Titel	Brede Basismonitor: Brief GS aan PS inz. Brede Basismonitor Noord-Holland (B-agenda EFB 29-11-2021 en c-agenda NLG (Cie NLG wordt uitgenodigd bij EFB van 29-11-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/O&I

Bijlagen
Memo toelichting Brede Basismonitor Noord-Holland.pdf
Brief aan PS over brede basismonitor Noord-Holland.pdf
M96-2019 AANGENOMEN leefbaarheidsmonitor.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	8 november 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	22 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

De Brede Basismonitor geeft weer hoe in onze provincie de welvaart zich in de brede zin van het woord ontwikkelt. Aanleiding voor de ontwikkeling van deze monitor waren meerdere trendmonitoringvragen. In deze basismonitor zijn de trendmonitoringvragen samengevoegd tot een samenhangend geheel dat een integraal inzicht geeft van de belangrijke trends in Noord-Holland. De Brede Basismonitor wordt doorontwikkeld en krijgt jaarlijks een update die aansluit bij de P&C cyclus.

Provincie Noord-Holland

Aan
Provinciale Staten
Kopie aan

Bijlagen: 1

Uw contactpersoon
H. Fernee
BEL/OI

Telefoonnummer +31235143976
henk.fernee@noord-holland.nl

Betreft: Toelichting Brede Basismonitor Noord-Holland

Memo

26 oktober 2021

De Brede Basismonitor geeft weer hoe in onze provincie de welvaart zich in de brede zin van het woord (economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk) ontwikkelt. Het gaat hierbij dus naast materiële welvaart (economie) ook over zaken als welzijn, gezondheid, werk, bereikbaarheid, ruimte, wonen, samenleving, natuur, milieu en klimaat. De brede welvaartbenadering van deze monitor past bij de provinciale ambitie om in de toekomst de balans tussen economische groei en leefbaarheid te versterken. De functie van de Brede Basismonitor is vooral signalerend en agenderend met als doel de grotere beleidsvraagstukken in een breder perspectief te beschouwen en te bespreken.

Aanleiding

De aanleiding voor het opzetten van een Brede Basismonitor is gelegen in het feit dat er een grote behoefte is aan monitoring van wat er zich in de provincie Noord-Holland afspeelt. Er zijn de afgelopen periode verschillende monitoringsvragen gesteld waar onderlinge samenhang in zit. Om deze informatie eenduidig en overzichtelijk te presenteren en de kwaliteit en integraliteit te borgen, is er gekozen voor één Brede Basismonitor Noord-Holland. Het gaat om de volgende vijf monitoringsvragen:

1. Traject rond de indicatoren voor de begroting

Bij de behandeling van de begroting 2021 is de wens geuit om de beleidsindicatoren die standaard worden opgenomen in onze begroting en jaarstukken te verbeteren. In de brief over de begroting 2022 (kenmerk 1664727/1698672) wordt voorgesteld de Brede Basismonitor te koppelen aan de begroting van 2023 en mee te nemen in de P&C cyclus.

2. Motie leefbaarheidsmonitor

Op 11 november 2019 is motie 96-2019 aangenomen. Daarin wordt gevraagd een integrale provinciale leefbaarheidsmonitor te ontwikkelen, waarin gebiedsgericht zoveel mogelijk factoren meegenomen moesten worden welke van invloed zijn op een gezonde en vitale leefomgeving. De onderwerpen: lucht, waterkwaliteit, bodem, geur, geluid, externe veiligheid, hittestress, aanbod van natuur en recreatie en de beschikbaarheid van voorzieningen zijn hiervoor meegenomen.

3. Barometer Welvaart en Welzijn

Dit is een bestaande monitor die is ontwikkeld voor het Strategisch Beleidskader Economie en de onderliggende Uitvoeringsagenda's Economie, waar het bevorderen van welvaart en welzijn benoemd is als hoofddoel van ons economisch beleid. De informatie uit deze monitor is meegenomen in de Brede Basismonitor. De Brede Basismonitor vervangt hiermee de Barometer Welvaart en Welzijn.

4. Impactanalyse welzijn en welvaart van ons beleid

Dit product is geënt op de volgende zin uit het coalitieakkoord p. 5: *"Ten slotte is onderdeel van de routekaart een impact-analyse van de CO_2-effecten van ons beleid en onze projecten, alsmede de effecten daarvan op welzijn en welvaart".* De CO_2 impactanalyse Noord-Holland is een losstaand product en wordt binnenkort aan PS gepresenteerd. Een impactanalyse is een ander soort informatieproduct dan een monitor. Bij een monitor wordt teruggekeken, terwijl een impactanalyse juist vooruit kijkt. Echter om vooruit te kijken is een goede monitoringsystematiek onontbeerlijk. Een plan van aanpak om een soortgelijke impactanalyse op welzijn en welvaart uit te voeren is landelijk op 8 februari 2021 door de drie landelijke planbureaus gepresenteerd aan de Tweede Kamer. We volgen daarom deze landelijke ontwikkeling, om vervolgens te verkennen hoe hier als provincie op aangesloten kan worden.

5. Monitor Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie 2050 is aangegeven een monitor in te richten met als uitgangspunt het bijbehorende PlanMER. Centraal daarbij staat de provinciale ambitie om ook in de toekomst een balans tussen economische groei en leefbaarheid te bewerkstelligen. Deze uitgangspunten zijn meegenomen in de ontwikkeling van de Brede Basismonitor.

De monitor

De Brede Basismonitor Noord-Holland is hier te vinden:
https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor

In totaal zijn er 10 thema's met daaronder 65 indicatoren geselecteerd. De 10 thema's en indicatoren zijn afgebeeld in een profieltaart. De indicatoren gaan niet over de prestaties van de provincie Noord-Holland zelf, maar over wat er zich afspeelt in de provincie als gebied. Een deel van de indicatoren zijn indicatoren die alle provincies monitoren in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De overige indicatoren sluiten aan bij diverse monitoren die landelijk en binnen de provincie Noord-Holland beschikbaar zijn. Bij de selectie van deze overige indicatoren hebben onder andere provinciale opgaven, beschikbaarheid over de tijd en datakwaliteit een rol gespeeld (zie bijlage 1 voor de uitgangspunten). Op dit moment ontbreken nog een aantal belangrijke onderwerpen in de Brede Basismonitor, zoals onder andere circulaire economie, kwaliteit en volume van grondwater en vermogens- en inkomensongelijkheid. Onder andere deze onderwerpen willen we graag bij de doorontwikkeling van de Brede Basismonitor meenemen.

In de profieltaart wordt de status van provincie Noord-Holland als geheel weergegeven waarbij de indicatoren zowel zijn afgezet tegen het Nederlandse gemiddelde of (wettelijke) normering als tegen de ontwikkeling in de tijd. Voor de ontwikkeling in de tijd wordt het meest recente jaar vergeleken met het voorgaande beschikbare jaar. Het meest recente beschikbare jaar is voor een deel van de indicatoren niet het jaar 2020, waardoor het effect van de COVID-crisis nog niet zichtbaar is. Daar waar mogelijk, zijn de data ook op het niveau van regio's en gemeenten inzichtelijk gemaakt (indicatorenpagina's). Tevens wordt op de indicatorpagina's doorverwezen naar het provinciale beleid en andere thema-monitors die over het onderwerp gaan.

Trends

Over het algemeen staat Noord-Holland er voor de meeste thema's goed voor en zien we daarbij vaak een lichte positieve verbetering ten opzichte van vorige metingen. In deze eerste versie van de Brede Basismonitor zijn nog niet alle cijfers beschikbaar om alle mogelijke gevolgen van de coronapandemie uit 2020 te overzien. Noord-Holland is economisch hard getroffen, maar de economie lijkt medio 2021 weer aan te trekken gezien de voorlopige regionale schattingen. De impact van corona was het groots in het zuiden van de provincie. Dit hangt samen met grote bedrijfstakken als de luchtvaart, horeca, reisbemiddeling en de cultuursector die door de coronamaatregelen het hardst zijn getroffen. Toch blijft Noord-Holland een welvarende provincie met veel werkgelegenheid. Wel zien we relatief hogere schulden en lagere vermogens van huishoudens in de provincie. Op het gebied van de thema's Gezondheid, Bereikbaarheid en Welzijn scoort Noord-Holland over het algemeen beter dan de rest van Nederland. Bij het thema Samenleving zijn de opkomstpercentages bij verkiezingen

hoog en is ook het vertrouwen in instituties en vertrouwen in anderen relatief hoog, maar op de indicatoren vrijwilligerswerk, sociale contacten en sociale cohesie doen we het minder goed.

Afgezet tegen het gemiddelde van Nederland dan zitten de aandachtspunten bij de thema's Ruimte & Wonen, Natuur, en Klimaat. Zo is het woningtekort ten opzichte van het Nederlands gemiddelde nog steeds hoog, maar is het tekort in 2020 in de provincie wel gedaald. Voorlopig blijft de woningmarkt echter krap en neemt de betaalbaarheid van woningen af. Positief is het ruime en stijgende aanbod aan woningbouwplannen. Ten aanzien van het ruimtegebruik loopt het percentage bebouwd oppervlak op en is deze in de provincie relatief hoog. De lage scores bij het thema Natuur komen onder meer door de dalende biodiversiteit en de ontwikkeling van het aanbod natuur die achterblijft tot de groei van het aantal inwoners. Bij het thema Klimaat zijn de CO_2-uitstoot en het energieverbruik de belangrijkste aandachtspunten. Daarnaast loopt Noord-Holland een hoger risico bij overstromingen dan het gemiddelde in Nederland. Het thema Milieu laat een gemengd beeld zien waarbij Noord-Holland het minder goed doet op emissies fijnstof, geluid en lichtbelasting. Ook zien we op het thema Milieu de minste progressie over de tijd.

Vervolg

De Brede Basismonitor Noord-Holland is een nieuw instrument. Het combineert op een slimme wijze de verschillende monitoringsvragen waardoor een integrale blik ontstaat die voor provinciale opgaven nodig is. Hierdoor kunnen we gebiedsgericht de belangrijke trends binnen onze provincie volgen en tegen elkaar afwegen.

Deze eerste versie van de Brede Basismonitor is een groeimodel. Bij de verdere doorontwikkeling van de monitor betrekken we nieuwe en beter passende data die zowel binnen de provincie als landelijk beschikbaar komen en betrekken we de ontwikkelingen binnen de opgaven van de provincie. We sluiten waar mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen rondom het monitoren van Brede Welvaart van het CBS en de drie planbureaus.

BIJLAGE 1 Uitgangspunten keuze indicatoren Brede Basismonitor Noord-Holland

De Brede Basismonitor bestaat uit 10 thema's en een set van indicatoren die enerzijds volledig, maar ook overzichtelijk moet zijn. Op dit moment bestaat de monitor uit 65 indicatoren. Waaronder de elf wettelijke verplichte indicatoren van de BBV[1] (Besluit begroting en verantwoording). Daarnaast gebruiken we de regionale Brede Welvaart Monitor van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ter inspiratie en kiezen voor indicatoren die al worden gebruikt in onze eigen monitors. De Brede Basismonitor is een groeimodel. Steeds meer en betere data komen beschikbaar. De monitor willen we daarom ook aanpassen aan de beschikbaarheid van data en de opgaven van de provincie. Echter willen we waken dat er niet te veel indicatoren in de monitor worden opgenomen. Grofweg betekent dit dat we het aantal indicatoren die er momenteel zijn willen aanhouden. Hieronder staan de randvoorwaarden waar de indicatoren aan moeten voldoen:

- De indicatoren sluiten inhoudelijk aan bij de brede maatschappelijke opgaven van de provincie Noord-Holland of zijn wettelijk verplicht (BBV indicatoren)
- De indicatoren gaan niet over de prestatie van de eigen organisatie[2], maar over wat er zich afspeelt in de provincie als gebied.
- We volgen waar mogelijk landelijke monitors (CBS/PBL/RIVM etc.), de data komen zoveel mogelijk van openbare bronnen. In enkele gevallen moeten we zelf scores uitrekenen.
- De indicatoren die worden gebruikt zijn van een hoge kwaliteit, valide en betrouwbaar.
- De indicatoren worden meerjarig verzameld, en kijken bij voorkeur tot tenminste tien jaar terug.
- Er wordt gebruik gemaakt van zo actueel mogelijke cijfers.
- De indicatoren zijn zowel op provinciaal als landelijk niveau beschikbaar (en vergelijkbaar) en het liefst ook beschikbaar voor de regio's en gemeenten.

[1] Voor provincies geldt vanaf de begroting 2018 de wettelijke verplichting een set beleidsindicatoren in de begroting op te nemen. Deze set van indicatoren is door het IPO vastgesteld.

[2] Prestaties van de eigen organisaties zijn voortgangrapportages zoals de midterm review strategische agenda en de mijlpalenplanning van het Actieprogramma Klimaat. Als het om het monitoren gaat van gestelde doelen, is naar betreffende monitors verwezen binnen de Brede Basismonitor.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H. Fernee

BEL/OI

Telefoonnummer +31235143976
henk.fernee@noord-holland.nl

Verzenddatum

05 NOV. 2021

Kenmerk

1723593 /1723597

Uw kenmerk

Betreft: Brede Basismonitor Noord-Holland

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u deze brief (met bijlagen) ter bespreking op de B-agenda van de commissie Economie, Financiën en Bestuur van 29 november 2021 te plaatsen.

Wat is de reden?

De eerste versie van de Brede Basismonitor Noord-Holland is uitgekomen en te vinden op: https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor

De aanleiding voor het opzetten van een Brede Basismonitor is gelegen in het feit dat er een grote behoefte is aan monitoring van wat er zich in de provincie Noord-Holland afspeelt. Er zijn de afgelopen periode verschillende monitoringsvragen gesteld waar onderlinge samenhang in zit. Om deze informatie eenduidig en overzichtelijk te presenteren en de kwaliteit en integraliteit te borgen, is er gekozen voor één Brede Basismonitor Noord-Holland.

Wat vragen wij aan de commissie?

Kennis te nemen van de eerste versie van de Brede Basismonitor Noord-Holland en mee te denken over de toekomstige doorontwikkeling van de monitor.

Aangeven of u zich kunt vinden in het voorstel van GS dat motie 94-2019 wat betreft de leefbaarheidsmonitor als afgehandeld kan worden beschouwd.

Om welk GS-besluit gaat het?

2 november 2021,

1. Provinciale Staten middels bijgaande brief te informeren over de Brede Basismonitor Noord-Holland en te verzoeken dit ter bespreking op de B-agenda van de commissie EFB te plaatsen;

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

2. In te stemmen met een jaarlijkse update van de Brede Basismonitor en deze voortaan af te stemmen met de P&C cyclus;
3. Aan Provinciale Staten voor te stellen motie 94-2019 als afgedaan te beschouwen.

Op welk beleidskader is dit voorstel gebaseerd?

Gezien het integrale karakter van de monitor gaat het om meerdere beleidskaders, zoals onder andere: het coalitieakkoord, de Omgevingsvisie NH2050, het Strategisch Beleidskader Economie en het Programma Gezonde Leefomgeving.

Is dit voorstel eerder behandeld in een commissie of in PS?

Ja, behandeling heeft gedeeltelijk plaatsgevonden op 20 september 2021. In de rekeningencommissie is gesproken over de gewijzigde indicatoren voor de begroting. In de brief over de begroting 2022 (kenmerk 1664727/1698672) wordt voorgesteld de Brede Basismonitor te koppelen aan de begroting van 2023 en mee te nemen in de P&C cyclus.

Wat zijn de effecten van het voorstel?

De Brede Basismonitor Noord-Holland is een nieuw instrument. Het combineert op een slimme wijze de verschillende monitoringsvragen waardoor een integrale blik ontstaat die voor provinciale opgaven nodig is. Hierdoor kunnen we gebiedsgericht de belangrijke trends binnen onze provincie volgen en tegen elkaar afwegen.

Wat zijn de financiële aspecten/risico's?

Geen

Met wie is dit (extern) afgestemd?

De monitor is binnen de organisatie met alle relevante sectoren afgestemd.

Heeft (burger)participatie plaatsgevonden? Op welke manier?

Nee. Er heeft geen (burger)participatie plaatsgevonden.

Wanneer en hoe is/wordt over dit besluit gecommuniceerd?

De monitor wordt gedeeld op de website met een nieuwsbericht.

Vindt er een evaluatie van dit besluit plaats?

Nee, er komt geen evaluatie. Wel zal het gebruik van de brede basismonitor worden gemonitord.

Is er een link met Europa?

Nee, er is geen link met Europa.

Wat is de vervolgprocedure?

Deze eerste versie van de Brede Basismonitor is een groeimodel. Bij de verdere doorontwikkeling van de monitor betrekken we nieuwe en beter passende data die zowel binnen de provincie als landelijk beschikbaar komen en betrekken we de ontwikkelingen binnen de opgaven van de provincie. Het gaat hier onder meer over onderwerpen zoals gezonde leefomgeving en circulaire economie. We sluiten waar mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen rondom het monitoren van Brede Welvaart van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de drie planbureaus. Dit doen we uiteraard graag in dialoog met uw Staten.

De Brede Basismonitor wordt doorontwikkeld en krijgt jaarlijks een update die aansluit bij de P&C cyclus.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

Bijlage 1 Toelichting Brede Basismonitor Noord-Holland

Mg6/11-11-2019

AANGENOMEN

PvdA Noord-Holland

D66 noord-holland

Motie leefbaarheidsmonitor

De Provinciale Staten van Noord-Holland hebben op 11 november 2019 kennis genomen van de statenvoordracht VD-73 Begroting 2020;

constaterende

- Dat de leefbaarheid op een aantal plekken in onze provincie onder grote druk staat
- Dat een gezonde en vitale leefomgeving voor de inwoners van al onze dorpen en steden van het allergrootste belang is
- Dat in het coalitieakkoord "Duurzaam doorpakken" is afgesproken de monitoring met betrekking tot een aantal aspecten van leefbaarheid te intensiveren

Voorts overwegende

- Dat de druk op de leefbaarheid in bepaalde gebieden binnen onze provincie door te verwachten ontwikkelingen de komende jaren alleen maar zal toenemen;
- Dat een gezonde en vitale leefomgeving een samenspel is van vele factoren en daarom een integrale aanpak vereist;
- Dat het de provincie aan een instrument ontbreekt om factoren welke van invloed zijn op een gezonde en vitale leefomgeving op gebiedsniveau, integraal te kunnen volgen en beoordelen;
- Dat het College werkt aan het opstellen van de kaders voor de leefbaarheidsfondsen in Noord-Holland;
- Dat het van belang is om in dat kader een leefbaarheidsmonitor te ontwikkelen om de verschillende factoren die van invloed zijn op de leefbaarheid in beeld te brengen en de effectiviteit van het beleid te monitoren;

verzoeken het college

- In het kader van de uitwerking van de kaders van de leefbaarheidsfondsen een integrale provinciale leefbaarheidsmonitor te ontwikkelen, waarin gebiedsgericht zoveel mogelijk factoren welke van invloed zijn op een gezonde en vitale leefomgeving worden meegenomen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Fractie PvdA NH Fractie D66 PvdD SP

Commissie EFB 29 november – Rondvraag CDA

Op 22 november jl lazen wij op de website van de provincie dat er 2 miljoen uit het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds wordt inzet voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed[1]. Mooi om te zien dat hierdoor invulling wordt gegeven aan dit belangrijke doel. Het CDA is blij met deze middelen, maar heeft nog een paar vragen. In het bericht staat dat het gaat om culturele instellingen, dorps- en buurthuizen, sportbedrijven en gemeenten tot 25.000 inwoners.

1. Bij de uitwerking is het ons niet helder of het gaat om al het maatschappelijk vastgoed én gemeentelijk vastgoed van gemeenten tot 25.000 inwoners? Of wordt bedoeld dat het geldt voor al het maatschappelijk vastgoed in gemeenten tot 25.000 inwoners en valt maatschappelijk vastgoed in grotere gemeenten erbuiten. Graag een toelichting.

[1] Zie: https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2021/November_2021/Provincie_steekt_2_miljoen_in_verduurzamen_maatschappelijk_vastgoed

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8126
Extern Zaak ID	1720776
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	14.a
Titel	Wonen/energie infrastructuur/technisch personeel: Brief GS aan PS inz. aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie (c-agenda RWK 22-11-2021 en c-agenda EFB 29-11-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	1 november 2021
Ruimte Wonen en Klimaat	22 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

Gedeputeerde Staten geven middels een brief aandachtspunten vanuit Noord-Holland mee ten behoeve van de kabinetsformatie met betrekking tot de woningbouwopgave, energie-infrastructuur Pallas en de beschikbaarheid van technisch personeel

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
T. van Rooijen
BEL/BS

Telefoonnummer +31235145396
rooijent@noord-holland.nl

Verzenddatum

28 OKT. 2021

Kenmerk
1720776/1727429

Uw kenmerk

Betreft: Aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp: Aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie.

Bijgaand treft u een afschrift van de brief die ons college heeft verzonden aan het Bureau Woordvoering Kabinetsformatie. Hierin zijn enkele aandachtspunten opgenomen waarvan wij menen dat deze in de formatie extra aandacht behoeven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Brief aan Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
T. van Rooijen
BEL/BS

Telefoonnummer +31235145396
rooijent@noord-holland.nl

Verzenddatum

28 OKT. 2021

Kenmerk
1720776/1720792

Uw kenmerk

Betreft: Aandachtspunten Noord-Holland kabinetsformatie

Excellentie,

Ons college geeft in het kader van de formatie van het nieuwe kabinet graag op drie onderdelen aandachtspunten vanuit Noord-Holland mee, te weten:

- Woningbouw en woningmarkt;
- De energie-infrastructuur;
- De beschikbaarheid van technisch personeel.

Woningbouw en woningmarkt

Het college van Noord-Holland roept het Rijk en de Tweede Kamer op:

<u>Investeer nú in realisatie van nieuwbouwplannen!</u>

Noord-Holland staat samen met onze gemeenten met de schep in de hand klaar om volgend jaar al te beginnen aan de bouw van 60.000 woningen in de directe omgeving van OV-stations en in totaal 165.000 woningen tot 2030, juist op de plekken waar de vraag naar woningen acuut en ongekend hoog is. De concrete bouwplannen liggen er, er kan nú doorgepakt worden. We vragen het Rijk om een helpende hand bij het realiseren en mede-financieren van deze plannen.

Eerder constateerde demissionair D66-minister Ollongren van Wonen in een brief aan de Tweede Kamer al dat er op dit moment sprake is van een "historisch hoog woningtekort" en dat extra financiering nodig is.

Het demissionaire kabinet en de Tweede Kamer stelden één miljard euro beschikbaar voor meer woningbouw. Dat is een goed begin, maar uit de gezamenlijke financiële doorrekening blijkt dat dit veel te weinig is. Alleen al voor de Noord-Hollandse opgave is sneller, veel meer nodig. Het is noodzakelijk om hier in het nieuwe kabinet nu middelen voor vrij te maken.

Onze plannen zorgen voor betaalbare woningen (met een lagere opbrengst), goede bereikbaarheid in een dichtbebouwde omgeving en het toepassen van maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

tegen te gaan. De benodigde investeringen hebben ook effect op de woningbouwplannen in de rest van de provincie en betalen zich terug in grote maatschappelijke en economische opbrengsten en agglomeratievoordelen, blijkt uit onze berekeningen.

Ter illustratie:
Voor de woningbouw door binnenstedelijke verdichting in negen stadsharten zijn groen, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer en wegen nodig. Tot 2030 is hier €2,8 miljard voor nodig, naast investeringen vanuit de markt van bijna €14 miljard. Omgerekend per woning is dat15.000 tot 20.000 euro per woning, hetgeen overeenkomt met de landelijke berekeningen van Rebel Group in opdracht van de verantwoordelijk minister. Deze projecten zijn onderdeel van de gezamenlijke verstedelijkingsstrategie die door het Rijk en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) wordt opgesteld. De regio vult de helft, €1,4 miljard, van dit bedrag al zelf in, bijvoorbeeld door de financiering van nieuwe fietspaden en busverbindingen. Met het beschikbaar stellen van een bedrag van 1,4 miljard wordt de tijdige realisatie van betaalbare, bereikbare woningen in een gezonde omgeving mogelijk.

De voorgestelde verzwaring en uitbreiding van het werkingsgebied van de regels voor cumulatie van luchtvaartgeluid leveren daarnaast een risico op vertraging of zelfs afstel van woningbouw op. Dat risico is er voor ongeveer een derde van de in de MRA te realiseren woningbouwopgave, zonder dat dit tot minder geluidsbelasting voor de mensen in het gebied leidt. Om een verantwoorde afweging te maken tussen enerzijds de woningbouwopgave en anderzijds de beperking van hinder en gezondheidseffecten stellen wij voor de al afgesproken werkwijze van rekenschap geven te hanteren en de nieuwe regels niet vast te stellen.

(Woning-)bouwprojecten lopen ook vertraging op door een ernstig tekort aan goed geschoold technisch personeel. Het probleem is dat technische opleidingen duur zijn voor scholen en universiteiten en daarmee ten opzichte van niet-technische studies meer geld per student kosten. De bestaande sturing op studierichtingen leidde de afgelopen ca 20 jaar tot reductie van technische studies en studenten. Extra financiering vanuit het Rijk is noodzakelijk.

Wij vragen het demissionaire kabinet, het nieuw te formeren kabinet en de Tweede Kamer om samen met ons de schep in de hand te nemen en woningbouw mogelijk te maken in onze provincie - en in de stadsharten in het bijzonder. De nood is te hoog en duldt geen uitstel.

<u>Oproep Woningbouw en woningmarkt</u>

Wij roepen u daarom op het volgende in uw regeerakkoord op te nemen:

Het terugdringen van het historische woningbouwtekort vraagt inspanning van marktpartijen, regio's , provincies en Rijk. Het kabinet wil fors investeren in duurzame mobiliteit, groen (in en om de steden), energietransitie en klimaat (-adaptatie) en maatregelen om de bestaande voorraad betaalbaar te houden. Daartoe wordt voor deze

integrale verstedelijkingsopgave een sectoroverstijgend budget beschikbaar gesteld tot 2025 van 6 miljard euro[1].

Door als Rijk te investeren in de (integrale) verstedelijkingsopgave waar steden en regio's voor staan, wordt grote maatschappelijke en economische meerwaarde gecreëerd, waardoor naast de toekomstige ook de huidige inwoners, ondernemers en bezoekers profijt hebben van de ontwikkelingen.

Om tot een zorgvuldige besluitvorming te komen over woningbouw in het gebied rond Schiphol wordt de methode van rekenschap geven gehanteerd en zal de nieuwe formule voor cumulatie van luchtvaartgeluid niet in werking treden

Energie-infrastuctuur

In een groot deel van Noord-Holland kan geen elektriciteit geleverd worden aan nieuwe grootaansluitingen van bedrijven. Op nieuwbouwlocaties kunnen zo geen supermarkten, scholen en sporthallen worden gerealiseerd. Ook zullen appartementen met lift mogelijk geen levering van elektriciteit krijgen.

In grote gebieden is de netcapaciteit ontoereikend om duurzame energie te kunnen leveren. De netcapaciteit is dus een grote bedreiging voor zowel de woningbouwopgave, het vestigingsklimaat, als voor tijdige realisatie van de energietransitie.

De regelgeving en de financieringsstructuur van de elektriciteitsmarkt staan aan de grootschalige ombouw van de energie-infrastructuur die noodzakelijk is in de weg. We dringen er op aan de belemmeringen voor het voorbereiden, realiseren en financieren van netuitbreidingen die er nu zijn met grote spoed weg te nemen. Wij zullen dan voortvarend aan de slag gaan met de ruimtelijke inpassing die ook noodzakelijk is.

De maatschappij staat de komende jaren voor een enorme klimaatopgave die vraagt om nieuwe oplossingen die technici bedenken en uitvoeren. Denk hierbij aan het circulair maken van de economie, woningbouw en mobiliteit en de realisatie van hernieuwbare energiebronnen. Overheden staan de komende jaren voor een enorme opgave aan vervangingsinvesteringen en onderhoud van de bestaande infrastructuur. In Noord-Holland is berekend dat er behoefte is aan 16.000 FTE om de klimaatopgave te kunnen realiseren.

<u>Oproep Energie-infrastructuur</u>

Wij roepen u daarom op het volgende in uw regeerakkoord op te nemen:

Het kabinet past voortvarend de regelgeving en de financieringsstructuur aan om te zorgen dat de achterstand in de versterking van de energie-infrastructuur nog in deze kabinetsperiode kan worden ingelopen.

---

[1] €15.000 onrendabele top per woning x 100.000 woningen per jaar voor heel Nederland x 4 jaar

Beschikbaarheid van technisch personeel

Zowel voor de woningbouwopgave als voor de verdere ontwikkeling van de energie-infrastructuur is de beschikbaarheid van voldoende en voldoende gekwalificeerd personeel een belangrijk knelpunt.

De oorzaak van de krapte op de arbeidsmarkt is veelkoppig. De oplossing moet derhalve ook veelkoppig zijn: creëren van rust door het opstellen van langetermijnbeleid waarop samenwerkingen kunnen worden gebouwd en groeien, regionale uitwerkingsmogelijkheden bieden ook door ontschotting van budget en wijze van financiering en vernieuwing van het curriculum.

Oproep beschikbaarheid van technisch personeel

Wij roepen u daarom op het volgende in uw regeerakkoord op te nemen:

Het Rijk neemt techniek in scholing en opleidingen vanaf de basisschool als doorlopend thema op in de curricula en geeft ook de scholen de (financiële) ruimte om samenwerking aan te gaan met regionale samenwerkingspartners. Het Rijk stelt daarnaast extra financiering beschikbaar voor het versterken en opschalen van regionale initiatieven die toekomstige medewerkers werven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8164
Extern Zaak ID	1611950
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	15.a
Titel	Stelling van Amsterdam: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsprogramma en Samenwerkingsovereenkomst Herstel Liniedijken Stelling van Amsterdam (C-agenda EFB 29-11-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/IOT

Bijlagen
20210316 Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken 2021-2025.docx
Brief aan PS over uitvoeringsprogramma liniedijken Stelling van Amsterdam.pdf
Raamwerk bij Uitvoeringsprogramma..xlsx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	8 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

In het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken staat opgenomen dat de provincie de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken van de Stelling van Amsterdam willen versterken. In overleg met beheerders en eigenaren van de liniedijken heeft de provincie hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld en maatregelen geformuleerd. Tevens hebben de betrokken partijen afgesproken een samenwerkingsverklaring voor de uitvoering van de maatregelen aan te gaan.

Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken

Uitvoeringsprogramma voor herstel van de liniedijken van de Stelling van Amsterdam, periode 2021-2025

Door APPM in opdracht van Provincie Noord-Holland | definitief | 22-03-2021

Provincie Noord-Holland
Natuurmonumenten
Landschap Noord-Holland
Gemeente Uithoorn
gemeentebeverwijk
gemeente Haarlemmermeer
waterschap amstel gooi en vecht
Gemeente Aalsmeer
Spaarnwoude Natuur en recreatie

INTRO

Samen op één lijn

Dit document beschrijft het Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken Stelling van Amsterdam als product van een samenwerking tussen Provincie Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Recreatieschap Spaarnwoude, Natuurmonumenten, Gemeente Haarlemmermeer, Gemeente Uithoorn, Gemeente Beverwijk, Gemeente Aalsmeer, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Waterschap Amstel Gooi en Vecht. Het is het eindresultaat van een inventarisatieronde, individuele gesprekken en drie werkateliers, waarin op basis van een Quickscan naar de herstelbehoefte voor de liniedijken, van concrete maatregelen samen een Uitvoeringsprogramma en een bestuurlijke Samenwerkingsverklaring is opgesteld.

Liniedijken.
Samen op één lijn

INHOUDSOPGAVE

1.1 INLEIDING 6

1.2 DOELSTELLING: BELEEFBAARHEID VAN DE STELLING 7

1.3 DE TIEN LINIEDIJKEN 7

1.4 DE MAATREGELEN 10

2. AANPAK EN WERKWIJZE 11

2.1 HET WERKPROCES 11

2.2 FASEN EN PRODUCTEN 11

2.3 AFSTEMMINGSMOMENTEN 13

3. ORGANISATIE EN SAMENWERKING 14

3.1 ORGANISATIE EN SAMENWERKING 14

3.2 PRIORITERING EN TIJDSPLANNING 16

3.3 FINANCIËLE AFSPRAKEN 16

4. AANBEVELINGEN BIJ HET VERVOLG 17

4.1 IN VERBINDING 17

4.2 LEREN 17

4.3 INSPIREREN 17

5. BIJLAGEN 18

1. RAAMWERK VAN MAATREGELEN 18

Herstel Liniedijken
Stelling van Amsterdam

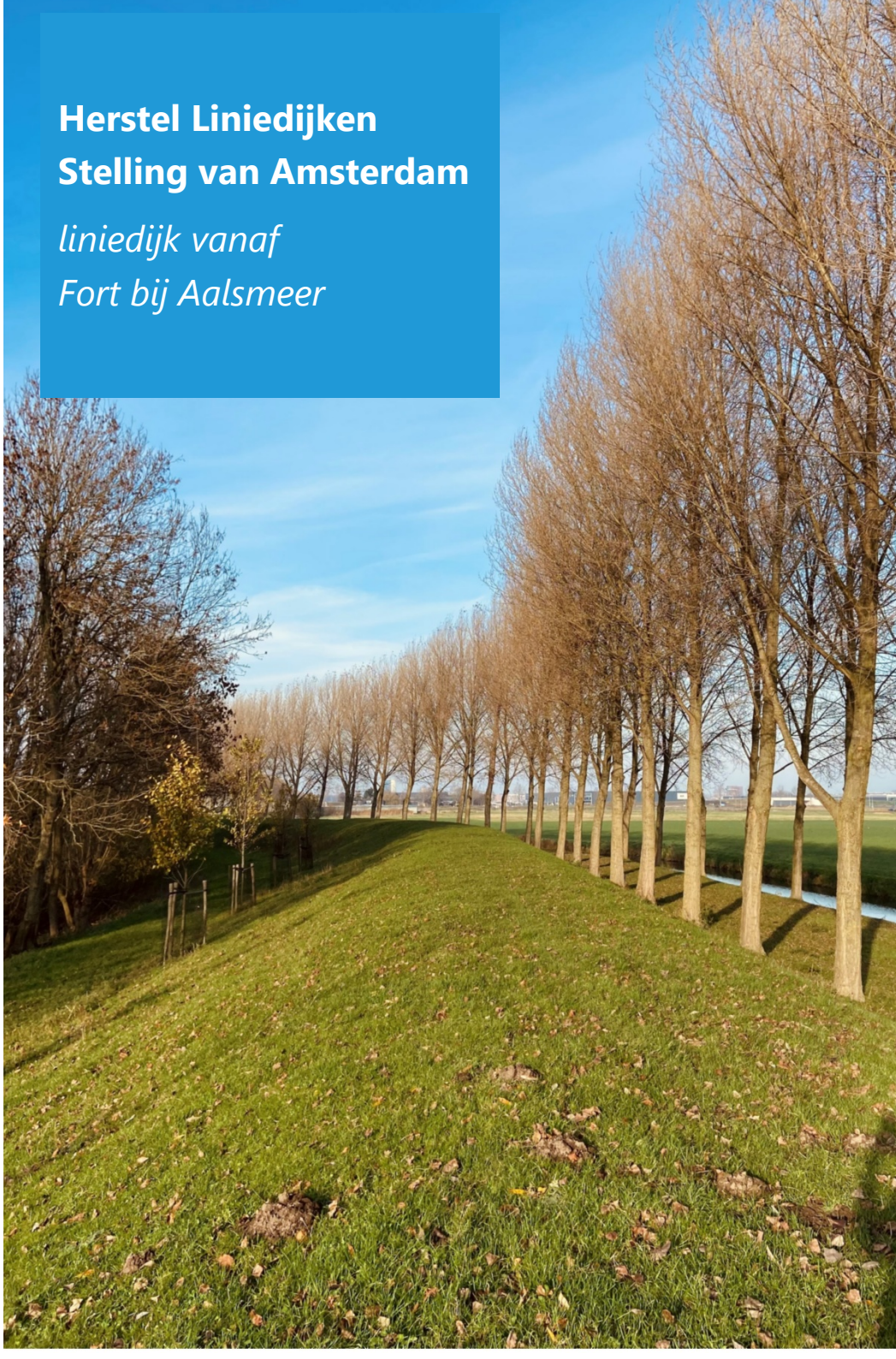
Fort bij Krommeniedijk

1.1 inleiding

De Stelling van Amsterdam is het militaire verdedigingswerk dat in de periode van 1880 tot 1920 is aangelegd ter bescherming van de hoofdstad. De verdedigingslinie is 135 kilometer lang en bestaat uit een stelsel van dijken met dammen en sluizen, terreinen die onder water konden worden gezet (inundatie), 42 forten en 4 batterijen. In 1996 is de Stelling toegevoegd aan de werelderfgoedlijst van UNESCO. Waar de forten door herbestemming en restauratie voor de toekomst behouden blijven, dreigen de liniedijken in het veranderende landschap minder goed zichtbaar en herkenbaar te worden. De lijnvormige verbindingselementen vormen de fysieke, landschappelijke en cultuurhistorische ruggengraat van de Stelling en zijn cruciaal zijn voor de belevingswaarde van de Stelling als geheel en voor het watermanagementsysteem in het bijzonder.

Provincie Noord-Holland is siteholder voor de Stelling van Amsterdam en als zodanig verantwoordelijk voor de bescherming van de werelderfgoedstatus en het uitdragen van de Outstanding Universal Values (OUV): het strategisch landschap, het water-managementsysteem en de militaire objecten zoals de forten. In 2020 heeft provincie Noord-Holland een onderzoek laten uitvoeren naar de herstelbehoefte van de liniedijken van de Stelling. Door bureau Natuurlijke Zaken is per liniedijk de herstelbehoefte bepaald en een voorstel gedaan voor een pakket van fysieke herstelmaatregelen (Quikscan herstelbehoefte liniedijken Stelling van Amsterdam, 11 juni 2020).

Provincie Noord-Holland is zelf eigenaar van slechts een beperkt aantal onderdelen van de Stelling of de liniedijken; Provincie beschikt wel over middelen om een financiële bijdrage te leveren aan de herstelmaatregelen. Om tot herstel van de liniedijken te komen heeft Provincie de medewerking nodig van de betreffende eigenaren en beheerders. Dit Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken beschrijft de hoofdlijnen van de aanpak, werkwijze, organisatie en samenwerking bij de voorbereiding en uitvoering van de herstelmaatregelen. Het programma bestrijkt grofweg de periode van 2021 tot 2025.

1.2 Doelstelling: beleefbaarheid van de Stelling

De primaire doelstelling van het Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken is het versterken van de **beleefbaarheid** van de Stelling, door het vergroten van de **zichtbaarheid** en **herkenbaarheid** van de liniedijken. Een aanvullende doelstelling betreft het versterken van de **recreatieve en educatieve waarde** van de liniedijken.
De Stelling van Amsterdam is van oudsher een 'verborgen' stelling. De militaire verdedigingswerken waren gecamoufleerd met beplanting of minder goed herkenbaar vanwege hun tweede functie als waterkering.

Het Uitvoeringsprogramma beoogd niet om de Stelling als geheel meer zichtbaar te maken door de liniedijken terug te brengen in de oorspronkelijke staat; in veel gevallen zal dit ook niet uitvoerbaar blijken. Het doel is veeleer om plaatselijk en met gerichte maatregelen een tip van de sluier van het Stelling landschap op te lichten: voldoende om het landschap voor de nieuwsgierige bezoeker herkenbaar te maken en te ontsluiten.

1.3 De tien liniedijken

Liniedijken zijn aangelegde dijken en kades om het inundatiewater tegen te houden en wapens achter op te stellen. Vaak vervullen deze dijken naast de militaire functie ook een reguliere functie in de waterhuishouding. Dit Uitvoeringsprogramma richt zicht op de volgende tien liniedijken die voor militaire doeleinden zijn aangelegd:

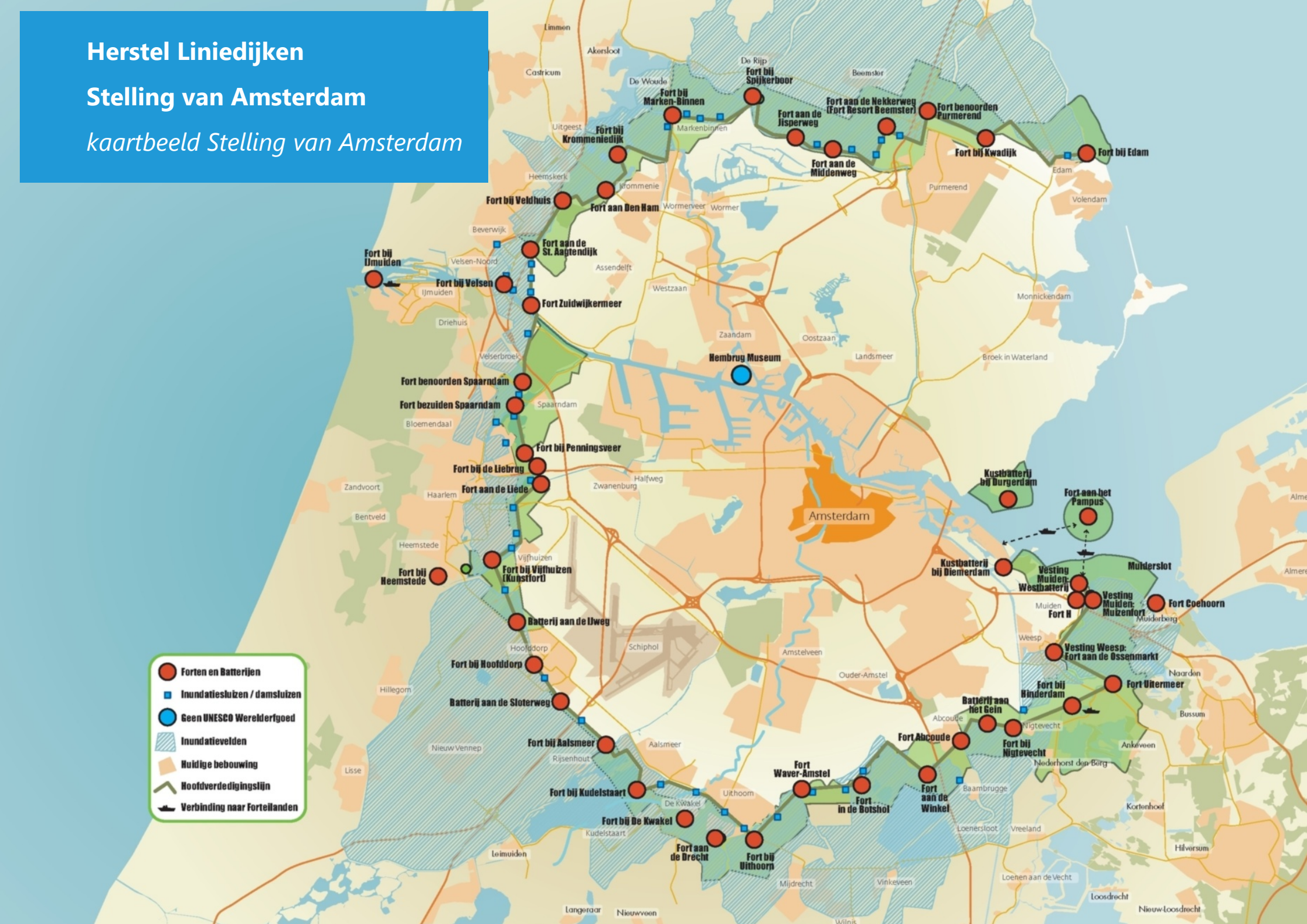
1. Liniewal in de Starnmeerpolder
2. Inundatiekade Nauernasche Vaart - Fort aan Den Ham
3. Liniewal beoosten Fort bij Veldhuis
4. Sint Aagtendijk
5. Liniewal Fort aan de St. Aagtendijk - Fort Zuidwijkermeer
6. Liniewal bewesten Spaarndam
7. Liniewal Fort bij de Liebrug - Fort aan de Liede
8. Geniedijk door de Haarlemmermeer
9. Liniewal Fort bij Kudelstaart - Fort bij Uithoorn
10. Liniewal Geindijk - Fort bij Nigtevecht.

Herstel Liniedijken

Stelling van Amsterdam

kaartbeeld Stelling van Amsterdam

Herstel Liniedijken Stelling van Amsterdam

liniedijk vanaf

Fort bij Nigtevecht

1.4 De maatregelen

Quickscan herstelbehoefte

De liniedijken bestaan uit een samenhangend stelstel van sloten, dijklichamen, gedekte wegen en beplanting. Voor het vergroten van de zichtbaarheid en herkenbaarheid is het belangrijk dat de liniedijken een inrichting en uitstraling krijgen die ze onderscheidt van normale dijken. Mensen moeten herkennen dat ze zich bij de Stelling van Amsterdam bevinden. Ze weten wanneer ze de Stelling binnenkomen of verlaten wanneer ze een liniedijk doorkruisen. Ze kunnen zien waar de ene liniedijk ophoudt en een volgende liniedijk doorgaat en ze kunnen een route volgen langs de dijken van fort naar fort, zonder ver van de dijk verwijdert te zijn. Dit vraagt om herkenbare elementen. Door bureau Natuurlijke Zaken is per liniedijk de herstelbehoefte bepaald en een voorstel gedaan voor een pakket van herstelmaatregelen (Quikscan herstelbehoefte liniedijken Stelling van Amsterdam, 11 juni 2020).

Standaard ingrepen

In het kader van de Quickscan is een aantal typen standaard ingrepen benoemd, die los van elkaar of in combinaties worden toegepast:

- ✓ *reconstructie dijk*: het (deels) herstellen van het profiel van de liniedijk;
- ✓ *restauratie object*: consolidatie of restauratie van een nevenbatterij;
- ✓ *herstel beplanting*: het (deels) terugbrengen van oorspronkelijke beplanting;
- ✓ *herstel eenheid*: herstellen van de eenheid sloot-wal-gedekte weg;
- ✓ *markeringen*: bij relevante doorkruisingen of start- en eindpunten;
- ✓ *plaatsen meubilair*: toepassen van speciaal liniemeubilair;
- ✓ *recreatieve route*: wandel- en fietsroutes langs de liniedijk.

Maatregelen en trekkers

De scope van het Uitvoeringsprogramma wordt bepaald door de fysieke maatregelen zoals die in de Quickscan zijn benoemd. De Quikscan beschrijft per liniedijk de achtergrond, motivatie en globale uitwerking van de verschillende maatregelen. Het pakket van maatregelen is opgenomen in het Raamwerk bij dit Uitvoerings-programma (bijlage 1). Voor elk van de maatregelen is in het raamwerk een zogenoemde trekker benoemd: de partij die de voorbereiding en uitvoering van de maatregel onder zijn/haar hoede neemt. Meestal betreft dit de eigenaar en of beheerder. Wijzigingen of aanvullingen op het pakket van maatregelen zijn mogelijk in afstemming met het Programmabureau Stelling van Amsterdam.

Stellingbrede maatregelen

Voor meerdere liniedijken zijn maatregelen benoemd die bijdragen aan de herkenbaarheid van de Stelling als geheel: realisatie van infopanelen, picknick-plaatsen, diorama's en speelaanleidingen (*plaatsen meubilair*) en overeenstemming over het ontwerp van coupures (*markeringen*). Deze stellingbrede maatregelen vragen een meer centrale aanpak. Deze maatregelen staan wel opgenomen in het maatregelenpakket van de betreffende trekkers, maar worden voor wat betreft vormgeving en/of inkoop actief ondersteund door het Programmabureau Stelling van Amsterdam.

2. Aanpak en werkwijze

2.1 Het werkproces

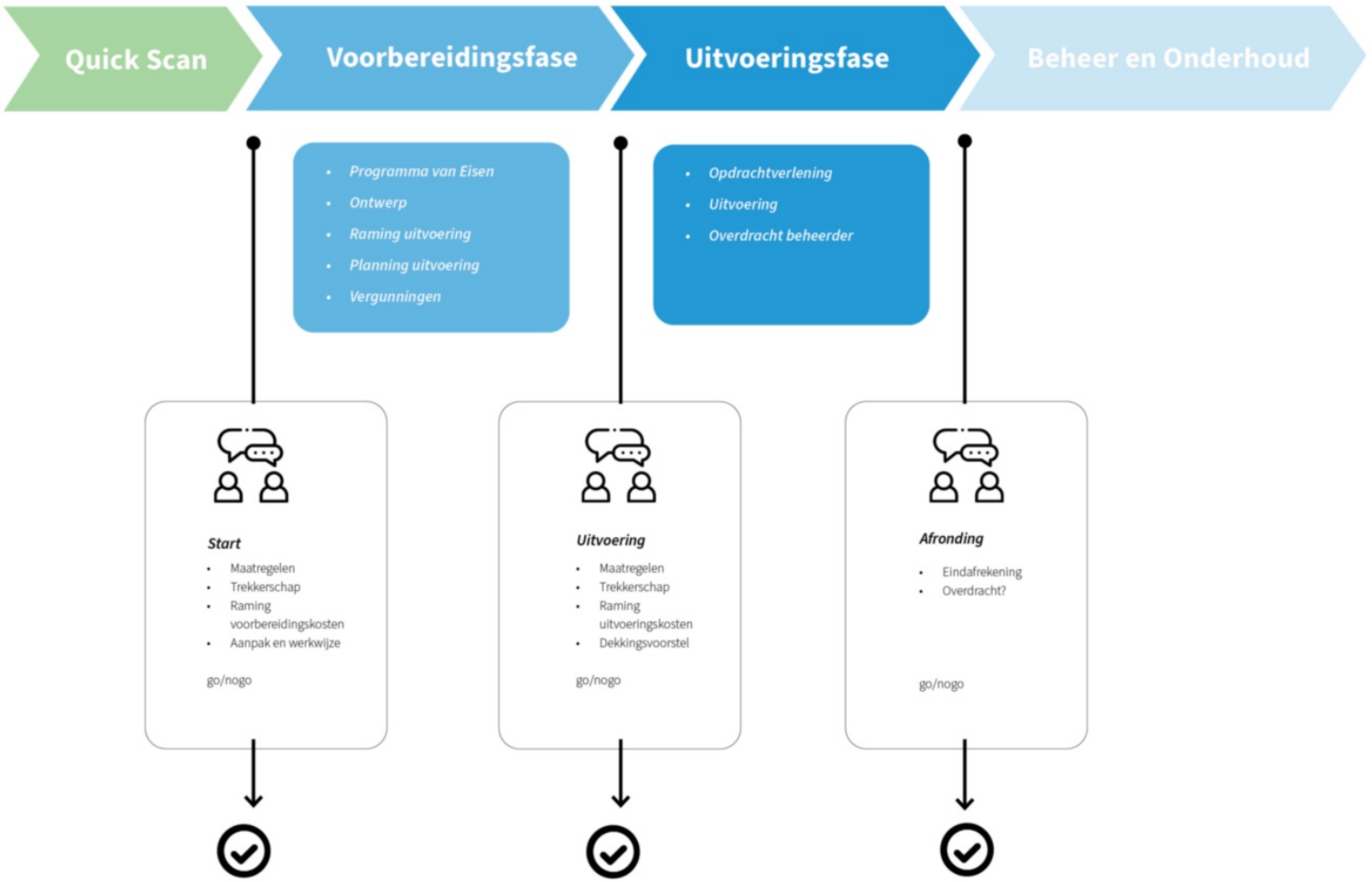
Het werkproces beschrijft de fasen, producten en benodigde afspraken om te komen tot de daadwerkelijk uitvoering van de maatregelen. Het proces bestaat uit een beperkt aantal logische stappen waartussen afstemmingsmomenten zijn voorzien van de trekker van de maatregel(en) met het Programmabureau Stelling van Amsterdam van provincie Noord-Holland. In het werkproces staat aangegeven welke aspecten in elk van de afstemmomenten minimaal aan de orde dienen te komen. Het werkproces is op hoofdlijnen, zodat er ruimte is om dit per trekker en/of maatregel op passende wijze invulling te geven. Een trekker kan naar eigen inzicht invulling geven aan de producten die benoemd staan in het werkproces.

2.2 Fasen en producten

- De Quickscan vormt de scope van het Uitvoeringsprogramma en daarmee ook het vertrekpunt van het werkproces.
- De definitiefase is de fase waarin de trekker inventariseert wat een maatregel omvat, wat nodig is in het kader van de uitwerking en voorbereiding en hoeveel inzet dat vraagt. Daarbij wordt ook bepaald in hoeverre de maatregelen kunnen worden ondergebracht in lopende processen.
- In de voorbereidingsfase wordt gewerkt aan het Programma van Eisen (PvE), het ontwerp als uitwerking van de maatregelen, een raming van de uitvoerings-kosten, een planning van de uitvoering en een overzicht van de benodigde vergunningen.
- Nadat in de voorbereidingsfase het PvE met een ontwerp, een raming van de uitvoeringskosten met een planning en de benodigde vergunningen zijn aangevraagd start de uitvoeringsfase. In de uitvoeringsfase wordt ook de overdracht naar de beheerder ingepland en in de afrondende fase is een overdracht met een eindafrekening.
- De fase van beheer en onderhoud maakt geen onderdeel uit van de scope van het Uitvoeringsprogramma. Echter, omdat de zichtbaarheid en herkenbaarheid en ook de recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken, zeker ook worden bepaald door de staat van het onderhoud, worden voorafgaand aan de realisatie van fysieke objecten operationele afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud daarvan in de toekomst. De overdracht aan de beheerder(s) is een belangrijk aandachtspunt bij de afronding van de uitvoeringsfase.

werkproces

uitvoeringsprogramma

2.3 Afstemmingsmomenten

Startgesprek
Het doel van het Startgesprek is om afspraken te maken over de start van voorbereidingswerkzaamheden:

- de scope van de maatregel(en);
- het trekkerschap;
- aanpak en werkwijze in de voorbereidingsfase;
- raming van de voorbereidingskosten;
- dekking van de voorbereidingskosten.

Gesprek Uitvoering
Het doel van het Gesprek Uitvoering is om de resultaten van de voorbereidingsfase terug te koppelen en afspraken te maken over het vervolg in de uitvoeringsfase:

- toets in hoeverre de kwaliteitsborging vanuit het voorbereidingsgesprek is geland in het uitvoeringsplan;
- aanpak en werkwijze in de uitvoeringsfase;
- raming van de uitvoeringskosten;
- dekking van de uitvoeringskosten;
- het operationeel beheer na realisatie van de maatregelen.

Gesprek Afronding
Het doel van het Gesprek Afronding is de technische en financiële afronding van de maatregelen en overdracht aan de beheerder:

- technische afronding;
- financiële afronding en eindafrekening;
- overdracht aan beheerder;
- evaluatie.

3. Organisatie en samenwerking

3.1 Organisatie en samenwerking

Programmateam en trekkers
Met betrekking tot de realisatie van het totale Uitvoeringsprogramma heeft het Programmabureau Stelling van Amsterdam van provincie Noord-Holland een regisserende en stimulerende rol. Binnen het Programmabureau is een begeleidingsteam aanwezig. Het begeleidingsteam is beschikbaar om te adviseren en controleren. De trekker is de partij die de feitelijke voorbereiding en uitvoering van fysieke maatregelen onder zijn/haar hoede neemt. Meestal betreft dit de eigenaar en of beheerder.

Afstemmingsmomenten
In de organisatie rondom het Uitvoeringsprogramma is er afstemming nodig tussen de trekkers onderling en met het Programmabureau. De onderlinge samenwerking tussen trekkers door bijvoorbeeld raakvlakken van de maatregelen, kan rechtstreeks worden afgestemd. De afstemming met Programmabureau staat in het teken van de financiering, kwaliteitsborging en voortgang van de voorbereiding en/of uitvoering. De bilaterale afstemmomenten, zoals weergegeven in het werkproces, worden op initiatief van de trekker georganiseerd.

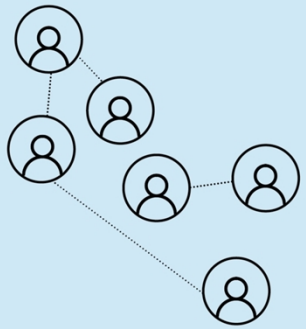
Voortgangsoverleg
Om de voortgang te monitoren wordt op initiatief van het Programmabureau 3 keer per jaar een voortgangsoverleg met alle trekkers ingepland. In dit overleg worden de voortgang van de maatregelen (inclusief eventuele wijzigingen of aanvullingen), de kwaliteitsborging, de financiering en de samenwerking besproken. Ook afspraken over de stellingbrede maatregelen komen daarbij aan de orde.

Bestuurlijk overleg
Het bestuurlijk overleg wordt door het Programmabureau met een frequentie van 1 keer per jaar ingepland. In dit overleg wordt door de bestuurlijk vertegenwoordigers de overall voortgang van het Uitvoeringsprogramma besproken, eventuele wijzigingen of aanvullingen, de financiële afspraken en de samenwerking.

‘de trekker is de partij die de feitelijke voorbereiding en uitvoering van fysieke maatregelen onder zijn/haar hoede neemt’

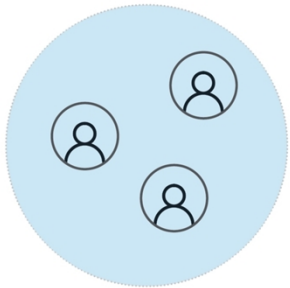
organisatie

Trekkers

- **Maatregelen**
- **Raakvlakken**
- **Samenwerking**

Programma Team

- **Voortgang**
- **Kwaliteitsborging**
- **Financiering**

Voortgangsoverleg

- **Voortgang maatregelen**
- **Kwaliteitsborging**
- **Financiering**
- **Samenwerking**
- **Stellingbrede communicatie**

3 x per jaar

Bestuurlijksoverleg

- **Voortgang uitvoeringsprogramma**
- **Financiering**

1 x per jaar

3.2 Prioritering en tijdsplanning

Prioritering

De prioritering en tijdsplanning van de maatregelen hangt samen met een aantal factoren:

- werk met werk maken: de mogelijkheid om werk met werk te maken of aan te sluiten bij bestaande plannen van de eigenaar en/of beheerder;
- urgentie: er is een noodzaak het herstel op korte termijn uit te voeren;
- draagvlak: de aanwezigheid van draagvlak bij lokale belanghebbenden: eigenaren, beheerders, pachters of andere stakeholders;
- quick wins: kleine ingrepen met een groot effect op de beleefbaarheid van de Stelling.

In het Raamwerk is de prioriteit van de maatregelen aangeduid als quick win, hoog, gemiddeld en laag, waarbij bovenstaande factoren in meerder of mindere mate een rol spelen.

Tijdsplanning

In bepaalde gevallen passen de maatregelen binnen lopende projecten of binnen projecten die in de nabije toekomst zijn gepland. In die gevallen worden de maatregelen ingepast in lopende processen. Ook de omvang en mate van ingrijpendheid van de maatregelen in de omgeving verschilt. De benodigde stappen in de voorbereidingsfase en de eventuele benodigde omgevingsparticipatie en vergunningenprocedures zijn daarmee bepalend voor de benodigde doorlooptijd van de voorbereidingsfase. In overleg met de trekkers is voor elk van de maatregelen een uitvoeringsjaar bepaald en opgenomen in het Raamwerk. Dit uitvoeringsjaar is indicatief. Het Uitvoeringsprogramma bestrijkt grofweg de periode van 2021 tot 2025.

3.3 Financiële afspraken

Kostenramingen

In het kader van de Quickscan is voor elk van de maatregelen een eerste globale raming van de uitvoeringskosten opgesteld. Ten behoeve van planvoorbereiding en staartkosten (ontwerp, onderzoek, vergunningaanvragen, toezicht en directie) is per liniedijk een totaalpost opgenomen in de vorm van een opslag van 60%. Deze ramingsbedragen staan vermeld in het Raamwerk. Voor een aantal maatregelen is nog geen raming beschikbaar; deze kosten zijn vermeld als 'pm' (pro memorie). Eventuele kosten ten behoeve van toekomstig beheer en onderhoud zijn niet in de ramingen begrepen. De totale investeringskosten bedragen circa 1,9 miljoen euro (exclusief btw, exclusief de pm-posten). In het kader van het werkproces worden de voorbereidings- en uitvoeringskosten door de trekkers van een geactualiseerde raming voorzien en tijdens de afstemmingsmomenten besproken.

Dekkingsmogelijkheden

De dekking van de kosten zal zijn gebaseerd op het principe van cofinanciering. Daarbij zal Provincie gebruik maken van een beschikbare reservering uit het Landschapsfonds. Omdat de aard van de maatregelen verschillend is, zal voor de dekking van de kosten maatwerk worden toegepast. De totale dekking van de kosten kan per maatregel of groep van maatregelen worden opgebouwd uit:

a. Bijdragen in natura, bijvoorbeeld door de inzet van menskracht tijdens voorbereiding of uitvoering;
b. Financiële bijdragen door eigenaren, beheerders of pachters;
c. Financiële bijdragen door provincie Noord-Holland;
d. Fondsenwerving of subsidieregelingen.

Bijdragen door provincie Noord-Holland kunnen de vorm krijgen van een financiële bijdrage aan een medeoverheid of een subsidie buiten uitvoeringsregeling.

Financiële afspraken

Om een voortvarende start van de voorbereidingsfase te bewerkstelligen is voor de voorbereidingskosten van de maatregelen een financiële bijdrage door provincie Noord-Holland mogelijk tot 100% van de voorbereidingskosten. Een voorstel voor de dekking van de kosten door de trekker is onderdeel van het gesprek uitvoering. Voor de stellingbrede maatregelen kunnen door of namens het Programmabureau materialen worden ingekocht of opdrachten worden uitbesteed. De financierings-afspraken worden in de afstemmingsmomenten tussen trekker en Programmabureau definitief gemaakt.

4. Aanbevelingen bij het vervolg

4.1 In verbinding

Dit Uitvoeringsprogramma is de kick-off van een samenwerking voor de komende vijf jaar. Kijk in elk voortgangsoverleg naar de status van de uitvoering en gebruik dit document als wegwijzer, niet als eindproduct. Laat je niet tegenhouden door deze richtlijn maar gebruik hem om je eigen plan te maken, iedere trekker heeft een eigen agenda en werkwijze, het meest belangrijk blijft om in verbinding met elkaar te bouwen aan het herstel van de liniedijken.

4.2 Leren

Richt de voortgang overleggen zo in dat je snel van elkaar leert en stellingbrede maatregelen centraal aanpakt.

4.3 Inspireren

Inspireer en leer van elkaar, gebruik dit proces als opstap naar een samenwerking voor de toekomst waarin vraagstukken rondom verschillende thema's, als recreatie, energietransitie, de woningbouwopgave, maatschappelijk draagvlak rondom cultuurhistorie actueel blijven.

5. Bijlagen

1. Raamwerk van maatregelen

COLOFON

In opdracht van
Provincie Noord-Holland,
Programmabureau Stelling van Amsterdam
Begeleidingsteam: Marjolein Groen en Eric ten Brummelhuis

In samenwerking met
Gemeente Aalsmeer: Jean van der Hoeven
Gemeente Beverwijk: Conny van Rijn-Spits en Josselin Bakker
Gemeente Haarlemmermeer: Martin Sulman
Gemeente Uithoorn: Bastiaan Stelling
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier: Ingrid Oud
Landschap Noord-Holland: Frits Bekker
Natuurmonumenten: Saskia Wessels
Recreatieschap Spaarnwoude: Elise Bos Eyssen en Alex Rohof
Waterschap Amstel Gooi en Vecht: Anne Schopman
Provincie Utrecht: Erik van Tooren

Opsteller
APPM Management Consultants: Anne-Marie Goudzwaard en Cris Nielen

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

M. Groen

BEL/IOT

Telefoonnummer +31235145610

groenm@noord-holland.nl

Verzenddatum

03 NOV. 2021

Kenmerk

1611950/1712216

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsprogramma liniedijken Stelling van Amsterdam

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Uitvoeringsprogramma Herstel liniedijken Stelling van Amsterdam.

Inleiding
In het Coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken hebben wij opgenomen dat: "we ons de afgelopen jaren hebben ingespannen om de forten van de Stelling van Amsterdam te beschermen en een nieuwe bestemming te geven. We continueren onze inzet maar kijken daarnaast ook op welke wijze we de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken kunnen versterken. Wij willen hier een financiële bijdrage aan leveren." Door middel van deze brief informeren wij u over de uitwerking van deze passage in het akkoord.

Wat zijn liniedijken?
Liniedijken zijn specifieke onderdelen van de hoofdverdedigingslinie van de Stelling van Amsterdam. Deze dijken zijn speciaal aangelegd om inundatiewater tegen te houden en waar manschappen met wapens zich achter op kunnen stellen. De provincie Noord-Holland is siteholder voor de Stelling van Amsterdam en verantwoordelijk voor het behoud en de bescherming van de 'Outstanding Universal Values' van het werelderfgoed en voor het uitdragen van de OUV. De afgelopen 20 jaar hebben we ruim 30 miljoen euro geïnvesteerd in herbestemming en restauratie van met name de forten van de Stelling. Het strategische landschap en het watermanagementsysteem hebben minder aandacht ontvangen. De opname van de passage in het coalitieakkoord over de liniedijken markeert dus een verbreding van de focus van de militaire werken naar de andere onderdelen van de OUV.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Onderzoek herstelbehoefte liniedijken en uitvoeringsprogramma
We hebben in 2020 een onderzoek door het bureau Natuurlijke Zaken laten uitvoeren naar de staat van de liniedijken. Dit heeft geresulteerd in een rapport (quick scan) over de herstelbehoefte van deze dijken en een voorstel voor mogelijke maatregelen. Dit onderzoek is besproken met de eigenaren en beheerders van de liniedijken. Dit betreft een aantal gemeenten, waterschappen en terrein beherende organisaties. Deze partijen hebben op bestuurlijk niveau toegezegd mee te willen werken om de liniedijken meer beleefbaar en zichtbaar te maken in het landschap.

We hebben vervolgens een uitvoeringsprogramma opgesteld. In het uitvoeringsprogramma is de aanpak, werkwijze en organisatie van de uitvoering van de maatregelen voor het herstel van de liniedijken opgenomen. Het uitvoeringsprogramma bevat een werkproces dat de fasen, producten en benodigde afspraken beschrijft om te komen tot de daadwerkelijk uitvoering van de maatregelen. Er zijn in totaal10 liniedijken onderscheiden. Elke liniedijk kent een eigenaar die verantwoordelijk is voor het herstel en het weer zichtbaar en beleefbaar maken van deze liniedijk. Het programmabureau van de Stelling van Amsterdam heeft bij de uitvoering een regisserende, faciliterende en stimulerende rol. De provincie is daarnaast ook eigenaar van een aantal generieke maatregelen zoals het aanbrengen van bebording. Het uitvoeringsprogramma kent een looptijd tot 2025. Om ervoor te zorgen dat elke partij zich verbonden voelt en ook in de toekomst blijft voelen bij de liniedijken hebben we naast een uitvoeringsprogramma een samenwerkingsverklaring opgesteld. Tijdens een bestuurlijk overleg over het uitvoeringsprogramma eind april 2021 hebben alle betrokken partijen toegezegd deze verklaring te willen ondertekenen (al dan niet onder voorbehoud van goedkeuring college/bestuur).

Financiering
In het coalitieakkoord is opgenomen dat de provincie financiële middelen ter beschikking zal stellen voor de liniedijken. In het Investeringsbudget Landschapsversterking, waar ons college in maart 2021 over heeft besloten (nr. 1591396/1591442), is 2 miljoen euro gereserveerd voor de liniedijken. Dit bedrag is gebaseerd op een raming voor de uitvoering van de maatregelen en komt uit de quick scan naar de herstelbehoefte van de dijken. Per traject maken we de komende jaren afspraken met de eigenaar over financiering van de maatregelen. In de samenwerkingsverklaring hebben we hierover bepalingen opgenomen.

Tot slot
Met de vaststelling van het uitvoeringsprogramma en het aangaan van de samenwerkingsverklaring kunnen we starten met de daadwerkelijke aanpak van de liniedijken. We houden u periodiek, onder andere via de jaarlijkse verslaglegging over de provinciale begroting, op de hoogte van de voortgang van uitvoering van de maatregelen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

-uitvoeringsprogramma liniedijken en bijlage raamwerk maatregelen.

Bijlage 1 - Raamwerk maatregelen herstel liniedijken Stelling van Amsterdam

Versie 1.1 | datum: 22 maart 2021

Maatregel	Type ingreep	Prioriteit	Trekkerschap	Uitv. jr	Kostenraming	Stakeholders			Raakvlakprojecten	Opmerkingen	Input vanuit trekkers
			Organisatie			Eigenaar	Beheerder	Betrokkenen			
1. Liniewal in de Starnmeerpolder:											
1.1 Restauratie sluis	restauratie object	gemiddeld	HHNK	2021	€ 35.000	HHNK	HHNK	Stivas	Dijkversterking;	Uitvoering maatregel in 2020 gestart	
1.1 Restauratie opvangkom	restauratie object	laag	HHNK	2022							
1.2 Aanleg picknickplaats plus aanpassen entree/beplanting paardenbak	plaatsen meubilair	quick win	PNH	2021	€ 13.112	HHNK	HHNK	eigenaar paardenbak	kans: 'We sluiten de Linies' (10 sept 2021)	Plaatsen meubilair i.s.m. HHNK	HHNK ziet Provincie als trekker van deze maatregel
1.3 Diorama verdwenen dijk bij picknickplaats	plaatsen meubilair	laag	PNH	2021	€ 7.500	HHNK	HHNK		kans: 'We sluiten de Linies' (10 sept 2021)	Plaatsen meubilair i.s.m. HHNK	HHNK ziet Provincie als trekker van deze maatregel
1.4 Infopaneel bij inlaat	plaatsen meubilair	laag	PNH	2021	pm	HHNK	HHNK		kans: 'We sluiten de Linies' (10 sept 2021)	Plaatsen meubilair i.s.m. HHNK	HHNK ziet Provincie als trekker van deze maatregel
1.X Kop- en staartkosten					€ 33.417						
2. Inundatiekade Nauernasche Vaart – Fort aan Den Ham:											
2.1 Herkenbaar maken nevenbatterij dorp	restauratie object	laag	LNH	2023	€ 7.500	eigenaar	beheerder			Nevenbatterij Krommeniedijk t.h.v. perceel nr 189	
2.2 Herstel knotwilgenrij	herstel beplanting	hoog	LNH	2023	€ 163.068	LNH	LNH			Voorbereiding vereist gebiedsproces	
2.3 Maken wandelpad langs/op wal	recreatieve route	hoog	LNH	2023	€ 130.860	LNH	LNH			Voorbereiding vereist gebiedsproces	
2.4 Aanleg picknickplek bij nevenbatterij	plaatsen meubilair	quick win	LNH	2021	€ 8.800	LNH	LNH			Eventueel koppeling met 'Ode aan het Landschap' (2021)	
2.5 Consolidatie/restauratie nevenbatterij	restauratie object	hoog	LNH	2023	pm	LNH	LNH				
2.X Kop- en staartkosten					€ 186.040						
3. Liniewal beoosten Fort bij Veldhuis:											
3.1 Zichtbaar maken herstelde beplanting (beheer)	herstel beplanting	quick win	LNH	2021	€ 2.280	LNH	LNH		Verbinding A8-A9.	Eventueel koppeling met 'Ode aan het Landschap' (2021)	
3.2 Plaatsen informatiepaneel Communicatieweg	plaatsen meubilair	quick win	LNH	2021	€ 3.083	LNH	LNH		Verbinding A8-A9.	Eventueel koppeling met 'Ode aan het Landschap' (2021)	
3.X Kop- en staartkosten					€ 5.363						
4. Sint Aagtendijk:											
4.1 Restauratie nevenbatterij	restauratie object	gemiddeld	LNH	2023	pm	LNH	LNH		NNN-gebied; Buitenlanden; Verbinding A8-A9.		
4.2 Herstel hoge beplanting en knotwilgen op kade	herstel beplanting	gemiddeld	LNH	2023	€ 195.840	LNH	LNH		NNN-gebied; Buitenlanden; Verbinding A8-A9.	Voorbereiding vereist gebiedsproces	
4.3 Wandelpad uitmaaien op wal	recreatieve route	quick win	LNH	2021	nihil	LNH	LNH		NNN-gebied; Buitenlanden; Verbinding A8-A9.		
4.4 Raster naar andere kant weg en veerooosters plaatsen	herstel eenheid	gemiddeld	LNH	2023	€ 5.995	LNH	LNH	wegbeheerder	NNN-gebied; Buitenlanden; Verbinding A8-A9.	Uitvoering i.s.m. wegbeheerder	
4.5 Plaatsen infopaneel bij doorsnijding	plaatsen meubilair	quick win	LNH	2021	€ 3.083	LNH	LNH		NNN-gebied; Buitenlanden; Verbinding A8-A9.		
4.X Kop- en staartkosten					€ 122.950						
5. Liniewal Fort aan de St. Aagtendijk – Fort Zuidwijkermeer:											
5.1 Herstel beplanting keeltak Aagtendijk	herstel beplanting	hoog	LNH	2023	€ 6.615	LNH	LNH	Beverwijk		Uitvoering i.s.m. Gemeente Beverwijk	
5.2 Herstel knotwilgen langs wal bij af/oprit	herstel beplanting	quick win	LNH	2023	€ 3.700	LNH	LNH	Beverwijk		Uitvoering i.s.m. Gemeente Beverwijk	
5.3 Verleggen fietspad fly-over naar Fort Aagtendijk en verwijderen beplanting	recreatieve route	laag	Beverwijk	2024	€ 230.000	Beverwijk	Beverwijk				
5.4 Maken betonnen coupures door keeltak	markering	laag	Beverwijk	2024	pm	Beverwijk	Beverwijk				
5.5 Opknappen coupures A9	markering	quick win	RWS	2024	pm	RWS	RWS	Beverwijk		Uitvoering i.s.m. Gemeente Beverwijk	
5.6 Herstel profiel dijk bij Kagerweg	reconstructie dijk	quick win	Beverwijk	2024	€ 8.548	Beverwijk	Beverwijk				
5.7 Herinrichten picknickplek	plaatsen meubilair	quick win	Beverwijk	2024	€ 9.400	Beverwijk	Beverwijk				
5.8 Wandelroute markeringen wal herstellen	recreatieve route	quick win	Beverwijk	2024	€ 1.500	Beverwijk	Beverwijk				
5.X Kop- en staartkosten					€ 155.588						
6. Liniewal bewesten Spaarndam:											
6.1 Wandelroute op wal	recreatieve route	laag	RNH	2023	€ 71.280	SPW	SPW		NNN-gebied;	Wens RNH: pontverbinding Schoteroog-Fort Bezuiden Spaarndam	Rekening houden met historisch pp. van onder aan de wal lopen (vroeger geen kogels door je kop) en bewoners die geen inkijk willen hebben
6.2 Herstel scherfvrij onderkomen	restauratie object	laag	RNH	2023	pm	SPW	SPW		NNN-gebied;	Visie Spaarnwoude Park 2040 (tot 2021 geen focusproject)	Worden nu gebruikt voor natuur. Vleermuizen- en vogelkasten nu. Wat is de meerwaarde van herstel? Is kijk cultuurhistorie.
6.3 Aanpassen begrazing (alleen schapen)	herstel beplanting	quick win	RNH	2021	pm	SPW	SPW	pachter	NNN-gebied;	Uitvoering i.s.m. pachter	Langdurige afspraken met een boer, alleen schapen is in principe op termijn denkbaar. De aard van de afspraken wordt met afd.Vastgoed bekeken
6.4 Herinrichting parkeerplaats Zuid	herstel eenheid	hoog	RNH	2022	€ 100.000	SPW	SPW		NNN-gebied;	Visie Spaarnwoude Park 2040 (tot 2021 geen focusproject)	Definitief bedrag is gekoppeld aan op te stellen VO/DO 2021. Zal eerder 150k zijn. Indien programma brede inrichting ideeën beschikbaar zijn, dan staan we daar zeker voor open.
6.5 Infopaneel bij doorsnijding weg	plaatsen meubilair	quick win	RNH	2022	€ 3.083	SPW	SPW		NNN-gebied;	Visie Spaarnwoude Park 2040	nieuw paneel in 2022
6.6 Verwijderen meidoorn en vlier op wal	herstel beplanting	quick win	RNH	2021	€ 886	SPW	SPW		NNN-gebied;	Visie Spaarnwoude Park 2040	Spelen meerdere belangen, vanuit ecologisch oogpunt wordt over verwijderen anders gedacht.> 2021 ecologisch advies> actiepunten koppelen aan uitkomst van het onderzoek. Wat in ieder geval kan: bramenruigte verwijderen
6.X Kop- en staartkosten					€ 105.150						
7. Liniewal Fort bij de Liebrug – Fort aan de Liede:											
7.1 Verwijderen struweelbeplanting	herstel beplanting	laag	RWS	2024	€ 3.435	Haarlemmermeer, Zoete inval, RWS	beheerder	PNH	Wegensteunpunt RWS;	Alleen als fietsbrug over Ringvaart (7.2) doorgaat	
7.2 Fietsbrug over Ringvaart	recreatieve route	laag	PNH	2024	pm	Haarlemmermeer, Zoete inval, RWS	beheerder	RWS	Snelfietsverbinding Amsterdam-Haarlem;	Uitvoering i.s.m. RWS	- in 2020 de groene F200 (fietsroute A'dam - kust aan noordzijde A200) onderzocht heeft op knelpunten
7.3 Fietsroute over Fort aan de Liede	recreatieve route	laag	RWS	2024	pm	Haarlemmermeer, Zoete inval, RWS	beheerder	PNH	Snelfietsverbinding Amsterdam-Haarlem;		- in 2021 zich stort op het maken van een ambitieus en tegelijk realistisch uitvoeringsplan. Met als doel: Het tussen 2020 en 2025 realiseren van de groene F200 met noordelijke aftakkingen ter versterking van de leefbaarheid van de regio.
7.X Kop- en staartkosten					€ 2.071						
8. Geniedijk door de Haarlemmermeer:											
8.1 Informatiepanelen bij doorsnijdingen	plaatsen meubilair	quick win	Haarlemmermeer	2023	€ 9.083	Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	pachter			
8.2 Route bij station verbeteren	recreatieve route	quick win	Haarlemmermeer	2023	€ 1.800	Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	pachter			
8.3 Beplanting aanpassen bij kruising N201	herstel eenheid	laag	Haarlemmermeer	2023	pm	Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	pachter	Verbinding N201-N205; Aanleg Geniepark;		
8.X Kop- en staartkosten					€ 6.530						
9. Liniewal Fort bij Kudelstaart – Fort bij Uithoorn:											
9.1 Herstel profiel deel landelijk gebied	reconstructie dijk	laag	Waternet	n.t.b.	pm	AGV	AGV		NNN-gebied; Dijkversterking;	Dijkversterking is in 2020 afgerond;	
9.2 Meidoorn/struweelbeplanting op wal	herstel beplanting	laag	Waternet	2021	€ 42.444	AGV	AGV		NNN-gebied;		
9.3 Inrichten speelplek nevenbatterij	plaatsen meubilair	laag	Uithoorn	2022	€ 25.000	Waternet	Uithoorn	pachter		Uitvoering i.s.m Waternet	
9.4 Wandelpad op wal	recreatieve route	quick win	Uithoorn	2022	€ 540	Waternet	Uithoorn	Waternet	NNN-gebied;	Uitvoering i.s.m. Waternet	
9.5 Infopanelen bij belangrijke doorsnijdingen	plaatsen meubilair	quick win	Uithoorn	2022	€ 6.165	Waternet	Uithoorn	Waternet	Beeldkwaliteitsplan Rietkraag;	Uitvoering i.s.m. Waternet	
9.6 Raster naar andere zijde weg en veerooosters plaatsen	herstel eenheid	gemiddeld	Uithoorn	2022	€ 7.695	Uithoorn	Uithoorn				
9.7 Pontverbinding Aalsmeer-Kudelstaart	recreatieve route	laag	Aalsmeer	2024	pm	eigenaar	beheerder	Zeilfort Kudelstaart			
9.X Kop- en staartkosten					€ 49.106						
10. Liniewal Geindijk – Fort bij Nigtevecht:											
10.1 Infopanelen bij doorsnijding Velterslaan	plaatsen meubilair	quick win	Natuurmonumenten	2022	€ 6.165	Natuurmonumenten	Natuurmonumenten		NNN-gebied;		
10.2 Wandelpad langs wal	recreatieve route	laag	Natuurmonumenten	2023	€ 69.145	Natuurmonumenten	Natuurmonumenten	pachter	NNN-gebied;	Overeenstemming met pachter eerder niet geslaagd	Is ook grote wens van natuurmonumenten, er wordt aan gewerkt om dit te realiseren
10.3 Consolidatie nevenbatterij	restauratie object	laag	Natuurmonumenten	2024	pm	Natuurmonumenten	Natuurmonumenten				
10.X Kop- en staartkosten					€ 45.186						
totaal					€ 1.894.006						

over pm posten kan in de voorbereidingsfase aan de hand van het PVE aanspraak worden gemaakt op financiering

Provincie Noord-Holland

INGEKOMEN - 4 NOV. 2021

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

M.J.A.C. in 't Veen

CZ/SI

Telefoonnummer +31235144736
veenm@noord-holland.nl

Verzenddatum

03 NOV. 2021

Kenmerk

316511/1727675

Uw kenmerk

Betreft: social return

Geachte leden,

Naar aanleiding van ons gesprek in de commissie Economie, Financiën en Bestuur op 6 september jl., informeren wij u graag over ons social return beleid in relatie tot statushouders.

Social return is een verplichting voor contractpartners binnen een overeenkomst die is aangegaan met de provincie Noord-Holland. Doelstelling van de verplichting is dat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt extra kansen op werk(ervaring) krijgen via de contracten van de provincie.

Contractpartners richten zich voor het invullen van social return geregeld op statushouders, of dragen met kennis bij aan initiatieven gericht op arbeidsparticipatie van deze doelgroep. Sinds de invoering van social return in 2016 hebben via onze contracten 121 mensen uit de doelgroep 'Participatiewet' werk gekregen of werkervaring opgedaan. Statushouders vallen binnen de doelgroep Participatiewet. Hoeveel mensen van deze 121 statushouder zijn, is in verband met privacyregels niet vast te stellen.

We kennen een aantal succesvolle voorbeelden bij onze contractpartners:

- Een vervoersbedrijf met de inzet van statushouders als buschauffeur;
- Een ingenieursbureau met een trainingsprogramma voor statushouders zodat zij de engineeringswereld leren kennen en een netwerk opbouwen.

Via www.noord-holland.nl/socialreturn onder 'Praktijkvoorbeelden' is meer informatie te vinden.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Wij vinden het belangrijk dat contractpartners social return activiteiten ontwikkelen die bij ze passen. Daarom bieden wij uiteenlopende mogelijkheden om hier invulling aan te geven. Het is bijvoorbeeld toegestaan om iemand uit de doelgroep in dienst te nemen, een leerwerkplek aan te bieden, sociaal in te kopen of bij te dragen met kennis aan sociale initiatieven gericht op arbeidsparticipatie.

Het gewenste neveneffect van het aanbieden van het brede palet aan invullingsmogelijkheden is dat organisaties intrinsiek gemotiveerd raken om aan de social return verplichting te voldoen. Sociale activiteiten worden beter geborgd bij organisaties, met als gevolg dat mensen uit de doelgroep social return duurzamer worden ingezet.

Ook de keuze van de doelgroep waar de contractpartner zich met social return op richt, staat vrij. De enige voorwaarde is dat de doelgroep staat opgenomen in het Doelgroepwaardenmodel[1] (GS besluit 23 mei 2017). Dit model is een landelijk toegepast kader voor social return, bij sommige aanbestedende diensten 'bouwblokkenmodel' genoemd. Bij deze methode wordt de inzet op social return gewaardeerd op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt in combinatie met de inspanning die de werkgever moet leveren om de persoon naar werk te begeleiden. Er gaat geen geld over tafel. De fictieve social return waarde wordt in geld uitgedrukt om de inspanning meetbaar te maken.

Met social return houden wij op deze manier oog voor de mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt: onder andere de doelgroep statushouders wordt namelijk het hoogst gewaardeerd via dit model. Dit is voor contractpartners een stimulans om mensen uit deze doelgroep in te zetten in hun bedrijf.

Via de website www.noord-holland.nl/socialreturn is het netwerk voor contractpartners beschikbaar. Hier is informatie te vinden met inspirerende voorbeelden en de mogelijke manieren waarop aan de social return verplichting kan worden voldaan.

[1] Zie www.noord-holland.nl/socialreturn onder het kopje Documenten.

De opsomming op de site is niet limitatief. Bij de volgende update in eerste kwartaal 2022 worden o.a. initiatieven aan de website toegevoegd die zich specifiek richten op statushouders zoals www.uaf.nl. Er staan ook nu al initiatieven op de site zoals www.maex.nl en www.social-enterprise.nl met projecten voor verschillende doelgroepen, waaronder statushouders.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8254
Extern Zaak ID	1728263
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	15.c
Titel	CO2 Impact Analyse: Brief GS aan PS inz. CO2 impact analyse Noord-Holland (C-agenda RWK en NLG 22-9-2021 en EFB en M&B 29-11-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/O&I

Bijlagen
CE_Delft_210216_CO2-impactanalyse Noord-Holland_Def.pdf
Brief aan PS over CO2 impactanalyse Noord-Holland.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	15 november 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	22 november 2021
Ruimte Wonen en Klimaat	22 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Mobiliteit & Bereikbaarheid	29 november 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

Het rapport 'CO2- impactanalyse Noord-Holland' van CE Delft is afgerond. Aanleiding van deze studie is dat de provincie Noord-Holland, zoals aangegeven in het huidig coalitieakkoord, graag wil weten wat de impact is van haar beleid op de CO2-uitstoot.

CO_2-impactanalyse Noord-Holland

CE Delft

Committed to the Environment

CO_2-impactanalyse Noord-Holland

Dit rapport is geschreven door:
Sjoerd van der Niet
Suzanne Breman-Vrijmoed
Fenneke van de Poll
Eric Tol

Delft, CE Delft, september 2021

Publicatienummer: 21.210216.130

Provincies / Beleid / Maatregelen / Regionaal / Kooldioxide / Reductie / Effecten / Analyse

Opdrachtgever: Provincie Noord-Holland

Alle openbare publicaties van CE Delft zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

Meer informatie over de studie is te verkrijgen bij de projectleider Sjoerd van der Niet (CE Delft)

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft
Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al 40 jaar werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.

Inhoud

	Samenvatting	3
1	Inleiding	5
2	Emissies 2019	9
3	Programma Klimaat en Milieu	10
	3.1 Regionale Energiestrategieën (RES)	10
	3.2 Zonovergoten daken	13
	3.3 Zonneparken langs provinciale wegen	14
	3.4 Warmtetransitie	15
	3.5 Energiebesparingsakkoord	18
	3.6 Waterstofstrategie	20
4	Programma Bereikbaarheid	23
	4.1 Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP)	23
	4.2 Regionaal OV Toekomstbeeld	27
	4.3 Samen Bouwen aan Bereikbaarheid	29
	4.4 Goederenvervoer	29
	4.5 Fietsbereikbaarheid	32
	4.6 Smart Mobility	34
	4.7 Ov-concessies	37
5	Conclusies, discussie en aanbevelingen	39
	5.1 Conclusies	39
	5.2 Discussie	42
	5.3 Aanbevelingen	44
A	Literatuur	47
B	Tabellen	51
C	Voorbeeld raming emissies 2030	54

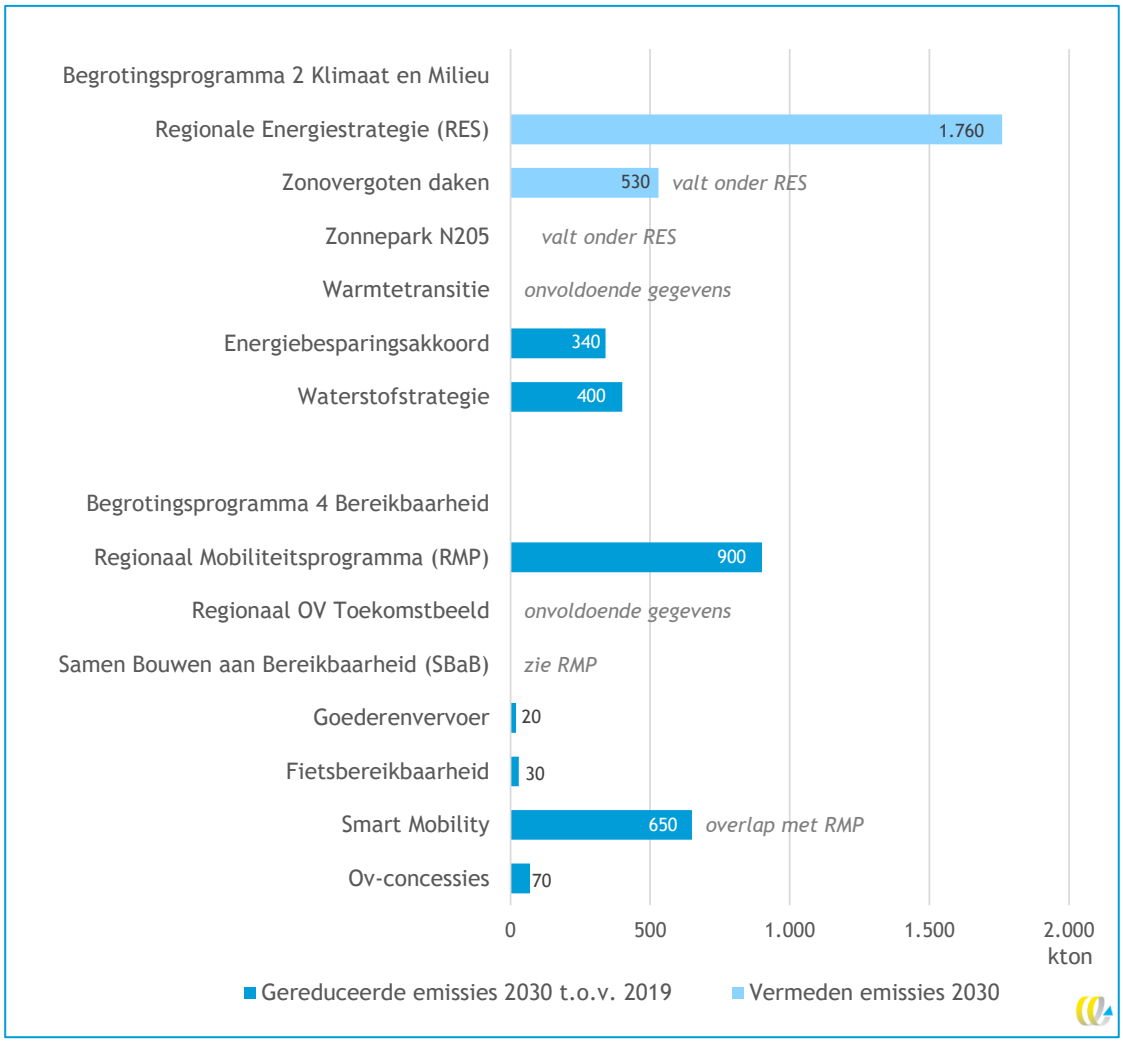
Samenvatting

CO_2-impactanalyse

De aanleiding van deze studie is dat de provincie Noord-Holland graag wil weten wat de impact is van haar beleid op de CO_2-uitstoot. Deze wens is opgenomen in het Coalitieakkoord (Provincie Noord-Holland, 2019). Doel van deze CO_2-impactanalyse is daarom om de invloed op de CO_2-uitstoot te bepalen van provinciaal beleid. Daarnaast is gevraagd om aan te geven op welke punten het beleid uitwerking behoeft voor een goede impactanalyse, en om vooruit te blikken op wat een uitgebreidere analyse eruit zou kunnen zien. Om het project te begrenzen is een beperkt aantal beleidsonderdelen geselecteerd voor analyse.

Resultaten

Figuur 1 - Potentieel aan emissiereductie c.q. vermeden emissies in 2030 (kton)

Figuur 1 geeft de uitkomsten van de impactanalyse weer. We wijzen erop dat de resultaten niet optelbaar zijn vanwege overlap tussen de maatregelen.

Binnen **begrotingsprogramma 2 Klimaat en Milieu** zijn er verschillende beleidsonderdelen gericht op hernieuwbare elektriciteitsproductie. De Regionale Energiestrategieën (RES'en) zijn hierin overkoepelend, twee andere geanalyseerde beleidsonderdelen vallen daaronder. Als de ambities van de RES'en gerealiseerd worden, dan zou 6,3 TWh hernieuwbare elektriciteit geproduceerd worden in 2030 in Noord-Holland. Dat geeft bijna 1,8 Mton aan vermeden broeikasgasemissies in 2030.

Over de warmtetransitie is geconcludeerd dat de provincie ondersteunend beleid heeft voor gemeentes, die werken aan hun Transitievisies Warmte. Die zijn echter veelal nog in opbouw en het provinciale beleid is op zichzelf te weinig concreet om een raming af te geven van de CO_2-impact van dit beleid.

Het Energiebesparingsakkoord betreft handhaving van bestaande regelgeving. De inschatting is dat dit 0,3 Mton aan emissiereductie kan opleveren, verdeeld over industrie, kantoren en mobiliteit.

Binnen **begrotingsprogramma 4 Bereikbaarheid** staat het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) centraal. Daarmee kan 0,9 Mton aan emissies gereduceerd worden. Andere beleids-onderdelen hebben veel overlap met het RMP, bijvoorbeeld Smart Mobility en Samen Bouwen aan Bereikbaarheid. Fietsbereikbaarheid, goederenvervoer en zero-emissie ov-concessies dragen samen bij aan ruim 0,1 Mton emissiereductie.

Aanbevelingen

Ten eerste merkt CE Delft op dat de invloed van de provincie op CO_2-emissiereductie veelal bestaat uit tot ondersteunend beleid. Ze draagt bij aan de slagvaardigheid van met name gemeenten, die op hun beurt de eindgebruiker tot duurzame keuzes proberen te brengen. Het indirecte karakter van de invloed van de provincie is er waarschijnlijk mede debet aan dat in het beleid veelal onderbelicht blijft hoe het precies bij zal dragen aan emissie-reductie. Ook wanneer het enkel ondersteunend is, is het waardevol te weten wat het beoogde effect precies is. Hierin kan de provincie een slag maken.
Ten tweede merken we op dat de onderlinge relaties tussen beleidsonderdelen en -documenten verheldering behoeven. We bevelen aan hier meer overzicht in aan te brengen en vanuit de aangebrachte structuur verder te werken aan het klimaatbeleid.

Ten slotte doen we de aanbeveling om een analyse voor provincie Noord-Holland op te stellen naar analogie van de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) voor heel Nederland. Dat betekent dat beleidsonderdelen niet individueel worden geanalyseerd, maar in samenhang. Per emissiepost uit de Klimaatmonitor wordt gekeken welke ontwikkelingen er spelen en welk beleid erop van invloed is. Waar overlap is in de effecten, wordt dit verrekend. Daarmee zou de provincie een goed instrument hebben om emissies en de integrale effecten van haar beleid te monitoren. In dit rapport is een voorbeeld opgenomen van hoe een dergelijke analyse eruit kan komen te zien.

1 Inleiding

Vraagstelling

De provincie Noord-Holland wil graag weten wat de impact is van haar beleid op de CO_2-uitstoot. Deze wens is opgenomen in het Coalitieakkoord (Provincie Noord-Holland, 2019). Doel van de CO_2-impactanalyse is aan te geven welke invloed het handelen van de provincie in beleid op de CO_2-uitstoot heeft. De impactanalyse geeft zo mogelijk in kwantitatieve zin de te verwachten CO_2-reductie aan per programma en per maatregel en in hoeverre dit meer of minder is als het beleid niet zou worden uitgevoerd. De impactanalyse zou in de toekomst gebruikt kunnen worden bij de behandeling van de jaarrekening en begroting om zo afwegingen te maken die verder gaan dan alleen financiële.

De uiteindelijke wens is om te komen tot een methodiek waarmee de volledige CO_2-uitstoot van de provincie gemonitord kan worden en die de impact op CO_2-uitstoot van alle beleidsmaatregelen van de provincie in beeld brengen. Dit is een uitgebreide analyse vergelijkbaar met de KEV, de raming bij Amsterdam Klimaatneutraal of het Gelders klimaatplan. Het nu uitgevoerde project is een opstap in die richting – nog beperkt in scope, maar wel een proef op de som. In november 2020 is door de provincie Noord-Holland het Actieprogramma Klimaat 2020-2023 vastgesteld. Dit actieplan bevat een overzicht van de klimaatinspanningen waarbij de provincie betrokken is. Conform de uitvraag van de provincie wordt in dit rapport een selectie van maatregelen uit Programma 2 Klimaat en Milieu en Programma 4 Bereikbaarheid behandeld.

De volgende drie vragen worden voor deze selectie aan maatregelen beantwoord:
1. Wat is de **CO_2-impact**?
2. Op welke punten is **uitwerking van het beleid** nodig om een dergelijke doorrekening uit te voeren?
3. Hoe zou, in een **vooruitblik**, een uitgebreidere analyse eruit kunnen zien en wat is daarvoor nodig?

Scope

Voor dit project heeft de provincie een selectie van provinciaal beleid gemaakt. Het geselecteerde beleid komt uit twee begrotingsprogramma's: Klimaat en Milieu, en Bereikbaarheid. Deze selectie van beleid is gemaakt door de provincie om het project te begrenzen – het is niet zo dat in andere begrotingsprogramma's geen beleid bestaat waarmee emissies worden gereduceerd, noch dat binnen deze begrotingsprogramma's niet nog ander beleid is waarmee emissies worden gereduceerd.

We analyseren de CO_2-impact van de programma's en projecten zoals gepresenteerd in Tabel 1 (met toevoeging van de sector conform het Klimaatakkoord), en we analyseren de impact voor zichtjaar 2030.

Tabel 1 - Beleid waarvan de CO_2-impact geanalyseerd is

Begrotingsprogramma 2 Klimaat en Milieu	**Sector**
Regionale Energiestrategie (RES'en Noord-Holland-Noord en Zuid)	Elektriciteit
Zonovergoten daken	Elektriciteit
Zonneparken langs provinciale wegen	Elektriciteit
Warmtetransitie	Gebouwde omgeving, Landbouw
Energiebesparingsakkoord	Gebouwde omgeving, Industrie
Waterstofstrategie	Industrie
Begrotingsprogramma 4 Bereikbaarheid	
Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP)	Mobiliteit
Ov Toekomstbeeld	Mobiliteit
Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB)	Mobiliteit
Goederenvervoer	Mobiliteit
Fietsbereikbaarheid	Mobiliteit
Smart Mobility	Mobiliteit
Ov-concessies	Mobiliteit

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd met als basis uitsluitend de beleidsdocumenten die aan ons zijn aangereikt, aangevuld met drie digitale sessies ten behoeve van extra duiding. Door CE Delft is daar relevant kwantitatief materiaal bij gezocht om tot een impactanalyse te komen. De aangereikte documenten zijn in Hoofdstukken 3 en 4 steeds bij elk beleids-onderdeel opgesomd.

De eerste stap van de analyse bestond uit **inventarisatie** van beschikbare informatie: de voorgelegde beleidsdocumenten, eventueel reeds uitgevoerde impactanalyses, en relevante kentallen en data.

De tweede stap was een **kwalitatieve analyse** van het beleid binnen de scope. Dit bestond uit analyse van beleidsdocumenten en sessies met enkele projectleiders bij de provincie. Het beleid is beoordeeld op de onderdelen weergegeven in Tabel 2. Door het beleid te analyseren en te bespreken, komt de informatie die nodig is voor een kwantitatieve analyse naar boven en wordt in context geplaatst. Het wordt scherp wat de onderlinge samenhang is en waarin risico's gelegen zijn voor het slagen van het beleid, in ieder geval wat betreft de beoogde CO_2-reductie.

Tabel 2 - Opbouw kwalitatieve analyse

Categorie	**Vraag**
Doelstelling en scope	– Wat is de doelstelling van het beleid? – Wat is de doelstelling op het vlak van emissies, indien gespecificeerd? – Wat is de doelgroep van het beleid?
Instrumenten en middelen	– Wat is het instrumentarium dat wordt ingezet? (Bijvoorbeeld normeren met regelgeving, informeren, faciliteren, subsidiëren, beprijzen, inkopen, …) – Welke middelen zijn er nodig en welke zijn beschikbaar?
Status en tijdlijn	– Wat is de huidige status in politieke besluitvorming of uitvoering? – Wat is de verdere tijdlijn?
Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen	– Hoe staat het in relatie tot ander beleid van de provincie, het Rijk of gemeentes? – Wat zijn relevante autonome ontwikkelingen?

Categorie	Vraag
Emissiereductie	— Op welke emissiepost maakt het beleid impact? — Wat is de rol van het provinciale beleid in beïnvloeding van deze emissies? — Wat zeggen eventueel reeds beschikbare potentieelschattingen?

De derde stap was de **potentieelschatting**. Dit betekent dat we een berekening maken van de CO_2-impact. Hierin wordt aangenomen dat het beleid succesvol wordt uitgevoerd en dat er geen andere ontwikkelingen zijn die op dezelfde emissiepost invloed kunnen hebben. We hebben hierbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande analyses. Gezien de grote onzekerheden presenteren we in dit rapport afgeronde getallen, meestal op tientallen kiloton CO_2-equivalenten.

Een belangrijk element bij dit type studies betreft, in technische termen, de **omgang met Scopes 1, 2 en 3**. Kort gezegd betreft Scope 1 de emissies uit gebruik ter plaatse, zoals van brandstofverbruik van mobiliteit in Noord-Holland en van aardgasverbruik voor gebouwverwarming. Scope 2 betreft emissies elders voor energie hier. Denk aan elektriciteit gebruikt in een huishouden, maar opgewekt in een centrale. Scope 3 betreft emissies elders in de keten ten behoeve van gebruik hier, met name emissies bij de fabricage van geïmporteerde goederen en emissies van afvalverwerking.

In deze studie valt Scope 3 buiten beschouwing. Scopes 1 en 2 zijn wel onderwerp van analyse.

In het verlengde van de scopes zijn op twee manieren de emissies van Noord-Holland te berekenen: door middel van de **bronbenadering** en door middel van de **verbruiksbenadering**. In de bronbenadering worden emissies toegeschreven aan de plek waar die ook daadwerkelijk uitgestoten worden. In de verbruiksbenadering worden emissies toegeschreven aan de eindgebruiker. Bij aardgasgebruik voor verwarming en fossiele brandstoffen voor vervoer maken de twee benaderingen geen verschil. Dat is er wel bij elektriciteit: er vindt uitstoot plaats bij centrales, terwijl de elektriciteit elders gebruikt wordt. In deze studie zijn de berekeningen uitgevoerd volgende verbruiksbenadering, tenzij anders vermeld.

In de verbruiksbenadering is aan het elektriciteitsgebruik de landelijke emissiefactor volgens de zogenaamde integrale methode toegekend (0,43 kg/kWh in 2018 en 0,12 kg/kWh in 2030 volgens de KEV (PBL, 2020)). Dit impliceert echter dat hernieuwbare opwek in de provincie niet direct zichtbaar wordt in de verbruiksbenadering, maar alleen indirect. Meer zon-pv en windmolens in de provincie dragen bij aan het verlagen van de landelijke emissiefactor. Daarmee zou de impact van bijvoorbeeld de RES'en van Noord-Holland-Noord en Zuid buiten beeld blijven.

We hebben ervoor gekozen om de impact van hernieuwbare opwek wel direct in beeld te brengen. Dit doen we aan de hand van de emissiefactor volgens de referentieparkmethode (Agentschap NL et al., 2012). Deze geeft aan wat de emissies zouden zijn wanneer een kilowattuur extra stroomproductie gevraagd zou zijn, en kan aangewend worden om af te leiden wat de emissies zouden zijn wanneer de stroom van hernieuwbare opwek langs andere weg geproduceerd zou moeten worden. Dit sluit aan bij de opgave van vermeden emissies in de Klimaatmonitor. Volgens de KEV (PBL, 2020) is de emissiefactor 0,56 kg/kWh in 2018 en zal deze 0,28 kg/kWh zijn in 2030.

Bij hernieuwbare opwek rapporteren we zodoende het potentieel aan **vermeden emissies in 2030**. Bij overig beleid rapporteren we het potentieel aan **emissiereductie in 2030 ten opzichte van 2019**. Dat zijn twee te onderscheiden en niet optelbare grootheden.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de emissies in de provincie in 2019, zowel in de bron- als de verbruiksbenadering. Hoofdstuk 3 presenteert de analyse van de beleidsonderdelen onder Klimaat en Milieu, en Hoofdstuk 4 van de beleidsonderdelen onder Bereikbaarheid.

In hoofdstuk 5 vatten we de resultaten samen. Daarnaast geven we een beknopte discussie naar aanleiding van onze bevindingen over de rol van de provincie in klimaatbeleid en de mate waarin provinciaal klimaatbeleid nu is uitgewerkt. Ten slotte doen we enkele aanbevelingen voor een eventueel vervolgonderzoek.

In de Bijlagen vindt u een overzicht van de geraadpleegde literatuur, aanvullende tabellen, en tot slot een voorbeeld van hoe een uitgebreide raming van emissies in 2030 eruit zou kunnen zien.

2 Emissies 2019

De uitstoot van emissies in de provincie Noord-Holland in 2019 bedraagt 17,9 Mton volgens de verbruiksbenadering (Scopes 1 en 2) (Rijkswaterstaat, 2021a). Voor de volledigheid zijn ook de emissies volgens de bronbenadering gereconstrueerd: die waren in 2019 28,4 Mton. Dit bevat de emissies van Tata Steel, de afvalverwerking bij het AEB en HVC Alkmaar (het niet-biogene deel), en van elektriciteits- (en warmte-) centrales. Merk op dat in 2019 de Hemwegcentrale nog operationeel was. Aan het verbruik van elektriciteit worden bij de bronbenadering geen emissies toegekend.

De uitkomsten zijn weergegeven in Tabel 2. Een verdere uitsplitsing van emissies volgens de verbruiksbenadering is gegeven in Bijlage B.

Tabel 3 - Emissies Noord-Holland 2019 (Mton)

Categorie	Bronbenadering	Verbruiksbenadering Scope 1 en 2
Gebouwde omgeving		
Aardgas	3,9	3,9
Elektriciteit	N.v.t.	4,3
Warmte	N.v.t.	0,1
Mobiliteit		
Fossiele brandstoffen	4,5	4,5
Elektriciteit	N.v.t.	0
Industrie		
Tata Steel *	12,0	N.v.t.
Overig aardgas	1,5	1,5
Overig elektriciteit	N.v.t.	1,9
Afval	0,9	N.v.t.
Landbouw		
Aardgas	1,1	1,1
Elektriciteit	N.v.t.	0,6
Elektriciteit		
Centrales **	4,5	N.v.t.
Hernieuwbaar	0	N.v.t.
Totaal	**28,4**	**17,9**

* Emissies Tata Steel op basis van de emissieregistratie over 2019 van NEa, (2021), inclusief de emissies van de elektriciteitscentrales van Cluster Velsen van Vattenfall.

** Hemwegcentrale, Diemercentrale en enkele kleine eenheden (NEa, 2021). Cluster Velsen is onder Tata Steel opgenomen.

3 Programma Klimaat en Milieu

In dit hoofdstuk presenteren we de analyse over de beleidsonderdelen uit het begrotingsprogramma Klimaat en Milieu die voor dit onderzoek zijn geselecteerd. Er kan nog ander beleid zijn met een positieve impact op emissiereductie, maar enkel deze beleidsonderdelen zijn opgenomen in deze studie. We gaan achtereenvolgens in op de Regionale Energiestrategieën, Zonovergoten daken, Zonneparken langs provinciale wegen, de Warmtetransitie, het Energiebesparingsakkoord en de Waterstofstrategie.

3.1 Regionale Energiestrategieën (RES)

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat dertig energieregio's onderzoeken waar en hoe het beste duurzame elektriciteit opgewekt kan worden op land. De gezamenlijke doelstelling van de regio's is 35 TWh aan elektriciteitsopwekking voor 2030. De provincie Noord-Holland bevat twee energieregio's: Noord-Holland-Noord en Noord-Holland-Zuid. In deze energieregio's werken de provincie, gemeentes, netbeheerder, waterschappen, maatschappelijke organisaties, ondernemers en bewoners samen om tot een gedragen regionale energiestrategie (RES) te komen.

Het resultaat is de RES 1.0 van de regio's Noord-Holland-Noord (2021a) en Noord-Holland-Zuid (2021a). Deze zijn onlangs door alle RES-partners vastgesteld, waaronder Provinciale Staten.

De RES 1.0 bevat zoekgebieden voor de opwek van zonne- en windenergie en bevat een verkenning van de duurzame warmtebronnen in de regio. In beide regio's wordt een uitsplitsing gemaakt van huidige opwek plus projecten waar concrete plannen voor liggen (in de pijplijn) enerzijds, en zoekgebieden anderzijds. De zoekgebieden zijn voortgekomen uit het RES-proces met betrokken stakeholders en zijn richtinggevend voor de invulling van de ambitie, maar de precieze haalbaarheid, wenselijkheid en invulling worden nog verder onderzocht in het proces naar de RES 2.0.

1 TWh staat gelijk aan (=) 1000 GWh = 1.000.000 MWh = 1.000.000.000 kWh.

Een huishouden in Nederland verbruikt gemiddeld 2790 kWh per jaar. 1 TWh staat ongeveer gelijk aan het elektriciteitsverbruik van 360 duizend huishoudens. Hernieuwbare elektriciteitsproductie is echter veelal niet gelijktijdig is met de vraag - een dergelijke gelijkstelling is daarom enigszins misleidend.

Ook wijzen we op het onderscheid tussen vermogen (kW, MW) en geproduceerde of afgenomen energie (kWh, MWh). Men installeert een bepaald vermogen, waarmee over de tijd vervolgens elektriciteit wordt geproduceerd. Zie ook Bijlage B.

Documentatie

- RES Noord-Holland-Noord (Energieregio Noord-Holland Noord, 2021b).
- RES Noord-Holland-Zuid (Energieregio Noord-Holland Zuid, 2021b).

Doelstelling en scope

In het Klimaatakkoord is de doelstelling van 35 TWh grootschalige opwek op land afgesproken. Er is gekozen om geen verdeelsleutel toe te passen, maar voor een aanpak waarbij alle regio's bottom-up bepalen hoeveel ze verwachten dat er opgewekt kan worden binnen de regio. Het resultaat van dit proces wordt het bod of de ambitie genoemd.

De ambitie van de regio Noord-Holland-Noord bestaat uit de optelsom van de huidige opwek, projecten in de pijplijn en de zoekgebieden. In Noord-Holland-Noord telt de huidige opwek plus projecten in de pijplijn op tot 2,1 TWh. De zoekgebieden leveren bij elkaar potentieel 1,5 TWh op. De totale ambitie van regio Noord-Holland-Noord voor 2030 komt hiermee neer op 3,6 TWh. Daarnaast wordt in Noord-Holland-Noord het project Wieringerhoek verkend wat ook een extra potentiële ambitie op kan leveren.

Voor de regio Noord-Holland-Zuid is de ambitie vastgesteld op 2,7 TWh. Hiervan komt 0,7 TWh uit bestaande opwek plus projecten in de pijplijn en 2,0 TWh van potentiële opwek in de zoekgebieden. De optelsom van de zoekgebieden (tot 2,3 TWh) ligt hoger dan wat nodig is voor de ambitie, zodat er een buffer is om aan de vastgestelde ambitie te kunnen voldoen.

De RES bevat een dubbele scope: opwek van duurzame elektriciteit en warmtebronnen. De scope wat betreft opwek van duurzame elektriciteit betreft alle grootschalige opwek op land (installaties groter dan 15 kWp). Hieronder vallen de toepassingen 'zon op grote daken', 'zon boven parkeerplaatsen', 'zon op geluidsschermen e.d.', 'zon op veld', 'wind', en 'zon + wind'. Zonnepanelen op kleine daken, zoals van particulieren, vallen dus niet onder de scope van de RES.

Het gedeelte binnen de RES wat over warmte gaat, de Regionale Structuur Warmte (RSW), beschrijft hoe de warmtevraag en de warmtebronnen — die relevant zijn voor meerdere gemeenten in de regio, ook wel bovengemeentelijke warmtebronnen genoemd — aan elkaar gekoppeld kunnen worden. De RSW heeft tot doel om gemeentes inzicht te geven in de warmtevraag en aanbod in de regio wat zij kunnen gebruiken als input bij het opstellen van de Transitievisie Warmte. Een warmtebron wordt als bovengemeentelijk beschouwd als de warmte over een afstand getransporteerd kan worden; meestal is dit het geval bij bronnen die warmer zijn dan 70˚C (zoals geothermie en industriële restwarmte), maar soms ook bronnen die een lagere temperatuur hebben maar wel een grote capaciteit (zoals rest-warmte van datacenters).

Instrumenten en middelen

De provincie is een van de verantwoordelijke partners in het RES-proces, naast gemeenten en waterschappen. Nu de RES'en 1.0 zijn vastgesteld[1], gaan gemeenten de zoekgebieden verder uitwerken tot mogelijke projectlocaties, in nauwe samenspraak met de omgeving. De provincie blijft een dragende partner op weg naar RES 2.0 en heeft diverse onder-steunende rollen, met name met betrekking tot data en monitoring, kennisdeling, energie-infrastructuur, en ondersteuning met financiële middelen.

Voor wind op land is de provincie bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning van wind-parken met een opgesteld vermogen van 5 tot 100 MW. Daaronder ligt dat bij de gemeente, daarboven bij het Rijk. Daarnaast coördineert de provincie de overige vergunningen die

[1] Alle gemeenten en waterschappen behalve Landsmeer hebben de RES 1.0 vastgesteld

nodig zijn voor de ontwikkeling van een windpark. Voor zonneweides zijn gemeenten het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning.

Status en tijdlijn

Beide RES'en zijn vastgesteld in Provinciale Staten. De RES'en moeten bovendien door alle betreffende gemeenteraden worden aangenomen. Dit proces is gaande.

De komende periode werken RES-partners gezamenlijk door om de zoekgebieden verder uit te werken, worden de uitkomsten verwerkt in de uitvoeringsinstrumenten van het provinciale en gemeentelijke omgevingsbeleid en wordt een regionaal uitvoeringsprogram-ma opgesteld. Elke twee jaar wordt de RES herijkt.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

In de uitvoering ligt de voornaamste verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Zij moeten uiteindelijk beslissen in welke zoekgebieden daadwerkelijk grootschalige, duurzame opwek zal komen en daar vergunningen voor uitgeven. Voor wind op land is de provincie bevoegd gezag tussen 5 en 100 MW.

In de RES'en is ondersteunend beleid gevraagd aan het Rijk, onder meer een verplichting tot duurzame opwek in wet- en regelgeving rond het Bouwbesluit, en het oplossen van knelpunten in de SDE-systematiek.

Een relevante factor vormt ten slotte de capaciteit van het elektriciteitsnet. Grootschalige, decentrale opwek geeft nieuwe transporten van energie waar het net niet overal op berekend is. Met name voor Noord-Holland-Noord is dit een kritieke factor (Netbeheer Nederland et al., 2021a), (2021b) (CE Delft et al., 2019) . Dit onderwerp is onderdeel van de RES'en en heeft de aandacht van de provincie en uiteraard Liander en TenneT. Ook ontwikkelingen in de vraagsectoren van elektriciteit kunnen invloed hebben op de het elektriciteitsnet en de mogelijkheden voor inpassing van duurzame opwek.

Emissiereductie 1,8 Mton aan vermeden emissies

Bij elektriciteitsopwekking uit zon en wind zijn er geen emissies. Deze schone productie zorgt ervoor dat centrales minder hoeven te produceren, zodat daar emissies worden vermeden. In de KEV is een emissiefactor opgegeven die hiervoor gehanteerd kan worden: de emissiefactor volgens de referentieparkmethode. Voor 2030 is deze geraamd op 0,28 kg per kWh (PBL, 2020).

Uitgaande van volledige realisatie van de RES'en, komt het totaal aan vermeden emissies dan uit op bijna 1,8 Mton. Hiervan is 0,8 Mton van bestaande projecten en projecten in de pijplijn, en 1,0 Mton van aanvullende projecten in de zoekgebieden.

Tabel 4 - Elektriciteitsproductie in het kader van de RES in 2030 (TWh)

	Huidig + pijplijn	Zoekgebieden	Totaal
Noord-Holland-Noord	2,1	1,5	3,6
Noord-Holland-Zuid	0,7	2,0	2,7
Provincie Noord-Holland	**2,8**	**3,5**	**6,3**

Tabel 5 - Vermeden emissies in het kader van de RES in 2030 (kton CO_2-equivalenten)

	Huidig + pijplijn	Zoekgebieden	Totaal
Noord-Holland-Noord	580	420	1.000
Noord-Holland-Zuid	210	550	760
Provincie Noord-Holland	**790**	**970**	**1.760**

3.2 Zonovergoten daken

Met de Regionale Energie Strategieën geven de twee energieregio's in de provincie invulling aan de afspraken uit het Klimaatakkoord. In de RES'en wordt ingezet op een combinatie van verschillende toepassingen om duurzame energie mee op te wekken. De opwek van zonne-energie op grote daken is een belangrijk onderdeel is van de RES en de andere klimaatdoel-stellingen. Vanwege deze opgave heeft de provincie aanvullend stimuleringsbeleid om de doelstellingen te behalen.

Om installatie van zonnepanelen op daken te stimuleren heeft de provincie in 2019 drie pilots laten doen: 'Agrarische daken', 'Bedrijfsdaken' en 'Schooldaken'. Deze zijn in 2021 geëvalueerd door Andersson Elffers Felix, en de provincie bekijkt momenteel of en hoe hier vervolg aan te geven.

Documentatie

- Zonovergoten daken: onderzoek provinciaal stimuleringsbeleid zon op dak - conceptrapport (AEF, 2021).
- Memo evaluatie en herijking stimuleringsbeleid zonne-energie (Provincie Noord-Holland, 2021b).

Doelstelling en scope

Het gaat hier om 'zon op grote daken', wat een onderdeel is van de RES. In Noord-Holland-Noord is de ambitie voor deze categorie 800 GWh elektriciteitsproductie in 2030 en in Noord-Holland-Zuid 1.100 GWh.

Instrumenten en middelen

De drie pilots waren op drie verschillende doelgroepen gericht: agrarische daken, bedrijfs-daken en schooldaken. Het budget was respectievelijk € 93.000, € 200.000 en € 120.000 en de uitvoering lag bij LTO, OverMorgen en Stichting Schooldakenrevolutie. Met de pilots zijn zonnedaken gerealiseerd die samen ten minste goed zijn voor 1,3 GWh aan jaarlijkse elektriciteitsproductie. In hoeverre deze zonnedaken ook gerealiseerd zouden zijn zonder provinciale ondersteuning is niet bekend.

De aanbeveling in de evaluatie is om verder ondersteunend beleid van de provincie niet zozeer te richten op doelgroepen, maar op regio's. De provincie kan met subsidies regionale samenwerkingsverbanden faciliteren, waar goede ingangen zijn naar de lokale ondernemers en instellingen. Gezien de dynamiek die er al is in de markt en maatschappij omtrent zonne-energie, is stimuleringsbeleid door de provincie wellicht ook niet nodig om de doelstellingen van de RES te behalen. Daarnaast wordt er in de evaluatie ook gesproken

over de optie om advies over grote zonnedaken op te nemen bij het Servicepunt Duurzame Energie, dat nu gemeenten informeert over verduurzaming van de gebouwde omgeving.

Status en tijdlijn

De pilots zijn afgerond. Nieuw beleid is in ontwikkeling.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

In de evaluatie (AEF, 2021) is het advies om het contact met de eigenaren van de daken uiteindelijk bij gemeenten te leggen. Voor de eigenaren zelf is onder meer belangrijk dat het ook economisch een goede keuze is om te investeren of het dak ter beschikking te stellen, waarbij regelgeving van het Rijk en de SDE++ belangrijke factoren zijn.
De capaciteit van het net kan ook een knelpunt vormen.

Emissiereductie 0,5 Mton aan vermeden emissies (onderdeel van RES)

De potentiële emissiereductie van zonovergoten daken valt geheel onder de scope en ambitie van de RES'en. Beide RES-regio's in Noord-Holland hebben in de RES 1.0 een aantal zoekgebieden vastgesteld voor onder andere zon-pv op grote daken. Deze zoekgebieden zijn boven op de huidige productie en de projecten in de pijplijn. De ambitie die is gekoppeld aan de zoekgebieden voor zon op grote daken komt neer op een jaarlijkse productie van 1.900 GWh. In combinatie met een emissiefactor van 0,28 kg per kWh in 2030, levert dit 530 kton op aan vermeden CO_2-uitstoot in 2030.

3.3 Zonneparken langs provinciale wegen

Het provinciebestuur heeft zich in het coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!' de ambitie gesteld om voor 2030 de provinciale organisatie klimaatneutraal te maken (Provincie Noord-Holland, 2019). Dit kan door allereerst de energievraag te beperken, vervolgens duurzame energie te gebruiken en ten slotte de resterende vraag zo schoon mogelijk in te vullen. Denk aan ledverlichting, het aardgasvrij maken van de eigen gebouwen en het afstappen van fossiele brandstoffen in het eigen wagenpark. Tegenover het elektriciteitsverbruik van de provinciale organisatie wordt eigen opwekking geplaats.

Documentatie

- Duurzaam doorpakken! Coalitieakkoord 2019-2023 (Provincie Noord-Holland, 2019).
- Schetsontwerp en landschappelijke inpassing zonneveld N205 (Arcadis, 2020).

Doelstelling en scope

De inschatting is dat er 9 tot 10 hectare aan zonneparken gerealiseerd moet worden om de provinciale organisatie klimaatneutraal te krijgen. Er is een longlist voor locaties. Het zonnepark langs de N205 is al uitgewerkt. Het zal worden opgebouwd met 4.636 panelen van 450 Wattpiek, zodat het totale vermogen uitkomt op 2,1 MW. Doelstelling daarbij is om de zonneparken natuur-inclusief aan te leggen, dat wil zeggen, met bevordering van de biodiversiteit.

Instrumenten en middelen

Langs provinciale wegen zoals de N205 gaat het om grond van de provincie, zodat de provincie zelf het initiatief kan nemen. De provincie kan vervolgens zelf investeren en het zonnepark exploiteren.

Status en tijdlijn

Voor het park langs de N205 is het verzoek om een omgevingsvergunning ingediend. Dit proces loopt. Het is voor de provincie ook een leerproces over hoeveel er moet gebeuren om ruimtelijk iets te realiseren, wat relevant is voor bijvoorbeeld de RES'en.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

Zonneparken langs provinciale wegen vloeien voort uit het coalitieakkoord en tellen mee in de RES. De provincie kan zelfstandig initiatief nemen, er is enkel gemeentelijke goedkeuring nodig voor de omgevingsvergunning.

Emissiereductie 0,5 kton aan vermeden emissies (onderdeel van RES)

Het vermogen van het park langs de N205 bedraagt 2,1 MW. Met 875 vollasturen per jaar is de productie 1,8 GWh. Met een emissiefactor van 0,28 kg per kWh zullen daarmee in 2030 0,5 kton aan emissies worden vermeden. Dit zonnepark is meegeteld als project in de pijplijn in de RES van Noord-Holland-Zuid.

3.4 Warmtetransitie

De provincie wil de warmtetransitie van de gebouwde omgeving versnellen. De warmtetransitie is een belangrijk maar taai onderdeel van het Klimaatakkoord. De transitie raakt eigenaar-bewoners, huurders, verhuurders, bedrijven en maatschappelijke instellingen; elke stad, elke buurt en elk gebouw is anders; betaalbaarheid vormt een issue; er moet een hoop voor op de schop; de energie-infrastructuur moet verzwaard of aangelegd; en uitvoeringscapaciteit vormt een knelpunt.

Documentatie

- Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (Provincie Noord-Holland, 2017).
- Concept strategie warmtetransitie (Saffraan communicatie, 2021).
- Raamwerk voor uitvoering van motie 42 (Provincie Noord-Holland, 2020b).

Doelstelling en scope

De Strategie warmtestrategie heeft als doel om uitvoering te geven aan het Klimaatakkoord, specifiek de daar beoogde reductie in de gebouwde omgeving. Het doel van de strategie is om het energieverbruik in de gebouwde omgeving te verduurzamen met de focus op warmte. Er wordt momenteel nog geschreven aan de strategie, maar een aantal activiteiten die genoemd worden lopen al op dit moment.

De Strategie warmtestrategie is gericht op besparing en het aardgasvrij maken van wijken. De focus ligt op de bestaande bouw, zowel woningen als utiliteitsbouw. Ook de warmte-transitie in de glastuinbouw heeft de aandacht in de warmtestrategie.

Het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad is een lopend programma dat is ondergebracht onder de warmtestrategie. Het doel van dit programma is het stimuleren van de verduurzaming van bestaande woningen, waaronder zowel energiebesparende maat-regelen als het opwekken van duurzame warmte en elektriciteit op of nabij de woning. Het programma richt zich hoofdzakelijk op eigenaar-bewoners, daarnaast richt het programma zich ook op woningcorporaties. Het programma is bedoeld als aanvulling op lokaal en nationaal beleid en richt zich vooral op het wegnemen van bepaalde belemmeringen en ondersteuning van bestaande activiteiten, zoals lokale energieloketten en het Servicepunt Duurzame Energie.

Instrumenten en middelen

De Strategie warmtetransitie zal uitmonden in een reeks acties. In het concept worden er tien genoemd. De warmtetransitie is een complexe opgave, waarbij het vaak nog aan bepaalde kennis ontbreekt. De acties uit het concept hebben als doel om kennis uit te breiden bij de partijen die werken aan de warmtetransitie, en zo de warmtetransitie te versnellen. Hieronder volgt een overzicht van de acties die voortkomen uit de concept strategie en een kwalificatie van de rol van de provincie:

- Warmtedataregister: dit is een informerende rol van de provincie.
- Servicepunt Duurzame Energie voor gemeenten: kennisontwikkeling, uitwisseling tussen gemeenten en advisering over warmtetransitie gebouwde omgeving.
- Taskforce Warmte: ondersteuning van gemeenten bij uitvoering warmtetransitie met deskundig (tijdelijk) personeel, mogelijk in combinatie met Servicepunt Duurzame Energie.
- Transitievisiewarmtekaart: geeft globaal inzicht in toekomstige duurzame warmte-voorziening op wijkniveau en de wijken waar gemeenten tot 2030 aan de slag gaan.
- RES en RSW: zie Paragraaf 3.1.
- Wet collectieve warmtevoorzieningen (Warmtewet): Nieuwe warmtewet die medio 2022 van kracht wordt en gemeenten bevoegdheid geeft om gebieden aan te wijzen waar warmtenetten komen (warmtekavels). Provincie toetst warmtekavels.
- MRA warmte & koude programma: faciliteren door het bieden van inzicht in de potentie van warmtenetten, het aanjagen van concrete projecten, het opbouwen en uitwisselen van kennis en de uitbreiding van de publiek-private netwerkfunctie.
- Uitvoering programma verduurzaming bestaande woningvoorraad: is hier separaat besproken.
- Opstellen plan van aanpak energiebesparing bedrijven: nog op te stellen.
- Energiebesparingsakkoord: zie Paragraaf 3.5.
- Gebiedsinventarisatie glastuinbouw: faciliteren met een consultant energietransitie glastuinbouw voor informatie over energiegebruik en advies over duurzame alternatieven.
- Seismisch onderzoek ten behoeve van aardwarmte: faciliteren.
- Stimuleren benutting restwarmte datacenters: de provincie zal geen eigen regeling treffen, de rol van de provincie is gelegen in de reeds genoemde Warmtewet.

In het kader van het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad zijn vier regelingen opengesteld, is een energieloket opgezet en zijn projecten uitgevoerd voor collectieve inkoop van zonnestroom, energiebesparende maatregelen (‘winst uit je woning’) en voorlichting. Er was initieel ruim € 10 miljoen voor beschikbaar gesteld.

Voor het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds is € 100 miljoen gereserveerd (Provincie Noord-Holland, 2020a). Dit is deels bestemd voor energieloketten voor particuliere woningeigenaren, stimulering van samenwerking onder woningcorporaties en op bedrijventerreinen, een ontzorgingsprogramma voor maatschappelijk vastgoed, en naar subsidies voor fysieke maatregelen. Het betreft dus deels ondersteunende maatregelen en deels subsidies.

Status en tijdlijn

Het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad loopt. De Strategie warmtetransitie was ten tijde van dit onderzoek in concept. Een aantal activiteiten uit de strategie is wel al in uitvoering.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

De aanpak van gebouwen en de verwarming ervan is in eerste instantie een opgave voor de gebouweigenaren en/of -gebruikers. Daarachter staan gemeenten met de Transitievisies Warmte, de Regionale Structuur Warmte en is er rijksbeleid. De provincie staat achter de gemeenten om hen te ondersteunen.

In de Transitievisies Warmte wordt in kaart gebracht in welke buurt welke warmtetechniek een goed alternatief kan vormen voor aardgas en maken plannen voor de infrastructuur. Nationaal is uit pilots van het Programma Aardgasvrije Wijken gebleken dat de warmtetransitie stuit op een weerbarstige en complexe praktijk. Rijksbeleid is wel stimulerend, maar biedt vooralsnog weinig mogelijkheden om verduurzaming van gebouwen af te dwingen.

Zoals beschreven in Paragraaf 3.1 bevat de RES naast een onderdeel over duurzame opwek, ook een onderdeel over duurzame warmte (de zogenaamde Regionale Structuur Warmte, de RSW). De mogelijkheden van de verduurzaming van de gebouwde omgeving hangen samen met de beschikbaarheid van duurzame bronnen in de regio.

De warmtetransitie is, kortom, een complexe, nieuwe opgave. Bovendien lijkt voor de provincies geen rol direct bij de uitvoering te zijn weggelegd: er zijn, op subsidies na, geen maatregelen die op zichzelf tot emissiereductie leiden. De rol is meestal ondersteunend aan beleid van gemeenten en aan ontwikkelingen bij particulieren, organisaties en ondernemers. De provincie kijkt naar waar kennis en samenwerking ontbreekt en probeert daar initiatief te nemen, bijvoorbeeld met datavoorziening en monitoring.

Emissiereductie onduidelijk

De resultaten van het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad (Provincie Noord-Holland, 2017) worden gemonitord op basis van de energieloketten. De meest recente resultaten zijn afkomstig uit juni 2020: toen bleken circa 59.000 woningeigenaren één of enkele maatregelen te hebben getroffen. Op dit moment is de verwachting dat dit aantal inmiddels hoger zal liggen, mogelijk tussen de 60.000 en 70.000 woningen. Voor dit onderzoek waren nog geen gegevens bekend over de verhouding van de genomen maatregelen, oftewel om hoeveel energiebesparende maatregelen en zonnepanelen het precies gaat. Zonder deze uitsplitsing is het niet mogelijk geweest om een inschatting te maken van de CO_2-impact.

De Strategie warmtetransitie is momenteel nog onvoldoende uitgewerkt om een berekening te doen over potentiële CO_2-impact. Bovendien, omdat het provinciale beleid veelal indirect werkt op emissiereductie — ondersteuning van gemeentebeleid dat effect zou moeten sorteren bij de gebouweigenaren en/of -gebruikers — zou een inschatting aanvullende gegevens vereisen over met name de Transitievisies Warmte. Die zijn op dit moment bij een deel van de gemeenten nog in ontwikkeling.

We concluderen daarom dat op dit moment geen goede inschatting is te maken van de potentiële emissiereductie door de warmtetransitie.

3.5 Energiebesparingsakkoord

De provincie, alle Noord-Hollandse gemeentes en de vier omgevingsdiensten zijn in juli 2021 tot een energiebesparingsakkoord gekomen. Besluitvorming erover zal waarschijnlijk in het najaar van 2021 plaatsvinden.

Documentatie

- Energiebesparingsakkoord (Provincie Noord-Holland,De gemeenten (NH), et al., 2021).

Doelstelling en scope

De verduurzaming van de industrie en dienstensector is één van de pijlers uit het Klimaatakkoord. In dit kader is er energiebesparingswetgeving opgesteld met een bijbehorend instrumentarium van vergunningsverlening, toezicht en handhaving. Eind 2020 bleek echter dat de wetgeving nog niet voldoende wordt nageleefd en dat er behoefte is aan meer samenwerking.

Het energiebesparingsakkoord is opgesteld met het doel om naleving van de beschikbare energiebesparingswetgeving te realiseren. In het akkoord onderschrijven de betrokken partijen de bestaande energiebesparingswetgeving en committeren zij zich aan de doelstellingen en naleving hiervan. Door middel van het akkoord wil de provincie samenwerken met gemeenten, omgevingsdiensten en bedrijven om de doelstelling te realiseren. Op dit moment gaat het om het realiseren van naleving van de volgende wet- en regelgeving:

- Informatieplicht voor middelgrote en grootverbruikers over uitvoering van energiebesparende maatregelen.
- Energiebesparingsplicht, oftewel de verplichting aan middelgrote en grootverbruikers om alle besparingsmaatregelen te nemen die zich binnen vijf jaar terugverdienen; of energiebesparingseisen die gesteld kunnen worden aan vergunningplichtige bedrijven.
- Minimaal label C per 1 januari 2023 voor kantoorgebouwen groter dan 100 m^2.
- Werkgebonden personenmobiliteit voor bedrijven met meer dan 100 werknemers per 1 januari 2026 teruggebracht tot de landelijke norm.
- Eisen aan airconditioning, verwarming, en laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen.

De partijen conformeren zich om alle relevante bedrijven minimaal eens te hebben gecontroleerd voor 1 januari 2025.

Instrumenten en middelen

De Provincie Noord-Holland draagt 50% van de kosten van de andere partijen. Deze bijdrage wordt uitgezet via een subsidieregeling waar zowel Omgevingsdiensten als zelfstandige gemeenten op in kunnen schrijven en verdeeld op basis van het aantal energierelevante bedrijven.

Status en tijdlijn

Het energiebesparingsakkoord is begin juli 2021 afgesproken door de betrokken partijen, en dat besluitvorming bij de betrokken partijen waarschijnlijk in het najaar zal plaatsvinden. We merken op dat het hier gaat om een bekrachtiging van staand beleid met hernieuwde aandacht voor handhaving, niet zozeer om nieuw beleid. Het akkoord zal in gaan op 1 januari 2022 en strekt zich uit tot 31 december 2025.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

De controle van bedrijven wordt voornamelijk uitgevoerd door de Omgevingsdiensten. Voor de energiebesparingsplicht wordt gehandhaafd op basis van de landelijk vastgestelde Erkende Maatregelenlijst.

De norm voor werkgebonden personenmobiliteit overlapt met het Regionaal Mobiliteits-programma (RMP, zie Paragraaf 4.1).

Emissiereductie 0,3 Mton

Voor de vijf genoemde onderdelen maken we de volgende analyse:

1. De informatieplicht leidt op zichzelf niet tot enige emissiereductie.

2. De energiebesparingsplicht, en de handhaving ervan, leiden ertoe dat bedrijven maatregelen nemen. In de KEV is een potentie voor Nederland van 1 Mton emissie-reductie ingeschat, door een energiebesparing van 22 (17-24) PJ (PBL, 2020). Wanneer we dit verdelen over de provincies op basis van huidige emissies van commerciële dienstverlening en industrie, dan zou 15% hiervan op Noord-Holland van toepassing zijn. Daaruit volgt een potentie van circa 190 (150-200) kton aan emissiereductie voor Noord-Holland af te leiden.

   In een rapport van ECN, (2017) wordt gesproken van jaarlijks 1,2 tot 2,0% reductie. Aangenomen dat dit kan worden doorgetrokken naar de toekomst, dan komt dit over vier jaar (2021 tot 2025) uit op 4,7 tot 7,8%. Toegepast op het aardgasverbruik van industrie en dienstverlening zou dat uitkomen op 130 tot 210 kton reductie. Dit komt goed overeen met de range afgeleid uit de KEV.

3. Wanneer alle kantoorgebouwen naar ten minste label C worden gebracht, dan kan dit 7,3% aan gasverbruik besparen. Dit volgt uit de huidige labelverdeling van kantoor-gebouwen in Noord-Holland (Rijkswaterstaat, 2021b), gecombineerd met typische gasbesparing voor labelstappen. Toegepast op de emissies uit gasverbruik in commerciële en publieke dienstverlening, komt 7,3% reductie neer op circa 90 kton.

4. De norm voor werkgebonden personenmobiliteit zou landelijk moeten leiden tot 1 Mton emissiereductie in 2030 (Ministerie van I&W, 2020). Met de verdeelsleutel geeft dat een potentie van circa 150 kton voor Noord-Holland.

5. Wat de eisen aan airconditioning, verwarmingsinstallaties en laadinfrastructuur aanvullend kunnen bijdragen, kan niet worden vastgesteld.

Er is mogelijk overlap tussen de energiebesparingsplicht en de verplichte label C. Het totale potentieel zal dus minder dan de optelsom zijn. We schatten het totale potentieel op 340 kton emissiereductie: 100 kton bij de industrie, 90 bij kantoren en 150 bij mobiliteit. Welk deel hiervan sowieso wel gerealiseerd zou worden en voor welk deel er toegevoegde waarde is vanuit het energiebesparingsakkoord, is niet duidelijk.

3.6 Waterstofstrategie

Waterstof kan een belangrijke rol gaan vervullen in klimaatneutraal Nederland. Het kan zonder emissies gemaakt worden uit elektriciteit (groene waterstof) of uit aardgas met afvang en opslag van de emissies (blauwe waterstof). Waterstof kan in principe in alle vraagsectoren worden ingezet, in sommige toepassingen zal waterstof echter weinig kansrijk zijn en is bijvoorbeeld elektrificatie de vooraanstaande route naar verduurzaming. In andere toepassingen zal waterstof wel kansrijk — zo niet onmisbaar — zijn, allereerst als grondstof in de industrie, verder voor hogetemperatuurwarmte in de industrie, voor transport en mogelijk voor elektriciteitscentrales. Voordeel van moleculen, zoals groene waterstof, ten opzichte van elektriciteit is dat ze goed zijn op te slaan en te transporteren.

Documentatie

- Waterstofstrategie (Provincie Noord-Holland, 2020d).
- Bouwsteen voor Cluster Energie Strategie Noordzeekanaalgebied (NZKG, 2021).

Doelstelling en scope

In de Waterstofstrategie (Provincie Noord-Holland, 2020d) beschrijft de provincie de ambities, kansen en mogelijkheden voor waterstof in provincie Noord-Holland. De ambitie is om een strategische rol te spelen in de opkomende internationale waterstofeconomie. Noord-Holland heeft een aantal sterke punten om die rol te gaan vervullen: bestaande olie- en gasinfrastructuur; het industriecluster rond het Noordzeekanaalgebied; de Port of Den Helder; windparken op de Noordzee mogelijk in combinatie met groene waterstofproductie op zee of aan de kust; mogelijkheden voor opslag van CO_2 in lege gasvelden in de Noordzee; kennis en ervaring met opslag, bewerking, doorvoer en handel in brandstoffen.

De focus ligt op het ontlasten van het elektriciteitsnet, het positioneren van de havens als knooppunt voor duurzame energie. De Port of Amsterdam richt zich hierbij op import, opslag en overslag van groene waterstof en synthetische kerosine. En Port of Den Helder richt zich op de productie van blauwe waterstof in combinatie met het afvangen en opslaan van CO_2, en op de in- en doorvoer van groene waterstof.

Meer concreet zijn de doelen tot 2025:
- Stappen zetten in de realisatie van regionale infrastructuur (productie, opslag, distributie), door het uitvoeren van studies en onderzoeken en het verkennen van de

economische, ruimtelijke en juridisch-planologische aspecten die hiermee samenhangen.
- Opstellen van een positionpaper voor lobby met betrekking tot aanlanding van windenergie, energie-eilanden ten behoeve van de waterstofproductie op zee, de waterstofbackbone en funding.
- Realiseren van een platform voor uitwisseling van kennis en contacten.

Instrumenten en middelen

Voor uitvoering van de waterstofstrategie is € 3 miljoen tot 2025 beschikbaar vanuit de reserve energietransitie. Afgaande op de waterstofstrategie, is de rol van de provincie vooral gelegen in stimuleren (bijvoorbeeld cofinanciering van demonstratieprojecten) en faciliteren (bijvoorbeeld het platform, vergunningverlening, uitvoeren van studies).

Status en tijdlijn

De waterstofstrategie heeft 2025 als horizon. Daarna kan deze herijkt worden in het licht van nieuwe ontwikkelingen. Gezien de belangrijke rol die waterstof kan gaan spelen voor klimaatneutrale welvaart, gaan de ontwikkelingen snel.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

We zetten een aantal ontwikkelingen op een rij:
- Productie: er worden nieuwe kavels voor windparken op zee gepland door het Rijk. Daarnaast worden studies uitgevoerd over de vragen welk deel van de windproductie in waterstof omgezet zou moeten worden en waar dan (op zee, aan de kust). Hoewel elektrolyse geen nieuwe techniek is, is R&D vereist voor opschaling tot de vermogens die nodig worden geacht in verscheidene toekomstperspectieven op klimaatneutraal Nederland en West-Europa.
- Infrastructuur: Gasunie werkt aan Hyway27 c.q. de waterstofbackbone. Die zou vanaf 2027 moeten voorzien in een transportnetwerk dat de vijf Nederlandse industrieclusters, productielocaties en havens met elkaar verbindt, en dat ook connecties zal krijgen naar een Europees netwerk. De backbone maakt zo veel als mogelijk van bestaande gasleidingen gebruik. NZKG richt zich op een waterstofnet door het Noordzeekanaalgebied.
- Eindgebruikers: in een aantal sectoren van de industrie is waterstof essentieel om te verduurzamen. Het zal als grondstof gebruikt worden. Het gaat om chemie, kunstmest, raffinage en staal. Rondom Tata Steel is recent discussie ontstaan over versnelde verduurzaming vanwege gezondheidsschade door uitstoot van de fabriek. Ook voor hogetemperatuurwarmte (boven 800˚C) in de industrie kan waterstof een betere optie worden dan aardgas. Waterstofvraag kan ook opkomen voor productie van synthetische kerosine. Voor de meeste sectoren (gebouwde omgeving, personenmobiliteit, lage- en middentemperatuurvraag in de industrie) zal waterstof niet opportuun zijn voor 2030 en moeten concurreren met andere opties zoals elektrificatie.
- Wet- en regelgeving: aardgas en elektriciteit zijn Europese interne markten, gereguleerd door Europese regelgeving. Voor waterstof is de marktordening nog niet vastgelegd. De verhoudingen tussen leveranciers, netbeheerders en afnemers zijn dus nog niet gereguleerd en er is nog geen toezicht op, zoals de ACM toezicht houdt of de netbeheerders van de gas- en elektriciteitsnetten.

Emissiereductie 0,4 Mton

Waterstof zal daar worden ingezet waar de druk om te verduurzamen groot is en andere routes voor verduurzaming technisch niet haalbaar of economisch minder levensvatbaar zijn. Voor 2030 gaat het dan met name om de energie-intensieve industrie, waar ETS een prijs verbindt aan broeikasgasemissies en waar elektrificatie niet altijd een gunstige optie is. In Noord-Holland gaat het dan vooral om het Noordzeekanaalgebied.

In de CES is gekeken naar potentiële eindgebruikers van waterstof (NZKG, 2021).
De waterstofvraag zou in 2030 circa 60 kton kunnen bedragen. Deze waterstof zou fossiele brandstoffen, met name aardgas, vervangen en daarmee de uitstoot in de provincie reduceren. De emissiereductie wordt zodoende geraamd op circa 400 kton CO_2 per jaar.

4 Programma Bereikbaarheid

In dit hoofdstuk presenteren we de analyse over de beleidsonderdelen uit het begrotingsprogramma Bereikbaarheid die voor dit onderzoek zijn geselecteerd. De selectie impliceert niet dat er niet ander beleid is met een positieve impact op emissiereductie, maar enkel deze beleidsonderdelen zijn opgenomen in deze studie. We gaan achtereenvolgens in op het Regionaal Mobiliteitsprogramma, het Regionaal OV Toekomstbeeld, Samen Bouwen aan Bereikbaarheid, Goederenvervoer, Fietsbereikbaarheid, Smart Mobility en Ov-concessies.

4.1 Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP)

De provincies Noord-Holland en Flevoland zijn, samen met de Vervoerregio Amsterdam en de gemeenten in deze provincies, bezig met het opstellen van een Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP). Dit programma bevat maatregelen waarmee op regionale en lokale schaal invulling wordt gegeven aan de klimaatdoelen voor mobiliteit uit het Klimaatakkoord. De provincie Noord-Holland heeft namens het kernteam RMP aan CE Delft en TNO gevraagd om onderzoek te doen naar maatregelen die effectief bij kunnen dragen aan het reduceren van de CO_2-uitstoot van mobiliteit en transport in Noord-Holland en Flevoland tot 2030.

Documentatie

- Effectbepaling duurzame mobiliteitsopties Provincies Noord-Holland en Flevoland, Fase 1 en Fase 2 (CE Delft & TNO, 2021).

Doelstelling en scope

Een van de belangrijkste doelen van het RMP is het vaststellen van regionale maatregelen om CO_2-reductie in mobiliteit en transport te bewerkstelligen en daarmee aan landelijke en Europese klimaatdoelstellingen bij te dragen. De regio (provincies Noord-Holland en Flevoland, Vervoerregio Amsterdam en de bijbehorende gemeenten) wil in het RMP onderzoeken of het een doelstelling zou kunnen omarmen waarbij er 49% (Klimaatakkoord) of 55% (sector brede Europese doelstellingen) aan emissies van mobiliteit wordt gereduceerd in 2030 ten opzichte van 1990 (CE Delft & TNO, 2021).

In Fase 1 van het onderzoek is een menukaart van verschillende typen klimaatmaatregelen voor de mobiliteitssector opgesteld. Daarbij is ook bepaald wat de potentiële CO_2-reductie in 2030 zou zijn als al deze maatregelen zouden worden ingevoerd. In Fase 2 is in beeld gebracht welk deel van deze potentie ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd met het voorgenomen beleid van de provincies en gemeenten.

Uit de in het begin van 2020 uitgevoerde nulmeting blijkt dat er een minimale opgave voor de CO_2-reductie van 4,2 Mton voor deze sector binnen de regio geldt (CE Delft, 2020). Dit doel staat gelijk aan een reductie van 16% in 2030 ten opzichte van 1990. Zoals eerder genoemd wil de regio onderzoeken of het ook verdergaande doelstelling van 49 of 55% kan behalen. De 55%-doelstelling heeft de regio ook als nadrukkelijk streefdoel omarmd, met als streefniveau dus maximaal 2,2 Mton uitstoot in 2030.

De huidige beleidsplannen zijn in potentie voldoende om het minst ambitieuze reductiedoel te halen dat in het RMP is opgenomen, namelijk maximaal 4,2 Mton CO_2-uitstoot (16%) door mobiliteit in 2030. Hiermee wordt 66% van het potentieel aan CO_2-reductie gerealiseerd. De twee overige doelen, 49 en 55% reductie, worden beiden niet gehaald op basis van de huidige beleidsplannen. Om deze doelen wel te halen zou een significant hogere inspanning nodig zijn. Uit de potentieschatting zoals berekend voor de menukaart (Fase 1) bleek echter dat deze doelen zelfs met een extreme inzet van elke gemeente lastig te halen zijn. Verdergaand landelijk en/of Europees beleid lijkt nodig om deze doelstellingen op regionaal niveau te realiseren (CE Delft & TNO, 2021).

Instrumenten en middelen

De menukaart (Fase 1) bevat twintig maatregelen, die later uitgewerkt zijn naar 29 maatregelen in Fase 2, zoals weergegeven in Tabel 5. De maatregelen verschillen wat betreft instrumenten. Sommige zijn normerend; er worden regels gesteld, bijvoorbeeld bij snelheidsverlaging, zero-emissiezones en autoluw beleid. Andere maatregelen gaan uit van beprijzing, bijvoorbeeld van parkeren. Weer andere maatregelen zijn faciliterend; overheden trachten anderen in staat te stellen of aan te zetten tot actie, bijvoorbeeld bij de werkgevers- en scholierenaanpak. Bij enkele maatregelen gaat het om acties die direct leiden tot emissiereductie; waar het gaat om het eigen wagenpark van overheidsorganisaties, en om eisen aan inkoop of aanbesteding.

De meeste maatregelen zijn uiteindelijk gemeentebeleid, niet zozeer provinciaal beleid. Het RMP is een samenwerking om het beleid voor verduurzaming van mobiliteit zoveel mogelijk te bevorderen. De provincie zorgt ervoor dat gemeentes niet allemaal zelf het wiel hoeven uit te vinden.

Status en tijdlijn

In september 2021 is het rapport Effectbepaling duurzame mobiliteitsopties (CE Delft & TNO, 2021) opgeleverd aan het kernteam RMP Noord-Holland en Flevoland. Het rapport dient als input voor het opstellen van het RMP.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

Zoals aangegeven is het RMP een samenwerking die uiteindelijk veelal zal neerslaan in gemeentelijk beleid. Of zoals de samenwerking eerder is omschreven (CE Delft & TNO, 2021):

“Binnen de regio Noord-Holland en Flevoland is ervoor gekozen om gezamenlijk invulling te geven aan een RMP. De provincies en gemeenten die binnen de regio vallen, zijn daarbinnen zowel belanghebbenden als samenwerkingspartners van elkaar. Er zijn types maatregelen die meer succesvol zullen zijn als er samengewerkt wordt aan de implementatie ervan. […] Daarnaast wordt de kans op succes van de types maatregelen vergroot door het nastreven van gezamenlijke doelen, het uitwisselen van kennis en het samenwerken aan implementatie en uitvoering van de maatregelen.” (CE Delft & TNO, 2021)

Bij de inschatting van de emissiereductie in 2030 moet rekening worden gehouden met rijksbeleid en autonome ontwikkelingen. In de berekeningen van CE Delft en TNO voor het RMP is de potentie berekend bovenop de ontwikkelingen die plaatsvinden los van dit beleid, aansluitend bij de Klimaat en Energieverkenning (KEV). Er wordt dus rekening gehouden

met de transitie naar elektrische voertuigen die sowieso gaande is. Des te meer elektrificatie van mobiliteit, des te minder er resteert aan emissies om voor beleid zoals het RMP nog verder te reduceren. Wat de blijvende invloed gaat zijn op het verkeer van thuiswerken, wat in de coronacrisis gangbaar is geworden, is nog onduidelijk.

Emissiereductie 0,9 Mton

In de RMP-studie (2021) is een inschatting gemaakt van de emissiereductie door alle maatregelen uit het RMP van provincies Noord-Holland en Flevoland. In de RMP studie (CE Delft & TNO, 2021) is een inschatting gemaakt van de emissiereductie door alle maatregelen uit het RMP van provincies Noord-Holland en Flevoland. Bij die effecteninschatting moet de kanttekening worden geplaatst dat de berekeningen gebaseerd zijn op basis van input van gemeenten en daarnaast van andere studies, modelberekeningen en inschattingen van experts. Bij het interpreteren van deze resultaten moet dus niet vergeten worden dat de getallen omgeven zijn door een aanzienlijke onzekerheid.

Voor dit onderzoek is het effect per individuele maatregel voor de provincie Noord-Holland bepaald. Hierbij zijn de effecten uit het RMP het vertrekpunt, maar deze omvatten ook Flevoland. Vervolgens zijn data van CBS en Emissieregistratie gebruikt om in te schatten welk deel aan Noord-Holland valt toe te wijzen. Uit de analyse voor dit onderzoek blijkt dat het aandeel van Noord-Holland 93% is.

De totale CO_2-reductie uit het RMP voor Noord-Holland is 900 kton (0,9 Mton) wanneer alle maatregelen worden ingevoerd zoals aangenomen in de berekeningen. Dit is iets minder dan het opgetelde effect van de individuele maatregelen, omdat er rekening moet worden gehouden met dubbeltelling. Immers, veel maatregelen werken in op dezelfde emissies, een maatregel heeft dan effect op emissies die al gereduceerd zijn door een andere maatregel.

De helft van de emissiereductie is te verwachten van zero-emissiezones. Het aandeel van personenauto's (263 kton) en logistieke voertuigen (286 kton) in de ze-zones zijn respectievelijk 24 en 26% van de totale reductie (exclusief dubbeltellingen). Andere maatregelen met potentie (> 50 kton) zijn de verduurzaming van de eigen vloot (overheden), logistieke hubs en lagere parkeernormen.

Tabel 6 - Potentiële emissiereductie per onderdeel van het RMP (Fase2) (2021) in 2030, voor dit onderzoek gecorrigeerd op aandeel Noord-Holland t.o.v. Noord-Holland en Flevoland - Potentiële emissiereductie per onderdeel van het RMP (fase2) (CE Delft & TNO, 2021) in 2030, voor dit onderzoek gecorrigeerd op aandeel Noord-Holland t.o.v. Noord-Holland en Flevoland

Nr.	Cluster	Maatregel	CO_2-reductie (kton) in Noord-Holland
1	Duurzaam inkopen	Verduurzaming mobiele werktuigen via inkoop	46
2		Verduurzaming eigen vloot	56
3		Duurzame logistiek in vergunningverlening	18
4		Verduurzaming van het doelgroepenvervoer via inkoop	35
5		Verduurzaming openbaar vervoer (zero-emissie)	41
6	Elektrisch vervoer en beprijzen	Zero-emissiezone personenvervoer bebouwde kom	263
7		Verduurzaming ponten en walstroom voor recreatievaart	6
8	Verduurzaming logistiek	Hubs voor overslaan & beter beladen	54
9		Zero-emissiezones stadslogistiek	286
10		Modal shift van weg naar water en spoor	0,4
11		Modal shift voor woon-werkverkeer	16

Nr.	Cluster	Maatregel	CO_2-reductie (kton) in Noord-Holland
12	Werkgevers- en onderwijsaanpak	Inzet elektrische fiets/auto voor dienstreizen	3
13		Werken en vergaderen op afstand	14
14	Fiets, ov en innovatieve mobiliteit	Verbeteren fiets/loop infrastructuur, inclusief meer fietsenstallingen	19
15		Park en Ride + fietsenstallingen bij ov (parkeerplekken voor auto en fiets)	0,3
16		Prijsverlaging ov	0,0
17		Verbeteren/aanleggen ov-knooppunten	0,8
18		Verhogen capaciteit trein en btm	0,5
19		Openstellen eigen elektrische deelauto's voor gebruik door burgers buiten kantooruren	0,0
20		Nieuwe locaties deelauto's/fietsen/steps/scooters	27
21		Ecotraffic management & Traffic Signal Priority	47
22	Parkeer-, ruimtelijk en overig beleid	Betaald parkeren uitbreiden en parkeertarieven verhogen	43
23		Verlagen autoparkeernormen	67
24		Toegangsbeperkingen/auto te gast	14
25		Weginrichting	2
26		Functiemenging, wonen, werken en voorzieningen	3
27		Ontwikkeling rond ov-knooppunten	5
28		Snelheidsverlaging 100 km/u naar 80 km/u	36
29		Eco-routing door connected vehicles	3
Totaal		**Som**	**1.104**
		Na correctie voor dubbeltelling	**900**

4.2 Regionaal OV Toekomstbeeld

Het Regionaal OV Toekomstbeeld presenteert een schaalsprong in het aanbod van openbaar vervoer (ov) in Noord-Holland en Flevoland voor 2040.

Documentatie

- Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 (Gemeenten Amsterdam en Almere et al., 2019).

Doelstelling en scope

Het Regionaal OV Toekomstbeeld presenteert een voorkeursnetwerk voor 2040, met nieuwe verbindingen in het ov. Het toekomstbeeld omvat zowel de provincies Noord-Holland als Flevoland en behelst alle modaliteiten van het openbaar vervoer.

Over de doelstellingen is geschreven:

"*De ambitie is dat in 2040 het openbaar vervoer (ov) samen met de fiets en de auto onderdeel uit maakt van een geïntegreerd en uitstootvrij systeem waarmee bewoners en bezoekers snel, milieuvriendelijk en efficiënt van deur-tot-deur kunnen reizen. Het toekomstige ov-netwerk draagt bij aan de volgende doelstellingen:*
- *oplossen van bereikbaarheidsknelpunten;*
- *bijdragen aan economische groei;*
- *bijdragen aan het bereikbaar maken van nieuwe woon- en werklocaties;*
- *bijdragen aan een inclusieve, gezonde en veilige samenleving*".

De doelstellingen zijn verder nog niet gespecificeerd in dit toekomstbeeld, bijvoorbeeld in termen van reizigerskilometers, vermeden file-uren, of te reduceren broeikasgasemissies.

Instrumenten en middelen

Het toekomstbeeld omvat een reeks ambities (voorkeursnetwerk 2040) waar forse investeringen mee gemoeid zullen zijn. De plannen zijn verdeeld over verschillende regio's en provincies, met een investeringsopgave van ruim € 10 miljard. De provincie Noord-Holland kan hier een bijdrage aan leveren, net als gemeenten, en ook wordt gekeken naar het Rijk (mogelijk het Nationaal Groeifonds).

Het voorkeursnetwerk 2040 vraagt om een gezamenlijke aanpak en opgave, mede omdat de financiële middelen beperkt zijn. Het voorkeursnetwerk is geen blauwdruk, maar vormt de visie op een gezamenlijke adaptieve inzet waarmee de toekomstige mobiliteits- en leefbaarheidsopgaven binnen de provincie naar verwachting aangepakt kunnen worden. Ook biedt het voorkeursnetwerk handvatten waarop de regionale ov-concessiebeheerders het lokale netwerk kunnen ontwikkelen.

Voor de uitvoering van het Regionaal OV Toekomstbeeld is een handelingsperspectief opgesteld. De ambities wordt als volgt nader onderzocht en verdiept:
- Spoor: Worden zoveel mogelijk meegenomen in het proces van het Landelijke OV Toekomstbeeld en de Regionale Ontwikkelagenda's Noord-Holland (samenwerking tussen NS, provincie en regio).
- Metro: Worden meegenomen en nader onderzocht binnen het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid.

— Regionale HOV (tram/bus): nader onderzoek vindt plaats door de ov-autoriteiten (o.a. provincie Noord-Holland).

Status en tijdlijn

Het voorkeursnetwerk van het Regionaal OV Toekomstbeeld bestaat uit diverse ambities met als basis hoogwaardige ov verbindingen. Dit netwerk heeft als uitgangspunt dat de basis eerst op orde moet zijn op bestaande verbindingen. Hiervoor dient een aantal maatregelen al getroffen te worden in de periode tot 2030. Ook zijn bepaalde ambities pas noodzakelijk na 2040.

Integrale samenhang tussen de ambities wordt gemonitord. Als ov-autoriteit richt de provincie Noord-Holland zich op de regionale HOV-ambities. Omdat niet alle ambities tegelijkertijd geïnitieerd kunnen worden, is bepaald wat als eerste wordt gedaan. Zo is in Noord-Holland de Onderzoeksagenda provincie Noord-Holland Vervolg opgesteld en begin maart 2021 vastgesteld door Provinciale Staten. Middelen voor nader onderzoek van die ambities zijn gereserveerd via het ov-fonds. Voor eerste onderzoeken is met de initiatief-fase gestart. In deze fase zal ook aandacht worden besteed aan de bijdrage van de ambitie op het gebied van bijvoorbeeld (lokale) bereikbaarheid, duurzaamheid en klimaat, verste-delijking en ontwikkeling van het Daily Urban System, landschappelijke inpasbaarheid en leefbaarheid.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

Realisatie zal afhankelijk zijn van financiën vanuit het Rijk en van instemming van gemeentes inzake omgeving en ruimtelijke ordening.

Andere ontwikkelingen zoals Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (Paragraaf 4.3) en binnen ov-concessies (Paragraaf 4.7) hebben overlap met het Regionaal OV Toekomstbeeld.

Emissiereductie onduidelijk

Wanneer het ov wordt ontwikkeld conform het hier gepresenteerde toekomstbeeld, dan zal dit het aantal reizigerskilometers in het ov in Noord-Holland vergroten. Een deel hiervan zal bestaan uit reizen die anders niet gemaakt zouden worden, en een deel zal uit andere modaliteiten worden getrokken.

Een reistijdverbetering van 10% bij stedelijke openbaarvervoersverbindingen leidt gemid-deld 4 tot 6% meer reizen met het ov. Rijkswaterstaat geeft hiervoor de elasticiteiten voor bus, tram en metro. Deze laten zien dat vooral zakelijke reizen vaker ondernomen worden met deze modaliteiten wanneer de reistijd afneemt. Tevens zijn de elasticiteiten hoger voor treinreizen, waarbij een reductie van reistijd leidt tot een hoger aantal reizen (Rijkswaterstaat, 2018).

Wanneer het aanbod en de kwaliteit van het ov worden uitgebreid en verbeterd, dan kan dit een positief effect hebben op de *modal shift*. De CO_2-emissies nemen af wanneer reizigers per ov reizen in plaats van met de auto. Uit onderzoek van PBL blijkt dat 15% van het extra ov-gebruik het autogebruik vervangt (PBL, 2009). Het merendeel is extra mobiliteit.

In de ambities van Noord-Holland is vooralsnog geen verwachting van vervoersstromen gespecificeerd in termen van extra reizigerskilometers. Hierdoor is de potentiële emissie-reductie nu niet te bepalen. De verwachting is dat hier wel aandacht aan zal worden besteed in verdiepende vervolgonderzoeken om het toekomstbeeld te realiseren.

4.3 Samen Bouwen aan Bereikbaarheid

Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) bevat een bundel van programmalijnen, die deels overlappen met het RMP. Het aangereikte vertrekpunt vormen de website samenbouwenaanbereikbaarheid.nl (MRA, 2021) en analyses van RH DHV en Witteveen+Bos over twee programmalijnen.

In de daar gepresenteerde programmalijnen onderscheiden we drie groepen:
- Een aantal programmalijnen is gericht op de lange termijn en zijn nog weinig concreet. Het gaat om;
  - Multimodaal Toekomstbeeld, waaronder Regionaal OV Toekomstbeeld.
  - ZWASH (Zuidwest-Amsterdam – Schiphol - Hoofddorp), metrolijnen westkant Amsterdam (RH DHV, 2020).
  - Amsterdam Bay Area (Amsterdam - Almere), o.a. de IJmeerverbinding (Witteveen+Bos, 2020).
- Andere programmalijnen zijn meer op de korte termijn gericht. Er is de Uitvoerings-agenda 2020-2022, en er wordt verwezen naar het RMP, de Werkgeversaanpak, Onderwijsaanpak, Gebiedsaanpakken, Mobiliteit en gedrag, en Samenwerken aan flexibel werken en slim reizen.
- Ten slotte zijn er de projecten Rottepolderplein en Verbinding A8-A9.

De langetermijnplannen vallen buiten de scope van deze studie: de emissiereductie in 2030 zal nul zijn. Bij het Multimodaal Toekomstbeeld kijkt de provincie naar de bereikbaarheidseffecten op het wegennet, het spoor en ook naar de CO_2-uitstoot, wat mogelijk relevant is voor een uitgebreidere impactanalyse. De kortetermijnplannen overlappen met het RMP. De projecten, ten slotte, zullen bijdragen aan doorstroming en bereikbaarheid, maar eventuele emissiereductie hierdoor is niet te onderbouwen.

4.4 Goederenvervoer

De provincie Noord-Holland stelt een Omgevingsvisie op, met als horizon 2050, waarbij goederenvervoer over water één van de onderdelen is in deze visie. Samen met diverse stakeholders in overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen wil de provincie meer zicht krijgen op trends, ontwikkelingen en potentie over water. Panteia heeft dit in 2018 onderzocht voor de gemeente Noord-Holland.

Documentatie

- Toekomst van goederenvervoer over water in Noord-Holland (Panteia, 2018).
- Vervolgonderzoek goederenvervoer over water Provincie Noord-Holland (2019).Vervolgonderzoek goederenvervoer over water Provincie Noord-Holland (DHV, 2019)
- Plan Noord West Connect 2021-2022 (2021a).Plan Noord West Connect 2021-2022 (Provincie Noord-Holland,Provincie Flevoland, et al., 2021b)
- Rapportage Noord West Connect 2018-2020 (2021b).Rapportage Noord West Connect 2018-2020 (Provincie Noord-Holland,Provincie Flevoland, et al., 2021a)

Doelstelling en scope

De binnenvaart speelt een belangrijke rol in de vrachtstromen in Noord-Holland. In de provincie Noord-Holland, en voornamelijk de MRA, wordt een sterke bevolkingsgroei verwacht met bijbehorende woningbehoefte in stedelijk gebied. Vervoer van goederen over water is een efficiënte manier van goederentransport, waarbij de mogelijkheid bestaat om vrachtvervoer van de weg te verplaatsen naar het water. Dit draagt bij aan betere doorstroming op de weg en heeft een positief effect op de CO_2-uitstoot.

Binnen de Omgevingsvisie wil de provincie verantwoorde keuzes kunnen maken in omgevingsbeleid. Een voorbeeld hiervan is zijn keuzes tussen het bouwen van nieuwe woningen of het herontwikkelen van haven- en kadegebonden bedrijventerreinen. Goederenvervoer over water vormt een integraal onderdeel van de totale visie van de invulling van de ruimte.

Instrumenten en middelen

De provincie beheert verschillende vaarwegen en infrastructurele kunstwerken zoals bruggen, tunnels en viaducten. Dit maakt het mogelijk voor de provincie om direct invloed uit te oefenen op de vaarwegen, bijvoorbeeld met regelgeving omtrent vergunningen en met investeringen om de aantrekkelijkheid ervan voor goederenvervoer te vergroten.

Momenteel richt de provincie zich voornamelijk op vervangingsinvesteringen in de (natte) infrastructuur en digitale informatievoorziening aan de scheepvaart. In vergelijking met andere provincies wordt er geen expliciet beleid gevoerd op het gebruik van duurzame brandstoffen in de binnenvaart en de bereikbaarheid over water van bedrijventerreinen (Panteia, 2018).

Het verbeteren van bestaande infrastructuur en faciliteren van multimodaal transport bij overslagpunten, richting 2030, kan helpen bij het verder faciliteren van de binnenvaart. Informatievoorziening tussen modaliteiten kan dit verder stimuleren. Inzetten op schonere motoren, alternatieve brandstoffen en walstroom kan de binnenvaart verduurzamen om goederenvervoer verder te verduurzamen.

Status en tijdlijn

De provincie werkt momenteel aan de ontwikkeling van binnenhaven Boekelermeer.
De provincie geeft aan verder geen actuele plannen te hebben en te werken aan het ontwikkelen van het beleid. In het rapport van Panteia, (2018) is een aantal aanbevelingen gedaan voor mogelijke werkzaamheden.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

De binnenvaart kan profiteren van de toenemende trend in maritiem en continentaal vervoer met containers. Hiermee kan het dalende aandeel van binnenvaart in het vrachtvervoer tegengegaan worden. Hiervoor is handelen van de overheid en het bedrijfsleven nodig. Hiervoor is consequent en integraal beleid van de provincie op het gebied van vervoer en ruimtelijke ordening nodig. Samen met het bedrijfsleven dient er gekeken te worden waar kansen liggen voor de markt. De provincie kan zich daarnaast ook richten op faciliteren van een betere vaarvriendelijke infrastructuur, zoals het toelaten (ontheffingen) van grotere CEMT-klasse IV schepen (1.250 ton laadvermogen), verruiming van sluis-

bedieningen, proactief beleid op het vaarwegnetwerk en het concentreren van multimodale overslagstructuur aan vaarwegen (Panteia, 2018). Hiermee worden knelpunten in de vaarroutes verholpen.

Binnen het RMP (CE Delft, 2021a) is er ook gekeken naar een modal shift van weg naar water en spoor. Vanuit het RMP is het effect is relatief klein (0,4 kton). Dit is te verklaren vanuit het feit dat de vaarwegen met name een provinciale aangelegenheid zijn en niet zozeer een gemeentelijke, terwijl het RMP ingaat op gemeentelijke maatregelen.

De provincie werkt daarnaast aan het goederenvervoer met de Agenda Slimme en Schone Logistiek. Ook wordt samen met partners gewerkt aan het stimuleren van schoner transport in het samenwerkingsprogramma Amsterdam Logistics, MRA-elektrisch en het MIRT-onderzoek Goederenvervoercorridor Zuid. Smart Mobility (zie Paragraaf 4.6) kan ook van invloed zijn door de doorstroming te bevorderen.

Emissiereductie 20 kton

Bij de huidige containerterminals in Noord-Holland is er nog potentie om jaarlijks 109.000 vrachtwagenbewegingen van de weg te halen. Het ontwikkelen van nieuwe overslagterminals rondom Alkmaar, de Kop van Noord-Holland, Schiphol en langs het Amsterdam-Rijnkanaal geeft een additionele potentie van jaarlijks 171.000 minder vrachtwagenbewegingen. Volgens Panteia zijn er nog 40.000 vrachtwagenbewegingen die bespaard zouden kunnen worden wanneer knelpunten in de provinciale vaarwegen worden verholpen. Dit zou het totale potentieel brengen op 320.000 jaarlijkse vrachtwagenbewegingen (Panteia, 2018).

Een zware trekker-oplegger, op gemiddeld wegtype, heeft een emissie van 67 gram CO_2 per tonkilometer. Binnenvaartschepen van klassen CEMT I, II of IV stoten circa 18 gram per tonkilometer uit. Dit is 74% minder dan van een zware trekker-oplegger.

Getallen over afstanden per vrachtwagenbeweging zijn niet voorhanden. Hierdoor is de potentiële emissiereductie lastig te kwantificeren. Met de aanname van 50 km per vrachtwagenbeweging binnen Noord-Holland en 29 ton per vrachtwagen, komen we op een potentiële reductie van 23 kton per jaar (afgerond op tientallen: 20 kton).

Tabel 8 – Emissiecijfers per tonkilometer (CE Delft, 2021b)

Modaliteit	Klasse	Laadcapaciteit (ton)	TTW CO_2 (g/tkm)
Trekker-oplegger zwaar	-	29	67,2
Binnenvaartschip	CEMT I	365	18,2
	CEMT II	617	17,2
	CEMT IV	1.537	18,1

4.5 Fietsbereikbaarheid

Provinciaal fietsbeleid maakt onderdeel uit van de Omgevingsvisie, waarbij het doel is dat in 2050 de fiets een belangrijke rol vervult in de regionale mobiliteit in Noord-Holland (Provincie Noord-Holland, 2018c). De provincie draagt op verschillende manieren bij aan het behalen van nationale doelstellingen; door het verbeteren van regionale fietsroutes, het verbeteren van de bereikbaarheid, het verbeteren van de verkeersveiligheid, het aanbieden van deelmobiliteit en het beschikbaar stellen van kennis en data.

Documentatie

- Perspectief Fiets (Provincie Noord-Holland, 2018c).
- Actieagenda Actieve Mobiliteit (Provincie Noord-Holland, 2021a).
- Actieprogramma Fiets 2019-2021 (Provincie Noord-Holland, 2018a).

Doelstelling en scope

Noord-Holland heeft een erg dicht netwerk aan fietspaden. In de gehele provincie Noord-Holland ligt circa 4.200 km fietspad (Provincie Noord-Holland, 2018c). Binnen de provincie zijn er grote verschillen in de rol van de fiets in het mobiliteitssysteem. In hoogstedelijke gebieden is de fiets een belangrijke modaliteit wegens de schaarste aan ruimte, in landelijke gebieden vervult de fiets een meer recreatieve rol, waarbij de opkomst van de E-bike een belangrijke rol speelt. Doorfietsroutes of metropolitane routes vergroten de regionale bereikbaarheid en hebben een positief effect op CO_2-reductie wanneer reizigers een *modal shift* maken vanuit de auto. De regionale verschillen in fietsgebruik vragen een gecoördineerde aanpak vanuit de provincie.

Instrumenten en middelen

Binnen het Rijksprogramma Tour de Force (Provincie Noord-Holland, 2018c)wordt er beoogd om 20% meer gefietste kilometers te verkrijgen in 2027 ten opzichte van 2017. Daarnaast werd bekend dat het nieuwe kabinet in 2017 € 100 miljoen extra uittrekt voor nieuwe fietsenstallingen bij ov-terminals (€ 74 miljoen) en voor de aanleg van nieuwe regionale snelfietspaden (€ 26 miljoen).

De MRA en VRA zijn beide ook actief in het vormgeven van fietsbeleid. De VRA heeft in 2015 een investeringsagenda fiets opgesteld met daarin € 238 miljoen tot 2025. Hieronder vallen ontbrekende schakels, fietsparkeren bij NS stations en R-haltes, en snelfietsroutes (Provincie Noord-Holland, 2018c).

In 2020 is het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) ontwikkeld. Middels Europese financiering worden infrastructuurprojecten voor de fiets bekostigd. Voor Nederland is dit tot en met 2027 circa 4.300 km aan hoofdfietsroutes (€ 6,6 miljard), waaronder 75% upgrade bestaande hoofdfietsroutes, 20% ontbrekende schakels en 5% onbekend. Voor 2027 worden 337 duizend nieuwe fietsparkeerplekken in stallingen gebouwd, en 5.000 stallingen worden vervangen. Momenteel is de stallingscapaciteit 520.000, met een verdere uitbreiding naar 600.000 in 2025. De totale investeringskosten op fietsstallingen t/m 2027 zijn € 0,6 miljard (Rijksoverheid, 2021).

Voor Noord-Holland, Flevoland en de MRA is de opgave voor hoofdfietsroutes voor 2027 circa 2.400 km (€ 1,6 miljard), 122.000 nieuwe stallingsplekken en 2.800 vervangingsopgave stallingen (samen € 55 miljoen) (Rijksoverheid, 2021).

In deze coalitieperiode investeert de provincie tot en met 2023 jaarlijks structureel € 10 miljoen in fietsgerelateerde maatregelen (Provincie Noord-Holland, 2021a). Na 2023 dienen er nieuwe middelen gezocht te worden voor het realiseren van de fietsambities. Alle ambities voor fietsinfrastructuur uit het concept Regionaal Toekomstbeeld Fiets (RTF) tot 2040 tellen op tot circa € 1,4 miljard aan investeringen voor het Rijk, provincie en gemeenten samen. Voor de provincie Noord-Holland wordt het investeringsbedrag in de periode 2022-2040 geschat op maximaal € 38 miljoen per jaar (Provincie Noord-Holland, 2021a). Tussen 2020 en 2030 zal het totale investeringsbedrag voor de provincie Noord-Holland dan uitkomen op € 362 miljoen.[2]

Status en tijdlijn

De provincie Noord-Holland zal richting 2030 via het RTF investeringen doen in de regionale fietsinfrastructuur.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

Gemeenten zijn zelf zeer actief met het op orde brengen van hun fietsnetwerken en het opstellen van nieuw fietsbeleid. De provincie kan hier de rol innemen van regionale regie. Via het Inter-Provinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn de provincies en de gemeenten in overleg met de Rijksoverheid om de invulling van fietsbeleid te bespreken.

De provincie heeft diverse rollen binnen fietsmobiliteit (Provincie Noord-Holland, 2018c). Dit zijn:
- een direct rol als wegbeheerder in de aanleg en verbetering van het provinciale fietsnetwerk;
- een faciliterende rol op regionale verplaatsingen (op termijn grote kansen voor de elektrische fiets);
- coördinerend op ruimtelijke ordening en verstedelijkingsopgave;
- coördinerend tussen gemeenten en het verbindende fietsnetwerk;
- stimulering op gebied van recreatief fietsen en bijbehorende bereikbaarheid;
- opdrachtgever voor het regionale ov, waarbij de fiets een belangrijke rol vervult in het voor- en na transport.

In de Actieagenda Actieve Mobiliteit voorziet de provincie acht actielijnen (Provincie Noord-Holland, 2021a):
1. Volwaardige positie voor actieve mobiliteit binnen de provinciale infrastructuur.
2. Verbeteren van het Regionaal Fietsnetwerk en verkeersveiligheid.
3. Regionale aanpak voor doorfietsroutes.
4. Versterken ketenverplaatsingen.
5. Actieve mobiliteit stimuleren (gedragsbeïnvloeding).
6. Verbeteren van recreatieve netwerken voor actieve mobiliteit.
7. Versterken van innovatiekracht en (inter)nationaal kennisnetwerk.
8. Data op orde brengen.

[2] 2020-2021 (10 miljoen Euro p/j), 2022-2030 (38 miljoen Euro p/j).

Emissiereductie 30 kton

Investeringen in fietsinfrastructuur zorgen ervoor dat de fiets een beter alternatief vormt voor de auto en het ov op korte afstanden (Rijkswaterstaat, s.d.) en korte tot middellange afstand middels doorfietsroutes en elektrische fietsen. Waar fietsbereikbaarheid al relatief goed is, is de absolute verbetering door investeringen kleiner (ruwweg 5% in plaats van 15% betere bereikbaarheid). Ook in die gevallen hebben investeringen in fiets nog steeds meer effect dan investeringen in de auto (CE Delft, 2019). Tevens worden multimodale reizen aantrekkelijk, aangezien het voor- en natransport eenvoudiger afgelegd kunnen worden, en daardoor de totale (multimodale) reis sneller wordt en een beter alternatief vormt voor de auto.

Met name de elektrische fiets zorgt ervoor dat afstanden van 15 kilometer eenvoudig af te leggen zijn en zo relatief korte ritten per auto of ov vervangen kunnen worden (Provincie Noord-Holland, 2018c). Elektrische fietsen zullen de vraag naar energie enigszins verhogen, maar er zullen ook reizigers overstappen van het ov naar de (elektrische) fiets (CE Delft, 2021a). Extra fietskilometers leiden niet tot een significante groei in vraag naar duurzame energie.

Een overstap van de auto naar de fiets levert een besparing op van 150 gram CO_2 per km. Voor de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag is een schatting gemaakt van de CO_2-reductie van de aanleg van extra (snel)fietspaden (CE Delft, 2018). Daarbij is verondersteld dat 10% van de extra fietsers op (snel)fietspaden afkomstig is uit de auto. Een toename van 1.500 km fietspad zou in dat geval leiden tot circa 20 kton minder CO_2-uitstoot. Vanuit de plannen van de provincie Noord-Holland blijkt dat de opgave voor fietsinfrastructuur (RTF) tot 2027 circa 2.400 km bedraagt (Rijksoverheid, 2021). Dit heeft de potentie om 32 kton CO_2 te reduceren door de *modal shift* van auto naar fiets.

4.6 Smart Mobility

In 2018 heeft de provincie de Koers Smart Mobility opgesteld (Provincie Noord-Holland, 2018b) en in 2021 is hier verdieping aan gegeven met de Focus Koers Smart Mobility 2022-2015 (Provincie Noord-Holland, 2021c). In maart 2021 heeft Goudappel in opdracht van de provincie een studie opgeleverd (Goudappel, 2021) waarin van verschillende aspecten van Smart Mobility de potentiële effecten in kaart zijn gebracht, onder meer op het vlak van emissiereductie.

Documentatie

- Koers Smart Mobility opgesteld (Provincie Noord-Holland, 2018b).Koers Smart Mobility opgesteld (Provincie Noord-Holland, 2018b);
- Focus Koers Smart Mobility 2022-2015 (Provincie Noord-Holland, 2021c).Focus Koers Smart Mobility 2022-2015 (Provincie Noord-Holland, 2021c);
- Voortgangsrapportage Smart Mobility 2020 (2020).Voortgangsrapportage Smart Mobility 2020 (Provincie Noord-Holland, 2020c);
- Kwantitatieve effectbepaling Smart Mobility (Goudappel, 2021).

Doelstelling en scope

Smart Mobility gaat over de invloed van digitale technologische ontwikkelingen op hoe we ons verplaatsen. Het kan worden ingezet ten behoeve van slimmere infrastructuur, verbeterde ketenmobiliteit, schone mobiliteit, verbeterde logistieke systemen en maatregelen bij evenementen en recreatie.

In de Koers is de ambitie gesteld om met Smart Mobility bij te dragen aan een goede balans tussen economische groei en welvaartsniveau, met behoud van een gezonde en veilige leefomgeving. Dat behelst ook de vermindering van emissies. Het faciliteren van doorstroming en het beschikbaar maken van alternatieven via mobiliteitsdiensten voor actieve modaliteiten (zoals fiets en lopen) zorgen ervoor dat deze modaliteiten aantrekkelijker en toegankelijker worden met als resultaat een prettiger leefomgeving, efficiënter ruimtegebruik en minder CO_2-uitstoot. Er is geen specifieke doelstelling voor emissiereductie.

Met de Focus Smart Mobility is een update gegeven aan de Koers, met een accentverschuiving in de ambities en doelstellingen binnen het domein Smart Mobility. De Focus legt de nadruk op het opschalen van activiteiten en impact creëren voor Noord-Holland, samengevat als slim, schoon en veilig.

Smart Mobility behelst alle modaliteiten van mobiliteit en transport en gaat vaak over de interactie ertussen (de ketenreis).

Instrumenten en middelen

In de Focus wordt het volgende beleid uiteengezet voor de periode 2022 tot 2025:

- Bevorderen doorstroming, leefbaarheid en veiligheid door inzet slimme infrastructuur:
  - uitrol intelligente verkeerslichten;
  - opstellen prioriteringskader en faciliteren doelgroepen: fietsers en voetgangers, ov, hulpdiensten en scheepvaart.
- Verkenning en realisatie mobiliteitshubs:
  - kader en inzet Smart Mobility bij hubs/ov-knooppunten;
  - data en informatievoorziening.
- Deelmobiliteit verder stimuleren:
  - integratie vervoersdiensten in gebruiksvriendelijke platforms;
  - first en last mile.
- Faciliteren doorstroming goederenvervoer:
  - data, informatie en prioritering goederenvervoer op logistieke corridors;
  - doorontwikkeling Blauwe Golf naar digitale vaarweg.
- Optimaliseren bereikbaarheid evenementen en gebruik recreatiegebieden:
  - mobiliteits- en verkeersmanagement voor evenementen en recreatiegebieden;
  - data en informatie recreatieve scheepvaart.

Op een aantal punten is de provincie in de positie om direct actie te ondernemen. Dan gaat het bijvoorbeeld om intelligente verkeerslichten en de blauwe golf c.q. digitale vaarweg. Op andere punten is de provincie ondersteunend, met name aan gemeentes, faciliterend, met name met data, of stimulerend, door middelen ter beschikking te stellen voor bijvoorbeeld pilots.

De kosten voor de maatregelen uit de Focus bedragen circa € 15,7 miljoen voor de periode 2022-2025. Ruim € 4,7 miljoen daarvan is al in 2018 door Provinciale Staten beschikbaar gesteld voor onder andere de uitrol van intelligente verkeerslichten (iVRI's). Om de activiteiten vanaf 2022 vorm te kunnen geven wil de provincie € 6,8 miljoen extra investeren.

Voor de resterende € 4 miljoen wordt gezocht naar cofinanciering door kennisinstellingen en bedrijven en/of landelijke en Europese subsidies.

Status en tijdlijn

De Focus beslaat de periode 2022 tot en met 2025.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

Smart Mobility is een onderwerp waarop technische ontwikkelingen worden aangewend voor snellere en schonere mobiliteit. In de Koers staat de volgende reflectie op de rol die hierin is weggelegd voor de provincie:

"Smart Mobility is een domein waarin publieke en private partijen nauw samenwerken. Voor de ontwikkeling en uitrol van innovatieve toepassingen zien we bijvoorbeeld een grote rol weggelegd voor marktpartijen. Overheden jagen gewenste ontwikkelingen aan, faciliteren in randvoorwaardelijke zaken en zetten in op het voorkomen van eventuele negatieve effecten (bijvoorbeeld marktfalen, te grote segmentatie of juist monopolisering). Deze rollen zijn anders dan we traditioneel gewend zijn. Het accent ligt minder op de rol van traditioneel eigenaar en/of opdrachtgever, en meer op een rol als medeontwikkelaar, launching customer en partner of bemiddelaar. Ook een toezichthoudende rol door de overheid is belangrijk, bijvoorbeeld op de datakwaliteit. Gezien de schaal van veel toepassingen moeten we onszelf de vraag stellen welke taken we zelf op ons kunnen nemen, en wat beter landelijk belegd kan worden (in het geval van datatoezicht bijvoorbeeld bij een op te richten Nationale Data Autoriteit) of zelfs Europees (bijvoorbeeld toezicht op toepassing van Europese standaarden)." (Provincie Noord-Holland, 2018b), p. 26

De mogelijkheden voor Smart Mobility in de provincie zijn dus afhankelijk van technische ontwikkelingen en er zullen verschillende autoriteiten op uiteenlopende niveaus betrokken zijn de toepassing te sturen.

Emissiereductie 650 kton

In Goudappel, (2021) is de potentie aan emissiereductie op de volgende onderdelen onderzocht:

Tabel 9 - Effecten op CO_2 reductie (Goudappel, 2021)

Maatregel	CO_2-emissiereductie (kton per jaar)
Smart E-bike	40
Smart Logistics	77
Smart Shipping	-
Rijtaakondersteuning	219
Ketenreis	430
Netwerkbreed Verkeersmanagement	91
Cooperative Connected Automated Mobility (CCAM)	182
Totaal	**1.039**
Totaal zonder dubbeltelling	**650**

Omdat de verschillende vormen met elkaar overlappen, kunnen de effecten niet zonder meer opgeteld worden. Het totaal aan CO_2-emissiereductie in de provincie wordt door Goudappel geschat op 650 kton (Goudappel, 2021).

De provincie heeft wetenschappers gevraagd om het rapport te evalueren; daar zal CE Delft in dit project geen voorschot op nemen. Het is ons inziens raadzaam om de emissiereductie door Smart Mobility te plaatsen in de context van andere ontwikkelingen die emissiereductie vanwege mobiliteit bevorderen, zoals elektrificatie. We wijzen er ten slotte op dat binnen het RMP ook gekeken is naar onder andere logistieke hubs en slimme logistiek, Intelligent Transport Systems (ITS) en verkeerscirculatie, en naar deelmobiliteit en MaaS. Er is dus overlap.

4.7 Ov-concessies

Met concessiehouders voor het openbaar busvervoer zijn landelijk afspraken gemaakt in het bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer Per Bus (Rijkswaterstaat, 2017), ofwel BAZEB.

Documentatie

- Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer Per Bus (Rijkswaterstaat, 2017).

Doelstelling en scope

De doelstelling is om alle ov per bus zero-emissie te maken. Vanaf 2025 moeten alle nieuwe ov-bussen zero-emissie zijn en de volledige vloot in 2030.

Hieronder zijn de busconcessies, de concessiehouder en de looptijd op een rij gezet. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen concessies van de provincie Noord-Holland (PNH) en de Vervoerregio Amsterdam (VRA):

Tabel 9 - ***Overzicht van busconcessies in de provincie Noord-Holland***

Busconcessies	Concessiehouder	Looptijd
Amstelland-Meerlanden	VRA	2017-2032
Gooi en Vechtstreek	PNH	2021-2030
Haarlem-IJmond	PNH	2017-2027
Noord-Holland-Noord	PNH	2018-2028
Stadsvervoer Amsterdam	VRA	2012-2024
Zaanstreek-Waterland	VRA	2023-2033

Instrumenten en middelen

Zero-emissie kan in het programma van eisen worden opgenomen voor concessieverlening. Waar de provincie concessiehouder is, daar kan de provincie hier zelf verantwoordelijkheid oppakken. De landelijke afspraken uit het bestuursakkoord (BAZEB) zijn mede ondertekend door Vervoerregio Amsterdam.

Status en tijdlijn

Het is realistisch om te verwachten dat alle ov-zero-emissie is in 2030. Binnen lopende concessies zijn afspraken over ingroei van het aandeel elektrische bussen, bij nieuwe concessies zal het een vereiste zijn. Immers, alle nieuwe bussen dienen vanaf 2025 zero-emissie te zijn.

Relatie tot ander beleid en ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen om eventueel rekening mee te houden zijn de productie-capaciteit voor elektrische bussen en de financiële gezondheid van ov-bedrijven na de coronacrisis.

Emissiereductie 70 kton

De CO_2 emissies van bussen bedroegen 89 kton in 2019 (PBL, 2020). Het grootste deel hiervan zal van ov komen en een beperkt deel van overig busvervoer, maar de precieze opdeling is niet beschikbaar. Emissievrij openbaar vervoer zal dus tot 89 kton per jaar aan emissies vanwege brandstofverbruik reduceren in de provincie Noord-Holland.[3] 89 kton CO_2 komt overeen met 1.128 TJ aan diesel.[4] Dit laat zich vertalen[5] naar 614 TJ, oftewel 171 GWh, aan elektriciteitsvraag; en dat zal met een emissiefactor van 0,12 kg/kWh neerkomen op 21 kton. Per saldo is de emissiereductie voor Noord-Holland 68 kton.

De emissies van bussen in de concessies beheerd door de provincie bedroegen 17,5 van de 89 kton. Met diesel vervangen door elektriciteit komen de emissies voor deze concessies in 2030 neer op 4,0 kton. Dat is een reductie van bijna 14 kton.

[3] Binnen het RMP (CE Delft & TNO, 2021) is er ook gekeken naar de elektrificatie van bussen. Het resultaat binnen het RMP is een reductie van 41 kton in CO_2 voor de hele provincie Noord-Holland, zie ook Paragraaf 4.1. Dat is echter ten opzichte van een referentiescenario waarin al een deel elektrificatie is verondersteld.

[4] 72,5 g/MJ CO_2 diesel (TTW) (PBL, 2020).

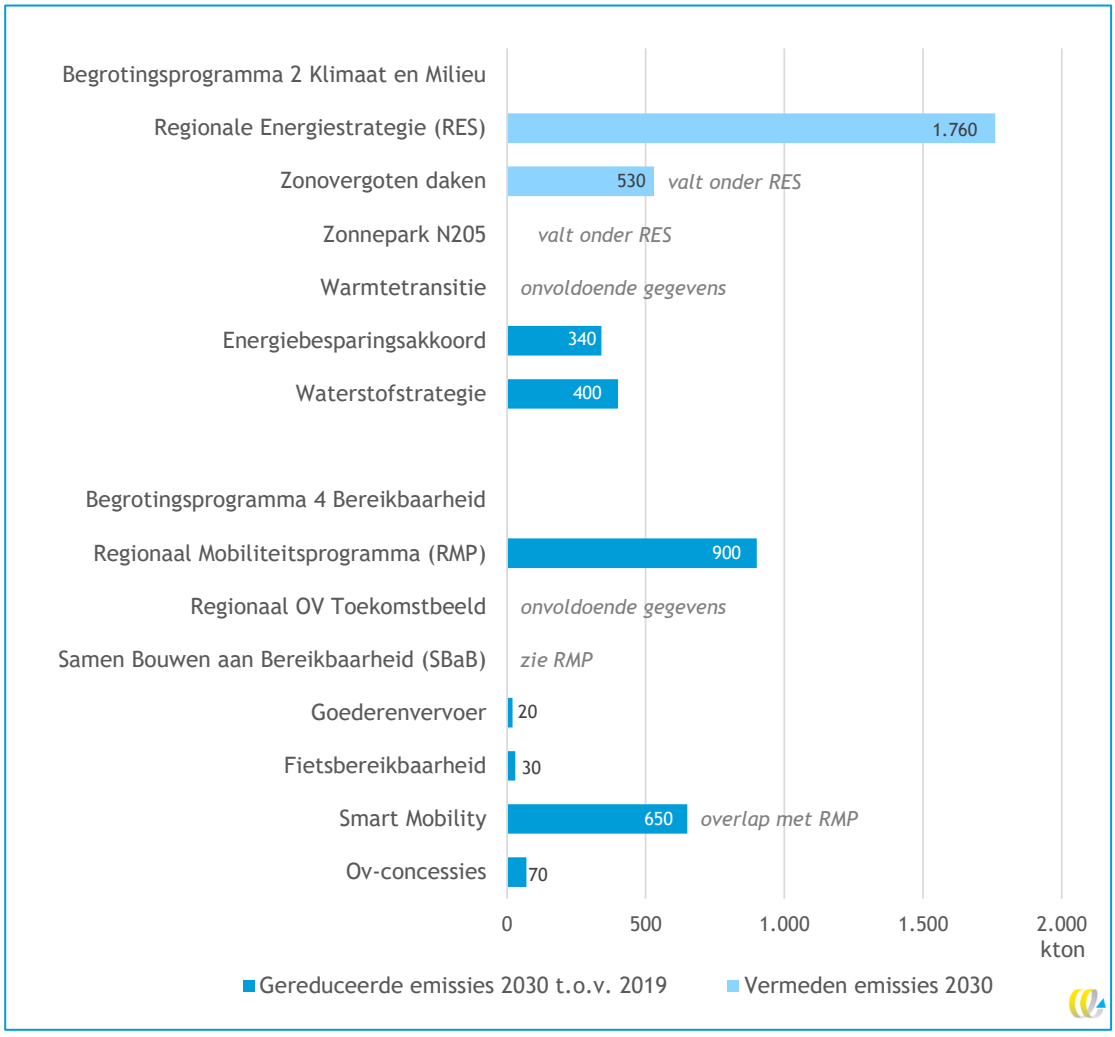
[5] Energie efficiëntie elektrische bus t.o.v. diesel 50% (TU Graz, 2019).

5 Conclusies, discussie en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De resultaten van de analyses zijn samengevat in Figuur 1, waar de resultaten per beleidsonderdeel zijn weergegeven. De geraamde reducties zullen niet alleen het resultaat zijn niet van provinciaal beleid, maar van provinciaal beleid in samenwerking met andere overheden, eindgebruikers en overige partijen. De resultaten zijn niet optelbaar, omdat er overlap is in de effecten en omdat vermeden emissies door hernieuwbare opwek niet opgeteld kunnen worden bij gereduceerde emissies bij eindgebruikers (zie uitleg onder Methode in Hoofdstuk 1). We bespreken hierna het beleid en de CO_2-impact per sector.

Figuur 1 - Potentieel aan emissiereductie c.q. vermeden emissies in 2030 (kton)

Gebouwde omgeving

De warmtetransitie en het Energiebesparingsakkoord raken beide aan de gebouwde omgeving. De hier gerapporteerde emissiereductie is te bezien tegen het licht van de emissies uit aardgasverbruik in de gebouwde omgeving, die in 2019 3,9 Mton bedroegen.

In het Energiebesparingsakkoord zijn afspraken gemaakt over handhaving van onder meer het verplichte label C voor kantoren. Dit leidt tot circa 90 kton emissiereductie (van het totale potentieel van het Energiebesparingsakkoord van 340 kton).

Voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving ligt de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij gemeentes. Het beleid van de provincie ondersteunt daarbij en kan helpen om de gemeentelijke inspanningen effectiever te laten zijn. Afgelopen jaren waren met name het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad, het Servicepunt Duurzame Energie en lokale energieloketten hierin belangrijk, nu zijn het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds en de Strategie Warmtetransitie in opbouw. Deze ondersteunende maatregelen worden gezien als waardevol in dit ondersteunende doel, en de provincie werkt nog steeds verder aan de verdere uitwerking en concretisering van de warmte-strategie. Het was echter met de informatie beschikbaar voor dit onderzoek nog niet mogelijk om de impact hiervan te kwantificeren[6].

De gebouwde omgeving is heel divers en op vele manieren in kleinere doelgroepen is te sorteren (o.a. naar buurt of gemeente, gebouw- of woningtype, bouwjaar, type eigenaar, soort bewoner of gebruiker, kansen voor warmtenetten of andere vormen van verduurzaming). Waar het Programma verduurzaming woningvoorraad en de Energieloketten vooral gericht zijn op particuliere woningeigenaren, is de concept warmte-strategie gericht op diverse doelgroepen en terreinen (o.a. onderzoek en monitoring, particuliere eigenaren, corporaties, bedrijventerreinen, maatschappelijk vastgoed, ontwikkeling van warmtenetten, ondersteuning Transitievisies Warmte). Mogelijk kunnen provinciale middelen efficiënter en effectiever worden besteed door te focussen op enkele doelgroepen of instrumenten, bijvoorbeeld waar gemeentes onvoldoende kunnen realiseren. In ieder geval kan door meer expliciet uitgangspunten en keuzes vast te leggen, het potentiële effect beter worden geraamd en naderhand meer gericht worden gemonitord of het beleid doet waarvoor het is bedoeld.

Mobiliteit

Voor mobiliteit is een reeks beleidsonderdelen onderzocht: het RMP, het OV Toekomst-beeld, SBaB, beleid omtrent goederenvervoer, fietsbereikbaarheid, Smart Mobility en ov-concessies. Ook relevant is het onderdeel uit het Energiebesparingsakkoord gericht op zakelijk verkeer.

Het Regionaal Mobiliteitsprogramma is een centraal beleidsprogramma voor mobiliteit. De impact ervan is geraamd op 900 kton emissiereductie in 2030 ten opzichte van 2019. Andere beleidsonderdelen hebben, in ieder geval wat betreft de impact op emissies, veel overlap met het RMP: SBaB overlapt met, of verwijst naar, het RMP; bij Smart Mobility is er op onderdelen overlap met het RMP; en het Energiebesparingsakoord inzake werkgebonden personenmobiliteit overlapt met de werkgeversaanpak in het RMP.

[6] Lokale energieloketten verzamelen informatie en monitoren het aantal verduurzaamde woningen. Tijdens dit onderzoek was er geen verdere detaillering beschikbaar met betrekking tot het aantal en welke maatregelen er getroffen zijn.

Voor Smart Mobility is in Goudappel, (2021) een potentie van 650 kton emissiereductie berekend. Praktische belemmeringen zijn hierin niet meegenomen, zodat in de praktijk de emissiereductie lager zal uitvallen. Bovendien gaan emissies van mobiliteit ook zonder aanvullend beleid naar beneden door de autonome opkomst van elektrische voertuigen, waardoor er minder emissies te reduceren zijn met Smart Mobility.

In het Energiebesparingsakkoord is afgesproken om de norm voor werkgebonden personenmobiliteit te handhaven. Hier ligt een potentieel van circa 150 kton emissiereductie. Zoals aangegeven overlapt dit met het RMP, waaronder ook de werkgeversaanpak valt.

Het Regionaal OV Toekomstbeeld zet in op extra aanbod van openbaar vervoer. Het biedt op dit moment nog te weinig aanknopingspunten om vast te stellen in hoeverre dit leidt tot emissiereductie. In algemene zin is te zeggen dat de ervaring leert dat extra ov-aanbod inderdaad leidt tot extra reizigerskilometers in het openbaar vervoer. Veel van die reizigers zijn echter niet afkomstig uit de auto. Hetzelfde geldt voor fietsbereikbaarheid: een beter fietswegennet heeft veel positieve effecten, maar het effect op emissiereductie is beperkt, omdat niet elke extra fietskilometer komt ter vervanging van een autokilometer.

Voor goederenvervoer is er beleid om binnenvaart aantrekkelijker te maken. Dit kan tot een verschuiving leiden van transport over de weg naar het water, met een fors lagere uitstoot van broeikasgassen (-74%). Het reductiepotentieel is geschat op 20 kton reductie.

Bij het uitgeven van ov-concessies kan de provincie direct invloed uitoefenen. Dit levert tot 70 kton emissiereductie op ten opzichte van 2019. De belangrijkste onzekerheden hier zijn het aandeel van commercieel busvervoer in de huidige emissies en de ontwikkelingen bij die voertuigen.

De emissies van mobiliteit waren in 2019 in totaal 4,5 Mton. Te verwachten is dat markt-ontwikkelingen, Europees en rijksbeleid al een grote reductie teweeg zullen brengen. Hoewel niet alle maatregelen konden worden doorgerekend, en hoewel de reducties van de verschillende onderdelen niet zonder meer opgeteld mogen worden, kunnen we wel concluderen dat provinciaal beleid een significante bijdrage zal leveren.

Industrie

Binnen de onderzochte beleidsonderdelen wordt de industrie geraakt door het Energiebesparingsakkoord en de Waterstofstrategie. Binnen het Energiebesparingsakkoord is in dit rapport 100 kton CO_2-reductie geraamd bij de industrie, voortvloeiend uit de verplichting tot energiebesparingsmaatregelen die zich binnen een korte termijn laten terugverdienen. Inzet van waterstof in de energie-intensieve industrie heeft de potentie om 0,4 Mton emissiereductie te realiseren.

Deze potentiële reductie, opgeteld tot 0,5 Mton, kan men bezien in het licht van de emissies uit aardgasverbruik in de industrie (exclusief Tata Steel) van 1,5 Mton in 2019.

Landbouw

Binnen de scope van dit onderzoek valt geen beleid gericht op landbouw. In de Strategie Warmtetransitie wordt ondersteunend beleid voor de warmtetransitie bij de glastuinbouw genoemd. Waar dit toe kan leiden of een bijdrage aan kan leveren, is nu echter nog onduidelijk. De emissies uit aardgasverbruik in de landbouw waren 1,1 Mton in 2019.

Elektriciteit

Een belangrijk deel van het geanalyseerde beleid is gericht op hernieuwbare, decentrale elektriciteitsproductie. Dit bestaat uit de RES'en, beleid gericht op zon-pv op daken en zonneparken langs provinciale wegen. Daarnaast levert het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad een bijdrage.

De RES'en zijn er nu in versie 1.0 voor de regio's Noord-Holland-Noord en Noord-Holland-Zuid. Zon- en windprojecten die reeds zijn gerealiseerd of in ontwikkeling zijn, kunnen samen 2,8 TWh per jaar aan elektriciteit produceren. Zoekgebieden zouden daar nog 3,5 TWh per jaar aan toe kunnen voegen. De taak ligt nu voor om de RES'en naar uitvoering te brengen.

Het beleid om zon op grote daken te stimuleren (scholen, bedrijven, etc.) wordt herijkt. De provincie neemt initiatief tot zonneparken langs provinciale wegen. Het Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad heeft afgelopen jaren een stimulans gegeven aan zon op kleine daken (van particulieren). De markt is sowieso in ontwikkeling, de terug-verdientijd is korter geworden zodat zonnepanelen al aantrekkelijk zijn zonder provinciale stimulering, en er wordt nu gekeken waar en hoe de provincie het beste beleid kan ontplooien. Het is aan te bevelen om de discussie te voeren over nut en noodzaak van aanvullend beleid door de provincie. Het risico is iets te stimuleren wat toch al gebeurt.

In 2019 was het elektriciteitsverbruik in de provincie ongeveer 18 TWh, en de daaraan verbonden emissies bedroegen 6,7 Mton CO_2. De verwachting is dat de emissiefactor sterk zal afnemen, zodat hetzelfde elektriciteitsverbruik tot 4,5 Mton minder emissies zal leiden. De warmtetransitie, elektrische voertuigen en elektrificatie in de industrie zullen echter leiden tot hoger elektriciteitsverbruik (waarvan hier geen kwantitatieve inschatting is gemaakt). Noord-Holland draagt bij aan de lagere emissiefactor met de RES. Indien niets uit de zoekgebieden van de RES gerealiseerd zou worden, dan zouden de emissies voor elektri-citeitsproductie in Nederland 1,0 Mton hoger uitvallen. Inclusief wat reeds gerealiseerd is en projecten in de pijplijn, zijn de vermeden emissies 1,8 Mton.

5.2 Discussie

Deze studie is een eerste stap in CO_2-impactanalyse van beleid van de provincie Noord-Holland. Een dergelijke analyse zou de jaarlijkse begrotingscyclus en de keuzes die daarin gemaakt moeten worden, kunnen begeleiden. De vraag is hoe een uitgebreidere analyse kan worden vormgegeven en wat daarvoor nodig is. We geven daarvoor hier eerst een aantal observaties ter overweging mee; in de volgende paragraaf doen we in het verlengde daarvan een aantal aanbevelingen.

Provincie draagt vooral indirect bij aan emissiereductie

De uitstoot vindt veelal plaats bij bedrijven, huishoudens en op de weg (de actoren). Daaromheen staan gemeenten en het Rijk (eerste rang), en achter de gemeenten staat de provincie (tweede rang). Waar gemeenten en Rijk beleid maken direct gericht op de actoren bij wie de uitstoot plaatsvindt, daar heeft de provincie die bevoegdheid op veel beleidsterreinen niet. Zo kan de provincie directe actie ondernemen gericht op (een deel van) mobiliteit, industrie en windparken. Daarnaast heeft de provincie uiteraard invloed op de verduurzaming van de eigen organisatie. Op andere terreinen, zoals gebouwde omgeving en zon-pv, is de rol van de provincie veeleer gelegen in het bevorderen van gemeentelijk beleid.

De provincie verzorgt randvoorwaarden, is ondersteunend of spant zich in om een versnelling te organiseren. Ze loopt gaten dicht, brengt bijeen, zorgt voor consistentie en voorkomt dat men op meerdere plekken het wiel gaat uitvinden. De provincie vervult een belangrijke rol met betrekking tot energie-infrastructuur in de coördinatie met netbeheerders, wat op zichzelf geen emissiereductie behelst, maar de infrastructuur is essentieel is om de energietransitie te faciliteren. In de RES neemt de provincie het voortouw in het proces van de totstandkoming van de strategieën. Echter taken zoals informatievoorziening aan gemeentes en monitoring leiden op zichzelf niet tot emissiereductie - wat niet betekent dat het daar niet nuttig voor is. Evenzo, aan beleid wat stelt dat een plan van aanpak zal worden opgesteld of een task force geformeerd, kan geen emissiereductie worden toegeschreven zolang niet bekend is wat het plan van aanpak zal behelzen of wat voor acties de task force zal ontplooien.

Figuur 2 - Invloedssfeer van provincie op emissies is veelal indirect

Provinciaal beleid ontbeert uitwerking hoe het leidt tot emissiereductie

Het kwalitatieve deel van dit onderzoek bestond uit een aantal basale vragen over het beleid ter voorbereiding op de kwantitatieve impactanalyse. Het beantwoorden van deze vragen verliep echter moeizaam. In provinciaal beleid is nog maar beperkt uitgewerkt hoe het tot emissiereductie zal leiden. Het is behulpzaam om het causale paadje uit te tekenen met provinciaal beleid als startpunt en emissiereductie als eindpunt, en andere actoren en de acties die van hen verwacht worden daartussen. Ook wanneer beleid enkel ondersteunend is, zou men willen weten waaraan het precies ondersteunend zal zijn.

Een reden voor de beperkte informatie over emissiereductie in de huidige beleidsstukken kan zijn dat emissiereductie niet het primaire doel is van bepaald beleid. Een andere reden is waarschijnlijk gelegen in de indirecte en faciliterende rol van de provincie. Er zijn daarom veelal geen doelstellingen uitgewerkt op het vlak van emissiereductie, met de consequentie dat het succes van provinciaal beleid niet meetbaar is (bij evaluaties *ex post*). En het causale paadje naar emissiereductie en de afhankelijkheden daarin zijn dus beperkt geëxpliciteerd, met de consequentie dat de verwachte emissiereductie (*ex ante*, oftewel bij ramingen zoals deze) lastig is in te schatten. De bestuurlijke behoefte aan cijfermatige inzichten staat nu op gespannen voet staat met het algemeen geformuleerde beleid.

Provinciaal klimaatbeleid is gebaat bij meer overzicht en structuur

De provincie heeft een breed scala aan beleid en beleidsstukken die gericht zijn op of raken aan emissiereductie. Dit laat zien dat er aandacht is voor de breedte en complexiteit van de opgave. Het is echter niet altijd duidelijk hoe de verschillende maatregelen en documenten zich tot elkaar verhouden. Wat is onderdeel van wat, welk beleid staat naast elkaar (onder- en nevenschikking)? Wat is nodig voor succesvolle uitvoering van het beleid, wat is nodig voor succesvolle emissiereductie (randvoorwaarden en afhankelijkheden)? Dit is nog niet voor alle beleid in een concreet uitvoeringsprogramma opgesteld.

Een belangrijke taak van de provincie is om alle acties in de provincie in hun geheel te bezien en op elkaar te betrekken. Dit maakt het onderwerp breed en complex, en is reden te meer om een goed gestructureerd overzicht van alle klimaatbeleid bij te houden. Een overzicht van de verschillende beleidsdoelen en maatregelen, met hun doelen, planning, middelen en (onderlinge) relaties, zou bijdragen aan de mogelijkheden om de effectiviteit van het beleid inzichtelijk te maken en emissiereducties te prognosticeren. Aan overzicht wordt gewerkt — vanuit het Actieplan Klimaat, samen met regio's en netbeheerders, binnen IPO, met dashboards en studies — maar in de beleidsdocumenten die in dit onderzoek aan CE Delft zijn voorgelegd, komt dit naar onze bevinding nog onvoldoende tot uitdrukking.

5.3 Aanbevelingen

Gelet op het bovenstaande, wat zijn dan de mogelijkheden voor een effectieve CO_2-impactanalyse ter ondersteuning van beleidskeuzes?

Overzicht van provinciaal klimaatbeleid

We bevelen aan om een overzicht op te stellen van het provinciale klimaatbeleid en de onderdelen te bepalen die hierin helder (*SMART*) gearticuleerd moeten worden. Dit kunnen bijvoorbeeld de items zijn die hierboven zijn aangestipt: doelstelling, tijdlijn, instrumenten en middelen, relaties tot ander beleid en autonome ontwikkelingen, en de emissieposten die geraakt worden (zoals te vinden in Bijlage B). Volgend op de strategieën en programma's zou een doorvertaling in *SMART* geformuleerde programma's en projecten een goede stap kunnen zijn.

Een dergelijk overzicht is een voorwaarde om te berekenen welk effect te verwachten is van voorgenomen maatregelen en de uitkomsten in context te kunnen plaatsen. Het kan bovendien een middel vormen om het klimaatbeleid te concretiseren en het kan een ijkpunt vormen bij beleidskeuzes: welke emissiereductie wordt beoogd, welk deel wordt door autonome ontwikkelingen al gerealiseerd, waar moet welke taakstelling komen, waar willen we meer of minder inzet plegen? Waar de rol van de provincie enkel indirect is, daar kan de

provincie overwegen om doelstellingen te formuleren over het geheel met andere actoren. Dan kunnen naderhand uitspraken gedaan worden over waar wel progressie wordt geboekt en waar niet.

Emissiereductie in de provincie of door de Provincie?

Welke vorm van een raming van emissies goed past bij de provincie, zal stapsgewijs steeds duidelijker worden. Op een aantal punten zijn er keuzes te maken.

Het eerste punt is of de raming alle emissies (en reducties) in de provincie in beeld moet brengen, of enkel de reducties die voortvloeien uit provinciaal beleid. De eerste optie resulteert in een analyse zoals PBL doet in de KEV en zoals CE Delft voor gemeente Amsterdam opstelt. Die geeft *per emissiepost* alle ontwikkelingen weer; het beleid wordt daarmee in context geplaatst en hiaten komen bloot te liggen. De tweede optie resulteert in een overzicht *per beleidsonderdeel* en is bij uitstek geschikt voor het beoordelen van de doelmatigheid van provinciaal beleid.

Een praktische overweging is dat de tweede optie te veel gevraagd is voor een overkoepelende studie. Om inzicht te verwerven in de toegevoegde waarde van beleid zou voor elk beleidsonderdeel apart onderzoek nodig zijn. De eerste optie is beter uitvoerbaar en kan, waar beschikbaar, onderbouwd worden met specifiek beleidsonderzoek. Onze aanbeveling is om, indien gewenst, een KEV-achtige analyse uit te voeren. In Bijlage C is een voorbeeld gepresenteerd van de resultaten van zo'n analyse.

Provinciaal beleid of met inbegrip van gemeentelijk beleid?

Het tweede punt betreft de omgang met gemeentelijk beleid. De ervaring van dit onderzoek wijst uit dat men in een impactanalyse van provinciaal beleid niet om gemeentelijk beleid heen kan. Immers, het provinciale beleid leidt op zichzelf vaak niet tot emissiereductie, maar ondersteunt veelal gemeentelijk beleid voor emissiereductie.

Het splitsen van emissiereductie in een deel toe te schrijven aan de ene partij en een deel aan de andere is geen nuttige exercitie wanneer beide bijdragen noodzakelijk en ze samen voldoende zijn. Het idee van een optelbare stapel ramingen — van gemeentelijk, provinciaal en rijksbeleid — is daarom ons inziens niet realistisch.

Dit zou, ten eerste, betekenen dat de provincie het relevante gemeentelijke beleid in kaart dient te hebben. Het betekent, ten tweede, dat het effect op emissies van al het gemeentelijke beleid geanalyseerd moet worden, wat vrij bewerkelijk kan worden. Voor deze studie waren de uitkomsten van het RMP al beschikbaar; analyse van tientallen Transitievisies Warmte zou een studie op zich hebben gevormd. Onze aanbeveling is om een analyse uit te voeren waarin de som van alle gemeentelijk beleid het vertrekpunt vormt.

Realistische raming of theoretisch potentieel?

Het derde punt is of de raming een inschatting dient te geven van wat realistisch gezien behaald kan worden aan emissiereductie, of enkel het theoretische potentieel. Een realistische inschatting komt tot stand via een potentieelschatting, maar vergt aanvullende aandacht voor onderbouwing van resultaatprognoses met ervaringscijfers. Gezien de stapel aan gemeentelijk beleid wordt dit zeer bewerkelijk, tenzij analyse al beschikbaar is of enkel over het geaggregeerde potentieel een realistische verwachting geformuleerd hoeft

te worden. Onze aanbeveling is om een raming uit te voeren die een realistische verwachting formuleert, met een bandbreedte waarin het theoretische potentieel tot uitdrukking komt.

A Literatuur

2019. Vervolgonderzoek goederenvervoer over water Provincie Noord-Holland. Amersofort.

2020. Voortgangsrapportage Smart Mobility 2020.

2021. Effectbepaling duurzame mobiliteitsopties Provincies Noord-Holland en Flevoland. Delft, CE Delft.

2021a. Plan Noord West Connect 2021-2022.

2021b. Rapportage Noord West Connect 2018-2020.

AEF, 2021. Zonovergoten daken: Onderzoek provinciaal stimuleringsbeleid zon op dak (concept). Utrecht, Andersson Elffers Felix (AEF).

Agentschap NL, CBS, ECN & PBL, 2012. Berekening van de CO2-emissies, het primair fossiel energiegebruik en het rendement van elektriciteit in Nederland. Agentschap NL, CBS, ECN & PBL.

Arcadis, 2020. Schetsontwerp en landschappelijke inpassing zonneveld: N205, oksel Rotterpolderplein, Gemeente Haarlemmermeer. Gemeente Haarlemmermeer.

CE Delft, 2018. CO2-reductie mobiliteit regio Rotterdam - Den Haag : Hoofdrapport. Delft, CE Delft.

CE Delft, 2019. Een nieuwe kijk op bereikbaarheid. Delft, CE Delft.

CE Delft, 2020. Nulmeting CO2-uitstoot mobiliteit Noord-Holland en Flevoland. Delft, CE Delft.

CE Delft, 2021a. Regionale klimaatmaatregelen mobiliteit. Delft, CE Delft,.

CE Delft, 2021b. STREAM Goederenvervoer 2020 (versie 2). Delft, CE Delft.

CE Delft, ECN-TNO & Studio Marco Vermeulen, 2019. Rapportage systeemstudie energieinfrastructuur Noord-Holland 2020-2050. Delft, CE Delft.

CE Delft & TNO, 2021. Effectbepaling duurzame mobiliteitsopties: Provincies Noord-Holland en Flevoland. Delft, CE Delft.

DHV, 2019. Vervolgonderzoek goederenvervoer over water Provincie Noord-Holland. Amersfoort.

ECN, 2017. Nulmeting energiebesparing industrie : Energiebesparingspotentieel bij industrie waarvoor de provincie Noord-Holland het bevoegd gezag is. Petten, ECN.

Energieregio Noord-Holland Noord. 2021a. *Met elkaar naar een schone en duurame regio : Res 1.0 Noord-Holland Noord* [Online]. Stuurgroep Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord. Available: https://energieregionhn.nl/res-downloaden [Accessed 2021].

Energieregio Noord-Holland Noord. 2021b. *Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord 1.0* [Online]. Available: https://energieregionhn.nl/res-downloaden [Accessed september 2021].

Energieregio Noord-Holland Zuid. 2021a. *2,7 TWh duurzame energie in 2030 : Res 1.0 Noord-Holland Zuid* [Online]. Stuurgroep Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid. Available: https://energieregionhz.nl/res-downloaden [Accessed 2021].

Energieregio Noord-Holland Zuid. 2021b. *Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid 1.0* [Online]. Available: https://energieregionhz.nl/res-downloaden [Accessed september 2021].

Gemeenten Amsterdam en Almere, Vervoerregio Amsterdam & Provincies Noord-Holland en Flevoland. 2019. *Kansrijke Noodzaak : Schaalsprong naar het mobiliteitssysteem van morgen. Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 Noord-Holland en Flevoland* [Online]. Available: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Openbaar_vervoer/Beleidsdocumenten/Regionaal_OV_Toekomstbeeld_2040_Noord_Holland_en_Flevoland [Accessed september 2021].

Goudappel. 2021. *Kwantitatieve effectbepaling Smart Mobility* [Online]. Available: https://www.goudappel.nl/projecten/goudappel-ontwikkelt-met-provincie-noord-holland-methode-om-impact-van-smart-mobility-te-onderzoeken/ [Accessed september 2021].

Ministerie van I&W. 2020. *Normerende regeling werkgebonden personenmobiliteit* [Online]. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W). Available: https://www.internetconsultatie.nl/norm_werkgebonden_personenmobiliteit [Accessed].

MRA. 2021. *Samen bouwen aan bereikbaarheid* [Online]. Available: https://samenbouwenaanbereikbaarheid.nl/ [Accessed 09-08- 2021].

NEa. 2021. *Emissiecijfers 2013 - 2020* [Online]. Nederlandse Emissieautoriteit (NEa). Available: https://www.emissieautoriteit.nl/documenten/publicatie/2021/05/05/ets-uitstoot-2020 [Accessed 14 september 2021].

Netbeheer Nederland, Liander, Tennet & Stedin. 2021a. *Impact van Res 1.0 op het energienet in Noord-Holland Noord* [Online]. Energieregio Noord-Holland Noord. Available: https://energieregionhn.nl/app/uploads/2021/04/Bijlage-4.-Netimpactanalyse-Noord-Holland-Noord.pdf [Accessed 2021].

Netbeheer Nederland, Liander, Tennet & Stedin. 2021b. *Impact van Res 1.0 op het energienet in Noord-Holland Zuid* [Online]. Energieregio Noord-Holland Zuid. Available: https://energieregionhz.nl/app/uploads/2021/04/Bijlage-4-Netimpactanalyse-Noord-Holland-Zuid.pdf [Accessed 2021].

NZKG. 2021. *Bouwsteen voor Cluster Energie Strategie* [Online]. NoordZeeKanaalGebied (NKZG). Available: https://www.noordzeekanaalgebied.nl/wp-content/uploads/2021/07/Bouwsteen-CES-NZKG.pdf [Accessed].

Panteia, 2018. Toekomst van goederenvervoer over water in Noord-Holland: Inzicht in huidige en toekomstige stromen over provinciale vaarwegen. Zoetermeer, Panteia.

PBL, 2009. Openbaar vervoer, ruimtelijke structuur en flankerend beleid: de effecten van beleidsstrategieën. Den Haag, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

PBL, 2020. Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2020. Den Haag, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Provincie Noord-Holland. 2017. *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad* [Online]. Available: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Bouwen_Wonen/Woonagenda_2020_2025/Beleidsdocumenten/Programma_Verduurzaming_bestaande_woningvoorraad_Noord_Holland [Accessed september 2021].

Provincie Noord-Holland, 2018a. Actieprogramma Fiets 2019-2021. Haarlem, Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland, 2018b. Koers Smart Mobility provincie Noord-Holland. Haarlem, Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland, 2018c. Perspectief Fiets: De toekomst van de fiets in de provincie Noord-Holland. Haarlen, Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland. 2019. *Duurzaam doorpakken! : Coalitieakkoord 2019-2023 Groenlinks, VVD, D66 en Partij van de Arbeid* [Online]. Provincie Noord- Holland. Available: https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Coalitieakkoord [Accessed september 2021].

Provincie Noord-Holland, 2020a. Eerste begrotingswijziging 2021. Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland, 2020b. Raamwerk voor de uitvoering van motie 42 (kenmerk: 1494135/1494136). Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland, 2020c. Voortgangsrapportage Smart Mobility 2020. Haarlem, Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland. 2020d. *Waterstofstrategie* [Online]. Available: Provincie Noord-Holland [Accessed september 2021].

Provincie Noord-Holland, 2021a. Actieagenda Actieve Mobiliteit: Noord-Holland 2022-2027. Haarlem, Provincie Noord-Holland (NH).

Provincie Noord-Holland, 2021b. Memo evaluatie en herijking stimuleringsbeleid zonne-energie. Haarlem, Provincie Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland. 2021c. *Smart Mobility provincie Noord-Holland: Focus 2022-2025* [Online]. Available: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Smart_Mobility [Accessed september 2021].

Provincie Noord-Holland, De gemeenten (NH) & 4 omgevingsdiensten (NH). 2021. *Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2022-2025* [Online]. Available: https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2021/Juli_2021/Noord_Holland_zet_in_op_energiebesparing_bij_bedrijven [Accessed 2021].

Provincie Noord-Holland, Provincie Flevoland, VRA, Port of Amsterdam, Omgevingsdienst IJmond, Ontwikkelingsgebied NHN, Amsterdam Logistics & Connekt, 2021a. Rapportage Noord West Connect 2018-2020.

Provincie Noord-Holland, Provincie Flevoland, VRA, Port of Amsterdam, Omgevingsdienst IJmond, Ontwikkelingsgebied NHN, Amsterdam Logistics & Connekt, 2021b. Rapportage Noord West Connect 2021-2022.

Quintel. 2021. *Energy Transition Model* [Online]. Available: https://pro.energytransitionmodel.com/ [Accessed september 2021].

RH DHV, 2020. Emissieberekeningen ZWASH. Nijmegen, Royal Haskoning DHV.

Rijksoverheid, 2021. Nationaal Toekomstbeeld Fiets op hoofdlijnen. Den Haag, Rijksoverheid.

Rijkswaterstaat. 2017. *Bestuursakkoord Zero Emissie Bussen* [Online]. Available: https://rwsduurzamemobiliteit.nl/praktijk-projecten/green-deals/bestuursakkoord-zero/ [Accessed 26-3 2021].

Rijkswaterstaat. 2018. *Factsheet verbeteren OV-verbindingen* [Online]. Available: https://Rijkswaterstaatduurzamemobiliteit.nl/kennis-instrumenten/toolbox-slimme-mobiliteit/openbaar-vervoer/factsheet-verbeteren-ov-verbindingen/ [Accessed 26-3- 2021].

Rijkswaterstaat. 2021a. *Klimaatmonitor : CO2-uitstoot (volgens verbruiksbenadering) - Noord-Holland* [Online]. Available: https://klimaatmonitor.databank.nl/Jive?workspace_guid=7275c674-acd5-4ddf-ad69-becff32fb700 [Accessed september 20201].

Rijkswaterstaat. 2021b. *Klimaatmonitor: Energielabels utiliteitsgebouwen Noord-Holland* [Online]. Available: https://klimaatmonitor.databank.nl/Jive?workspace_guid=10603ac0-8f27-4161-bc55-d617a7335c91 [Accessed september 2021].

Rijkswaterstaat. s.d. *Factsheet Fietsinfrastructuur* [Online]. Rijkswaterstaat. Available: https://rwsduurzamemobiliteit.nl/@209367/fietsinfrastructuur/ [Accessed september 2021].

Saffraan communicatie, 2021. Strategie warmtetransitie Provincie Noord-Holland (concept). Culemborg, Saffraan communicatie.

TU Graz, 2019. Update of Emission Factors for HBEFA Version 4.1, . Graz (Oostenrijk), Graz University of Technology.

Witteveen+Bos, 2020. Amsterdam Bay Area - Mini-MER (quick scan milieueffecten). Deventer, Witteveen+Bos.

B Tabellen

Tabel 10 - Begrippenlijst

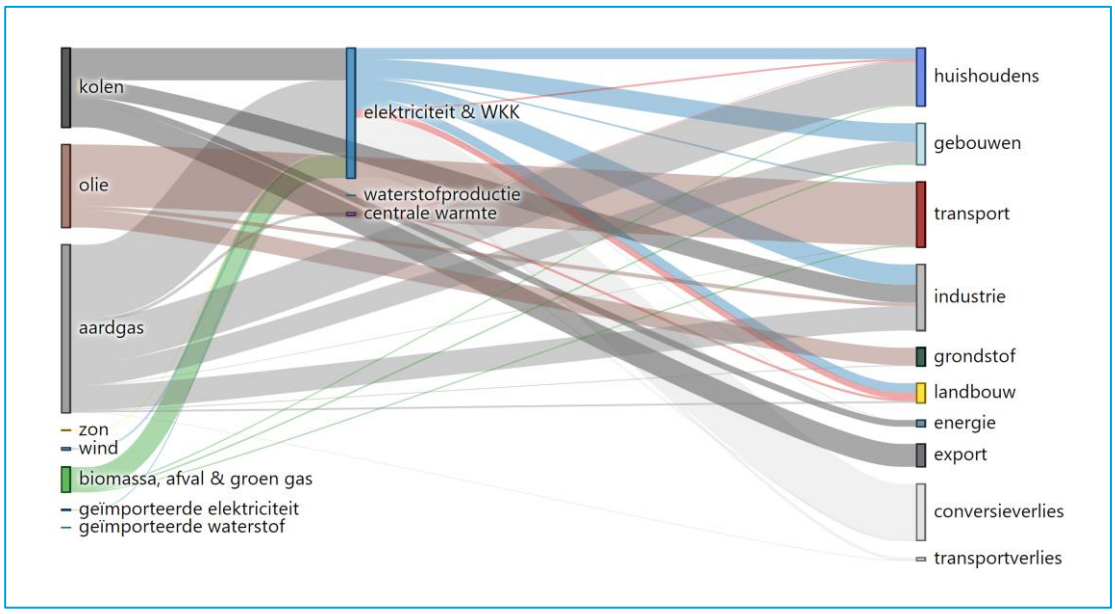
Begrip en afkorting	Omschrijving
Vermogen	
Watt (W)	Joule per seconde
kilowatt (kW)	duizend Watt
kilowattpiek (kWp)	maximum vermogen; met name relevant bij zonnepanelen
megawatt (MW)	miljoen Watt
Energie	
Joule	maat voor energie, 1 Joule is 1 Watt geleverd gedurende 1 seconde
megajoule (MJ)	miljoen Joule
kilowattuur (kWh)	duizend Watt geleverd gedurende een uur, 1 kWh is 3.600 kJ
terawattuur (TWh)	een biljoen wattuur, een miljard kilowattuur
Broeikasgasemissies	
CO_2-equivalent (CO_2-eq.)	naast kooldioxide zijn er andere broeikasgassen (methaan, lachgas, en fluorhoudende stoffen); de bijdrage aan het broeikaseffect wordt doorgaans weergegeven in termen van hoeveel CO_2-uitstoot hetzelfde effect zou hebben
kilogram (kg)	maat voor gewicht; emissies worden in termen van gewicht weergegeven
ton (t)	duizend kilogram
kiloton (kton)	duizend ton, een miljoen kilogram
megaton (Mton)	een miljoen ton, een miljard kilogram
TTW	*Tank-to-wheel*, emissies bij brandstofverbruik
WTT	*Well-to-tank*, emissies bij productie en transport van brandstoffen
WTW	*Well-to-wheel*, emissies bij hele keten van productie, transport en verbruik van brandstoffen
Maattermen	
kilo (k)	duizend (10^3)
mega (M)	miljoen (10^6)
giga (G)	miljard (10^9)
tera (T)	biljoen (10^{12})
peta (P)	biljard (10^{15})

Tabel 11 - Emissieposten en emissies in 2019 volgens verbruiksbenadering (kton) *

Sector en categorie	Emissies Scope 1 en 2 (kton)
Gebouwde omgeving	
Aardgasverbruik woningen	2.686
Aardgasverbruik commerciële dienstverlening	718
Aardgasverbruik publieke dienstverlening	493
Elektriciteitsverbruik woningen	1.188
Elektriciteitsverbruik commerciële dienstverlening	2.488
Elektriciteitsverbruik publieke dienstverlening	606
Warmteverbruik woningen	123
Warmteverbruik dienstverlening	N.b.
Mobiliteit	
Brandstofverbruik personenauto's	2.279
Brandstofverbruik bestelauto's	568
Brandstofverbruik vrachtauto's	655
Brandstofverbruik bussen	89
Brandstofverbruik motor en brommer	72
Brandstofverbruik mobiele werktuigen	451
Brandstofverbruik binnenvaart en recreatievaart	100
Brandstofverbruik zeescheepvaart en visserij	311
Brandstofverbruik railverkeer	73
Elektriciteitsverbruik mobiliteit	N.b.
Industrie	
Tata Steel	P.m.
Aardgasverbruik industrie overig	1.407
Aardgasverbruik bouwnijverheid	40
Aardgasverbruik delfstoffenwinning	11
Aardgasverbruik waterbedrijven en afvalbeheer	59
Elektriciteitsverbruik industrie overig	1.629
Elektriciteitsverbruik bouwnijverheid	64
Elektriciteitsverbruik delfstoffenwinning	69
Elektriciteitsverbruik waterbedrijven en afvalbeheer	88
Elektriciteitsverbruik energievoorziening	40
Afvalverbranding	N.v.t.
Landbouw	
Aardgasverbruik	1.083
Elektriciteitsverbruik	577
Elektriciteit	
Kolen- en aardgasverbruik centrales	N.v.t.
Hernieuwbaar	N.v.t.

* Bron:(Rijkswaterstaat, 2021a).

Figuur 3 - Energiestromen Noord-Holland 2018: de bronnen (links) en de verbruikers (rechts)*

* Bron: (Quintel, 2021). Dikte van de lijnen representeert energie-inhoud, niet emissies.

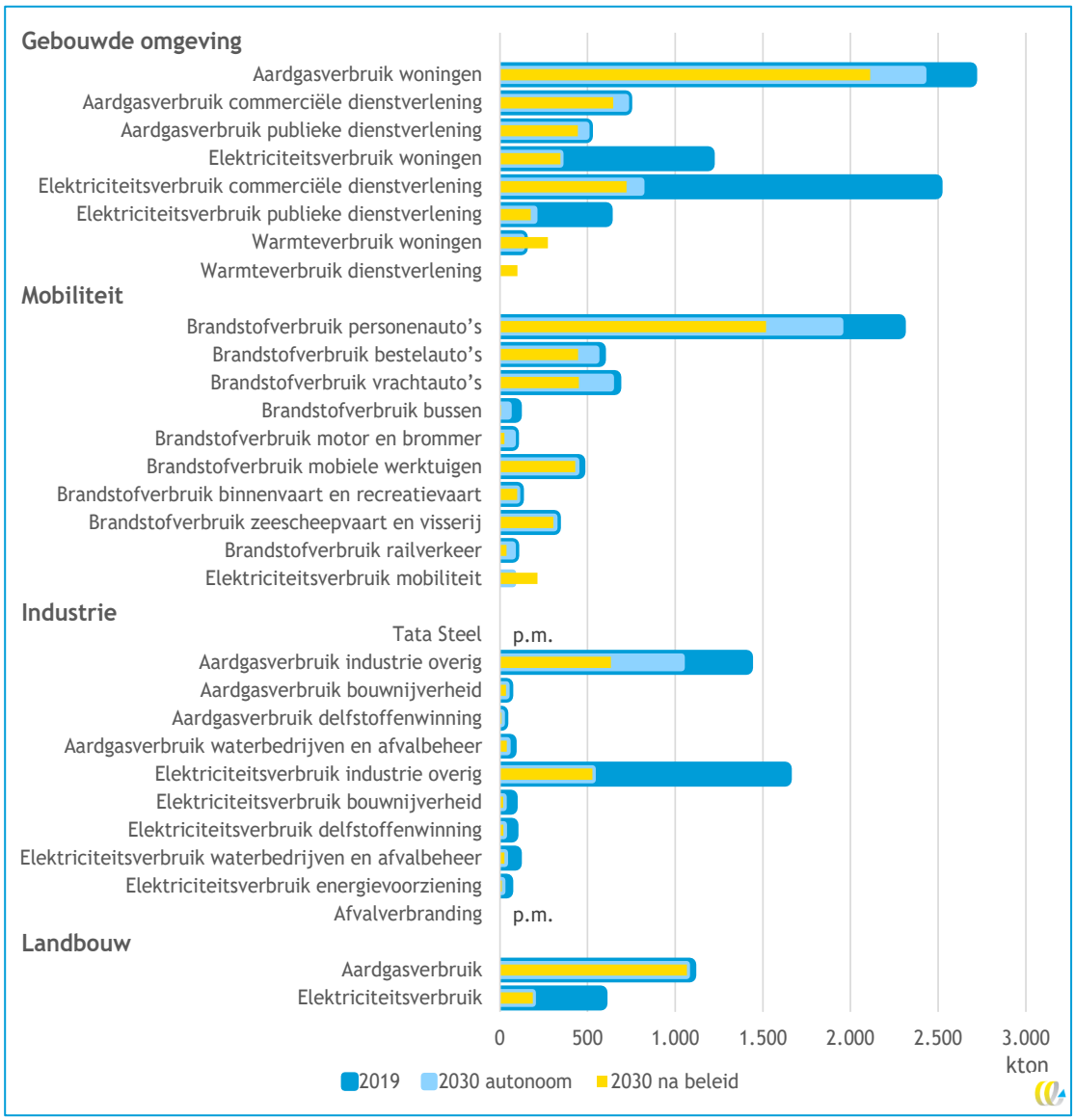
C Voorbeeld raming emissies 2030

Zoals aangegeven in Paragraaf 5.3, raden we aan om een analyse op te zetten voor provincie Noord-Holland vergelijkbaar met de KEV voor Nederland. Om een beeld te geven waarin zo'n analyse resulteert, geven we hier een voorbeeld.

Te zien is dat per emissiepost de uitstoot van 2019 het vertrekpunt vormt en daarna een inschatting wordt gemaakt van de uitstoot in 2030. Dit is gedaan in twee stappen: allereerst de effecten van autonome ontwikkelingen (inclusief Europees en rijksbeleid), en vervolgens daarbovenop de effecten van provinciaal en gemeentelijk beleid.

Dit voorbeeld is illustratief, maar niet zonder onderbouwing. In de autonome ontwikkelingen zijn trends en de effecten van Europees en rijksbeleid overgenomen uit de KEV. Bij een volwaardige analyse zullen de trends aangepast worden aan de situatie in Noord-Holland (bijvoorbeeld: bevolkingsgroei kan afwijken van het Nederlands gemiddelde).
In provinciaal en gemeentelijk beleid zijn de resultaten uit deze CO_2-impactanalyse opgenomen. Dit is niet uitputtend: er is meer beleid wat mogelijk verdere emissiereductie kan bewerkstelligen. Bij gas- en warmteverbruik van woningen zijn hypothetische waardes toegevoegd die het effect van de Transitievisies Warmte illustreren.

Figuur 4 - Voorbeeld van raming van de emissies van de provincie Noord-Holland in 2030

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H.Fernee

BEL/OI

Telefoonnummer +31235143976

henk.fernee@noord-holland.nl

Verzenddatum

11 NOV. 2021

Kenmerk

1728263/1728287

Uw kenmerk

Betreft: CO_2 impactanalyse Noord-Holland

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de voortgang bij de ontwikkeling van de CO_2 impact analyse voor Noord-Holland.

Inleiding

Bijgaand treft u het rapport 'CO_2- impactanalyse Noord-Holland' van CE Delft. De aanleiding van deze studie is dat de provincie Noord-Holland, zoals aangegeven in het huidig coalitieakkoord, graag wil weten wat de impact is van haar beleid op de CO_2-uitstoot. Een CO_2- impactanalyse blikt vooruit om te kijken of we op koers liggen en waar eventueel bijsturing nodig is. Doel van dit rapport is te verkennen hoe deze CO_2-impact analyse het beste vormgegeven kan worden.

Voor deze verkenning is gekeken naar de programma's 2 Klimaat en Milieu (m.u.v. Circulaire Economie) en 4 Bereikbaarheid (m.u.v. aanleg, onderhoud en beheer van infrastructuur) uit de programmabegroting. Op basis hiervan is CE Delft nagegaan hoe een uitgebreidere analyse kan worden vormgegeven en wat daarvoor nodig is. De voortgang van de projecten en programma's binnen het Actieprogramma Klimaat ontvangt u binnenkort in de mijlpalenplanning.

CE Delft constateert dat gemeenten en Rijk beleid maken direct gericht op de actoren bij wie de CO_2 uitstoot plaatsvindt, maar dat de provincie die bevoegdheid op veel terreinen niet heeft. De provincie verzorgt veelal randvoorwaarden, is ondersteunend of spant zich in om versnelling te organiseren. Eén van de terreinen waar de provincie wel directe invloed heeft op de CO_2 impact is die van de eigen organisatie. Voor wat betreft de eigen organisatie is een CO_2 footprint in concept gereed. Deze wordt in november ter controle aangeboden aan SGS[1].

1 SGS is actief in een breed scala van dienstverlening op het gebied van het testen van producten, systemen en processen en het certificeren en auditeren van organisaties.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Deze CO_2 footprint is gericht op de uitstoot van de eigen organisatie (gas- en elektriciteitsverbruik gebouwen en Infra PNH, OV concessies en hetgeen we als organisatie inkopen, inclusief het beheer van Infra, groen en vaarwegen).

Conclusies en aanbevelingen

Het rapport geeft een gedegen overzicht van het beleid binnen de twee betrokken begrotingsprogramma's en waar mogelijk de CO_2-impact van ons beleid per beleidsonderdeel. Geconstateerd wordt dat het lang niet voor elk beleidsonderdeel mogelijk is de CO_2 impact te schatten. Dit komt onder andere doordat:

- de provinciale rol vaak indirect en voorwaarde scheppend is.
- door de vooral verbindende en regisserende rol ons eigen beleid weinig expliciete doelstellingen op emissiereductie kent.

Ons klimaatbeleid kan niet los gezien worden van de inzet van andere partijen. Dit laat onverlet dat we wel kunnen aangeven aan welk concreet resultaat de provincie bijdraagt in het licht van de klimaatafspraken. Een goed voorbeeld waar we samen met de direct betrokken partijen tot een concreet CO_2-verhaal zijn gekomen is het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP). Ook in de RESsen zijn nu, na een zorgvuldig ontwikkelproces, heldere gezamenlijke ambities geformuleerd. CE Delft geeft aan dat de provincie op andere terreinen hierin nog wel een verbeterslag kan maken. Ook wanneer sprake is van enkel een ondersteunende rol van de provincie, is het waardevol te weten welk beoogd resultaat wordt nagestreefd.

De provincie heeft een breed scala aan beleid en beleidsstukken die gericht zijn op of raken aan emissiereductie, zie onder andere het Actieprogramma Klimaat. CE Delft geeft aan dat de onderlinge relaties tussen verschillende beleidsonderdelen en documenten verheldering behoeven. Ze bevelen aan om hier meer overzicht in aan te brengen en vanuit de aangebrachte structuur verder te werken aan het klimaatbeleid.

In navolging van deze twee observaties is het advies van CE Delft om een analyse voor de provincie Noord-Holland op te stellen naar analogie van de landelijke Klimaat- en Energieverkenning (KEV). Deze wordt conform de Klimaatwet jaarlijks door het Planbureau van de Leefomgeving (PBL) in het najaar aan de Tweede kamer gepresenteerd. Voordelen van het hanteren van de KEV methode zijn:

- dat we ons eigen beleid laten doorlichten en overzicht creëren. Daarbij wordt duidelijk welk beleid aangescherpt kan worden naar beoogd resultaat;
- dat het beleid van ons en andere partijen in de provincie in context wordt geplaatst en duidelijk maakt waar eventueel hiaten liggen. Op welke hoofdthema's (transitiepaden) van het

Klimaatakkoord is bijvoorbeeld extra inzet nodig en welk beleid en autonome ontwikkelingen zijn daar van invloed op;
- dat oneigenlijke optellingen van CO_2-impactcijfers worden voorkomen. Zoals CE Delft aangeeft is het splitsen van emissiereducties naar verschillende partijen geen nuttige exercitie wanneer bijdragen noodzakelijk en samen voldoende zijn;
- dat we aansluiten bij het in IPO verband ingezette spoor om de wijze van decentrale CO_2-monitoring te stroomlijnen.

Daarmee heeft de provincie een goed instrument in handen om een totaalbeeld te geven van de provinciale emissies en om de integrale effecten van haar beleid te volgen. Dit past goed bij de verbindende en regisserende rol van de provincie. We creëren overzicht over de hele provincie en weten of we op de goede weg zitten. We kunnen zelf en met regionale en landelijke partners sturen op aanvullende maatregelen. In de bijlage van het rapport is een voorbeeld opgenomen van hoe een dergelijke analyse eruit kan komen te zien.

Vervolg

De rapportage van CE Delft geeft een mooi overzicht van ons huidige beleid wat betreft de CO_2 impact gerelateerd aan twee begrotingsprogramma's en laat de moeilijkheden zien om specifiek de CO_2 impact te bepalen van ons eigen beleid langs de budgetlijnen in de programmabegroting. De conclusie van CE Delft is dan ook dat de gebruikte methode uitbreiden naar andere programma's, naast praktische overwegingen en gezien onze rol, geen nuttige exercitie is.

We willen daarom de aanbevelingen uit het rapport van CE Delft opvolgen en als vervolgstap onderzoeken of de KEV-benadering toepasbaar is op de schaal van de provincie. Dit is eveneens de benadering die de gemeente Amsterdam hanteert in haar klimaatbegroting. Het kan gezien worden als een uitbreiding op de CO_2-trendgrafieken die nu worden weergegeven in het dashboard Energietransitie in Noord-Holland. In het dashboard wordt teruggekeken en met de CO_2 impact-analyse kijken we juist naar de toekomst.

Door deze KEV benadering wordt ook overzicht gegeven van het klimaatbeleid in de provincie en wordt daar waar relevant aangegeven welke beleidsonderdelen verband met elkaar houden (t.b.v. de samenhang). Duidelijk wordt daarmee waar aanscherpingen en meer smart-formulering op activiteitenniveau nodig zijn om uiteindelijk uitspraken te kunnen doen over de CO_2 impact. De mate waarin dat mogelijk is verschilt per onderwerp; zo kunnen we hier bijvoorbeeld voor onze eigen organisatie of voor windparken verder in gaan dan voor onderwerpen als de gebouwde omgeving of de energie-infrastructuur. Daarnaast zullen uitspraken die we kunnen doen over de CO_2 impact een realistische raming zijn waarbij nog aanzienlijke bandbreedtes gelden die in de loop der tijd verfijnd kunnen worden.

Inzetten op de KEV-benadering sluit eveneens aan op de activiteiten in IPO-verband om conform de aanbevelingen van de provinciale rekenkamers in het rapport 'Energie in Transitie' (nov. 2018) te komen tot een gezamenlijke monitoringssystematiek t.b.v. de energietransitie. De wens voor meer afstemming wat betreft decentrale CO_2-impactanalyses staat ook hier op de agenda.

Het vraagt echter nog veel inspanningen om de gewenste informatie bij elkaar te krijgen, daarvoor dient op de eerste plaats het datafundament op verschillende niveaus op orde te zijn. CO_2-impact wordt berekend met behulp van rekenmodellen waar op verschillende plekken, goede data voor aanwezig moeten zijn. Het voorstel is om het stapsgewijs uit te breiden naar de verschillende onderwerpen conform het Klimaatakkoord. Nagegaan dient te worden op welke termijn en met welke inzet dit tot het gewenste resultaat kan leiden. Hiervoor wordt een onafhankelijk onderzoeksbureau gevraagd een voorstel te doen om een KEV-achtige methodiek uit werken voor onze provincie met als doel u de resultaten van dit onderzoek bij de begroting van 2023 te presenteren. Zo kan de CO_2-impactanalyse, naast een vinger aan de pols, een belangrijke bijdrage leveren om het gesprek te blijven voeren over de progressie van de gehele provincie naar CO_2-neutraliteit.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

CO2 impact analyse Noord Holland

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	8196
Extern Zaak ID	1702689
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 november 2021
Agendapunt	17.a
Titel	Ondermijning: Brief van GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans (c-agenda EFB 29-11-2021)
Organisatieonderdeel	CdK

Bijlagen
Brief aan PS over besluit Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021.pdf
publiekstoelichting UVR bestuurlijke weerbaarheidsscans.docx
UvR bestuurlijke weerbaarheidsscans.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	15 november 2021
Economie Financiën en Bestuur	**29 november 2021**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021

Toelichting

De 'Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021' beoogt een impuls te geven aan de verhoging van de weerbaarheid tegen en bewustwording van ondermijning bij bestuurders van Noord-Hollandse gemeenten. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Om alle Noord-Hollandse gemeenten in aanmerking te laten komen voor deze regeling wordt ook met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021 subsidie verleend

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Mevr. S. Schultz
BEL/OI

Telefoonnummer +31235144400
schultzs@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 NOV. 2021

Kenmerk
1702689/1713922

Uw kenmerk

Betreft: besluit Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp: op 9 november 2021 hebben wij besloten tot vaststelling van de 'Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021'.

Middels de Agenda Weerbaar Noord-Holland, vastgesteld op 7 juli 2020, wil de provincie een bijdrage leveren aan de preventieve aanpak van ondermijning. Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Het is daarom belangrijk dat het Noord-Hollands openbaar bestuur de middelen heeft om te blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en daardoor weerbaar wordt. De uitvoeringsregeling beoogt de weerbaarheid tegen en bewustwording van ondermijning bij bestuurders van gemeenten te verhogen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de strijd tegen ondermijnende criminaliteit in de Provincie Noord-Holland. Via de 'Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans' stelt de provincie financiële middelen beschikbaar voor het uitvoeren van een weerbaarheidsscan van gemeente bestuurders.

Voor deze uitvoeringsregeling wordt € 100.000,- beschikbaar gesteld. Dit wordt gefinancierd uit het jaarlijkse exploitatiebudget. De verwachting is dat de eerste beschikkingen in 2022 zullen worden verleend. De kosten zullen worden gedekt vanuit het doorgeschoven

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

budget van 2021. Dit zal opgegeven worden als uitgestelde intentie (UI-post) in de eerste begrotingswijziging 2022.

Het toekennen van een subsidie verloopt op volgorde van inschrijving. Belangstellenden kunnen, na publicatie van de regeling, in de periode van 17 december 2021 tot en met 29 december 2022 een subsidieverzoek voor een bestuurlijke weerbaarheidsscan indienen. Vervolgens beoordelen wij of de subsidieverzoeken passen binnen de regeling en nemen wij binnen 13 weken een besluit over toekenning van de subsidie. In 2021 is bij een aantal gemeenten al een bestuurlijke weerbaarheidsscan uitgevoerd. Om alle Noord-Hollandse gemeenten in aanmerking te laten komen voor deze regeling wordt met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021 subsidie verleend.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen:

- Uitvoeringsregeling bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021
- Toelichting op de 'Uitvoeringsregeling bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021'

Publiekstoelichting uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans

(kenmerk 1702689/1712914)

Inleiding

De uitvoeringsregeling beoogt de weerbaarheid tegen en bewustwording van ondermijning bij bestuurders van gemeenten te verhogen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de strijd tegen ondermijnende criminaliteit in de Provincie Noord-Holland. Via de 'Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021' stelt de provincie financiële middelen beschikbaar voor het uitvoeren van een weerbaarheidsscan van gemeente bestuurders. Dit document geeft een toelichting op deze regeling.

Inbedding in het beleid

Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Het is daarom belangrijk dat het Noord-Hollands openbaar bestuur de middelen heeft om te blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en daardoor weerbaar wordt. De provincie Noord-Holland wil met de Agenda Weerbaar NH een bijdrage leveren aan de preventieve aanpak van ondermijning. In het kader daarvan wil de provincie gemeenten ondersteunen bij het inzichtelijk krijgen van de eigen weerbaarheid.

De uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans sluit aan bij de doelen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland. De regeling geeft uitvoering aan het vergroten van de bestuurlijke weerbaarheid, zowel qua inzicht in de risico's van ongewenste beïnvloeding en bewustwording alsook qua concrete mogelijkheden om de eigen bestuurlijke weerbaarheid te vergroten.

1. Vanaf wanneer is de regeling opengesteld?

De regeling is opengesteld van 17 december 2021 tot en met 29 december 2022.

2. Waarvoor kan subsidie aangevraagd worden?

Subsidie kan worden aangevraagd voor het laten uitvoeren van een bestuurlijke weerbaarheidsscan van de gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders.

3. Wat zijn overige bepalingen die van belang zijn?

Subsidie wordt niet verstrekt:

a. voor de apparaatskosten van de aanvrager.
b. voor opvolging van de aanbevelingen die volgen uit de activiteit.
c. indien de uitvoering van de activiteit is gestart voor 1 januari 2021.

Provincie Noord-Holland

2021 *

PROVINCIAAL BLAD

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 9 november 2021, nr. 1702689/....., tot vaststelling van de Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 van de Algemene subsidieverordening Noord-Holland 2011;

Overwegende dat het wenselijk is om subsidie te verstrekken aan gemeenten voor het uitvoeren van een weerbaarheidsscan ter verhoging van de weerbaarheid tegen en bewustwording van ondermijning bij bestuurders van gemeenten in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit;

Gelet op de Agenda Weerbaar Noord-Holland vastgesteld op 7 juli 2020;

Besluiten vast te stellen:

Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021

Artikel 1
In deze regeling wordt verstaan onder:
Bestuurlijke weerbaarheidsscan: Een onderzoek, verricht door een onafhankelijke persoon of instantie, dat zich richt op het bewustzijn van ondermijningsrisico's bij bestuurders van gemeenten, hun weerbaarheid tegen mogelijke criminele beïnvloeding, hun integriteit en de steun die zij ervaren, met als doel inzicht te geven in de mate waarin bestuurders van gemeenten in staat zijn criminele ondermijningspogingen te neutraliseren.

Artikel 2
Op deze regeling is titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3
Subsidie wordt verstrekt aan gemeenten in Noord-Holland.

Artikel 4
Subsidie kan worden verstrekt voor het laten uitvoeren van een bestuurlijke weerbaarheidsscan van de gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders.

Artikel 5
Een aanvraag om subsidie bevat ten minste:
a. een begroting van de kosten van de activiteit;
b. een offerte van de externe partij die de activiteit zal uitvoeren;
c. een financieringsplan van de kosten van de activiteit;
d. een inhoudelijke beschrijving van de activiteit.
e. een planning van de uitvoering van de activiteit.

Artikel 6
1. Een aanvraag om subsidie is tijdig ingediend indien de aanvraag is ontvangen in de periode van 17 december 2021 vanaf 9:00 uur tot en met 29 december 2022 voor 17:00 uur.
2. Een aanvraag die buiten de in het eerste lid genoemde periode wordt ontvangen, wordt geweigerd.
3. Gedeputeerde Staten beslissen binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag om subsidie.

Artikel 7
Het subsidieplafond gedurende de looptijd van deze uitvoeringsregeling bedraagt € 100.000,-.

Artikel 8
1. Aanvragen om subsidie worden behandeld op volgorde van ontvangst.
2. Wanneer een aanvrager op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van ontvangst van de aanvraag, de datum waarop de aanvraag is aangevuld.
3. Indien meerdere aanvragen op dezelfde dag worden ontvangen en door honorering van deze aanvragen het subsidieplafond wordt overschreden, wordt rangschikking van die aanvragen bepaald door loting.

Artikel 9
Subsidie wordt geweigerd indien de uitvoering van de activiteit is gestart voor 1 januari 2021.

Artikel 10
1. Subsidie wordt verstrekt voor de kosten van de bestuurlijke weerbaarheidsscan.
2. Subsidie wordt niet verstrekt voor:
   a. de apparaatskosten van de aanvrager.
   b. opvolging van de aanbevelingen die volgen uit de activiteit.

Artikel 11
1. De subsidie bedraagt 100% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 3.000,- voor een weerbaarheidsscan van de gemeenteraad.
2. De subsidie bedraagt 100% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 2.000,-. voor een weerbaarheidsscan van het college van burgemeester en wethouders.
3. De subsidie bedraagt 100% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 5.000,-. voor een weerbaarheidsscan van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders.
4. Aan de beschikking tot subsidievaststelling gaat geen beschikking tot subsidieverlening vooraf.

Artikel 12
1. Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin zij wordt geplaatst.
2. Deze regeling vervalt met ingang van 1 januari 2023.
3. Deze regeling wordt aangehaald als Uitvoeringsregeling subsidie bestuurlijke weerbaarheidsscans Noord-Holland 2021.

Haarlem, 2021.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris